יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים

הדרך לזכות לאורם של שבתות ומועדי ישראל

על ידי

האחדות והשלום

נערך בסיעתא דשמיא ע"י

ישראל שלמה

בן אאמו"ר הרב **מאיר שלמה** זצ"ל

©
כל זכויות ההדפסה שמורות

למכון תורה ודעת

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, להמחיז, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לסדר או לקלוט בכל דרך ובכל אמצעי אלקטרוני אופטי מכני או אחר, כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט, בין ארץ בין בחו"ל.

תגובות הערות בכל עניני הספר
יתקבלו בברכה בכתב בלבד
ע"פ הכתובת:

מכון תורה ודעת
צה"ל 51/5, צפת.

סדר ועימוד, עיצוב גרפי
עמירם יוסף קדוש
055-668-44-12

להזמנות : 052-7613148
מחיר מיוחד למפיצים לזיכוי הרבים

שמואל אליעזר שטרן
חבר בד"צ דמרן הגר"ש ואזנר זצ"ל
ראש ישיבת חוג התם סופר
רב מערב בני ברק

בס"ד ט טבת תשפ"ה

נעים לראות כי הרב רבי ישראל שלמה
בן רבי מאיר נקיל, מוסיף והולך בהפצת
אורה של תורה, ולאחר שזיכו אותו מן
השמים בקונטרס "אעירה שחר" על עבודת
האדם בעוד ליל, זכה לספר נקוב בשם
"שלום רב" ובו עלה בידו לערוך חיבור
נאה בשבח השלום והאחדות, דבר נאה
ומתקבל לחזק הלבבות בענין השלום
שהוא כלי מחזיק ברכה לישראל.

בברכה מרובה
שמואל אליעזר שטרן

* אני מצטרף לכל הנ"ל
וזה מביא שלום לעם ישראל
שמעון בעדני

ב"ה י"ט טבת תש"פ

נעים לראות כי הרב רבי ישראל שלמה בן רבי מאיר זצ"ל, מוסיף והלך בהפצת אורה של תורה, ולאחר שזיכו אותו מן השמים בקונטרס "אעירה שחר" על עבודת האדם בעוד ליל, זכה כעת לספר נקוב בשם "שלום רב" ובו עלה בידו לערוך חיבור נאה בשבח השלום והאחדות, דבר נאה ומתקבל לחזק הלבבות בענין השלום שהוא כלי מחזיק ברכה לישראל.

בברכה מרובה
שמואל אליעזר שטרן

אני מצטרף לכל הנ"ל
וזה מביא שלום לעם ישראל
שמעון בעדני

הסכמה נתנה לספר שלום רב של הרב המחבר שליט"א

תּוֹכֶן הָעִנְיָנִים

הַקְדָּמָה.....יט

פרק א
שַׁבָּת שָׁלוֹם

שְׁאֵלוֹת..... 1
קַבָּלַת הַשַּׁבָּת - תְּלוּיָה בָּאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל 3
הַשָּׁלוֹם בְּשַׁבָּת - סוֹד גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל 5
עַל יְדֵי הָאַחְדוּת בְּשַׁבָּת זוֹכֶה לִנְשָׁמָה יְתֵרָה כְּדַרְגַּת הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים 5
הַשִּׂמְחָה בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת מְבִיאָה שָׁלוֹם בְּכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ..... 6
שִׂמְחַת הַשַּׁבָּת מְבִיאָה שָׁלוֹם..... 7
מֵהֵיכָן בָּאוּ הַחִיצוֹנִים בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה..... 7
שְׁמִירָה וּבְרָכָה לְכָל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ..... 8
שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ 9
הָעֵצָה לְאוֹר הַשַּׁבָּת - אַחְדוּת וְשָׁלוֹם 9
סְגֻלַּת הַשָּׁלוֹם בְּשַׁבָּת 10
סוֹד הַמַּחֲלֹקֶת בְּעֶרֶב שַׁבָּת..... 11
סוֹד הַצְּלָחָתוֹ הַמֻּפְלָאָה 12
עֵדוּת נוֹרָאָה..... 15
קַבָּלָה חֲזָקָה 17
לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם 17

יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים

יְשׁוּעָה פִּלְאִית בִּזְכוּתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת 18

הַמַּלְאָכִים מְמֻנִּים לְהַעֲבִיר אֶת הַכַּעַס וְהָעַצְבוּת בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת 20

הַקְּלִפּוֹת רוֹצוֹת לְהִתְאַחֵז לִפְנֵי הִסְתַּלְּקוּתָן 21

יִשְׂרָאֵל אֵינָם עֲסוּקִים בִּמְלָאכָה בְּשַׁבָּת 22

אֵשׁ הַקְּדֶשָׁה שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת 22

כָּל עִנְיְנֵי הַשַּׁבָּת - לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה וְאַחְדוּת 23

נֵרוֹת הַשַּׁבָּת - נֵרוֹת הַשָּׁלוֹם 23

כַּוָּנוֹת הַטְּבִילָה - לְתַקֵּן אֶת הַמַּחֲלֹקֶת 25

בְּשַׁבָּת חוֹתְמִים בְּבִרְכַּת הַשָּׁלוֹם 26

מַדּוּעַ מְבָרְכִים אֶת הַיְלָדִים בְּלֵיל שַׁבָּת 26

מַאַכְלֵי הַשַּׁבָּת מְרַמְּזִים עַל הַשָּׁלוֹם 27

הַדָּגִים מְסַמְּלִים אַחְדוּת 27

בִּגְדֵי הַשַּׁבָּת 28

קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת 28

מִצְוַת עֵרוּב - לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם 29

הַשַּׁבָּת נִתְּנָה בְּמַתָּנָה לְעַם יִשְׂרָאֵל 29

הַשַּׁבָּת נָחָה בְּתוֹךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל 30

תּוֹרַת הַשַּׁבָּת 31

הַכְּלִי לְהָכִיל אֶת הָאוֹר 31

הַשֶּׂפַע לְכָל הַשָּׁבוּעַ 32

בִּזְכוּת הַשַּׁבָּת - נִפְקְדוּ בְּבֵן זָכָר לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת 32

הִתְגַּלּוּת הָרַחֲמִים בַּשָּׁמַיִם 33

הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִתְּנוּ בְּשַׁבָּת 33

בְּשַׁבָּת נִמְשֶׁכֶת לְיִשְׂרָאֵל מִדַּת הָרַחֲמִים וְהַשָּׁלוֹם 34

הַכְּלִי לְאוֹר הַשַּׁבָּת - הַצְּדָקָה וְהָאַחְדוּת 34

הָאַחְדוּת מִכֹּחָהּ שֶׁל הַנְּשָׁמָה הַיְתֵרָה 35

הַשַּׁבָּת כְּנֶגֶד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל 37

מַדּוּעַ מֹשֶׁה הִקְהִיל אֶת יִשְׂרָאֵל 38

הָאַחְדוּת בְּשַׁבָּת - תִּקּוּן לְחֵטְא הָעֵגֶל 39

יוֹסֵף הַצַּדִּיק סוֹד הַשָּׁלוֹם - כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת 40

תּוֹכֶן הָעִנְיָנִים

כֵּיצַד אָנוּ שָׁרִים בְּשַׁבָּת לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת 40
הַמְּצֹרָע מְחַכֶּה שִׁבְעָה יָמִים כְּדֵי לִזְכּוֹת לְאוֹר הַשַּׁבָּת..... 41
אוֹר הַשַּׁבָּת מְבַטֵּל אֶת הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל..... 42
רַעֲוָא דְּרַעֲוִין - קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים שֶׁל שַׁבָּת 43
מַדּוּעַ נִקְרֵאת שָׁעָה זוֹ רַעֲוָא דְּרַעֲוִין 43
רִמְזֵי הַשַּׁבָּת וְהָאַחְדוּת..... 44
שָׁלוֹם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת - שְׁמִירָה לְכָל הַשָּׁבוּעַ..... 45
לְלַוּוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה..... 45
סְגֻלּוֹת הַשַּׁבָּת 46

פרק ב

שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְּאוּלִים - חַג הַפֶּסַח

שְׁאֵלוֹת..... 51
גָּלוּת מִצְרַיִם בָּאָה עַל יְדֵי פְּגָם הָאַחְדוּת..... 53
מַדּוּעַ מֵאֵן מֹשֶׁה לִגְאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם 54
בִּזְכוּת הָאַחְדוּת נִגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם..... 55
יְצִיאַת מִצְרַיִם בִּזְכוּת הָאַחְדוּת..... 56
בִּזְכוּת הַחֶסֶד יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם..... 56
מַדּוּעַ צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּקְחוּ אֲגֻדַּת אֵזוֹב 57
הָאַחְדוּת מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה בְּפֶסַח..... 57
כָּל מִנְהֲגֵי לֵיל הַסֵּדֶר בָּאוּ לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת..... 58
סִימָנֵי הַסֵּדֶר - לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת 58
מַדּוּעַ מַזְמִינִים אוֹרְחִים בִּתְחִלַּת לֵיל הַסֵּדֶר..... 60
לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם -בִּזְכוּת הָאַחְדוּת 61
מָה נִשְׁתַּנְּתָה גְּלוּת זוֹ שֶׁהִיא אֲרֻכָּה יוֹתֵר מִכָּל הַגָּלֻיּוֹת..... 62
מַדּוּעַ מְסַפֵּר לָנוּ בַּעַל הַהַגָּדָה עַל "רַבּוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ מְסִבִּין בִּבְנֵי בְּרַק" 63
רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית 63
כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָּנִים דִּבְּרָה תּוֹרָה..... 64
שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבַד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵינוּ 65
רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם 65

מַדּוּעַ אוֹמְרִים עַל הָרָשָׁע אַף אַתָּה הַקְהֵה אֶת שִׁנָּיו 66

מַדּוּעַ כָּתַב בַּהַגָּדָה עַל לָבָן הָאֲרַמִּי שֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל..... 67

מַדּוּעַ מִסְתַּפְּקִים אָנוּ בָּעֲמִידָה בְּהַר סִינַי..... 68

מַדּוּעַ צָרִיךְ לוֹמַר דַּוְקָא שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּפֶסַח - וּמִי שֶׁלֹּא אָמְרָם לֹא יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ 69

עַל הָאָב לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ שֶׁבַּעֲבוּר הָאַחְדוּת נִגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ 70

בִּמְתֵי מְעַט כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה 71

הַמַּצָּה מְסַמֶּלֶת אֶת הָאַחְדוּת..... 72

מַדּוּעַ דַּוְקָא הִלֵּל הָיָה כָּרְכָן וְאָכְלָן? 72

מַדּוּעַ שׁוֹאֲלִים בְּלֵיל הַסֵּדֶר אַרְבַּע קֻשְׁיוֹת? 73

הַמַּצָּה - מַאֲכָל רְפוּאָה 73

רִמְזֵי הַמַּצָּה וְהַשָּׁלוֹם 73

אֲכִילַת הַכַּרְפַּס בְּלֵיל הַסֵּדֶר - לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת 74

מַדּוּעַ שׁוֹתִים אַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּלֵיל הַסֵּדֶר 75

אֲמִירַת הַהַגָּדָה לְתַקֵּן אֲמִירַת הַלָּשׁוֹן הָרָע..... 76

הַמָּרוֹר בְּלֵיל הַסֵּדֶר סְגֻלָּה לְפַרְנָסָה לְכָל הַשָּׁנָה 76

סוֹד הַכּוֹרֵךְ 77

הַחֲרֹסֶת - רֶמֶז לָאָדָם לְהִנָּצֵל מֵהַמַּחֲלֹקֶת וְלִזְכּוֹת לְשָׁלוֹם 78

מַדּוּעַ כָּל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח 79

בְּדִיקַת חָמֵץ מְרַמֶּזֶת עַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁהוּא הֶחָמֵץ הַפְּנִימִי שֶׁבָּאָדָם..... 80

סְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מֵחָמֵץ בְּפֶסַח 81

עַל יְדֵי נְתִינַת צְדָקָה לִפְנֵי פֶּסַח - יִזְכֶּה לְאוֹר הָאַחְדוּת הַמִּתְגַּלֶּה בְּפֶסַח..... 81

סְגֻלָּה וְהַבְטָחָה לְשִׂמְחָה בָּרֶגֶל 81

מַדּוּעַ הִתְקַלְקְלָה כָּל שִׂמְחַת הַחַג 82

קָרְבַּן פֶּסַח - מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת..... 83

הָאַחְדוּת בְּלֵיל הַסֵּדֶר 84

מַדּוּעַ נִקְרָא שְׁמוֹ שֶׁל הַחַג - פֶּסַח? 85

מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲז"ל לָשִׂים בֵּיצָה בְּקַעֲרַת לֵיל הַסֵּדֶר?..... 86

כֵּיצַד הִגִּיעַ גַּרְגִּיר חִטָּה לְתוֹךְ הֶחָבִית..... 87

סִפּוּר הַחַד גַּדְיָא - לְלַמְּדֵנוּ כֵּיצַד נוּכַל לְהִתְאַחֵד וְלִסְלֹחַ 87

כָּל הַנִּסִּים שֶׁל מִצְרַיִם הָיוּ לְהַרְבּוֹת אַחְדוּת 89

בְּאֵיזוֹ זְכוּת עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל 89

פרק ג

סְפִירַת הָעֹמֶר

שְׁאֵלוֹת..... 93
פְּנִימִיּוּת גָּלוּת מִצְרַיִם - גָּלוּת הַדִּבּוּר 95
יְצִיאַת מִצְרַיִם - גְּאֻלַּת הַדִּבּוּר 96
הַאִם יְמֵי הָעֹמֶר הִנָּם יְמֵי דִּין אוֹ יְמֵי רָצוֹן 97
הַשֶּׁפַע שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה 97
מִי יִזְכֶּה לָצֵאת מִמִּצְרַיִם וּלְקַבָּלַת הַתּוֹרָה 98
מַדּוּעַ סוֹפְרִים לָעֹמֶר וְלֹא לְמַתַּן תּוֹרָה 99
בַּמֶּה גָּדוֹל כֹּחָהּ שֶׁל מִצְוַת הַסְּפִירָה 101
יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר - תִּקּוּן הַדִּבּוּר וְהַלָּשׁוֹן 102
כֹּחַ אֲמִירַת הַדִּבּוּר שֶׁל הַסְּפִירָה..... 103
מִצְוַת הַסְּפִירָה מְתַקֶּנֶת אֶת כָּל חֵטְאֵי הַלָּשׁוֹן 105
מַדּוּעַ מְבִיאִים אֶת הָעֹמֶר דַּוְקָא מִמַּאֲכַל בְּהֵמָה 106
יְמֵי הַסְּפִירָה - הַמְּתָקַת הַדִּינִים לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ..... 107
מַהִי סְגֻלַּת מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר, וּמַדּוּעַ צָרִיךְ בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת לַתְּבוּאָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת..... 108
עַל יְדֵי מִצְוַת הַסְּפִירָה זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לִגְדֻלָּה 109
הָאָבִיב - הָאַקְלִים הַטּוֹב בְּיוֹתֵר בַּשָּׁנָה..... 109
סְפִירַת הָעֹמֶר יָמִים שֶׁל אַחְדוּת 110
מַדּוּעַ מֵתוּ תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא דַּוְקָא בְּיָמִים אֵלּוּ 110
יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר הִנָּם הֲכָנָה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה 112
סוֹד הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה בְּל"ג בָּעֹמֶר 112
עַל יְדֵי סֵפֶר הַזֹּהַר נִמְשֶׁכֶת אַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל 113
מַדּוּעַ הִקְפִּידוּ עֲלֵיהֶם כָּל כָּךְ עַל מִדַּת הָאַחְדוּת 114
מַדּוּעַ יְמֵי אִיָּר מְסֻגָּלִים לִרְפוּאַת הַגּוּף וְהַנֶּפֶשׁ 116
הַשָּׁלוֹם מַמְשִׁיךְ רְפוּאָה לָאָדָם..... 116
יְמֵי טָהֳרָה מִזְּהֲמַת מִצְרַיִם וּרְפוּאָה מֵהַמִּדּוֹת הָרָעוֹת..... 117
יְמֵי הַסְּפִירָה הַמְסֻגָּלִים לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת..... 117

מַדּוּעַ נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל אוֹיְבֵיהֶם בִּזְכוּת מִצְוַת הָעֹמֶר 118
יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר יְמֵי שָׁלוֹם וְאַחְדוּת..... 119
מַהוּ כֹּחָם הַגָּדוֹל וּסְגֻלָּתָם הָעֲצוּמָה שֶׁל יְמֵי הָעֹמֶר 119
יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר - יָמִים הַמְסֻגָּלִים לְשִׁנּוּי 120
כֵּיצַד זוֹכִים לָצֵאת מִמִּצְרַיִם הַפְּרָטִית 121
מָתַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר בְּעַם יִשְׂרָאֵל 122
מַדּוּעַ לֹא סוֹפְרִים לְמַתַּן תּוֹרָה..... 123
יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר - כֹּחַ לְהִשְׁתַּנּוֹת וְלַעֲשׂוֹת מַהְפָּךְ 124

פרק ד
וּבָאוּ כֻּלָּם בִּבְרִית יַחַד - חַג הַשָּׁבוּעוֹת

פִּתְיָחָה..... 127
שְׁאֵלוֹת..... 128
הַתּוֹרָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעַם יִשְׂרָאֵל הִנָּם דָּבָר אֶחָד 131
בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיָּן מִתְעוֹרֶרֶת אַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל..... 132
מֵהַר סִינַי לָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עֲנָוָה 133
רְמָזִים נִפְלָאִים עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת וְהָאַחְדוּת 135
שְׁמוֹ שֶׁל הַחַג עֲצֶרֶת עַל שֵׁם הָאַחְדוּת 136
עֲמָלֵק נִלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל - לְקַלְקֵל אַחְדוּתָם וְלִמְנֹעַ אֶת מַתַּן תּוֹרָה..... 136
עַל יְדֵי אַחְדוּתָם רָצוּ כָּל אֶחָד בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל רֵעֵהוּ..... 138
מַדּוּעַ הָיָה צָרִיךְ לִכְפּוֹת עַל יִשְׂרָאֵל אֶת הָהָר כְּמוֹ גִּיגִית..... 139
קִנְיַן הַתּוֹרָה תָּלוּי בָּאַחְדוּת 140
הַתּוֹרָה נִקְנֵית בַּחֲבוּרָה 140
מַדּוּעַ הַתּוֹרָה נִתְּנָה דַּוְקָא בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ 141
מַדּוּעַ קוֹרְאִים אֶת תִּקּוּן לֵיל שָׁבוּעוֹת 142
תִּקּוּן לֵיל שָׁבוּעוֹת - מִכֹּחָהּ שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל 142
מַדּוּעַ אוֹכְלִים בְּשָׁבוּעוֹת מַאֲכָלֵי חָלָב 143
מַדּוּעַ קוֹרְאִים מְגִלַּת רוּת בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת 144
מַדּוּעַ לְפִי הָאֲרִיז"ל יֵשׁ לִטְבֹּל בְּמִקְוֶה בְּשָׁבוּעוֹת לִפְנוֹת בֹּקֶר 145
מַדּוּעַ קוֹרְאִים בְּכָל שָׁנָה פָּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר לִפְנֵי שָׁבוּעוֹת 147

מַדּוּעַ מִצְוַת הַבִּכּוּרִים הִיא דַּוְקָא בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת 148
אֵיזֶה סֵפֶר יוּחֲסִין מְיֻחָד יֵשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל 149
לְמָה זָכוּ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שֶׁפָּסְקָה זְהֲמָתָן 150
כֵּיצַד זוֹכִים לְשִׂמְחָה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת 151
מַדּוּעַ שִׁבְּחוּ חֲז"ל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא מְשֻׁלֶּשֶׁת בְּכָל דְּבָרֶיהָ 153
בְּאֵיזֶה יוֹם נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל 153

פרק ה
יוֹם הַזִּכָּרוֹן - רֹאשׁ הַשָּׁנָה

שְׁאֵלוֹת..... 157
הָאַחְדּוּת מִתְחַדֶּשֶׁת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה..... 160
מַדּוּעַ מְבָרְכִים אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה 160
רֹאשׁ הַשָּׁנָה - יוֹם שֶׁל אַחְדּוּת יִשְׂרָאֵל 161
הַמְלָכַת הַשֵּׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל יְדֵי הָאַחְדּוּת..... 162
תְּחִלַּת הַדִּין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל מִדַּת הַשָּׁלוֹם..... 163
הַתְּשׁוּבָה תְּלוּיָה בְּמַעֲשֵׂי חֶסֶד 165
לְאָן הָלַךְ הַצַּדִּיק לִפְנֵי הַתְּפִלָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה..... 165
בִּזְכוּת מִי עָלוּ הַתְּקִיעוֹת יָפֶה 166
סְגֻלָּה לִזְכּוֹת בַּדִּין 167
עִקַּר הַשָּׁלוֹם עִם מִי שֶׁהֵצִיק לוֹ 168
עַל מָה דָּרַשׁ הֶחָפֵץ חַיִּים בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה..... 169
מַדּוּעַ מַפְטִירִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל חַנָּה וּפְנִינָה 169
מַדּוּעַ לֹא יָצָא הַחוֹזֶה מִלְּבְלִין לַתְּקִיעוֹת 171
הָאַחְדּוּת - סְגֻלָּה לָצֵאת זַכַּאי בַּדִּין 172
יְהוּדִי מָתוֹק יוֹתֵר מִדְּבַשׁ..... 174
עַל יְדֵי הָאַחְדּוּת נִכְלָל בַּכְּלָל - וְאֵין שׂוֹרִים עָלָיו דִּינִים..... 174
הַשּׁוּנַמִּית הֶעְדִּיפָה לְהִכָּלֵל בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִבִּרְכַּת נָבִיא 175
יוֹם תְּרוּעָה - יוֹם שֶׁל אַחְוָה וְרֵעוּת 176
הָעֲצָה הַיְחִידָה לִזְכּוֹת בְּיוֹם הַדִּין 177
הַמַּגָּל שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה 177

מַדּוּעַ יָשַׁן הֶחָסִיד בְּבֵית הַקְּבָרוֹת בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה 177
עַל יְדֵי הָאַחְדּוּת נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים 178
הִתְגַּלּוּת הָאַחְדּוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר 179
הַשּׁוֹפָר - הִתְגַּלּוּת הַפְּאֵר וְהַיֹּפִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל 180
סוֹד כַּוָּנַת הַתְּקִיעוֹת לִרְאוֹת אֶת הַטּוֹב שֶׁבְּכָל יְהוּדִי 180
תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר - זְמַן יְרִידַת הַשֶּׁפַע 181
מַדּוּעַ מְפַחֵד הַשָּׂטָן מִתְּקִיעַת שׁוֹפָר 182
מַדּוּעַ הַתְּקִיעוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא הִצְלִיחוּ 183
מַדּוּעַ מֵאָה הַתְּקִיעוֹת הִנָּם זֵכֶר לִיבָבוֹתֶיהָ שֶׁל אֵם סִיסְרָא 184
יוֹם הַזִּכָּרוֹן - לִזְכֹּר אֶת כְּלַל יִשְׂרָאֵל 185
מַדּוּעַ מִתְפַּלְּלִים עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְלֹא עָלֵינוּ 186
מַדּוּעַ קוֹרְאִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל הָגָר וְיִשְׁמָעֵאל 186
מָה הַטַּעַם לַאֲכִילַת הַסִּימָנִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה 188
שְׁמִירַת הַדִּבּוּר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה 188
הַמְתָּקַת הַדִּין עַל יְדֵי הָאַחְדּוּת 189
סְגֻלָּה לְהַצְלָחָה בְּכָל הַשָּׁנָה 190
סְגֻלָּה לְהַצְלָחָה כָּל הַשָּׁנָה 190
שַׁבָּת שָׁלוֹם - מְגִנָּה עַל יִשְׂרָאֵל 192
סְגֻלַּת חֹדֶשׁ אֱלוּל - חֹדֶשׁ הָרַחֲמִים 193
חֹדֶשׁ אֱלוּל כְּנֶגֶד שֵׁבֶט זְבוּלוּן 194
תְּקִיעַת שׁוֹפָר שֶׁהֵשִׁיבָה אֶת הַשָּׁלוֹם 195

פרק ו
יוֹם הַכִּפּוּרִים

עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ 199
סוֹד הַמְּחִילָה בְּיוֹם כִּפּוּר 199
מִי נֶעֱנָשׁ שֶׁאֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים 201
מַדּוּעַ הַכַּפָּרָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תְּלוּיָה בִּמְחִילַת חֲבֵרוֹ 201
עִקַּר הַתְּשׁוּבָה בְּיוֹם כִּפּוּר עַל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ 203
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ שֶׁיִּשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה בְּיוֹם כִּפּוּר עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם

לַחֲבֵרוֹ 203
הַשּׁוֹנֵא אֶת חֲבֵרוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מְעַכֵּב אֶת סְלִיחַת כָּל יִשְׂרָאֵל 204
מַדּוּעַ צָרִיךְ לֶאֱכֹל בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר 206
בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי כַּפָּרוֹת בְּיוֹם כִּפּוּר 207
מִשָּׁמַיִם יוֹרֶדֶת אַחְדוּת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים 208
בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים זוֹרֵק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַיִם טְהוֹרִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל..... 209
מַדּוּעַ כָּתַב הַטּוּר אֶת הַמַּעֲשֶׂה עִם הַחַיָּט בְּהִלְכוֹת יוֹם כִּפּוּר..... 210
מָתַי הָיָה מַעֲשֵׂה הָעֲקֵדָה..... 211
יוֹנָה הַנָּבִיא מָסַר נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל 211
מַדּוּעַ שָׁמַח הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְעָרֵב אֶת דָּמוֹ בְּדַם הַצִּבּוּר 212
סְגֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים - לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם וּלְבַטֵּל הַמַּחֲלֹקֶת 213
מַדּוּעַ עִקַּר עֲבוֹדַת הַיּוֹם שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הִיא עִם הַקְּטֹרֶת 214

פרק ז
וּפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ - חַג הַסֻּכּוֹת

שְׁאֵלוֹת..... 219
סֻכַּת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת..... 221
הֶגְנַת הַסֻּכָּה נִמְשֶׁכֶת לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ..... 223
קְדֻשַּׁת הַסֻּכָּה תְּלוּיָה בַּשָּׁלוֹם 224
מַדּוּעַ אָמַר הָרַב לָשִׂים שׂוּב אֶת הַסְּכָךְ בַּסֻּכָּה 226
פְּנִימִיּוּת הַסֻּכָּה אוֹר הַשָּׁלוֹם 227
עַנְנֵי כָּבוֹד בִּזְכוּת אַהֲרֹן - שֶׁמִּדָּתוֹ אַחְדוּת 227
בַּסֻּכָּה יָשְׁבוּ רַק יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָעֵרֶב רַב 228
הָאַחְדוּת בְּסֻכּוֹת מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה 229
הָאַחְדוּת מִכֹּחַ שִׁבְעַת הָרוֹעִים 230
הָאַחְדוּת מִכֹּחָהּ שֶׁל הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה 231
הַטָּהֳרָה מַמְשִׁיכָה אַחְדוּת 231
הַדַּעַת מְבִיאָה אַחְדוּת 231
הַסֻּכָּה דִּירַת עֲרַאי - מְסַמֶּלֶת אֶת הָרוּחָנִיּוּת 232
הַסֻּכָּה דִּירַת עֲרַאי - מְבִיאָה לַעֲנָוָה וּלְאַחְדוּת..... 232

בַּסָּכָּה נִמְצָאִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּצֵל הָאֱמוּנָה 233
אַחְדוּת מִכֹּחָם שֶׁל אַרְבַּעַת הַמִּינִים הַמְסַמְּלִים אֶת כָּל גּוֹנֵי הַצִּבּוּר 234
הָאַחְדוּת עַל יְדֵי הַלּוּלָב וּמִינָיו..... 235
מַדּוּעַ חַג הַסֻּכּוֹת הִנּוֹ בְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי וְלֹא בְּחֹדֶשׁ נִיסָן 236
מַדּוּעַ הַנּוֹטֵל לוּלָב נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן 237
צְדָקָה בְּעֶרֶב סֻכּוֹת 238
הַ'נּוֹי סֻכָּה' הַיָּפָה בְּיוֹתֵר..... 238
מַדּוּעַ הַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת מִמִּצְוַת סֻכָּה וְלוּלָב אַף עַל פִּי שֶׁגַּם הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס 240
מַדּוּעַ יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת הוּא רִאשׁוֹן לְחֶשְׁבּוֹן עֲוֹנוֹת 240
פְּנִימִיּוּת הַסֻּכָּה כְּנֶגֶד הַדִּבּוּר 242
מַדּוּעַ אָסוּר לְהַכְנִיס גּוֹי לַסֻּכָּה 243
מַדּוּעַ יְנַסֶּה הַקב"ה אֶת הַגּוֹיִים בְּמִצְוַת סֻכָּה..... 243
הָאֶתְרוֹג שֶׁנִּפְסַל אֵינוֹ סִבָּה לִכְעֹס 244
מַדּוּעַ בָּנָה הֶחָפֵץ חַיִּים אֶת הַסֻּכָּה שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים..... 245

פרק ה
יוֹם הָעֲרָבָה - הוֹשַׁעְנָא רַבָּה

הָעֲרָבָה רוֹמֶזֶת לִשְׂפָתַיִם 250
מַדּוּעַ עוֹסְקִים בּוֹ דַּוְקָא עִם הָעֲרָבָה..... 252
מַדּוּעַ חוֹבְטִים אֶת הָעֲרָבָה 253
מַדּוּעַ הָעֲרָבָה מְסֻגֶּלֶת לִשְׁמִירָה בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ 254

פרק ט
חֲזוּ בָּנַי חֲבִיבַי - שִׂמְחַת תּוֹרָה

יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה - שִׂמְחַת הַתּוֹרָה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל 259
כֵּיצַד זוֹכִים לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה? 261
מַדּוּעַ כָּל אֶחָד עוֹלֶה לַתּוֹרָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה 262
שִׂמְחַת תּוֹרָה - רֶגֶל שֶׁל אַחְדוּת 262
בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה מִתְגַּלֶּה שֶׁכָּל יְהוּדִי הוּא אוֹת בַּתּוֹרָה 263
קָשָׁה עָלַי פְּרֵדָתְכֶם - הַפֵּרוּד בֵּינֵיהֶם..... 264

בְּרִקּוּד אֵין רִאשׁוֹן וְאֵין אַחֲרוֹן 264
הָאַחְדוּת - מַעֲלָה אֶת הַתְּפִלּוֹת בְּיוֹם זֶה 265
כֵּיצַד יָכוֹל לִשְׂמֹחַ מִי שֶׁלֹּא זָכָה לִלְמֹד תּוֹרָה כָּרָאוּי 266
מַדּוּעַ מַתְחִילִים אֶת הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה 267

פרק י

יְיָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי - חֲנֻכָּה

סוֹדָם הַגָּדוֹל שֶׁל נִסֵּי חֲנֻכָּה 271
בַּמֶּה הָיָה כֹּחָם שֶׁל הַיְּוָנִים לִמְשֹׁל בְּיִשְׂרָאֵל? 271
זְמָמָם שֶׁל הַיְּוָנִים - לַהֲרֹס אֶת הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל 272
הַיְּוָנִים בִּטְלוּ מִצְוֹת - שַׁבָּת שָׁלוֹם 273
מִצְוַת בְּרִית מִילָה - בְּרִית שָׁלוֹם 273
מִצְוַת חֹדֶשׁ - הַמַּחֲלֹקֶת בֵּין הַלְּבָנָה לַחַמָּה 274
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ - סֵכַּת שָׁלוֹם 274
טִמְּאוּ אֶת כָּל הַשְּׁמָנִים כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הָאַחְדוּת מֵעַם יִשְׂרָאֵל 275
הַיְּוָנִים זָמְמוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲלֹקֶת וּפִלּוּג בְּיִשְׂרָאֵל 276
מַדּוּעַ צִוּוּ הַיְּוָנִים לִכְתֹּב דַּוְקָא עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר 276
שֵׁם יִשְׂרָאֵל מְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם 276
הַחַשְׁמוֹנָאִים מוֹסְרִים נֶפֶשׁ עַל יִשְׂרָאֵל 277
יְהוּדִית מָסְרָה נַפְשָׁהּ עַל יִשְׂרָאֵל 278
פַּךְ שֶׁמֶן הֶחָתוּם בַּחוֹתָם שֶׁל הָאַחְדוּת 279
חֲנֻכָּה עַל שֵׁם הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה שֶׁבָּהּ תִּהְיֶה שְׁלֵמוּת הָאַחְדוּת 279
עַל יְדֵי הַהוֹדָאָה וְהַהַלֵּל בַּחֲנֻכָּה - מִתְגַּלָּה הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל 280
עַל יְדֵי הַהַלֵּל וְהַהוֹדָאָה שֶׁל חֲנֻכָּה - מְתַקְּנִים חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע 281
הַסְּבִיבוֹן מְרַמֵּז עַל הִתְאַחֲדוּת יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָעוֹלָם 281
הַסְּבִיבוֹן מְרַמֵּז שֶׁחֲבֵרוֹ לֹא עָשָׂה לוֹ מְאוּמָה 282
הַסַּפְּגָנִיָּה - סְפוּגָה בְּשֶׁמֶן הַמְסַמֵּל אַחְדוּת 282
הַסַּפְּגָנִיָּה - רֶמֶז לַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה שֶׁל כָּל אֶחָד 283
מַאֲכְלֵי חָלָב - הִתְעַלּוּת הַנִּיצוֹצוֹת 283
מַאֲכְלֵי חָלָב - שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר 283

הֶחָלָב אֵינוֹ מִתְקַלְקֵל בִּשְׁהִיָּתוֹ אֶלָּא מִשְּׁתַּבֵּחַ יוֹתֵר 284
צְדָקָה וּדְמֵי חֲנֻכָּה - לְרַמֵּז עַל הַשָּׁלוֹם 284
מִנְהַג יְרוּשָׁלַיִם לְהַרְבּוֹת בִּסְעוּדוֹת שֶׁל שָׁלוֹם בַּחֲנֻכָּה 285
עַל יְדֵי הָאַחְדּוּת זוֹכִים לְאוֹר הַתּוֹרָה 285
מַדּוּעַ קוֹרְאִים בַּחֲנֻכָּה אֶת קָרְבְּנוֹת הַנְּשִׂיאִים 287
הֶאָרַת הַמִּשְׁכָּן בַּחֲנֻכָּה 287
מַדּוּעַ נִקְרָא יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֲנֻכָּה "זֹאת חֲנֻכָּה" 288
עַל יְדֵי הַנֵּרוֹת זוֹכֶה לְיִשּׁוּב הַדַּעַת 288
בְּכָל יְהוּדִי יֵשׁ פַּךְ שֶׁמֶן טָהוֹר 289
עַל יְדֵי הַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה זוֹכִים לְאוֹר הַהוֹדָאָה 289
מַדּוּעַ פָּרָשַׁת מִקֵּץ חָלָה תָּמִיד בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה 290
נֵס חֲנֻכָּה תִּקּוּן לְחֵטְא מְכִירַת יוֹסֵף 291
סוֹד הַשִּׁיר יָוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי 291
מַדּוּעַ לֹא מַזְכִּירִים בַּתְּפִלָּה אֶת נֵס הַמְּנוֹרָה 292
מַדּוּעַ דַּוְקָא אֶת נֵר חֲנֻכָּה מַדְלִיקִים מִשְּׁמֹאל לַפֶּתַח 293
כֵּיצַד הֵאִירָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הָרָשָׁע 294
כֵּיצַד נִכְנֶסֶת מְכִירַת יוֹסֵף בְּאֶמְצַע סוּגְיַת חֲנֻכָּה 294
חֲנֻכָּה מִלְּשׁוֹן הִתְחַדְּשׁוּת שֶׁעִקָּרָהּ עַל יְדֵי אַחְדּוּת 295
הִלְכוֹת חֲנֻכָּה מְרַמְּזוֹת עַל הָאַחְדּוּת 295
תִּקּוּן הָעַיִן הַטּוֹבָה בַּחֲנֻכָּה 297
הַהֲלָכָה בַּחֲנֻכָּה - כְּדִבְרֵי חֲבֵרוֹ 299
בְּאֵיזֶה הֲלָכוֹת כָּתַב הָרַמְבַּ"ם אֶת חֲשִׁיבוּת הַשָּׁלוֹם 299
מַדּוּעַ נָפְלָה הַחֲנֻכִּיָּה בְּדֶרֶךְ מִסְתּוֹרִית 300

פרק יא
בְּרִיתִי שָׁלוֹם - יְמֵי הַשּׁוֹבָבִי"ם

יְמֵי הַשּׁוֹבָבִי"ם - תִּקּוּן הַשָּׁלוֹם 303
תִּקּוּן הַבְּרִית בְּדֶרֶךְ הַשָּׁוָה לְכָל נֶפֶשׁ 303
עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית נוֹפֵל לְכַעַס וּמַחְלֹקֶת 304
כֵּיצַד יוֹסֵף לֹא הִקְפִּיד עַל אֶחָיו 305

סְפִירַת הַיְסוֹד מַקְבִּילָה לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם 306
עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית יֵשׁ עָלָיו מַחֲלֹקֶת 307
עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית בָּא לְמַחְלֹקֶת עַל הַצַּדִּיקִים 307
עַל יְדֵי מַחֲלֹקֶת בָּא לִפְגַם הַבְּרִית 308
מְקוֹר כָּל הַשֶּׁפַע 309
עִקַּר הַתִּקּוּן - לִהְיוֹת אוֹהֵב וְרוֹדֵף שָׁלוֹם 309
עַל יְדֵי מִדַּת הַשָּׁלוֹם יִנָּצֵל מִפְּגַם הַבְּרִית 310
סְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מִכָּל רַע 311
קִנְאַת הָאָדָם מִשְּׁתַּלְשֶׁלֶת מִקִּנְאַת הַמַּלְאָכִים 311
עִקַּר תִּקּוּנוֹ לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל 312
תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל 312
עִקַּר הַתִּקּוּן לְקַבֵּל כָּל אָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת 312
אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל מְטַהֶרֶת אֶת הָאָדָם 313
הָאַחְדוּת מְטַהֶרֶת כְּמוֹ מִקְוֶה 313
יְצִיאַת מִצְרַיִם - מִמְּקוֹם הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת 314
יְמֵי הַשּׁוֹבָבִים מְסֻגָּלִים לְמִדַּת הָאַחְדוּת 315
תְּפִלָּה עַל עַם יִשְׂרָאֵל מְכַפֶּרֶת עֲוֹנוֹתָיו 316
תִּקּוּן הַבְּרִית עַל יְדֵי שַׁבָּת שָׁלוֹם 316
תִּקּוּן הַבְּרִית עַל יְדֵי צְדָקָה הַמַּרְבָּה שָׁלוֹם 317
תִּקּוּן הַבְּרִית עַל יְדֵי לִמּוּד הַתּוֹרָה אֲשֶׁר כָּל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם 317
תִּקּוּן הַבְּרִית עַל יְדֵי מִדַּת הַשִּׂמְחָה הַמַּרְבָּה שָׁלוֹם 318

פרק יב

בְּרֵאוֹתָם יַחַד - פּוּרִים

שְׁאֵלוֹת 323
הָמָן קִטְרֵג עַל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּפֵרוּד וּבְמַחְלֹקֶת 326
כָּל כֹּחוֹ שֶׁל הָמָן עֲמָלֵק - מֵהַפֵּרוּד וְהַמַּחְלֹקֶת 327
בִּזְכוּת הָאַחְדוּת וּשְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן זָכוּ לְנֵס פּוּרִים 329
בִּזְכוּת שֶׁכָּל אֶחָד הִתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ זָכוּ לְנֵס פּוּרִים 330
אֶסְתֵּר מְבַקֶּשֶׁת רַק עַל עַם יִשְׂרָאֵל 331

מַדּוּעַ עַל יְדֵי הָאַחְדּוּת נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים 332
תַּעֲנִית אֶסְתֵּר כְּדֵי לִזְכּוֹת לְאַחְדּוּת בְּפוּרִים 333
הַשֻּׁקָּלִים בִּטְּלוּ אֶת הַגְּזֵרָה כִּי הֵם אִחֲדוּ בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל 334
מְעַבְּרִים דַּוְקָא אֶת חֹדֶשׁ אֲדָר - כִּי הוּא מְסֻגָּל לְשָׁלוֹם וְאַחְדּוּת 336
מִשֶּׁנִּכְנָס אֲדָר מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה - כְּדֵי לְהַרְבּוֹת אַחְדּוּת 337
בְּכָל שָׁנָה בְּפוּרִים נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים 338
מַדּוּעַ חַג הַפּוּרִים הוּא הַיָּחִיד שֶׁיִּשָּׁאֵר לָעָתִיד לָבוֹא 339
בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מַרְבִּים אַחְדּוּת כְּמוֹ בְּפוּרִים 340
מִצְוּוֹת הַיּוֹם בְּפוּרִים - לְהַרְבּוֹת אַחְדּוּת 342
הִלְכוֹת פּוּרִים - לְהַרְבּוֹת אַחְוָה וְרֵעוּת 342
מִשְׁלֹחַ מָנוֹת עַל יְדֵי שָׁלִיחַ - לְסַמֵּל אֶת הָאַחְדּוּת 344
מִנְהָג הַתַּחְפּוּשׂוֹת - לְרַמֵּז עַל הָאַחְדּוּת 344
שְׁתִיַּת יַיִן בְּפוּרִים - לְהַרְבּוֹת אַחְדּוּת 345
סְעוּדַת פּוּרִים כְּדֵי לְהַרְבּוֹת אַחְדּוּת 346
קִטְרוּגוֹ שֶׁל הָמָן עַל נְקֻדָּתָם הַפְּנִימִית 346
בִּשְׁתִיַּת הַיַּיִן בַּסְּעוּדָה - מִתְגַּלָּה מַהוּתָם הָאֲמִתִּית שֶׁל יִשְׂרָאֵל 347
עַל יְדֵי שְׁתִיַּת הַיַּיִן בְּפוּרִים מִתְגַּלָּה פְּנִימִיּוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל 348
הַשִּׂמְחָה בְּפוּרִים הִזְדַּהוּת עִם הַנְּקֻדָּה הַפְּנִימִית 348
גְּדֻלַּת יוֹם הַפּוּרִים - הִתְגַּלּוּת הָאַחְדּוּת 349
בְּפוּרִים יַרְבֶּה בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּמַחְשָׁבָה בְּדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה 349
כָּל הַהִתְחָלוֹת מִפּוּרִים כִּי בּוֹ זוֹכִים לְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל 351
מַדּוּעַ כָּל הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ בִּתְפִלָּה בְּפוּרִים נוֹתְנִים לוֹ 351
קַבָּלַת הַתְּפִלּוֹת בְּיוֹם זֶה - בִּזְכוּת הָאַחְדּוּת 352
הַשַּׁעַר וְהַפֶּתַח לִזְכּוֹת לִקְדֻשַּׁת יוֹם הַפּוּרִים 353
סִפּוּר - מָתַי זָכָה הָרַב לְאוֹר קְדֻשַּׁת הַפּוּרִים 354
קַבָּלַת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ בְּפוּרִים בִּזְכוּת הָאַחְדּוּת 356
הַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה לִזְכּוֹת לְהַרְגִּישׁ אֶת מְתִיקוּת הַתּוֹרָה וּמְצוֹתֶיהָ 357

הַקְדָּמָה

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּהִתְבּוֹנְנוּת פְּנִימִית בְּמַשְׁמָעוּתָם שֶׁל כָּל הַחַגִּים וּמוֹעֲדֵי יִשְׂרָאֵל, אָנוּ מַבְחִינִים כִּי חוּט הַשָּׁנִי הָעוֹבֵר בֵּין כָּל הַיָּמִים הַנִּשְׂגָּבִים וְהַגְּדוֹלִים הַלָּלוּ הוּא מִדַּת הָאַחְדוּת הַמִּתְעוֹרֶרֶת בְּיָמִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהִיא גַּם אֲשֶׁר מְהַוָּה אֶת הַכְּלִי אֲשֶׁר עַל יָדוֹ אָנוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל אֶת אוֹרָם הַגָּדוֹל וְהַנִּשְׂגָּב שֶׁל הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הַלָּלוּ וְעַל יְדֵי כָּךְ אָנוּ זוֹכִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת אוֹרָם הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְזֹאת הָחֵל מִיּוֹם הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר אַחַד הַמְּאַפְיְנִים הַבּוֹלְטִים שֶׁלּוֹ הוּא מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת הַמִּתְעוֹרֶרֶת בְּיוֹם קָדוֹשׁ זֶה. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרֵאת הַשַּׁבָּת בַּשֵּׁם "שָׁלוֹם" כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת קורח), וְלָכֵן אָנוּ מְבָרְכִים בּוֹ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּבִרְכַּת "שַׁבָּת שָׁלוֹם".

וְהִנֵּה אַחַד הַדְּבָרִים הַבּוֹלְטִים בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ הוּא, שֶׁגַּם יְהוּדִים שֶׁאֵינָם רְגִילִים לְאַחֵל בִּרְכַּת שָׁלוֹם אִישׁ לְרֵעֵהוּ בִּימוֹת הַחֹל, בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כֻּלָּם מְבָרְכִים בְּשִׂמְחָה אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ בְּבִרְכַּת שַׁבָּת שָׁלוֹם, וְזֹאת מִשּׁוּם הָאַחְדוּת הַמֻּפְלָאָה הַמִּתְעוֹרֶרֶת מִשָּׁמַיִם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל.

כָּךְ גַּם בְּכָל הַחַגִּים וּמוֹעֲדֵי הַשָּׁנָה עֵדִים אָנוּ לְאַחְדוּת מֻפְלָאָה הַמִּתְעוֹרֶרֶת בְּיָמִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, הָחֵל מֵחַג הַפֶּסַח אֲשֶׁר בּוֹ עֵדִים אָנוּ בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ לַחֲלֻקַּת קִמְחָא דְּפִסְחָא עַל

יְדֵי נְדִיבֵי עַם בְּשֶׁפַע עָצוּם מְאֹד לְכָל דִּכְפִּין לְלֹא הֶבְדֵּל שֶׁל חוּג אוֹ מוֹצָא.

כָּךְ גַּם בְּלֵיל הַסֵּדֶר פּוֹתְחִים אָנוּ אֶת הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה בְּהַזְמָנַת אוֹרְחִים בַּאֲמִירַת "כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל, כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח".

כַּאֲשֶׁר מִיָּד לְאַחֲרָיו מַגִּיעִים יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר אֲשֶׁר מֻקְדָּשִׁים לְהִתְחַזְּקוּת בְּאַחְדוּת וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר אָנוּ נוֹהֲגִים בָּהֶם בְּמִנְהֲגֵי אֲבֵלוּת מְיֻחָדִים מִשּׁוּם שֶׁבָּהֶם מֵתוּ תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא עַל שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה. וּבְמֶרְכָּזָם חָלָה הִלּוּלַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אֲשֶׁר אָמַר לְתַלְמִידָיו "אֲנַן בַּחֲבִיבוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא", כִּי הוּא וְתַלְמִידָיו הָיוּ הַתִּקּוּן לְכָךְ כַּאֲשֶׁר הֵם נָהֲגוּ בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת זֶה עִם זֶה.

וּבְסִיּוּמָם אָנוּ זוֹכִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת כַּאֲשֶׁר הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בְּיָמִים אֵלּוּ בְּעַם יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר הָיוּ כֻּלָּם "כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד", מִתְעוֹרֶרֶת בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ בְּעַם יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַחִיד"א.

וְכָךְ גַּם כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּכָל חֹדֶשׁ הַחַגִּים, חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, אָנוּ מַבְחִינִים בָּאַחְדוּת וּבַשָּׁלוֹם הַמִּתְעוֹרְרִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַחֹדֶשׁ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. הָחֵל מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַנִּקְרָא בַּתּוֹרָה (במדבר כט) "יוֹם תְּרוּעָה" אֲשֶׁר זֶה מִלְּשׁוֹן רֵעוּת וְאַחְדוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י (במדבר כג, כא), כִּי בּוֹ מִתְעוֹרֶרֶת מִשָּׁמַיִם בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת בְּרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה קֹדֶם הַחֵטְא הַקַּדְמוֹן כַּמּוּבָא בָּאֲרִיז"ל. וְהָאַחְדוּת הִיא הַסְּגֻלָּה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר בִּכְדֵי לִזְכּוֹת בַּדִּין כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת בשלח). וּכְמוֹ כֵן מְאַחֲלִים בּוֹ אִישׁ לְרֵעֵהוּ בִּרְכַּת "שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה בְּסִפְרָן שֶׁל צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים".

וְאַחְדוּת זוֹ מַמְשִׁיכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֲשֶׁר בּוֹ מְפַיְּסִים וּמְבַקְּשִׁים סְלִיחָה אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ כַּמּוּבָא בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, כִּי כָּל סוֹד הַמְּחִילָה

וְהַכַּפָּרָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תָּלוּי בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּעַם יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם זֶה כַּמּוּבָא בָּרָמָ"ק (שער יום הכיפורים סימן טז).

כָּךְ גַּם בְּחַג הַסֻּכּוֹת אֲשֶׁר בּוֹ אָנוּ אוֹגְדִים יַחַד אֶת כָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים הַמְסַמְּלִים אֶת כָּל גְּוָנֵי הַצִּבּוּר בְּעַם יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (ויקרא רבה ל).

וּמַמְשִׁיכִים בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּה הַנִּקְרָא "יוֹם הָעֲרָבָה" לְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת אֲשֶׁר יֶשְׁנָהּ בְּיוֹם זֶה, בּוֹ אָנוּ מִתְאַחֲדִים אֲפִלּוּ עִם אֵלּוּ שֶׁאֵין בָּהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁהֵם בִּבְחִינַת עֲרָבָה. וְלָכֵן נַעֲשֵׂית כָּל עֲבוֹדַת הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל יוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה דַּוְקָא עִם הָעֲרָבָה.

וּמְסַיְּמִים בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה אֲשֶׁר בּוֹ אָנוּ מַרְבִּים בְּרִקּוּדִים וּבְמְחוֹלוֹת הַמְסַמְּלִים אֶת הָאַחְדוּת יוֹתֵר מִכָּל, מִפְּנֵי שֶׁבָּהֶם מְשַׁלְּבִים כֻּלָּם כָּתֵף אִישׁ לְצַד רֵעֵהוּ מִתּוֹךְ אַחְדוּת וְאַהֲבַת רֵעִים, וְרוֹקְדִים וּשְׂמֵחִים יַחְדָּו, כַּאֲשֶׁר בְּמָחוֹל אֵין רִאשׁוֹן וְאֵין אַחֲרוֹן, מִפְּנֵי שֶׁכֻּלָּם שָׁוִים בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה כִּי לְכָל יְהוּדִי יֵשׁ אוֹת בַּתּוֹרָה וְלָכֵן נוֹהֲגִים שֶׁכֻּלָּם עוֹלִים לַתּוֹרָה בְּיוֹם זֶה.

כָּךְ גַּם בְּחַג הַחֲנֻכָּה בּוֹ נִצְּחוּ קְבוּצַת חַשְׁמוֹנָאִים קְטַנָּה בְּכַמּוּת וְדַלָּה בְּאֵיכוּת חַלָּשִׁים נֶגֶד גִּבּוֹרִים וּמְעַטִּים נֶגֶד רַבִּים, אֶת כָּל מַלְכוּת יָוָן אֲשֶׁר הָיְתָה הַמַּמְלָכָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר בַּתֵּבֵל בִּתְקוּפָה זוֹ. וְזֹאת רַק בְּכֹחָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בָּהֶם כַּאֲשֶׁר הֵם מָסְרוּ אֶת נַפְשָׁם לְהִלָּחֵם עִם כָּל הַיְּוָנִים בִּשְׁבִיל כְּלָל יִשְׂרָאֵל.

וְכַלֵּה בְּיוֹם הַפּוּרִים אֲשֶׁר בּוֹ קִטְרֵג הָמָן עַל עַם יִשְׂרָאֵל בְּאָמְרוֹ לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: "יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד... וְלַמֶּלֶךְ אֵין שֹׁוֶה לְהַנִּיחָם". וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה שָׁלְחָה לְהַגִּיד לְמָרְדְּכַי הַצַּדִּיק: "לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים". וְאָכֵן לְאַחַר שֶׁנִּקְהֲלוּ הַיְּהוּדִים כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, הֵם זָכוּ לַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים וְהָעֲצוּמִים שֶׁל פּוּרִים, וְזֹאת מִכֹּחָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם שֶׁהָיְתָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל בַּיָּמִים הָהֵם.

וְהִנֵּה חַגֵּי יִשְׂרָאֵל וְשַׁבְּתוֹתָיו הִנָּם מְקוֹר כָּל הַשֶּׁפַע וְהַבְּרָכָה הָרוּחָנִי וְהַגַּשְׁמִי שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְהֵם מְהַוִּים תַּחֲנוֹת כֹּחַ רַבּוֹת עָצְמָה הַמַּטְעִינוֹת אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּכֹחוֹת מְיֻחָדִים וַעֲצוּמִים לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

מַהִי הַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הַמֵּרַב וְאֶת הַמֵּיטָב מִכָּל שַׁבָּת וְחַג? מָה הֵם הַכֵּלִים וְהָעֵצוֹת אֲשֶׁר עַל יָדָם נִתָּן לְקַבֵּל אֶת הַשֶּׁפַע הֶעָצוּם שֶׁל כָּל הַיָּמִים הַטּוֹבִים? וְכֵיצַד אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ אֶת אוֹר מְתִיקוּתָם הַנִּפְלָא שֶׁל הַשַּׁבָּתוֹת וְהַחַגִּים לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ? עַל כָּל זֶה וְעוֹד בַּסֵּפֶר הַנִּפְלָא שֶׁלִּפְנֵיכֶם. קְרִיאָה מְהַנָּה!

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת הָאוֹצָרוֹת וְהַמַּתָּנוֹת שֶׁל כָּל הַחַגִּים וְהַמּוֹעֲדִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם, וְנִזְכֶּה לְאוֹרָם הַגָּדוֹל שֶׁל הַיָּמִים הַטּוֹבִים הָאֵלּוּ, וְעַל יְדֵי כָּךְ נִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ אֶת כָּל הָאוֹצָרוֹת הַגְּדוֹלִים וְהַנִּשְׂגָּבִים הַלָּלוּ לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל יוֹם טוֹב "וְהַשִּׂיאֵנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים בְּשִׂמְחָה וּבְשָׁלוֹם", אָמֵן.

פרק א

שַׁבָּת שָׁלוֹם

פרק א

שַׁבָּת שָׁלוֹם

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּכָל מִנְהֲגֵי שַׁבָּת הַמַּלְכָּה יֶשְׁנָם כַּמָּה שְׁאֵלוֹת הָעוֹלוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה

הִנֵּה כָּל אֶחָד חָפֵץ לִזְכּוֹת לְהַרְגִּישׁ אֶת קְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת. כֵּיצַד וּמַהִי הַדֶּרֶךְ וְהַנָּתִיב לִזְכּוֹת עַל יָדָם לְאוֹרָהּ הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא וְלַמְּתִיקוּת וְהָעֲרֵבוֹת הָעֲצוּמָה שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה?

שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה

מַדּוּעַ בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ מְבָרְכִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בִּבְרִכַּת 'שַׁבָּת שָׁלוֹם' (כמו שכתב האריז"ל בפע"ח ה"ה פ"א), וְלֹא 'שַׁבָּת שְׂמֵחָה' כְּמוֹ שֶׁמְּבָרְכִים בְּחַגִּים וּמוֹעֲדִים?

שְׁאֵלָה שְׁלִישִׁית

מַדּוּעַ יֵשׁ עִנְיָן מְיֻחָד לֶאֱכֹל דָּגִים בְּכָל סְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת כַּמּוּבָא בָּאֲרִיזָ"ל (פע"ח יח כד)? כְּמוֹ כֵן מַדּוּעַ לְפִי הָאֲרִיזָ"ל יֵשׁ לִבְצֹעַ עַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת בִּסְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת?

שְׁאֵלָה רְבִיעִית

מַדּוּעַ יֵשׁ בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וּבְשַׁבָּת עַצְמָהּ נִסְיוֹנוֹת גְּדוֹלִים בְּמִדַּת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַחִיד"א וְהַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י (כה"ח כז לד) וְהַמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (סימן ר"נ) וָעוֹד?

שְׁאֵלָה חֲמִישִׁית

כֵּיצַד אָנוּ נוֹהֲגִים בְּמִנְהָג שֶׁל חֲבֵרִים כִּבְיָכוֹל לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, כַּאֲשֶׁר אָנוּ שָׁרִים לָהֶם אֶת שִׁירַת שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם? וְכִי אָנוּ חֲבֵרִים שֶׁלָּהֶם?! וְהַאִם אָנוּ בְּמַדְרֵגָה כָּזֹאת שֶׁאָנוּ יְכוֹלִים לָשִׁיר שִׁירִים לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת?

שְׁאֵלָה שִׁשִּׁית

מַדּוּעַ כָּתְבוּ הַחִיד"א וְהַבָּן אִישׁ חַי שֶׁיֵּשׁ לְכַוֵּן בַּמִּקְוֶה בְּעֶרֶב שַׁבָּת לְתַקֵּן אֶת מִדַּת הַכַּעַס, וְרַק לְאַחֲרֶיהָ טוֹבְלִים טְבִילָה נוֹסֶפֶת לִזְכּוֹת לְאוֹרָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת?

שְׁאֵלָה שְׁבִיעִית

מַדּוּעַ כַּאֲשֶׁר מְבַקְּרִים אֶת הַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת, אוֹמְרִים לוֹ שַׁבָּת הִיא מִלִּזְעֹק וּרְפוּאָה קְרוֹבָה לָבוֹא, (שבת יא)? וּמַהִי הַדֶּרֶךְ שֶׁבָּהּ יוּכַל הַחוֹלֶה לִזְכּוֹת שֶׁזְּכוּתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת תַּעֲמֹד לוֹ לְהִתְרַפֵּא מֵחָלְיוֹ?

שְׁאֵלָה שְׁמִינִית

כֵּיצַד וּמַהִי הַדֶּרֶךְ לְהַמְשִׁיךְ אֶת אוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל הַשַּׁבָּת לְכָל שֵׁשֶׁת יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, אֲשֶׁר עַל יָדָהּ יִזְכֶּה הָאָדָם לְהִכָּנֵס בְּכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ בְּשַׁעֲרֵי הָעֲבוֹדָה?

שְׁאֵלָה תְּשִׁיעִית

מַדּוּעַ כָּל גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל תְּלוּיָה בִּשְׁמִירַת הַשַּׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל, אִלְמָלֵא שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת מִיָּד הָיוּ נִגְאָלִין? וְכֵיצַד וּבְאֵיזֶה אֹפֶן צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת הַשַּׁבָּת כְּדֵי לִזְכּוֹת עַל יָדָהּ לִגְאֻלָּה?

קַבָּלַת הַשַּׁבָּת – תְּלוּיָה בָּאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל

וְהַתְּשׁוּבָה לְכָל שְׁאֵלוֹת אֵלּוּ נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, הַמְגַלֶּה שֶׁכָּל אוֹר קְדֻשַּׁת שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, תָּלוּי וְעוֹמֵד בַּשָּׁלוֹם וּבָאַחְדוּת שֶׁיֵּשׁ בֵּין יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי אֲשֶׁר הוּא מִתְאַחֵד עִם יִשְׂרָאֵל, כָּךְ הוּא זוֹכֶה לְאוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁהַשַּׁבָּת נִקְרֵאת שָׁלוֹם, וְזֶהוּ מַהוּתָהּ הַפְּנִימִית שֶׁל הַשַּׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פ' קורח קעו): **"בּוֹא וּרְאֵה שֶׁאֵין הָעוֹלָם עוֹמֵד אֶלָּא עַל הַשָּׁלוֹם. וְלָכֵן כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, לֹא יָכוֹל הָיָה הָעוֹלָם לְהִתְקַיֵּם, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִשְׁרָה עָלָיו אֶת הַשָּׁלוֹם. וּמָה הוּא הַשָּׁלוֹם? זוֹ הַשַּׁבָּת! שֶׁבָּהּ יֵשׁ שָׁלוֹם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וְעַל זֶה הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם".**

וּמוֹסִיף הַזֹּהַר (חלק א, לח), שֶׁבְּכָל שַׁבָּת נִפְרֶסֶת סֻכַּת שָׁלוֹם עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת אָנוּ מִתְפַּלְּלִים בִּתְפִלַּת עַרְבִית "וּפְרֹס עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ", וְחוֹתְמִים "הַפּוֹרֵס סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלַיִם".

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תיקו"ז מח), מַדּוּעַ כַּאֲשֶׁר צִוְּתָה הַתּוֹרָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת, הִיא כָּתְבָה צִוּוּי מְיֻחָד עַל הָאִסּוּר לְהַבְעִיר אֵשׁ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה (שמות

לה ג): **"לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת"**. מִשּׁוּם שֶׁבְּכָךְ רָמְזָה הַתּוֹרָה, שֶׁאִם רוֹצֶה הָאָדָם לִזְכּוֹת לְאוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, עָלָיו לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר מִלְּהַבְעִיר אֶת אֵשׁ הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת אֲפִלּוּ בְּלִבּוֹ בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ, כִּי אִם הוּא כּוֹעֵס בְּשַׁבָּת, זֶה נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ הוּא הִדְלִיק אֶת אֵשׁ הַגֵּיהִנּוֹם בְּשַׁבָּת. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל כְּבוֹדָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת הוּא לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת בְּיוֹם זֶה.

וּמְבָאֵר הַזֹּהַר (תיקו"ז כא דף נז) שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ הוּא מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם שָׁרוּי בְּמַחֲלֹקֶת וּבִמְרִיבָה עִם אֵיזֶה אָדָם אוֹ עִם אִשְׁתּוֹ בִּימוֹת הַחֹל, זֶה נִגְרָם כְּתוֹצָאָה מִכָּךְ שֶׁמִּתְגַּבְּרוֹת עָלָיו הַקְּלִפּוֹת הַשּׁוֹלְטוֹת בִּימוֹת הַחֹל, שֶׁעַל יָדָן הָאָדָם נוֹפֵל לְכָל מִינֵי קְטָטוֹת וּמַחְלֹקֶת. וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת צָרִיךְ הָאָדָם לְהַשְׁלִים עִמָּהֶם לִכְבוֹדָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת, כִּי עַל יְדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּהֶם שָׁלוֹם, הוּא מַרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא הַשּׁוֹלְטִים בִּימוֹת הַחֹל, וּמְקַבֵּל אֶת הָאָרָתָהּ הַגְּדוֹלָה שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה שֶׁהִיא שַׁבָּת שָׁלוֹם.

וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת אוֹ כּוֹעֵס בְּשַׁבָּת, נֶחְשָׁב לוֹ הַדָּבָר מַמָּשׁ כְּמוֹ חִלּוּל שַׁבָּת רח"ל, כִּי עַל יְדֵי כָּךְ הוּא נוֹתֵן בַּחֲזָרָה אֶת הַשְּׁלִיטָה לַקְּלִפּוֹת הַשּׁוֹלְטוֹת בִּימוֹת הַחֹל שֶׁיּוּכְלוּ לִשְׁלֹט גַּם בְּשַׁבָּת. וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מַגְבִּיר אֶת כֹּחָן שֶׁל הַקְּלִפּוֹת אֲשֶׁר מֵהֶן כָּל הַצָּרוֹת הַקָּשׁוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן וַאֲרִיכוּת הַגָּלוּת לְעַם יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם.

אֲבָל עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם שׁוֹמֵר אֶת לִבּוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מֵעַצְבוּת וְכַעַס וְדִבּוּרֵי חֹל, הַקְּלִפּוֹת לֹא מוּצָאוֹת מָקוֹם לִשְׁרוֹת בְּלִבּוֹ, וְהֵן בּוֹרְחוֹת מִשָּׁם, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא מְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בִּקְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה וּמְקַבֵּל אֶת הָאָרָתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל הַשַּׁבָּת וּמַכְנִיעַ אֶת

כָּל הַקְּלִפּוֹת הַשּׁוֹלְטוֹת בִּימוֹת הַחֹל שֶׁכָּל כֹּחָן וִינִיקָתָן הֵם מִכַּעַס וּמַחְלֹקֶת.

הַשָּׁלוֹם בְּשַׁבָּת – סוֹד גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל

וּמְסַיֵּם הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, שֶׁעַל כָּךְ הִתְכַּוְּנוּ חֲזַ"ל (שבת קיח ע"ב) כְּשֶׁאָמְרוּ: **"אִלְמָלֵא שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שַׁבָּת אַחַת כְּהִלְכָתָהּ מִיָּד הָיוּ נִגְאָלִים"**. וְכַוָּנָתָם הִיא, שֶׁאִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל נִזְהָרִים לִשְׁמֹר שַׁבָּת אַחַת בְּשָׁלוֹם וְאַהֲבָה וְאַחְוָה וְרֵעוּת, מִיָּד הָיוּ נִגְאָלִים יִשְׂרָאֵל וְיוֹצְאִים מֵהַגָּלוּת. מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַשָּׁלוֹם הָיוּ מִסְתַּלְּקוֹת כָּל הַקְּלִפּוֹת מֵעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵן הַגּוֹרְמוֹת אֶת אֲרִיכוּת הַגָּלוּת וְכָל הַצָּרוֹת רח"ל. וּבִפְרָט הָיוּ נִצָּלִים עַל יְדֵי כָּךְ מִקְּלִפַּת שַׁבְּתַי, שֶׁהִיא כּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַמַּזִּיקִים, כִּי הִיא כְּנֶגֶד הַכֹּחַ הָרִאשׁוֹן שֶׁבַּקְּלִפָּה, וְהִיא שֹׁרֶשׁ כָּל הַצָּרוֹת, וְהִיא הַשּׁוֹלֶטֶת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁנִּקְרָא שַׁבָּת עַל שֵׁם כָּךְ.

וְהַדֶּרֶךְ לְהִנָּצֵל מִמֶּנָּה הִיא רַק עַל יְדֵי הֶאָרַת הַשַּׁבָּת שֶׁנִּמְשֶׁכֶת לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַשָּׁלוֹם וְהַשִּׂמְחָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וְלָכֵן אִם הָיוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה, הֵם הָיוּ מַמְשִׁיכִים אֶת הֶאָרַת הַשַּׁבָּת בִּשְׁלֵמוּת, וְעַל יְדֵי כָּךְ הָיוּ זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַמְשִׁיךְ אֶת הֶאָרַת הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים - לְכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ, וְהָיוּ נִגְאָלִים גְּאֻלַּת עוֹלָמִים.

עַל יְדֵי הָאַחְדוּת בְּשַׁבָּת זוֹכֶה לִנְשָׁמָה יְתֵרָה כְּדַרְגַּת הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים

וּמְגַלֶּה הַזֹּהַר (פנחס רמב) שֶׁעַל יְדֵי הָאַחְדוּת בְּשַׁבָּת זוֹכֶה הָאָדָם

לְהֶאָרַת נְשָׁמָה יְתֵרָה בְּדַרְגָּה מְפֻלָּאָה מְאֹד שֶׁזּוֹכִים אֵלֶיהָ רַק הַצַּדִּיקִים, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל מְקַבֵּל בְּשַׁבָּת נְשָׁמָה יְתֵרָה עַל פִּי כָּל מַעֲשָׂיו וְעַל פִּי דַּרְגָּתוֹ בְּכָל יְמוֹת הַחֹל.

אֲבָל מִי שֶׁמִּתְאַחֵד בְּשַׁבָּת עִם כָּל כְּלָל יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה, הוּא מְקַבֵּל בְּשַׁבָּת נְשָׁמָה יְתֵרָה מִדַּרְגָּה גְּבוֹהָה מְאֹד הַנִּקְרֵאת **"אוֹר הַכֶּתֶר"**, אֲשֶׁר לְכָךְ זוֹכִים בְּשַׁבָּת רַק הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁיֶּשְׁנָהּ נְשָׁמָה יְתֵרָה כְּלָלִית הַשּׁוֹרָה עַל כְּלָלִיּוּת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת, וּמִי שֶׁמִּתְאַחֵד בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת, גַּם הוּא זוֹכֶה לְקַבְּלָהּ, כִּי אוֹר הַשַּׁבָּת הִנּוֹ תּוֹסֶפֶת אוֹר מֵהַשְּׁכִינָה אֲשֶׁר הִיא שׁוֹרָה רַק עַל כְּלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם נִכְלָל עִם יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה בְּשַׁבָּת אַף הוּא זוֹכֶה לְכָךְ.

הַשִּׂמְחָה בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת מְבִיאָה שָׁלוֹם בְּכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ

וּמְגַלֶּה עוֹד הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (אחרי פ), שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם חוֹזֵר לְבֵיתוֹ בְּלֵיל שַׁבָּת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ, מְלַוִּים אוֹתוֹ מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ וְהַשְּׁכִינָה נִמְצֵאת מֵעָלָיו, וְכַאֲשֶׁר הַמַּלְאָכִים הַמְלַוִּים אוֹתוֹ וְהַשְּׁכִינָה הַשּׁוֹרָה עָלָיו בָּאִים לְבֵיתוֹ, וְרוֹאִים שֶׁהוּא וְאִשְׁתּוֹ שְׂרוּיִים בְּשִׂמְחָה, כְּשֶׁשְּׁלְחָנָם עָרוּךְ וְנֵרָם דּוֹלֵק, מִיָּד הַשְּׁכִינָה הַמְלַוָּה אֶת הָאָדָם מִתְפָּאֶרֶת בּוֹ וְאוֹמֶרֶת עָלָיו: **"זֶה שֶׁלִּי הוּא"**, וְעָלָיו נֶאֱמַר **"יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר"**. וּמְבָרֶכֶת אוֹתוֹ בַּפָּסוּק **"כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ"**, וְשׁוֹמֶרֶת וּמְגִינָה עָלָיו מִכָּל צָרָה וּמִכָּל דָּבָר רַע בְּכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ.

אֲבָל כַּאֲשֶׁר הַמַּלְאָכִים הַמְלַוִּים אוֹתוֹ בָּאִים לְבֵיתוֹ בְּלֵיל שַׁבָּת, וְרוֹאִים שֶׁשְּׁלְחָנָם אֵינוֹ עָרוּךְ וְנֵרָם לֹא דּוֹלֵק וְהוּא וְאִשְׁתּוֹ אֵינָם

שְׁרוּיִים בְּשִׂמְחָה, מִיָּד הַשְּׁכִינָה מִסְתַּלֶּקֶת מִבֵּיתוֹ, וְגַם הַמַּלְאָכִים מִסְתַּלְּקִים עִמָּהּ, וּמִיָּד מַגִּיעַ הַיֵּצֶר הָרַע וְכָל חֵילוֹתָיו לְבֵיתוֹ, וְהַיֵּצֶר הָרַע אוֹמֵר עָלָיו: **"זֶה שֶׁלִּי הוּא, וְהוּא מֵהַחַיָּלִים שֶׁלִּי הוּא"**, וְיוֹרֶדֶת הָאוֹת יוּ"ד מֵהָאִישׁ וְהָאוֹת הֵ"א מֵהָאִשָּׁה וְנִשְׁאָר רַק אֵשׁ וָאֵשׁ, וְשׁוֹרָה בְּבֵיתוֹ הַסִּטְרָא אָחֳרָא בְּכָל הַשַּׁבָּת.

שִׂמְחַת הַשַּׁבָּת מְבִיאָה שָׁלוֹם

וּמוֹסִיף הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תיקו"ז חדש צד), שֶׁעַל אוֹתָהּ שָׁעָה נֶאֱמַר הַפָּסוּק **"וַיֹּאמֶר ה'... אֶעֱשֶׂה לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ"**. וּפָסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל הַיֵּצֶר הָרַע, שֶׁאִם זָכָה הָאָדָם הוּא עוֹזֵר לוֹ, וְאִם הוּא לֹא זָכָה הוּא כְּנֶגְדּוֹ.

וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁאִם הוּא זוֹכֶה לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת וּלְקַבֵּל אוֹתָהּ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב, הַיֵּצֶר הַטּוֹב מְבָרֵךְ אוֹתוֹ וְהַיֵּצֶר הָרַע בַּעַל כָּרְחוֹ עוֹנֶה אָמֵן, וְאִם הוּא לֹא זוֹכֶה לְקַבֵּל אֶת הַשַּׁבָּת בְּשִׂמְחָה, הַיֵּצֶר הָרַע הוּא כְּנֶגְדּוֹ, וְהוּא מְקַלֵּל אוֹתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ, וְהַיֵּצֶר הַטּוֹב בַּעַל כָּרְחוֹ עוֹנֶה אָמֵן. וּמִשָּׁם בָּאוֹת כָּל הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת בְּבֵיתוֹ, כִּי כָּל הַמַּחְלוֹקוֹת הֵן מֵהַשְּׁרָאַת הַטֻּמְאָה וְכֹחוֹת הַשָּׂטָן הַמְּבִיאִים קְטָטוֹת וּמְרִיבוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן.

מֵהֵיכָן בָּאוּ הַחִיצוֹנִים בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה

וְהַשֶּׁלָּ"ה הַקָּדוֹשׁ בְּסִדּוּרוֹ (ליל שבת) כָּתַב, בְּשֵׁם בַּעַל הַ'תִּקּוּנֵי שַׁבָּת' שֶׁהוּא אֶחָד מִגּוּרֵי הָאַר"י, שֶׁלִּכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מֵהֵיכָן בָּאוּ הַיֵּצֶר הָרַע וְחֵילוֹתָיו בְּלֵיל שַׁבָּת לְבֵיתוֹ שֶׁל הָאָדָם כַּאֲשֶׁר הוּא לֹא הָיָה בְּשִׂמְחָה, וְהֲרֵי כָּל הַמַּזִּיקִים נִכְנָסִים מִיָּד בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת לְנֻקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ לְעֹמֶק הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב

הַזֹּהַר (זוה"ח בראשית מח), וְכֵיצַד הֵם יְכוֹלִים לָבוֹא לְבֵיתוֹ בְּלֵיל שַׁבָּת.

וּבֵאֵר בַּעַל הַ'תִּקּוּנֵי שַׁבָּת', שֶׁכַּאֲשֶׁר אָדָם זֶה לֹא הָיָה שָׂמֵחַ בְּלֵיל שַׁבָּת, וְהוּא וְאִשְׁתּוֹ לֹא הָיוּ שְׂרוּיִים בְּשִׂמְחָה בְּלֵיל שַׁבָּת, עַל יְדֵי כָּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ הוֹצִיא אֶת הַיֵּצֶר וְכָל חֵילוֹתָיו מִנֻּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, וְהִשְׁרָה אוֹתָם עָלָיו וֶהֱבִיאָם לְבֵיתוֹ רח"ל, כִּי עַל יְדֵי כָּךְ שׁוֹרִים הַיֵּצֶר הָרַע וְחֵילוֹתָיו בְּבֵיתוֹ בְּכָל הַשַּׁבָּת וּבְכָל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ, וּמֵהֶם כָּל הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּבֵית רח"ל.

שְׁמִירָה וּבְרָכָה לְכָל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ

וּבֵאֵר הָרַמָּ"ק שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם נִשְׁמָר בְּשַׁבָּת מֵעַצְבוּת וּמַחְלֹקֶת, אֵין רְשׁוּת לַסִּטְרָא אָחֳרָא וְלַחִיצוֹנִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו בְּכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל הָעַצְבוּת וְהַמַּחְלֹקֶת הֵן מִכֹּחוֹת הַס"מ וּבַת זוּגוֹ, שֶׁהֵם חֲפֵצִים בְּכָל כֹּחָם, לַעֲשׂוֹת פֵּרוּד וּמַחְלֹקֶת בְּבֵיתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְהֵם נֶהֱנִים וּשְׂמֵחִים מְאֹד מֵהַקְּטָטוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְכָל רְדִיפָתָם אַחֲרֵי הָאָדָם בְּשַׁבָּת הִיא, כְּדֵי לְנַסּוֹת לִגְרֹם קְטָטָה וּפֵרוּד אֵצֶל הָאָדָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל מַהוּתָם שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא וְהַקְּלִפּוֹת הִיא הָעַצְבוּת וְהַמַּחְלֹקֶת. וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת אֵין לַסִּטְרָא אָחֳרָא שְׁלִיטָה כְּלָל, אֲבָל בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשְׁנָהּ מְרִיבָה אוֹ עַצְבוּת בְּשַׁבָּת, הֵם בָּאִים לְמָקוֹם זֶה וְנִדְבָּקִים שָׁם כִּי זוֹ כָּל מַהוּתָם.

וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר מַגִּיעָה הַסִּטְרָא אָחֳרָא וְחֵילוֹתֶיהָ לְבֵיתוֹ שֶׁל הָאָדָם, נַעֲשׂוֹת קְטָטוֹת וּמְרִיבוֹת בְּבֵיתוֹ בְּכָל יוֹם הַשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁכָּל מַהוּתָהּ שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא הִיא מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבָה, וְכָל עִנְיָנָם שֶׁל הַחִיצוֹנִים

וְהַקְּלִפּוֹת הוּא רַק לַעֲשׂוֹת רִיב וּמָדוֹן בְּכָל מָקוֹם, כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה הֵם יוּכְלוּ לִשְׁרוֹת שָׁם. וְעַל יְדֵי שֶׁהֵם בָּאִים לְבֵיתוֹ יִהְיוּ שָׁם כָּל הַשַּׁבָּת קְטָטוֹת וּמְרִיבוֹת רח"ל.

וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם נִזְהָר בְּכָל כֹּחוֹ מִמַּחְלֹקֶת וְעַצְבוּת בְּשַׁבָּת, הֵם נִדְחִים לַחֲלוּטִין. וְלָכֵן הֵם מְנַסִּים בְּכָל כֹּחָם לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם לְעַצְבוּת וּמַחְלֹקֶת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כְּדֵי שֶׁתְּהֵא לָהֶם שְׁלִיטָה בְּיוֹם זֶה. וְהַקְּטָטָה וְהָעַצְבוּת הֵן עִנְיָן אֶחָד מַמָּשׁ, אֶלָּא שֶׁהָעַצְבוּת הִיא בְּאֵיבָרָיו שֶׁל הָאָדָם - בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, וְהַמְּרִיבָה הִיא בֵּינוֹ לְבֵין רֵעֵהוּ. עַד כָּאן דִּבְרֵי שֶׁל הָרָמָ"ק.

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁבְּשַׁבָּת נוֹהֲגִים לוֹמַר כָּל יִשְׂרָאֵל אִישׁ לְרֵעֵהוּ "שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ". כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַרִיז"ל (פע"ח שער הנהגת הסעודה פרק א): **כְּשֶׁתִּכָּנֵס לְבֵיתְךָ תֹּאמַר בְּקוֹל רָם וּבְשִׂמְחָה יְתֵירָה שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ.**

מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר מַהוּתָהּ הַפְּנִימִית שֶׁל הַשַּׁבָּת הִיא הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָנוּ מְבָרְכִים אֶת בְּנֵי הַבַּיִת שֶׁיִּזְכּוּ לְבִרְכַּת הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא בִּרְכַּת הַשָּׁלוֹם. וּכְמוֹ כֵן זֹאת כְּדֵי שֶׁיִּזְכֹּר זֹאת הָאָדָם בִּכְנִיסָתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת, וְיִזָּהֵר בְּיוֹתֵר בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה. לָכֵן אָנוּ נוֹהֲגִים לְבָרֵךְ כָּל אֶחָד אֶת חֲבֵרָיו וְאֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ בְּבִרְכַּת "שַׁבָּת שָׁלוֹם".

הָעֵצָה לְאוֹר הַשַּׁבָּת – אַחְדוּת וְשָׁלוֹם

וּמוֹסִיף עוֹד הַזֹּהַר (ח"ב רה), שֶׁלָּכֵן הַשַּׁבָּת נִקְרֵאת **"יוֹמָא**

דְּנִשְׁמָתָא" - שֶׁפֵּרוּשׁוֹ יוֹם הַנְּשָׁמָה. כְּלוֹמַר שֶׁהוּא יוֹם שֶׁבּוֹ מְאִירָה הָאָרַת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד. וְכֵיוָן שֶׁשַּׁבָּת הוּא הַיּוֹם שֶׁבּוֹ מְאִירָה הָאָרַת הַנְּשָׁמָה, לָכֵן הָעֵצָה לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַשַּׁבָּת, הִיא רַק עַל יְדֵי הָאַחְדוּת עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ.

כִּי בַּנְּשָׁמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם תָּמִיד מְאֻחָדִים יַחְדָּו, מִשּׁוּם שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁרְשָׁם הֵם "נֶפֶשׁ אַחַת", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (ויקרא רבה ט). וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מִתְאַחֵד בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל, הוּא זוֹכֶה שֶׁתָּאִיר בּוֹ גַּם הָאָרַת נִשְׁמָתוֹ שֶׁלּוֹ, כִּי עַל יְדֵי זֶה נִשְׁמָתוֹ נִכְלֶלֶת בַּנְּשָׁמָה הַכְּלָלִית שֶׁזֶּה עַם יִשְׂרָאֵל. וְעַל יְדֵי כָּךְ גַּם הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְאוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

וְכָךְ גַּם דָּרְשׁוּ חֲזַ"ל (מדרש רבה שיר השירים פ"ח טו) עַל הַפָּסוּק **"הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי"**: כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בָּאִים לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לָהֶם הַגְבִּיהוּ אֶת קוֹלְכֶם בִּתְפִלָּה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הַנִּקְרָאִים "חֲבֵרִים". וּתְנוּ דַּעְתְּכֶם, שֶׁלֹּא תִּשְׂנְאוּ זֶה אֶת זֶה וְלֹא תְּקַנְּאוּ אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ, וְלֹא תְּחַרְחֵרוּ רִיב זֶה עִם זֶה, וְלֹא תְּבַיְּשׁוּ זֶה אֶת זֶה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְפָנַי, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תּוֹרָה שֶׁנָּתַתָּ לָהֶם אֵינָם עוֹסְקִים בָּהּ, וַהֲרֵי אֵיבָה וְקִנְאָה וְשִׂנְאָה וְתַחֲרוּת בֵּינֵיהֶם, אֶלָּא שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁאַתֶּם מְקַיְּמִים אוֹתָהּ בְּשָׁלוֹם.

סְגֻלַּת הַשָּׁלוֹם בְּשַׁבָּת

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת יֶשְׁנָם נִסְיוֹנוֹת גְּדוֹלִים בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם, וְעַל הָאָדָם לְהָכִין עַצְמוֹ לְכָךְ. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַחִיד"א בְּסִפְרוֹ מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע (אות קם): 'כַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ - הִנֵּה הוּא עֵת מְסֻכָּן לְמַחְלֹקֶת בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין

הַמְּשָׁרְתִים, וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא טוֹרַחַת הַרְבֵּה לְחַרְחֵר רִיב. וְהָאִישׁ הַיָּרֵא יָכֹף יִצְרוֹ שֶׁלֹּא יְעוֹרֵר שׁוּם מַחֲלֹקֶת וְהַקְפָּדָה, וְאַדְרַבָּא יְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם'.

סוֹד הַמַּחֲלֹקֶת בְּעֶרֶב שַׁבָּת

וְכָתַב עַל כָּךְ הַבֶּן אִישׁ חַי (פרשת וירא), שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ בְּעֶרֶב שַׁבָּת לֹא יִכְעַס הָאָדָם כְּלָל בְּבֵיתוֹ עַל שׁוּם דָּבָר, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְהִנֵּה כָּל אָדָם הָעוֹשֶׂה קְטָטָה וּמְרִיבָה עִם אִשְׁתּוֹ אוֹ בָּנָיו אוֹ מְשָׁרְתָיו, וַדַּאי נִרְאֶה לוֹ שֶׁהַדִּין עִמּוֹ, וְרָאוּי לוֹ לָרִיב עַל הַמַּכְשֵׁלָה שֶׁיָּצְאָה מִתַּחַת יָדָם בְּעִנְיְנֵי הַבַּיִת. אַךְ בֶּאֱמֶת מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקָדְקֹדוֹ, יָבִין שֶׁאִם יָצָא אֵיזֶה מִכְשׁוֹל מִתַּחַת יָדָם, אֵינֶנּוּ נַעֲשָׂה מֵאִתָּם, וְאֵין זֶה מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם, אֶלָּא הוּא מַעֲשֵׂה שָׂטָן כְּדֵי לְחַרְחֵר רִיב וּמָדוֹן בָּעֵת הַהִיא.

וְאִם הַשָּׂטָן עוֹמֵד כְּנֶגֶד הָאִשָּׁה אוֹ הַמְּשָׁרֵת וּמַכְשִׁילָם בְּעִנְיְנֵי הַבַּיִת לַעֲשׂוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן לְבַעַל הַבַּיִת - מָה כֹּחָם לִדְחוֹת מַעֲשֵׂה שָׂטָן? וְכִי יֵשׁ אָדָם שֶׁיּוּכַל לְהִלָּחֵם עִם הַשָּׂטָן וּלְנַצְּחוֹ? מִי זֶה יֹאמַר יָכֹלְתִּי וְנִצַּחְתִּיו? עַל כֵּן כָּל אִישׁ מֵבִין, כְּשֶׁיִּרְאֶה אֵיזֶה מִכְשׁוֹל וְחִסָּרוֹן בָּעִנְיָנִים שֶׁל הַבַּיִת, לֹא יָשִׂים אַשְׁמָה עַל אִשְׁתּוֹ וּמְשָׁרְתָיו לָרִיב אִתָּם, אֶלָּא יִתֵּן אֶל לִבּוֹ הַהִתְנַצְּלוּת הַזֹּאת שֶׁכָּתַבְנוּ, כִּי אֱמֶת הִיא, וְאָז יִשְׁתֹּק וְלֹא יָרִיב אִתָּם וְלֹא יִתְכַּעֵס, וְטוֹב לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

וּכְמוֹ שֶׁמְּסַפֶּרֶת הַגְּמָרָא (גיטין נב) עַל אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁהָיָה הַשָּׂטָן מִתְגָּרֶה בָּהֶם בְּלֵיל שַׁבָּת לַעֲשׂוֹת מְרִיבָה גְּדוֹלָה בֵּינֵיהֶם. וְהִזְדַּמֵּן רַבִּי מֵאִיר לְעִירָם שָׁלוֹשׁ שַׁבָּתוֹת וְדִבֵּר עִמָּם עַד שֶׁעָשׂוּ שָׁלוֹם. וְשָׁמַע רַבִּי מֵאִיר שֶׁקָּרָא הַשָּׂטָן: 'אוֹי שֶׁהוֹצִיא רַבִּי מֵאִיר אֶת אוֹתוֹ אָדָם

(שֶׁהוּא הַשָּׂטָן) מִבֵּיתוֹ'. נִמְצָא מִי שֶׁמַּקְפִּיד וְעוֹשֶׂה מְרִיבָה, הוּא מַחֲזִיק יָדָיו שֶׁל הַשָּׂטָן, וּלְהֵפֶךְ הוּא מְגָרְשׁוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל".

וּמוֹסִיף הַ'בֶּן אִישׁ חַי' שֶׁזֶּה מְרֻמָּז בַּאֲמִירַת לְכָה דּוֹדִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת: "גַּם נִרְאֶה לִי בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא, 'בּוֹאִי' עוֹלֶה אַהֲבָה, כִּי אוֹת יו"ד נֶחְלֶקֶת לִשְׁתֵּי הֵהִי"ן, וְאָז 'בּאִי' אוֹתִיּוֹת 'אַהֲבָה', וְאוֹמְרִים שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים 'בּוֹאִי', לְרַמֵּז כִּי עַתָּה צָרִיךְ לְהִתְקַשֵּׁר בְּמִדַּת הָאַהֲבָה בְּמַחְשָׁבָה בְּדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה, וּלְהִתְרַחֵק מִן הַשִּׂנְאָה וְהַמַּחְלֹקֶת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגָּאוֹן חִיד"א. עַד כָּאן דְּבָרָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁל בַּעַל הַ'בֶּן אִישׁ חַי'.

מִכָּךְ אָנוּ לְמֵדִים שֶׁבְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת קֹדֶשׁ מִתְגָּרֶה הַיֵּצֶר הָרָע בָּאָדָם מְאֹד לְהַכְשִׁילוֹ בְּכַעַס וְהַקְפָּדָה. וְזֹאת כְּדֵי לִמְנֹעַ מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַשַּׁבָּת, שֶׁתָּלוּי בְּאַחְדוּת וּבְשָׁלוֹם. וְלָכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְהַקְדִּים תְּפִלָּה לִפְנֵי כֵן, וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְבַקֵּשׁ מֵה' שֶׁיְּסַיַּע בַּעֲדוֹ וַיַּעְזְרֵהוּ שֶׁלֹּא יִכְעַס וְלֹא יַקְפִּיד בְּשָׁעוֹת לְחוּצוֹת אֵלּוּ שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת וְשֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל הַשָּׁלוֹם חָלִילָה בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיד אֶת הַהַשְׁפָּעָה הַנִּפְלָאָה שֶׁל הַשַּׁבָּת.

כְּמוֹ כֵן הֵן בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְהֵן בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ, יִתְגַּבֵּר הָאָדָם מְאֹד שֶׁלֹּא לִכְעֹס וְלֹא לְהַקְפִּיד כְּלָל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַשַּׁבָּת, וְיִזְכֶּה לִטְעֹם אֶת הָעֲרֵבוּת וְהַמְּתִיקוּת הַנִּפְלָאָה שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

סוֹד הַבְּרָכָה הַמְּפֻלָּאָה

וְעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה הָאָדָם לִבְרִכָּתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת, אֲשֶׁר תְּלַוֶּה אוֹתוֹ כָּל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁסִּפֵּר רַב חָשׁוּב. סִפּוּר מֻפְלָא אֲשֶׁר לוֹ הָיָה עֵד רְאִיָּה, וְכָךְ הוּא סִפֵּר:

הַיְהוּדִי עָלָיו אֲנִי מְדַבֵּר, מַצְלִיחַ בְּכָל מַעֲשָׂיו בְּצוּרָה יוֹצֵאת דֹּפֶן, וְנִכָּר עָלָיו שֶׁסִּיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא מְפַלֶּגֶת מְלַוָּה אוֹתוֹ בְּכָל דְּרָכָיו וְעִנְיָנָיו.

וְתָמִיד הִתְפַּלֵּאתִי עַל כָּךְ מְאֹד, וְלֹא יָדַעְתִּי מָה מְקוֹרָהּ וְסִבָּתָהּ שֶׁל הַהַצְלָחָה הַנִּדִּירָה שֶׁלּוֹ. אֲבָל, כְּשֶׁהִגַּעְתִּי פַּעַם לְבֵיתוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְהָיִיתִי עֵד לְמַעֲשֶׂה מֻפְלָא, הֵבַנְתִּי מַדּוּעַ הוּא זוֹכֶה לְסִיַּעְתָּא שְׁמַיָּא כָּזוֹ.

וְהִנֵּה בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁשִּׁי שֶׁבּוֹ שָׁהִיתִי בְּבֵיתוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַהוּא, אָחֲזָה עֶקֶרֶת הַבַּיִת בַּקְבּוּק שֶׁמֶן מִזְּכוּכִית בְּיָדֶיהָ, וּלְפֶתַע מָעֲדָה בְּרַגְלֶיהָ, וְנָפְלָה אָרְצָה, תּוֹךְ כְּדֵי שֶׁהִיא מַפִּילָה גַּם אֶת בַּקְבּוּק הַשֶּׁמֶן, שֶׁנִּשְׁבַּר לְרְסִיסִים, כַּאֲשֶׁר טִפּוֹת שֶׁמֶן רַבּוֹת הֻתְּזוּ עַל הָרְהוּט הַיָּקָר בְּסָלוֹן הַבַּיִת, וְכַמּוּבָן שֶׁאַף הָרִצְפָּה הָפְכָה לִהְיוֹת חֲלָקָה וּמְסֻכֶּנֶת.

אֲבָל מָה שֶׁקָּרָה עַד לְרֶגַע זֶה, הָיָה כְּאַיִן וּכְאֶפֶס לְמוּל מָה שֶׁהִתְרַחֵשׁ בַּדַּקּוֹת הַבָּאוֹת. אִם לֹא הָיָה דַּי בְּעֶצֶם שְׁבִירַת הַבַּקְבּוּק, הֵחֵלָּה הָאִשָּׁה לִצְעֹק עַל בַּעְלָהּ בְּקוֹל גָּדוֹל 'מַדּוּעַ שָׁבַרְתָּ אֶת הַבַּקְבּוּק'...

כָּל בְּנֵי הַבַּיִת עָמְדוּ מִשְׁתָּאִים לְנֹכַח הַטְּעָנוֹת הַמּוּזָרוֹת הַלָּלוּ שֶׁנָּפְלוּ עַתָּה עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל הַבַּעַל, שֶׁלֹּא בְּאַשְׁמָתוֹ, שֶׁכֵּן כֻּלָּם הָיוּ עֵדִים לְכָךְ שֶׁלֹּא הוּא שָׁבַר אֶת הַבַּקְבּוּק, אֶלָּא הָאִשָּׁה!

אֲבָל הִיא הִמְשִׁיכָה לִצְעֹק עַל בַּעְלָהּ 'לָמָּה אַתָּה עוֹשֶׂה דְּבָרִים כָּאֵלֶּה דַּוְקָא לִפְנֵי כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת? מַדּוּעַ לֹא נִזְהַרְתָּ שֶׁזֶּה לֹא יִשָּׁפֵךְ?' וְכוּ'. וְכָל זֹאת, כָּאָמוּר, כְּשֶׁהַבַּעַל לֹא עָשָׂה מְאוּמָה!

וְהִנֵּה הַבַּעַל הַצַּדִּיק הַזֶּה, הִפְתִּיעַ אוֹתִי. כַּאֲשֶׁר לֹא פָּתַח אֶת פִּיו. לַמְּרוֹת צַעֲקוֹתֶיהָ הַבִּלְתִּי מוּבָנוֹת שֶׁל הָאִשָּׁה, וַהֲגַם שֶׁהָיָה בְּאֶפְשָׁרוּתוֹ לְהָשִׁיב לָהּ מָנָה אַחַת אַפַּיִם, בְּסִגְנוֹן 'מָה אֶת רוֹצָה

מִמֶּנִּי, הַאִם אֲנִי שָׁבַרְתִּי אֶת הַבַּקְבּוּק', הֶעְדִּיף הַבַּעַל לָשִׂים יָד לְפִיו, וְלֹא לְהָגִיב וְלוּ בַּמִּלָּה אַחַת.

כְּגִבּוֹר הַמְצֻיָּד בִּכְלִי זַיִן, וּכְאַמִּיץ לֹא יֵדַע חָת, חֵרֵף הָאִישׁ הַהוּא אֶת נַפְשׁוֹ, וְשָׁתַק! וַאֲנִי, מְסַפֵּר הָרַב, לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי מֵרֹב הִתְפַּעֲלוּת.

בְּלֵיל שַׁבָּת, כְּשֶׁנִּרְגְּעוּ הָרוּחוֹת, שָׁאַלְתִּי אֶת בַּעַל הַבַּיִת מֵהֵיכָן לָקַח אֶת הַכֹּחַ הַזֶּה, שֶׁמַּמָּשׁ לֹא נִתָּן לְתָאֳרוֹ בְּמִלִּים, כְּדֵי לְהָנִיחַ אֶת הַמַּחְסוֹם לְפִיו? 'הֲרֵי הָיִיתָ נִרְאֶה בְּאוֹתָן דַּקּוֹת כְּמוֹ מַלְאָךְ', אָמַרְתִּי לוֹ: 'רַק מַלְאָךְ מְסֻגָּל לִדְבָרִים כָּאֵלֶּה'!

וְכָךְ הוּא אָמַר רֵאשִׁית, הֵבַנְתִּי שֶׁעַכְשָׁו מַגִּיעַ הַנִּסָּיוֹן הַגָּדוֹל, וּבַשָּׁמַיִם רוֹצִים לִבְדֹּק אוֹתִי וְלִרְאוֹת אִם אֶעֱמֹד בַּמָּה שֶׁקִּבַּלְתִּי עַל עַצְמִי לִשְׁמֹר עַל שְׁלוֹם הַבַּיִת, וְהֶחְלַטְתִּי שֶׁאֲנִי עוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן, וִיהִי מָה!

וְדָבָר שֵׁנִי. חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי: אִם אֶחָד מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר הָיָה נִמְצָא כָּאן עַכְשָׁו לְצִדִּי, בַּבַּיִת, וְכִי הָיִיתִי מֵשִׁיב לְאִשְׁתִּי עַל טַעֲנוֹתֶיהָ? וְכִי הָיִיתִי מֵעֵז לְדַבֵּר כְּנֶגְדָּהּ דְּבָרִים קָשִׁים?

בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא, כִּי אִם הָיִיתִי מֵגִיב, הָיָה הַגָּאוֹן הַהוּא עוֹזֵב אֶת בֵּיתִי בָּזֶה הָרֶגַע!

וְאָז הִמְשַׁכְתִּי לַחֲשֹׁב וְאָמַרְתִּי לְעַצְמִי אָמְנָם רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר לֹא נִמְצָא כָּאן, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ נִמְצָא כָּאן אִתִּי, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר 'אִישׁ וְאִשָּׁה זָכוּ - שְׁכִינָה בֵּינֵיהֶם', וְאִם לֹא אֶתְגַּבֵּר עַל עַצְמִי הֲרֵי הַקב"ה יֵצֵא מִן הַבַּיִת שֶׁלָּנוּ!!!

הַמַּחְשָׁבוֹת הַלָּלוּ הֵבִיאוּנִי לִידֵי הַחְלָטָה בְּרוּרָה שֶׁשָּׁוֶה לִי לְהִתְגַּבֵּר, וִיהִי מָה! וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁצָּלַחְתִּי אֶת הַנִּסָּיוֹן הַקָּשֶׁה הַזֶּה.

עַכְשָׁו כְּבָר הֵבַנְתִּי אֶת סוֹד הַהַצְלָחָה הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לְבַעַל הַבַּיִת הַהוּא בְּכָל דְּרָכָיו וּמַעֲשָׂיו, סִיֵּם הָרַב אֶת הַסִּפּוּר הַמֻּפְלָא הַזֶּה (שמחה לבית עמוד תקכו).

וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה בָּאָה בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה לְבֵיתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, וּמִי שֶׁמְּכַבֵּד אוֹתָהּ עַל יְדֵי שֶׁהוּא נִזְהָר שֶׁלֹּא לִכְעֹס בְּבֵיתוֹ חַס וְשָׁלוֹם בְּשַׁבָּת וּבְעֶרֶב שַׁבָּת, וְהוּא מְקַבֵּל אֶת הַשַּׁבָּת בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לְבָב, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כָּךְ הִיא שׁוֹרָה בְּבֵיתוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל אֵין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, כַּמְּבֹאָר בַּאֲרִיכוּת בַּזֹּהַר.

הִנֵּה עַל יְדֵי כָּךְ הוּא יִזְכֶּה שֶׁהַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה תְּלַוֶּה אוֹתוֹ וְתִהְיֶה עִמּוֹ בְּכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ, וּבִזְכוּת כָּךְ תִּשְׁרֶה הַצְלָחָה גְּדוֹלָה בְּכָל מַעֲשֶׂה יָדָיו וְהוּא יַצְלִיחַ בְּכָל עִנְיָנָיו בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵצֶל יוֹסֵף הַצַּדִּיק (בראשית לט ג): וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ, כִּי עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה שֶׁהַשְּׁכִינָה עִמּוֹ תָּמִיד, הוּא זוֹכֶה לְהַצְלָחָה מֻפְלֶגֶת בְּכָל עִנְיָנָיו, וְהַבְּרָכָה שְׁרוּיָה תָּמִיד בְּמַעֲשֶׂה יָדָיו.

עֲדוּת נוֹרָאָה

וְהִנֵּה ידוע שיותר מֵאֲשֶׁר עַם יִשְׂרָאֵל שָׁמְרוּ עַל יוֹם הַשַּׁבָּת, הַשַּׁבָּת שָׁמְרָה וְהֵגִנָּה עֲלֵיהֶם מִכָּל צָרָה וְצוּקָה. אֲבָל הַתְּנַאי לְכָךְ

הוּא הַזְּהִירוּת בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְכֵן בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ. כִּי רַק עַל יָדָם יוּכַל הָאָדָם לְקַבֵּל אֶת אוֹרָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת.

אֲבָל אִם יַעֲשֶׂה הָאָדָם מַחֲלֹקֶת בְּיָמִים אֵלּוּ, עָלוּל הוּא חַס וְשָׁלוֹם אַף לְהִכָּפֵעַ מִכֹּחַ חס ושלום. **כְּמוֹ שֶׁהֵעִיד הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י זִיעָ"א** בְּסִפְרוֹ (כף החיים סימן כז אות לה) שֶׁהוּא הָיָה עֵד רְאִיָּה לְכָךְ שֶׁבְּכָל בַּיִת שֶׁהָיְתָה בּוֹ מַחֲלֹקֶת וּקְטָטָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת לְעֵת עֶרֶב אוֹ בְּלֵיל שַׁבָּת - הָיָה בָּדוּק וּמְנֻסֶּה כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיהֶם וְלֹא יֵצְאוּ נְקִיִּים בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ בְּאֵיזֶה מִקְרֶה רַע, רַחֲמָנָא לִצְלַן. עכ"ל.

וְכָתַב הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י זִיעָ"א (מועד לכל חי סימן כז לה), שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לְהִתְבּוֹנֵן בְּכָךְ שֶׁכָּל סִבַּת פְּטִירָתוֹ שֶׁל הָאֲרִיזָ"ל הָיְתָה עַל יְדֵי שֶׁהָיְתָה קְטָטָה בֵּין הַתַּלְמִידִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּשִׁבְחֵי הָאַר"י. וְעַל יְדֵי כָּךְ אִבַּדְנוּ אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הָאַר"י הַקָּדוֹשׁ. וּמִזֶּה יָבִין הָאָדָם כַּמָּה יֵשׁ לְהִזָּהֵר מֵהַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת עַצְמָהּ.

וּמוֹסִיף רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י: וּבִשְׁנַת תקע"ה כְּשֶׁהִתְגּוֹרַרְתִּי בָּעִיר אִזְמִיר, פַּעַם אַחַת יָשַׁבְתִּי בְּבֵיתִי בִּסְעוּדַת לֵיל שַׁבָּת וְשָׁמַעְתִּי אֶת הַשְּׁכֵנִים מִתְקוֹטְטִים בֵּינֵיהֶם עַל אֵיזֶה דְּבַר מַאֲכָל. וְהָלַכְתִּי מִיָּד לְבֵיתָם וְנִכְנַסְתִּי אֶצְלָם, וְהֵם מִיָּד עָשׂוּ שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. וּבְכָל פַּעַם שֶׁהָיָה אוֹתוֹ שָׁכֵן פּוֹגֵשׁ אוֹתִי, הָיָה מוֹדֶה לִי עַל כָּךְ, וְאָמַר לִי שֶׁמֵּאוֹתוֹ יוֹם הָיָה נִזְהָר שֶׁלֹּא לְהִתְקוֹטֵט כְּלָל. וּמִכָּךְ יִלְמַד כָּל אָדָם לְהַשְׁכִּין שָׁלוֹם בֵּין כָּל אָדָם לַחֲבֵרוֹ. עכ"ד.

וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַכַּעַס וְהָעַצְבוּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, הָאָדָם נוֹתֵן כֹּחַ וּשְׁלִיטָה לַסִּטְרָא אָחֳרָא וְלַקְלִפּוֹת כַּמְּבֹאָר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (זוה"ח אחרי נט), אֲשֶׁר מֵהֶם נוֹבְעִים כָּל הַצָּרוֹת וְהַחֻרְבָּנוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן.

וְטַעַם נוֹסָף לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁבְּכָךְ גּוֹרֵעַ הָאָדָם מִקְּדֻשָּׁתָהּ וּמִמַּהוּתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת קֹדֶשׁ, שֶׁכָּל מַהוּתָהּ הִיא הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת (זוהר קורח קע"ו), וּבְכָךְ הוּא פּוֹגֵם בִּקְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת, אֲשֶׁר הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה וְהַשֶּׁפַע שֶׁל כָּל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ, וּמִמֶּנָּה נִמְשֶׁכֶת הַשְּׁמִירָה וְהַהֲגָנָה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל.

קַבָּלָה וַחֲזָקָה

וְלָכֵן כָּל אָדָם צָרִיךְ לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ, שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ לֹא יִכְעַס וְלֹא יַקְפִּיד כְּלָל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאַף אִם חָפֵץ הוּא לְהוֹכִיחַ וּלְהָעִיר לְאֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת עַל אֵיזוֹ הַנְהָגָה הָרְאוּיָה לְתִקּוּן, יַעֲשֶׂה זֹאת בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ. מִפְּנֵי שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ מִתְגָּרֶה מְאֹד הַשָּׂטָן לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם לְכַעַס וּמַחְלֹקֶת, וּבְקַלּוּת יִפֹּל הָאָדָם מִתּוֹךְ כָּךְ לִקְטָטָה אוֹ מְרִיבָה חַס וְשָׁלוֹם. וְלָכֵן יַעֲשֶׂה הָאָדָם גָּדֵר חָזָק לְעַצְמוֹ חֹק וְלֹא יַעֲבֹר וְיַחְלִיט בְּהַחְלָטָה חֲזָקָה שֶׁבְּשַׁבָּת וּבְעֶרֶב שַׁבָּת אֵינוֹ "מְחַנֵּךְ" אֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ וְאֵינוֹ מֵעִיר לָהֶם כְּלָל עַל שׁוּם דָּבָר. וְעַל יְדֵי כָּךְ יִנָּצֵל הָאָדָם מִכָּל מִינֵי כַּעַס וּמַחְלֹקֶת, וְיִזְכֶּה לְנֹעַם קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת.

לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם

וְכָתַב הָרה"ק רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ מִדִּינוֹב זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ 'אַגְּרָא דְּכַלָּא' (פרשת ויקהל), שֶׁזֶּה רָמוּז בַּפָּסוּק (שמות לה) **"לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת"**, שֶׁבּוֹ מְרֻמָּז שֶׁאֲפִלּוּ הַכַּעַס שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לִכְעֹס בִּימוֹת הַחֹל, כַּאֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה דְּבָרִים שֶׁאֵינָם הֲגוּנִים וְהוּא צָרִיךְ לְהוֹכִיחַ אֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ, שֶׁאָז צָרִיךְ שֶׁהַכַּעַס יִהְיֶה רַק כְּלַפֵּי חוּץ וְשֶׁלֹּא יִכָּנֵס הַכַּעַס בְּלִבּוֹ חַס וְשָׁלוֹם - גַּם זֶה הוּא רַק בִּימוֹת הַחֹל.

אֲבָל בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַרְאוֹת לְכֻלָּם אֶת שִׂמְחָתוֹ הַגְּדוֹלָה בְּיוֹם זֶה, וְאִם אֵינוֹ מַרְאֶה זֹאת בְּפֹעַל, אֶלָּא מַרְאֶה פָּנִים שֶׁל כַּעַס, עַל יְדֵי כָּךְ הוּא גּוֹרֵם שֶׁמִּסְתַּלְּקִים הַמַּלְאָכִים, כַּמְבֹאָר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ. וְלָכֵן אָסוּר לִכְעֹס בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ בְּכַעַס הַפָּנִים כְּלַפֵּי חוּץ בִּלְבַד.

וְזֶה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק "לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ" - שֶׁזּוֹ אֵשׁ הַכַּעַס, "בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם" - אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁתַּעֲשׂוּ יִשּׁוּב הַדַּעַת שֶׁזֶּה יִהְיֶה רַק כַּעַס הַפָּנִים בִּלְבַד, וַאֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ מִצְוָה שֶׁמֻּתָּר בִּימוֹת הַחֹל לִכְעֹס כַּעַס הַפָּנִים בִּלְבַד, אֲבָל בְּשַׁבָּת אַף זֹאת אָסוּר, כִּי יֵשׁ לְהַרְאוֹת אַף כְּלַפֵּי חוּץ רַק שִׂמְחָה וְחֶדְוָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁנָּתַן לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ מַתָּנָה גְּדוֹלָה וִיקָרָה כָּזֹאת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, אֲשֶׁר הָיְתָה טְמוּנָה בְּבֵית גְּנָזָיו.

יְשׁוּעָה כִּפְלַאי בִּזְכוּתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת

וְעַל יְדֵי שֶׁנִּזְהָר הָאָדָם מֵהַכַּעַס בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת, הוּא זוֹכֶה לִבְרִכָּתָהּ הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא מְקוֹר כָּל הַבְּרָכָה, וְיִזְכֶּה מִמֵּילָא לְהִוָּשַׁע בְּכָל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ בִּזְכוּת שַׁבַּת הַמַּלְכָּה, כְּמוֹ שֶׁסִּפֵּר הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק זִילְבֶּרְשְׁטֵין שְׁלִיטָ"א:

אַבְרֵךְ מֵהָעִיר חֵיפָה שָׁלַח לָנוּ מִכְתָּב, וְכָךְ הוּא סִפֵּר:

בְּעֶרֶב שַׁבָּת אֶחָד הָיִנוּ צְרִיכִים לִנְסֹעַ לְהוֹרֶיהָ שֶׁל אִשְׁתִּי בִּרְכָסִים, וְהִנֵּה אַחַת הַשְּׁכֵנוֹת שֶׁשָּׁמְעָה שֶׁאֲנַחְנוּ נוֹסְעִים לְשַׁבָּת, בִּקְשָׁה מֵאִשְׁתִּי לְהַשְׁאִיר לָהּ אֶת הַדִּירָה עֲבוּר קְרוֹבֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ שֶׁצְּרִיכִים לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ לְשַׁבָּת, לְחֵיפָה.

אִשְׁתִּי לֹא לָקְחָה בְּחֶשְׁבּוֹן אֶת הַזְּמַן הַקָּצָר שֶׁנּוֹתָר עַד לַשָּׁעָה

שֶׁבָּהּ הַמּוֹנִית הָיְתָה צְרִיכָה לְהַגִּיעַ, וְהֵחֵלָּה לִשְׁטֹף וּלְקַרְצֵף אֶת כָּל הַבַּיִת, וּלְסַדֵּר אֶת כָּל הַחֲפָצִים בִּמְקוֹמָם, וְאַף לְנַקּוֹת אֶת הָרָהִיטִים.

וְהִנֵּה הַזְּמַן עוֹבֵר וְנִשְׁאֲרוּ עוֹד 20 דַּקּוֹת בִּלְבַד, עַד בּוֹא הַמּוֹנִית, וְאִשְׁתִּי עֲדַיִן עוֹבֶדֶת וְעוֹבֶדֶת, וְאֵינָהּ חוֹשֶׁבֶת כְּלָל עַל כָּךְ שֶׁהַזְּמַן כְּבָר מַגִּיעַ.

לֹא יָדַעְתִּי מָה לַעֲשׂוֹת. הָיִיתִי מַמָּשׁ אוֹבֵד עֵצוֹת. הֵבַנְתִּי שֶׁאִם אַפְרִיעַ לָהּ עַתָּה בְּמַעֲשֶׂיהָ, הִיא תַּגִּיעַ לִכְלַל כַּעַס, וְסוֹפוֹ שֶׁל תַּהֲלִיךְ כָּזֶה מִי יְשׁוּרֶנּוּ.

בְּשָׁלָב מְסֻיָּם תָּפַסְתִּי אֶת עַצְמִי וְהֶחְלַטְתִּי שֶׁ'בְּכָל מִקְרֶה אֲנִי לֹא מֵעִיר לָהּ', וּכְפִי שֶׁיָּגַרְתִּי בָּא.

הַמּוֹנִית לְמַטָּה כְּבָר מְצַפְצֶפֶת לָנוּ... וְאִשְׁתִּי עֲדַיִן בַּעֲבוֹדָתָהּ. וּבְסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא עָמַדְתִּי בְּהַחְלָטָתִי הַקּוֹדֶמֶת, וְגַם לְאַחַר שֶׁהַמּוֹנִית הִמְשִׁיכָה וְהִמְשִׁיכָה לְצַפְצֵף, וְהַצִּפְצוּפִים הִרְגִּיזוּנִי עַד לִמְאֹד, לֹא הֵעַרְתִּי לָהּ מְאוּמָה.

יָרַדְתִּי לְמַטָּה, וְאָמַרְתִּי לַנֶּהָג שֶׁאֵין לָנוּ אֶפְשָׁרוּת לִנְסֹעַ אִתּוֹ, וּשְׁאַלְתִּיו כַּמָּה כֶּסֶף הוּא דּוֹרֵשׁ עַל הַהַזְמָנָה שֶׁל הַמּוֹנִית. שִׁלַּמְתִּי לוֹ הַכֹּל וְהוּא נָסַע לְדַרְכּוֹ.

לְאַחַר שֶׁשִּׁחְרַרְתִּי אֶת הַמּוֹנִית, חָזַרְתִּי הַבַּיְתָה, כְּשֶׁאִשְׁתִּי עֲדַיִן מִמְשִׁיכָה לַעֲבֹד...

רַק שֶׁסִּיְּמָה אִשְׁתִּי אֶת הַמְּלָאכָה, אָרַזְנוּ אֶת הַחֲפָצִים, הִזְמַנּוּ מוֹנִית אַחֶרֶת, וְנָסַעְנוּ לִרְכָסִים.

הַשַּׁבָּת הַהִיא עָבְרָה עָלַי בְּהִתְעַלּוּת מְיֻחֶדֶת בְּמִינָהּ. הִרְגַּשְׁתִּי בְּכָל תֹּקֶף אֶת מָה שֶׁכָּתוּב בְּכָל הַסְּפָרִים, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהִתְגַּבֵּר

עַל הַנִּסְיוֹנוֹת הַגְּדוֹלִים שֶׁל הַכַּעַס שֶׁיֵּשְׁנָם בְּדֶרֶךְ כְּלָל בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת, הוּא זוֹכֶה לָחוּשׁ אֶת מְתִיקוּתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל הַשַּׁבָּת.

אֲבָל, בִּרְצוֹנִי לְסַפֵּר מָה קָרָה מִיָּד לְאַחַר אוֹתָהּ שַׁבָּת.

רַעְיָתִי וְאָנֹכִי לֹא זָכִינוּ בְּמָשָׁךְ כַּמָּה שָׁנִים לִילָדִים, וְהִנֵּה זְמַן קָצָר מְאֹד לְאַחַר הָאֵרוּעַ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְהַהִתְגַּבְּרוּת שֶׁלִּי עַל הַכַּעַס, נִפְקַדְנוּ בס"ד, וְאֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר אֶת הַשִּׂמְחָה שֶׁפָּרְצָה לְבֵיתֵנוּ לְגֹדֶל הַיְשׁוּעָה וְהָרַחֲמִים.

הַמַּלְאָכִים מְמֻנִּים לְהַעֲבִיר אֶת הַכַּעַס וְהָעַצְבוּת בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת

וְהָעֵצָה לִזְכּוֹת לְהִנָּצֵל מִכַּעַס וּקְטָטָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, הִיא עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה וְהַחֶדְוָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (מריבה יג): "עַל יְדֵי הַצַּעַר וְהָעַצְבוּת בָּא מְרִיבָה בָּעוֹלָם וְעַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה בָּא שָׁלוֹם לָעוֹלָם".

וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁיִּתְבּוֹנֵן הָאָדָם בַּמָּה שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פקודי רנז) בְּמַעֲלַת יוֹם הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר הוּא יוֹם שֶׁל שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה מְאֹד בַּשָּׁמַיִם, וְהַנְּשָׁמָה יְתֵרָה הַבָּאָה בְּשַׁבָּת לְעַם יִשְׂרָאֵל מַגִּיעָה וּבָאָה מִמָּקוֹם שֶׁל עֹנֶג וְשִׂמְחָה שֶׁהוּא עוֹלָם הָאֲצִילוּת, וְלָכֵן אֵינֶנָּה יְכוֹלָה לִשְׁרוֹת בְּאָדָם שֶׁנִּמְצָא בְּכַעַס וְעַצְבוּת בְּשַׁבָּת, וּמִפְּנֵי כָּךְ יֶשְׁנָם אַלְפֵי מַלְאָכִים שֶׁיּוֹצְאִים בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת וְכָל תַּפְקִידָם הוּא לְהַעֲבִיר מֵעַם יִשְׂרָאֵל בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת אֶת כָּל סוּגֵי הַכַּעַס וְהַטִּרְחָה וְהַיְגִיעָה וְהָעַצְבוּת שֶׁהִצְטַבְּרוּ מִכָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ. וּלְשַׂמֵּחַ אֶת הָאָדָם בְּיוֹם זֶה.

וְזֹאת בִּשְׁבִיל שֶׁיּוּכְלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת אוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל

הַשַּׁבָּת, כִּי רַק כַּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹזֵב וּמֵנִיחַ אֶת כָּל כַּעֲסוֹ וְרֻגְזוֹ הוּא יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת הֶאָרַת הַנְּשָׁמָה יְתֵרָה הַבָּאָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת, וְזֶה רָמוּז בַּפָּסוּק (ישעיה יד): "וְהָיָה בְּיוֹם הָנִיחַ יְהוָה לְךָ מֵעָצְבְּךָ וּמִרָּגְזְךָ וּמִן הָעֲבֹדָה הַקָּשָׁה".

וְעִקַּר כְּבוֹדָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת הוּא לִשְׂמֹחַ בּוֹ. כִּי הוּא כְּמוֹ אָדָם שֶׁמְּקַבֵּל אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁעִקַּר כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הוּא לְקַבְּלוֹ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְלִשְׂמֹחַ עִמּוֹ. וְאָז הוּא נִשְׁאָר עִם הָאָדָם וְנוֹתֵן לוֹ כַּמָּה מַתָּנוֹת יְקָרוֹת. וְאִם לֹא, הוּא יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ מִשָּׁם חַס וְשָׁלוֹם, כַּמְבֹאָר בַּזוה"ק (פרשת אמור) עיי"ש.

וְכַאֲשֶׁר יִתְבּוֹנֵן הָאָדָם בְּמַעֲלַת וּגְדֻלַּת יוֹם זֶה בַּשָּׁמַיִם וִיכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת עַל יְדֵי שֶׁיִּשְׂמַח בּוֹ מְאֹד בְּכָל מִינֵי חֶדְוָה וְשִׂמְחָה וְשִׁירֵי הַשַּׁבָּת - יִנָּצֵל מִכָּל מִינֵי כַּעַס וּמַחְלֹקֶת וְיִזְכֶּה לְשָׁלוֹם. וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם שָׂמֵחַ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְהוּא נִזְהָר מֵהַכַּעַס וּמֵהָעַצְבוּת בְּכָל יוֹם הַשַּׁבָּת, הוּא זוֹכֶה לְקַבֵּל אֶת אוֹרָהּ הָעָצוּם שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

וּמוּבָאִים בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים כַּמָּה טְעָמִים הַמְבָאֲרִים מַדּוּעַ בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת יֶשְׁנָם יוֹתֵר נִסְיוֹנוֹת בְּמִדַּת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת:

הַקְּלִפּוֹת רוֹצוֹת לְהִתְאַחֵז לִפְנֵי הִסְתַּלְּקוּתָן

טַעַם רִאשׁוֹן: הִנֵּה עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים, הַטַּעַם שֶׁיֶּשְׁנָם יוֹתֵר נִסְיוֹנוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּמַחֲלֹקֶת וְכַעַס, הוּא מִפְּנֵי שֶׁבְּעֶרֶב שַׁבָּת נִכְנָסוֹת כָּל הַקְּלִפּוֹת לְנֻקְבָא דִּתְהוֹמָה רַבָּה, וְאֵין לָהֶן שְׁלִיטָה כְּלָל בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר (בראשית מח). וְהִנֵּה הֵן יוֹדְעוֹת זֹאת, וְהֵן רוֹצוֹת בְּכָל כֹּחָן לְהִשָּׁאֵר לִשְׁלֹט בְּיוֹם זֶה. וְכֵיוָן שֶׁעִקַּר שְׁלִיטָתָן הִיא עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת, כִּי בִּמְקוֹם הַמַּחֲלֹקֶת שָׁם נִמְצָא הַשָּׂטָן בְּעַצְמוֹ

רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְעִקַּר אֲחִיזַת הַסִּטְרָא אָחֳרָא הִיא עַל יְדֵי מְרִיבָה וּמַחְלֹקֶת - לָכֵן כַּאֲשֶׁר הֵן מַרְגִּישׁוֹת שֶׁעוֹד מְעַט הֵן יִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי וְלֹא תִּהְיֶה לָהֶן כָּל שְׁלִיטָה, הֵן מְנַסּוֹת בְּכָל כֹּחָן לְהִכָּנֵס. וְזֹאת עַל יְדֵי מְרִיבָה וּמַחְלֹקֶת אֲשֶׁר הֵן מַהוּתָהּ שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא רַחֲמָנָא לִצְלַן.

יִשְׂרָאֵל אֵינָם עֲסוּקִים בִּמְלָאכָה בְּשַׁבָּת

טַעַם שֵׁנִי: כָּתַב בַּעַל הַ'כְּלִי יָקָר' (פרשת ויקהל), שֶׁהַטַּעַם שֶׁבְּשַׁבָּת יֶשְׁנָם יוֹתֵר נִסְיוֹנוֹת בְּכַעַס וּמַחְלֹקֶת, הוּא מִפְּנֵי שֶׁבְּיוֹם זֶה יִשְׂרָאֵל אֵינָם עֲסוּקִים בִּמְלָאכָה. וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵם עֲסוּקִים בִּדְבָרִים בְּטֵלִים, יְכוֹלָה יוֹתֵר לְהִתְלַקֵּחַ אֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת בְּוִכּוּחִים וְכַדּוֹמֶה.

אֵשׁ הַקְּדֻשָּׁה שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת

טַעַם שְׁלִישִׁי: טַעַם נוֹסָף יֵשׁ לְכָךְ עַל פִּי דִּבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ הַמְבָאֵר שֶׁבְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ מִתְעוֹרֶרֶת אֵשׁ הַקְּדֻשָּׁה אֵצֶל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. וְהִיא אֲשֶׁר שׂוֹרֶפֶת וּמְכַלָּה אֶת כָּל הַקְּלִפּוֹת. וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל זוֹכֶה לְכָךְ. אֲבָל כַּאֲשֶׁר מַגִּיעָה וּבָאָה לָאָדָם אֵשׁ הַקְּדֻשָּׁה, יֶשְׁנָהּ סַכָּנָה גְּדוֹלָה שֶׁהִיא לֹא תִּתְהַפֵּךְ לְאֵשׁ הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת, כִּי בְּקַלּוּת מִתְהַפֶּכֶת אֵשׁ זוֹ לְאֵשׁ שֶׁל מַחֲלֹקֶת וְכַעַס. וּמִי שֶׁאֵינוֹ נָקִי מִכַּעַס, כַּאֲשֶׁר מַרְגִּישׁ שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת וּמִתְלַהֶטֶת בְּקִרְבּוֹ אֵשׁ הַהִתְלַהֲבוּת לִקְדֻשָּׁה, הִיא יְכוֹלָה לְהִתְהַפֵּךְ אֶצְלוֹ לָאֵשׁ שֶׁל מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת. לָכֵן בְּשַׁבָּת וּבְעֶרֶב שַׁבָּת יֶשְׁנָהּ סַכָּנָה מְיֻחֶדֶת שֶׁלֹּא לִפֹּל לִכְעָסִים וְהַקְפָּדוֹת חַס וְשָׁלוֹם, הַנּוֹבְעִים דַּוְקָא מִתּוֹךְ אִשָּׁהּ וְאוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל הַשַּׁבָּת הַמִּתְעוֹרֵר וּמֵאִיר אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

כָּל עִנְיְנֵי הַשַּׁבָּת – לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה וְאַחְדוּת

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּכֵן כָּל הַתַּקָּנוֹת וְהַמִּנְהָגִים אֲשֶׁר תִּקְּנוּ חֲז"ל לַעֲשׂוֹת בְּכָל שַׁבָּת הָחֵל מֵהַטְּבִילָה בַּמִּקְוֶה לִפְנֵי שַׁבָּת לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הָאָרַת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַנְּשָׁמָה הַיְּתֵרָה בְּשַׁבָּת כַּמּוּבָא מַעֲלָתָהּ בַּפּוֹסְקִים (קיצור שולחן ערוך סימן עב סעיף י. ערוך השולחן סימן רס סעיף א. ועוד). אֲשֶׁר רַק עַל יָדָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְקַבֵּל אֶת הָאָרַת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַנְּשָׁמָה הַיְּתֵרָה בְּשַׁבָּת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ויקהל דף רד), כַּמּוּבָא בַּסֵּפֶר יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ הָעֲבוֹדָה (שער ח), אֲשֶׁר בִּסְגֻלָּתָהּ לְהַצִּיל אֶת הָאָדָם מֵהַמַּחֲלֹקֶת וְהַכַּעַס כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבֵּן אִישׁ חַי בְּסִפְרוֹ לְשׁוֹן חֲכָמִים, וְעַל יָדָהּ הוּא זוֹכֶה לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת כַּמְבֹאָר בְּלִיקו"מ (סימן נו).

וְכֵן סְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר סוֹעֵד הָאָדָם עִם בְּנֵי בֵיתוֹ בְּצַוְּתָא חֲדָא הַמַּרְבּוֹת אַחְדוּת בֵּין כָּל בְּנֵי הַבַּיִת כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל: גְּדוֹלָה לְגִימָה הַמְקָרֶבֶת בֵּין הַבְּרִיּוֹת. וְאַף בְּמַאֲכָלֵי הַשַּׁבָּת עַצְמָם יֶשְׁנָם מַאֲכָלִים אֲשֶׁר נִתְּקְנוּ לְאָכְלָם בִּסְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת בִּכְדֵי לְהַרְבּוֹת אַחְדוּת וְשָׁלוֹם כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל מִנְהֲגֵי הַשַּׁבָּת הִנָּם תַּקָּנוֹת וּמִנְהָגִים הַמַּרְבִּים אֶת הַשָּׁלוֹם וּמוֹסִיפִים אַהֲבָה וְאַחְדוּת בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר זֶה הַכְּלִי הָעִקָּרִי שֶׁעַל יָדוֹ יָכוֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִזְכּוֹת לִקְדֻשָּׁתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

נֵרוֹת הַשַּׁבָּת – נֵרוֹת הַשָּׁלוֹם

וְהִנֵּה עַל פִּי זֶה מְבֹאָר, מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲז"ל (שבת כז) לְהַדְלִיק נֵרוֹת לִכְבוֹד שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה אוֹר בַּבַּיִת וְלֹא יִתָּקְלוּ אַנְשֵׁי הַבַּיִת

זֶה בָּזֶה. וְכֵן פָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן רסג סעיף ג). וְלִכְאוֹרָה מַדּוּעַ לֹא סָמְכוּ חֲז"ל עַל תְּבוּנָתָם וְהֶרְגֵּלָם שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם, הַדּוֹאֲגִים תָּמִיד שֶׁיִּהְיֶה אוֹר בְּבֵיתָם, כְּדֶרֶךְ שֶׁהֵם נוֹהֲגִים בְּכָל יוֹם וָיוֹם מִימוֹת הַחֹל?

אֶלָּא הַהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁבְּיוֹם זֶה מִתְגָּרֶה הַשָּׂטָן בְּיוֹתֵר לְקַלְקֵל אֶת שְׁלוֹם בֵּיתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּיָדְעוֹ שֶׁבְּכָךְ תָּלוּי כָּל אוֹר הַשַּׁבָּת. לָכֵן חֲז"ל תִּקְּנוּ תַּקָּנָה מְיֻחֶדֶת לְהַדְלִיק נֵר בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ, לְהָאִיר אֶת בֵּיתוֹ שֶׁל הָאָדָם וּבְכָךְ לִמְנֹעַ אֶת הַמַּחְלוֹקוֹת וְהַמְּרִיבוֹת הַמְּצוּיוֹת לְהִתְעוֹרֵר בְּיוֹם זֶה דַּוְקָא.

וְכָתַב הַגָּאוֹן רַבִּי עוֹבַדְיָה יוֹסֵף זַצַ"ל (חזון עובדיה שבת ח"א עמוד כ), שֶׁיִּתְבּוֹנֵן הָאָדָם בַּמֶּה שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (שבת כז), שֶׁגְּזֵרוֹת שַׁבָּת קוֹדְמִים אֲפִלּוּ לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם וּלְגֵרוֹת חֲנֻכָּה שֶׁהוּא פִּרְסוּמֵי דְּנִסָּא, שֶׁלָּכֵן מִי שֶׁאֵין לוֹ כֶּסֶף לִקְנוֹת יַיִן לְקִדּוּשׁ אוֹ שֶׁמֶן זַיִת לַחֲנֻכָּה וְגַם נֵרוֹת לְשַׁבָּת, יִקְנֶה רַק נֵרוֹת לְשַׁבָּת וְלֹא יִקְנֶה יַיִן לְקִדּוּשׁ, אֶלָּא יַעֲשֶׂה קִדּוּשׁ עַל חַלּוֹת בִּלְבַד, אוֹ יֵצֵא מֵאַחֵר בְּנֵר חֲנֻכָּה. וְכָל זֹאת מִשּׁוּם שְׁלוֹם בַּיִת שֶׁלֹּא יָבוֹא לָרִיב וּלְהִתְקוֹטֵט בְּשַׁבָּת מֵחֲמַת הַחֲשֵׁכָה. וְזֹאת לְגֹדֶל חֲשִׁיבוּת הַשָּׁלוֹם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וְעַל יְדֵי שֶׁיִּתְבּוֹנֵן הָאָדָם בְּכָךְ, כֵּיצַד יִתְקוֹטֵט וְיַעֲשֶׂה מַחֲלֹקֶת בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה?

וְהִנֵּה וְעַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים, הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (בראשית מח) מְגַלֶּה, שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאִשָּׁה מַדְלִיקָה אֶת נֵרוֹת הַשַּׁבָּת נִפְרֶסֶת סְכַּת הַשָּׁלוֹם שֶׁל שַׁבָּת עַל כָּל הַבַּיִת, שֶׁעַל יָדָהּ מִתְגָּרְשִׁים מִמֶּנּוּ כָּל הַמַּזִּיקִים וְהַחִיצוֹנִים שֶׁזְּמַן שְׁלִיטָתָם הוּא בִּימוֹת הַחֹל, וְנִמְשֶׁכֶת הָאָרַת הַשָּׁלוֹם עַל כָּל הַבַּיִת, וְעַל יְדֵי הַדְלָקַת אֵשׁ הַנֵּרוֹת שֶׁל שַׁבָּת מְגָרְשִׁים מֵהַבַּיִת אֶת הָרִיב וְהַמַּצָּה, הַמָּדוֹן וְהַמְּרִיבָה וְאֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת,

וְנִמְשָׁךְ עַל כָּל הַבַּיִת הָאָרַת הַשִּׂמְחָה וְהַחֶדְוָה הָעֲצוּמָה שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

זֹאת וָעוֹד, הַנֵּרוֹת מְרַמְּזִים עַל הַשָּׁלוֹם, בִּהְיוֹתָם עֲשׂוּיִים מִפְּתִילָה וְאֵשׁ הַמְרַמְּזוֹת עַל הַגּוּף וְהַנְּשָׁמָה הַמְאֻחָדִים יַחְדָּו. וְלָכֵן עַל יְדֵי שֶׁמַּדְלִיקִים אוֹתָם בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת, נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה מִדַּת הַשָּׁלוֹם לְכָל יִשְׂרָאֵל.

כַּוָּנוֹת הַטְּבִילָה – לְתַקֵּן אֶת הַמַּחֲלֹקֶת

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר מָה שֶׁכָּתַב הַבֶּן אִישׁ חַי (פרשת לך לך), שֶׁבְּעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת צָרִיךְ הָאָדָם לִטְבֹּל חָמֵשׁ טְבִילוֹת כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הָאָרַת הַשַּׁבָּת. בִּטְבִילָה רִאשׁוֹנָה יְכַוֵּן לְטַהֲרָה מִכָּל טֻמְאָה, בִּטְבִילָה שְׁנִיָּה לְתַקֵּן אֶת הַכַּעַס, וּבַטְּבִילוֹת הַשְּׁלִישִׁית וְהָרְבִיעִית יְכַוֵּן לְהַפְשִׁיט אֶת זֶהֲמַת יְמוֹת הַחֹל, וְרַק אַחַר כָּךְ יִטְבֹּל טְבִילָה נוֹסֶפֶת וִיכַוֵּן בָּהּ לְקַבֵּל אֶת אוֹר קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת. וְכֵן כָּתַב הַחִיד"א (מורה באצבע ד קלז), שֶׁיֵּשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת לִטְבֹּל טְבִילָה אַחַת לְתַקֵּן מָה שֶׁפָּגַם בְּכַעַס, עַיִן שָׁם.

וְכֵן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים (שיבת ציון וכי בא מועד), שֶׁיֵּשׁ שֶׁנָּהֲגוּ לִטְבֹּל בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה טְבִילוֹת שֶׁהֵם כְּמִנְיַן כַּעַס וְכֵן כְּמִנְיַן מִקְוֶה בְּמִסְפָּר קָטָן, וְזֹאת כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת הַכַּעַס בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבֶּן אִישׁ חַי בְּסִפְרוֹ לְשׁוֹן חֲכָמִים שֶׁזֶּה מְסֻגָּל לְתַקֵּן אֶת הַכַּעַס.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁרַק אַחֲרֵי שֶׁמְּתַקֵּן הָאָדָם אֶת עִנְיַן הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת וְנִטְהָר מִכָּךְ, הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הָאָרַת קְדֻשַּׁת שַׁבָּת הַמַּלְכָּה שֶׁכָּל עִנְיָנָהּ הוּא הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

בְּשַׁבָּת חוֹתְמִים בְּבִרְכַּת הַשָּׁלוֹם

וְהִנֵּה כֵּיוָן שֶׁכָּל עִנְיָנָהּ שֶׁל שַׁבָּת הוּא מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, לָכֵן הַבַּקָּשָׁה הַיְחִידָה שֶׁתִּקְּנוּ חֲזַ"ל לְבַקֵּשׁ בִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּשַׁבָּת הִיא בִּרְכַּת **'שִׂים שָׁלוֹם'**, אֲשֶׁר בָּהּ מְבַקְּשִׁים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַשָּׁלוֹם. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁרַק עַל יְדֵי מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם יְכוֹלִים אָנוּ לִזְכּוֹת לְאוֹרָהּ שֶׁל שַׁבָּת קֹדֶשׁ.

וְכָךְ גַּם בְּלֵיל שַׁבָּת קֹדֶשׁ בִּתְפִלַּת עַרְבִית בְּבִרְכַּת הַשְּׁכִיבֵנוּ מוֹסִיפִים בַּקָּשָׁה מְיֻחֶדֶת עַל הַשָּׁלוֹם: "וּפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ", וְאַף חוֹתְמִים בְּכָךְ אֶת הַבְּרָכָה: **"הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלַיִם"**. כִּי בְּכָל שַׁבָּת פּוֹרֵס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת סֻכַּת שְׁלוֹמוֹ עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר (פרשת קורח קעו), וּבְשַׁבָּת נִמְשֶׁכֶת הֶאָרָתָהּ עַל יִשְׂרָאֵל. וְהַכְּלִי לְקַבֵּל זֹאת הוּא רַק עַל יְדֵי הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל.

מַדּוּעַ מְבָרְכִים אֶת הַיְלָדִים בְּלֵיל שַׁבָּת

וְעַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֶת הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁנּוֹהֲגִים יִשְׂרָאֵל לְבָרֵךְ אֶת הַיְלָדִים בְּכָל לֵיל שַׁבָּת סָמוּךְ לַאֲמִירַת הַקִּדּוּשׁ. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבַּעֲשִׂיַּת הַקִּדּוּשׁ נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה הָאָרַת הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא הָאָרַת הַשָּׁלוֹם וְשׁוֹפֵעַ וּמֵאִיר בָּעוֹלָם אוֹר הַשָּׁלוֹם, שֶׁהוּא הַכְּלִי לְכָל הַבְּרָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עוקצין ג): "לֹא מָצָא הַקב"ה כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם". וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר מְקַדְּשִׁים אֶת הַשַּׁבָּת וְנִמְשָׁךְ אוֹר הַשַּׁבָּת, זְמַן זֶה מְסֻגָּל מְאֹד לְהַמְשָׁכַת הַבְּרָכוֹת וְהַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת, וְהוּא עֵת רָצוֹן גָּדוֹל מְאֹד כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים.

מַאֲכָלֵי הַשַּׁבָּת מְרַמְּזִים עַל הַשָּׁלוֹם

וְכָתְבוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת, שֶׁאַף מַאֲכָלֶיהָ שֶׁל הַשַּׁבָּת בָּאִים לְרַמֵּז עַל מַעֲלַת הָאַחְדוּת בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל וּמְקוֹרוֹ בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (זוהר חדש פ אחרי), שֶׁיֵּשׁ לִבְצֹעַ בִּסְעוּדוֹת שַׁבָּת עַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר הַשְּׁבָטִים. וְאַף זֶה בָּא לְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת וְהָאַחְוָה שֶׁיֵּשׁ בֵּין כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְעוֹרְרוֹת בְּכָל שַׁבָּת קֹדֶשׁ (ליקו"ה).

הַדָּגִים מְסַמְּלִים אַחְדוּת

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ הָאֲרִיז"ל (פע"ח פי"ח כד) וְהַשְּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ (קיצור השל"ה) וְהַמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (סימן רנ) וְעוֹד, לֶאֱכֹל דָּגִים בְּכָל סְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת. כִּי הַדָּגִים מְסַמְּלִים אֶת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּ הָרה"ק רַבִּי שָׁלוֹם יוֹסֵף מִסָּדִיגוּרָא זִיעָ"א (מליצי אש) וּמוֹהַרְנָ"ת מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א, שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלוּ לְדָגִים (חולין כז). כִּי הַדָּגִים אֵינָם זְקוּקִים לִשְׁחִיטָה אֶלָּא דַּי לָהֶם בַּמֶּה שֶׁאוֹסְפִים אוֹתָם מֵהַמַּיִם בִּכְדֵי לְהַתִּירָם בַּאֲכִילָה כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (חולין כז) שֶׁאֲסִיפָתָן הִיא טָהֳרָתָן. וְאַף עַם יִשְׂרָאֵל - הָאֲסִיפָה וְהָאַחְדוּת שֶׁלָּהֶם, הִיא לְבַדָּהּ הַתִּקּוּן וְהַטָּהֳרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּכְמוֹ הַדָּגִים, אַף יִשְׂרָאֵל אֵינָם צְרִיכִים לְדָבָר נוֹסָף כְּדֵי לְתַקְּנָם וּלְהַכְשִׁירָם, אֶלָּא רַק שֶׁיִּתְאַסְּפוּ וְיִתְאַחֲדוּ יַחַד בְּשָׁלוֹם וְאַהֲבָה. וְעַל יְדֵי כָּךְ לְבַד הֵם נִטְהָרִים מִכָּל הַטֻּמְאוֹת וְנוֹשָׁעִים מִכָּל הַצָּרוֹת.

וְכָתַב הָרה"ק רַבִּי פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ זִיעָ"א (מדרש פנחס), שֶׁלָּכֵן אוֹכְלִים בְּשַׁבָּת אֶת מַאֲכַל הָאִטְרִיּוֹת הַנִּקְרָא קוּגֶל. וְזֹאת מִפְּנֵי

שֶׁדַּרְכָּן שֶׁל הָאִטְרִיּוֹת שֶׁהֵן מְחֻבָּרוֹת וּמְעֹרָבוֹת אַחַת בַּחֲבֶרְתָּהּ, וְזֹאת כְּדֵי לְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם שֶׁיֵּשׁ בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ.

בִּגְדֵי הַשַּׁבָּת

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁרֶמֶז לְכָךְ יֵשׁ גַּם בְּמַלְבּוּשׁ הַשִּׁטְרַימְל, שֶׁיֶּשְׁנָן קְהִלּוֹת רַבּוֹת מִיִּשְׂרָאֵל הַנּוֹהֲגוֹת לְלָבְשׁוֹ בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ. וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁהוּא עָשׂוּי מִזְּנָבוֹת הַמְחֻבָּרִים וּמְעֹרָבִים אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ. וְאַף גַּם זֹאת כְּדֵי לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם שֶׁיֶּשְׁנָהּ בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת

וְהִנֵּה יָדוּעַ שֶׁהַתּוֹרָה וְיִשְׂרָאֵל וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵם אֶחָד (זוה"ק אחרי). וְלָכֵן לֹא זוֹכֶה הָאָדָם לְאַהֲבַת תּוֹרָה כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ חָלִילָה פְּגָם וְחִסָּרוֹן בַּקֶּשֶׁר וּבָאַחְדוּת עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעִם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּסֵּפֶר שִׂיחוֹת הָרָ"ן (צא), שֶׁמִּי שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת לְהַתְמָדָה בַּתּוֹרָה, שֶׁיִּזָּהֵר שֶׁלֹּא לְדַבֵּר עַל אַף אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא אוֹת בַּתּוֹרָה, וְאִם אָדָם מוֹצֵא פְּסוּל בְּאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, זֶה כְּמוֹ שֶׁמּוֹצֵא פְּסוּל בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה וּמִמֵּילָא תּוֹרָתוֹ חֲסֵרָה וְאַף פְּסוּלָה.

וּמַסְבִּיר מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (ל"ה הלכות ק"ה ו), שֶׁלָּכֵן תִּקְּנוּ חֲזַ"ל בְּשַׁבָּת לִקְרֹא בַּתּוֹרָה, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל כְּלוּלִים בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל, שֶׁלְּכָל יְהוּדִי יֵשׁ אוֹת בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וּמִפְּנֵי כָּךְ יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּהַר סִינַי שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף יְהוּדִים וְזֶה כְּנֶגֶד שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֶּשְׁנָן בַּתּוֹרָה. וּבְשַׁבָּת קֹדֶשׁ מִתְעוֹרֶרֶת

קְדֻשַּׁת נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן צָרִיךְ בְּשַׁבָּת לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

מִצְוַת עֵרוּב – לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם

כָּתַב מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (הלכות ביהכנ"ס ה לב), שֶׁאַף מִצְוַת עֵרוּב שֶׁנּוֹהֶגֶת בְּשַׁבָּת, דְּהַיְנוּ מָה שֶׁאָסוּר לְהוֹצִיא בְּשַׁבָּת מֵרְשׁוּת אַחַת לִרְשׁוּת אַחֶרֶת אֶלָּא לְאַחַר שֶׁעוֹשִׂים עֵרוּב בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּמִשְׁתַּתְּפִים בְּפַת שֶׁעַל יָדָהּ הֵם נֶחְשָׁבִים כְּגָרִים בְּבַיִת מְשֻׁתָּף וּבִרְשׁוּת אַחַת - כָּל מִצְוָה זוֹ נוֹהֶגֶת בִּשְׁבִיל הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ הֵם גָּרִים בְּיַחַד לְלֹא שִׁנּוּי בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת. וְלָכֵן אַף כָּל פְּרָטֵי הַדִּינִים שֶׁל מִצְוָה זוֹ, הֵם מִשּׁוּם דַּרְכֵּי שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (גיטין נט), כִּי עִקַּר הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַשַּׁבָּת קֹדֶשׁ הוּא עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן מַדּוּעַ רַק עַל יְדֵי מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְאוֹרָהּ הַגָּדוֹל וְהָעָצוּם שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה. וְיֵשׁ לְכָךְ כַּמָּה טְעָמִים נִפְלָאִים הֵן עַל פִּי הַנִּגְלֶה וְהֵן עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים.

הַשַּׁבָּת נִתְּנָה בְּמַתָּנָה לְעַם יִשְׂרָאֵל

טַעַם רִאשׁוֹן: הִנֵּה הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁעִקַּר אוֹר הַשַּׁבָּת נִמְשָׁךְ רַק עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, הוּא מִפְּנֵי שֶׁהַשַּׁבָּת נִתְּנָה בְּמַתָּנָה לִכְלַל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (בראשית רבה יא ח): **אָמְרָה שַׁבָּת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לַכֹּל מָצָאתָ בֶּן זוּג וְלִי לֹא מָצָאתָ בֶּן זוּג. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא בֶּן זוּגֵךְ.**

וּמִפְּנֵי שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁזֶּה כָּל עַם יִשְׂרָאֵל יַחַד, הֵם בֶּן זוּגָהּ

שֶׁל שַׁבָּת קֹדֶשׁ. לָכֵן רַק עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, יָכוֹל הָאָדָם לִזְכּוֹת לִקְדֻשַּׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ. וְלָכֵן כְּפִי שֶׁכָּל אֶחָד נִכְלָל וּמִתְאַחֵד עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ הוּא זוֹכֶה לְאוֹר הַשַּׁבָּת. כִּי מִי שֶׁמִּתְאַחֵד עִם יִשְׂרָאֵל, זוֹכֶה אַף הוּא לִהְיוֹת בֶּן זוּגָהּ שֶׁל שַׁבָּת קֹדֶשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהַשַּׁבָּת שׁוֹרָה עַל כְּלָלִיּוּת עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁלָּהֶם נִתְּנָה הַשַּׁבָּת. וּכְשֶׁהָאָדָם נִכְלָל עִמָּם בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת, זוֹכֶה אַף הוּא לִקְדֻשַּׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ. וּמִי שֶׁנִּפְרָד בְּלִבּוֹ מֵאֵיזֶה יְהוּדִי מֵעַם יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם, בְּכָךְ הוּא נִפְרָד מִכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ יָכוֹל לִזְכּוֹת לִקְדֻשַּׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ.

וּבְכָךְ יֵשׁ עֵצָה טוֹבָה לְכָל אֶחָד, כֵּיצַד לִזְכּוֹת לְאוֹר קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת. כִּי גַּם מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי מֵחֲמַת מַעֲשָׂיו לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַשַּׁבָּת, אִם יִכְלֹל אֶת עַצְמוֹ בְּאַהֲבָה וּבְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ, עַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה אַף הוּא לְקַבֵּל אֶת קְדֻשַּׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ.

הַשַּׁבָּת נָחָה בְּתוֹךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֵר הָרה"ק ר' יִשְׂרָאֵל מִקּוֹז'נִיץ זִיעָ"א (בפירושו לתיקוני זוהר תיקון יח), אֶת מָה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בִּתְפִלַּת הַשַּׁבָּת **"וְיָנוּחוּ בוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ"**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁהַשַּׁבָּת קֹדֶשׁ נָחָה בְּ"כָל יִשְׂרָאֵל", כְּלוֹמַר בְּתוֹךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל, וְהַשַּׁבָּת נָחָה רַק אֵצֶל כְּלַל יִשְׂרָאֵל.

וּכְמוֹ שֶׁאוֹמֵר הַנֹּעַם אֱלִימֶלֶךְ (פ' דברים) שֶׁיֵּשׁ בַּשָּׁמַיִם עוֹלָם הַנִּקְרָא כְּלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁם לֹא נוֹגֵעַ שׁוּם חֵטְא וְעָוֹן, וְעַל יְדֵי אַחְדוּת וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הָאָדָם נִכְלָל בָּעוֹלָם הַגָּבוֹהַּ הַזֶּה. כִּי זֶה הָעוֹלָם שֶׁל מְקוֹר הַנְּשָׁמוֹת לִפְנֵי שֶׁיֵּרְדוּ לָעוֹלָם, שֶׁשָּׁם כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדוֹת. וְרַק לְאַחַר שֶׁהַנְּשָׁמוֹת הִשְׁתַּלְשְׁלוּ לָעוֹלָם

הַזֶּה נִהְיָה פֵּרוּד בֵּינֵיהֶן, כִּי בּוֹ הַגּוּפִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְחֻלָּקִים, וְהָעוֹלָם הַזֶּה הוּא לְלֹא שׁוּם חֵטְא וּפְגָם, כִּי כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא נִשְׁמָתוֹ פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ.

וְכֵן כּוֹתֵב הָרַמְבַּ"ן (פרשת פנחס), שֶׁהַטַּעַם שֶׁלֹּא מַקְרִיבִים בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ שְׂעִיר לְחַטָּאת, מִפְּנֵי שֶׁבְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא בַּת זוּגוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהַכֹּל שָׁלוֹם, כִּי עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה.

תּוֹרַת הַשַּׁבָּת

טַעַם שֵׁנִי: טַעַם נוֹסָף לְחִיּוּב הָאַחְדוּת בְּשַׁבָּת כָּתַב הַחִיד"א, שֶׁמִּכֵּיוָן שֶׁהַשַּׁבָּת נִבְרְאָה בִּשְׁבִיל לִמּוּד הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל: לֹא נִבְרְאוּ שַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדִים לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁיַּעַסְקוּ בָּהֶם בַּתּוֹרָה. וְהַשָּׁלוֹם הוּא אֶחָד מִתְּנָאֵי הַשָּׂגַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל בְּמַסֶּכֶת אָבוֹת שֶׁהַתְּנַאי לִזְכּוֹת לַתּוֹרָה זֶה לִהְיוֹת מַעֲמִידוֹ עַל הַשָּׁלוֹם וְכוּ'. וְכֵיוָן שֶׁהַשַּׁבָּת נִתְּנָה בְּעִקָּר לַהֲגוֹת בָּהּ בַּתּוֹרָה, וְהַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת לְכָךְ הִיא עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מִשְׁתַּדֵּל לִקְנוֹת תְּחִלָּה אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם, כִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה "כָּל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם" - לָכֵן צָרִיךְ בְּשַׁבָּת לְהַרְבּוֹת בְּשָׁלוֹם עִם הַבְּרִיּוֹת.

הַכְּלִי לְהָכִיל אֶת הָאוֹר

טַעַם שְׁלִישִׁי: הֶסְבֵּר נוֹסָף לְכָךְ מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, וְהוּא שֶׁלְּכָל אֶחָד יֵשׁ כְּלִי רוּחָנִי לְקַבֵּל עַל יָדוֹ אֶת אוֹר הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת. וּכְכָל שֶׁהָאוֹר גָּדוֹל יוֹתֵר, כָּךְ צְרִיכִים לְזֶה כְּלִי גָּדוֹל יוֹתֵר. וְהִנֵּה יֶשְׁנָם דְּבָרִים כְּלָלִיִּים שֶׁהֵם אוֹר עָצוּם וְנוֹרָא, כְּמוֹ

הַשַּׁבָּת וְהַתּוֹרָה וְכוּ', שֶׁאֵין אֶפְשָׁרוּת לְשׂוּם אָדָם לְקַבֵּל אוֹר גָּדוֹל כָּזֶה בְּשׂוּם פָּנִים וָאֹפֶן כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד יְחִידִי וּמְבֻדָּד. אֶלָּא צָרִיךְ הוּא לְהִכָּלֵל עִם שְׁאָר אֶחָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִקְשׁוֹר נִשְׁמָתוֹ עִמָּהֶם בְּאַחְדוּת מַמָּשׁ, שֶׁרַק אָז יוּכְלוּ לְקַבֵּל בְּיַחַד אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל הַזֶּה.

הַשֶּׁפַע לְכָל הַשָּׁבוּעַ

טַעַם רְבִיעִי: טַעַם נוֹסָף כָּתַב הַחֵתָם סוֹפֵר זִיעָ"א, וְהוּא עַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (יתרו דף פח) שֶׁבְּשַׁבָּת יוֹרֵד הַשֶּׁפַע שֶׁל כָּל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ, וּמִמֶּנּוּ מִתְבָּרְכִים כָּל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ. וְהִנֵּה אָמְרוּ חֲזַ"ל (עוקצין ג): "לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה אֶלָּא הַשָּׁלוֹם". וְלָכֵן בְּיוֹם זֶה אֲשֶׁר בּוֹ יוֹרֵד הַשֶּׁפַע לְכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ, יֵשׁ לְהִזָּהֵר שִׁבְעָתַיִם בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת שֶׁהִיא הַכְּלִי לְקַבָּלַת כָּל הַשֶּׁפַע. וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה הָאָדָם לְקַבֵּל אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת הַנִּפְלָאוֹת וְהַשֶּׁפַע הַיּוֹרְדִים בְּיוֹם שַׁבָּת הַמַּלְכָּה וּלְהַמְשִׁיכָם לְכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ.

בִּזְכוּת הַשַּׁבָּת – נִפְקְדוּ בְּבֵן זָכָר לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת

כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת שֶׁלֹּא לָרִיב וּלְהִתְקוֹטֵט בָּהּ כְּלָל וּכְלָל, זוֹכֶה הוּא לַבְּרָכָה הַמְיֻחֶדֶת שֶׁל הַשַּׁבָּת שֶׁמִּמֶּנָּה מַגִּיעוֹת וּבָאוֹת לָאָדָם כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת יתרו פח).

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּיָמֵינוּ בְּזוּג שֶׁהָיוּ נְשׂוּאִים שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד וְלֹא נִפְקְדוּ בְּבָנִים. וְהִנֵּה בְּאַחַת הַשַּׁבָּתוֹת, כַּאֲשֶׁר הָאִשָּׁה הֵבִיאָה אֶת

הַמַּגָּשׁ שֶׁעָלָיו הָיוּ כָּל מַאכְלֵי הַשַּׁבָּת - הַדָּגִים וְהַמָּרָק עִם הַסָּלָטִים, הִיא הֶחֱלִיקָה לְפֶתַע וְכָל הָאֹכֶל שֶׁהָיָה עַל הַמַּגָּשׁ נָפַל עַל הָרִצְפָּה וְהִתְלַכְלֵךְ. בַּעְלָהּ שֶׁרָאָה זֹאת שָׁתַק וְהִבְלִיג וְלֹא אָמַר לָהּ מְאוּמָה. וְהֵם אָכְלוּ בְּאוֹתָהּ סְעוּדָה רַק חַלּוֹת בִּלְבַד. וְהַבַּעַל שָׁר בְּשִׂמְחָה אֶת כָּל שִׁירֵי הַשַּׁבָּת לְלֹא שֶׁיִּרְאוּ עָלָיו כָּל זֵכֶר לְכָךְ.

וְהִנֵּה לִפְקֻדַּת הַשָּׁנָה נוֹלַד לָהֶם בֵּן בְּכוֹרָם בְּמַזָּל טוֹב, וְרָאוּ בְּחוּשׁ כֵּיצַד בִּזְכוּת שֶׁהֵם כִּבְּדוּ אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא רָבוּ וְהִתְקוֹטְטוּ בָּהּ, אֶלָּא שָׂמְחוּ בְּשִׂמְחָתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת אַף לְלֹא מַאֲכָלֶיהָ הָעֲרֵבִים, הֵם זָכוּ לִבְרָכָתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת לְהִוָּשַׁע בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים.

הִתְגַּלּוּת הָרַחֲמִים בַּשָּׁמַיִם

טַעַם חֲמִישִׁי: כָּתַב הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי מֹשֶׁה קוֹרְדּוֹבֶּרוֹ זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ תֹּמֶר דְּבוֹרָה, שֶׁבְּשַׁבָּת שׁוֹרָה עֵת רָצוֹן גְּדוֹלָה לְמַעְלָה וְהָעוֹלָם נִמְצָא בְּסוֹד הָעֹנֶג. וְלָכֵן אֵין דָּנִים בְּבֵית דִּין בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וּמִפְּנֵי כָּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר שֶׁלֹּא לִכְעֹס בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכְחִישׁ בִּפְעֻלּוֹתָיו וּבְמַעֲשָׂיו אֶת הָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁל הָרַחֲמִים הָעֲצוּמִים וְהַנּוֹרָאִים הַמִּתְגַּלִּים בְּיוֹם זֶה, וְעַל יְדֵי כָּךְ לֹא יוּכַל לְקַבֵּל אֶת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַשַּׁבָּת.

הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִתְּנוּ בְּשַׁבָּת

וּמוֹסִיף עַל כָּךְ בַּעַל הַבַּת עַיִן זִיעָ"א (אמור), שֶׁבְּיוֹם הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר בּוֹ נִתְּנָה הַתּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (שבת פו) - בּוֹ קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַסִּימָנִים שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם: בַּיְשָׁנִים וְרַחְמָנִים וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (יבמות עט). וְלָכֵן בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ מִתְעוֹרְרוֹת

מִדּוֹתֵיהֶם הַטּוֹבוֹת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּמִפְּנֵי כָּךְ בְּשַׁבָּת יְכוֹלִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַיֵּם בְּיוֹתֵר אֶת מִצְוַת וּבוֹ תִּדְבָּק (דברים י כ), שֶׁפֵּרוּשׁוֹ לְהִדָּבֵק בְּמִדּוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת כְּמוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲז"ל (שבת קלג), וְהוּא הַזְּמַן שֶׁמְּסֻגָּל בְּיוֹתֵר לִקְנוֹת אֶת מִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים עִם הַבְּרִיּוֹת.

בְּשַׁבָּת נִמְשֶׁכֶת לְיִשְׂרָאֵל מִדַּת הָרַחֲמִים וְהַשָּׁלוֹם

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א (לקו"מ קיט), מַדּוּעַ אָמְרוּ חֲז"ל (שבת יב) שֶׁהַנִּכְנָס לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת אוֹמֵר לוֹ: **שַׁבָּת הִיא מִלִּזְעֹק וּרְפוּאָה קְרוֹבָה לָבוֹא, יְכוֹלָה הִיא שֶׁתְּרַחֵם.** וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁבְּשַׁבָּת נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה דַּעַת לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יָדָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת הָרַחְמָנוּת וְהַשָּׁלוֹם. כִּי הַכַּעַס נִמְשָׁךְ מֵהַכְּסִילוּת וְהַטִּפְּשׁוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ו) "כַּעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ". וְאִלּוּ הַדַּעַת מַמְשִׁיכָה לָאָדָם אֶת מִדַּת הָרַחֲמִים שֶׁיְּרַחֵם עַל אֲחֵרִים.

וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר נִכְנָסִים לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת אוֹמְרִים לוֹ 'שַׁבָּת הִיא מִלִּזְעֹק, יְכוֹלָה הִיא שֶׁתְּרַחֵם'. וְכַוָּנָתֵנוּ לְרַמֵּז לוֹ בְּכָךְ, שֶׁבְּשַׁבָּת הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְרַחְמָנוּת עַל יְדֵי הַדַּעַת שֶׁמִּתְגַּלָּה בְּשַׁבָּת, וְלָכֵן טוֹב שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בְּשַׁבָּת לְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת, וּבִזְכוּת כָּךְ יִזְכֶּה אַף הוּא לִרְפוּאָה שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (שבת קנא) 'כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת מְרַחֲמִים עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם'.

הַכְּלִי לְאוֹר הַשַּׁבָּת – הַאֲדָקָה וְהָאַחְדוּת

וּמוֹסִיף עוֹד רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א, שֶׁהִנֵּה עִקַּר הַמְּנִיעָה

שֶׁל הָאָדָם לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּפִי רְצוֹנוֹ, נִמְשֶׁכֶת מֵאַחִיזַת הַחִיצוֹנִים וְכֹחוֹת הַטֻּמְאָה הַמּוֹנְעִים אוֹתוֹ. וּבְשַׁבָּת קֹדֶשׁ אֵין שְׁלִיטָה לַחִיצוֹנִים כְּלָל וּכְלָל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פ' תרומה). וְלָכֵן בְּשַׁבָּת כָּל אָדָם יָכוֹל לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְלֹא שֶׁיִּמְנָעֵנוּ שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב כְּלָל.

אֲבָל עִקַּר הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת אוֹרָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת, אֲשֶׁר בְּכֹחָהּ יוּכַל הָאָדָם לְהַתְחִיל לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא עַל יְדֵי הַצְּדָקָה שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם לִכְבוֹד שַׁבָּת, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁנּוֹתֵן לְאָדָם הַזָּקוּק לְכָךְ צְדָקָה לִכְבוֹד שַׁבָּת אוֹ שֶׁמְּאָרֵחַ אֵיזֶה עָנִי בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ.

וְעַל יְדֵי הַצְּדָקָה לִכְבוֹד שַׁבָּת מְקַבֵּל הָאָדָם אֶת אוֹרָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת. וְעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַשַּׁבָּת, וְיוּכַל לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ.

וְהִנֵּה אֶפְשָׁר לְבָאֵר שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר אוֹרָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת הוּא אוֹר הַשָּׁלוֹם, וְלָכֵן עִקַּר הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת אוֹרָהּ הַגָּדוֹל הוּא עַל יְדֵי הַצְּדָקָה וְהָאַחְדוּת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יָדָהּ עוֹשֶׂה הָאָדָם אֶת הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת אוֹרָהּ שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

הָאַחְדוּת מִכֹּחָהּ שֶׁל הַנְּשָׁמָה הַיְּתֵרָה

טַעַם שִׁשִּׁי: כָּתַב הָאֲרִיז"ל בְּשַׁעַר הַגִּלְגּוּלִים (הקדמה לא), שֶׁלִּפְנֵי שֶׁחָטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיוּ כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כְּלוּלוֹת בּוֹ. וְהַחֵטְא שֶׁל אֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת גָּרַם לְפֵרוּד בֵּין כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּלְהִתְחַלְּקוּתָן לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף נְשָׁמוֹת נִפְרָדוֹת.

אֲבָל בְּיוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ, אֲשֶׁר בּוֹ אֵין בְּכָל הַבְּרִיאָה אֶת פְּגַם הַחֵטְא שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, חוֹזְרִים כָּל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה אֵצֶל אָדָם

הָרִאשׁוֹן קֹדֶם הַחֵטְא מִכֹּחַ קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת. וּמִמֵּילָא הֵם מִתְאַחֲדִים יַחַד בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם. **וְזוֹ הַנְּשָׁמָה הַיְּתֵרָה שֶׁמְּקַבְּלִים יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת, שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה הַמְאַחֶדֶת בֵּינֵיהֶם.** וּכְפִי שֶׁיִּתְאַחֵד הָאָדָם בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ יוֹתֵר עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כָּךְ יִזְכֶּה לְהָאֲרַת הַנְּשָׁמָה הַיְּתֵרָה הַזּוֹ, עַד שֶׁמִּכֹּחָהּ יִזְכֶּה לְכָל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לִזְכּוֹת בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּת מִצְרַיִם בְּקֵשׁ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ מִפַּרְעֹה שֶׁיִּתֵּן לָהֶם יוֹם מְנוּחָה, וְהִסְכִּים פַּרְעֹה לְכָךְ, וּבָחַר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶת יוֹם הַשִּׁבִּיעִי. וְאָכֵן הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְאַסְּפִים בּוֹ בְּכָל שָׁבוּעַ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (שמ"ר ה יח). וְכַוָּנָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיְתָה כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁיִּתְאַסְּפוּ וְיִתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד, תָּאִיר לָהֶם הָאָרַת הַשַּׁבָּת עַד שֶׁמִּכֹּחָהּ יִשְׁתַּחְרְרוּ מֵעֹל גָּלוּת מִצְרַיִם. וּפַרְעֹה שֶׁיָּדַע זֹאת גָּזַר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִתְאַסְּפוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות ה ז): **"לֹא תֹאסִפוּן לָתֵת תֶּבֶן לָעָם"**.

וּבֵאֵר הָרה"ק רַבִּי דָּוִד מִלֶּעלוֹב זִיעֶ"א, שֶׁהַתּוֹרָה כָּתְבָה זֹאת בִּלְשׁוֹן לֹא תֹאסִפוּן (עִם אוֹת אָלֶ"ף מְיֻתֶּרֶת) - לְרַמֵּז וְלוֹמַר שֶׁכָּל גְּזֵרָתוֹ שֶׁל פַּרְעֹה הָיְתָה שֶׁלֹּא יִתְאַסְּפוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּצַוְּתָא חֲדָא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, כִּי פַּרְעֹה יָדַע שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהֵם יִתְאַסְּפוּ וְיִתְאַחֲדוּ יַחַד בְּיוֹם שַׁבָּת, תָּאִיר לָהֶם הָאָרַת שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, עַד שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הֵם יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם.

כְּמוֹ כֵן, כֵּיוָן שֶׁכָּל יְרִידַת יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם הָיְתָה בַּעֲוֹן שִׂנְאַת חִנָּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (שבת יא), לָכֵן עִקַּר תִּקּוּנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָיָה לְהִתְאַחֵד יַחַד בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם. וְהַזְּמַן שֶׁהֵכִי מְסֻגָּל לְזֶה הוּא יוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ שֶׁאָז מְאִירָה הָאָרַת הַשָּׁלוֹם מִכֹּחָהּ שֶׁל הַנְּשָׁמָה הַיְּתֵרָה וּמִכֹּחָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת. וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁיָּדַע זֹאת, פָּעַל לֶאֱסֹף אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כְּדֵי לְהָאִיר בָּהֶם

אֶת הָאָרֶת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִגָּאֲלוּ יִשְׂרָאֵל. וְאָכֵן בַּסּוֹף יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּת מִצְרַיִם בִּזְכוּת כָּךְ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (תנא דבי אליהו כג).

וְכָתַב עוֹד בַּעַל שַׁעֲרֵי הַיָּשָׁר מִלִּיסְקָא זִיעָ"א, שֶׁבְּשַׁבָּת מִתְעוֹרֶרֶת אַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁלְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֶשְׁנָהּ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה שֶׁשָּׁרְשָׁהּ מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁשָּׁם שֹׁרֶשׁ כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִשָּׁם נִמְשֶׁכֶת אַחְדוּת בֵּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת, אֶלָּא שֶׁהַנְּשָׁמוֹת נִמְצָאוֹת בְּתוֹךְ הַגּוּף הֶעָכוּר וּמִצַּד הַגּוּף נִפְרָדִים כָּל אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, אֲבָל בְּשַׁבָּת שֶׁבָּהּ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְקַבֵּל נְשָׁמָה יְתֵרָה, וּמִמֵּילָא יֵשׁ לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שְׁתֵּי נְשָׁמוֹת וְגוּף אֶחָד, וְאָז הַגּוּף בָּטֵל בְּרֹב, וְלָכֵן אֵינוֹ מַבְדִּיל בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וְנִמְשֶׁכֶת אַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן נֶאֱמַר עַל הַשַּׁבָּת "כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה בֶּן זוּגֵךְ", שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת הַגְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ בְּשַׁבָּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל.

וְכָתַב בַּעַל הַנֹּעַם מְגָדִים בְּסִפְרוֹ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת, שֶׁהַשַּׁבָּת מְבִיאָה לִידֵי אַחְדוּת, מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר הַמַּחֲלֹקֶת וְהַפֵּרוּד נוֹבְעִים מִכָּךְ שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם אֶחָד מָה שֶׁאֵין לַחֲבֵרוֹ. וְהִנֵּה עַל הַשַּׁבָּת אָמְרוּ חֲזַ"ל שֶׁכָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת נוֹתְנִים לוֹ כָּל מִשְׁאֲלוֹת לִבּוֹ, וְכֵיוָן שֶׁלְּכָל יִשְׂרָאֵל הַמְעַנְּגִים אֶת הַשַּׁבָּת יֵשׁ אֶת כָּל מִשְׁאֲלוֹת לִבָּם, שׁוּב אֵין שַׁיָּךְ פֵּרוּד בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ כִּי עַל יְדֵי כָּךְ כֻּלָּם שָׂוִים וְנִמְשֶׁכֶת אַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל. וּבְכָךְ שֶׁהָאָדָם נִשְׁמָר בְּשַׁבָּת מֵעִצְבוֹן וּמַחְלֹקֶת אֵין רְשׁוּת לַס"מ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו.

הַשַּׁבָּת כְּנֶגֶד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל

טַעַם שְׁבִיעִי: הִנֵּה כָּתַב בַּעַל הַ"יִשְׂמַח מֹשֶׁה" (פרשת כי תשא), שֶׁיֶּשְׁנָן

שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף שַׁבָּתוֹת בְּכָל שְׁנוֹת קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, וְכָל שַׁבָּת הִיא כְּנֶגֶד נְשָׁמָה אַחַת מֵעַם יִשְׂרָאֵל, וְכֵן הִיא כְּנֶגֶד אוֹת אַחַת בַּתּוֹרָה אֲשֶׁר בָּהּ יֵשׁ שִׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת.

וְלָכֵן חֲשׁוּבָה בְּיוֹתֵר מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה, כִּי רַק כַּאֲשֶׁר יִתְאַחֵד הָאָדָם בְּשַׁבָּת עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, הוּא יִזְכֶּה לָחוּשׁ אֶת עֲרֵבוּתָהּ וּמְתִיקוּתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר הִיא כְּנֶגֶד כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה לִפְעָמִים הָאָדָם שָׁרוּי בְּמַחֲלֹקֶת עִם אֵיזֶה יְהוּדִי, וְיִתָּכֵן שֶׁשַּׁבָּת זוֹ הִיא כְּנֶגֶד אוֹתוֹ יְהוּדִי אֲשֶׁר עִמּוֹ הוּא שָׁרוּי בְּמַחֲלֹקֶת, וְלָכֵן אֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת קְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת, וּמִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם יִתְאַחֵד וְיֻכְלַל בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת עִם כְּלָל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת הַמַּלְכָּה יִזְכֶּה לְאוֹרָהּ הֶעָצוּם וְהַנִּפְלָא שֶׁל הַשַּׁבָּת, וְיִזְכֶּה לָחוּשׁ אֶת נְעִימוּתָהּ וּלְהַרְגִּישׁ אֶת עֲרֵבוּתָהּ וּמְתִיקוּתָהּ וּלְקַבֵּל אֶת גֹּדֶל קְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

מַדּוּעַ מֹשֶׁה הִקְהִיל אֶת יִשְׂרָאֵל

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֵר הַחִיד"א (רוח חיים דרוש טז), מַדּוּעַ לִפְנֵי שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ צִוָּה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת, הוּא אָסַף וְהִקְהִיל אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל לְמָקוֹם אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות לה א): **"וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם וְכוּ' שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ"**. וְזֹאת כְּדֵי לְרַמֵּז לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁאִם הֵם רוֹצִים לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַשַּׁבָּת, עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת מְאֻחָדִים וּמְכֻנָּסִים יַחְדָּו כְּאִישׁ אֶחָד וּבְלֵב אֶחָד.

וּבְסִפְרוֹ כִּסֵּא דָוִד (דרוש יא) מוֹסִיף הַחִיד"א שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ אָסַף אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי שֶׁצִּוָּה אוֹתָם עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת, כִּי מֹשֶׁה צִוָּה אוֹתָם וְדִבֵּר עַל לִבָּם שֶׁיִּהְיוּ מְאֻחָדִים כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, וְזֶה נִרְמָז בַּפָּסוּק "וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", שֶׁפֵּרוּשׁוֹ הֵן שֶׁהִקְהִילָם בְּפֹעַל לְמָקוֹם אֶחָד, וְהֵן שֶׁאִחֵד אֶת לִבָּם שֶׁיִּהְיוּ בְּשָׁלוֹם - וְזֶה עַל יְדֵי שֶׁהִסְבִּיר לָהֶם שֶׁמִּכֵּיוָן שֶׁהַשַּׁבָּת נִקְרֵאת שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר, וְעַל הַשָּׁלוֹם עוֹמֵד הָעוֹלָם, לָכֵן אָסַפְתִּי אֶתְכֶם בְּכֹחַ וּבְפֹעַל כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ תִּזְכּוּ לִקְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת וּבִזְכוּת זֶה יִהְיֶה קִיּוּם לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

הָאַחְדוּת בְּשַׁבָּת – תִּקּוּן לְחֵטְא הָעֵגֶל

וְכָתְבוּ עוֹד הַחִיד"א וְהַכְּלִי יָקָר, שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁמִּצְוַת שַׁבָּת נֶאֱמְרָה מִיָּד אַחֲרֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל חָטְאוּ בָּעֵגֶל. מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר הַפְּגָם שֶׁל חֵטְא הָעֵגֶל הָיָה פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁנִּגְרַם כְּתוֹצָאָה מֵחֵטְא הָעֵגֶל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל בַּיְרוּשַׁלְמִי (סנהדרין פ"ב הלכה ב) שֶׁלְּכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט הָיָה עֵגֶל מִשֶּׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ מְסֻגָּלִים לְהַסְכִּים עַל אֶלִיל אֶחָד לְכֻלָּם. כְּמוֹ כֵן הָיָה פֵּרוּד בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי חֵטְא הָעֵגֶל כְּתוֹצָאָה מִכָּךְ שֶׁהַצַּדִּיקִים לֹא הִשְׁתַּתְּפוּ בְּחֵטְא הָעֵגֶל, וְהָיָה פֵּרוּד בֵּינָם לְבֵין כָּל הָעָם.

וְלָכֵן עִקַּר תִּקּוּן חֵטְא הָעֵגֶל הוּא הָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל. וּמִטַּעַם זֶה מִיָּד לְאַחַר חֵטְא הָעֵגֶל צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת וְעַל בְּנִיַּת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁתַּפְקִידָן וַעֲבוֹדָתָן שֶׁל שְׁתֵּי מִצְוֹות אֵלֶּה הֵם לְאַחֵד וּלְקַשֵּׁר בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ הַתִּקּוּן שֶׁל חֵטְא הָעֵגֶל.

וּמִפְּנֵי כָּךְ פָּרָשַׁת "וַיַּקְהֵל" נֶאֱמְרָה מִיָּד לְמָחֳרַת יוֹם כִּפּוּר, כִּיוָן שֶׁאָז בִּשֵּׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, שֶׁסָּלַח לְעַם יִשְׂרָאֵל עַל חֵטְא הָעֵגֶל, וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ פָּעַל מִיָּד לְתַקֵּן זֹאת עַל יְדֵי שֶׁהִקְהִיל וְאִחֵד אֶת לִבְבוֹת עַם יִשְׂרָאֵל, וְאָז צִוָּה אוֹתָם עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת וְעַל בְּנִיַּת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁשְּׁתֵּיהֶן מְאַחֲדוֹת וּמְקַשְּׁרוֹת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל וְכָל זֹאת בִּשְׁבִיל לְתַקֵּן אֶת חֵטְא הָעֵגֶל.

יוֹסֵף הַצַּדִּיק סוֹד הַשָּׁלוֹם – כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת

וְהִנֵּה כָּתְבוּ חֲזַ"ל (ב"ר צב ד) שֶׁהַסְּעוּדָה שֶׁל הַשְּׁבָטִים הַקְּדוֹשִׁים עִם יוֹסֵף הַצַּדִּיק, אֲשֶׁר בָּהּ הִתְגַּלָּה יוֹסֵף אֶל אֶחָיו, הָיְתָה בְּיוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ.

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ הוּא עַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג שא), שֶׁשִּׁבְעַת הָרוֹעִים הֵם כְּנֶגֶד שִׁבְעַת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, **וְשַׁבָּת קֹדֶשׁ הוּא כְּנֶגֶד יוֹסֵף הַצַּדִּיק** (זוהר חדש כו ע"ב). כִּי יוֹסֵף הוּא סוֹד הַשָּׁלוֹם וְלָכֵן הוּא כְּנֶגֶד הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר נִקְרֵאת **'שַׁבָּת שָׁלוֹם'**. וּמִפְּנֵי כָּךְ הִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל אֶחָיו דַּוְקָא בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ, כִּי יוֹם הַשַּׁבָּת הוּא הַזְּמַן הַמֻּכְשָׁר בְּיוֹתֵר לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה וְאַחְוָה, עַל יְדֵי אוֹר הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא סוֹד הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת.

כֵּיצַד אָנוּ שָׁרִים בְּשַׁבָּת לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֵר הָרה"ק רַבִּי יְהוּדָה אִיגֶר זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ שֵׁבֶט מִיהוּדָה (ויקהל), מַדּוּעַ אָנוּ שָׁרִים בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת **שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם, בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם וְכוּ'** - וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַמַּלְאָכִים מְאֻחָדִים תָּמִיד וְאֵין לָהֶם שׁוּם פֵּרוּד מִפְּנֵי שֶׁהֵם רוּחָנִיִּים, וְעִקַּר הַפֵּרוּד הוּא מִצַּד הַגַּשְׁמִיּוּת אֲשֶׁר הִיא הַמַּפְרִידָה בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. אֲבָל בְּיוֹם

הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר בּוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְאַחֲדִים יַחַד, כִּי הוּא יוֹם שֶׁמְּאִירָה בּוֹ הָאָרַת הַנְּשָׁמוֹת (זוהר ח"ב רה), וּמִצַּד הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם מְאֻחָדִים תָּמִיד כְּאֶחָד וְהֵם דּוֹמִים לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וְלָכֵן בְּשַׁבָּת שֶׁבּוֹ מִתְאַחֲדִים יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי זֶה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד בְּמַדְרֵגַת וּמַעֲלַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא יָכוֹל לוֹמַר לָהֶם שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם כְּדֶרֶךְ שֶׁאוֹמֵר כָּל אֶחָד לַחֲבֵרוֹ.

וּבַסֵּפֶר "בֵּית הִלֵּל" הוֹסִיף עוֹד, עַל פִּי דִּבְרֵי חֲזַ"ל, שֶׁכָּתְבוּ שֶׁהַמַּלְאָכִים קִטְרְגוּ בִּבְרִיאַת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִבָּרֵא הָאָדָם מִשּׁוּם שֶׁכֻּלּוֹ קִטְטָה וּמְרִיבָה. וּבְשַׁבָּת שֶׁבּוֹ אָנוּ שְׁרוּיִים בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת, אָנוּ קוֹרְאִים לָהֶם **'בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם'**, שֶׁתָּבוֹאוּ לִרְאוֹת שֶׁגַּם אֵצֶל בְּנֵי הָאָדָם שׁוֹכֵן הַשָּׁלוֹם. וְלָכֵן אָנוּ מְבַקְּשִׁים **'בָּרְכוּנִי לְשָׁלוֹם'**, שֶׁיְּבָרְכוּ אוֹתָנוּ שֶׁלְּעוֹלָם יִשָּׁאֵר אֶצְלֵנוּ כָּךְ, שֶׁנִּהְיֶה בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת.

וּמַלְאָכִים אֵלּוּ הַנִּקְרָאִים מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם, הֵם הַמְּזַכְּכִים אֶת הָאָדָם לִזְכּוֹת לְאוֹר הַשַּׁבָּת (שם משמואל).

וּמַעֲשֶׂה הָיָה שֶׁאִישׁ אֶחָד בָּא לִפְנֵי הָרה"ק רַבִּי מֵאִיר מִפְּרֶמִשְׁלָאן זִיעָ"א וְהִתְאוֹנֵן לְפָנָיו עַל קְשָׁיָיו הַגְּדוֹלִים בְּשָׁלוֹם בַּיִת. וְאָמַר לוֹ, שֶׁלֹּא יֹאמַר בְּשַׁבָּת אֶת הַפִּזְמוֹן הָאַחֲרוֹן "צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם", וּבִזְכוּת כָּךְ יָשׁוּב הַשָּׁלוֹם לִשְׁרֹר בְּבֵיתוֹ (שיח אלעזר עמוד עה).

הַמְּצֹרָע מְחַכֶּה שִׁבְעָה יָמִים כְּדֵי לִזְכּוֹת לְאוֹר הַשַּׁבָּת

וְהִנֵּה כָּתַב בַּעַל בֵּית אַבְרָהָם זִיעָ"א, שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ שֶׁהַתּוֹרָה כָּתְבָה לַמְּצֹרָע לִהְיוֹת בְּהֶסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים וְרַק אַחַר כָּךְ הוּא יָכוֹל לְהִטָּהֵר מִצָּרַעְתּוֹ - זֹאת כְּדֵי שֶׁיַּעֲבֹר עַל הַמְּצֹרָע יוֹם הַשַּׁבָּת, אֲשֶׁר

עָלָיו כָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תיקו"ז מח) שֶׁבְּיוֹם הַשַּׁבָּת מִתְהַפֵּךְ הַצִּרוּף מִנֶּגַע לְעֹנֶג, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא יִטָּהֵר מִצָּרַעְתּוֹ.

וְאֶפְשָׁר לְבָאֵר, שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר הַפְּגָם שֶׁל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע הוּא בְּכָךְ שֶׁעָשָׂה מַחֲלֹקֶת עִם חֲבֵרוֹ. וְלָכֵן עִקַּר תִּקּוּנוֹ הוּא עַל יְדֵי הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר בָּהּ מֵאִיר אוֹר הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, כְּדֵי שֶׁעַל יָדוֹ יָשׁוּב וְיִתְאַחֵד עִם חֲבֵרוֹ. וּלְאַחַר שִׁבְעָה יָמִים מִסְתַּכֵּל עָלָיו הַכֹּהֵן, וְאִם הוּא רוֹאֶה שֶׁלֹּא הִתְרַפֵּא הַמְצֹרָע מִצָּרַעְתּוֹ, הוּא מַסְגִּירוֹ לְשִׁבְעָה יָמִים שֵׁנִית. וְזֹאת כְּדֵי שֶׁאִם לֹא עָזְרָה לַמְצֹרָע שַׁבָּת אַחַת לִזְכּוֹת לְאוֹר הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא אוֹר הַשָּׁלוֹם - הִנֵּה שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת בְּוַדַּאי יוֹעִילוּ לוֹ לִזְכּוֹת לְאוֹר הַשָּׁלוֹם וּלְתַקֵּן אֶת עֲוֹן הַמַּחֲלֹקֶת. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל: אִלְמָלֵא שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת מִיָּד הָיוּ נִגְאָלִים, וְעַל יְדֵי זֶה מִמֵּילָא יִתְהַפֵּךְ לוֹ שׁוּב מִנֶּגַע לְעֹנֶג, וָשָׁב וְרָפָא לוֹ.

אוֹר הַשַּׁבָּת מְבַטֵּל אֶת הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֵר הָרה"ק רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל מֵרִימְנוֹב זִיעָ"א, מַדּוּעַ נִקְרֵאת הַשַּׁבָּת בַּזּוה"ק (קורח רעו) 'שַׁבָּת שָׁלוֹם', וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַשַּׁבָּת שֶׁהִיא בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, הִיא מְבַטֶּלֶת אֶת הַקִּלְקָפָה הַשְּׁבִיעִית אֲשֶׁר מָנָה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּסֵפֶר מִשְׁלֵי (ו טז): **"שֵׁשׁ הִנָּה שָׂנֵא ה' וְשֶׁבַע תּוֹעֲבַת נַפְשׁוֹ"**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ הוּא שֶׁהַקִּלְקָפָה הַשְּׁבִיעִית הִיא הֲכִי גְּרוּעָה מִכֻּלָּן, וְאוֹתָהּ מְתַעֵב ה' יוֹתֵר מִכָּל הַדְּבָרִים הָאֲחֵרִים, וְהִיא מִי שֶׁגּוֹרֵם לִמְרִיבָה וּקְטָטָה בֵּין חֲבֵרִים הָאוֹהֲבִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, וְזֶה שָׂנוּא בְּעֵינֵי ה' יוֹתֵר מֵהַכֹּל.

וְיוֹם הַשַּׁבָּת הַנִּקְרָא "שָׁלוֹם" שֶׁהוּא בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, הוּא מְבַטֵּל

אֶת הַקִּלְפָּה הַשְּׁבִיעִית הַגּוֹרֶמֶת לְסִכְסוּךְ וּלְהַפְרִיד בֵּין אַחִים וְאוֹהֲבִים, כִּי עַל יְדֵי אוֹר הַשַּׁבָּת מִתְגַּלֶּה שָׁלוֹם וְאַהֲבָה בֵּין הַבְּרִיּוֹת וְנִמְשֶׁכֶת הָאָרַת הַשָּׁלוֹם לְכָל יִשְׂרָאֵל.

רַעֲוָא דְּרַעֲוִין – קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים שֶׁל שַׁבָּת

שְׁעַת רַעֲוָא דְּרַעֲוִין הִיא שְׁעַת הַפִּסְגָּה שֶׁל כָּל הַשַּׁבָּת, כְּפִי שֶׁמְּבָאֵר הָאֲרִיז"ל שֶׁבְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשַּׁבָּת עוֹלִים יִשְׂרָאֵל מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה, וְזֹאת עַל יְדֵי כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁל הַשַּׁבָּת וְכָל סְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת, כַּאֲשֶׁר הַתְּפִלּוֹת מְרוֹמְמוֹת אֶת הָאָדָם מִבְּחִינָה פְּנִימִית, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ פְּנִימִיּוּת הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְהַסְּעוּדוֹת מְרוֹמְמוֹת אֶת הָאָדָם מִבְּחִינָה נוֹסֶפֶת - הַנִּקְרֵאת חִיצוֹנִיּוּת הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים.

עַד שֶׁזּוֹכֶה הָאָדָם בִּסְעוּדָה שְׁלִישִׁית לִבְחִינַת 'רַעֲוָא דְּרַעֲוִין' שֶׁהִיא קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים שֶׁל הַשַּׁבָּת, כִּי בְּשָׁעָה זוֹ כָּל יְהוּדֵי נִכְנָס לִפְנֵי וְלִפְנִים וְהוּא נִמְצָא בְּהֵיכָלוֹ שֶׁל מֶלֶךְ. וּכְפִי שֶׁמַּסְבִּיר הַחִדּוּשֵׁי הָרִי"ם, שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ נִקְרֵאת שָׁעָה זוֹ 'רַעֲוָא דְּרַעֲוִין', מִפְּנֵי שֶׁבְּשָׁעָה זוֹ רְצוֹנוֹתָיו הָרָעִים שֶׁל הָאָדָם נוֹפְלִים וּמִתְגַּלֶּה רַק רְצוֹנוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל הָאָדָם לַעֲבֹד אֶת קוֹנוֹ. וְלָכֵן תִּקֵּן הָאֲרִיז"ל לוֹמַר בְּשָׁעָה זוֹ אֶת הַפִּיּוּט "בְּנֵי הֵיכָלָא דִּכְסִיפִין לְמֶחֱזֵי זִיו דִּזְעֵיר אַנְפִּין".

מַדּוּעַ נִקְרֵאת שָׁעָה זוֹ רַעֲוָא דְּרַעֲוִין

וּבְשָׁעָה זוֹ אַף הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק רָצוֹן קָלוּשׁ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְנוּ רָצוֹן לִרְצוֹת לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם - גַּם הוּא רָצוּי וְאָהוּב לִפְנֵי הַשֵּׁם וְזוֹכֶה לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת הַגְּבוֹהוֹת בְּיוֹתֵר אִם רַק יַחְפֹּץ בְּכָךְ. וְזֶה הַפֵּרוּשׁ 'רַעֲוָא דְּרַעֲוִין' שֶׁפֵּרוּשׁוֹ רָצוֹן לִרְצוֹת לַעֲבֹד אֶת

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - לְרַמֵּז עַל כָּךְ שֶׁאַף אָדָם זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַךְ וְרַק רָצוֹן לִרְצוֹת, גַּם הוּא זוֹכֶה בְּשָׁעָה זוֹ לִדְבָרִים נִשְׂגָּבִים וְנוֹרָאִים.

וְכוֹתֵב מוֹהַרְנָ"ת מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א (ליקו"ה ערב ג), שֶׁלָּכֵן בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ לְאַחַר מִנְחָה שֶׁזֶּה זְמַן רַעֲוָא דְּרַעֲוִין וּבוֹ מֵאִיר בְּיוֹתֵר אוֹר הַשַּׁבָּת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת - לָכֵן מַזְכִּירִים בּוֹ אֶת אַחְדוּת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמְרִים בִּתְפִלַּת מִנְחָה שֶׁל שַׁבָּת "וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ". כִּי רַק כְּשֶׁאָדָם נִכְלָל עִם עַם יִשְׂרָאֵל, הוּא יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל הַמִּתְגַּלֶּה בְּעֵת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית רַעֲוָא דְּרַעֲוִין.

וּמִטַּעַם זֶה מְקָבֵּל מֵהַבַּעַל שֵׁם טוֹב, לָשֶׁבֶת בְּיַחַד וְלֶאֱכֹל וְלָשִׁיר בְּצַוְתָּא אֶת שִׁירֵי הַשַּׁבָּת, בִּסְעוּדָה שְׁלִישִׁית, כִּי רַק בְּצַוְתָּא חֲדָא וּבְשֶׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד, אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁמִּתְגַּלֶּה בְּשָׁעָה קְדוֹשָׁה זוֹ.

רְמִזֵּי הַשַּׁבָּת וְהָאַחְדוּת

הַשְּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ כָּתַב (שבת נר מצוה לב), שֶׁרָמֵז נִפְלָא לַחֲשִׁיבוּת הָאַחְדוּת בְּשַׁבָּת יֵשׁ בַּפָּסוּק **"לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת"**, שֶׁהוּא מְרַמֵּז עַל אֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת וְהִתְחַמְּמוּת הַכַּעַס, שֶׁבְּשַׁבָּת וּבְעֶרֶב שַׁבָּת צָרִיךְ לִהְיוֹת כֻּלּוֹ בְּחֵן וָחֶסֶד וּבְשָׁלוֹם וְאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד. וְהִנֵּה מֵחֲצוֹת הַיּוֹם שֶׁל יוֹם שִׁשִּׁי עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת יֵשׁ ל"א שָׁעוֹת, וְזֶה מְרֻמָּז בַּפָּסוּק **לֹא** תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

וְהַבֶּן אִישׁ חַי בְּסִפְרוֹ בְּנָיָהוּ (שבת קיט) כָּתַב שֶׁיֶּשְׁנוֹ רֶמֶז לְכָךְ בַּמָּה שֶׁרַבִּי חֲנִינָא כַּאֲשֶׁר הָיָה מִתְעַטֵּף בִּבְגָדָיו לִכְבוֹד שַׁבָּת הָיָה אוֹמֵר 'בּוֹאוּ וְנֵצֵא לִקְרַאת **שַׁבָּת מַלְכְּתָא**', שֶׁזֶּה רָאשֵׁי תֵבוֹת **שָׁלוֹם**, לְרַמֵּז שֶׁבְּשָׁעָה זוֹ צָרִיךְ חִזּוּק לִהְיוֹת אַךְ וְרַק בְּשָׁלוֹם וְאַהֲבָה.

וְרֶמֶז נִפְלָא לְאַחְדוּת בְּשַׁבָּת, כָּתַב בַּעַל הַ"חֶסֶד לְאַבְרָהָם" מֵרָדוֹמְסְק זִיעָ"א, שֶׁכַּאֲשֶׁר הַתּוֹרָה מַזְהִירָה עַל הַשַּׁבָּת, הִיא רוֹמֶזֶת עַל חֲשִׁיבוּת הַשָּׁלוֹם בַּפָּסוּק "וְשָׁמְרוּ **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת**", שֶׁהוּא ר"ת **אֵיבָה**. וּבַפָּסוּק "לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם" שֶׁהוּא ס"ת **שָׁלוֹם** - לְרַמֵּז שֶׁהַתּוֹרָה מַזְהִירָה אוֹתָנוּ עַל הַשָּׁלוֹם. וְכֵן **שַׁבָּת** ר"ת שָׁלוֹם **בּוֹ תִּהְיֶה**. וְכָךְ גַּם בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת שָׁרִים אֶת פִּיּוּט אֵשֶׁת חַיִל **מִי יִמְצָא**, שֶׁהוּא ר"ת **אַחִים**. וְכָל זֶה לְרַמֵּז וְלוֹמַר לְכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁרַק עַל יְדֵי הָאַחֲוָה וְהַשָּׁלוֹם הֵם יִזְכּוּ לְקַבֵּל אֶת אוֹר מַתְּנַת שַׁבָּת קֹדֶשׁ.

שָׁלוֹם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת – שְׁמִירָה לְכָל הַשָּׁבוּעַ

וְכֵן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, כִּי רַק עַל יָדָהּ יוּכַל לְהַמְשִׁיךְ אוֹרָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת לְכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י זִיעָ"א, שֶׁכָּל הַכּוֹעֵס וְעוֹשֶׂה מַחֲלֹקֶת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, לֹא יִנָּצֵל מִמִּקְרֶה רַע רח"ל בְּמֶשֶׁךְ יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ.

וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה הָאָדָם אֵינֶנּוּ מַמְשִׁיךְ אֶת אוֹר הַשַּׁבָּת, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ מִתְבָּרְכִים כָּל שֵׁשֶׁת יְמוֹת הַחֹל. וְהַכְּלִי לְהַמְשִׁיךְ אֶת קְדֻשָּׁתוֹ הוּא מִדַּת הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל "לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה אֶלָּא הַשָּׁלוֹם".

לְלַוּוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה

וְכֵן כָּתַב הָרה"ק מִמּוּנְקַאטְשׁ בַּסֵּפֶר דִּבְרֵי תּוֹרָה (ח"ב סימן פא בשם ספר הקנה הגדול דף כה) שֶׁיֵּשׁ לְהִזָּהֵר מְאֹד מִמַּחְלֹקֶת וְכַעַס בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, כֵּיוָן שֶׁהַשָּׂטָן מִתְגָּרֶה בְּיוֹתֵר בִּזְמַן זֶה, כְּמוֹ שֶׁהוּא מִתְגָּרֶה בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת (גיטין נב), כִּי עַל יְדֵי שֶׁמְּלַוֶּה אֶת הַמֶּלֶךְ מִתּוֹךְ קְטָטָה

וּמַחְלֹקֶת עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ, הֲרֵי הוּא מְבַזֶּה אֶת הַמֶּלֶךְ, וְעַל יְדֵי זֶה שׁוֹרָה הַקְּלָלָה בְּכָל הַשָּׁבוּעַ רח"ל. אֲבָל הַמְּלַוֶּה אֶת הַמֶּלֶךְ בְּשִׁירָה וְזִמְרָה מִתּוֹךְ שָׁלוֹם וְרֵעוּת, מַמְשִׁיךְ אֶת בִּרְכַּת הַשַּׁבָּת לְכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ, אָמֵן.

סְגֻלּוֹת הַשַּׁבָּת

וְהִנֵּה יֶשְׁנָן כַּמָּה סְגֻלּוֹת נִפְלָאוֹת שֶׁאָמְרוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת כֵּיצַד לְהַמְשִׁיךְ אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וּלְהִנָּצֵל מִכָּל מִינֵי מַחְלוֹקוֹת וּמְרִיבוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת קֹדֶשׁ:

סְגֻלָּה רִאשׁוֹנָה - לְהַקְדִּים לְהָכִין אֶת הַנֵּרוֹת שֶׁל שַׁבָּת בְּיוֹם חֲמִישִׁי בָּעֶרֶב, לֵיל שִׁשִּׁי, כִּי נֵרוֹת הַשַּׁבָּת מְסַמְּלוֹת אֶת הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (בראשית מח).

סְגֻלָּה שְׁנִיָּה - הָרה"ק רַבִּי צְבִי הִירְשׁ מִזִּידִיטְשׁוֹב זִיעָ"א אָמַר שֶׁסְּגֻלָּה לְכָךְ לִפְרֹס מַפָּה שֶׁל שַׁבָּת וּלְהָכִין אֶת הַשֻּׁלְחָן לִכְבוֹד שַׁבָּת לִפְנֵי חֲצוֹת שֶׁל יוֹם שִׁשִּׁי.

סְגֻלָּה שְׁלִישִׁית - הָיָה מוֹרֶה וּבָא הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי שַׁרְעַבִּי זַצַ"ל לְמִי שֶׁסָּבַל מִבְּעָיוֹת בִּשְׁלוֹם בַּיִת, שֶׁלֹּא לוֹמַר אֶת הַפִּיּוּט "בְּצֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם", אֶלָּא לוֹמַר בִּמְקוֹמוֹ "בְּשִׁבְתְּכֶם לְשָׁלוֹם" וְעַל יְדֵי כָּךְ יָשׁוּב הַשָּׁלוֹם וְיִשְׁכֹּן בְּבֵיתוֹ.

סְגֻלָּה רְבִיעִית - סְגֻלָּה נִפְלָאָה לָתֵת צְדָקָה לְעָנִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת לִכְבוֹד שַׁבָּת, אוֹ לְאָרֵחַ עָנִי בְּבֵיתוֹ בְּשַׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּלִיקוּ"מ (קפו), שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ זוֹכֶה הָאָדָם לְאוֹר הַשַּׁבָּת וּלְאוֹר הַשָּׁלוֹם.

סְגֻלָּה חֲמִישִׁית - מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֶּשְׁנָהּ סְגֻלָּה נִפְלָאָה

לְהִסְתַּכֵּל וּלְהִתְבּוֹנֵן עַל נֵרוֹת הַשַּׁבָּת בְּלֵיל שַׁבָּת. וְעַל יְדֵי כָּךְ זוֹכֶה הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ אֶת בִּרְכַּת הַשָּׁלוֹם.

סְגֻלָּה שִׁשִּׁית - כָּתַב בְּהַנְהָגוֹת רַבִּי דָּוִד לִידָא (סעיף פט) בְּשֵׁם הַשֵּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ, שֶׁיִּפָּנֶה מֵהַבַּיִת לִפְנֵי שַׁבָּת כָּל מִינֵי לִכְלוּךְ וְאַשְׁפָּה. וְכֵן כָּתְבוּ הָרָמָ"ק (אור יקר ח"ג די"ג) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סימן רנ) שֶׁיְּנַקֶּה אֶת בֵּיתוֹ מִכָּל קוּרֵי הָעַכָּבִישׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְכָתַב הַשֵּׁלָ"ה (שבת נר מצוה ד), שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הוּא מְסַלֵּק אֶת הַקְּלִפּוֹת מֵהַבַּיִת שֶׁרְצוֹנָם לִמְנֹעַ אֶת הַשָּׁלוֹם בַּבַּיִת, וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ זוֹכֶה לְשָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ, וְכָתַב הַכַּף הַחַיִּים (סימן ר"נ), שֶׁיִּזָּהֵר לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּעֶרֶב שַׁבָּת לִפְנֵי חֲצוֹת הַיּוֹם, כִּי מֵחֲצוֹת הַיּוֹם מַתְחִילָה לְהָאִיר קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת.

סְגֻלָּה שְׁבִיעִית - כָּתַב בְּשוּ"ת תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, שֶׁבְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִתְעוֹרְרִים כָּל כֹּחוֹת הַטֻּמְאָה שֶׁל עֵשָׂו וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ, וְהָעֵצָה לְהַכְנִיעָם הִיא, עַל יְדֵי שֶׁיֹּאמַר הָאָדָם, מֵאָה שְׁלוֹשִׁים פַּעַם, אֶת שְׁמוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לַטּוֹב. עכ"ד.

וְהִנֵּה מוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁכָּל הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל מִדַּת הַכַּעַס, בָּאָה מִכֹּחוֹ שֶׁל אֱדוֹם שֶׁהוּא שָׁרוֹ שֶׁל עֵשָׂו שֶׁהוּא הַמְקַטְרֵג הַגָּדוֹל, וְלָכֵן עַל יְדֵי שֶׁאוֹמֵר הָאָדָם אֶת שְׁמוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא שֶׁמִּדָּתוֹ הִיא שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (עדיות ח): אֵין אֵלִיָּהוּ בָּא אֶלָּא לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם, עַל יְדֵי כָּךְ מַכְנִיעַ הָאָדָם אֶת כֹּחוֹת הַטֻּמְאָה וְהַקְּלִפּוֹת, וּמַגְבִּיר אֶת כֹּחוֹת הַקְּדֻשָּׁה, וּמַמְשִׁיךְ אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת.

סְגֻלָּה שְׁמִינִית - כָּתַב בַּעַל כַּף הַחַיִּים (סימן ש אות יד) שֶׁסְּגֻלָּה לִשְׂמְחָה בְּכָל הַשָּׁבוּעַ כֻּלּוֹ לִשְׁתּוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מַשְׁקֶה חַם אוֹ לָאֱכוֹל פַּת חַמָּה. וְהַסִּימָן לְכָךְ: חַמִּין בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מְלוּגְמָא (רְפוּאָה) - רָאשֵׁי תֵּבוֹת "מְחַבֵּשׁ" לְעַצְּבוֹתָם. וְהִנֵּה עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מַגְבִּיר אֶת מִדַּת

הַשִּׂמְחָה הוּא מַכְנִיעַ אֶת כָּל כֹּחוֹת הַקְּלִפּוֹת וְהַטֻּמְאָה, אֲשֶׁר כָּל כֹּחָם לְהִתְגַּבֵּר הוּא רַק עַל יְדֵי מִדַּת הָעַצְבוּת חַס וְשָׁלוֹם. וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ הָאָדָם זוֹכֶה לְהִנָּצֵל מִמִּדַּת הַכַּעַס בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת.

הַשֵּׁם יְזַכֵּנוּ לְאוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, אֲשֶׁר בִּזְכוּתָהּ נִזְכֶּה בְּקָרוֹב לְהִגָּאֵל גְּאֻלַּת עוֹלָמִים, לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן.

פרק ב

שִׁירָה חֲדָשָׁה שֶׁבְּחוּ גְּאוּלִים

חַג הַפֶּסַח

פרק ב

שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְּאוּלִים - חַג הַפֶּסַח

הִנֵּה יָדוּעַ וּמְפֹרְסָם מָה שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל, שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, מִתְחַדֶּשֶׁת וּבָאָה אוֹתָהּ הֶאָרָה שֶׁהָיְתָה בַּיָּמִים הָהֵם, וְלָכֵן אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְקַבֵּל בַּחַגִּים וּבַמּוֹעֲדִים מַתָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וַעֲצוּמוֹת.

וְכַאֲשֶׁר אָנוּ עוֹמְדִים לִקְרַאת יְמֵי הַפֶּסַח עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן, מַהוּ הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁהֵאִיר בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁל יְמוֹת הַפֶּסַח וִיצִיאַת מִצְרַיִם, וְכֵיצַד אַף אָנוּ יְכוֹלִים לִזְכּוֹת וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וְלִשְׁאֹב מִמֶּנּוּ הֶאָרָה וְחִיּוּת לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (פסחים קט"ז): "בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם".

כְּמוֹ כֵן עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן בְּכַמָּה שְׁאֵלוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל הַמִּתְבּוֹנֵן בְּכָל מִנְהֲגֵי לֵיל הַסֵּדֶר וְכָל עִנְיְנֵי וּמִנְהֲגֵי הַחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה

מָה הֵם הַסּוֹדוֹת הַטְּמוּנִים בְּכָל מִצְוֹת וּמִנְהֲגֵי לֵיל הַסֵּדֶר עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים, הָחֵל מִקְּרִיאַת הַהַגָּדָה בְּלֵיל הַסֵּדֶר וְכַלֵּה בַּאֲכִילַת הָאַפִּיקוֹמָן בְּסִיּוּם הַסְּעוּדָה.

שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה

מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲז"ל לִשְׁתּוֹת אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן בַּלַּיְלָה הַזֶּה?

וְכֵן מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲז"ל לְהָזִיז אֶת הַקְּעָרָה לְסוֹף הַשֻּׁלְחָן בִּתְחִלַּת הַסֵּדֶר, וְאַחַר כָּךְ לְהַחְזִירָהּ?

שְׁאֵלָה שְׁלִישִׁית

מַדּוּעַ עָלֵינוּ לְהַזְמִין אוֹרְחִים בִּתְחִלַּת לֵיל הַסֵּדֶר בַּאֲמִירַת כָּל דְּכְפִין? וּמַדּוּעַ תִּקְּנוּ דַּוְקָא לִשְׁאֹל מָה נִשְׁתַּנָּה? כְּמוֹ כֵן מַדּוּעַ אָנוּ חוֹתְכִים אֶת הַמַּצָּה הָאֶמְצָעִית לִשְׁנַיִם, וְעִקַּר עִסְקֵנוּ אַחַר כָּךְ הוּא עִם הַמַּצָּה הָאֶמְצָעִית? כְּמוֹ כֵן מַדּוּעַ אָנוּ מַטְבִּילִים אֶת הַמָּרוֹר בַּחֲרוֹסֶת, וְעַל מָה מְרַמֵּז מִנְהַג הַכּוֹרֵךְ?

שְׁאֵלָה רְבִיעִית

מָה מְסַמֶּלֶת הַמַּצָּה וּמַהוּ הַסּוֹד וְהַטַּעַם שֶׁל מִצְוַת קִמְחָא דְּפִסְחָא, שֶׁקַּיֶּמֶת רַק בְּחַג הַפֶּסַח וְלֹא בִּשְׁאָר הַחַגִּים?

שְׁאֵלָה חֲמִישִׁית

וְהַשְּׁאֵלָה הָעִקָּרִית בָּהּ אָנוּ צְרִיכִים לְהִתְבּוֹנֵן הִיא, מַדּוּעַ נִגְזַר עַל אֲבוֹתֵינוּ לַעֲבֹד בְּפָרָךְ בְּגָלוּת מִצְרַיִם כָּל כָּךְ הַרְבֵּה שָׁנִים בְּגָלוּת כֹּה קָשָׁה, וּבְאֵיזוֹ זְכוּת הֵם בַּסּוֹף נִגְאֲלוּ?

שְׁאֵלָה שִׁשִּׁית

מַדּוּעַ אָנוּ עוֹשִׂים בַּלַּיְלָה הַזֶּה שֶׁבּוֹ עָלֵינוּ לְהִתְנַהֵג כִּבְנֵי חוֹרִין, סִימָנִים זֵכֶר לְסִבְלָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, כַּאֲשֶׁר אָנוּ אוֹכְלִים אֶת הַמָּרוֹר וְהַחֲרֹסֶת, הַכּוֹרֵךְ וְהָאֲפִיקוֹמָן? וּמַדּוּעַ אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל 'כָּל

שֶׁלֹּא אָמַר פֶּסַח מַצָּה וּמָרוֹר לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ', מַהִי חֲשִׁיבוּתָהּ הַגְּדוֹלָה שֶׁל אֲמִירַת דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ הוּא לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ?

שְׁאֵלָה שְׁבִיעִית

מַדּוּעַ קוֹרֵא הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת תצוה) לַמַּצָּה בְּשֵׁם "לֶחֶם רְפוּאָה", כֵּיצַד הִיא יְכוֹלָה לְרַפְּאוֹת אֶת הָאָדָם? וְכֵן כֵּיצַד בִּסְגֻלַּת הַמָּרוֹר לִזְכּוֹת לְשֶׁפַע פַּרְנָסָה כָּל הַשָּׁנָה (כמובא בספר המידות), וּמַהִי הַדֶּרֶךְ שֶׁבָּהּ זוֹכִים לְקַבֵּל זֹאת?

שְׁאֵלָה שְׁמִינִית

אֵיזוֹ סְגֻלָּה בְּדוּקָה יֵשׁ כְּדֵי לְהִנָּצֵל מֵחָמֵץ בְּפֶסַח, וּמִי מְקַבֵּל הַבְטָחָה מֵחַז"ל לִזְכּוֹת לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה בְּכָל יְמוֹת הַחַג, וּמַדּוּעַ?

גָּלוּת מִצְרַיִם בָּאָה עַל יְדֵי פְּגַם הָאַחְדוּת

וְהַתְּשׁוּבָה לְכָל הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלּוּ, נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי חַז"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת הַמְגַלִּים וְאוֹמְרִים, שֶׁכָּל יְרִידַת עַם יִשְׂרָאֵל לְגָלוּת מִצְרַיִם הָיְתָה בִּגְלַל שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם פֵּרוּד לְבָבוֹת וְשִׂנְאַת חִנָּם.

כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (גמ' שבת י), שֶׁבִּשְׁבִיל שְׁנֵי סְלָעִים מֵילָת [פִּשְׁתָּן מְשֻׁבָּח לִכְתֹּנֶת פַּסִּים] שֶׁנָּתַן יַעֲקֹב לְיוֹסֵף בְּנוֹ הִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר וְיָרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם.

וְהִסְבִּירוּ הַמְּפָרְשִׁים (התוספות הריטב"א והר"ן), שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר אָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ: **"יָדֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה"**, וּבָזֶה כְּבָר גִּלָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁעֲתִידִים בָּנָיו לִהְיוֹת בְּגָלוּת, אֲבָל לוּלֵא חֵטְא מְכִירַת יוֹסֵף וְכָל פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁהָיָה בֵּין הָאַחִים לְיוֹסֵף,

הָיוּ עַם יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת הַגָּלוּת בְּכָךְ שֶׁהֵם הָיוּ עוֹבְרִים מֵאַרְצָם לְאֶרֶץ אַחֶרֶת, כְּמוֹ שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ הָלַךְ מֵאַרְצוֹ וּמוֹלַדְתּוֹ לְאֶרֶץ אַחֶרֶת, וּבְכָךְ לְבַד הֵם הָיוּ יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת הַגָּלוּת. אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם פֵּרוּד לְבָבוֹת וְשִׂנְאַת חִנָּם, הֵם נֶעֱנְשׁוּ לְהִשְׁתַּעְבֵּד בַּשִּׁעְבּוּד הַקָּשֶׁה בַּגָּלוּת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.

וּכְפִי שֶׁרוֹאִים אָנוּ כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְמִצְרַיִם וְרָאָה שְׁנֵי יְהוּדִים מַכִּים זֶה אֶת זֶה מִיָּד **"וַיַּרְא מֹשֶׁה וַיֹּאמַר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר"** (**שמות ב יד**). וְכָתְבוּ חֲזַ"ל [שמות רבה א]: "וַיַּרְא מֹשֶׁה", דָּאַג מֹשֶׁה כְּשֶׁרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל מַלְשִׁינִים אָמַר שֶׁמָּא אֵינָם רְאוּיִים לְהִגָּאֵל. **"שֶׁהָיָה מֹשֶׁה מְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ:** מָה חָטְאוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיוּ מִשְׁתַּעְבְּדִים יוֹתֵר מִכָּל הָאֻמּוֹת. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע דְּבָרָיו אָמַר לָשׁוֹן הָרָע יֵשׁ בֵּינֵיכֶם, מִיָּד אָמַר: "אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר", עַכְשָׁו נוֹדַע לִי דָּבָר שֶׁהָיִיתִי מִתְפַּלֵּא עָלָיו בַּמֶּה חָטְאוּ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל שִׁבְעִים אֻמּוֹת לַעֲבֹד בְּפֶרֶךְ, **אֲבָל עַכְשָׁו רוֹאֶה אֲנִי שֶׁהֵם רְאוּיִים לְכָךְ.**

וְכֵן כָּתְבוּ חֲזַ"ל (מדרש פסיקתא חדתא ח, ו), שֶׁהָיוּ בְּנֵי הָאִמָּהוֹת (לֵאָה וְרָחֵל) מְבַזִּים אֶת בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת (בִּלְהָה וְזִלְפָּה) וְלֹא נָהֲגוּ בָּהֶם מִנְהַג אַחְוָה, וְהָיָה הַדָּבָר קָשֶׁה בְּעֵינֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹרִידֵם לְמִצְרַיִם וְיִהְיוּ כֻּלָּם עֲבָדִים, וּבְשָׁעָה שֶׁאֶגְאָלֵם יֹאמְרוּ כֻּלָּם "עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה" נִמְצְאוּ כֻּלָּם שָׁוִים לְכָךְ נִקְרָא שְׁמוֹ שָׁלוֹם, עיי"ש.

מַדּוּעַ מֵאֵן מֹשֶׁה לִגְאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכַּאֲשֶׁר צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת מֹשֶׁה לִגְאֹל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, סֵרֵב לְכָךְ מֹשֶׁה בְּמֶשֶׁךְ שִׁבְעָה יָמִים (כמו שכתב רש"י).

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁיָּדַע שֶׁעַל יְדֵי פִּרוּד הַלְּבָבוֹת אֵינָם רְאוּיִים לְהִגָּאֵל וְלָצֵאת עַכְשָׁו מִמִּצְרַיִם, וְגַם אַחֲרֵי שֶׁהֵם יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם עֲתִידִים בַּעֲלֵי מַחְלוֹקוֹת לְהַגְבִּיר אֶת שִׂנְאַת הַחִנָּם, עַד שֶׁיֵּחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיַחְזְרוּ לַגָּלוּת.

אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ: **הֲלֹא אַהֲרֹן אָחִיךָ הַלֵּוִי וְכוּ' וְהִנֵּה הוּא יֹצֵא לִקְרָאתֶךָ וְרָאֲךָ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ.** כְּלוֹמַר בִּזְכוּת הָאַחְדוּת שֶׁיֵּשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אִתְּךָ יִזְכּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל, וְאָכֵן בִּזְכוּת הָאַחְדוּת הַזֹּאת שֶׁאַהֲרֹן לֹא חָלַק עַל מֹשֶׁה אֶלָּא אַדְּרַבָּא יָצָא לִקְרָאתוֹ בְּשִׂמְחָה נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל. וּבְכָךְ רָמַז לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבִּזְכוּת הַיְחִידִים שֶׁמִּתְאַחֲדִים בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת עֲתִידִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל. וְכָךְ יִהְיֶה גַּם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ שֶׁהוּא מִזַּרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שֶׁיָּבוֹא לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם (עדיות ח), וּבִזְכוּת כָּךְ יִגָּאֲלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בִּמְהֵרָה. (לקו"ה פריקה וטעינה ד)

בִּזְכוּת הָאַחְדוּת נִגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם

וּבְסוֹף יְמֵי גָּלוּת מִצְרַיִם עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה, וְתִקְּנוּ מִדָּה זֹאת, וּבִזְכוּת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל בְּסוֹף יְמֵי גָּלוּתָם, נִגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל [תנא דבי אליהו פרק כג] שֶׁבְּסוֹף יְמֵי גָּלוּתָם כְּשֶׁרָאוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם נִמְצָאִים כְּבָר הַרְבֵּה שָׁנִים בַּגָּלוּת הַנּוֹרָאָה שֶׁל מִצְרַיִם וְאֵינָם יוֹצְאִים לְחֵרוּת עוֹלָם טִכְּסוּ עֵצָה בְּאֵיזוֹ זְכוּת יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם, **"עַד שֶׁכָּרְתוּ בְּרִית לַעֲשׂוֹת חֶסֶד אֵלּוּ עִם אֵלּוּ" וּבִזְכוּת כָּךְ נִגְאֲלוּ מִמִּצְרַיִם.** עיי"ש.

וְכֵן כָּתְבוּ חַז"ל בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (ויקרא לב): "בִּזְכוּת שֶׁלֹּא דִּבְּרוּ לָשׁוֹן הָרָע אֵלּוּ עַל אֵלּוּ, כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רְעוּתָהּ

כְּלֵי זָהָב וּכְלֵי כֶסֶף וּשְׂמָלוֹת, וְאַף אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הִלְשִׁין עַל חֲבֵרוֹ שֶׁהֵם רוֹצִים לָקַחַת וְלֹא לְהַחֲזִיר זֹאת, אֶלָּא לָצֵאת עִם הַכֵּלִים מִמִּצְרַיִם, בִּזְכוּת זֶה נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם".

יְצִיאַת מִצְרַיִם בִּזְכוּת הָאַחְדוּת

רֶמֶז נִפְלָא לְכָךְ יֶשְׁנוֹ בְּפָרָשַׁת וָאֵרָא (פרק ו יג), בַּפָּסוּק "וַיְדַבֵּר ד' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם", וְהִנֵּה הַתּוֹרָה לֹא כָּתְבָה מָה צִוָּה ה' יִתְבָּרַךְ אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן שֶׁיֹּאמְרוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל.

אֶלָּא מְבָאֵר הָרה"ק רַבִּי זוּשָׁא מֵאֲנִיפּוֹלִי זִיעָ"א, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן שֶׁיִּאַחֲדוּ וִיחַבְּרוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הַפֵּרוּשׁ **וַיְצַוֵּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּשׁוֹן צַוְּתָא וְהִתְחַבְּרוּת.** וּבְכֹחָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל יוּכְלוּ לָלֶכֶת לְפַרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְלוֹמַר לוֹ שֶׁיּוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, כִּי בִּזְכוּתָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת בְּוַדַּאי יִגָּאֲלוּ עַם יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

בִּזְכוּת הַחֶסֶד יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר מָה שֶׁכָּתְבָה הַתּוֹרָה בִּגְאֻלַּת מִצְרַיִם, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר לְמֹשֶׁה: "וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִדִים אֹתָם" (שמות ו ה).

וְשׁוֹאֵל הַ"חֲתַם סוֹפֵר" זִיעָ"א, מַדּוּעַ כָּתוּב: "וְ**גַם** אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְכִי מִי עוֹד שָׁמַע אֶת תְּפִלָּתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל?

וּמִתָּרֵץ, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁקִּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל עַל עַצְמָם לַעֲשׂוֹת חֶסֶד אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, וְשָׁמַע כָּל אֶחָד אֶת צַעֲקַת חֲבֵרוֹ, בִּזְכוּת כָּךְ שָׁמַע ד' אֶת תְּפִלָּתָם. וְזֶה הַפֵּרוּשׁ **"וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי"**, מִפְּנֵי שֶׁבִּזְכוּת שֶׁכָּל אֶחָד שָׁמַע אֶת צַעֲקַת רֵעֵהוּ, גַּם אֲנִי קִבַּלְתִּי אֶת תְּפִלָּתָם וְשָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקָתָם וְהוֹצֵאתִי אוֹתָם מִמִּצְרַיִם.

מַדּוּעַ צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּקְחוּ אֲגֻדַּת אֵזוֹב

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכַּאֲשֶׁר עָמְדוּ יִשְׂרָאֵל לָצֵאת מִמִּצְרַיִם, צִוָּה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּקְחוּ אֲגֻדַּת אֵזוֹב וְיִטְבְּלוּ אוֹתָהּ בְּדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב **"וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמַּשְׁקוֹף"** (שמות יב, כב), וּבִזְכוּת כָּךְ נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (מדרש חזית שיר השירים): ' אָמַר הַקב"ה אִם אַתֶּם מְבַקְּשִׁים לְהִגָּאֵל אֲנִי גּוֹאַלְכֶם בְּדָבָר קָטָן. וְאֵיזוֹ הִיא? זוֹ אֲגֻדַּת אֵזוֹב'.

וּמַדּוּעַ בִּזְכוּת מִצְוָה זוֹ בִּלְבַד נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל? אֶלָּא פֵּרֵשׁ הָרה"ק ר' יַעֲקֹב יוֹסֵף מִפּוֹלְנְאָה זִיע"א בְּסִפְרוֹ "תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף" [פרשת וישב], שֶׁבְּמִצְוָה זֹאת שֶׁל "אֲגֻדַּת אֵזוֹב" רָמַז לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּתְאַגְּדוּ וְיִתְאַחֲדוּ, וְזֶה עַל יְדֵי שֶׁיִּהְיוּ עֲנָוִים וּשְׁפָלִים כְּיֶרֶק הָאֵזוֹב הַמְסַמֵּל אֶת הָעֲנָוָה, וְלֹא יִהְיוּ קָשִׁים וְגַאֲוְתָנִים כָּאָרֶז, וְעַל יְדֵי הָעֲנָוָה הַזֹּאת יִזְכּוּ יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הָאַחְדוּת אֲשֶׁר בִּזְכוּתָהּ בְּוַדַּאי יִזְכּוּ לְהִגָּאֵל.

הָאַחְדוּת מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה בְּפֶסַח

וְכָתַב הָאַרִיז"ל, שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַמּוֹעֵד וְהַחַג שֶׁבּוֹ עַם

יִשְׂרָאֵל יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם, מִתְחַדְּשׁוֹת וּבָאוֹת כָּל הַהֶאָרוֹת וְהַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁהָיוּ בַּחַג הָרִאשׁוֹן לְעַם יִשְׂרָאֵל. וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (פסחים פ"י) שֶׁבְּלֵיל הַסֵּדֶר חַיָּב כָּל אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם. וּבְכָךְ נִרְמַז, שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד יוֹצֵאת מִכַּבְלֵי הַיֵּצֶר וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא בְּלַיְלָה קָדוֹשׁ זֶה, כִּי בְּלַיְלָה זֶה בָּחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת בִּזְכוּת אַחְדוּתָם. (מהר"ל בספרו "דברי נגידים").

וְלָכֵן כְּמוֹ שֶׁבִּיצִיאַת מִצְרַיִם יָצְאוּ עַם יִשְׂרָאֵל בִּזְכוּת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם, כָּךְ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה צְרִיכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִתְנַהֵג בְּאַהֲבָה וּבְאַחְדוּת בְּלֵיל הַסֵּדֶר, וְעַל יְדֵי כָּךְ הֵם זוֹכִים לְקַבֵּל אֶת כָּל הָאוֹר הַגָּדוֹל הַשּׁוֹפֵעַ וּמֵאִיר בְּלַיְלָה קָדוֹשׁ זֶה.

כָּל מִנְהָגֵי לֵיל הַסֵּדֶר בָּאוּ לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּכֵן כָּל מִנְהָגֵי פֶּסַח בְּלֵיל הַסֵּדֶר מְסַמְּלִים וּמוֹרִים עַל חֲשִׁיבוּתָהּ וּמַעֲלָתָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל.

וּכְפִי שֶׁרוֹאִים אָנוּ בְּמַהֲלָכוֹ שֶׁל כָּל לֵיל הַסֵּדֶר, הֵן בְּכָל מִנְהָגֵי לֵיל הַסֵּדֶר הֵן בִּקְרִיאַת הַהַגָּדָה וְהֵן בְּמַאֲכְלֵי לֵיל הַסֵּדֶר, וּבְכָל מָה שֶׁתִּקְּנוּ חֲז"ל בְּלַיְלָה קָדוֹשׁ זֶה.

סִימָנֵי הַסֵּדֶר – לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת

וְכָתְבוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת שֶׁאַף סִימָנֵי הַסֵּדֶר שֶׁתִּקֵּן בַּעַל הַהַגָּדָה לוֹמַר בִּפְתִיחַת הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, בָּאִים כֻּלָּם לְרַמֵּז עַל מַעֲלַת וַחֲשִׁיבוּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, וּשְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן מִדִּבּוּרִים אֲסוּרִים וּמַחְלֹקֶת, וְעַל כָּךְ רָמַז לָנוּ בַּעַל הַהַגָּדָה.

"**קַדֵּשׁ וּרְחַץ**" - כַּאֲשֶׁר הָאָדָם בָּא לְהִתְקַדֵּשׁ לִפְנֵי קוֹנוֹ וּלְהִתְרַחֵץ מֵחֶלְאַת עֲוֹונוֹתָיו,

"**כַּרְפַּס**" - ר"ת כְּלָל רִאשׁוֹן פֶּה סָגוּר. בְּרֵאשִׁית עָלָיו לְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִפְגֹּם אֶת הָאַחְדוּת עַל יְדֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, הַמַּרְבִּים שִׂנְאַת חִנָּם, וְכַרְפַּס הוּא רֶמֶז לִכְתֹּנֶת הַפַּסִּים שֶׁל יוֹסֵף שֶׁמִּפְּנֵי מְכִירָתוֹ יָרְדוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם [ראשונים].

"**יַחַץ**" - אָמְנָם עָלָיו לָדַעַת שֶׁאֵין לוֹ לִשְׁתֹּק לְגַמְרֵי, כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ חֲז"ל עַל הַפָּסוּק "הַאֻמְנָם אֵלֶם צַדֶּק תְּדַבֵּרוּן" מָה אֻמָּנוּתוֹ שֶׁל אָדָם בָּעוֹלָם - יַעֲשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִלֵּם (כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל בְּדִבּוּרִים אֲסוּרִים), יָכוֹל אַף בְּדִבְרֵי תּוֹרָה כֵּן ? תַּלְמוּד לוֹמַר 'צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן' כְּלוֹמַר שֶׁבְּדִבְרֵי תּוֹרָה עָלָיו לְדַבֵּר הַרְבֵּה. וְעַל כָּךְ רוֹמֵז הַ'יַחַץ' שֶׁעַל הָאָדָם לַחֲצוֹת אֶת דִּבּוּרוֹ, מִצַּד אֶחָד עָלָיו לִשְׁתֹּק מִדְּבָרִים אֲסוּרִים, וּמֵאִידָךְ גִּיסָא עָלָיו לְדַבֵּר הַרְבֵּה דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה.

וְכָתַב הָאַלְשֵׁיךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁבְּסִימָן זֶה יֶשְׁנוֹ רֶמֶז לָאָדָם שֶׁיַּרְבֶּה בִּנְתִינַת צְדָקָה, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁיֶּחֱצֶה אֶת כַּסְפּוֹ, מֶחְצָה יַשְׁאִיר לוֹ וּמֶחְצָה יִתֵּן לַעֲנִיִּים. וְזֶה רָמוּז בַּסִּימָן "יַחַץ".

רֶמֶז נוֹסָף עַל סִימָן זֶה אָמַר הָרה"ק רַבִּי צְבִי הִירְשׁ מֵרִימִינוֹב זִיעָ"א, שֶׁרוֹאִים אָנוּ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁחוֹצִים אֶת הַמַּצָּה הָאֶמְצָעִית לִשְׁנַיִם, וְשָׂמִים חֵלֶק אֶחָד בְּצַד זֶה וְחֵלֶק אֶחָד בְּצַד אַחֵר, בְּכָל זֹאת כָּל הַמִּנְהָגִים בְּלֵיל הַסֵּדֶר נַעֲשִׂים עִם שְׁנֵי חֲלָקֵי הַמַּצָּה. וְזֶה בָּא לְרַמֵּז לָאָדָם שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהוּא וַחֲבֵרוֹ מְחֻלָּקִים בְּדֵעוֹתֵיהֶם, וְכִבְיָכוֹל כָּל אֶחָד נִמְצָא בְּמָקוֹם אַחֵר בְּדֵעוֹתֵיהֶם, אַף עַל פִּי כֵן עֲלֵיהֶם לִזְכֹּר שֶׁשְּׁנֵיהֶם בּוֹצְעִים עַל אוֹתָהּ מַצָּה וְכֻלָּם מִשֹּׁרֶשׁ אֶחָד

יָצְאוּ, וְהַנַּחַת רוּחַ שֶׁיֵּשׁ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִיא מִשְּׁנֵיהֶם יַחַד, וְלָכֵן הֵם חַיָּבִים לְהִתְאַחֵד בְּצַוְּתָא חֲדָא.

"מַגִּיד" - כָּתַב הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י [מועד לכל חי סימן ד כט], שֶׁסִּפּוּר הַהַגָּדָה וִיצִיאַת מִצְרַיִם הוּא תִּקּוּן לְדִבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל [ערכין טו] שֶׁמִּי שֶׁדִּבֵּר לָשׁוֹן הָרָע תַּקָּנָתוֹ שֶׁיַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה.

"רָחְצָה" - וּבָזֶה הוּא רוֹחֵץ מִכָּל חֶלְאַת עֲוֹונוֹתָיו.

"מוֹצִיא מַצָּה" - לְרַמֵּז שֶׁעַל הָאָדָם לְהוֹצִיא אֶת הַמְּרִיבָה וְהַמַּחְלֹקֶת, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא יִזְכֶּה לְ**"מָרוֹר כּוֹרֵךְ"** - לָצֵאת מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַבְּעָיוֹת, וּבְכָךְ הוּא כּוֹרֵךְ אֶת כָּל הַמְּרוֹרוֹת.

"שֻׁלְחָן עוֹרֵךְ" - וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא זוֹכֶה לְכָל הַיְשׁוּעוֹת לָהֶם הוּא זָקוּק בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת.

"צָפוּן בָּרֵךְ" - וְהוּא זוֹכֶה לְכָל הַבְּרָכוֹת הַצְּפוּנוֹת.

"הַלֵּל נִרְצָה" - וּבְכָךְ הוּא מְהַלֵּל אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהוּא זוֹכֶה הוּא לִהְיוֹת נִרְצֶה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

מַדּוּעַ מַזְּמִינִים אוֹרְחִים בִּתְחִלַּת לֵיל הַסֵּדֶר

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲז"ל בְּפֶתַח הַהַגָּדָה אֶת אֲמִירַת **"הָא לַחְמָא עַנְיָא, כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵכוֹל, כָּל דְּצָרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח"**, לְהַזְמִין בְּכָךְ אֶת כָּל הָעֲנִיִּים לָבוֹא וְלֶאֱכֹל עִמָּנוּ. וְזֹאת בִּשְׁבִיל לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת וְהַחֶסֶד בִּפְתִיחַת הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

וּבְכָךְ מוּבָן גַּם מִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ חֲז"ל לוֹמַר לְאַחַר שֶׁמַּזְמִינִים אֶת הָאוֹרְחִים **"הָשַׁתָּא הָכָא עַבְדֵי לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּנֵי**

חוֹרִין". כָּל זֶה לְרַמֵּז שֶׁבִּגְלַל שִׂנְאַת חִנָּם אָנוּ שְׁרוּיִים בַּגָּלוּת הָאֲרֻכָּה הַזֹּאת (יומא ט), אֲבָל עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהַכְנָסַת הָאוֹרְחִים בְּוַדַּאי נִזְכֶּה לַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה וּלְשָׁנָה הַבָּאָה נִזְכֶּה לִהְיוֹת בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה.

וְלָכֵן עוֹקְרִים אֶת קַעֲרַת לֵיל הַסֵּדֶר בִּתְחִלַּת הַלַּיְלָה לְסוֹף הַשֻּׁלְחָן, וְאַחַר כָּךְ מַזְמִינִים אֶת הָאוֹרְחִים וּמִיָּד מַחְזִירִים אֶת הַקְּעָרָה לִמְקוֹמָהּ. וְזֹאת לְרַמֵּז וְלוֹמַר לָנוּ שֶׁלִּפְנֵי שֶׁאָנוּ מַזְמִינִים אוֹרְחִים וּמְתַקְּנִים אֶת הָאַחְדוּת, אֵינֶנּוּ רַשָּׁאִים לָגֶשֶׁת לְלֵיל הַסֵּדֶר. וְרַק אַחֲרֵי שֶׁתִּקְּנוּ בִּשְׁלֵמוּת אֶת הָעִנְיָן שֶׁל הָאַחְדוּת, יְכוֹלִים אָנוּ לְהַתְחִיל אֶת לֵיל הַסֵּדֶר. (ליקו"ה ר"ח ה"ג).

טַעַם נוֹסָף לַעֲקִירַת הַקְּעָרָה, לְרַמֵּז וְלוֹמַר לָאָדָם שֶׁמַּפְתֵּחַ הַפַּרְנָסָה הוּא בְּיַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא יָכוֹל פִּתְאוֹם לַעֲקֹר מֵהָאָדָם אֶת פַּרְנָסָתוֹ חַס וְשָׁלוֹם. וְעַל יְדֵי שֶׁיִּזְכֹּר זֹאת, לֹא יִתְגָּאֶה הֶעָשִׁיר עַל הֶעָנִי וְיִהְיֶה עִמּוֹ בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת (ספר זכר החיים דרוש יט).

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם -בִּזְכוּת הָאַחְדוּת

וְהִנֵּה הַ"חֲתָם סוֹפֵר" שׁוֹאֵל עַל כָּךְ, כֵּיצַד אָנוּ מַזְמִינִים אוֹרְחִים בִּפְתִיחַת לֵיל הַסֵּדֶר? הֲרֵי אִם אָכֵן יָבוֹאוּ הַרְבֵּה אוֹרְחִים לְבֵיתוֹ כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר זֹאת, יִתָּכֵן שֶׁלֹּא יִשְׁאֲרוּ מִסְפַּר כַּזֵּיתוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַמְסֻבִּין לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת הַיּוֹם כָּרָאוּי? וּמִתָּרֵץ הַחֲתָם סוֹפֵר, שֶׁאָכֵן אִם יָבוֹאוּ הַרְבֵּה אוֹרְחִים יֹאכַל כָּל אֶחָד רַק כַּזַּיִת מַצָּה בִּלְבַד, שֶׁחוֹבָתָהּ הִיא מִדְּאוֹרָיְתָא, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מַצּוֹת לְכָל הָאוֹרְחִים, וְגַם בְּכָךְ רוֹאִים אָנוּ אֶת גֹּדֶל מַעֲלָתָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת בְּלֵיל הַסֵּדֶר, כִּי עָדִיף שֶׁיֹּאכַל הָאָדָם רַק כַּזַּיִת מַצָּה בְּלֵיל הַסֵּדֶר וְלֹא כַּמָּה כַּזֵּיתוֹת כְּתַקָּנַת חֲכָמִים לַמָּרוֹר וְהָאֲפִיקוֹמָן וְכוּ', וְזֹאת בִּכְדֵי שֶׁגַּם

חֲבֵרוֹ יְקַיֵּם אַף הוּא אֶת מִצְוַות הַיּוֹם בַּאֲכִילַת כַּזַּיִת מַצָּה שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְתָא.

וּמוֹסִיף עוֹד "הַחֲתָם סוֹפֵר", שֶׁלָּכֵן תִּקְּנוּ חֲזַ"ל לוֹמַר זֹאת בִּתְחִלַּת הַהַגָּדָה. מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי נְתִינַת הַצְּדָקָה תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה, כִּי אֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִים אֶלָּא בִּצְדָקָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב **"צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה"**, וְלָכֵן מְסַיְּמִים וְאוֹמְרִים, לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה, כְּדֵי לְפַיֵּס אֶת הֶעָנִי וּלְעוֹדְדוֹ שֶׁבַּשָּׁנָה הַבָּאָה יִהְיֶה הוּא בְּבֵיתוֹ שֶׁלּוֹ. וְזֶה חָשׁוּב יוֹתֵר מִנְּתִינַת הַצְּדָקָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (בבא בתרא ט), שֶׁהַנּוֹתֵן צְדָקָה לָעָנִי מִתְבָּרֵךְ שֵׁשׁ בְּרָכוֹת וְהַמְפַיֵּס אֶת הֶעָנִי מִתְבָּרֵךְ בִּי"א בְּרָכוֹת.

מָה נִשְׁתַּנְּתָה גָּלוּת זוֹ שֶׁהִיא אֲרֻכָּה יוֹתֵר מִכָּל הַגָּלֻיּוֹת

הַ"בֶּן אִישׁ חַי" וְהַכְּלִי יָקָר [בספרו עוללות אפרים מאמר ע"ה] כָּתְבוּ, שֶׁדָּבָר זֶה רָמוּז בְּדִבְרֵי בַּעַל הַהַגָּדָה: **"מָה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת"**, מַדּוּעַ הַגָּלוּת הַזּוֹ שֶׁדּוֹמָה לְלַיְלָה, אֲרֻכָּה יוֹתֵר מִכָּל הַגָּלֻיּוֹת, וְכָל כָּךְ הַרְבֵּה שָׁנִים שְׁרוּיִים אָנוּ בְּגָלוּת? וְעוֹנֶה עַל כָּךְ בַּעַל הַהַגָּדָה: **"מִפְּנֵי שֶׁהַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מַצָּה"... שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁכֻּלּוֹ מַצָּה וּמְרִיבָה וְשִׂנְאַת חִנָּם**, וּמִפְּנֵי כָּךְ לֹא נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל עֲדַיִן מֵהַגָּלוּת הַמָּרָה הַזּוֹ.

מְסֻפָּר שֶׁהָרה"ק רַבִּי שְׁמֶעלְקֶה רַבַּהּ שֶׁל הָעִיר נִיקֶלְשְׁבּוּרְג, פָּגַשׁ בְּעֶרֶב פֶּסַח אֶת הָרה"ק רַבִּי נָטַע מִשִּׁינָאוָה, וּשְׁאָלוֹ רַבִּי שְׁמֶעלְקֶה, 'מָה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת?' כְּאוֹמֵר, מַדּוּעַ הַגָּלוּת הַזּוֹ אֲרֻכָּה הִיא מִכָּל הַגָּלֻיּוֹת? עָנָה לוֹ הָרה"ק רַבִּי נָטַע, שֶׁהִסְבָּה לְכָךְ הִיא "כִּי הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין", כְּלוֹמַר כְּאוֹתָהּ פְּסֹלֶת קֶמַח

הַקְּרוּיָה סְבִין (כמבואר בב"ק ו) שֶׁאֵינָהּ מִתְגַּבֶּלֶת לִהְיוֹת עִסָּה, כִּי כָּל עוֹד יֵשׁ מַחֲלֹקֶת וְשִׂנְאַת חִנָּם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהִגָּאֵל מִן הַגָּלוּת.

מַדּוּעַ מְסַפֵּר לָנוּ בַּעַל הַהַגָּדָה עַל "רַבּוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בִּבְנֵי בְּרַק"

הָרה"ק רַבִּי מֵאִיר מִדְּז'יקוֹב כָּתַב [בספרו אמרי נועם מועדים עמוד ו], שֶׁבַּעַל הַהַגָּדָה מְסַפֵּר לָנוּ עַל "רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בִּבְנֵי בְּרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַּלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית", וְזֹאת כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ אֶת מַעֲלָתָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת, כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הַיֵּצֶר הָרָע עוֹשֶׂה פֵּרוּד לְבָבוֹת, וְאִם לִפְעָמִים מִתְאַסְּפִים צַדִּיקִים יַחַד וְגַם תַּלְמִידֵיהֶם עִמָּהֶם, אָז כָּל כַּת וְכַת אוֹמֶרֶת שֶׁרַבָּם הוּא הָרֹאשׁ וּמַטִּילִים דֹּפִי בְּצַדִּיקִים אֲחֵרִים, וְכֵן כַּת שְׁנִיָּה אוֹמֶרֶת כָּךְ, וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה פֵּרוּד לְבָבוֹת חַס וְשָׁלוֹם. וּמְסַפֵּר לָנוּ בַּעַל הַהַגָּדָה שֶׁבִּשְׁעַת אֲסִיפַת הַצַּדִּיקִים הָאֵלֶּה לֹא הָיָה כָּךְ, אֶלָּא בָּאוּ כָּל הַתַּלְמִידִים וְאָמְרוּ לָהֶם "רַבּוֹתֵינוּ", הַיְנוּ שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה מַחֲזִיק אֶת כֻּלָּם לִהְיוֹת כְּרַבּוֹתָיו בְּלִי שׂוּם פֵּרוּד לְבָבוֹת.

רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית

וְעַל יְדֵי שֶׁהָיְתָה אַחְדוּת בֵּין הַצַּדִּיקִים וְהַתַּלְמִידִים, הֵם זָכוּ לְיַחֵד אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלֵבָב שָׁלֵם, כִּי עַל יְדֵי שֶׁמְּקַיְּמִים אֶת מִצְוַת "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ", זוֹכִים לְסִיּוּמוֹ שֶׁל הַפָּסוּק "אֲנִי ד'" (ויקרא יט

יז), דְּהַיְנוּ לְיַחֵד אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַהֲבָה, וְלוֹמַר "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ד' אֱלֹקֵינוּ ד' אֶחָד", כְּאִישׁ אֶחָד וּבְלֵב אֶחָד.

וּבְכָךְ מַסְבִּיר בַּעַל "הָאִמְרֵי אֱמֶת" (בספרו "לבוש יהודה" אות מט), מַדּוּעַ בָּאוּ הַתַּלְמִידִים לוֹמַר לְרַבּוֹתֵיהֶם שֶׁהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, כִּי בָּאוּ לְרַמֵּז וְלוֹמַר לָהֶם שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא זָכוּ לְהָבִין עִנְיַן קַבָּלַת עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם כְּמוֹ שֶׁזָּכוּ עַתָּה, וְרַק עַתָּה בְּכֹחָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת זָכוּ לְכָךְ.

וְזֶה כָּל מַטְרָתָהּ שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּפָּסוּק: "וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן בִּנְךָ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלַּלְתִּי בְּמִצְרַיִם, וְאֶת אֹתֹתַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בָם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ד'" (שמות י ב), שֶׁזּוֹ תַּכְלִיתָהּ שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁיֵּדְעוּ וְיַכִּירוּ כִּי ד' הוּא הָאֱלֹקִים, וִיקַבְּלוּ עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּלֵבָב שָׁלֵם.

וְלָכֵן מוּבָא שֶׁתְּחִלַּת הַזְּמַן שֶׁאֶפְשָׁר לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית הוּא, מִשֶּׁיַּכִּיר אֶת חֲבֵרוֹ (ברכות ט ע"ב), כִּי רַק עַל יְדֵי שֶׁיַּכִּיר בַּחֲבֵרוֹ בְּאַחְוָה וְרֵעוּת, יִזְכֶּה לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּאַהֲבָה רַבָּה, בִּבְחִינַת אוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל הַשַּׁחֲרִית, שֶׁאָז מַפְּצִיעַ וּמֵאִיר אוֹרוֹ שֶׁל הַיּוֹם הֶחָדָשׁ.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁסִּפֵּר לָנוּ זֹאת בַּעַל הַהַגָּדָה, לְרַמֵּז לָנוּ שֶׁאֶפְשָׁר בְּלֵיל הַסֵּדֶר לִזְכּוֹת לַמַּדְרֵגָה הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר בְּקַבָּלַת עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה הַמִּתְגַּלָּה בְּלַיְלָה קָדוֹשׁ זֶה.

כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָנִים דִּבְּרָה תּוֹרָה

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁמִּטַּעַם כָּךְ קוֹרֵא בַּעַל הַהַגָּדָה אַף לַבֵּן הָרְבִיעִי שֶׁהִנּוֹ רָשָׁע הַכּוֹפֵר בָּעִקָּר בְּשֵׁם 'בֵּן', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּהַגָּדָה "כְּנֶגֶד

אַרְבָּעָה בָּנִים דִּבְּרָה תּוֹרָה". וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּלֵיל הַסֵּדֶר מִתְגַּלָּה מַעֲלָתָם וְגַדְלוּתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁאַף הָרְחוֹקִים בְּיוֹתֵר נִקְרָאִים בָּנִים לַמָּקוֹם.

שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבַד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵינוּ

וְכָתַב הַבֶּן אִישׁ חַי, שֶׁזֶּה רָמוּז אַף בְּדִבְרֵי בַּעַל הַהַגָּדָה: "וְהִיא שֶׁעָמְדָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבַד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵינוּ", וְכַוָּנָתוֹ לוֹמַר בָּזֶה שֶׁעַל יְדֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל אֵינָם כְּאֶחָד בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת - כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, מִפְּנֵי זֶה עָמְדוּ עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵינוּ, וּמִפְּנֵי כָּךְ אָנוּ סוֹבְלִים אֶת כָּל הַגָּלוּת הַקָּשָׁה וְהָאֲרֻכָּה הַזֹּאת.

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם

הָרה"ק בַּעַל הַ"יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל" מְבָאֵר, שֶׁאֵין בַּעַל הַהַגָּדָה מְדַבֵּר כָּאן עַל רָשָׁע גָּמוּר שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ כְּלָל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, כִּי מִמֶּנּוּ אֵין אָנוּ מְדַבְּרִים כְּלָל. אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ בָּזֶה הוּא **עַל מִי שֶׁהִתְיָאֵשׁ מֵעֲשִׂית תְּשׁוּבָה בִּרְאוֹתוֹ כֵּיצַד הוּא מְשֻׁקָּע בְּהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה וְתַאֲוֹתָיו**, וְהוּא חוֹשֵׁב בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא תּוֹעִיל לוֹ הָאַחְדוּת עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל בְּלֵיל הַסֵּדֶר לְהִתְעַלּוֹת בֶּאֱמֶת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וּבָזֶה הוּא הוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִכְּלַל יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן אַף אַתָּה הַקְהֵה אֶת שִׁנָּיו וֶאֱמֹר לוֹ "וְכֵן מְחֻיָּב כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לוֹמַר לְעַצְמוֹ", **"בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי - דַּוְקָא - בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם"**, כִּי גַּם בְּמִצְרַיִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׁקוּעִים בְּמ"ט שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, וּבְכָל זֹאת גְּאָלָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּזְכוּת הָאַחְדוּת וְהָאֱמוּנָה.

וּבְלֵיל הַסֵּדֶר מִתְעוֹרֵר כֹּחַ זֶה שֶׁהָיָה בִּיצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁאֲפִלּוּ מִי

שֶׁמְּשֻׁקָּע בְּהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, בְּכֹחַ הָאַחְדוּת וְהָאֱמוּנָה יָכוֹל לָצֵאת מִכָּל מְצָרָיו מֵחֹשֶׁךְ לְאוֹר גָּדוֹל.

וְזֶה הַפֵּרוּשׁ "וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מֵהַכְּלָל" - מֵהָאַחְדוּת עִם כָּל כְּלַל יִשְׂרָאֵל, כָּפַר בָּעִקָּר, כִּי מִצְוַת "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" הִיא כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל. לָכֵן אַף אַתָּה אֱמֹר לוֹ שֶׁאִם הוּא הָיָה בְּמִצְרַיִם, שֶׁגְּאָלָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּזְכוּת הָאַחְדוּת, לֹא הָיָה נִגְאָל אֶלָּא הָיָה נִשְׁאָר בְּמִצְרַיִם.

מַדּוּעַ אוֹמְרִים עַל הָרָשָׁע אַף אַתָּה הַקְהֵה אֶת שִׁנָּיו

כַּאֲשֶׁר שָׁלַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לִגְאֹל אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, צִוָּהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּקַּח נָחָשׁ וְיֶאֱחֹז בּוֹ וְהִנֵּה הוּא נָהְפַּךְ לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ. וּבְכָךְ רָמַז לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּשְׂרָאֵל תִּקְּנוּ אֶת מִדַּת הַלָּשׁוֹן הָרָע וְשִׂנְאַת חִנָּם הָרְמוּזָה בַּנָּחָשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל עַל הַפָּסוּק: **"אִם יֹשֹׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא לָחַשׁ וְאֵין יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן"**, וּמִשּׁוּם כָּךְ הִגִּיעָה הָעֵת וְהַשָּׁעָה לְהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם. וְכָתַב הַגָּאוֹן הָרַב מָרְדְּכַי בָּנֵט זַצ"ל שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁכַּאֲשֶׁר יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא חָרְצוּ הַכְּלָבִים אֶת לְשׁוֹנָם לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות יא, ז). וְזֶה רָמֵז לְכָךְ שֶׁתִּקְּנוּ יִשְׂרָאֵל אֶת חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע, שֶׁעָלָיו אָמְרוּ חֲכָמִים כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע רָאוּי לְהַשְׁלִיכוֹ לַכְּלָבִים.

וּמוּבָא עוֹד עַל כָּךְ, שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁאוֹמְרִים לָרָשָׁע - "וְאַף אַתָּה הַקְהֵה אֶת שִׁנָּיו, וֶאֱמֹר לוֹ אִלּוּ הָיִיתָ שָׁם לֹא הָיִיתָ נִגְאָל", כִּי הָרָשָׁע שֶׁלֹּא תִּקֵּן אֶת פְּגַם הַפֵּרוּד וְהַלָּשׁוֹן הָרָע, שֶׁלְּשֵׁם כָּךְ נִבְרְאוּ הַשִּׁנַּיִם

לָאָדָם לְהָגֵן עָלָיו מִדִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע (גמ' ערכין טו), **בְּוַדַּאי לֹא הָיָה נִגְאָל מִמִּצְרַיִם**, מִפְּנֵי שֶׁכָּל מָה שֶׁזָּכוּ יִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל מִשָּׁם, הָיָה בִּזְכוּת מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם.

מַדּוּעַ כָּתַב בַּהַגָּדָה עַל לָבָן הָאֲרַמִּי שֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל

וְכָתַב הָאַלְשֵׁיךְ הַקָּדוֹשׁ [בספרו תורת משה פרשת כי תבוא], שֶׁעַל פִּי זֶה מוּבָן מַדּוּעַ מְסַפֵּר לָנוּ בַּעַל הַהַגָּדָה שֶׁ"לָבָן הָאֲרַמִּי אִבֵּד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה". וְלִכְאוֹרָה כֵּיצַד לָבָן הָאֲרַמִּי שֶׁהָיָה שָׁנִים רַבּוֹת לִפְנֵי כֵן, קָשׁוּר לְגָלוּת מִצְרַיִם? וְעוֹד, מַדּוּעַ נֶאֱמַר עַל לָבָן הָאֲרַמִּי שֶׁבִּקֵּשׁ "לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל", הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁלָּבָן בִּקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת כֻּלָּם?

אֶלָּא כָּאן בָּא לְרַמֵּז לָנוּ בַּעַל הַהַגָּדָה, שֶׁלָּבָן הָאֲרַמִּי שֶׁיָּדַע שֶׁכָּל כֹּחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא עַל יְדֵי הָאַחְדוּת, נָתַן לְיַעֲקֹב אָבִינוּ אֶת לֵאָה הָרִאשׁוֹנָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵדְעוּ הַשְּׁבָטִים שֶׁיּוֹסֵף שֶׁנּוֹלַד מֵרָחֵל הוּא הַבְּכוֹר הָאֲמִתִּי, וְעַל יְדֵי כָּךְ קִנְּאוּ בּוֹ אֶחָיו מַדּוּעַ מַעֲדִיף אוֹתוֹ יַעֲקֹב מֵעַל כָּל אֶחָיו, וּבָאוּ לְקַנְאָה וְשִׂנְאָה. וְעַל יְדֵי זֶה הִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר וּמָכְרוּ אֶת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם וְאַף הֵם יָרְדוּ לְמִצְרַיִם. וְאִלּוּ הָיָה נוֹתֵן לָבָן לְיַעֲקֹב אֶת רָחֵל רִאשׁוֹנָה וְיוֹסֵף הָיָה נוֹלָד רִאשׁוֹן, הָיוּ כֻּלָּם מְכַבְּדִים אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַבְּכוֹר, וְלֹא הָיוּ מוֹכְרִים אוֹתוֹ לְמִצְרַיִם. וְלָכֵן מְסַפֵּר לָנוּ בַּעַל הַהַגָּדָה שֶׁ"לָבָן בִּקֵּשׁ לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל"- דְּהַיְנוּ אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שֶׁרָצָה לִפְגֹּם אֶת הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם, "וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה" וּמִשָּׁם כָּךְ יָרְדוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם.

וְהוֹסִיף עַל כָּךְ מָרָן הַגָּאוֹן ר' חַיִּים פָּלָאגִי זִיעָ"א, שֶׁלָּכֵן לֵאָה ר"ת "לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל".

וְכָתַב הָאַרִיז"ל, שֶׁזֶּה מְרֻמָּז בְּדִבְרֵי בַּעַל הַהַגָּדָה **"וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה - אָנוּס עפ"י הַדִּבּוּר"** בְּכָךְ הוּא בָּא לְרַמֵּז שֶׁעַל יְדֵי הַדִּבּוּרִים שֶׁל הַמַּחֲלֹקֶת וְלָשׁוֹן הָרָע, הָיוּ אֲנוּסִים יִשְׂרָאֵל לֵירֵד לְמִצְרַיִם לַגָּלוּת.

וְזֶה מָה שֶׁכָּתוּב **"וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים"**- לְרַמֵּז שֶׁכָּל רְצוֹנָם שֶׁל הַמִּצְרִים הָיָה שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל רָעִים אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, כִּי רַק עַל יְדֵי כָּךְ הֵם יִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּגָלוּת מִצְרַיִם [השפת אמת].

וְלָכֵן בָּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם אֶת עָרֵי פִּיתוֹם וְרַעַמְסֵס שֶׁהָיוּ שׁוֹקְעוֹת בָּאֲדָמָה מִיָּד לְאַחַר בְּנְיָתָן (כמו שכתבו חז"ל), סְמֶל לְכָךְ שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לְתַקֵּן אֶת חֵטְא הַמַּחֲלֹקֶת וְהַלָּשׁוֹן הָרָע. כִּי עַל יְדֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע כָּל מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים שֶׁל הָאָדָם שׁוֹקְעִים בַּסִּטְרָא אָחֲרָא, וְעוֹבְרִים לַחֲבֵרוֹ שֶׁעָלָיו דִּבֵּר לָשׁוֹן הָרָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל הַחוֹבוֹת לְבָבוֹת.

מַדּוּעַ מִסְתַּפְּקִים אָנוּ בָּעֲמִידָה בְּהַר סִינַי

וְכָתַב הַ"כְּתַב סוֹפֵר" [דרשות לשבת הגדול], שֶׁזֶּה הַבֵּאוּר לְמָה שֶׁאוֹמְרִים אָנוּ בַּהַגָּדָה:

"אִלּוּ קֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה דַּיֵּנוּ". וַהֲרֵי אִם לֹא הָיִינוּ מְקַבְּלִים אֶת הַתּוֹרָה, אֵיזֶה רֶוַח וְתוֹעֶלֶת הָיָה לָנוּ מִכָּךְ שֶׁעָמַדְנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי?

אֶלָּא הַתְּשׁוּבָה הִיא, שֶׁבְּהַר סִינַי הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת גְּדוֹלָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל עַל הַפָּסוּק "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" - שֶׁהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד - וְאִם הָיִינוּ בְּאַחְדוּת זוֹ דַּיֵּנוּ, כִּי עַל יְדֵי הָאַחְדוּת לְבַדָּהּ זוֹכִים כְּבָר יִשְׂרָאֵל לְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת

בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, וְלָכֵן אוֹמְרִים אָנוּ אִלּוּ קֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי דַּיֵּנוּ.

מַדּוּעַ צָרִיךְ לוֹמַר דַּוְקָא שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּפֶסַח – וּמִי שֶׁלֹּא אָמְרָם לֹא יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ

הַחִידָ"א הַקָּדוֹשׁ מַסְבִּיר, מַדּוּעַ "רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּפֶסַח, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ וְאֵלּוּ הֵן פֶּסַח מַצָּה וּמָרוֹר".

א. מַדּוּעַ עַל הָאָדָם לוֹמַר שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ דַּוְקָא? **ב.** מַדּוּעַ כָּל מִי שֶׁלֹּא אָמַר דְּבָרִים אֵלּוּ לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ?

אֶלָּא מְבָאֵר הַחִידָ"א, שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל סִבָּתָהּ שֶׁל גָּלוּת מִצְרַיִם הָיְתָה בַּעֲוֹן פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת וְשִׂנְאַת חִנָּם, וּבָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכָּל מִי שֶׁלֹּא תִּקֵּן עִנְיָן זֶה בְּפֶסַח לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, כִּי לֹא תִּקֵּן אֶת הַפְּגָם וְהַחֵטְא הַגּוֹרֵם לַגָּלוּת הַזּוֹ, וְלָכֵן צָרִיךְ לוֹמַר שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ הָרוֹמְזִים לְאַחְדוּת כָּל יִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה **פֶּסַח - רוֹמֵז לַצַּדִּיקִים** כִּי פֶּסַח בְּמִלּוּי (פֵּה סָמֶךְ חֵית) בְּגִימַטְרִיָּה תַּרְיַ"ג - לְרַמֵּז עַל הַצַּדִּיקִים הַמְקַיְּמִים אֶת כָּל הַמִּצְוֹת.

וּמַצָּה - מְרַמֶּזֶת עַל הַבֵּינוֹנִיִּים, כִּי מַצָּה נִקְרֵאת לֶחֶם עֹנִי, וְהַבֵּינוֹנִיִּים הֵם רֵיקִים וַעֲנִיִּים מִתּוֹרָה וּמִצְוֹת.

וּמָרוֹר - מְרַמֵּז עַל הָרְשָׁעִים, כִּי מָרוֹר בְּגִימַטְרִיָּה מָוֶת, וְהָרְשָׁעִים אַף בְּחַיֵּיהֶם קְרוּיִים מֵתִים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל.

וְרַק עַל יְדֵי שֶׁכֻּלָּם מִתְאַחֲדִים מִתְקַבֶּלֶת תְּפִלָּתוֹ שֶׁל הָאָדָם,

וְלָכֵן אָמְרוּ חֲז"ל שֶׁחַיָּב אָדָם לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר כִּי **צִבּוּר** ר"ת **צַדִּיקִים בֵּינוֹנִיִּים רְשָׁעִים.**

וְדָבָר זֶה רָמוּז בַּפָּסוּק (תהילים קז) "וַיִּצְעֲקוּ אֶל ד' בַּצַּר לָהֶם", **בַּצַּר** ר"ת **צַדִּיקִים בֵּינוֹנִיִּים רְשָׁעִים.** וְעַל יְדֵי שֶׁכֻּלָּם מִתְפַּלְּלִים יַחַד "מִמְּצָקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם" . וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל שֶׁכָּל תְּפִלָּה שֶׁאֵין בָּהּ מִפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ תְּפִלָּה, (וְלָכֵן בְּסַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת הַחֶלְבְּנָה נִמְנֵית לִפְנֵי הַלְּבוֹנָה, וּבַתּוֹרָה הִיא כְּתוּבָה לִפְנֵי רֹב הַסַּמְמָנִים, כִּי כְּשֶׁהַחֶלְבְּנָה מִתְעָרֶבֶת בַּקְּטֹרֶת הִיא מוֹסִיפָה רֵיחַ טוֹב בַּקְּטֹרֶת כְּפִי שֶׁמּוּבָא בָּר"ן).

וְעַל זֶה רָמַז לָנוּ בַּעַל הַהַגָּדָה, כָּל מִי שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּלֵיל הַסֵּדֶר, וְלֹא הִתְאַחֵד עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים בֵּינוֹנִיִּים וּרְשָׁעִים - לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח, כִּי לֹא תִּקֵּן אֶת הַחֵטְא שֶׁל שִׂנְאַת חִנָּם שֶׁבִּגְלָלוֹ יָרַדְנוּ לְמִצְרַיִם.

עַל הָאָב לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ שֶׁבַּעֲבוּר הָאַחְדוּת נִגְאַלוּ אֲבוֹתֵינוּ

בְּלֵיל הַסֵּדֶר יֶשְׁנָהּ מִצְוָה מְיֻחֶדֶת לְסַפֵּר לִבְנוֹ עַל יְצִיאַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "**וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ד' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם**", בְּסֵפֶר הַדָּרָשׁ וְהָעִיּוּן (מאמר צט) מַסְבִּיר פָּסוּק זֶה, עַל פִּי דִּבְרֵי חֲז"ל (ויקרא רבה לב ה'), שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִגְאֲלוּ מִמִּצְרַיִם בִּזְכוּת שֶׁלֹּא הָיוּ בָּהֶם בַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרָע, וְלֹא הָיוּ בָּהֶם אֲנָשִׁים שֶׁהִפְרִיעוּ לָאַחְדוּת וְלַשָּׁלוֹם בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וְדָבָר זֶה נִרְמָז בְּמִלַּת "**זֶה**". [וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת וַיֵּשֶׁב, כַּאֲשֶׁר יוֹסֵף חִפֵּשׂ אֶת אֶחָיו אָמַר לוֹ הָאִישׁ שֶׁאֶחָיו 'נָסְעוּ מִזֶּה'. וּמְפָרֵשׁ רַשִּׁ"י שֶׁהִסִּיעוּ עַצְמָם מִן הָאַחֲוָה וְהָאַחְדוּת.

וּמַסְבִּיר הַשִּׁפְתֵּי חֲכָמִים שֶׁ"זֶה" בְּגִימַטְרִיָּה שְׁנַיִם עָשָׂר, וְאָמַר לוֹ הָאִישׁ שֶׁנִּסְעוּ מִזֶּה וְאֵינָם רוֹצִים שֶׁיִּהְיוּ י"ב שִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן].

וּבְפָסוּק זֶה יֶשְׁנוֹ רֶמֶז, שֶׁמֵּחוֹבַת הָאָב בְּלֵיל הַסֵּדֶר לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ וּלְעוֹרְרוֹ, שֶׁבַּעֲבוּר זֶה, כְּלוֹמַר בִּשְׁבִיל הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בְּתוֹךְ הָאֻמָּה הַיִּשְׂרְאֵלִית הַמְרֻמֶּזֶת בְּתֵבַת זֶה, עָשָׂה ד' לִי. וְזֶה מָה שֶׁגָּרַם שֶׁנִּגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם. וְהִיא שֶׁעָמְדָה לָהֶם בִּימֵי עָנְיָם וְגָלוּתָם. וּבְכָךְ יִלְמַד הַבֵּן אַף הוּא לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל תָּמִיד.

בִּמְתֵי מְעַט כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה

הִנֵּה כָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם בְּשָׁרְשָׁם נְשָׁמָה אַחַת גְּדוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ויקרא רבה ד ו) מַדּוּעַ אֵצֶל עֵשָׂו כָּתוּב בַּתּוֹרָה (בראשית לו ו) "וַיִּקַּח עֵשָׂו... וְאֶת כָּל נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ" בִּלְשׁוֹן רַבִּים, וְאִלּוּ אֵצֶל יַעֲקֹב כָּתוּב בִּלְשׁוֹן יָחִיד "וַיְהִי כָּל נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ"? וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשָׁרְשָׁם הֵם נֶפֶשׁ אַחַת, וְאִלּוּ נַפְשׁוֹת עֵשָׂו הֵם הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת נִפְרָדוֹת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל (ליקוטי תורה פ' קדושים), שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל הֵם בְּסוֹד גּוּף אֶחָד שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא אֵיבָר מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּשְׁמָתוֹ כָּלְלָה אֶת כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִכָּל הַדּוֹרוֹת כֻּלָּם.

וְעַל זֶה רָמַז בַּעַל הַהַגָּדָה: **"בִּמְתֵי מְעַט, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה"**, כִּי מִפְּנֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר בְּעַם יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי שֶׁאַתֶּם מְמַעֲטִים עַצְמְכֶם [כמ"ש חולין פט] וּמְאֻחָדִים אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, כִּי עַל יְדֵי מִדַּת הָעֲנָוָה זוֹכִים לְאַחְדוּת. וְהִמְשִׁיךְ

וְאָמַר: "בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה", שֶׁהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, בִּבְחִינַת נֶפֶשׁ אַחַת בִּשְׁעַת יְרִידָתָם לְמִצְרַיִם, וְלָכֵן לֹא שָׁלְטוּ בָּהֶם הַמִּצְרִים, עַד שֶׁנִּתְקַלְקְלָה וְנִפְגְּמָה אַחְדוּתָם, וְאָז הֵחֵל לְהִשְׁתַּעְבֵּד בָּהֶם פַּרְעֹה הָרָשָׁע [חתם סופר, דרשות לפסח].

הַמַּצָּה מְסַמֶּלֶת אֶת הָאַחְדוּת

מַאֲכְלֵי הַפֶּסַח אַף הֵם מְסַמְּלִים אֶת הָאַחְדוּת הַמְּפְלָאָה שֶׁהָיְתָה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁבִּזְכוּתָהּ נִגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם.

הַמַּצָּה אַף עַל פִּי שֶׁהִיא לִכְאוֹרָה מִלְּשׁוֹן מַצָּה וּמְרִיבָה, **מְסַמֶּלֶת הִיא אֶת הַשָּׁלוֹם הַמְּפְלָא** כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב (ליקו"מ נו), שֶׁהַמַּצָּה מְסַמֶּלֶת אֶת הַמַּחֲלֹקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת אַהֲבָה וְשָׁלוֹם גָּדוֹל יוֹתֵר מֵאַהֲבָה שֶׁל הַשָּׁלוֹם הָרָגִיל וְהַפָּשׁוּט, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲזַ"ל (קידושין לא) עַל שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמִּתְנַצְּחִים זֶה עִם זֶה בַּהֲלָכָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֶת הַפָּסוּק "אֶת וָהֵב בְּסוּפָה" שֶׁסּוֹפָם לִהְיוֹת אוֹהֲבִים זֶה לָזֶה.

וְכֵן כָּתַב הַחֲתָם סוֹפֵר (דרשות לפסח דף רנח), וְהוֹסִיף שֶׁלָּכֵן "**מַצָּה**" בְּגִימַטְרִיָּה "**קָהָל**", לְרַמֵּז עַל מַחֲלֹקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם שֶׁסּוֹפָהּ אַחְוָה וְרֵעוּת, וְאִלּוּ חָמֵץ בְּגִימַטְרִיָּה "חָלַק" כִּי הוּא מְרַמֵּז עַל פֵּרוּד וּמַחְלֹקֶת.

מַדּוּעַ דַּוְקָא הִלֵּל הָיָה כָּרְכָן וְאָכְלָן?

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁדַּוְקָא "הִלֵּל הָיָה כָּרְכָן וְאָכְלָן כְּאֶחָד", מִפְּנֵי שֶׁהִלֵּל הָיְתָה מִדָּתוֹ שָׁלוֹם, וּמִפְּנֵי כָּךְ אָנוּ כּוֹרְכִים אֶת הַמָּרוֹר וְהַחֲרֹסֶת דַּוְקָא עִם הַמַּצָּה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא מְסַמֶּלֶת אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ

שֶׁכָּתוּב: יָבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם. וְכָל זֹאת לְרַמֵּז עַל מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת הַמִּתְעוֹרֶרֶת בְּלַיְלָה זֶה (לקו"ה ר"ח ג).

מַדּוּעַ שׁוֹאֲלִים בְּלֵיל הַסֵּדֶר אַרְבַּע קֻשְׁיוֹת?

וְכָתַב מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (הלכות פסח ג) שֶׁלָּכֵן תִּקְּנוּ חֲז"ל לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה שִׁנּוּיִים בְּלֵיל פֶּסַח כְּדֵי שֶׁהַבֵּן יִשְׁאַל אֶת אָבִיו מָה נִּשְׁתַּנָּה, וְזֹאת לְרַמֵּז עַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁהִיא שְׁאֵלוֹת וְקֻשְׁיוֹת בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁהוּא הַשָּׁלוֹם הַמֻּפְלָא שֶׁיִּהְיֶה לָעָתִיד שֶׁהוּא תַּכְלִית הַשָּׁלוֹם, וְהוּא מִתְעוֹרֵר בְּלֵיל הַסֵּדֶר. וְלָכֵן אָנוּ מַרְבִּים בּוֹ בִּשְׁאֵלוֹת וְקֻשְׁיוֹת.

הַמַּצָּה - מַאֲכָל רְפוּאָה

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁעַל יְדֵי אֲכִילַת הַמַּצָּה זוֹכֶה הָאָדָם לִרְפוּאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פ' תצוה) שֶׁהַמַּצָּה נִקְרֵאת **"מַכְלָא דְּאַסְוָתָא"**, (לֶחֶם הָרְפוּאָה), כִּי עִקַּר הַחֹלִי חַס וְשָׁלוֹם הוּא עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ נִגְרָם שֶׁיֵּשׁ אַף מַחֲלֹקֶת בֵּין הַיְסוֹדוֹת שֶׁל הַגּוּף רח"ל. וְעַל יְדֵי שֶׁזּוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם הוּא זוֹכֶה לִרְפוּאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נז) **"שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר ד' וּרְפָאתִיו"**. וְלָכֵן הַמַּצָּה שֶׁהִיא לֶחֶם הַשָּׁלוֹם, הִיא גַּם הָרְפוּאָה לְכָל הַמַּחֲלוֹת, כִּי עַל יְדֵי אֲכִילַת הַמַּצָּה זוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם, שֶׁעַל יָדוֹ מִמֵּילָא הוּא זוֹכֶה לִרְפוּאָה. (ליקו"מ נו).

רְמָזֵי הַמַּצָּה וְהַשָּׁלוֹם

הָרה"ק רַבִּי פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ זִיעָ"א מַסְבִּיר, שֶׁהַמַּצָּה מְסַמֶּלֶת אֶת

הָאַחְדוּת מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה **"מַצּוֹת"** [עם וָיו] בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת, שֶׁזֶּה **מִלְּשׁוֹן צַוְתָּא וְהִתְחַבְּרוּת.** וְאִלּוּ מָה שֶׁלִּפְעָמִים כָּתוּב בַּתּוֹרָה "מַצֹּת" לְלֹא הָאוֹת וָיו, זֶה בָּא לְרַמֵּז עַל הַמְּרִיבָה שֶׁיֵּשׁ לִפְעָמִים לַעֲשׂוֹת עִם הָרְשָׁעִים מִפִּירֵי הַדָּת אֲשֶׁר זֶה תַּכְלִית הַשָּׁלוֹם.

וְהַגָּאוֹן הָרַב יְהוּדָה אָסָאד ["שו"ת יהודה יעלה" אורח חיים סימן קנז], כָּתַב שֶׁהַמַּצָּה נִקְרֵאת לֶחֶם עֹנִי עַל שֵׁם הָעֲנָוָה, וְהִיא עֲגֻלָּה לְרַמֵּז לָאָדָם שֶׁלֹּא יִתְגָּאֶה עַל חֲבֵרוֹ, כִּי גַּלְגַּל הוּא הַחוֹזֵר בָּעוֹלָם וְעַל יְדֵי הָעֲנָוָה יִזְכֶּה הָאָדָם לְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

וּבְאוּר נוֹסָף כָּתַב רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב (ליקו"מ ה), **שֶׁהַמַּצָּה שֶׁהִיא מִלְּשׁוֹן מַצָּה וּמְרִיבָה,** מְסַמֶּלֶת אֶת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁעוֹשִׂים הַצַּדִּיקִים עִם הַסִּטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהִיא עִקַּר הַשָּׁלוֹם (עפ"י זוהר תצוה פב).

וְהַטַּעַם שֶׁבְּלֵיל הַסֵּדֶר אָנוּ חוֹצִים אֶת הַמַּצָּה לִשְׁנַיִם, זֹאת בִּכְדֵי לְרַמֵּז לָאָדָם שֶׁיִּפְרֹס וְיֶחֱצָה מִפִּתּוֹ לַדָּל [אלשיך שמות יג].

כְּמוֹ כֵן הַמַּצָּה מְסַמֶּלֶת אֶת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, בְּכָךְ שֶׁאֵין נוֹתְנִים לָהּ לִתְפֹּחַ וְשֶׁאֵין נִכְנָס שׁוּם אֲוִיר בַּמַּצָּה שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל כָּךְ שֶׁאֵין נוֹתְנִים לַכַּעַס וְלַמַּחֲלֹקֶת לְהִכָּנֵס, כִּי הַכַּעַס נִמְשָׁל בַּפָּסוּק לְעִיר פְּרוּצָה לְלֹא חוֹמָה, שֶׁכָּל הָרוּחוֹת עֲלוּלוֹת לְהִכָּנֵס בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "עִיר פְּרוּצָה אֵין חוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין מַעְצָר לְרוּחוֹ", וְאִלּוּ הֶחָמֵץ שֶׁהוּא תּוֹפֵחַ וְנִכְנָס בּוֹ אֲוִיר מְסַמֵּל אֶת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת. (לקו"ה הרשאה ד).

אֲכִילַת הַכַּרְפַּס בְּלֵיל הַסֵּדֶר – לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת

כָּתְבוּ רַבֵּנוּ מָנוֹחַ בְּסֵפֶר הַמְּנוּחָה הִלְכוֹת חָמֵץ וּמַצָּה פ"ח הֲלָכָה ב, וְהַ"בֶּן אִישׁ חַי" (פרשת צו שנה ראשונה), וְהַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י [מועד לכל חי

סימן ד], וְכֵן כָּתַב מוֹהַרְנָ"ת [הלכות ר"ח ג], שֶׁאֲכִילַת הַכַּרְפַּס בָּאָה אַף הִיא לְהַזְכִּיר לָנוּ לְתַקֵּן אֶת הָעִנְיָן שֶׁל הָאַחְדוּת בְּפֶסַח, כִּי תְּחִלַּת הַתֵּבָה כַּר-פַּס הוּא מִלְּשׁוֹן מָכַר, לְרַמֵּז עַל מְכִירַת יוֹסֵף, וְסוֹף הַתֵּבָה כַּר-פַּס הוּא רָמֵז לִכְתֹּנֶת הַפַּסִּים שֶׁעָשָׂה יַעֲקֹב לְיוֹסֵף. וְעַל יְדֵי זֶה קִנְּאוּ בּוֹ אֶחָיו, שֶׁמִּזֶּה נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר וְיָרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם (כמו שאמרו חז"ל שבת י). וְלָכֵן קָרְאוּ חֲזַ"ל לְמַאֲכָל זֶה "כַּרְפַּס", כְּדֵי שֶׁנִּזְכֹּר לְתַקֵּן פְּגָם זֶה שֶׁל שִׂנְאַת חִנָּם וּמַחְלֹקֶת שֶׁבִּגְלָלוֹ יָרַדְנוּ לְגָלוּת מִצְרַיִם.

וְטִבּוּל הַכַּרְפַּס בְּמֵי מֶלַח, הוּא זֵכֶר לְמָה שֶׁהִטְבִּילוּ הָאַחִים אֶת הַכְּתֹנֶת שֶׁל יוֹסֵף בְּדָם וְהֶרְאוּ זֹאת לְיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה [בא"ח ש"א פ צו].

רָמֵז נוֹסָף יֵשׁ בַּאֲכִילַת הַכַּרְפַּס שֶׁהוּא רוֹמֵז עַל מִדַּת הָעֲנָוָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא יֶרֶק שָׁפָל וְדָל וּבִזְמַן מוּעָט הוּא מִתְיַבֵּשׁ וְנוֹבֵל. וְכָךְ הָאָדָם יִנְהַג וְלֹא יַקְפִּיד עַל כְּבוֹדוֹ וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם כֻּלָּם [החיד"א שמחת הרגל דף ז].

וּבוֹ יֵשׁ גַּם רָמֵז לִנְתִינַת צְדָקָה לַעֲנִיִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַלְשֵׁיךְ (שמות יג י) "כַּרְפַּס" תֵּבוֹת כַּ"ף רֵי"שׁ רָמֵז שֶׁתְּמַלֵּא כַּפּוֹ שֶׁל הָעָנִי וָרָשׁ, וְתֵבוֹת פֵּ"א סָמֶ"ךְ רָמֵז שֶׁתּוֹסִיף וּתְפַיְּסֵהוּ בְּדִבְרֵי עִידּוּד וְחִזּוּק וּבְכָךְ תִּסְמְכֵהוּ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (בבא בתרא ט ב): הַנּוֹתֵן לָעָנִי מִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁשׁ בְּרָכוֹת וְהַמְפַיְּסוֹ מִתְבָּרֵךְ בְּאַחַת עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת.

מַדּוּעַ שׁוֹתִים אַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּלֵיל הַסֵּדֶר

שְׁתִיַּת אַרְבַּע כּוֹסוֹת יַיִן בְּלֵיל הַסֵּדֶר, בָּאָה גַּם כֵּן לְתַקֵּן אֶת הָעִנְיָן שֶׁל הָאַחְדוּת, כִּי חֲזַ"ל אָמְרוּ גְּדוֹלָה לְגִימָה שֶׁמְּקָרֶבֶת

אֶת הַלְּבָבוֹת, וְעַל יְדֵי שְׁתִּיַּת אַרְבַּע כּוֹסוֹת הַיַּיִן, נִזְכֶּה לְקֵרוּב הַלְּבָבוֹת, וּבְכָךְ נִזְכֶּה לְתַקֵּן אֶת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת. וּמִשּׁוּם כָּךְ אָנוּ מוֹזְגִים כּוֹס מְיֻחָד לְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא מִפְּנֵי שֶׁ"אֵין אֵלִיָּהוּ בָּא אֶלָּא לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם" (עדויות ח), שֶׁזֶּה כָּל עִנְיָנוֹ שֶׁל לֵיל הַסֵּדֶר שֶׁבּוֹ מַרְבִּים בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת שֶׁעַל יָדָם נִזְכֶּה לִגְאֻלָּתֵנוּ וּפְדוּת נַפְשֵׁנוּ.

אֲמִירַת הַהַגָּדָה לְתַקֵּן אֲמִירַת הַלָּשׁוֹן הָרָע

וְכָתַב הַ"שְּׁפַת אֱמֶת", וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ"ח פָּלָאגִי בְּסִפְרוֹ מוֹעֵד לְכָל חַי [סימן ד כט], שֶׁאַף אֲמִירַת הַהַגָּדָה שֶׁתִּקְּנוּ חֲזַ"ל לוֹמַר בְּלֵיל הַסֵּדֶר, בָּאָה לְתַקֵּן אֶת עֲוֹן לָשׁוֹן הָרָע, שֶׁהוּא בַּפֶּה, וְעַל יְדֵי אֲמִירַת הַהַגָּדָה שֶׁהִיא בַּפֶּה אָנוּ מְתַקְּנִים זֹאת. וְזֶה הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁכָּל מִצְוֹת לַיְלָה זֶה הֵם בַּפֶּה, הֵן אֲמִירַת הַהַגָּדָה וְהֵן אֲכִילַת הַמַּצָּה וְהַמָּרוֹר וּשְׁתִּיַּת אַרְבַּע הַכּוֹסוֹת וְכוּ' כֻּלָּם הֵם בַּפֶּה, כִּי כָּל מִנְהֲגֵי הַלַּיְלָה הַזֶּה הֵם תִּקּוּן לַעֲוֹן לָשׁוֹן הָרָע וּפְגַם הָאַחְדוּת, שֶׁבִּגְלָלוֹ יָרְדוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם.

הַמָּרוֹר בְּלֵיל הַסֵּדֶר סְגֻלָּה לְפַרְנָסָה לְכָל הַשָּׁנָה

כָּתַב מוֹהַרְנָ"ת [ליקוטי הלכות הרשאה ד], שֶׁאֲכִילַת הַמָּרוֹר בְּלֵיל הַסֵּדֶר, בָּאָה לְרַמֵּז לָאָדָם שֶׁיִּרְבֶּה בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת וְשֶׁיִּתְרַחֵק מִמַּחְלֹקֶת וְכַעַס, שֶׁהוּא הַגּוֹרֵם לָאָדָם לְהַפְסִיד אֶת שֶׁפַע פַּרְנָסָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל: מַחֲלֹקֶת אַחַת דּוֹחָה מֵאָה פַּרְנָסוֹת, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (סח) שֶׁהַכַּעַס הוּא הַגּוֹרֵם לָאָדָם לְהַפְסִיד

אֶת הַשֶּׁפַע שֶׁרוֹצִים לָתֵת לוֹ מִשָּׁמַיִם, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי מִדַּת הַכַּעַס כָּל הַשֶּׁפַע שֶׁנִּגְזַר לָאָדָם יוֹרֵד לַקְּלִפּוֹת וְלַסִּטְרָא אָחֳרָא.

וְזוֹ הָיְתָה כָּל סִבַּת יְרִידָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם, כִּי עַל יְדֵי הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת שֶׁל הָאַחִים עַל יוֹסֵף הַצַּדִּיק, כָּל הַשֶּׁפַע שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל יָרַד לְמִצְרַיִם שֶׁהוּא מְקוֹם הַסִּטְרָא אָחֳרָא וְהַקְּלִפּוֹת. וְלָכֵן הָיוּ צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לָרֶדֶת לְשָׁם כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת כָּל נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה וְהָעֲשִׂירוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְשָׁם. וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר תִּקְּנוּ עַם יִשְׂרָאֵל זֹאת, יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל עַד שֶׁעֲשָׂאוּהָ כִּמְצוּלָה (נָהָר) שֶׁאֵין בּוֹ דָּגִים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל.

וְזֶה הַטַּעַם לַאֲכִילַת מָרוֹר הַמְסַמֵּל אֶת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת - כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דניאל י"א) "וְיִתְמַרְמַר מֶלֶךְ הַנֶּגֶב" - בְּלֵיל הַסֵּדֶר, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁנִּזְכֹּר שֶׁכָּל מְרִירוּת וִיגִיעַת הַפַּרְנָסָה הֵם מִפְּנֵי מִדַּת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְתַקֵּן זֹאת וְנַרְבֶּה שָׁלוֹם וְאַחְדוּת, שֶׁבִּזְכוּתָם יָצָאנוּ מִמִּצְרַיִם בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל.

סוֹד הַכּוֹרֵךְ

כָּתַב הָאֲרִיז"ל [שער חג המצות פ"ז], שֶׁכַּאֲשֶׁר כּוֹרְכִים אֶת הַמָּרוֹר עִם הַמַּצָּה, יֵשׁ לְכַוֵּן לְהַמְתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים - שֶׁהֵם סוֹד הַמָּרוֹר עַל יְדֵי שֶׁיִּכְלְלֵם בַּחֲסָדִים שֶׁל הַמַּצָּה - וְהִיא תַּמְתִּיקָם.

וְהַבֵּאוּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר אָנוּ כּוֹרְכִים אֶת הַמָּרוֹר שֶׁהוּא מְסַמֵּל אֶת מְרִירוּת הַפַּרְנָסָה הַנִּמְשֶׁכֶת מֵחֵטְא הַמַּחֲלֹקֶת, וְכוֹרְכִים אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַמַּצָּה הַמְסַמֶּלֶת אֶת הַשָּׁלוֹם - בְּכָךְ מְבַטְּלִים אֶת אֲחִיזַת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת מִלִּבּוֹ שֶׁל הָאָדָם וּמַרְבִּים אֶת מִדַּת

הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת כִּי עַל יְדֵי כָּךְ נִכְלָל וּמִתְבַּטֵּל הַמָּרוֹר בְּתוֹךְ הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַמַּצָּה וּמִתְבַּטֵּל שָׁם.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (ממון לה) שֶׁהַמָּרוֹר שֶׁל פֶּסַח מְסֻגָּל לְשֶׁפַע פַּרְנָסָה לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, כִּי עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ כּוֹרְכִים אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַמַּצָּה, אָנוּ מְבַטְּלִים אֶת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת עַל יְדֵי אוֹר הַשָּׁלוֹם הַגָּדוֹל שֶׁל הַמַּצָּה. וְעַל יְדֵי כָּךְ אָנוּ זוֹכִים לְשֶׁפַע שֶׁל פַּרְנָסָה הַנִּמְשֶׁכֶת מֵהָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

הַחֲרֹסֶת – רֶמֶז לָאָדָם לְהִנָּצֵל מֵהַמַּחְלֹקֶת וְלִזְכּוֹת לְשָׁלוֹם

כַּאֲשֶׁר יִצְרוֹ שֶׁל הָאָדָם מְסִיתוֹ לְמִדַּת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת, הָעֵצָה לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ הִיא עַל יְדֵי שֶׁיִּזְכֹּר הָאָדָם שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הוּא מַפְסִיד אֶת כָּל שֶׁפַע פַּרְנָסָתוֹ, וּמִפְּנֵי כָּךְ הוּא יִצְטָרֵךְ לְהִתְיַגֵּעַ רַבּוֹת כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת פַּרְנָסָתוֹ. וּכְרֶמֶז לְכָךְ אָנוּ טוֹבְלִים בְּלֵיל הַסֵּדֶר אֶת הַמָּרוֹר הַמְסַמֵּל אֶת מְרִירוּת וְיִגִיעַת הַפַּרְנָסָה, בְּתוֹךְ הַחֲרֹסֶת הַדּוֹמָה לְטִיט (כמו שמובא בשו"ע סימן תעה), לְרַמֵּז לָאָדָם שֶׁיִּשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵהַמַּחְלֹקֶת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לַעֲבֹד קָשֶׁה לְפַרְנָסָתוֹ.

כְּמוֹ כֵן הַחֲרֹסֶת בָּאָה לְסַמֵּל אֶת גְּדֻלָּתָם וּמַעֲלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהִיא צְרִיכָה לִהְיוֹת מֵהַפֵּרוֹת שֶׁנִּמְשְׁלוּ לָהֶם עַם יִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן תַּפּוּחִים וָאֲגוֹזִים. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַדֶּרֶךְ לְהִנָּצֵל מֵהַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת הִיא עַל יְדֵי שֶׁיִּזְכֹּר הָאָדָם אֶת מַעֲלָתָם הַגְּדוֹלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁלָּכֵן כָּל הַשֶּׁפַע וְהָעֲשִׁירוּת שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם כֻּלּוֹ שַׁיָּכִים לָהֶם, אִם לֹא יְאַבְּדוּ אוֹתָם עַל יְדֵי הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת.

וְעַל יְדֵי שֶׁיִּטְבֹּל אֶת הַמָּרוֹר בְּתוֹךְ הַחֲרֹסֶת הָעֲשׂוּיָה מִפֵּרוֹת

הַמְסַמְּלִים אֶת מַעֲלָתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֹּר אֶת מַעֲלָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁכָּל הַשֶּׁפַע שַׁיָּךְ לוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ יִנָּצֵל מֵהַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת הַמַּפְסִידִים זֹאת. וּבְכָךְ שֶׁמַּטְבִּילִים אֶת הַמָּרוֹר בְּתוֹךְ הַחֲרֹסֶת בְּלֵיל הַסֵּדֶר מְקַבְּלִים כֹּחַ לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ לְהִנָּצֵל מֵהַכַּעַס.

וְלָכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת שֶׁהַמָּרוֹר שֶׁל לֵיל פֶּסַח מְסֻגָּל לְפַרְנָסָה, כִּי עַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם, אֲשֶׁר עַל יָדוֹ הוּא זוֹכֶה לְשֶׁפַע גָּדוֹל בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. [ליק"ה הרשאה ד].

מַדּוּעַ כָּל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח

וְלָכֵן כָּל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, כִּי בְּכָךְ הָאָדָם מְתַקֵּן אֶת חֵטְא דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, עַל יְדֵי שֶׁהוּא אוֹמֵר דִּבּוּרֵי שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים יִתְבָּאֲרוּ הַדְּבָרִים הֵיטֵב. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁחֵטְא לָשׁוֹן הָרָע הֲרֵי הוּא גּוֹרֵם לְהַרְבּוֹת אֶת מִדַּת הַפֵּרוּד וְהַמַּחְלֹקֶת בָּעוֹלָם, וְזֶה מָה שֶׁגּוֹרֵם שֶׁהַגּוֹיִים, הַשַּׁיָּכִים בְּשָׁרְשָׁם לְעוֹלַם הַפֵּרוּד כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר, יוּכְלוּ לִמְשֹׁל עַל עַם יִשְׂרָאֵל, הַשַּׁיָּכִים בְּשָׁרְשָׁם לְעוֹלַם הָאַחְדּוּת.

וְאִלּוּ הַשֶּׁבַח וְהַהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַמְגַלִּים שֶׁהַכֹּל בְּיָדָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד חוֹזְרִים וּמְגַלִּים אֶת אַחְדּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, וּבְכָךְ הֵם מְתַקְּנִים אֶת אֲחִיזַת עוֹלַם הַפֵּרוּד שֶׁנִּגְרַם כְּתוֹצָאָה מִפְּגַם דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע.

וְלָכֵן כָּל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, כִּי הוּא לְבַדּוֹ גַּם מִשְׁתַּבֵּחַ מִכָּךְ, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוּא זוֹכֶה לְתַקֵּן אֶת כָּל

חֵטְאֵי הַדִּבּוּר הַפְּגוּמִים שֶׁל הַלָּשׁוֹן הָרָע, וּמַרְבֶּה בָּעוֹלָם אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם. (ליקו"ה פריקה וטעינה ד).

בְּדִיקַת הָחֵמֵץ מִרַּמֶּזֶת עַל הַמַּהֲלֶכֶת שֶׁהוּא הֶחָמֵץ הַפְּנִימִי שֶׁבָּאָדָם

וְעַל כָּךְ אָנוּ מְכַוְּנִים כַּאֲשֶׁר אָנוּ בּוֹדְקִים אֶת הֶחָמֵץ, הַמְרַמֵּז עַל הֶחָמֵץ הָרוּחָנִי שֶׁבְּלִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר [פרשת תצוה], וּבְכִתְבֵי הָאֲרִיז"ל [ליקוטים, פרשת בא], שֶׁעִקָּרוֹ הוּא חֵטְא פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת וְשִׂנְאַת חִנָּם. כְּמוֹ שֶׁרַבִּי בָּרוּךְ מִמֶּעז'יבּוז' זִיעָ"א הָיָה מְפָרֵשׁ אֶת מָה שֶׁאוֹמְרִים לְאַחַר בְּדִיקַת הֶחָמֵץ "כָּל חֲמִירָא וַחֲמִיעָא דְּאִכָּא בִּרְשׁוּתִי", בָּדַקְתִּי וּפִשְׁפַּשְׁתִּי בְּמַעֲשַׂי וּמָצָאתִי שֶׁכָּל סוּג חָמֵץ וּשְׂאוֹר שֶׁבָּעוֹלָם, הֲרֵי הֵם בִּרְשׁוּתִי וּמְצוּיִים הֵם בִּי.

לֹא רַק "דַּחֲזַיתֵיהּ" אִם רָאִיתִי זֹאת אֵצֶל אֲחֵרִים, שֶׁאָז בְּוַדַּאי לֹא הֶרְאוּ לִי זֹאת מִשֶּׁמַּיִם אֶלָּא כְּדֵי לְהוֹדִיעַ וּלְרַמֵּז לִי שֶׁמְּצוּיִים הֵם גַּם בִּי, כְּדֵי שֶׁאֶעֱשֶׂה תְּשׁוּבָה עֲלֵיהֶם. וּכְמַאֲמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִיעָ"א עַל הַמִּשְׁנָה (מסכת נגעים), "כָּל הַנְּגָעִים אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ", שֶׁבְּכָךְ מְרֻמָּז, שֶׁכָּל מָה שֶׁהָאָדָם רוֹאֶה אֵצֶל אֲחֵרִים, הֲרֵי הֵם "מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ" וְעָלָיו לְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ גַּם שֶׁמֶץ מִכָּךְ וְעָלָיו לָשׁוּב עַל כָּךְ.

אֲבָל גַּם מָה "דְּלֹא חֲזִיתֵיהּ" וְלֹא רָאִיתִי אֵצֶל אֲחֵרִים, יֵשׁ לְהָנִיחַ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי מָצוּי בִּי, וְאַף אִם נִדְמֶה לִי "דִּבְעַרְתֵּיהּ", הֲרֵי הָאֱמֶת הִיא "דְּלֹא בְעַרְתֵּיהּ", וְעַל כָּךְ אֲנִי מְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁ"לִבָּטֵל וְלֶהֱוֵי כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא..." שֶׁיְּבַטֵּל זֹאת לְגַמְרֵי.

סְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מֵחָמֵץ בְּפֶסַח

כָּתוּב בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (רא): **מַצּוֹת ר"ת צְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת,** וּבֵאֵר הָרה"ק רַבִּי אַהֲרֹן מִטְשֶׁעהְרִין זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ "אוֹצַר הַיִּרְאָה", שֶׁמִּכָּךְ אָנוּ לוֹמְדִים שֶׁנְּתִינַת צְדָקָה לִפְנֵי פֶּסַח, הִיא סְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מֵאֲכִילַת חָמֵץ בְּפֶסַח.

עַל יְדֵי נְתִינַת צְדָקָה לִפְנֵי פֶּסַח - יִזְכֶּה לְאוֹר הָאַחְדוּת הַמִּתְגַּלָּה בְּפֶסַח

וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי נְתִינַת הַצְּדָקָה וְתִקּוּן הָאַחְדוּת לִפְנֵי פֶּסַח, זוֹכֶה הָאָדָם לְהִתְקַשֵּׁר בְּאוֹר הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת שֶׁהוּא פְּנִימִיּוּתוֹ שֶׁל אוֹר הַמַּצָּה, הַמִּתְגַּלֶּה בְּחַג הַפֶּסַח, וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה לְהִנָּצֵל מֵאֲכִילַת חָמֵץ בְּפֶסַח שֶׁהוּא סִטְרָא דְּמוֹתָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזּוה"ק [ח"ג דף רנא], וְיִתְקַיְּמוּ בּוֹ דִּבְרֵי הַפָּסוּק (משלי יא) "צְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת". כִּי הֶחָמֵץ הוּא מַאֲכָל הַמְסַמֵּל אֶת הַכַּעַס וְהַמְּרִיבָה, מִלְּשׁוֹן הַפָּסוּק "מִכַּף מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ" [תהילים עה] (לקו"ה פסח ד), וְלָכֵן רַק מִי שֶׁזּוֹכֶה לְתַקֵּן זֹאת וּלְהִתְקַשֵּׁר בְּאוֹר הַדַּעַת שֶׁל הַמַּצָּה לִפְנֵי הַחַג, וְזֹאת עַל יְדֵי נְתִינַת הַצְּדָקָה לָעֲנִיִּים - יִזְכֶּה בַּחַג עַצְמוֹ לָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַמַּצָּה שֶׁהוּא תַּכְלִית הַשָּׁלוֹם.

סְגֻלָּה וְהַבְטָחָה לְשִׂמְחָה בָּרֶגֶל

כָּתוּב בַּתּוֹרָה (דברים טז יא): "וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה", וְכָתְבוּ חֲזַ"ל שֶׁבְּפָסוּק זֶה יֶשְׁנָם אַרְבָּעָה סוּגֵי עֲנִיִּים, וּכְנֶגְדָּם יֵשׁ

אַרְבָּעָה שֶׁהֵם בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְהֵם **"אַרְבָּעָה שֶׁלִּי כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה שֶׁלְּךָ"**, וְזֹאת לְרַמֵּז שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לָאָדָם אִם אַתָּה מְשַׂמֵּחַ אֶת הָאַרְבָּעָה שֶׁלִּי - עַל יְדֵי נְתִינַת צְדָקָה לַעֲנִיִּים לִפְנֵי הֶרְגֵּל, אֲנִי אֲשַׂמֵּחַ אֶת הָאַרְבָּעָה שֶׁלְּךָ.

וְלָכֵן רַק בְּחַג זֶה תִּקְּנוּ חֲזַ"ל לָתֵת **"קִמְחָא דְּפִסְחָא"** שֶׁהוּא צְדָקָה לַעֲנִיִּים לִקְנִיַּת מַצּוֹת לְפֶסַח, כְּמוֹ שֶׁנִּפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ [הלכות פסח סימן תמט], כִּי רַק עַל יְדֵי זֶה יָכוֹל הָאָדָם לִזְכּוֹת לָאוֹר הַגָּדוֹל הַמִּתְגַּלֶּה בְּפֶסַח, שֶׁהוּא אוֹר הַשָּׁלוֹם הַגָּדוֹל וְהַמֻּפְלָא שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּחַג הַפֶּסַח.

מַדּוּעַ הִתְקַלְקְלָה כָּל שִׂמְחַת הַחַג

הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י זִיעָ"א, מְסַפֵּר עַל מִשְׁפָּחָה אַחַת, שֶׁבְּשָׁנָה אַחַת כְּשֶׁהָיוּ מְסֻבִּים יַחְדָּו בְּלֵיל הַסֵּדֶר, פָּרְצָה לְפֶתַע מְרִיבָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה בֵּין כָּל הָאַחִים וּבְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, וְהִתְקַלְקְלָה כָּל שִׂמְחַת הַחַג הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בְּבֵיתָם. וּבֵרְרוּ אַחַר כָּךְ וּמָצְאוּ, שֶׁאוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה שֶׁהָיְתָה עֲשִׁירָה לֹא נָתְנָה כְּלָל צְדָקָה לַעֲנִיִּים לִכְבוֹד פֶּסַח.

וְהִסְבִּיר הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י, שֶׁבִּמְקוֹם לִזְכּוֹת לְמַצָּה שֶׁהִיא אוֹר הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, הִתְהַפֵּךְ לָהֶם הַדָּבָר לְמַצָּה וּמְרִיבָה, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נָתְנוּ צְדָקָה לַעֲנִיִּים לְצָרְכֵי פֶּסַח.

וְכֵן סִפֵּר הַגָּאוֹן רַבִּי עוֹבַדְיָה יוֹסֵף זַצַ"ל, עַל עָשִׁיר אֶחָד שֶׁלֹּא רָצָה בְּשׁוּם אֹפֶן לָתֵת לוֹ צְדָקָה בְּעֶרֶב פֶּסַח, כַּאֲשֶׁר אָסַף כֶּסֶף לְחַלֵּק לְאַבְרֵכִים "קִמְחָא דְּפִסְחָא", וְסִפֵּר לוֹ הָעָשִׁיר לְאַחַר הַחַג, שֶׁהוּא קִבֵּל עָנְשׁוֹ מִיָּד בְּלֵיל הַסֵּדֶר, כַּאֲשֶׁר בָּנָיו הַגְּדוֹלִים כָּעֲסוּ עָלָיו וְזָרְקוּ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ בְּלֵיל הַסֵּדֶר, לְאַחַר שֶׁהֵעִיר לָהֶם וּשְׁאָלָם

הַאִם הִתְפַּלְּלוּ כְּבָר עַרְבִית, וְכָעֵסוּ עָלָיו עַל כָּךְ וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִחוּץ לְבֵיתוֹ וְהָיָה כָּל הַלַּיְלָה הַזֶּה מִחוּץ לְבֵיתוֹ, וְאָמַר הֶעָשִׁיר שֶׁהֵבִין מִיָּד שֶׁכָּל זֶה אֵרַע לוֹ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נָתַן צְדָקָה לַעֲנִיִּים בְּעֶרֶב פֶּסַח.

וְעַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר לְבָאֵר שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁפָּרְצָה מְרִיבָה בְּלֵיל הַסֵּדֶר אֵצֶל אוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה שֶׁלֹּא נָתְנָה צְדָקָה, כִּי רַק עַל יְדֵי הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת יֵשׁ שִׂמְחָה לָאָדָם עִם בְּנֵי בֵיתוֹ וְעִם מִשְׁפַּחְתּוֹ. וּמִי שֶׁנָּתַן צְדָקָה, וּבְכָךְ תִּקֵּן אֶת הַשָּׁלוֹם לִפְנֵי הַחַג, יִזְכֶּה בַּחַג עַצְמוֹ לְשִׂמְחָה, וּלְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, שֶׁהוּא הָאוֹר הַפְּנִימִי שֶׁל הַמַּצָּה הַמִּתְגַּלֶּה בְּפֶסַח.

קָרְבַּן פֶּסַח - מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת

הַמַּהַר"ל כּוֹתֵב בְּסִפְרוֹ דִּבְרֵי נְגִידִים, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּל הַגְּאֻלָּה מִמִּצְרַיִם הָיְתָה בִּזְכוּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, לָכֵן בְּקָרְבַּן פֶּסַח שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם מְרַמֶּזֶת הַתּוֹרָה אֶת חֲשִׁיבוּתָהּ שֶׁל מִדַּת הָאַחְדוּת בְּעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁבִּזְכוּתָהּ בָּחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַם יִשְׂרָאֵל כֻּלּוֹ מִכָּל הָאֻמּוֹת. וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צִוָּה לְעַם יִשְׂרָאֵל מִיָּד בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לְהַקְרִיב אֶת קָרְבַּן פֶּסַח, שֶׁכֻּלּוֹ מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, וּמִפִּי כָּךְ כָּל הִלְכוֹתָיו שֶׁל קָרְבַּן פֶּסַח מְרַמְּזִים עַל הָאַחְדוּת בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת כְּדֵי לְרַמֵּז שֶׁרַק בִּזְכוּת זֹאת יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

וְלָכֵן כָּתוּב בַּתּוֹרָה, **לֹא לְחַלֵּק אֶת קָרְבַּן פֶּסַח אֶלָּא לְאָכְלוֹ בִּשְׁלֵמוּת** עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ, בִּשְׁבִיל לְהַרְאוֹת וּלְסַמֵּל אֶת הַשְּׁלֵמוּת וְהָאַחְדוּת.

וְכֵן כָּתוּב בַּתּוֹרָה, **שֶׁהַפֶּסַח יֵאָכֵל בְּבַיִת אֶחָד, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַּחֲבוּרָה, וְאָסוּר לְחַלֵּק אֶת הַקָּרְבָּן לִשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שׁוֹנוֹת, כִּי אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָיו, וְאָסוּר לֶאֱכֹל אוֹתוֹ בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת נִפְרָדִים.** וְכָל זֶה כְּדֵי

שֶׁיִּהְיוּ כָּל מַעֲשֵׂי הַקָּרְבָּן וַאֲכִילָתוֹ שֶׁל הַקָּרְבָּן מְסַמְּלִים אֶת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל.

כְּמוֹ כֵן, קָרְבַּן פֶּסַח - הוּא **שֶׂה תָּמִים בֶּן שָׁנָה אַחַת** הַמְסַמֶּלֶת אַחְדוּת, וְלֹא בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים - כִּי שְׁתַּיִם זֶה יוֹצֵא מִן הָאַחְדוּת.

וּמִפְּנֵי כָּךְ יֵשׁ לְהָבִיא לְקָרְבַּן פֶּסַח דַּוְקָא שֶׂה וְלֹא עֵגֶל, **כִּי הַשֶּׂה מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת,** כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל מַדּוּעַ נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְשֶׂה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "שֶׂה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל"? מִפְּנֵי שֶׁהַשֶּׂה אִם הוּא מְקַבֵּל מַכָּה בְּאֶחָד מֵאֵבָרָיו כֻּלּוֹ מַרְגִּישׁ זֹאת מִפְּנֵי חֲלִישׁוּתוֹ, וְכָךְ עַם יִשְׂרָאֵל אִם אֶחָד מִצְטַעֵר, כֻּלָּם מַרְגִּישִׁים זֹאת וְכֻלָּם מִצְטַעֲרִים עִמּוֹ יַחַד.

כְּמוֹ כֵן אֵין אוֹכְלִים אֶת הַקָּרְבָּן מְבֻשָּׁל בְּמַיִם - אֶלָּא **צְלִי אֵשׁ,** כִּי הַבִּשּׁוּל מְחַלֵּק אֶת הַבָּשָׂר לְכַמָּה חֲלָקִים, וְאִלּוּ הַצְּלִיָּה מְחַבֶּרֶת אֶת כָּל הַבָּשָׂר לְחֵלֶק אֶחָד, כִּי הָאֵשׁ מוֹצִיאָה אֶת הָרֹטֶב וְנַעֲשֶׂה כָּל הַבָּשָׂר אֶחָד, לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת.

וְכֵן **אָסוּר לִשְׁבֹּר עֶצֶם בְּקָרְבַּן פֶּסַח,** כִּי זֶה מַרְאֶה עַל שְׁבִירָה וּפֵרוּד, וְלָכֵן אָסוּר לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּקָרְבַּן פֶּסַח.

וְכָל הַהֲלָכוֹת הָאֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ בְּקָרְבַּן פֶּסַח, בָּאוֹת לְרַמֵּז וּלְהַרְאוֹת עַל הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּין יִשְׂרָאֵל, שֶׁרַק בִּזְכוּתָהּ בָּחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַם יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָאֻמּוֹת, וּבִזְכוּתָהּ יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

הָאַחְדוּת בְּלֵיל הַסֵּדֶר

בְּלֵיל פֶּסַח בָּחַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַם יִשְׂרָאֵל בִּזְכוּת מִדַּת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם, וְלָכֵן בְּלֵיל הַסֵּדֶר צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהַרְבּוֹת

מְאֹד בְּמִדַּת הָאַחְדוּת, וּלְהִזָּהֵר מְאֹד מִמַּחְלֹקֶת וְכַעַס, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י [חיים לראש לז], שֶׁזֶּה רָמוּז בְּדִבְרֵי חֲזַ"ל [ראש השנה טז] **"חַיָּב אָדָם לְטַהֵר עַצְמוֹ בָּרֶגֶל"**, כִּי עַל יְדֵי הַכַּעַס הָאָדָם מְטַמֵּא אֶת עַצְמוֹ בְּטֻמְאַת עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר [פרשת תצוה קפו] עיי"ש. וְלָכֵן יִזָּהֵר מִזֶּה בְּיוֹתֵר בָּרֶגֶל, וּבִפְרָט בְּחַג הַפֶּסַח שֶׁהוּא כְּנֶגֶד אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה שֶׁמִּדָּתוֹ חֶסֶד. ע"כ.

וְכֵן כָּתַב הָרה"ק רַבִּי צְבִי מִדִּינוֹב זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ פִּקּוּדֶיךָ מִצְוָה י"ג, עַל מָה שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל שֶׁאָסוּר לְהַאֲכִיל קָרְבַּן פֶּסַח לְיִשְׂרָאֵל מוּמָר, וְלוֹמְדִים זֹאת מֵהַפָּסוּק "כָּל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ". וְכָתַב עַל כָּךְ: "אֶפְשָׁר מִדְּרַבָּנָן יֵשׁ לְהַחְמִיר בַּאֲכִילַת פֶּסַח שֶׁלֹּא לְהַאֲכִילוֹ לְמִי שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל שֶׁהוּא כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, כְּגוֹן כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, וּמֵעֵין זֶה יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְהַאֲכִילוֹ עַל יָדֵינוּ אֲפִיקוֹמָן שֶׁהוּא זֵכֶר לַפֶּסַח הַנֶּאֱכָל עַל הַשֹּׂבַע". עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַל יְדֵי שֶׁיִּזָּהֵר הָאָדָם מִכַּעַס וְיַרְבֶּה בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת בְּלֵיל הַסֵּדֶר, יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת הַמַּתָּנוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְהָעֲצוּמוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ זֶה.

מַדּוּעַ נִקְרָא שְׁמוֹ שֶׁל הַחַג – פֶּסַח?

וְכָתַב הָאַרִיזַ"ל, שֶׁזֶּה מְרֻמָּז בַּשֵּׁם שֶׁל הַחַג "פֶּסַח" שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן פֶּה סָח, הַמְרַמֵּז עַל תִּקּוּן כָּל פְּגָמֵי הַדִּבּוּר בְּחַג זֶה, וְאִלּוּ פַּרְעֹה הוּא מִלְּשׁוֹן פֶּה רַע, מִפְּנֵי שֶׁכָּל כֹּחוֹ הוּא מִדִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, וּמוּבָא בַּסְפָרִים שֶׁלָּכֵן פֶּה סָח בְּגִימַטְרִיָּה חַיִּים, מִלְּשׁוֹן הַפָּסוּק (תהילים לד): "מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע".

הָרה"ק רַבִּי מֹשֶׁה לֵיב מִסָּאסוֹב זִיעָ"א פֵּרֵשׁ פַּעַם בְּדֶרֶךְ צַחוּת, שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ שֶׁל הַחַג "פֶּסַח", מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר עָבַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ

הוּא בְּמִצְרַיִם הַמְּלֵאָה גִּלּוּלִים, וּפִתְאוֹם רָאָה בַּיִת יְהוּדִי לְפָנָיו, הָיָה כִּבְיָכוֹל פּוֹסֵחַ וּמְרַקֵּד מֵרֹב שִׂמְחָה: "כָּאן גָּר יְהוּדִי! "כָּאן גָּר יְהוּדִי!"...

מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲז"ל לָשִׂים בֵּיצָה בְּקַעֲרַת לֵיל הַסֵּדֶר?

וְכָתַב הַחִיד"א, שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים דַּוְקָא בְּלֵיל הַסֵּדֶר כָּל מִינֵי סִימָנִים שֶׁהִנָּם זֵכֶר לַאֲבֵלוּת עַל חָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הֵן בֵּבֵיצָה שֶׁשָּׂמִים בְּקַעֲרַת לֵיל הַסֵּדֶר שֶׁהִיא מִשּׁוּם שֶׁהַבֵּיצָה הִיא מַאֲכַל אֲבֵלִים. וְכֵן הַמִּנְהָג לֶאֱכֹל בֵּיצִים בַּסְּעוּדָה בְּלֵיל הַסֵּדֶר.

וְכָל זֹאת זֵכֶר לְקָרְבַּן פֶּסַח שֶׁנִּמְנָע מֵאִתָּנוּ בַּזְּמַן הַזֶּה לְאַחַר הַחֻרְבָּן, כַּמּוּבָא בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (סימן תעג סעיף ד ס"ק לח), וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרָמָ"א שֶׁהַסִּימָן לְכָךְ שֶׁלְּעוֹלָם לֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב יָחוּל בְּאוֹתוֹ יוֹם בַּשָּׁבוּעַ שֶׁחָל בּוֹ לֵיל הַסֵּדֶר (סימן תעז סעיף ב).

וְהַטַּעַם שֶׁתִּקְּנוּ חֲז"ל לַעֲשׂוֹת סִימָנִים אֵלּוּ דַּוְקָא בְּלֵיל הַסֵּדֶר, הוּא כְּדֵי שֶׁנִּזְכֹּר לְתַקֵּן אֶת חֵטְא שִׂנְאַת חִנָּם בַּלַּיְלָה הַזֶּה, מִפְּנֵי שֶׁחֵטְא זֶה הָיָה כָּל סִבַּת הַחֻרְבָּן, וּבְלֵיְלָה זֶה רָאוּי שֶׁנִּזְכֹּר אֶת סִבַּת הַחֻרְבָּן, וְנִזָּהֵר לְתַקֵּן זֹאת עַל יְדֵי שֶׁנַּרְבֶּה בְּאַהֲבָה וְרֵעוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁאוֹמְרִים בּוֹ "כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֹאכַל", וְעוֹשִׂים חֶסֶד זֶה עִם זֶה, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ נְתַקֵּן חֵטְא זֶה וְנִזְכֶּה לְהִגָּאֵל גְּאֻלַּת עוֹלָמִים.

וְעַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֶת שִׂיחָתוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א שֶׁהִתְבַּטֵּא וְאָמַר: בְּשָׁנָה שֶׁאוֹכְלִים מָרוֹר בְּלֵיל הַסֵּדֶר, בְּאוֹתָהּ שָׁנָה כְּבָר יֵשְׁבוּ עַל הָאָרֶץ לוֹמַר קִינוֹת בְּתִשְׁעָה בְּאָב, וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁהַזְּמַן לְתַקֵּן אֶת חֵטְא שִׂנְאַת חִנָּם הוּא דַּוְקָא לִפְנֵי לֵיל הַסֵּדֶר

שֶׁהוּא חַג הַחֵרוּת וּזְמַן גְּאֻלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל "בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִים לְהִגָּאֵל", וְהוּא הַזְּמַן הַמּוּכָן וְעוֹמֵד לִגְאֻלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְכַאֲשֶׁר יִתַּקְּנוּ יִשְׂרָאֵל אֶת חֵטְא שִׂנְאַת חִנָּם לִפְנֵי לֵיל הַסֵּדֶר שֶׁהוּא חַג הַחֵרוּת, תַּגִּיעַ גְּאֻלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְיִזְכּוּ לְהִגָּאֵל גְּאֻלַּת עוֹלָמִים בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ.

כֵּיצַד הִגִּיעַ גַּרְגִּיר חִטָּה לְתוֹךְ הֶחָבִית

הָרה"ק רַבִּי אֶלְעָזָר מִקּוֹזְנִיץ זִיעָ"א נָשָׂא אֶת נָכְדַּת הָרה"ק רַבִּי נַפְתָּלִי מֵרוֹפְשִׁיץ זִיעָ"א. וּבְרוֹפְשִׁיץ הָיוּ מַחְמִירִים מְאֹד בְּחַג הַפֶּסַח, וְהָיוּ לָהֶם חֻמְרוֹת רַבּוֹת מְאֹד.

אַחַת הַחֻמְרוֹת הָיְתָה, שֶׁהָיוּ לָהֶם חָבִיּוֹת מַיִם מְיֻחָדוֹת לְפֶסַח, וּבְכָל שָׁנָה הִגְעִילוּ אֶת כָּל הֶחָבִיּוֹת, וְהָרַבָּנִית אָמְרָה שֶׁצָּרִיךְ לְהַגְעִיל בְּנִפְרָד כָּל שֶׁלֶב וְשֶׁלֶב מֵהֶם הָיוּ עֲשׂוּיוֹת הֶחָבִיּוֹת, אוּלָם הַדַּיָּן פָּסַק שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַגְעִיל בְּצוּרָה כָּזֹאת.

וְהִנֵּה פַּעַם אַחַת סָתְרָה הָרַבָּנִית אֶת כָּל הֶחָבִית, וּמָצְאָה בֵּין שֶׁלֶב לְשֶׁלֶב גַּרְגִּיר "חִטָּה". נִכְנְסָה הָרַבָּנִית לְבַעְלָהּ הָרה"ק רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמְרָה לוֹ שֶׁהַצַּדִּיק אַתָּה. אָמַר הָרה"ק רַבִּי אֶלְעָזָר שֶׁהַבַּעַל דָּבָר מַסְכִּים לְהִדָּחֵק בֵּין שְׁלַבֵּי הֶחָבִית הַצְּמוּדִים זֶה לָזֶה וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה רִיב וּמְרִיבָה... שֶׁהֲרֵי שְׁלַבֵּי הֶחָבִית וְחִשּׁוּקֶיהָ צְמוּדִים מְאֹד, עַד שֶׁמַּיִם לֹא נִשְׁפָּכִים שָׁם וְאֵיךְ נִכְנְסָה חִטָּה לְשָׁם? (שיח זקנים).

סִפּוּר הַחַד גַּדְיָא - לְלַמְּדֵנוּ כֵּיצַד נוּכַל לְהִתְאַחֵד וְלִסְלֹחַ

אַחַד הַדְּבָרִים הַמְּפְלָאִים בְּלֵיל הַסֵּדֶר הוּא הַשִּׁיר חַד גַּדְיָא,

שֶׁהִנּוֹ שִׁיר מָפְלָא הַמְסַפֵּר עַל גְּדִי שֶׁנִּטְרַף בִּידֵי חָתוּל כַּאֲשֶׁר הַכֶּלֶב מַעֲנִישׁ אֶת הֶחָתוּל וְנָשְׁכוֹ, וְהַמַּקֵּל מַעֲנִישׁ אֶת הַכֶּלֶב וּמַכֶּה אוֹתוֹ, וְהָאֵשׁ מַעֲנִישָׁה אֶת הַמַּקֵּל בְּכָךְ שֶׁשּׂוֹרֶפֶת אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ הַמַּיִם כִּבּוּ אֶת הָאֵשׁ וְכוּ' וְכוּ', כַּאֲשֶׁר בַּסּוֹף הִגִּיעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשָׁחַט אֶת מַלְאַךְ הַמָּוֶת.

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (הלכות ר"ח ג), כִּי בַּשִּׁיר הַזֶּה בָּאוּ חֲזַ"ל לְלַמְּדֵנוּ כֵּיצַד לְהִנָּצֵל מִכָּל שִׂנְאַת הַחִנָּם וְהַמַּחְלוֹקוֹת, הַנִּגְרָמוֹת כְּתוֹצָאָה מִכָּךְ שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם רוֹאֶה שֶׁנַּעֲשִׂית בָּעוֹלָם אֵיזוֹ עַוְלָה הוּא רוֹצֶה בְּעַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין וּמִשְׁפָּט בְּעוֹשֵׂה הָעָוֶל, וּכְתוֹצָאָה מִכָּךְ הוּא מַעֲנִישׁ אוֹתוֹ. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁזֶּהוּ לֹא מִתַּפְקִידוֹ שֶׁל הָאָדָם לְהַעֲנִישׁ אֶת עוֹשֵׂי הָעָוֶל וְהָרֶשַׁע וְהַמִּתְנַהֲגִים שֶׁלֹּא בְּיֹשֶׁר, לָכֵן עָתִיד גַּם הוּא לְקַבֵּל עֹנֶשׁ עַל כָּךְ.

וַאֲפִלּוּ אִם הָעָוֶל נִגְרַם לוֹ בְּעַצְמוֹ עַל יְדֵי חֲבֵרוֹ, אֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת לַחֲבֵרוֹ מְאוּמָה, שֶׁלֹּא עַל פִּי דִּינֵי הַתּוֹרָה, כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם חַי מִתּוֹךְ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵינֶנּוּ לוֹקֵחַ אֶת הַדִּין וְהַמִּשְׁפָּט לְיָדָיו, אֶלָּא מַאֲמִין שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִפָּרַע מֵעוֹשֵׂי הָעָוֶל, וְלָכֵן אֵינֶנּוּ נוֹקֵם וְאַף לֹא נוֹטֵר לְאַף אֶחָד.

וְכָל הַמַּחְלוֹקוֹת וְהַכְּעָסִים, שִׂנְאַת הַחִנָּם וּפֵרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁיֵּשׁ בֵּין בְּנֵי אָדָם, נוֹבְעִים מִכָּךְ שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ מַאֲמִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם לְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲשָׂיו, וְהוּא עָתִיד לְהִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מִתְנַהֵג בְּיֹשֶׁר וּבְמִשְׁפָּט.

כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מַאֲמִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁלֵּם לְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲשָׂיו, אֵינֶנּוּ לוֹקֵחַ אֶת הַדִּין לַיָּדַיִם וְלָכֵן אֵינֶנּוּ שׂוֹנֵא אַף אֶחָד וְאַף לֹא מַעֲנִישׁ וְנוֹקֵם בְּאַף אֶחָד. וְזֶה מָה שֶׁנִּרְמָז בְּסִפּוּר הַחַד

גַּדְיָא, שֶׁבּוֹ כָּל אֶחָד שֶׁהֶעֱנִישׁ אֶת חֲבֵרוֹ, הוּא בְּעַצְמוֹ נֶעֱנָשׁ עַל כָּךְ, כִּי אֵין לוֹ לָאָדָם לַעֲשׂוֹת דִּין בְּעַצְמוֹ. וּבַסּוֹף כַּאֲשֶׁר יִשְׁחַט הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת מַלְאַךְ הַמָּוֶת, אוֹ אָז יִתְבָּרֵר כִּי כָּל הַנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם הָיָה בְּצֶדֶק וּבְיֹשֶׁר בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.

כָּל הַנִּסִּים שֶׁל מִצְרַיִם הָיוּ לְהַרְבּוֹת אַחְדוּת

הָרה"ק מֵאֶלֶכְּסַנְדֶּר זִיעָ"א שָׁאַל עַל הַפָּסוּק (דברים ד לד), "בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים... כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם ה' אֱלֹקֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ", מַדּוּעַ פָּסוּק זֶה מַתְחִיל בִּלְשׁוֹן רַבִּים וּמְסַיֵּם בִּלְשׁוֹן יָחִיד? וְהֵשִׁיב, שֶׁזֶּה לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכָּל הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים שֶׁהֵשֵׁם עָשָׂה בְּמִצְרַיִם, הָיוּ בִּשְׁבִיל שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ מְאֻחָדִים. וְלָכֵן הַפָּסוּק סִיֵּם בִּלְשׁוֹן יָחִיד, לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם שֶׁהֵם הַמַּטָּרָה שֶׁל כָּל הַנִּסִּים וְהַמּוֹפְתִים שֶׁהֵשֵׁם עָשָׂה בְּמִצְרַיִם.

בְּאֵיזוֹ זְכוּת עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל

וּבִזְכוּת מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל, כְּשֵׁם שֶׁנִּגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בִּזְכוּת מִדַּת הָאַחְדוּת. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב 'הַחוֹזֶה מִלְּבְלִין' (זאת זכרון פרשת בא), שֶׁבִּיצִיאַת מִצְרַיִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְאַחְדוּת כְּמוֹ שֶׁהֵם זָכוּ בְּמַתַּן תּוֹרָה. כְּפִי שֶׁכָּתַב הָאַרִיז"ל (פע"ח שער חג המצות פ"א), שֶׁכָּל מָה שֶׁזָּכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַתַּן תּוֹרָה זָכוּ כְּבָר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, אֶלָּא שֶׁבְּמִצְרַיִם זָכוּ לְכָךְ מֵאִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא שֶׁהִיא מַתָּנָה מִשָּׁמַיִם, וּבְמַתַּן תּוֹרָה קִבְּלוּ זֹאת בְּהַדְרָגָה לְאַחַר שֶׁסָּפְרוּ אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה יוֹם, וְאָז זָכוּ לְכָךְ לְבַד עַל יְדֵי עֲבוֹדָתָם. וְלָכֵן כְּשֵׁם שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּמַתַּן תּוֹרָה - חָנוּ בְּהַר סִינַי מִתּוֹךְ אַחְדוּת וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ

שֶׁכָּתוּב "וַיַּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" וְדָרְשׁוּ חֲזַ"ל 'כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד', כָּךְ זָכוּ יִשְׂרָאֵל לִשְׁלֵמוּת מִדַּת הָאַחְדוּת בִּיצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם.

וְכָךְ גַּם עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל בְּסוֹף גָּלוּתָם לְהִתְאַחֵד בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם וּבִזְכוּת כָּךְ הֵם יִגָּאֲלוּ, וְזֶה רָמוּז בַּפָּסוּק (מיכה ז, טו) "כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת", שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁזָּכוּ יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הָאַחְדוּת בִּשְׁלֵמוּת בְּמִצְרַיִם, כָּךְ הֵם יִזְכּוּ לְאַחְדוּת וּלְשָׁלוֹם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וּבִזְכוּת כָּךְ יָבוֹא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ וְיִגְאָלֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן.

פרק ג

סְפִירַת הָעֹמֶר

פרק ג

סְפִירַת הָעֹמֶר

הִנֵּה כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּמִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר, וּבְכָל הַהִתְרַחֲשֻׁיּוֹת וְהַמְּאֹרָעוֹת שֶׁאֵרְעוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל בִּימֵי הַסְּפִירָה, יֶשְׁנָן כַּמָּה שְׁאֵלוֹת וְקֻשְׁיוֹת שֶׁמִּתְעוֹרְרוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאִתָּנוּ.

שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה

מַדּוּעַ אָנוּ סוֹפְרִים וּמְצַפִּים לְמַתַּן תּוֹרָה, דַּוְקָא עַל יְדֵי הַסְּפִירָה לָעֹמֶר - שֶׁהִיא הַמִּנְחָה בַּדַּרְגָּה הַפְּחוּתָה בְּיוֹתֵר בַּתּוֹרָה בִּהְיוֹתָהּ מִשְּׁעוֹרִים שֶׁהֵם מַאֲכַל בְּהֵמָה, בְּדוֹמֶה לְמִנְחַת סוֹטָה?

שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה

מַדּוּעַ אָנוּ סוֹפְרִים וּמְצַפִּים לְמַתַּן תּוֹרָה בִּסְפִירָה לְאָחוֹר וְלֹא בִּסְפִירָה רְגִילָה, בְּעוֹד כָּךְ וְכָךְ יָמִים יָחוּל מַתַּן תּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ סוֹפְרִים וּמְצַפִּים לְכָל דָּבָר אַחֵר?

שְׁאֵלָה שְׁלִישִׁית

הַאִם יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר הִנָּם יְמֵי דִּין כִּלְשׁוֹן הָאַרִיז"ל (שער הכוונות דרושי הפסח), אוֹ שֶׁמָּא הִנָּם יְמֵי רָצוֹן כִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ן (פרשת אמור), הָאוֹמֵר שֶׁמִּפֶּסַח וְעַד עֲצֶרֶת כָּל יְמֵי הָעֹמֶר הִנָּם כִּימֵי חֹל הַמּוֹעֵד?

שְׁאֵלָה רְבִיעִית

מַדּוּעַ חֲז"ל עָשׂוּ רַעַשׁ וְעִנְיָן כֹּה גָּדוֹל מִמִּנְחַת הָעֹמֶר, שֶׁהָיְתָה בְּסַךְ הַכֹּל מִנְחָה שֶׁל שְׁנַיִם וָחֵצִי קִילוֹ תְּבוּאָה, כַּאֲשֶׁר כָּל יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ לִרְאוֹת זֹאת, וְהִקְרִיבוּ אוֹתָהּ בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל מְאֹד, וּמַדּוּעַ מִצְוָה זוֹ הִיא הַיְחִידָה שֶׁדּוֹחָה אֶת שַׁבָּת קֹדֶשׁ?

שְׁאֵלָה חֲמִישִׁית

מַדּוּעַ סְגֻלּוֹתָיו שֶׁל קָרְבַּן הָעֹמֶר הֵן כֹּה גְּדוֹלוֹת - כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל שֶׁבִּזְכוּת הָעֹמֶר שְׁעוֹרִים זָכָה אַבְרָהָם אָבִינוּ לִירוּשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבִזְכוּתוֹ נִצַּח גִּדְעוֹן בַּמִּלְחָמָה וּבִזְכוּתָהּ נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת סַנְחֵרִיב בִּימֵי חִזְקִיָּה וּבִימֵי יְחֶזְקֵאל, וְכֵן בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר נִצְּחוּ בִּזְכוּתוֹ אֶת הָמָן הָרָשָׁע, וְעָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן בַּמֶּה כֹּחוֹ שֶׁל הָעֹמֶר גָּדוֹל עַד שֶׁבְּכֹחוֹ לְנַצֵּחַ אֶת כָּל שׂוֹנְאֵינוּ וּמְבַקְשֵׁי רָעָתֵנוּ.

שְׁאֵלָה שִׁשִּׁית

מַדּוּעַ אָמְרוּ חֲז"ל: "אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָבִיאוּ לְפָנַי עֹמֶר כְּדֵי שֶׁתִּתְבָּרֵךְ לָכֶם תְּבוּאָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת", וְצָרִיךְ לְהָבִין מַדּוּעַ הַתְּבוּאָה צְרִיכָה בְּרָכָה וּתְפִלָּה מְיֻחֶדֶת כְּדֵי לְהִתְבָּרֵךְ, יוֹתֵר מִשְּׁאָר פֵּרוֹת הָאֲדָמָה?

שְׁאֵלָה שְׁבִיעִית

מַדּוּעַ מֵתוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, דַּוְקָא בְּיָמִים כֹּה קְדוֹשִׁים שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר - הַשָּׁוִים בִּקְדֻשָּׁתָם לִימֵי חֹל הַמּוֹעֵד, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ן בְּפָרָשַׁת אֱמֹר?

שְׁאֵלָה שְׁמִינִית

מַדּוּעַ מֵתוּ תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא רַק מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל, וּמָה הַסִּבָּה שֶׁנֶּעֱנְשׁוּ בְּעֹנֶשׁ כֹּה חָמוּר עַל כָּךְ?

שְׁאֵלָה תְּשִׁיעִית

מַהִי סְגֻלָּתָם הַמְיֻחֶדֶת שֶׁל יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר - שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ הִנָּם יָמִים הַמְסֻגָּלִים מְאֹד לִרְפוּאָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (שבת קמז), וּכְמוֹ שֶׁנִּרְמָז בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַחֹדֶשׁ - אִיָּר - אֲנִי ד' רֹפְאֶךָ?

שְׁאֵלָה עֲשִׂירִית

מַדּוּעַ אָנוּ מַתְחִילִים לִקְרֹא פִּרְקֵי אָבוֹת דַּוְקָא בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁל הַסְּפִירָה, וְהַאִם יֵשׁ לָזֶה קֶשֶׁר מְיֻחָד דַּוְקָא לִימֵי הַסְּפִירָה הַקְּדוֹשִׁים?

פְּנִימִיּוּת גָּלוּת מִצְרַיִם – גָּלוּת הַדִּבּוּר

וְהַתְּשׁוּבָה לְכָל זֶה, נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי חֲז"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, הַמְגַלִּים אֶת סוֹד פְּנִימִיּוּת מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר, שֶׁהִיא הַכְּלִי שֶׁעַל יָדוֹ זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּכָל שָׁנָה.

וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁכָּל יְרִידָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם הָיְתָה בִּגְלַל חֵטְא דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי חֲז"ל (שבת י), וְלָכֵן עִקַּר יְרִידָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם הִתְבַּטְּאָה בְּכָךְ שֶׁהַדִּבּוּר - שֶׁהוּא עִקַּר מַעֲלָתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל נָפַל לַגָּלוּת כַּמְבֹאָר בָּאֲרִיז"ל.

וְהִנֵּה כֹּחַ הַדִּבּוּר, הוּא עִקַּר חֲשִׁיבוּתָם וּמַעֲלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "אַל תִּירְאִי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב", וְדָרְשׁוּ חֲז"ל: "מָה תּוֹלַעַת

אֵין כֹּחָהּ אֶלָּא בַּפֶּה אַף יִשְׂרָאֵל כֵּן", וְאִלּוּ מִצְרַיִם הוּא מִלְּשׁוֹן מֵצַר הַגָּרוֹן, לְרַמֵּז שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הָעֵת לֹא יָצָא מֵהַגָּרוֹן, אֶלָּא יָצָא מֵהָעֹרֶף - מִלְּשׁוֹן פַּרְעֹה (האריז"ל שעה"כ).

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהָיָה נְשָׁמָה כְּלָלִית הַכּוֹלֶלֶת אֶת כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל - הָיָה כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן, כִּי הוּא סִמֵּל אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁדִּבּוּרָם יָרַד לְגָלוּת מִצְרַיִם, וְאִבְּדוּ אֶת כָּל מַעֲלָתָם. וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל לְשׁוֹנָם שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשִׁים, הֵם יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (מדרש רבה שמות לב, והובא באוה"ח פרשת תזריע).

יְצִיאַת מִצְרַיִם – גְּאֻלַּת הַדִּבּוּר

וְכָתַב הָאַרִיז"ל (שער הכוונות דרושי הפסח), **שֶׁכַּאֲשֶׁר יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, יָצָא גַּם הַדִּבּוּר שֶׁלָּהֶם מֵהַגָּלוּת,** וְלָכֵן הֵם נִקְרְאוּ: יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו (תהילים קיד). וְדָרְשׁוּ חֲזַ"ל "מִי מוֹשֵׁל בִּי? צַדִּיק, שֶׁאֲנִי גוֹזֵר גְּזֵרָה וְהוּא מְבַטְּלָהּ", בְּכֹחַ תְּפִלָּתוֹ וְדִבּוּר פִּיו הַקָּדוֹשׁ.

וְכָתַב עוֹד הָאַרִיז"ל, שֶׁלְּכָל מָה שֶׁזָּכוּ יִשְׂרָאֵל בִּיצִיאַת מִצְרַיִם - וְכֵן לְכָל מָה שֶׁזּוֹכִים יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה בְּלֵיל הַסֵּדֶר - נוֹטְלִים זֹאת מֵהֶם מִיָּד אַחַר כָּךְ, וְהֵם זוֹכִים לְכָךְ אַחַר כָּךְ עַל יְדֵי עֲבוֹדָתָם - בִּימֵי הַסִּפִּירָה, שֶׁבִּימִים אֵלּוּ הֵם עוֹלִים מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה, עַד שֶׁהֵם זוֹכִים לִשְׁלֵמוּת דַּרְגָּתָם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת - יוֹם מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה.

וְלָכֵן כָּתַב הַזֹּהַר (פרשת בלק דף קפח), **שֶׁעִקַּר הָעֲבוֹדָה בִּימֵי הַסִּפִּירָה הַקְּדוֹשִׁים הִיא לְקַדֵּשׁ וּלְהַעֲלוֹת אֶת דִּבּוּר פִּיו שֶׁל הָאָדָם,** בְּסוֹד עֹמֶר הַתְּנוּפָה - מִלְּשׁוֹן תְּנוּפָה, לְרַמֵּז שֶׁבִּימִים אֵלּוּ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַעֲלוֹת וּלְהָנִיף אֶת דִּבּוּר פִּיו בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, וְרַק עַל יְדֵי כָּךְ הוּא יִזְכֶּה לְאוֹרָם הַגָּדוֹל שֶׁל יָמִים אֵלּוּ.

כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ מִתַּקֵּן הָאָדָם אֶת כָּל חֲטָאֵי הַדִּבּוּר שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַסְּפִירָה - כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיזָ"ל (שעה"כ).

הַאִם יְמֵי הָעֹמֶר הֵם יְמֵי דִּין אוֹ יְמֵי רָצוֹן

וּמִפְּנֵי כָּךְ יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר שָׁוִים בִּקְדֻשָּׁתָם לִימֵי חֹל הַמּוֹעֵד, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָרַמְבַּ"ן וְרַבֵּנוּ בְּחַיֵּי [פרשת אמור] וְהָרְקָאנָטִי, וּמֵאִידָךְ גִּיסָא מוּבָא בָּאֲרִיזָ"ל [שער דרושי הפסח] שֶׁיָּמִים אֵלּוּ הֵם בְּשָׁרְשָׁם יְמֵי דִּין.

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁהַהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁיָּמִים אֵלּוּ שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר הֵם יְמֵי הַדִּין בַּמִּישׁוֹר הָרוּחָנִי שֶׁל הָאָדָם, כֵּיצַד תִּהְיֶה כָּל מַדְרֵגָתוֹ וְרָמָתוֹ שֶׁל הָאָדָם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, הַאִם הוּא יַצְלִיחַ לְהַעְפִּיל וְלַעֲלוֹת בַּמְּסִלָּה הָעוֹלָה בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה, אוֹ שֶׁמָּא תִּכְבַּד עָלָיו הָעֲבוֹדָה חַס וְשָׁלוֹם; הַאִם הוּא יַצְלִיחַ לְהָנִיף וּלְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹמֶר בִּבְחִינַת עֹמֶר הַתְּנוּפָה (כביאורו של מוהרנ"ת הלכות ספירת העומר א) אוֹ שֶׁמָּא לָאו חָלִילָה.

וּמִפְּנֵי כָּךְ דּוֹמִים יָמִים אֵלּוּ שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר, לְיָמָיו הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל עוֹלָל רַךְ שֶׁזֶּה עַתָּה הִבְלִיחַ וְיָצָא לַאֲוִיר הָעוֹלָם, שֶׁאִם נַשְׂכִּיל לְרַפְּדוֹ בְּמַצָּעִים נוֹחִים וּלְשָׁמְרוֹ מִכָּל מִשְׁמָר וּמִכָּל נֶזֶק, אוֹ אָז יִגְדַּל הַתִּינוֹק הָלוֹךְ וְגָדֵל עַד שֶׁיִּהְיֶה לְאִישׁ.

הַשֶּׁפַע שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת (הלכות נטילת ידים ו לח), שֶׁסְּגֻלָּתָם שֶׁל יְמֵי הַסְּפִירָה בָּהֶם נִשְׁפָּעִים הַמּוֹחִין שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיזָ"ל, הוּא

בְּכָךְ שֶׁבִּימִים אֵלּוּ הִנָּם יוֹרְדִים וּמְאִירִים אַף לַמְּקוֹמוֹת הַנִּמּוּכִים בְּיוֹתֵר, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לִזְכּוֹת אֲלֵיהֶם, וְזֹאת בִּכְדֵי שֶׁבִּימִים אֵלּוּ, כָּל אֶחָד בְּכָל מָקוֹם בּוֹ הוּא נִמְצָא, וּבְכָל מַדְרֵגָה שֶׁהִיא, יוּכַל לָשׁוּב וְלַחֲזֹר אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְלָכֵן שְׁקוּלִים יָמִים אֵלּוּ כְּנֶגֶד כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וּבָהֶם תְּלוּיָה וְעוֹמֶדֶת כָּל הַשָּׁנָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרָשָׁ"שׁ זִיעָ"א, וְכֵן כָּתַב הַחֲתָם סוֹפֵר זִיעָ"א - שֶׁיּוֹם אֶחָד בִּימֵי הַסְּפִירָה שָׁקוּל כִּשְׁנָתַיִם יָמִים בְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה, וְזֹאת לְגֹדֶל גָּבְהָם וְרוֹמְמוּתָם שֶׁל יָמִים אֵלּוּ.

מִי יִזְכֶּה לָצֵאת מִמִּצְרַיִם וּלְקַבָּלַת הַתּוֹרָה

וּבִימִים אֵלּוּ אָנוּ יוֹצְאִים מִגָּלוּת מִצְרַיִם בְּכָל יוֹם וָיוֹם - כְּמוֹ שֶׁמְּבָאֵר הָאַרִיזָ"ל - שֶׁלָּכֵן נִכְתַּב בַּתּוֹרָה חֲמִשִּׁים פַּעַם יְצִיאַת מִצְרַיִם, כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים בְּחִינוֹת שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁיֶּשְׁנָם, שֶׁהֵם חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, וְעַל יְדֵי שֶׁאָנוּ סוֹפְרִים לָעֹמֶר אָנוּ יוֹצְאִים בְּכָל יוֹם מֵעוֹד שַׁעַר שֶׁל טֻמְאָה וּכְנִגְדּוֹ נִכְנָסִים לְעוֹד שַׁעַר שֶׁל קְדֻשָּׁה, וְכָל זֶה תָּלוּי וְעוֹמֵד בַּדִּבּוּר שֶׁל הַסְּפִירָה, כִּי לַדִּבּוּר שֶׁל הַסְּפִירָה יֶשְׁנוֹ כֹּחַ גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד, וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא **מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַסְּפִירָה, מְתַקֵּן הָאָדָם אֶת כָּל חֲטָאֵי הַדִּבּוּרִים שֶׁל הַלָּשׁוֹן הָרָע שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ** [שער הכוונות דרושי הפסח].

וְהִנֵּה בִּימֵי הַסְּפִירָה אָנוּ עוֹסְקִים לְתַקֵּן אֶת כָּל פְּגָמֵי הַדִּבּוּר שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, שֶׁהֵם כָּל סִבַּת יְרִידַת יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל [שבת י'], וְכֵן בֵּאֵר הָאַרִיזָ"ל שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ דִּבְרֵי בַּעַל הַהַגָּדָה "אָנוּס עַל פִּי הַדִּבּוּר", כִּיוָן שֶׁכָּל יְרִידַת יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם הָיָה בְּחֵטְא פְּגָמֵי הַדִּבּוּר אֲשֶׁר מִזֶּה נוֹבֵעַ וּמִשְׁתַּלְשֵׁל כָּל גָּלוּת הַדַּעַת.

כִּי כְּתוֹצָאָה מִפְּגַם הַדִּבּוּר, נָפְלוּ הַדִּבּוּר וְהַדַּעַת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל לַגָּלוּת, אֲשֶׁר מִזֶּה נוֹבֵעַ וּמִשְׁתַּלְשֵׁל כָּל הַקֹּשִׁי וְהַכְּבֵדוּת לָאָדָם לִלְמֹד וְלִפְתֹּחַ פִּיו בִּתְפִלָּה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּלִיקו"מ [נו], שֶׁהַדִּבּוּר הוּא הִתְגַּלּוּת הַדַּעַת וְהוּא מַגִּיעַ מִמֶּנָּה, וּבְמִצְרַיִם שֶׁהָיְתָה הַדַּעַת בְּגָלוּת הָיָה גַּם הַדִּבּוּר בְּגָלוּת, בִּבְחִינַת כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן.

וְזֶה גֹּדֶל כֹּחָם הֶעָצוּם שֶׁל יְמֵי הַסְּפִירָה הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבָּהֶם אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְתִקּוּן הַדִּבּוּר בִּשְׁלֵמוּת, וּמִמֵּילָא לְתִקּוּן הַדַּעַת בִּשְׁלֵמוּת עַל יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל הַסְּפִירָה שֶׁל כָּל יוֹם וָיוֹם.

וּבְיָמִים אֵלּוּ בָּהֶם נִשְׁפָּעִים הַמֹּחִין מֵחָדָשׁ שֶׁהֵם כֹּחוֹת הַדִּבּוּר, יֶשְׁנוֹ מִשְׁנֵה תֹּקֶף לִזְהִירוּת וּלְהִתְרַחֲקוּת מִדִּבּוּרִים אֲסוּרִים וּפְגוּמִים, כֵּיוָן שֶׁכֹּחַ הַדִּבּוּר הוּא כָּל מַהוּתוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל הָאָדָם.

מַדּוּעַ סוֹפְרִים לָעֹמֶר וְלֹא לְמַתַּן תּוֹרָה

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת (ספירת העומר הלכה א), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁאָנוּ סוֹפְרִים וּמוֹנִים לְיוֹם קַבָּלַת הַתּוֹרָה, דַּוְקָא בִּסְפִירָה לְאָחוֹר, וְכֵן אָנוּ סוֹפְרִים דַּוְקָא עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ מַזְכִּירִים אֶת מִצְוַת עֹמֶר שְׂעוֹרִים - שֶׁהֵם מַאֲכָל שֶׁל בְּהֵמָה - וְזֹאת לְרַמֵּז שֶׁאֲפִלּוּ מִי שֶׁיָּרַד מְאֹד עַל יְדֵי פְּגַם הַדִּבּוּר, אֲשֶׁר עַל יָדוֹ הָאָדָם נוֹפֵל מִבְּחִינַת אָדָם לִבְחִינַת בְּהֵמָה, כִּי כָּל גִּדְרוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא מְדַבֵּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַתַּרְגּוּם עַל הַפָּסוּק (בראשית א) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה - לְרוּחַ מְמַלְלָא, וְכַמְּבֹאָר בְּלִיקו"מ נד.

וּבְיָמִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ, אֲפִלּוּ מִי שֶׁנָּפַל לְמַדְרֵגַת בְּהֵמָה עַל יְדֵי פְּגָמֵי הַדִּבּוּר רַחֲמָנָא לִצְלַן, גַּם הוּא זוֹכֶה לְהִתְעַלּוֹת וּלְהַעְפִּיל לְמַדְרֵגַת אָדָם, כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ יוֹצְאִים וְעוֹלִים יִשְׂרָאֵל מִבְּחִינַת בְּהֵמָה לִבְחִינַת אָדָם, וְזֹאת עַל יְדֵי הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַסְּפִירָה,

אֲשֶׁר עַל יָדוֹ מְתַקְּנִים יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל חֲטָאֵי הַדִּבּוּר שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וּמִפְּנֵי כָּךְ עִקַּר הַתִּקּוּן בְּחַג הַפֶּסַח שֶׁהוּא תְּחִלַּת הַתְּשׁוּבָה, הוּא **לְתַקֵּן וּלְקַדֵּשׁ אֶת הַדִּבּוּר**, וְעַל יְדֵי זֶה לָצֵאת מִבְּחִינַת בְּהֵמָה לִבְחִינַת אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַשִּׂפַת אֱמֶת וְהַגְּרָ"ח פָּלָאגִי [מועד לכל חי ד כט], שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁתִּקְּנוּ חֲזַ"ל אֶת אֲמִירַת הַהַגָּדָה בְּלֵיל הַסֵּדֶר, כְּדֵי לְתַקֵּן עַל יְדֵי הָאֲמִירָה שֶׁל הַהַגָּדָה, אֶת כָּל פְּגָמֵי הַדִּבּוּר שֶׁבִּגְלָלָם יָרְדוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם.

וְלָכֵן בְּשָׁבוּעוֹת שֶׁזּוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְמַדְרֵגַת אָדָם עַל יְדֵי תִּקּוּן הַדִּבּוּר, אָנוּ מַקְרִיבִים אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאִים מֵחִטִּים שֶׁהֵם מַאֲכַל אָדָם, לְרַמֵּז שֶׁזָּכִינוּ כְּבָר לְמַדְרֵגַת אָדָם בִּימֵי הַסְּפִירָה הַקְּדוֹשִׁים.

כִּי בְּמֶשֶׁךְ כָּל יְמוֹת הַסְּפִירָה אָנוּ עוֹסְקִים לְתַקֵּן אֶת הַדִּבּוּר בִּשְׁלֵמוּת עַל יְדֵי מִצְוַת הַסְּפִירָה, עַד שֶׁאָנוּ יוֹצְאִים מִבְּחִינַת מַאֲכַל בְּהֵמָה, וְזוֹכִים לִבְחִינַת אָדָם בִּשְׁלֵמוּת בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת.

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה תָּמִיד אֶת פָּרָשַׁת תַּזְרִיעַ מְצֹרָע בִּימֵי הַסְּפִירָה, מִפְּנֵי שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ יֵשׁ חֲשִׁיבוּת מְיֻחֶדֶת לִקְדֻשַּׁת הַדִּבּוּר, שֶׁרַק בּוֹ תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים כָּל תִּקּוּנֵי הַסְּפִירָה הַקְּדוֹשִׁים הַנַּעֲשִׂים עַל יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל הַסְּפִירָה.

כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ אָנוּ עוֹסְקִים בְּעִקָּר לְתַקֵּן אֶת הַדִּבּוּר שֶׁרַק בִּגְלָלוֹ יָרְדוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם כַּמְּבֹאָר בָּאֲרִיזַ"ל, וְכָךְ גַּם יְרִידָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְגָלוּת מִצְרַיִם, שֶׁזֶּה הַשִּׁעְבּוּד שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם לְתַאֲווֹת וְהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, הוּא רַק עַל יְדֵי חֵטְא הַלָּשׁוֹן וְהַדִּבּוּר כַּמְּבֹאָר בְּלִיקּוּ"מ [י"ט].

וּמִפְּנֵי כָּךְ בְּיָמִים אֵלּוּ צָרִיךְ לִזָּהֵר בְּיוֹתֵר לִשְׁמֹר וְלִנְצֹר אֶת דִּבּוּר פִּיו מִכָּל מִינֵי דִּבּוּרִים שֶׁאֵינָם קְדוֹשִׁים, וּלְהַרְבּוֹת בָּהֶם בְּדִבּוּרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה הָאָדָם לְתַקֵּן אֶת חֵטְא הַדִּבּוּר לְגַמְרֵי, וְעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בִּשְׁלֵמוּת.

בַּמֶּה גָּדוֹל כֹּחָהּ שֶׁל מִצְוַת הַסְּפִירָה

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁנָּתְנוּ לָנוּ חֲז"ל מִצְוָה קַלָּה כָּזֹאת שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר, שֶׁאוֹתָהּ מְקַיְּמִים רַק בַּאֲמִירָה וְדִבּוּר, אֲשֶׁר עַל יָדָהּ אָנוּ יוֹצְאִים מִטֻּמְאַת מִצְרַיִם וְנִכְנָסִים לְשַׁעֲרֵי הַקְּדֻשָּׁה, לְמַעַן נֵדַע וְנִזְכֹּר תָּמִיד אֶת חֲשִׁיבוּתוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ הָעֲצוּמָה שֶׁל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל כָּל יְהוּדִי, שֶׁבּוֹ תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים.

וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁנִּרְאֶה כֵּיצַד בְּדִבּוּר אֶחָד שֶׁל הַסְּפִירָה, אָנוּ יוֹצְאִים מֵהַטֻּמְאָה לְגַמְרֵי וְנִכְנָסִים לְכָל שַׁעֲרֵי הַקְּדֻשָּׁה.

וְעַל פִּי זֶה יִתְבָּאֲרוּ בָּאֵר הֵיטֵב מָה שֶׁכָּתַב בְּלִיקּוּ"מ [קפב] - **"דַּע שֶׁכָּל מָה שֶׁהָעוֹלָם מְדַבְּרִים בְּכָל יוֹם מִימֵי הַסְּפִירָה הֵם מְדַבְּרִים רַק מֵהַסְּפִירָה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם"**, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל מַהוּתָם וּפְנִימִיּוּתָם שֶׁל יְמֵי הַסְּפִירָה הַקְּדוֹשִׁים הֵם בִּבְחִינַת תִּקּוּן הַדִּבּוּר, וְלָכֵן מְכָרְחִים הַדְּבָרִים לְהִשְׁתַּלְשֵׁל בְּתוֹךְ הַדִּבּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם בְּעִנְיַן הַסְּפִירָה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁהִיא הַמַּהוּת וְהַבְּחִינָה הַפְּנִימִית שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

וְאוּלַי מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (ספירת העומר ג), **שְׁבִימֵי הַסְּפִירָה אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעַ אֶת הַמָּסוֹר** - הַמּוֹסֵר וּמַלְשִׁין אֶת יִשְׂרָאֵל לַמַּלְכוּת, כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁבָּהֶם מִתַּקְּנִים יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל חֲטָאֵי הַדִּבּוּר וְהַלָּשׁוֹן הָרָע, מִמֵּילָא נִכְנָעִים כָּל בַּעֲלֵי הַמְּסִירוֹת וְלָשׁוֹן הָרָע, וְנוֹפְלִים מִגְּדֻלָּתָם וּמֶמְשַׁלְתָּם, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁעוֹסְקִים כָּל

יִשְׂרָאֵל לְתַקֵּן אֶת הַדִּבּוּר בִּשְׁלֵמוּת, עַד שֶׁזּוֹכִים בִּזְכוּת כָּךְ לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ.

יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר – תִּקּוּן הַדִּבּוּר וְהַלָּשׁוֹן

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַחֲתַם סוֹפֵר זִיעָ"א (פרשת בהר פרק כה פסוק כח) עַל הַפָּסוּק "וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה" - שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם נִכְשָׁל בִּפְגַם הַלָּשׁוֹן, אֲשֶׁר הִיא מְקֻפָּת חוֹמָה סָבִיב, שֶׁזֶּה הַשִּׁנַּיִם וְהַשְּׂפָתַיִם אֲשֶׁר נִבְרְאוּ לְהַקִּיף אֶת לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְלִשְׁמֹר אוֹתוֹ לְבַל יְדַבֵּר דִּבְרֵי לָשׁוֹן הָרָע כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמס' עֲרָכִין (טז ע"ב).

וְהִנֵּה כָּל תִּקּוּן הַלָּשׁוֹן וְהַדִּבּוּר תָּלוּי בְּיָמִים אֵלּוּ אֲשֶׁר בֵּין פֶּסַח לְשָׁבוּעוֹת, וְכָל הַשָּׁנָה תְּלוּיָה בְּיָמִים אֵלּוּ, וְזֶה הַפֵּרוּשׁ "שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת תִּהְיֶינָה" לְרַמֵּז שֶׁכָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ מְקַבֶּלֶת אֶת שְׁלֵמוּתָהּ וּתְמִימוּתָהּ מִימֵי הַסְּפִירָה הַקְּדוֹשִׁים, וְאִם הָאָדָם שׁוֹמֵר אֶת דִּבּוּרוֹ בְּיָמִים אֵלּוּ וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא מְתַקֵּן אֶת כָּל מָה שֶׁפָּגַם בִּלְשׁוֹנוֹ כָּל הַשָּׁנָה, וְזֶה נִרְמָז בַּמָּה שֶׁכָּתוּב "יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ" שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁבְּכָךְ הוּא גּוֹאֵל אֶת כָּל הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁנִּפְגְּמוּ וּמְתַקֵּן אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא פָּגַם וְחָטָא בִּלְשׁוֹנוֹ.

וְאִלּוּ אִם אֵינוֹ שׁוֹמֵר אֶת דִּבּוּרוֹ וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּיָמִים אֵלּוּ - אֵינוֹ זוֹכֶה לְהִגָּאֵל, וְזֶה הַפֵּרוּשׁ: "וְאִם לֹא יִגָּאֵל (בִּימֵי הַסְּפִירָה) יָקוּם לִצְמִיתוּת לַקּוֹנֶה אוֹתוֹ", שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁנִּלְחָם עִם הָאָדָם שֶׁנִּמְשָׁל לְעִיר קְטַנָּה, "וְלֹא יֵצֵא בַּיּוֹבֵל" שֶׁפֵּרוּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר יְקַבְּלוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה בְּשָׁבוּעוֹת, שֶׁהוּא הַיּוֹבֵל בְּיוֹם הַחֲמִשִּׁים, יִקְנוּ אֶת שְׁלֵמוּתָם, וְהוּא בַּחוּץ יַעֲמֹד וְלֹא יִזְכֶּה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל אֶת שְׁלֵמוּתוֹ הַשֵּׁם יַצִּילֵנוּ. עַד כָּאן דְּבָרָיו קְדוֹשִׁים.

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ בְּרֹב הַשָּׁנִים קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה אֶת פָּרָשַׁת תַּזְרִיעַ מְצֹרָע בִּימֵי הַסְּפִירָה, מִפְּנֵי שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ יֵשׁ חֲשִׁיבוּת מְיֻחֶדֶת לִקְדֻשַּׁת הַדִּבּוּר, שֶׁרַק בּוֹ תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים כָּל תִּקּוּנֵי הַסְּפִירָה הַקְּדוֹשִׁים הַנַּעֲשִׂים עַל יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל הַסְּפִירָה.

כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ אָנוּ עוֹסְקִים בְּעִקָּר לְתַקֵּן אֶת הַדִּבּוּר שֶׁרַק בִּגְלָלוֹ יָרְדוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם כַּמְּבֹאָר בָּאֲרִיז"ל, וְכָךְ גַּם יְרִידָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְגָלוּת מִצְרַיִם, שֶׁזֶּה הַשִּׁעְבּוּד שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם לְתַאֲווֹת וְהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, הוּא רַק עַל יְדֵי חֵטְא הַלָּשׁוֹן וְהַדִּבּוּר כַּמְּבֹאָר בְּלִיקּוּ"מ [יט].

וּמִפְּנֵי כָּךְ בְּיָמִים אֵלּוּ צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר לִשְׁמֹר וְלִנְצֹר אֶת דִּבּוּר פִּיו מִכָּל מִינֵי דִּבּוּרִים שֶׁאֵינָם קְדוֹשִׁים, וּלְהַרְבּוֹת בָּהֶם בְּדִבּוּרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה הָאָדָם לְתַקֵּן אֶת חֵטְא הַדִּבּוּר לְגַמְרֵי, וְעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בִּשְׁלֵמוּת.

כֹּחַ אֲמִירַת הַדִּבּוּר שֶׁל הַסְּפִירָה

וְהִנֵּה הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת פקודי דף רסד) מְגַלֶּה שֶׁעַל יְדֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע שׁוֹלְטִים בָּאָדָם **אַרְבָּעָה סוּגֵי רוּחוֹת רָעוֹת, שֶׁהֵן רוּחַ עֲקַלְתּוֹן רוּחַ עִוְעִים וְכוּ'**, אֲשֶׁר מִכֹּחָן יֶשְׁנָם בָּעוֹלָם חֶרֶב וְהֶרֶג וְאַבְדָן, רַחֲמָנָא לִצְלַן.

וְהִנֵּה גָּדוֹל כֹּחָהּ שֶׁל מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר, אֲשֶׁר עַל יָדָהּ מְתַקֵּן הָאָדָם אֶת כָּל חֲטָאֵי וּפְגָמֵי דִּבּוּרֵי הַלָּשׁוֹן הָרָע כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל (שער הכוונות ספירת העומר). וּמִפְּנֵי כָּךְ עַל יְדֵי מִצְוָה זוֹ דּוֹחִים אֶת כָּל הָרוּחוֹת הָרָעוֹת, אֲשֶׁר כֻּלָּן מִתְגַּבְּרוֹת וּבָאוֹת מִפְּגַם דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (מנחות סא) שֶׁמְּנִיפִים אֶת הָעֹמֶר לְאַרְבַּע

רוּחוֹת, **מוֹלִיךְ וּמֵבִיא - לַעֲצֹר רוּחוֹת רָעוֹת,** וּמַנִּיחַ אֶת הָעֹמֶר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה לַעֲצֹר טְלָלִים רָעִים.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל סְגֻלָּתָהּ שֶׁל מִצְוַת הָעֹמֶר הִיא לְתַקֵּן אֶת הַדִּבּוּרִים הַפְּגוּמִים, וְעַל יְדֵי כָּךְ לְהַעֲבִיר מֵהָעוֹלָם אֶת כָּל הַטְּלָלִים רָעִים, וְאֶת כָּל סוּגֵי הָרוּחוֹת הָרָעוֹת הַשּׁוֹלְטוֹת עַל יְדֵי חֵטְא הַלָּשׁוֹן וּפְגַם הַדִּבּוּר רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְזֶה כֹּחָהּ הֶעָצוּם וְהַגָּדוֹל שֶׁל מִצְוָה נוֹרָאָה זוֹ שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר.

וְהִנֵּה עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים מְבֹאָרִים הַדְּבָרִים הֵיטֵב, וְזֹאת עַל פִּי מָה שֶׁגִּלָּה הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ [פ' מצורע] שֶׁבַּעֲוֹן לָשׁוֹן הָרָע בָּא לָאָדָם צָרַעַת שֶׁהִיא סגירו דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּסְגַּר בִּפְנֵי נִשְׁמָתוֹ הָאוֹר הָעֶלְיוֹן, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁהוּא מְאַבֵּד אֶת כָּל רְצוֹנוֹתָיו הַטּוֹבִים הַבָּאִים מִכֹּחַ נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְהוּא נוֹפֵל לִרְצוֹנוֹת רָעִים שֶׁל תַּאֲווֹת וְהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה שֶׁל הַגּוּף הֶעָכוּר (שֶׁהוּא צָרַעַת - מִשְּׁכָא דְּחִוְיָא), וְזֹאת עַל יְדֵי הָרוּחוֹת הָרָעוֹת הַשּׁוֹלְטוֹת עָלָיו מִכֹּחַ דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע.

זֹאת וָעוֹד, עַל יְדֵי שְׁלִיטַת הָרוּחַ רָעָה וּמִכֹּחָהּ שֶׁל אוֹתָהּ רוּחַ רָעָה, הוּא מוֹסִיף לִפֹּל לְשִׂנְאַת חִנָּם וּמַחְלֹקֶת אֲשֶׁר כֻּלָּן בָּאוֹת רַק עַל יְדֵי שְׁלִיטַת וְהִתְגַּבְּרוּת הָרוּחַ רָעָה, כַּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (נד), שֶׁכַּאֲשֶׁר שָׁנָא וְחָלַק שָׁאוּל עַל דָּוִד נֶאֱמַר בְּשָׁאוּל (שמואל א טז) **"וּבְעֲתָתוּ רוּחַ רָעָה".**

וְכָל הַשִּׂנְאַת חִנָּם וְהַפֵּרוּד וְהַמַּחְלֹקֶת שֶׁיֶּשְׁנָם בָּעוֹלָם, הֵם מִכֹּחָהּ שֶׁל שְׁלִיטַת הָרוּחַ רָעָה, שֶׁהִיא גּוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם עַל יְדֵי כָּל הַחֲטָאִים וְהָעֲוֹנוֹת שֶׁעוֹשֶׂה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל: **"אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה אֶלָּא אִם כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת"**, וּבִפְרָט עַל יְדֵי עֲוֹן לָשׁוֹן הָרָע, הֲרֵי

הָאָדָם מַגְבִּיר עָלָיו אֶת הָרוּחַ רָעָה, רוּחַ דִּמְסָאֲבָא, כַּמְבֹאָר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁלְּאַחַר שֶׁחָטָא הָאָדָם רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל יְדֵי שֶׁנִּכְנְסָה בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת, הֲרֵי נִשְׁאֶרֶת בּוֹ אוֹתָהּ רוּחַ שְׁטוּת, רוּחַ רָעָה (כמו שכתב הגר"א), וְאֵינָהּ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, וְהִיא אֲשֶׁר מְסִיתָה אוֹתוֹ לְכָל הַחֲטָאִים וְהָעֲוֹונוֹת, וּבִפְרָט לַעֲוֹון שִׂנְאַת חִנָּם וּמַחְלֹקֶת.

וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר דָּוִד הַמֶּלֶךְ שָׁב בִּתְשׁוּבָה עַל עֲוֹון בַּת שֶׁבַע, עִקַּר תְּפִלָּתוֹ הָיְתָה שֶׁתָּשׁוּב אֵלָיו הָרוּחַ טוֹבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים נא): "לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹקִים **וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי.** אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל תִּקַּח מִמֶּנִּי".

מִצְוַת הַסִּפִּירָה
מְתַקֶּנֶת אֶת כָּל הַטָּאֵי הַלָּשׁוֹן

וְהִנֵּה בְּכֹחָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל מִצְוַת סִפִּירַת הָעֹמֶר, לִדְחוֹת מֵהָאָדָם אֶת כָּל הָרוּחוֹת הָרָעוֹת, וּמִמֵּילָא עַל יָדָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לִרְצוֹנוֹת טוֹבִים וְהִשְׁתּוֹקְקוּת לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה וּלְמִדּוֹת טוֹבוֹת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פ' אמור) **שֶׁבְּכֹחַ מִצְוַת סִפִּירַת הָעֹמֶר דּוֹחֶה הָאָדָם אֶת כָּל שְׁלִיטַת הַיֵּצֶר הָרָע מִמֶּנּוּ,** וְהִיא בְּדִיקוּ דְּאֵשֶׁת חַיִל, וְעַל יְדֵי מִצְוָה זוֹ בּוֹרַחַת הַסִּטְרָא אָחֳרָא מֵעַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וּמִפְּנֵי כָּךְ יָמִים אֵלּוּ הֵם יָמִים שֶׁל הִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְזֶה אַף הַטַּעַם שֶׁיָּמִים אֵלּוּ הִנָּם יָמִים שֶׁל אַחְדוּת וְשָׁלוֹם גָּדוֹל בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ נִדְחוֹת הָרוּחוֹת הָרָעוֹת שֶׁמִּכֹּחָן הִתְגַּבְּרָה הַשִּׂנְאַת חִנָּם וְהַמַּחְלֹקֶת בֵּין יִשְׂרָאֵל,

וְשׁוּב זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְאַחְדוּת וְשָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, שֶׁהִיא הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה.

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָרִים דִּבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת אמור), הַכּוֹתֵב שֶׁמִּי שֶׁלֹּא סָפַר בְּכָל הַיָּמִים אֶת סְפִירַת הָעֹמֶר, **"אֵינוֹ בְּגֶדֶר טָהוֹר וְהוּא לֹא יִזְכֶּה לָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁזּוֹכִים יִשְׂרָאֵל בְּשָׁבוּעוֹת"**, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁרַק בְּכֹחָהּ שֶׁל מִצְוָה זוֹ מְתַקֵּן הָאָדָם אֶת כָּל חֵטְאָיו כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וּבִפְרָט אֶת חֵטְאֵי הַלָּשׁוֹן וְהַשִּׂנְאַת חִנָּם וּמַחְלֹקֶת שֶׁהֵם עִקַּר הַמּוֹנְעִים אֶת הָאָדָם לִזְכּוֹת לַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְלָכֵן הָאָדָם מַגִּיעַ בְּכֹחַ מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר טָהוֹר לַיּוֹם הַגָּדוֹל שֶׁל מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ, כְּשֶׁהוּא נָקִי מִכָּל חֵטְא וְעָוֹן - וְהוּא כְּלִי מוּכָן לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּשָׁבוּעוֹת.

מַדּוּעַ מְבִיאִים אֶת הָעֹמֶר דַּוְקָא מִמַּאֲכַל בְּהֵמָה

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א [לקו"ה פורים ו], שֶׁעַל יְדֵי מִצְוַת הַסְּפִירָה מְתַקֵּן הָאָדָם אֶת כָּל מָה שֶׁחָטָא וְנִכְשַׁל בְּכַעַס וּמַחְלֹקֶת בְּכָל הַשָּׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וּמִכֹּחָהּ שֶׁל מִצְוַת הַסְּפִירָה הוּא מְקַבֵּל אַף כֹּחוֹת חֲדָשִׁים לְכָל הַשָּׁנָה הַבָּאָה, לְבַל יִכָּשֵׁל שׁוּב בְּכַעַס וּלְבַל יַקְפִּיד עוֹד כְּלָל.

וְזֹאת עַל פִּי מָה שֶׁמְּבֹאָר בְּליקו"מ (נח), שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם נִכְשַׁל בְּכַעַס רַחֲמָנָא לִצְלַן - הוּא נוֹפֵל וְיוֹרֵד מִמַּדְרֵגַת אָדָם לְמַדְרֵגַת בְּהֵמָה רַחֲמָנָא לִצְלַן. מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר יִתְרוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם עַל הַבְּהֵמָה הוּא חָכְמָתוֹ וְשִׂכְלוֹ, וְעַל יְדֵי הַכַּעַס הָאָדָם מְאַבֵּד אֶת כָּל חָכְמָתוֹ - כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (פסחים סו ע"ב), "כָּל הַכּוֹעֵס אִם חָכָם הוּא חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ", וְהוּא טוֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ וּמְאַבֵּד אֶת נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהִיא כָּל הַהֶבְדֵּל בֵּין הָאָדָם לִבְהֵמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תפילת שחרית)

"וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן... לְבַד הַנִּשְׁמָה הַטְּהוֹרָה", וְלָכֵן הוּא נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ (תהלים ג), כַּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן נז.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר, מַמְשִׁיכִים אֶת כָּל הַמֹּחִין שֶׁהִסְתַּלְּקוּ עַל יְדֵי הַכַּעַס בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וּמְקַבְּלִים דַּעַת וּמֹחִין חֲדָשִׁים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל. לָכֵן עַל יְדֵי מִצְוָה זוֹ נֶהְפַּךְ הָאָדָם וְחוֹזֵר מִגֶּדֶר בְּהֵמָה שֶׁאֵין לָהּ דַּעַת, לְגֶדֶר אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁמְּבִיאִים אֶת הָעֹמֶר **דַּוְקָא מִשְּׂעוֹרִים שֶׁהֵן מַאֲכַל בְּהֵמָה,** מָה שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ (חוּץ מִקָּרְבַּן סוֹטָה), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי מִצְוָה זוֹ עוֹלֶה הָאָדָם מִגֶּדֶר בְּהֵמָה שֶׁאֵין לָהּ דַּעַת וְשָׁלוֹם, לְגֶדֶר אָדָם - שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַחְמָנוּת וְדַעַת, וְעַל יָדָהּ הָאָדָם מְבַטֵּל אֶת כָּל מִדַּת הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת, וְזוֹכֶה לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

יְמֵי הַסְּפִירָה – הַמְּתָּקַת הַדִּינִים לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ

וְכָתַב עוֹד מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (פורים ו), שֶׁעַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים, עִקַּר נְפִילַת הָאָדָם לְכַעַס הִיא, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִמְתִּיק אֶת הַגְּבוּרוֹת וְהַדִּינִים בְּשָׁרְשָׁם, אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה הָאָדָם נוֹפֵל לִגְבוּרוֹת וּלְכַעַס, כִּי עַל יְדֵי כָּךְ כִּמְעַט אֵין לוֹ כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַכְּעָסִים וְהַמַּחְלוֹקוֹת. אֲבָל עַל יְדֵי מִצְוַת הַסְּפִירָה מַמְתִּיקִין אֶת כָּל הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת, וְלָכֵן עַל יְדֵי זְכוּת מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר נִצָּל הָאָדָם מֵהַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וּמִפְּנֵי כָּךְ הִסְתַּלְּקוּ תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא דַּוְקָא בִּימֵי הָעֹמֶר עַל יְדֵי הַקְּפֵדוֹת שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם - כִּי לֹא דַּי שֶׁלֹּא הִמְתִּיקוּ וְתִקְּנוּ אֶת מִדַּת הַכַּעַס שֶׁהָיְתָה לָהֶם כְּבָר עַל יְדֵי מִצְוַת הַסְּפִירָה, אֶלָּא עוֹד

הוֹסִיפוּ וְהִמְשִׁיכוּ בְּכָךְ בִּימֵי הַסְּפִירָה עַצְמָם, וְלָכֵן עַל כָּךְ גָּדַל עָנְשָׁם מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן.

מַהִי סִגֻּלַּת מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר, וּמַדּוּעַ צָרִיךְ בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת לַתְּבוּאָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א, שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁמִּצְוַת הָעֹמֶר הָיְתָה מְבִיאָה שֶׁפַע גָּדוֹל וּפַרְנָסָה טוֹבָה לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל - אָמַר הַקב"ה הָבִיאוּ לְפָנַי עֹמֶר כְּדֵי שֶׁתִּתְבָּרֵךְ לָכֶם תְּבוּאָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת - וְלִכְאוֹרָה מַדּוּעַ הַתְּבוּאָה צְרִיכָה בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת לְכָךְ - הֲרֵי טֶבַע בְּרִיאָתוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁתִּצְמַח הַתְּבוּאָה וְתִגְדַּל, כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת לִבְרָכָה, אֶלָּא שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי חֵטְא הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת - נֶאֱבַד מֵהָאָדָם כָּל הַשֶּׁפַע - כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל, מַחֲלֹקֶת אַחַת דּוֹחָה מֵאָה פַּרְנָסוֹת.

וְעַל יְדֵי מִצְוַת הָעֹמֶר מַמְשִׁיכִין בַּחֲזָרָה אֶת כָּל הַמּוֹחִין וּמְתַקְּנִים אֶת הַכַּעַס, לָכֵן עַל יָדָהּ נִמְשָׁךְ שֶׁפַע פַּרְנָסָה טוֹבָה לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּל הַשָּׁנָה.

וּמוֹסִיף עוֹד מוֹהַרְנָ"ת (הלכות פורים ו) שֶׁלָּכֵן אוֹמְרִים מִיָּד לְאַחַר הַסְּפִירָה אֶת מִזְמוֹר לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת שֶׁבּוֹ אָנוּ מַזְכִּירִים אֶת הַפָּסוּק אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ, לְרַמֵּז שֶׁכָּל הַשֶּׁפַע נִמְשָׁךְ עַל יְדֵי מִצְוַת הַסְּפִירָה הַמַּמְשִׁיכָה מוֹחִין חֲדָשִׁים וּמְתַקֶּנֶת אֶת כָּל הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת.

וּמִפְּנֵי כָּךְ כָּתְבוּ חֲז"ל שֶׁעַל יְדֵי מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר מִתְבָּרֶכֶת הַתְּבוּאָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת, כִּי עַל יָדָהּ נִצּוֹלִים כָּל יִשְׂרָאֵל מִמַּחְלֹקֶת וְכַעַס, וְלָכֵן הִיא מַמְשִׁיכָה שֶׁפַע פַּרְנָסָה וְרֹב טוּב לְכָל יִשְׂרָאֵל.

עַל יְדֵי מִצְוַת הַסְּפִירָה זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לִגְדֻלָּה

וְלָכֵן כָּתַב הָאֲרִיז"ל (ליקוטי תורה לך לך): **לְעֹמֶר** בְּגִימַטְרִיָּה **שֵׁם**, כִּי עַל יְדֵי הַכַּעַס הָאָדָם מְאַבֵּד אֶת שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל כָּל הַכּוֹעֵס אֲפִלּוּ פָּסְקוּ לוֹ גְּדֻלָּה מוֹרִידִים אוֹתוֹ מִגְּדֻלָּתוֹ. וְעַל יְדֵי מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר שֶׁעַל יָדָהּ מְתַקְּנִים אֶת כָּל הַכַּעַס, וְנִצּוֹלִים גַּם לְהַבָּא מִכַּעַס, עַל יָדָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְתִקּוּן שְׁמוֹ וְזוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לִגְדֻלָּה.

הָאָבִיב – הָאַקְלִים הַטּוֹב בְּיוֹתֵר בַּשָּׁנָה

וְכָתַב הַמַּהַרְשָׁ"א, שֶׁהַטַּעַם שֶׁמֵּתוּ תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא דַּוְקָא בְּיָמִים אֵלּוּ, כְּדֵי לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶת גֹּדֶל עָנְשָׁהּ שֶׁל שִׂנְאַת חִנָּם, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁיָּמִים אֵלּוּ הִנָּם יְמֵי הָאָבִיב אֲשֶׁר בּוֹ יֵשׁ אֶת הָאַקְלִים וְהָאֲוִיר הֲכִי נוֹחַ בַּשָּׁנָה - אַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי עֲבֵרָה זוֹ הִסְתַּלְּקוּ, וְזֹאת כְּדֵי לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶת גֹּדֶל עָנְשָׁהּ שֶׁל שִׂנְאַת חִנָּם בַּמָּרוֹם.

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִזָּהֵר מִשְּׁנֵה זְהִירוּת בְּיָמִים אֵלּוּ מִלָּשׁוֹן הָרָע, מִשִּׂנְאַת חִנָּם וּמַחְלֹקֶת, כִּי עַל יָמִים אֵלּוּ נֶאֱמַר 'כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ', וּבָהֶם מְנַסֶּה הַיֵּצֶר הָרָע בְּכָל כֹּחוֹ לְהַכְשִׁיל אֶת הָאָדָם בְּשִׂנְאַת חִנָּם וּמַחְלֹקֶת, כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ עוֹסְקִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְתַקֵּן אֶת הַפְּגָם הַזֶּה, וּגְדוֹלִים יָמִים אֵלּוּ שֶׁהַשְׁפָּעָתָם גְּדוֹלָה לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַבֶּן אִישׁ חַי זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ "לְשׁוֹן חֲכָמִים" [ח"א סימן עז], **שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר בְּאַהֲבַת חֲבֵרִים וְאַחְדוּת וּזְהִירוּת**

מִמַּחְלֹקֶת וְשִׂנְאַת חִנָּם בִּימֵי סְפִירַת הָעֹמֶר, וַיִּרְאֶה בָּהֶם אוֹתוֹת אַהֲבָה וְרֵעוּת הֵן לִבְנֵי בֵיתוֹ הֵן לַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים. ע"כ.

סְפִירַת הָעֹמֶר יָמִים שֶׁל אַחְדוּת

זֹאת וָעוֹד יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר הִנָּם יָמִים הַמְסֻגָּלִים לְאַחְדוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת (הלכות ברכת התורה הלכה א), **שֶׁאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר הֵם כְּנֶגֶד אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֶּשְׁנָן בִּשְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי קָהּ,** (ליקו"מ לו), לְרַמֵּז שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ מִתְעוֹרֶרֶת אַחְדוּת בֵּין כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל.

וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁהַיָּמִים הָאֵלּוּ הֵם יְמֵי הֲכָנָה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁעִקַּר קַבָּלָתָהּ הִיא רַק עַל יְדֵי הָאַחְדוּת בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות יט ב) "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" - "כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד", וּמִשּׁוּם כָּךְ יָמִים אֵלּוּ הִנָּם מְסֻגָּלִים לְהַגְבִּיר אֶת הָאַחְדוּת וְלַעֲקֹר אֶת הַשִּׂנְאַת חִנָּם מִבֵּינֵינוּ, וְזֹאת כְּדֵי לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת.

מַדּוּעַ מֵתוּ תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא דַּוְקָא בְּיָמִים אֵלּוּ

חֲזַ"ל (יבמות סב) מְסַפְּרִים עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף תַּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, אֲשֶׁר לֹא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה, וּמִפְּנֵי כָּךְ מֵתוּ כֻּלָּם בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת, וּבַמִּדְרָשׁ מוּבָא שֶׁהֵם מֵתוּ מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ עֵינֵיהֶם צָרוֹת אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ.

וְלִכְאוֹרָה נִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה. א. כֵּיצַד גְּדוֹלֵי עוֹלָם אֵלּוּ נִכְשְׁלוּ בְּדָבָר כֹּה חָמוּר וּבִפְרָט שֶׁרַבָּם הוּא זֶה שֶׁהִזְהִיר עַל כָּךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

(ירושלמי נדרים פ"ט) אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה? ב. מַדּוּעַ הֵם מֵתוּ דַּוְקָא בִּימֵי הַסְּפִירָה?

וּמִתָּרֵץ הַגָּאוֹן רַבִּי יְחֶזְקֵאל לְוִינְשְׁטֵין זצ"ל, שֶׁגְּדוֹלֵי עוֹלָם אֵלּוּ הֵבִינוּ אֶת סַכָּנַת הַכָּבוֹד שֶׁהוּא טוֹרֵד אֶת הָאָדָם וּמְאַבְּדוֹ מִשְּׁנֵי עוֹלָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (אבות) הַכָּבוֹד מוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם. וּמִפְּנֵי כָּךְ הֵם לֹא כִּבְּדוּ אֶת חַבְרֵיהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁילָם בְּדָבָר נוֹרָא כָּזֶה.

וַחֲז"ל מְגַלִּים לָנוּ בַּמִּדְרָשׁ, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן בֶּאֱמֶת דָּבָר זֶה נָבַע מִצָּרוּת עַיִן, שֶׁהָיְתָה עֵינֵיהֶם צָרָה אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ, וּמִכָּךְ אָנוּ לוֹמְדִים שֶׁלִּפְעָמִים אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁאֵינוֹ מְכַבֵּד אֶת חֲבֵרוֹ מִכָּל מִינֵי סִבּוֹת מְצִדָּקוֹת, אֲבָל הָאֱמֶת שֶׁהַנִּגִּיעוֹת שֶׁבַּלֵּב הֵן הַמַּטּוֹת אֶת לִבָּבוֹ, וְהַשֹּׁרֶשׁ לְכָךְ הוּא צָרוּת עַיִן.

וְצָרוּת עַיִן זוֹ נוֹבַעַת מֵחֹסֶר אַהֲבָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁחֲז"ל אוֹמְרִים שֶׁאֵין אָדָם מִתְקַנֵּא בִּבְנוֹ וּבְתַלְמִידוֹ, מִפְּנֵי אַהֲבָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲלֵיהֶם, אֲבָל כְּשֶׁאֵין לְאָדָם אַהֲבָה לַחֲבֵרוֹ עֵינוֹ צָרָה בִּגְדֻלָּתוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ אֵינוֹ נוֹהֵג בּוֹ כָּבוֹד וּמְחַפֵּשׂ כָּל מִינֵי סִבּוֹת לְכָךְ.

וְהִנֵּה נִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה, מַדּוּעַ הֵם נֶעֱנְשׁוּ בְּעֹנֶשׁ כֹּה חָמוּר, עַל כָּךְ שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה?

אֶלָּא מַסְבִּיר הַמַּהַר"ל (יבמות סב) שֶׁהֵם נֶעֱנְשׁוּ בְּעֹנֶשׁ מִיתָה עַל דָּבָר זֶה, מִפְּנֵי שֶׁהַכָּבוֹד הוּא עֶצֶם הַחַיִּים. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ברכות כח) כְּשֶׁחָלָה ר' אֶלְעָזָר נִכְנְסוּ תַּלְמִידָיו לִבְקָרוֹ, אָמְרוּ לוֹ 'רַבֵּנוּ, לַמְּדֵנוּ אָרְחוֹת חַיִּים' אָמַר לָהֶם 'הִזָּהֲרוּ בִּכְבוֹד חַבְרֵיכֶם'. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַכָּבוֹד שֶׁהָאָדָם מְכַבֵּד אֶת חֲבֵרוֹ זֶה עֶצֶם הַחַיִּים, וְהַפּוֹגֵעַ בִּכְבוֹד חֲבֵרוֹ פּוֹגֵעַ בַּחַיִּים עַצְמָם וְלָכֵן הֵם נֶעֱנְשׁוּ בְּעֹנֶשׁ כֹּה נוֹרָא עַל כָּךְ (וְכֵן מְבֹאָר בְּלִיקו"מ הַכָּבוֹד הוּא הַנֶּפֶשׁ עיי"ש).

יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר הִנָּם הֲכָנָה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה

הֶסְבֵּר נוֹסָף לְכָךְ מַדּוּעַ נֶעֱנְשׁוּ תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא בְּעֹנֶשׁ כֹּה חָמוּר שֶׁל מִיתָה עַל כָּךְ שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה, וּמַדּוּעַ הֵם מֵתוּ בְּיָמִים אֵלּוּ דַּוְקָא.

מַסְבִּיר מוֹהַרְנָ"ת (ל"ה פדיון הבן ה), שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁיָּמִים אֵלּוּ שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר הִנָּם יָמִים שֶׁל הֲכָנָה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְתַלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא הֵם אֲשֶׁר הָיוּ צְרִיכִים לְקַבֵּל אֶת כָּל תּוֹרַת רַבִּי עֲקִיבָא רַבָּם וּלְהַעֲבִירָהּ לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְכֵיוָן שֶׁהַתּוֹרָה הָיְתָה צְרִיכָה לַעֲבֹר דַּרְכָּם, וְעִקַּר הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה הוּא עַל יְדֵי הָאַחְדוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל, לָכֵן הִתְגָּרָה בָּהֶם הַיֵּצֶר הָרָע לְקַלְקֵל אֶת אַחְדוּתָם בְּיוֹתֵר, וּבִפְרָט בְּיָמִים אֵלּוּ, וְלָכֵן הֵם נֶעֱנְשׁוּ בְּעֹנֶשׁ כֹּה חָמוּר שֶׁל מִיתָה כַּאֲשֶׁר הֵם פָּגְמוּ בָּזֶה.

סוֹד הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה בְּל"ג בָּעֹמֶר

וְהַתִּקּוּן לְכָךְ הָיָה עַל יְדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁהָיָה מִתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְהוּא קִבֵּל מֵרַבִּי עֲקִיבָא רַבּוֹ וְלִמֵּד אֶת תַּלְמִידָיו, וְעַל יָדוֹ נִשְׁאֲרָה הַתּוֹרָה לְדוֹרוֹת עוֹלָם. וְלָכֵן רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי הִזְהִיר אֶת תַּלְמִידָיו בְּיוֹתֵר עַל הָאַחְדוּת, וְאָמַר לְתַלְמִידָיו שֶׁכָּל מָה שֶׁזָּכוּ לְסוֹדוֹת הַתּוֹרָה זֶה בִּזְכוּת שֶׁהֵם בְּאַהֲבָה וּבְשָׁלוֹם, כִּי "אֲנַן בַּחֲבִיבוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא" [זהר אידרא נשא קכח].

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁעוֹשִׂים שִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּל"ג בָּעֹמֶר, וְעִקַּר הַשִּׂמְחָה הִיא עַל כָּךְ שֶׁזָּכִינוּ שֶׁנִּשְׁאַר דַּעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר

יוֹחַאי לָנֶצַח, עַל יְדֵי סִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁהוּא סֵפֶר הַזֹּהַר שֶׁבִּזְכוּתוֹ יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (נשא קכד).

עַל יְדֵי סֵפֶר הַזֹּהַר נִמְשֶׁכֶת אַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל

וּמוּבָא שֶׁזֶּה הַטַּעַם לְמָה שֶׁמְּסַפְּרִים חֲז"ל (שבת קלח), שֶׁכַּאֲשֶׁר נִכְנְסוּ רַבּוֹתֵינוּ לַכֶּרֶם בְּיַבְנֶה אָמְרוּ שֶׁעֲתִידָה הַתּוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מֵעַם יִשְׂרָאֵל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אָמַר שֶׁהִיא לֹא תִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר **"כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ"**.

וְהַבֵּאוּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁרָאוּ רַבָּנָן שֶׁיְּשִׁיבָתָם שֶׁל הַחֲכָמִים בַּכֶּרֶם בְּיַבְנֶה, הָיְתָה כְּמוֹ הַכֶּרֶם אֲשֶׁר עָשׂוּי שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת שֶׁל גְּפָנִים, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהֵם **הָיוּ רְגִילִים לָשֶׁבֶת תָּמִיד בְּעִגּוּל כְּגֹרֶן עֲגֻלָּה**, וְכַאֲשֶׁר רָאוּ חֲכָמִים שֶׁאֵינָם יוֹשְׁבִים כְּהֶרְגֵּלָם בְּגֹרֶן עֲגֻלָּה מִתּוֹךְ אַחְדוּת וְאַהֲבָה, הֵבִינוּ שֶׁנִּתְקַלְקְלָה אַחְדוּתָם, וְלָכֵן הֵם אָמְרוּ שֶׁבְּוַדַּאי עֲתִידָה הַתּוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מֵעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל קִיּוּם הַתּוֹרָה הוּא רַק עַל יְדֵי הָאַחְדוּת.

וְאִלּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אָמַר שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ, וּמְבֹאָר בְּלִיקּוּ"מ [הקדמה] שֶׁבְּכָךְ רָמוּז שֶׁלֹּא תִשָּׁכַח הַתּוֹרָה עַל יָדוֹ דַּוְקָא, כִּי הַפָּסוּק כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ הוּא סוֹפֵי תֵבוֹת 'יוֹחַאי'. וְהַהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי גִּלָּה אֶת תּוֹרַת הַסּוֹד, וּבְכָךְ הוּא גִּלָּה גַּם אֶת סוֹדָם וּפְנִימִיּוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי אוֹרָיְתָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל חַד הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (פרשת אחרי).

וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר הִתְגַּלּוּ סוֹדוֹת פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה עַל יְדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן

בַּר יוֹחַאי, הִתְגַּלָּה גַּם סוֹדָם וּפְנִימִיּוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, **וְכַאֲשֶׁר מִתְגַּלָּה פְּנִימִיּוּתָם הַטְּהוֹרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי כָּךְ הֵם שׁוּב מִיָּד מִתְאַחֲדִים יַחְדָּו,** מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ כָּל אֶחָד רוֹאֶה אֶת פְּנִימִיּוּתוֹ הַטּוֹבָה וְאֶת סוֹדוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. זֹאת וָעוֹד, כַּאֲשֶׁר מִתְגַּלָּה פְּנִימִיּוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שׁוּב הֵם מִיָּד מִתְאַחֲדִים, כִּי בִּפְנִימִיּוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם מְאֻחָדִים, וְזֹאת מִצַּד נִשְׁמָתָם שֶׁהִיא בַּשֹּׁרֶשׁ נִשְׁמָה אַחַת גְּדוֹלָה כַּמּוּבָא, וְכָל הַפֵּרוּד הוּא מִצַּד גּוּפָם.

וּמִפְּנֵי כָּךְ כַּאֲשֶׁר מִתְגַּלָּה פְּנִימִיּוּת נִשְׁמָתָם, נִמְשָׁכִים מִיָּד אַחְדוּת וְשָׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁבְּוַדַּאי עַל יָדוֹ שֶׁהוּא גִּלָּה אֶת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, שׁוּב לֹא תִּשְׁתַּכַּח הַתּוֹרָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל יְדֵי גִּלּוּי סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, יִתְגַּלּוּ גַּם סוֹדָם וּפְנִימִיּוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי כָּךְ הֵם יִזְכּוּ לְמִדַּת הָאַחְדוּת שֶׁהִיא הַכְּלִי לְקִיּוּמָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

וְכָתַב הָרה"ק רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל מֵרִימְנוֹב זִיעָ"א, שֶׁהַחַבְרַיָּא קַדִּישָׁא שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי וַחֲבֵרָיו אֲשֶׁר גִּלּוּ אֶת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה הָיוּ עֲשָׂרָה חֲבֵרִים, וְעַל יְדֵי שֶׁהָיוּ בְּאַחְדוּת וּבְאַהֲבָה בֵּינֵיהֶם, כָּל אֶחָד מֵהֶם הָיָה מֻרְכָּבָה לְאַחַת הַסְּפִירוֹת מֵעֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת, וּבְיַחַד הֵם הָיוּ מֻרְכָּבָה לְכָל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וּבִזְכוּת הָאַחְדוּת הַזֹּאת הֵם זָכוּ שֶׁהִתְגַּלּוּ לָהֶם כָּל הַסּוֹדוֹת הַנּוֹרָאִים הָאֵלּוּ.

מַדּוּעַ הִקְפִּידוּ עֲלֵיהֶם כָּל כָּךְ עַל מִדַּת הָאַחְדוּת

וְכָתַב הַבֶּן אִישׁ חַי (יבמות סב בן יהוידע) שֶׁלָּכֵן צִינּוּ חֲזַ"ל שֶׁתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא לָמְדוּ תּוֹרָה **מִגְּבַת עַד אַנְטִיפַּטְרֹס,** מִפְּנֵי שֶׁהֵהֶבְדֵּל בֵּין

מִסְפָּרָם הוּא **ט"ו - כְּמִנְיַן אֶחָד וּכְמִנְיַן אַהֲבָה**, לְרַמֵּז שֶׁהָיָה חֲסַר לָהֶם בְּמִדַּת הָאַחְדוּת.

וּמִטַּעַם זֶה כָּתְבוּ חֲזַ"ל שֶׁתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא הָיוּ שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף זוּגוֹת, וְלֹא כָּתְבוּ שֶׁהֵם הָיוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף, כִּי כְּשֶׁרָאָה רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁקָּשֶׁה לָהֶם לְהִתְאַחֵד אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, סִדְּרָם לִלְמֹד בְּחַבְרוּתָא כְּדֵי שֶׁיִּתַּקְּנוּ אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם.

וּמוּבָא עוֹד שֶׁהַטַּעַם שֶׁהִקְפִּידוּ עֲלֵיהֶם בַּשָּׁמַיִם עַל כָּךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא רַבָּם - הוּא בַּעַל הַמֵּימְרוֹת וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה (ירושלמי נדרים), כְּמוֹ כֵן הוּא זֶה שֶׁדָּרַשׁ, אֶת ד' אֱלֹקֶיךָ תִּירָא לְרַבּוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

וְלָכֵן הָיוּ תַּלְמִידָיו צְרִיכִים לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר בְּמִשְׁנָה זְהִירוּת בְּמִדַּת הָאַחְדוּת וּכְבוֹד תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וּכְשֶׁלֹּא נִזְהֲרוּ גָּדַל עָנְשָׁם רַחֲמָנָא לִצְלַן.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁתִּקְּנוּ חֲזַ"ל לִנְהֹג בְּמִנְהֲגֵי אֲבֵלוּת בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר עַל פְּטִירַת תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה, אַף עַל פִּי שֶׁיָּמִים אֵלּוּ הֵם יָמִים הַמְקֻדָּשִׁים כְּחֹל הַמּוֹעֵד, וְלִכְאוֹרָה הֵם הָיוּ רְאוּיִים לִהְיוֹת יְמֵי שִׂמְחָה וְהַלֵּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָרַמְבַּ"ן וְרַבֵּנוּ בְּחַיֵּי (פרשת אמור).

אֶלָּא שֶׁזֹּאת כְּדֵי שֶׁנִּזְכֹּר אֶת סִבַּת פְּטִירָתָם שֶׁל גְּדוֹלֵי עוֹלָם עַל יְדֵי שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה, וּנְתַקֵּן זֹאת בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר. וְרַק עַל יְדֵי שֶׁנְּתַקֵּן וּנְשַׁפֵּר אֶת מִדּוֹתֵינוּ וְנִנְהַג בִּכְבוֹד זֶה לָזֶה, נִהְיֶה רְאוּיִים לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר אֵלֶיהָ זוֹכִים רַק עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל.

מַדּוּעַ יְמֵי אִיָּר
מְסֻגָּלִים לִרְפוּאַת הַגּוּף וְהַנֶּפֶשׁ

יְמֵי אִיָּר הִנָּם יָמִים הַמְסֻגָּלִים לִרְפוּאַת הַגּוּף, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (שבת קמז ע"ב): אָמַר שְׁמוּאֵל, כָּל הַמַּשְׁקִים לִרְפוּאָה מוֹעִילִים לָאָדָם מִפֶּסַח וְעַד עֲצֶרֶת. וּמְבָאֵר הַחַתָּם סוֹפֵר שֶׁהַכַּוָּנָה הִיא עַל חֹדֶשׁ אִיָּר, וְהָרֶמֶז לְכָךְ הוּא בַּפָּסוּק "אֲנִי ד' רֹפְאֶךָ" ר"ת אִיָּר, כָּךְ גַּם הַפָּסוּק "אִיְּבֵי יָשֶׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע" ר"ת אִיָּר, וּמִזְּמוֹר זֶה נֶאֱמַר כַּאֲשֶׁר דָּוִד הַמֶּלֶךְ הִתְרַפֵּא מֵחָלְיוֹ.

הַשָּׁלוֹם מַמְשִׁיךְ רְפוּאָה לָאָדָם

וּמְבָאֵר רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א (ליקו"מ רעז), שֶׁהַטַּעַם שֶׁיָּמִים אֵלּוּ הִנָּם מְסֻגָּלִים לִרְפוּאָה, וּכְמוֹ שֶׁנִּרְמָז בַּפָּסוּק **אֲנִי ד' רֹפְאֶךָ ר"ת אִיָּר**, מִפְּנֵי שֶׁיְּמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר הִנָּם יָמִים הַמְסֻגָּלִים לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנִּרְמָז בַּפָּסוּק [תהילים סז] **אִיְּבֵי יָשֶׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע ר"ת אִיָּר** - לְרַמֵּז שֶׁבְּחֹדֶשׁ זֶה נִכְנָעִים כָּל הָאוֹיְבִים שֶׁל הָאָדָם וְעוֹשִׂים שָׁלוֹם עִמּוֹ, וְעַל יְדֵי מִדַּת הַשָּׁלוֹם זוֹכֶה הָאָדָם לִרְפוּאָה.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַמַּחֲלוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן, בָּאוֹת עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בֵּין אַרְבַּעַת הַיְסוֹדוֹת שֶׁבְּגוּף הָאָדָם. וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם בְּשָׁלוֹם עִם כֻּלָּם, הוּא זוֹכֶה אַף לְשָׁלוֹם בְּגוּפוֹ וּמִתְרַפֵּא מֵחָלְיוֹ. וְלָכֵן יָמִים אֵלּוּ שֶׁבָּהֶם נִמְשָׁךְ הַשָּׁלוֹם, הִנָּם יָמִים הַמְסֻגָּלִים לִרְפוּאָה. זֹאת וָעוֹד, עַל יְדֵי מִדַּת הַשָּׁלוֹם שֶׁיֵּשׁ בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּחֹדֶשׁ אִיָּר, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נוֹתֶנֶת אֶת כֹּחוֹתֶיהָ וּסְגֻלָּתָהּ בַּצְּמָחִים וּבַזְּרָעִים, וְעַל יְדֵי כָּךְ, צְמָחִים אֵלּוּ מְרַפְּאִים אֶת הָאָדָם מֵחָלְיוֹ (עיי"ש).

יְמֵי טָהֳרָה מִזְּהֲמַת מִצְרַיִם וּרְפוּאָה מֵהַמִּדּוֹת הָרָעוֹת

וּבֵאֵר הָ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל" מֵאַפְּטָא (דרוש לר"ח אייר ד"ה טעם), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁחֹדֶשׁ אִיָּר נִקְרָא בִּלְשׁוֹנָם חֹדֶשׁ "מַאי", כִּי **"מַי" בְּגִימַטְרִיָּה חֲמִשִּׁים, לְרַמֵּז עַל חֲמִשִּׁים יְמֵי הָעֹמֶר,** שֶׁהָרוֹפְאִים אוֹמְרִים שֶׁיָּמִים אֵלּוּ הִנָּם מְסֻגָּלִים לִרְפוּאַת הָאָדָם. וְעִקַּר רְפוּאַת הָאָדָם הוּא מִן הַמִּדּוֹת הָרָעוֹת, וְיָמִים אֵלּוּ בָּהֶם נִטְהֲרוּ יִשְׂרָאֵל מִזְּהֲמַת מִצְרַיִם, הִנָּם יָמִים הַמְסֻגָּלִים לִרְפוּאַת נֶפֶשׁ הָאָדָם, וְלִקְנוֹת בָּהֶם מִדּוֹת טוֹבוֹת, וְלָכֵן קוֹרְאִים בָּהֶם בְּשַׁבָּת אֶת מַסֶּכֶת אָבוֹת שֶׁהִיא מְדַבֶּרֶת מִמַּעֲלַת וְקִנְיַן מִדּוֹת טוֹבוֹת, כִּי יָמִים אֵלּוּ הִנָּם טוֹבִים וּמְסֻגָּלִים מְאֹד לִרְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ, עכ"ל.

יְמֵי הַסְּפִירָה הַמְסֻגָּלִים לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת

וְכֵן כָּתַב בְּתִקּוּנֵי זֹהַר (נו א), שֶׁמ"ט יָמִים אֵלּוּ הִנָּם כְּנֶגֶד הַפָּסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּבָרוּךְ שֵׁם שֶׁבָּהֶם יֵשׁ מ"ט אוֹתִיּוֹת, וְי"ב הַתֵּבוֹת שֶׁבִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הֵן כְּנֶגֶד י"ב שִׁבְטֵי קָהּ, שֶׁבָּהֶם יֵשׁ מ"ט אוֹתִיּוֹת. וְזֹאת לְרַמֵּז שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ מִתְגַּלָּה אַחְדוּת בֵּין כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל יְדֵי מ"ט יָמִים אֵלּוּ נִכְלָלִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּמ"ט אוֹתִיּוֹת שֶׁבִּשְׁמוֹת הַשְּׁבָטִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ [הבא"ח פרשת וארא ועוד] שֶׁשְּׁמַע יִשְׂרָאֵל מְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל עיי"ש.

וּמוּבָא עוֹד בַּבְּנֵי יִשָּׂשכָר [מאמרי חודש אייר מאמר ג], שֶׁלָּכֵן **מ"ט הוּא בְּגִימַטְרִיָּה לֵב טוֹב,** לְרַמֵּז שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ מִתְעוֹרֵר פְּנִימִיּוּת לְבָבָם הַטּוֹב וְהַטָּהוֹר שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְהִתְאַחֵד כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ.

וְדָבָר זֶה נִרְמָז בַּתֵּבוֹת **מַטְמוֹנִים - מ"ט מוֹנִים** - לְרַמֵּז שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ מִתְגַּלֶּה פְּנִימִיּוּת לְבָבָם הַטּוֹב, הַטָּמוּן בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְעַל זֶה מְרַמֵּז שְׁמוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ אִיָּר שֶׁנִּקְרָא גַּם חֹדֶשׁ זִיו, לְרַמֵּז שֶׁבּוֹ מִתְגַּלֶּה הַזִּיו וְהֶהָדָר שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל - וּבוֹ יָכוֹל כָּל אָדָם לִרְאוֹת אֶת הַזִּיו וְהַטּוֹב, שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

מַדּוּעַ נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל אוֹיְבֵיהֶם בִּזְכוּת מִצְוַת הָעֹמֶר

וְהִנֵּה עֹמֶר הַשְּׂעוֹרִים מְסַמֵּל אֶת תֹּקֶף וְחֹזֶק הַדִּינִים הַקָּשִׁים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ. וְכֵן כָּתַב הָאַרִיז"ל (שער הכוונות ימי הספירה) **שֶׁשְּׂעוֹרָה - הִיא כּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַגְּבוּרוֹת וְהַדִּינִים הַקָּשִׁים,** בִּהְיוֹתָהּ מִשֹּׁרֶשׁ מַנְצַפְּ"ךְ, שֹׁרֶשׁ הַדִּינִים. וְכַאֲשֶׁר אָנוּ סוֹפְרִים לָעֹמֶר, בְּכָךְ אָנוּ מַמְתִּיקִים אֶת כָּל הַגְּבוּרוֹת הַקָּשׁוֹת וְהַדִּינִים הַקָּשִׁים מִכָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁאָנוּ סוֹפְרִים דַּוְקָא לָעֹמֶר, כִּי בְּכָךְ אָנוּ מַמְתִּיקִים אֶת כָּל הַדִּינִים וּמַכְנִיעִים אֶת כָּל הַקְּלִפּוֹת הָרְמוּזוֹת בָּעֹמֶר.

וּמִפְּנֵי כָּךְ גָּדוֹל כֹּחָהּ שֶׁל מִצְוָה זוֹ לְהַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל שׂוֹנְאֵיהֶם וּמְבַקְּשֵׁי רָעָתָם, וּלְנַצֵּחַ אוֹתָם בְּכָל מִלְחֲמוֹתֵיהֶם כְּפִי שֶׁהָיָה בִּימֵי גִּדְעוֹן, יְחֶזְקֵאל, מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, חִזְקִיָּה, כְּמוֹ שֶׁגִּלּוּ חַז"ל שֶׁנִּצְּלוּ יִשְׂרָאֵל בִּימֵיהֶם בִּזְכוּת מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר.

כָּךְ גַּם בִּזְכוּתָהּ שֶׁל מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִלְחַמְתָּם עִם עֲמָלֵק שֶׁהָיְתָה בְּיָמִים אֵלּוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (סדר עולם רבה פ"ה). וְהִנֵּה עַם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר הָיוּ מְקֻפָּדִים בְּעַנְיְנֵי כָּבוֹד, וְלָכֵן עֲמָלֵק לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִלָּחֵם עִמָּהֶם כְּלָל, כִּי הוּא לֹא הָיָה יָכוֹל לִרְאוֹתָם כִּי הֵם

הָיוּ מְסֻתָּרִים בְּעַנְנֵי כָּבוֹד. וְכָל מִלְחַמְתּוֹ שֶׁל עֲמָלֵק הָיְתָה רַק בְּמִי שֶׁנִּפְלַט מֵהֶעָנָן, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהוּא דִּבֵּר לָשׁוֹן הָרָע שֶׁעָנְשׁוֹ לָשֶׁבֶת מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, וְעַל יְדֵי כָּךְ עֲמָלֵק הָיָה יָכוֹל לִרְאוֹתָם וְנִלְחַם בָּהֶם.

וְכֵן כָּתְבוּ הַכְּלִי יָקָר [פ' כי תצא] וְהַמָּאוֹר וָשָׁמֶשׁ [דרשות לשבועות], שֶׁכָּל מִלְחַמְתּוֹ שֶׁל עֲמָלֵק הָיְתָה לְקָרֵר אֶת הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה שֶׁבֵּין יִשְׂרָאֵל, וּלְהַכְנִיס בָּהֶם מְרִיבָה וּמַחְלֹקֶת, מִפְּנֵי שֶׁרַק עַל יְדֵי כָּךְ הָיָה עֲמָלֵק יָכוֹל לִשְׁלֹט בָּהֶם רַחֲמָנָא לִצְלַן.

יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר יְמֵי שָׁלוֹם וְאַחְדוּת

כְּמוֹ כֵן בְּיָמִים אֵלּוּ זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְמֹחִין חֲדָשִׁים עַל יְדֵי מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר, וְעַל יְדֵי הַדַּעַת זוֹכֶה הָאָדָם לְשָׁלוֹם, כַּמְבֹאָר בְּליקו"מ (נו) שֶׁלֶּעָתִיד לָבוֹא כְּשֶׁתִּרְבֶּה הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ד' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים", לָכֵן יִרְבֶּה הַשָּׁלוֹם אֲפִלּוּ בֵּין הַבְּהֵמוֹת וְהַחַיּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ", כִּי עַל יְדֵי הַדַּעַת זוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת הָרַחְמָנוּת וּלְשָׁלוֹם גָּדוֹל עִם כֻּלָּם. וְלָכֵן בִּימֵי הַסְּפִירָה בָּהֶם זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְמֹחִין חֲדָשִׁים, מִתְעוֹרֶרֶת אַחְדוּת וְשָׁלוֹם גָּדוֹל בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וּצְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהִזָּהֵר יוֹתֵר בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם כֵּלִים לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל הַיּוֹרֵד בְּיָמִים אֵלּוּ.

מַדּוּעַ כֹּחָם הַגָּדוֹל וּסְגֻלָּתָם הָעֲצוּמָה שֶׁל יְמֵי הָעֹמֶר

וְהִנֵּה כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק לַעֲרֹךְ שִׁנּוּי בְּמַעֲשָׂיו וּבְמִדּוֹתָיו, בִּתְכוּנוֹתָיו וּבְכָל מִפְעָלָיו.

אָמְנָם הַשִּׁנּוּי הָאֲמִתִּי הִנּוֹ קָשֶׁה מְאֹד לְבִצּוּעַ, מִפְּנֵי שֶׁהֶרְגֵּלָיו שֶׁל הָאָדָם נַעֲשׂוּ לוֹ כְּטֶבַע שֵׁנִי, וּכְפִי שֶׁהֶרְגַּל הָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו וּבִתְכוּנוֹתָיו, כָּךְ הוּא מַמְשִׁיךְ בְּדֶרֶךְ כְּלָל כָּל יְמֵי חַיָּיו עִם שִׁנּוּיִים קַלִּים לְכָאן אוֹ לְשָׁם.

אֲבָל יֶשְׁנָם יָמִים מְיֻחָדִים בָּהֶם מִשְׁתַּנִּים כָּל הַכְּלָלִים, וְהַמַּפָּה הַכְּלָלִית זָזָה לַחֲלוּטִין וּמִשָּׁמַיִם מְבַצְּעִים בִּשְׁבִיל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאִתָּנוּ אֶת הַשִּׁנּוּיִים הַנִּדְרָשִׁים, וְכָל שֶׁעָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת הוּא לְהַפְנִים בְּקִרְבֵּנוּ אֶת הַשִּׁנּוּי וְהַמַּהְפֵּךְ.

וְזֶה נַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם בּוֹ אָנוּ סוֹפְרִים לָעֹמֶר, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ חָלִים שִׁנּוּיִים אַדִּירִים בְּכָל הַסְּפִירוֹת וְהָעוֹלָמוֹת, הַמַּשְׁפִּיעִים עַל כָּל מִדּוֹתֵינוּ וּתְכוּנוֹתֵינוּ, עַד שֶׁבְּקַלּוּת נוּכַל לְהִשְׁתַּנּוֹת וּלְהִתְהַפֵּךְ מִקָּצֶה לְקָצֶה.

יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר – יָמִים הַמְסֻגָּלִים לְשִׁנּוּי

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל הַ"שְּׂפַת אֱמֶת" זִיע"א, שֶׁיְּמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר הִנָּם יָמִים נִשְׂגָּבִים מְאֹד, אֲשֶׁר בָּהֶם יָכוֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לַעֲשׂוֹת שִׁנּוּי בְּפֹעַל בִּתְכוּנוֹתָיו וּבְמִדּוֹתָיו.

וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּמַהוּתָם שֶׁל הַיָּמִים הָאֵלּוּ בְּרֵאשִׁית הִתְהַוּוּת יִשְׂרָאֵל לְעַם, אָנוּ מַבְחִינִים וְרוֹאִים שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ עַם יִשְׂרָאֵל עָבַר שִׁנּוּי דְּרָסְטִי וּמָהוּתִי, שִׁנּוּי מִקָּצֶה לְקָצֶה, וְכָךְ בְּיָמִים אֵלּוּ עַם יִשְׂרָאֵל הִתְהַפֵּךְ מֵהָאֻמָּה הַשְּׁפָלָה בְּיוֹתֵר בָּאֻמּוֹת, שֶׁהָיוּ עֲבָדִים בְּזוּיִים וּשְׁפָלִים מְאוֹת שָׁנִים, דּוֹרוֹת עַל גַּבֵּי דּוֹרוֹת שֶׁל עֲבָדִים.

וּבְיָמִים אֵלּוּ עַם יִשְׂרָאֵל הִתְהַפֵּךְ מֵהָפֵךְ לְהָפֵךְ, לָאֻמָּה הַנִּבְחֶרֶת

מִכָּל הָאֻמּוֹת, הָאֻמָּה שֶׁבִּשְׁבִילָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁדֵּד אֶת כָּל מַעַרְכוֹת הַטֶּבַע, הוּא הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם בְּעַמּוּד אֵשׁ בַּלֵּילוֹת לְהָאִיר לָהֶם אֶת הַדְּרָכִים, וּבְעַמּוּד עָנָן בַּיָּמִים לְיַשֵּׁר לָהֶם אֶת כָּל הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת, וּלְנַקּוֹתָם מִכָּל הַטְּרָשִׁים, וְהַנְּחָשִׁים וְהַמַּזִּיקִים הַמְּצוּיִים בַּמִּדְבָּרִיּוֹת, הָאֻמָּה לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵעַ אֶת הַיָּם לִשְׁנֵים עָשָׂר גְּזָרִים, וְעַם יִשְׂרָאֵל עוֹבְרִים בּוֹ בְּגָאוֹן וּבְרֹאשׁ מוּרָם וְזָקוּף.

וּפִסְגַּת יָמִים אֵלּוּ הִיא יוֹם מַתַּן תּוֹרָה, בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹרֵד עִם כָּל הַפָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה, בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים וּבְקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל, וְנוֹתֵן לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא תַּכְלִית כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, כְּשֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ שָׁקֵט וְדוֹמֵם, צִפּוֹר לֹא מְצַיֶּצֶת, וְשׁוֹר לֹא גּוֹעֶה, כְּשֶׁהָעָם הַנִּבְחָר מְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, נֵזֶר הַבְּרִיאָה, לָעָם הַנִּבְחָר שֶׁהוּא נֵזֶר הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ.

וְזֹאת כַּאֲשֶׁר אַךְ לִפְנֵי חֲמִשִּׁים יוֹם, עַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ עֲדַיִן עֲבָדִים נִרְצָעִים הַמְּשֻׁעְבָּדִים לָאֻמָּה הַחֲזָקָה בְּיוֹתֵר בַּתֵּבֵל, כְּשֶׁאַף אֶחָד בָּעוֹלָם לֹא הֶאֱמִין שֶׁקַּיֶּמֶת אֶפְשָׁרוּת לָצֵאת מִשָּׁם, בִּהְיוֹתָהּ אֶרֶץ הַמֻּקֶּפֶת בִּכְשָׁפִים אֲשֶׁר אֵינָם מְאַפְשְׁרִים לַעֲבָדֶיהָ לָצֵאת מִשָּׁם לְעוֹלָם. וְהִנֵּה עַם יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים מִשָּׁם בְּקוֹל גָּדוֹל לְעֵינֵי כֹּל, בְּאֶמְצַע הַיּוֹם קֶבֶל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

כֵּיצַד זוֹכִים לָצֵאת מִמִּצְרַיִם הַפְּרָטִית

וְהַמַּהְפֵּךְ הַגָּדוֹל וְהֶעָצוּם הַזֶּה שֶׁאֵרַע עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בַּחֲמִשִּׁים יוֹם אֵלּוּ, אֲשֶׁר הֵחֵל מִיצִיאַת מִצְרַיִם בְּט"ו נִיסָן וְעַד יוֹם ו' סִיוָן, חַג מַתַּן תּוֹרָה - הוּא מִתְרַחֵשׁ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵחָדָשׁ. **וּמִפְּנֵי כָּךְ בִּימִים אֵלּוּ טָמוּן כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד**, וְלָכֵן אַף הָאָדָם הַנָּמוּךְ בְּיוֹתֵר הַנִּמְצָא בְּדַרְגָּה שְׁפָלָה וְהַגָּרוּעַ בְּיוֹתֵר, יָכוֹל בִּימִים אֵלּוּ לְהִתְהַפֵּךְ מִקָּצֶה לְקָצֶה,

וְלָצֵאת מִדַּרְגַּת עֶבֶד בְּמִצְרַיִם, שֶׁזֶּה מְסַמֵּל אֶת הָאָדָם הַמִּשְׁעְבָּד בִּכְלַל מַהוּתוֹ וְלִבּוֹ לִיצָרָיו וּלְתַאֲוֹתָיו, כְּשֶׁהוּא כָּבוּל בָּהֶם בִּכְבָלִים נִסְתָּרִים וּסְמוּיִים, כְּבָלִים הָעֲשׂוּיִם מִבַּרְזֶל וּפְלָדָה הַמְּנֻחִים עַל לִבּוֹ וְעַל מֹחוֹ, וְחוֹנְקִים אֶת נִשְׁמָתוֹ בְּטַבַּעַת חָנָק לְבַל תּוּכַל לְהַרְגִּישׁ אֶת עֹנֶג הַקְּדֻשָּׁה וְנֹעַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר אֵינוֹ מַאֲמִין שֶׁאִי פַּעַם הוּא יוּכַל לְהִשְׁתַּחְרֵר וְלָצֵאת מֵהֶם לַחָפְשִׁי - וְלִזְכּוֹת לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת.

וּבְיָמִים אֵלּוּ אַף הוּא - אִם הוּא רַק יַחְפֵּץ בְּכָךְ וְיִרְצֶה לַעֲשׂוֹת שִׁנּוּי מַהוּתִי וְשָׁרְשִׁי בְּכָל מִדּוֹתָיו וּתְכוּנוֹתָיו - הוּא יוּכַל לְבַצֵּעַ מַהְפֵּךְ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, עַד שֶׁיֵּצֵא לְגַמְרֵי חָפְשִׁי מִמִּצְרַיִם הַפְּרָטִית שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵן מִדּוֹתָיו הַגְּרוּעוֹת וְהַפְּסוּלוֹת, אֶל קַבָּלַת הַתּוֹרָה הָאִישִׁית שֶׁלּוֹ, שֶׁזֶּה גִּלּוּי מַהוּתוֹ הַפְּנִימִית הַטְּמוּנָה בְּכָל יְהוּדִי וִיהוּדִי.

שִׁנּוּי זֶה לֹא קוֹרֶה בְּיוֹם אֶחָד וּבְבַת אַחַת, אֶלָּא בְּכָל מ"ט יְמֵי הָעֹמֶר בָּהֶם עַם יִשְׂרָאֵל מִשְׁתּוֹקֵק וּמְצַפֶּה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. בְּכָל יוֹם וָיוֹם מִיָּמִים אֵלּוּ טָמוּן הַכֹּחַ הַגָּדוֹל לְהִשְׁתַּנּוֹת וּלְהִתְהַפֵּךְ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, עַד שֶׁיָּכוֹל הָאָדָם לָצֵאת מִמַּדְרֵגַת "עֶבֶד בְּמִצְרַיִם", וּלְהִתְעַלּוֹת לְפִסְגַּת הַפְּסָגוֹת, הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ בְּהַר סִינַי. וְאַף הָאָדָם הַנָּמוּךְ בְּיוֹתֵר הַחוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ, הֲלֹא אֲנִי נִמְצָא בְּמַדְרֵגָה פְּחוּתָה וּשְׁפָלָה מְאֹד כַּאֲשֶׁר אֲנִי מַכִּיר אֶת נִגְעֵי נַפְשִׁי וּלְבָבִי, וּבְוַדַּאי אֵינֶנִּי יָכוֹל לִזְכּוֹת לְאֵיזוֹ מַדְרֵגָה וּקְדֻשָּׁה בָּעוֹלָם - אַף הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְכָל זֶה בְּיָמִים אֵלּוּ.

מָתַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּהַר בְּעַם יִשְׂרָאֵל

וְהִנֵּה בְּיָמִים אֵלּוּ בָּהֶם עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בַּמַּדְרֵגָה הַשְּׁפָלָה

בְּיוֹתֵר מִבְּחִינָה רוּחָנִית, כַּאֲשֶׁר הֵם כְּבָר נִשְׁקְעוּ בְּכָל אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע מַדְרֵגוֹת הַטֻּמְאָה, וְעוֹד רֶגַע קָט הֵם הָיוּ שׁוֹקְעִים בַּשַּׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַטֻּמְאָה, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ הֵם לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לָצֵאת לְעוֹלָם וָעֶד. וּבְמַצָּב זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּנוּ לְעַם, לְהוֹצִיא אוֹתָנוּ מִמִּצְרַיִם בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים עֲצוּמִים וְנוֹרָאִים לְעֵינֵי כָּל הָעַמִּים.

וְהָאַהֲבָה הַזֹּאת לְעַם יִשְׂרָאֵל, מִתְגַּלָּה וּמִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בַּיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הַלָּלוּ שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר, בָּהֶם הִתְגַּלְּתָה אַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעַמּוֹ, אַף לְאֵלּוּ הַשְּׁקוּעִים בְּכָל שַׁעֲרֵי הַטֻּמְאָה, בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו, בְּעֹמֶק הַהֶרְגֵּלִים הָרָעִים וְהַמְּגֻנִּים שֶׁל תַּאֲווֹת עוֹלָם הַזֶּה. וּמִשָּׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָרַד בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ לִגְאֹל אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: **"וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם" - "לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף"**. וּמִשָּׁם הוֹצִיאָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֶעֱלָם לְפִסְגַּת הַמַּעֲלוֹת לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי, וּבוֹ פָּסְקָה זְהֲמָתָן שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וְלָכֵן יָכוֹל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לִזְכּוֹת אַף הוּא לְכָל זֶה בְּיָמִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ.

מַדּוּעַ לֹא סוֹפְרִים לְמַתַּן תּוֹרָה

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר, מַדּוּעַ כַּאֲשֶׁר הַתּוֹרָה מְצַוָּה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לִסְפֹּר אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה יוֹם בֵּין פֶּסַח לְשָׁבוּעוֹת לִקְרַאת קַבָּלַת הַתּוֹרָה, הֲרֵי הִיא בּוֹחֶרֶת לְצַיֵּן זֹאת בְּאִזְכּוּרָם שֶׁל הַמִּנְחוֹת שֶׁהִקְרִיבוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּפֶסַח וּבְשָׁבוּעוֹת, **שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת תִּסְפֹּר לְךָ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה** - דְּהַיְנוּ מֵהַזְּמַן שֶׁבּוֹ מַקְרִיבִים אֶת מִנְחַת הָעֹמֶר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַד מָחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'.

וּמָה הַטַּעַם שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֵינָהּ מְצַוָּה אוֹתָנוּ לִסְפֹּר עַל יְדֵי אֲמִירַת הַתַּאֲרִיךְ וְהַמּוֹעֵד הַמְדֻיָּק שֶׁבּוֹ אָנוּ נִמְצָאִים מִפֶּסַח וְעַד שָׁבוּעוֹת?

יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר – כֹּחַ לְהִשְׁתַּנּוֹת וְלַעֲשׂוֹת מַהְפֵּךְ

אֶלָּא מַסְבִּיר הַמַּהַרְשָׁ"א וְעוֹד מְפָרְשִׁים רַבִּים, שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בָּאָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ, שֶׁיָּמִים אֵלּוּ שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר הִנָּם יָמִים קְדוֹשִׁים וְנַעֲלִים מְאֹד, שֶׁבָּהֶם גְּנוּזִים הַכֹּחַ וְהַיְכֹלֶת שֶׁל הָאָדָם לְהִשְׁתַּנּוֹת וְלַהֲפֹךְ אֶת טִבְעוֹ הָרַע מֵרַע לְטוֹב, וְלָצֵאת מַמָּשׁ מִבְּחִינַת בְּהֵמָה לִבְחִינַת אָדָם, לָצֵאת מִגִּדְרָהּ שֶׁל בְּהֵמָה שֶׁאֵינֶנָּה שׁוֹלֶטֶת עַל עַצְמָהּ אֶלָּא הוֹלֶכֶת תָּמִיד אַחַר תַּאֲוֹתֶיהָ לְלֹא שׁוּם מַעֲצוֹרִים, וְלַהֲפֹךְ לְאָדָם הַשּׁוֹלֵט בְּעַצְמוֹ בְּיִצְרוֹ בְּמִדּוֹתָיו וּבְכֹחוֹתָיו.

וְלָכֵן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מְצַיֶּנֶת לְמָחֳרַת הַפֶּסַח אֶת הַקְרָבַת הָעֹמֶר שְׁעוֹרִים שֶׁהוּא מַאֲכָל שֶׁל בְּהֵמָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (פסחים ג), וּבְשָׁבוּעוֹת הַתּוֹרָה מְצַיֶּנֶת אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאִים מֵחִטִּים - שֶׁהֵן מַאֲכָלוֹ שֶׁל כָּל אָדָם, לְלַמְּדֵנוּ אֶת הַכֹּחַ הַגָּדוֹל הַגָּנוּז בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁבָּהֶם יָכוֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְהִתְהַפֵּךְ מִקָּצֶה לְקָצֶה, מִגֶּדֶר בְּהֵמָה הַנִּשְׁלֶטֶת בְּיַד יִצְרָהּ לְגֶדֶר אָדָם הַשּׁוֹלֵט הוּא בְּיִצְרוֹ וּבְכֹחוֹתָיו.

וּלְפִי הֶסְבֵּר זֶה נָבִין מַדּוּעַ הַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְחַג מַתַּן תּוֹרָה בְּשֵׁם "חַג הַשָּׁבוּעוֹת", וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכֻּלּוֹ נוֹצַר רַק עַל יְדֵי שִׁבְעַת הַשָּׁבוּעוֹת בָּהֶם אָנוּ סוֹפְרִים לָעֹמֶר, אֲשֶׁר בָּהֶם אָנוּ נֶהְפָּכִים וּמִתְהַפְּכִים מִגֶּדֶר בְּהֵמָה לְגֶדֶר אָדָם. וְכָל אָדָם לְפִי מָה שֶׁזָּכָה לְהִתְהַפֵּךְ בִּימֵי סְפִירַת הָעֹמֶר, כֵּן הוּא זוֹכֶה בְּיוֹם מַתַּן תּוֹרָה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ. הַשֵּׁם יְזַכֵּנוּ, אָמֵן.

פרק ד

וּבָאוּ כֻלָּם בִּבְרִית יַחַד

חַג הַשָּׁבוּעוֹת

פרק ד

וּבָאוּ כֻּלָּם בִּבְרִית יַחַד - חַג הַשָּׁבוּעוֹת

פְּתִיחָה

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בִּגְדֻלַּת יוֹם מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר כַּיָּדוּעַ בְּיוֹם זֶה נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹרָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵחָדָשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּבִּי"ט מִטֵּרָאנִי זִיע"א, שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ חַג הַשָּׁבוּעוֹת נִקְרָא בַּתּוֹרָה: יוֹם מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ בִּלְשׁוֹן הוֹוֶה, וְלֹא זֵכֶר לְמַתַּן תּוֹרָתֵנוּ בִּלְשׁוֹן עָבָר, מִפְּנֵי שֶׁבָּזֶה מִתְעַלֶּה חַג הַשָּׁבוּעוֹת עַל כָּל הַחַגִּים כֻּלָּם, אֲשֶׁר הֵם רַק זֵכֶר לַנִּסִּים שֶׁהָיוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה, וּבָהֶם יֶשְׁנָהּ הֶאָרָה מֵאוֹתָם נִסִּים שֶׁהָיוּ בִּזְמַנִּים אֵלּוּ בְּכָל שָׁנָה בַּחַגִּים וּבַמּוֹעֲדִים.

אֲבָל שׁוֹנֶה הוּא חַג הַשָּׁבוּעוֹת, שֶׁבּוֹ נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵחָדָשׁ אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וּמִצְוֹתֶיהָ לְיִשְׂרָאֵל עַם סְגֻלָּתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁמְּסַפֵּר עַל צַדִּיקִים רַבִּים כְּדֶגְמַת הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי יְחֶזְקֵאל מִשִּׁינָאוָא וְהָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב וָעוֹד, שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת אֶת הַקּוֹלוֹת וְהַבְּרָקִים, וְאֶת הַקּוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף שֶׁל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת אֲשֶׁר מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁהָיָה בִּזְמַן מַתַּן תּוֹרָה.

וּמִפְּנֵי כָּךְ חַג הַשָּׁבוּעוֹת אֲשֶׁר הוּא **"יוֹם הַדִּין לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה"**, כִּלְשׁוֹן הָרָ"ן בִּדְרָשׁוֹתָיו וְהַשְּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ בְּסִפְרוֹ, וּמְקוֹרוֹ בְּדִבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת ויחי רכו) הַמְבָאֵר שֶׁמָּה שֶׁחֲזַ"ל כָּתְבוּ שֶׁבַּעֲצֶרֶת נִדּוֹנִים עַל פֵּרוֹת הָאִילָן (ראש השנה פרק א), כַּוָּנָתָם עַל פִּי הַסּוֹד עַל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאוֹת כָּךְ, כִּי בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת נִכְתָּב בַּשָּׁמַיִם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כַּמָּה יִזְכֶּה לְקִנְיַן הַתּוֹרָה בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, הֵן לִפְתִיחַת הַלֵּב בַּתּוֹרָה, הֵן לְהַרְגָּשַׁת הַנְּעִימוּת וְהַמְּתִיקוּת בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ, וְהֵן לְזִכְרוֹן וְלִידִיעַת הַתּוֹרָה, וְהֵן לְכָל דַּרְגַּת הַחַיִּים הָרוּחָנִיִּים שֶׁל הָאָדָם.

וְלָכֵן עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן כֵּיצַד נִזְכֶּה לְהָכִין אֶת עַצְמֵנוּ לַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, שֶׁהוּא הַחַג הַיָּחִיד שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה שֶׁיֶּשְׁנוֹ צִוּוּי מְיֻחָד לְהִתְכּוֹנֵן לִקְרָאתוֹ בַּהֲכָנָה מְיֻחֶדֶת, עַל יְדֵי שֶׁסּוֹפְרִים לְפָנָיו אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה יוֹם, כְּשֶׁבְּסִיּוּמָם יֶשְׁנָם אֶת שְׁלֹשֶׁת יְמֵי הַהַגְבָּלָה הַמֻּקְדָּשִׁים כֻּלָּם לַהֲכָנָה רַבָּתִי לַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְהָיוּ נְכֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי".

כְּמוֹ כֵן כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּכָל מִנְהֲגֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת, יוֹם מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, יֶשְׁנָם כַּמָּה שְׁאֵלוֹת הָעוֹלוֹת בְּלִבּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה

הִנֵּה הַהֲכָנָה הָעִקָּרִית לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הִיא בְּוַדַּאי הָעֵסֶק בַּתּוֹרָה וְהַתְמָדָתָהּ וְהַדִּקְדּוּק בְּקִיּוּם מִצְוֹתֶיהָ, יַחַד עִם הִשְׁתַּדְּלוּת הָאָדָם לִזְכּוֹת לְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה קִנְיְנֵי הַתּוֹרָה שֶׁמָּנוּ חֲזַ"ל בַּמִּשְׁנָה בְּאָבוֹת, שֶׁהֵם הַתְּנָאִים הַנִּדְרָשִׁים לְהַשָּׁגַת הַתּוֹרָה.

אָמְנָם כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּדִבְרֵי חֲזַ"ל, אָנוּ רוֹאִים דָּבָר מְפֻלָּא מְאֹד, שֶׁכַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל עָמְדוּ לִפְנֵי מַתַּן תּוֹרָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

רָצָה לָתֵת לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר הִיא הָיְתָה שַׁעֲשׁוּעָיו תָּמִיד וּבָהּ הוּא הִסְתַּכֵּל וּבָרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם - כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר - הוּא חִכָּה וְהִמְתִּין, עַד שֶׁפָּסְקוּ יִשְׂרָאֵל מִכָּל הַמַּחְלוֹקוֹת וְהַמְּרִיבוֹת שֶׁהָיוּ בֵּינֵיהֶם וְרַק אָז הוּא נָתַן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה.

כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ויקרא רבה ט ט), עַל הַפָּסוּק (שמות יט, ב) **"וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר": אָמַר חוּרִי "גָּדוֹל הַשָּׁלוֹם, שֶׁכָּל הַחֲנִיּוֹת שֶׁחָנוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר הָיוּ בְּמַחֲלֹקֶת וְלָכֵן נֶאֱמַר תָּמִיד וַיִּסְעוּ וַיַּחֲנוּ - בִּלְשׁוֹן רַבִּים, וּבְהַר סִינַי חָנוּ בְּשָׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר- בִּלְשׁוֹן יָחִיד, לְרַמֵּז שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל הִתְאַחֲדוּ יַחְדָּו, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הוֹאִיל וְשָׂנְאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּחֲלֹקֶת, וְאָהֲבוּ אֶת הַשָּׁלוֹם, וְנַעֲשׂוּ חֲנָיָה אַחַת הֲרֵי הַשָּׁעָה שֶׁאֵתֶּן לָכֶם אֶת תּוֹרָתִי.**

וְנִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה מַדּוּעַ הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם הֵם הַתְּנַאי וְהַכְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חִכָּה עַד שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים יַחְדָּו בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת, כְּדֵי לָתֵת לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְרַק כַּאֲשֶׁר הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא **"הֲרֵי הַשָּׁעָה שֶׁתְּקַבְּלוּ אֶת תּוֹרָתִי"**?

שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה

מַדּוּעַ נָהֲגוּ בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לִקְרֹא אֶת מְגִלַּת רוּת בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת? מָה הַקֶּשֶׁר וְהַשַּׁיָּכוּת שֶׁיֵּשׁ בֵּין מְגִלַּת רוּת לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת?

שְׁאֵלָה שְׁלִישִׁית

מַדּוּעַ נִתְּנָה הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה דַּוְקָא בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ? הַאִם יֵשׁ לְכָךְ סִבָּה מְיֻחֶדֶת? וְאִם כֵּן מַהוּ הַקֶּשֶׁר הַמְיֻחָד שֶׁבֵּין קַבָּלַת הַתּוֹרָה לְיוֹם הַשַּׁבָּת?

שְׁאֵלָה רְבִיעִית

מַדּוּעַ דַּוְקָא בְּחַג גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ זֶה נָהֲגוּ יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל גַּם מַאֲכְלֵי חֶלֶב, שֶׁהֵם פְּחוּתִים בְּעֶרְכָּם וּבְמַהוּתָם מִמַּאֲכְלֵי בָּשָׂר, הַמְשַׂמְּחִים אֶת הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל 'אֵין שִׂמְחָה אֶלָּא בְּבָשָׂר וְיַיִן'?

שְׁאֵלָה חֲמִישִׁית

מַדּוּעַ כַּאֲשֶׁר אֻמּוֹת הָעוֹלָם קִנְּאוּ בְּעַם יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, הוֹצִיא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת סֵפֶר הַיּוּחֲסִין שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל בַּמִּדְרָשׁ (במדבר רבה)? וּבַמֶּה מְיֻחָסִים יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁאַף הֵם מְיֻחָסִים לְאַבְרָהָם מִבְּנוֹ יִשְׁמָעֵאל וּלְיִצְחָק מִבְּנוֹ עֵשָׂו?

שְׁאֵלָה שִׁשִּׁית

מַדּוּעַ כָּתְבוּ חֲז"ל (קידושין עב) שֶׁמַּעֲלָתָהּ וְשִׁבְחָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה הִיא בְּכָךְ שֶׁהִיא מְשֻׁלֶּשֶׁת בְּכָל דְּבָרֶיהָ וּבְחִינוֹתֶיהָ? וְכִי מָה הַשֶּׁבַח הַגָּדוֹל בְּכָךְ שֶׁהַתּוֹרָה מְשֻׁלֶּשֶׁת? וְאֵיזֶה שֶׁבַח קַיָּם בַּמִּסְפָּר שָׁלוֹשׁ?

שְׁאֵלָה שְׁבִיעִית

מַדּוּעַ בָּחֲרָה הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיַּעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְוַת הַבִּכּוּרִים, שֶׁהִיא הַמִּצְוָה לְהָבִיא אֶת בִּכּוּרֵי הַפֵּרוֹת לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ דַּוְקָא בְּיוֹם מַתַּן תּוֹרָה? וּמָה הַקֶּשֶׁר בֵּין הַבִּכּוּרִים לְבֵין קַבָּלַת הַתּוֹרָה?

שְׁאֵלָה שְׁמִינִית

מַדּוּעַ כָּתְבוּ חֲז"ל וְכֵן נִפְסַק לַהֲלָכָה (שו"ע סימן תכט) שֶׁיֶּשְׁנוֹ עִנְיָן מְיֻחָד בְּכָל שָׁנָה לִקְרֹא אֶת פָּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר הַמְסַפֶּרֶת כֵּיצַד מָנוּ

וְסָפְרוּ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, לִפְנֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת יוֹם מַתַּן תּוֹרָה - וְנָתְנוּ חֲז"ל רֶמֶז עַל כָּךְ "מְנוּ וְעִצְרוּ"?

שְׁאֵלָה תְּשִׁיעִית

לְאֵלּוּ מַתָּנוֹת זָכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר פָּסְקָה מֵהֶם זְהַמְּתוֹ שֶׁל הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי בִּשְׁעַת מַתַּן תּוֹרָה? וּמַדּוּעַ בַּעֲוֹוֹן חֵטְא הָעֵגֶל בִּלְבַד, חָזְרָה וְשָׁבָה כָּל זְהֲמַת הַנָּחָשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל?

שְׁאֵלָה עֲשִׂירִית

מַדּוּעַ אָנוּ עוֹרְכִים אֶת מַתַּן תּוֹרָה בְּתַאֲרִיךְ ו' בְּסִיוָן, וְלֹא בְּז' בְּסִיוָן, אֲשֶׁר בּוֹ הָיְתָה קַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת (פב)?

הַתּוֹרָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעַם יִשְׂרָאֵל הִנָּם דָּבָר אֶחָד

וְהַתְּשׁוּבָה לְכָל הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלּוּ, נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי חֲז"ל (זוהר פרשת אחרי פח), הַמְגַלִּים שֶׁהַתּוֹרָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעַם יִשְׂרָאֵל הִנָּם דָּבָר אֶחָד. וְלָכֵן יֶשְׁנָם שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אוֹתִיּוֹת בַּתּוֹרָה כְּנֶגֶד שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף נְשָׁמוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּעַם יִשְׂרָאֵל. וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא בְּעַצְמָהּ וּבִפְנִימִיּוּתָהּ מֻרְכָּבֶת מִנִּשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל.

וְדָבָר זֶה רָמוּז כְּבָר בַּמִּלָּה הָרִאשׁוֹנָה בַּתּוֹרָה, בְּרֵאשִׁית ר"ת בַּתּוֹרָה יֵשׁ שִׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת. כְּמוֹ כֵן זֶה רָמוּז בִּשְׁמָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא ר"ת יֵשׁ שִׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת לַתּוֹרָה.

וּמִפְּנֵי כָּךְ עָמְדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּסֵדֶר מוֹפְתִי וּמְיֻחָד, כְּפִי

סִדְרָם וּמַעֲמָדָם בִּפְסוּקֵי הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַחֲתָם סוֹפֵר, עַל הַפָּסוּק **"וַיִּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק"**, שֶׁכָּל אֶחָד הִתְנוֹעֵעַ וְעָמַד בְּהַר סִינַי כְּפִי הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל יְדֵי כָּךְ נִתְּנָה הַתּוֹרָה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהֵם מְאֻחָדִים יַחְדָּו.

וְלָכֵן כָּתְבוּ חֲז"ל (מכילתא יתרו): **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, אֲפִלּוּ אִם הָיָה חָסֵר מִיִּשְׂרָאֵל אֶחָד, לֹא הָיוּ מְקַבְּלִים אֶת הַתּוֹרָה, כִּי כָּל עַם יִשְׂרָאֵל הֵם חֵלֶק מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.**

וּמִשּׁוּם כָּךְ כְּכָל שֶׁיַּרְבֶּה הָאָדָם בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, כָּךְ יִזְכֶּה לְקִנְיַן הַתּוֹרָה וּלְקִיּוּם כָּל מִצְוֹתֶיהָ.

וְלָכֵן בִּזְכוּת הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת שֶׁהָיָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, הֵם זָכוּ לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר", וְדָרְשׁוּ חֲז"ל שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים בְּהַר סִינַי, כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, וּבֵאֵר הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי יִצְחָק מִוָּארְקָא זִיעָ"א, שֶׁהַפָּסוּק "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר", הוּא מִלְּשׁוֹן חֵן, לְרַמֵּז שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי מָצְאָה חֵן בְּעֵינֵי חֲבֵרוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ הָיוּ כֻּלָּם בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת.

בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן מִתְעוֹרֶרֶת אַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל

וְכָתַב הַשְּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ, שֶׁאַחְדוּת זֹאת שֶׁהָיְתָה בֵּין יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר חָנוּ בְּמִדְבַּר סִינַי, מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן, כִּיוָן שֶׁבְּיוֹם זֶה חָנוּ יִשְׂרָאֵל לְמַרְגְּלוֹת הַר סִינַי, אֲשֶׁר שָׁם הֵם חָנוּ מִתּוֹךְ אַהֲבָה וְאַחְדוּת, וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בַּזְּמַן הַזֶּה, מִתְעוֹרֶרֶת מִשָּׁמַיִם אַהֲבָה וְאַחְדוּת בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מֵחָדָשׁ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת.

וְכֵן כָּתַב הַחִיד"א [לב דוד לא], שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ בָּהֶם חָנוּ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹךְ אַחְדוּת וְשָׁלוֹם, יוֹרֶדֶת מִשָּׁמַיִם אַחְדוּת עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וּמִי שֶׁיַּשְׁכִּין שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ בְּיָמִים אֵלּוּ, מֻבְטָח לוֹ שֶׁיְּסַיְּעוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם.

וּמוֹסִיף הַחִיד"א שֶׁהַטַּעַם שֶׁחָזַ"ל תִּאֲרוּ אֶת הָאַחְדוּת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל בְּלָשׁוֹן כְּפוּלָה: **"כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד"**, הוּא עַל פִּי מָה שֶׁחָזַ"ל (ירושלמי נדרים פ"ט) הִסְבִּירוּ עַל מָה שֶׁאָסְרָה הַתּוֹרָה לִנְקֹם וְלִנְטֹר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר', וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה כֵּיצַד יָכוֹל אָדָם לֹא לִנְטֹר שִׂנְאָה לַחֲבֵרוֹ אַף בְּלִבּוֹ לְאַחַר שֶׁהֵצִיק לוֹ וְהֵרַע לוֹ?

אֶלָּא מָשָׁל לְאֶחָד שֶׁקִּבֵּל מַכָּה בְּיָדוֹ הָאַחַת מִיָּדוֹ הַשְּׁנִיָּה, שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יָבוֹא לְהַכּוֹת אֶת הַיָּד הַזּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא זֹאת שֶׁהִכְּתָה אֶת יָדוֹ הַשְּׁנִיָּה, וְזֹאת מִכֵּיוָן שֶׁשְּׁתֵּיהֶן חֲלָקִים מִגּוּף אֶחָד - כָּךְ גַּם יִשְׂרָאֵל הֵם בְּשָׂרְשָׁם לְמַעְלָה כְּגוּף אֶחָד, וְרַק לְמַטָּה בְּגוּפָם הֵם מְפֻרָדִים וּמְפֻלָּגִים, וְרַק עַל יְדֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל יֵדְעוּ וְיִזְכְּרוּ שֶׁהֵם בְּשָׂרְשָׁם "כְּאִישׁ אֶחָד", הֵם יִזְכּוּ לָבוֹא לָאַחְדוּת הַשְּׁלֵמָה, לִהְיוֹת גַּם "בְּלֵב אֶחָד". וּמִפְּנֵי כָּךְ כָּתְבוּ חֲזַ"ל שֶׁהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי 'כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד'.

מֵהַר סִינַי לָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עֲנָוָה

וְכָתַב עוֹד הַחִיד"א ("דברים אחדים" דרוש טו) עַל הַפָּסוּק **"וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי"**, שֶׁבְּכָךְ יָשְׁנוֹ רָמֵז שֶׁנָּסְעוּ יִשְׂרָאֵל מִפֵּרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם. כִּי **'רְפִידִים' אוֹתִיּוֹת 'פְּרִידִים'**. וְאַחַר כָּךְ כָּתוּב **"וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי"**. מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ יִשְׂרָאֵל לְמִדְבַּר סִינַי וְרָאוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר לָתֵת אֶת הַתּוֹרָה בְּחֹדֶשׁ **"סִיוָן"** שֶׁהוּא בְּגִימַטְרִיָּה **"עָנָו"** וְכֵן הוּא רוֹצֶה לָתֵת לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה עַל

יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהָיָה יָדוּעַ בְּמִדַּת הָעֲנָוָה, וְרָאוּ גַּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵנִיחַ אֶת כָּל הֶהָרִים וּבָחַר רַק בְּהַר סִינַי שֶׁהָיָה הֲכִי נָמוּךְ וְשָׁפָל מִכָּל הֶהָרִים, וְכֵן **"סִינַי"** גִּימַטְרִיָּה **"עֲנָוָה"** - וּמִכָּל זֶה לָמְדוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בְּמִדַּת הָעֲנָוָה.

וְלָכֵן נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר", לְרַמֵּז שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל לָמְדוּ אֶת חֲשִׁיבוּת הָעֲנָוָה עַל יְדֵי שֶׁהִסְתַּכְּלוּ עַל הַר סִינַי, וְרָאוּ שֶׁהַשֵּׁם בָּחַר בּוֹ רַק בִּזְכוּת הָעֲנָוָה, וְעַל יְדֵי זֶה בָּאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הָעֲנָוָה.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי מִדַּת הָעֲנָוָה, כָּל אֶחָד רוֹאֶה אֶת מַעֲלַת חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁב אֶת עַצְמוֹ לְיוֹתֵר גָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ - וְלָכֵן עַל יָדָהּ זָכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת מְאֻחָדִים כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד.

וְעַל זֶה מְרַמֵּז הַפָּסוּק "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי", שֶׁהוּא **חֹדֶשׁ סִיוָן שֶׁמַּזָּלוֹ תְּאוֹמִים** הַמְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה "וְהָיוּ תֹאֲמִם מִלְּמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים".

וְכֵן הַפָּסוּק "בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי" מְלַמֵּד עַל מִדַּת הָעֲנָוָה שֶׁהָיְתָה לָהֶם כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲזַ"ל עַל הַפָּסוּק "וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה" (עירובין נד): אִם אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ כְּמִדְבָּר שֶׁהַכֹּל דָּשִׁין בּוֹ, הַתּוֹרָה נִתֶּנֶת לוֹ בְּמַתָּנָה. וְלָכֵן "בָּאוּ מִדְבַּר", מְרַמֵּז שֶׁשָּׁם בָּאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הָעֲנָוָה. וְעַל יָדָהּ זָכוּ לְשָׁלוֹם וְלָכֵן **"מִדְבַּר סִינָי" בְּגִימַטְרִיָּה "שָׁלוֹם"**, לְרַמֵּז שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים שָׁם בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב " וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל - כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד".

וְכֵן הַפָּסוּק "וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹקִים וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הָהָר", בָּא לְרַמֵּז שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קָרָא לְמֹשֶׁה דַּוְקָא מֵהָהָר, מִפְּנֵי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּחַר בְּהַר נָמוּךְ זֶה כִּי רְצוֹנוֹ הוּא רַק בַּעֲנָוָה. וְלָכֵן עַל הַפָּסוּק

כֹּה תֹּאמַר וְכוּ' וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, דָּרְשׁוּ חֲז"ל שֶׁאָמַר לָהֶם דְּבָרִים קָשִׁים כְּגִידִים, כִּי לִמְּדָם שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִפְרָדִים חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא תָּמִיד יִהְיוּ מְאֻחָדִים, וּבִזְכוּת מִדַּת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי. עכ"ד.

רְמָזִים נִפְלָאִים עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת וְהָאַחְדוּת

וְכָתַב בַּעַל הַחֶסֶד לְאַבְרָהָם, שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ הַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּהַר **חוֹרֵב שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת חִבּוּר**, וּבַחֹדֶשׁ סִיוָן שֶׁמַּזָּלוֹ תְּאוֹמִים שֶׁמְּסַמְּלִים אֶת הָאַחְדוּת, כֵּיוָן שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם מַרְגִּישׁ תָּמִיד בְּצַעֲרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וּבְשִׂמְחָתוֹ. כְּמוֹ כֵן נִתְּנָה הַתּוֹרָה **בְּוָ"ו סִיוָן** - שֶׁאוֹת זוֹ רוֹמֶזֶת עַל הָאַחְדוּת, כֵּיוָן שֶׁוָּ"ו הִיא הָאוֹת הַמְחַבֶּרֶת בֵּין תֵּבָה לְתֵבָה, כְּמוֹ כֵן הַמִּלּוּי שֶׁל הָאוֹת וָ"ו הוּא גַּם וָ"ו לְרַמֵּז עַל הַחִבּוּר וְהָאַחְדוּת. וְלָכֵן הַתּוֹרָה נִתְּנָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהוּא מִשֵּׁבֶט לֵוִי, שֶׁגַּם הוּא מְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת, כִּי לֵוִי זֶה מִלְּשׁוֹן "הַפַּעַם יִלָּוֶה אִישִׁי אֵלַי".

וְהִנֵּה יָשְׁנוֹ כְּלָל שֶׁעַל יְדֵי מָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים לְמַטָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה, כָּךְ הֵם מְעוֹרְרִים שֶׁיִּהְיֶה לְמַעְלָה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר: "בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא אִתְעַר לְעֵילָא". וְלָכֵן עַל יְדֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּאַהֲבָה וּבְאַחְדוּת כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד וְעוֹרְרוּ אֶת הָאַחְדוּת, נָתַן לָהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת בִּלְשׁוֹן יָחִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ וְכוּ'. וְזֹאת כְּדֵי לְרַמֵּז לְיִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל קַבָּלַת הַתּוֹרָה תְּלוּיָה בָּאַחְדוּת שֶׁבֵּינֵיהֶם, שֶׁהִיא הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה.

וּמוֹסִיף הַ"חֶסֶד לְאַבְרָהָם", שֶׁרָמֵז נִפְלָא לְכָךְ, יֵשׁ בְּמָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: "הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן בַּעֲבוּר' יִשְׁמַע' הָעָם' בְּדַבְּרִי' עִמָּךְ", ס"ת **רֵעִים** - וּבָזֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּא

לְרַמֵּז וְלוֹמַר לְמֹשֶׁה, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִהְיוּ בְּאַחְוָה וּבְאַחְדוּת, יִזְכּוּ לִשְׁמֹעַ אֶת הַקּוֹלוֹת מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ.

שְׁמוֹ שֶׁל הַחַג עֲצֶרֶת עַל שֵׁם הָאַחְדוּת

וְכָךְ גַּם שְׁמוֹ שֶׁל חַג הַשָּׁבוּעוֹת נִקְרָא בַּתּוֹרָה בַּשֵּׁם **"עֲצֶרֶת"** - וּמְתַרְגֵּם אוּנְקְלוֹס: **'כְּנִישׁוּ תְּהֵא לְכוֹן'**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ 'אֲסֵפָה תִּהְיֶה לָכֶם' - לְרַמֵּז עַל הָאֲסֵפָה וְהָאַחְדוּת שֶׁבֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּחַג קָדוֹשׁ זֶה. וְרֶמֶז נוֹסָף יֵשׁ בַּמָּה שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת תרומה): **'יְהֵא רַעֲוָא דְּתִפְתַּח לִיבָּאִי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים"** שֶׁזֶּה סוֹפֵי תֵּבוֹת **אַחִים**, לְרַמֵּז שֶׁכָּל נְתִינַת הַתּוֹרָה הָיְתָה אַךְ וְרַק בִּזְכוּתָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם שֶׁהָיוּ בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל.

עֲמָלֵק נִלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל – לְקַלְקֵל אַחְדוּתָם וְלִמְנֹעַ אֶת מַתַּן תּוֹרָה

וְכָתְבוּ הַכְּלִי יָקָר וְהַמָּאוֹר וָשָׁמֶשׁ, שֶׁלָּכֵן לִפְנֵי קַבָּלַת הַתּוֹרָה בָּא עֲמָלֵק לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִים, כִּי כָּל כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה, לְקַלְקֵל אֶת אַחְדוּתָם וּלְהַפְרִיעַ בְּכָךְ לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה.

כִּי כְּשֶׁעֲמָלֵק רָאָה אֶת הָאַחְדוּת שֶׁיֵּשׁ בֵּין יִשְׂרָאֵל, הֵבִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִלָּחֵם בָּהֶם, וְלָכֵן נֶאֱמַר עָלָיו (דברים יג): "זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק... אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ" שֶׁהוּא לְשׁוֹן קְרִירוּת, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, כִּי רָצָה לְכַבּוֹת אֶת אֵשׁ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיְתָה לָהֶם וּלְקָרֵר אוֹתָם מִכָּךְ, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁרָצָה לְהַכְנִיס בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֶת מִדַּת הַגַּאֲוָה, כִּי עֲמָלֵק בְּגִימַטְרִיָּה רָם, שֶׁהוּא לָשׁוֹן שֶׁל רוֹמְמוּת וְגַאֲוָה.

וְעִקַּר אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל נִמְשֶׁכֶת רַק עַל יְדֵי הָעֲנָוָה, שֶׁעַל יָדָהּ הָאָדָם רוֹאֶה בְּעַצְמוֹ אֶת חֶסְרוֹנוֹתָיו, וּבַחֲבֵרוֹ הוּא רוֹאֶה רַק אֶת מַעֲלוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, אֲבָל עַל יְדֵי הַגַּאֲוָה הָאָדָם חָפֵץ לִרְאוֹת בַּחֲבֵרוֹ רַק אֶת חֶסְרוֹנוֹתָיו, וּבְעַצְמוֹ הוּא מוֹצֵא תָּמִיד רַק אֶת מַעֲלוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו טוֹבִים. וַעֲמָלֵק רָצָה לְהַכְנִיס בְּעַם יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָה, וְעַל יְדֵי כָּךְ לְקָרֵר אוֹתָם מֵאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם.

וּבִזְכוּת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהָיָה עָנָו מִכָּל הָאָדָם שֶׁעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְהִכְנִיס בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֶת מִדַּת הָעֲנָוָה שֶׁעַל יָדָהּ זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְאַחְדוּת. נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת עֲמָלֵק, וְקִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה מִתּוֹךְ אַחְדוּת וְשָׁלוֹם.

וְלָכֵן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא (ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד): "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁרַק עַל יְדֵי שֶׁיִּתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו, הֵם יְכוֹלִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, כִּי רַק כַּאֲשֶׁר הָיְתָה אַחְדוּת בֵּינֵיהֶם, הֵם יָכְלוּ לְקַבֵּל אֶת פְּנִימִיּוּת מַהוּתָם, אֲשֶׁר מְשְׁרֶשֶׁת בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הַמְּרְכֶּבֶת בְּמַהוּתָהּ הַפְּנִימִית מִכָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּפְנִימִיּוּתוֹ, וְכָל פֵּרוּד וְלוּ הַקַּל בְּיוֹתֵר מֵאֵיזֶה יְהוּדִי גּוֹרֵם וְיוֹצֵר מִיָּדִית אֵצֶל אוֹתוֹ אָדָם פֵּרוּד וְנִתּוּק מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל, מִכְּוָן כְּנֶגֶד אוֹת אַחֶרֶת בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלָכֵן הָרוֹצֶה לִזְכּוֹת לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, חַיָּב לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בִּפְנִימִיּוּת נַפְשׁוֹ, כַּאֲשֶׁר הוּא מִתְאַחֵד עַל יְדֵי כָּךְ עִם מַהוּתוֹ הַפְּנִימִית, הַמְּרְכֶּבֶת מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמְחֻבֶּרֶת לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

וְעַל פִּי זֶה מַסְבִּיר הַשֵּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ אֶת סִפּוּרוֹ שֶׁל אוֹתוֹ גֵּר שֶׁבָּא

לְהִתְגַּיֵּר אֵצֶל הִלֵּל הַזָּקֵן וּבַקָּשָׁה בְּפִיו: לַמְּדֵנִי אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עַל רֶגֶל אַחַת, כַּאֲשֶׁר הִלֵּל עוֹנֶה לוֹ, מָה שֶׁשָּׂנוּי עָלֶיךָ אַל תַּעֲשֶׂה לַחֲבֵרֶךָ.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה לָזֶה (שבועות לט), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּמַהוּתָם הַפְּנִימִית הִנָּם מְעֹרָבִים וּכְלוּלִים אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, אֲשֶׁר מִפְּנֵי כָּךְ נֶחְשָׁב לוֹ לָאָדָם כַּאֲשֶׁר חֲבֵרוֹ עֲדַיִן לֹא קִיֵּם אֵיזוֹ מִצְוָה כְּאִלּוּ הוּא בְּעַצְמוֹ עֲדַיִן לֹא קִיְּמָהּ, וּמִפְּנֵי כָּךְ הוּא יָכוֹל לְבָרֵךְ עַל מִצְוָה זוֹ בְּרָכָה שְׁלֵמָה בְּשֵׁם וּמַלְכוּת וּלְהוֹצִיא אֶת חֲבֵרוֹ (חוּץ מִבִּרְכוֹת הַנֶּהֱנִין), כִּי בִּפְנִימִיּוּת הַדְּבָרִים נֶחְשָׁב לוֹ שֶׁגַּם הוּא יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּאוֹתָהּ מִצְוָה.

עַל יְדֵי אַחְדוּתָם רָצוּ כָּל אֶחָד בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל רֵעֵהוּ

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֲרוּ חֲזַ"ל (תנחומא יתרו פרשה ט), מַדּוּעַ כַּאֲשֶׁר עָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי, אָמְרוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות יח ט): **"כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע"**, וְלִכְאוֹרָה כֵּיצַד יָכוֹל כָּל אֶחָד לְהִתְחַיֵּב בְּשֵׁם חֲבֵרוֹ, שֶׁאַף חֲבֵרוֹ יְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ? אֶלָּא הָיָה לְכָל אֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל לוֹמַר זֹאת בִּלְשׁוֹן יָחִיד, כֹּל אֲשֶׁר דִּבֵּר ה' אֶעֱשֶׂה וְאֶשְׁמַע, וּמַדּוּעַ הֵם אָמְרוּ זֹאת בִּלְשׁוֹן רַבִּים?

אֶלָּא כָּתְבוּ חֲזַ"ל, שֶׁמִּתּוֹךְ אַהֲבָתָם הַגְּדוֹלָה אֶחָד לְרֵעֵהוּ, וּמִתּוֹךְ רִגְשֵׁי אַהֲבָה וּדְאָגָה לְגוֹרְלוֹ הַטּוֹב שֶׁל רֵעֵהוּ, שֶׁיִּזְכֶּה אַף הוּא לְמַתְּנַת הַתּוֹרָה הַיְקָרָה מִפָּז וּמִפְּנִינִים, אֲשֶׁר טוֹב סַחְרָהּ מִכָּל סְחוֹרָה, כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הִתְחַיֵּב לִהְיוֹת עָרֵב עַל חֲבֵרוֹ שֶׁאַף הוּא יְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְזֶה הַטַּעַם שֶׁהֵם אָמְרוּ זֹאת יִשְׂרָאֵל בִּלְשׁוֹן רַבִּים.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְעָשִׁיר גָּדוֹל אֲשֶׁר חִלֵּק סְכוּם נִכְבָּד לְכָל מִי שֶׁבָּא אֵלָיו, וְהִנֵּה בָּאוּ אֵלָיו כַּמָּה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ חֲבֵרִים טוֹבִים וְאָהֲבוּ מְאֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, וּשְׁאָלָם הֶעָשִׁיר מִי חָפֵץ לְקַבֵּל אֶת הַסְּכוּם הַגָּדוֹל אֲשֶׁר אֲנִי מְחַלֵּק, עָנוּ כֻּלָּם וְאָמְרוּ יַחְדָּו "כֻּלָּנוּ חֲפֵצִים בְּכָךְ", וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁמִּתּוֹךְ אַהֲבָתָם הַגְּדוֹלָה אִישׁ לְרֵעֵהוּ, הֵם רָצוּ כָּל אֶחָד בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁאַף הוּא יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת הַסְּכוּם הַנִּכְבָּד הַזֶּה, וּמִפְּנֵי כָּךְ גַּם בְּהַר סִינַי שֶׁזָּכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַחְדוּת וְאַהֲבָה בֵּינֵיהֶם, עָנוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ יַחְדָּו נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

מַדּוּעַ הָיָה צָרִיךְ לִכְפּוֹת עַל יִשְׂרָאֵל אֶת הָהָר כְּמוֹ גִּיגִית

וְעַל פִּי זֶה מִתֹּרֶצֶת שְׁאֵלַת הַתּוֹסְפוֹת (שבת פח), שֶׁהִקְשׁוּ מַדּוּעַ כָּפָה עֲלֵיהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָהָר כְּגִיגִית, וְאָמַר לָהֶם אִם אַתֶּם מְקַבְּלִים אֶת הַתּוֹרָה - מוּטָב, וְאִם לֹא - כָּאן תִּהְיֶה קְבוּרַתְכֶם, וַהֲרֵי עַם יִשְׂרָאֵל כְּבָר אָמְרוּ לִפְנֵי כֵן מֵרָצוֹן נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע?

אֶלָּא בֵּאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי צְבִי הִירְשׁ הוֹרְבִיץ זַצַ"ל בְּסִפְרוֹ לַחֲמֵי תוֹדָה, שֶׁהָהָר אֲשֶׁר אוֹתוֹ כָּפָה עֲלֵיהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָיָה חָלוּל כְּמוֹ גִּיגִית, וְהוּא הִקִּיף אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת לְסִימָן וּלְרֶמֶז לְדוֹרוֹת עוֹלָם לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁיֵּדְעוּ וְיִזְכְּרוּ תָּמִיד שֶׁכָּל הַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה הִיא רַק עַל יְדֵי שֶׁיִּתְחַבְּרוּ וְיִתְקַשְּׁרוּ כָּל יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו, כְּפִי שֶׁהֵם הָיוּ מְחֻבָּרִים לְמַרְגְּלוֹת הַר סִינַי, כַּאֲשֶׁר הִקִּיף אוֹתָם הָהָר הַזֶּה יַחַד, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁרַק עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה בֵּינֵיהֶם הֵם יִזְכּוּ תָּמִיד לְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה בִּשְׁלֵמוּת.

וְאֶפְשָׁר לְהוֹסִיף עוֹד, שֶׁהַטַּעַם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּפָה עֲלֵיהֶם

אֶת הָהָר כְּגִיגִית, הוּא כְּדֵי לְרַמֵּז לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּזְכְּרוּ תָּמִיד שֶׁאַף אִם קָשֶׁה לָאָדָם לִפְעָמִים לְהִתְאַחֵד עִם רֵעֵהוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹנֶה מִמֶּנּוּ בִּתְכוּנוֹתָיו אוֹ בְּמִנְהָגָיו, בְּמוֹצָאוֹ אוֹ בְּדֵעוֹתָיו, עָלָיו לִכְפּוֹת אֶת עַצְמוֹ לְהִתְאַחֵד עִמּוֹ, כְּשֵׁם שֶׁכָּפָה עֲלֵיהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָהָר לְמַרְגְּלוֹת הַר סִינַי, אֲשֶׁר מִתַּחְתָּיו הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהָאַחְדוּת וְהָרֵעוּת, הַשָּׁלוֹם וְהָאַהֲבָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, הֵם הַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה לִזְכּוֹת עַל יָדָם לְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ בִּשְׁלֵמוּת כָּרָאוּי.

קִנְיַן הַתּוֹרָה הָלוּי בָּאַחְדוּת

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה נִקְרֵאת שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַתַּן תּוֹרָה (תהילים כט): ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם", מִפְּנֵי שֶׁעַל יָדָהּ זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "**וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם**". וְלָכֵן הַסִּימָן לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁהֵם מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וְאַף אִם הֵם חוֹלְקִים אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ וּמִתְוַכְּחִים בְּמִלְחֲמְתָהּ שֶׁל תּוֹרָה, הֲרֵי שֶׁסּוֹפָם לְהַשְׁלִים זֶה עִם זֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל עַל הַפָּסוּק "**אֶת וָהֵב בְּסוּפָה**", שֶׁאַף שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הַמִּתְנַצְּחִים זֶה עִם זֶה בַּתּוֹרָה, אֵינָם זָזִים מִשָּׁם עַד שֶׁנַּעֲשִׂים אוֹהֲבִים זֶה לָזֶה. וְכָךְ כָּתוּב גַּם אֵצֶל בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהִשְׁתַּדֵּךְ וּלְהִתְחַתֵּן אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, וְהָיוּ אוֹהֲבִים בְּיוֹתֵר אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ.

הַתּוֹרָה נִקְנֵית בַּחֲבוּרָה

וְכֵן כָּל אֶחָד הָרוֹצֶה לִזְכּוֹת לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה וְלִזְכּוֹת לִקְנוֹת אֶת הַתּוֹרָה, עָלָיו לִהְיוֹת בְּאַחְדוּת עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְרַק עַל יְדֵי כָּךְ

יִזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ אֶת מְתִיקוּת הַתּוֹרָה וּלְהָבִין אֶת הַתּוֹרָה וּלְזָכְרָהּ הֵיטֵב.

כְּפִי שֶׁאוֹמְרִים חֲזַ"ל (אבות ה) שֶׁיֶּשְׁנָם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה קִנְיָנִים שֶׁהַתּוֹרָה נִקְנֵית בָּהֶם, כְּשֶׁחֶלְקָם הַגָּדוֹל שֶׁל הַתְּנָאִים לִקְנוֹת אֶת הַתּוֹרָה קָשׁוּר לְעִנְיָנִים שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, כְּגוֹן לִהְיוֹת אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וְנוֹשֵׂא בָּעֹל עִם חֲבֵרוֹ, וּמַעֲמִידוֹ עַל הַשָּׁלוֹם, כִּי רַק עַל יְדֵי אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וְהָאַחְדוּת עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְקִנְיַן הַתּוֹרָה, דְּהַיְנוּ לִזְכּוֹת לְהַרְגִּישׁ אֶת טַעֲמָם הָעָרֵב שֶׁל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וּלְהָבִין בְּקַלּוּת אֶת הַתּוֹרָה וְלִזְכּוֹת לִזְכֹּר אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

כָּךְ גַּם דּוֹרְשִׁים חֲזַ"ל (הוריות יג) שֶׁאֵין הַתּוֹרָה נִקְנֵית אֶלָּא בַּחֲבוּרָה, וְכָל הַלּוֹמֵד לְבַדּוֹ הֲרֵי הוּא חוֹטֵא, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הוּא מוֹסִיף טִפְּשׁוּת שֶׁנֶּאֱמַר **"חֶרֶב אֶל הַבַּדִּים וְנֹאָלוּ"** - 'חֶרֶב עַל שׂוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיּוֹשְׁבִים בַּד בְּבַד וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה', וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁעַל יְדֵי זֶה הֵם מוֹסִיפִים טִפְּשׁוּת שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנֹאָלוּ', כִּי רַק בַּחֲבוּרָה וּבְאַחְדוּת זוֹכֶה הָאָדָם לְקִנְיַן הַתּוֹרָה.

מַדּוּעַ הַתּוֹרָה נִתְּנָה דַּוְקָא בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה דַּוְקָא בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (שבת פו). וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת יוֹרֶדֶת אַחְדוּת וְשׁוֹרֵר שָׁלוֹם בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁהַשַּׁבָּת נִקְרֵאת יוֹם הַנְּשָׁמוֹת, וּמִצַּד הַנְּשָׁמוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים תָּמִיד, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁרְשָׁם הֲרֵי הֵם נְשָׁמָה אַחַת גְּדוֹלָה. וּמִפְּנֵי שֶׁהָאַחְדוּת הִיא הַכְּלִי שֶׁעַל יָדוֹ זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְזֶה הַטַּעַם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִקְדִּים וְנָתַן אֶת מִצְוַת הַשַּׁבָּת, לִפְנֵי מַתַּן תּוֹרָה, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמָרָה, כְּדֵי שֶׁבְּכֹחָהּ שֶׁל מִצְוַת הַשַּׁבָּת יִזְכּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַחְדוּת

וּלְשָׁלוֹם, אֲשֶׁר מִכֹּחָהּ וּבִזְכוּתָהּ יִזְכּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת.

מַדּוּעַ קוֹרְאִים אֶת תִּקּוּן לֵיל שָׁבוּעוֹת

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁרַבֵּנוּ הָאֲרִיז"ל תִּקֵּן בְּלֵיל שָׁבוּעוֹת לִקְרֹא אֶת תִּקּוּן לֵיל שָׁבוּעוֹת, אֲשֶׁר בּוֹ יֵשׁ אֶת תְּחִלָּתָם וְסִיּוּמָם שֶׁל כָּל הַתָּנָ"ךְ וְהַמִּשְׁנָיוֹת. וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא עַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (רות ח), שֶׁלְּכָל יְהוּדִי יֵשׁ שֹׁרֶשׁ אַחֵר בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַמְּרֻכָּבֶת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן כְּנֶגֶד שִׁשִּׁים רִבּוֹא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וּמִפְּנֵי כָּךְ אָנוּ קוֹרְאִים בְּלֵיל שָׁבוּעוֹת אֶת הַהַתְחָלָה וְהַסִּיּוּם שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְזֹאת כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁנִּלְמַד אֶת כָּל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה, נִתְקַשֵּׁר וְנִתְאַחֵד עִם כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַמְּשֹׁרָשִׁים בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁזֶּהוּ הַכְּלִי וְהַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר עַל יָדוֹ נוּכַל לִזְכּוֹת בַּבֹּקֶר לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה.

תִּקּוּן לֵיל שָׁבוּעוֹת – מִכֹּחָהּ שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל

וּמַעֲשֶׂה הָיָה שֶׁנִּכְנַס הָרה"ק רַבִּי יְחֶזְקֵאל מִקּוּזְמִיר זַצַ"ל לְבֵית מִדְרָשׁוֹ בְּבֹקֶר יוֹם חַג הַשָּׁבוּעוֹת, וּפָנָה אֶל הַחֲסִידִים וְאָמַר לָהֶם, הִנֵּה הַתִּקּוּן שֶׁל לֵיל שָׁבוּעוֹת כָּלוּל מִתְּחִלָּתָהּ וּמִסּוֹפָהּ שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה, וְהוּא כְּלַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וַחֲזַ"ל אָמְרוּ (ספרא קדושים פרשה ד אות יד), שֶׁמִּצְוַת וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ (ויקרא יט יח), הִיא כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, אִם כֵּן אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הִיא הַתִּקּוּן שֶׁל לֵיל שָׁבוּעוֹת, אַתֶּם אוֹמְרִים אֶת הַתִּקּוּן וְאָנוּ עוֹשִׂים אֶת הַתִּקּוּן.

וּבֵאֵר נָכְדוֹ הָרה"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִמּוֹדְז'י'ץ זַצַ"ל, בְּסִפְרוֹ דִּבְרֵי

יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּפִי שֶׁהָאָדָם אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, כָּךְ אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ, וְזֶה רָמוּז בַּפָּסוּק, "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ" כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹהֵב אֶת חֲבֵרְךָ, "כָּמוֹךָ אֲנִי ה'", כָּךְ גַּם אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ.

וְהִנֵּה בְּהַר סִינַי הִתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל יַחַד בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְעַל יְדֵי כָּךְ הֵם עוֹרְרוּ אֶת אַהֲבַת ה' עֲלֵיהֶם, אֲשֶׁר הוּא אוֹהֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר הֵם מְדַלְּגִים מֵהֲלָכָה לַהֲלָכָה וּמִפָּסוּק לְפָסוּק, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲזַ"ל עַל הַפָּסוּק (שיר השירים ד ד) וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה - וְדִלּוּגוֹ עָלַי אַהֲבָה. וְלָכֵן קוֹרְאִים בְּלֵיל שָׁבוּעוֹת אֶת הַתִּקּוּן, דַּוְקָא בְּדֶרֶךְ דִּלּוּג מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְזֹאת כְּדֵי לְהַרְאוֹת, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהִתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי, הֵם עוֹרְרוּ אֶת אַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲלֵיהֶם, הָרְמוּזָה בַּפָּסוּק וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה, שֶׁאֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר מְדַלְּגִים יִשְׂרָאֵל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בַּתּוֹרָה, הֵם חֲבִיבִים לִפְנֵי הַשֵּׁם, וְנָתַן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה.

מַדּוּעַ אוֹכְלִים בְּשָׁבוּעוֹת מַאֲכְלֵי חָלָב

וְכֵן כָּתַב הָרה"ק ר' פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ (מדרש פנחס), שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ שֶׁאוֹכְלִים בְּשָׁבוּעוֹת מַאֲכְלֵי חָלָב הוּא מִפְּנֵי שֶׁמַּאֲכְלֵי חָלָב הֵם בִּבְחִינַת קַטְנוּת, כֵּיוָן שֶׁהֵם מַגִּיעִים מִמָּקוֹם נָמוּךְ, וּבְשָׁבוּעוֹת יֵשׁ עֲלִיָּה אֲפִלּוּ לָאֲנָשִׁים הַנִּמּוּכִים בְּיוֹתֵר שֶׁהֵם בִּבְחִינַת קַטְנוּת. וּבְיוֹם זֶה מִתְגַּלָּה מַעֲלָתָם וּפְנִימִיּוּתָם שֶׁל כְּלַל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כֻּלָּם זָכוּ בְּיוֹם זֶה לְהִתְגַּלּוּת הַנְּבוּאָה בַּדַּרְגָּה הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם", וְלָכֵן בְּיוֹם זֶה אָנוּ אוֹכְלִים דַּוְקָא מַאֲכְלֵי חָלָב, כְּדֵי לְהַרְאוֹת אֶת שְׁלֵמוּת הַתִּקּוּן שֶׁזּוֹכִים לוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם קָדוֹשׁ זֶה.

טַעַם נוֹסָף לַאֲכִילַת מַאֲכְלֵי חָלָב בְּשָׁבוּעוֹת, הוּא מִפְּנֵי שֶׁהַצֶּבַע הַלָּבָן מְסַמֵּל אֶת הַחֲסָדִים. וְכָתַב מוֹהַרְנָ"ת (הלכות מאכלי עכו"ם) שֶׁהֶחָלָב מְסַמֵּל אֶת שְׁלֵמוּת קְדֻשַּׁת הַדִּבּוּר, וְלָכֵן אוֹכְלִים בְּשָׁבוּעוֹת מַאֲכְלֵי חָלָב, מִפְּנֵי שֶׁבְּשָׁבוּעוֹת זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְתִקּוּן הַדִּבּוּר בִּשְׁלֵמוּת, וְזֹאת עַל יְדֵי עֲבוֹדַת סְפִירַת הָעֹמֶר, אֲשֶׁר עַל יָדָהּ מְתַקְּנִים יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַדִּבּוּרִים הַפְּגוּמִים שֶׁדִּבְּרוּ בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַרִיז"ל (שער הכוונות ספירת העומר).

וּמוֹסִיף מוֹהַרְנָ"ת, שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ מַקְרִיבִים בְּשָׁבוּעוֹת אֶת קָרְבַּן שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מֵחִטִּים אֲשֶׁר הֵן מְסַמְּלוֹת אֶת מַאֲכָלוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְלֹא מִשְּׂעוֹרִים שֶׁהֵם מַאֲכָלָן שֶׁל הַבְּהֵמוֹת. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁגֶּדֶר הָאָדָם הוּא הַדַּעַת וְהַדִּבּוּר, שֶׁזּוֹ מַעֲלָתוֹ עַל כָּל הַבַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁאֵינָם בַּעֲלֵי דֵּעָה וְדִבּוּר. וּלְכָךְ זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְלָכֵן מַקְרִיבִים אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מֵחִטִּים בְּיוֹם זֶה.

מַדּוּעַ קוֹרְאִים מְגִלַּת רוּת בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁנָּהֲגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לִקְרֹא בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת אֶת מְגִלַּת רוּת, אֲשֶׁר כֻּלָּהּ מְדַבֶּרֶת עַל מַעֲלַת גְּמִילוּת חֲסָדִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (פסיקתא רבתי סוף מגילת רות): לָמָּה קוֹרִין מְגִלַּת רוּת בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת? מִפְּנֵי שֶׁמְּגִלָּה זוֹ כֻּלָּהּ חֶסֶד, וְהַתּוֹרָה כֻּלָּהּ חֶסֶד שֶׁנֶּאֱמַר וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ.

וְעוֹד אָמְרוּ חֲזַ"ל (מדרש רבה רות פ' ד יד): אָמַר רַבִּי זְעֵירָא מְגִלָּה זוֹ אֵין בָּהּ לֹא טֻמְאָה וְלֹא טָהֳרָה וְלֹא אִסּוּר וְלֹא הֶתֵּר, וְלָמָּה נִכְתְּבָה? כְּדֵי לְלַמֶּדְךָ כַּמָּה שָׂכָר טוֹב לְגוֹמְלֵי חֲסָדִים.

וְזֹאת הָחֵל בְּכָךְ, שֶׁרוּת הַמּוֹאָבִיָּה מִלְּוָה אֶת נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ לְכָל

מָקוֹם, וְכָךְ גַּם הִיא הוֹלֶכֶת לְלַקֵּט אֶת הַשִּׁבּוֹלִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים רַק כְּדֵי לְכַבֵּד אֶת נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ.

וְכֵן אַחַר כָּךְ הִיא מְבַקֶּשֶׁת לְהִנָּשֵׂא לְבֹעַז הַמְּבֻגָּר מִמֶּנָּה בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה, וְזֹאת רַק בִּכְדֵי לְהָקִים שֵׁם לְבַעְלָהּ הַמָּנוֹחַ.

וּמִפְּנֵי כָּךְ קוֹרְאִים מְגִלָּה זוֹ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁגַּם הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ חֶסֶד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (סוטה יד), אָמַר רַבִּי שִׁמְלַאי תּוֹרָה תְּחִלָּתָהּ גְּמִילוּת חֲסָדִים, וְזֹאת כַּאֲשֶׁר ה' יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ הִלְבִּישׁ אֶת אָדָם וְחַוָּה בְּכָתְנוֹת עוֹר וַעֲלֵי תְּאֵנָה, וְכֵן סוֹפָהּ גְּמִילוּת חֲסָדִים כַּאֲשֶׁר ה' יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ קָבַר אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בַּגַּיְא, וְכֵן אֶמְצָעָהּ גְּמִילוּת חֲסָדִים, כַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִחֵם אֲבֵלִים, כְּשֶׁנִּגְלָה לְיַעֲקֹב אָבִינוּ בִּהְיוֹתוֹ עָצֵב עַל פִּטִירַת דְּבוֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה (תנחומא חיי שרה ב).

וְאָמַר עַל כָּךְ הַגָּאוֹן ר' חַיִּים שְׁמוּאֶלֶבִיץ זַצ"ל שֶׁכַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּסוּגְיָא אֶת תְּחִלָּתָהּ וְסוֹפָהּ, הַמְדַבְּרִים עַל נוֹשֵׂא אֶחָד, אָנוּ מְבִינִים שֶׁזּוֹ כָּל מַהוּת הַסּוּגְיָא. וְכָךְ כָּל הַתּוֹרָה מַטְרָתָהּ וּפְנִימִיּוּתָהּ הִיא אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וּגְמִילוּת חֲסָדִים.

מַדּוּעַ לְפִי הָאֲרִיז"ל יֵשׁ לִטְבֹּל בְּמִקְוֶה בְּשָׁבוּעוֹת לִפְנוֹת בֹּקֶר

וְהַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת הַמִּתְגַּלָּה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הִיא, עַל יְדֵי הַטְּבִילָה בְּמִקְוֶה בְּלֵיל שָׁבוּעוֹת לִפְנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל שֶׁבְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת שֶׁהוּא יוֹם הַחֲמִשִּׁים לִסְפִירַת הָעֹמֶר, מִתְגַּלָּה הָאָרַת שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה. וְהַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הָאָרָה זוֹ הִיא עַל יְדֵי הַטְּבִילָה בְּמִקְוֶה בְּלֵיל שָׁבוּעוֹת

לִפְנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר, אֲשֶׁר מֵהָאָרַת הַמִּקְוֶה שֶׁטּוֹבֵל בְּשָׁעָה זוֹ מְקַבְּלוֹת כָּל הַטְּבִילוֹת אֲשֶׁר טוֹבֵל בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ אֶת טָהֳרָתָן וְאֶת קְדֻשָּׁתָן.

וּבֵאֵר רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א (ליקו"מ נו), שֶׁהַהֶאָרָה שֶׁל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הִיא הֶאָרַת הַדַּעַת הַיּוֹרֶדֶת לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם קָדוֹשׁ זֶה, וְלָזֹאת זוֹכִים יִשְׂרָאֵל בְּעֵת הַטְּבִילָה בְּמִקְוֶה בְּשָׁבוּעוֹת לִפְנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְעַל יָדָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְהֶאָרַת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ כִּי הַשָּׁלוֹם הוּא עַל יְדֵי הַדַּעַת.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשָׁבוּעוֹת כְּזָקֵן מָלֵא רַחֲמִים, כִּי זָקֵן הֲרֵי הוּא מְסַמֵּל אֶת הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל: זִקְנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דַּעְתָּם מְיֻשֶּׁבֶת עֲלֵיהֶם. וְהִתְגַּלּוּת הָרַחֲמִים הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ מִתְגַּלָּה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, אֲשֶׁר בּוֹ נִתְּנָה תּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא שֹׁרֶשׁ כָּל הַשֶּׁפַע וְהַטּוֹב וְעַל יָדָהּ כָּל הִתְגַּלּוּת רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם.

וְהִתְגַּלּוּת הַדַּעַת הִיא הֶאָרַת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת. וְלָכֵן בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כְּשֶׁתִּגְדַּל הַדַּעַת מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה", יִרְבֶּה גַּם הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁלָּעָתִיד לָבוֹא יָגוּר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ. וּמִפְּנֵי כָּךְ עַל יְדֵי טְבִילַת הַמִּקְוֶה בְּשָׁבוּעוֹת שֶׁעַל יָדָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְדַעַת וּלְהֶאָרַת שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים, מִמֵּילָא זוֹכֶה עַל יָדָהּ לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת.

וּמִשּׁוּם כָּךְ בְּיוֹם זֶה אֲשֶׁר בּוֹ מִתְגַּלָּה הַדַּעַת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר בַּשָּׁנָה שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, צָרִיךְ בְּיוֹתֵר לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְהַכְּלִי וְהַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת לְכָךְ הוּא עַל יְדֵי טְבִילַת הַמִּקְוֶה, אֲשֶׁר נוֹתֶנֶת לָאָדָם דַּעַת, וְעַל יָדָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְקַבֵּל אֶת

הַדַּעַת שֶׁל שָׁבוּעוֹת וּלְהֶאָרַת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת, שֶׁהוּא הֶאָרַת שַׁעַר הַחֶמְשִׁים, בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

מַדּוּעַ קוֹרְאִים בְּכָל שָׁנָה פָּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר לִפְנֵי שָׁבוּעוֹת

וְכָתְבוּ הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י בְּסִפְרוֹ בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים (דף כב) וּמוֹהַרְנָ"ת (ליקו"ה הלכות נזיקין אות יד), שֶׁזֶּה הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁבְּכָל שָׁנָה בַּשַּׁבָּת הַסְּמוּכָה לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת, קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה אֶת פָּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר, שֶׁבָּהּ הַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת כֵּיצַד סָפְרוּ וּמָנוּ אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּשְׁהוּתָם בַּמִּדְבָּר, כְּמוֹ שֶׁנִּפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תכח) שֶׁיֵּשׁ לִסְמֹךְ אֶת קְרִיאַת פָּרָשָׁה זוֹ לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת וְהַסִּימָן לְכָךְ הוּא 'מִנוּ וְעִצְרוּ'.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁרַק כַּאֲשֶׁר סָפְרוּ אוֹתָם וְרָאוּ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא, הֵם יָכְלוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, כִּי כָּל יְהוּדִי הוּא כְּנֶגֶד אוֹת בַּתּוֹרָה וְאִם הָיָה חָסֵר אֲפִלּוּ יְהוּדִי אֶחָד לֹא הָיוּ יְכוֹלִים יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה.

וְהַטַּעַם שֶׁיֵּשׁ לִסְמֹךְ זֹאת לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הוּא מִפְּנֵי שֶׁהַדֶּרֶךְ שֶׁסָּפְרוּ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל הָיָה עַל יְדֵי **"מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל"**, שֶׁהִיא נוֹעֶדָה לְסַמֵּל אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה אֶלְקָבֶץ וְהָאַלְשֵׁיךְ הַקָּדוֹשׁ בְּסִפְרוֹ תּוֹרַת מֹשֶׁה, וּמִפְּנֵי כָּךְ כָּל אֶחָד נָתַן רַק חֲצִי שֶׁקֶל - **וְשֶׁקֶל גִּימַטְרִיָּה נֶפֶשׁ** - כְּדֵי לְרַמֵּז שֶׁהוּא רַק בִּבְחִינַת חֵצִי לְעֻמַּת חֲבֵרוֹ, וְרַק בְּיַחַד עִם חֲבֵרוֹ הוּא יִהְיֶה שָׁלֵם, וְעַל יְדֵי שֶׁהֵבִינוּ יִשְׂרָאֵל אֶת זֹאת, הִתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּלֵב שָׁלֵם. וְהִנֵּה בְּכָל שָׁנָה לִפְנֵי שָׁבוּעוֹת צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בְּעֵת נְתִינַת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, כְּדֵי לִזְכּוֹת לְאַחְדוּת

וְשָׁלוֹם לִפְנֵי קַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְעַל יְדֵי שֶׁקּוֹרְאִים זֹאת יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה בְּכָל שָׁנָה לִפְנֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת, מִתְעוֹרֶרֶת הָאַחְדוּת הַזּוֹ שֶׁהָיְתָה בְּעֵת נְתִינַת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, וְעַל יְדֵי כָּךְ זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְאַחְדוּת וְשָׁלוֹם שֶׁעַל יָדָם הֵם זוֹכִים לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ.

מַדּוּעַ מִצְוַת הַבִּכּוּרִים הִיא דַּוְקָא בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (ליקוטי הלכות ברכת השחר ה), אֶת הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁהַתּוֹרָה בָּחֲרָה דַּוְקָא אֶת חַג הַשָּׁבוּעוֹת אֲשֶׁר בּוֹ נִתְּנָה תּוֹרָה, לַהֲבָאַת מִנְחַת הַבִּכּוּרִים מֵהַחִטִּים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַבִּכּוּרִים הִנָּם בְּתוֹרַת צְדָקָה וָחֶסֶד, אֲשֶׁר עַל יָדָם זוֹכֶה הָאָדָם לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם יִשְׂרָאֵל וְעַל יָדָם זוֹכֶה לְקִנְיַן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

זֹאת וָעוֹד, עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים, הַבִּכּוּרִים הֲרֵי הֵם מִנְחַת תּוֹדָה לְהַשֵּׁם, וּסְגֻלָּתָהּ שֶׁל הַתּוֹדָה וְהַהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְהַרְבּוֹת אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת. וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַמַּחְלוֹקוֹת וְהַמְּרִיבוֹת שֶׁיֶּשְׁנָם בָּעוֹלָם, נוֹבְעוֹת וּבָאוֹת מֵרִבּוּי סוּגֵי הַדֵּעוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי הָאָדָם הַיּוֹצְרִים פֵּרוּד וּמַחְלֹקֶת בֵּינֵיהֶם.

וְאִלּוּ כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מוֹדֶה וּמְשַׁבֵּחַ לַה' עַל כָּל חַסְדּוֹ אֲשֶׁר הֵיטִיב עִמּוֹ, בְּכָךְ מְגַלֶּה הוּא שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִנּוֹ יוֹצֵר הַכֹּל וּבְיָדוֹ וּבְכֹחוֹ לַעֲשׂוֹת הַכֹּל, כְּפִי שֶׁגָּזְרָה חָכְמָתוֹ הָעֶלְיוֹנָה. וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מוֹדֶה וּמְשַׁבֵּחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּכָךְ הוּא מְגַלֶּה שֶׁהַכֹּל זֶה רַק אַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִכָּךְ מִשְׁתַּלְשֶׁלֶת וּבָאָה גַּם מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּין בְּנֵי הָאָדָם הַשּׁוֹנִים בְּמַהוּתָם זֶה מִזֶּה.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁדַּוְקָא בְּיוֹם זֶה אֲשֶׁר בּוֹ מְקַבְּלִים יִשְׂרָאֵל אֶת

הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר כָּל קִנְיָנָהּ הוּא עַל יְדֵי מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם - בָּחֲרָה הַתּוֹרָה לְקַיֵּם אֶת מִצְוַת הֲבָאַת הַבִּכּוּרִים לְבֵית ה' שֶׁהִיא מִנְחַת תּוֹדָה לְהַשֵּׁם עַל הַפֵּרוֹת שֶׁנְּתַן לוֹ, אֲשֶׁר בִּסְגֻלַּת מִצְוָה זוֹ לְהַמְשִׁיךְ אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בָּעוֹלָם, אֲשֶׁר עַל יָדָהּ יִזְכּוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה אֶת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ.

אֵיזֶה סֵפֶר יוּחֲסִין מְיֻחָד יֵשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל

וְעַל פִּי זֶה יִתְבָּאֲרוּ דִּבְרֵי חֲזַ"ל (מדרש רבה במדבר), הַכּוֹתְבִים שֶׁכַּאֲשֶׁר קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה וְקִנְּאוּ בָּהֶם אֻמּוֹת הָעוֹלָם, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא '**הָבִיאוּ סֵפֶר יוּחֲסִין שֶׁלָּכֶם כְּשֵׁם שֶׁהֵבִיאוּ לִי יִשְׂרָאֵל**'. וּבֵאֵר בַּסֵּפֶר אוֹר חָדָשׁ, שֶׁלִּכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, אֵיזֶה יִחוּס יֵשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִמָּה שֶׁיֵּשׁ לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵרֵי יָכְלוּ לִטְעֹן שֶׁאַף הֵם מְיֻחָסִים לְאַבְרָהָם אָבִינוּ עַל יְדֵי יִשְׁמָעֵאל, וּלְיִצְחָק עַל יְדֵי עֵשָׂו?

אֶלָּא שֶׁהַהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא עַל פִּי דִּבְרֵי חֲזַ"ל (קידושין ע), שֶׁאָמְרוּ שֶׁהַשְּׁתִיקָה שֶׁל הָאָדָם בִּשְׁעַת מְרִיבָה, הִיא הַמְּעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא מְיֻחָס לַמִּשְׁפָּחוֹת הַכְּשֵׁרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. וְהִנֵּה עַם יִשְׂרָאֵל בִּשְׁעַת מַתַּן תּוֹרָה חָנוּ בְּאַחְדוּת וּבְשָׁלוֹם וְשָׁתְקוּ מִכָּל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַמְּרִיבוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "**וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל**" - '**כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד**', וּמִפְּנֵי כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאֻמּוֹת שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הִנָּם מְיֻחָסִים, כֵּיוָן שֶׁהֵם שָׁתְקוּ מֵהַמַּחֲלֹקֶת וְחָנוּ בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת. וְאִלּוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם אֵין לָהֶם אֶת סֵפֶר הַיּוּחֲסִין הַזֶּה שֶׁל הַשְּׁתִיקָה מֵהַמַּחֲלֹקֶת, וְאֵין לָהֶם אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת, שֶׁהִיא הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה וְלָכֵן אֵינָם רְאוּיִים לְקַבְּלָהּ.

תֵּרוּץ נוֹסָף לְכָךְ מִתָּרֵץ הָרה"ק רַבִּי מֹשֶׁה מֵאוּז'וֹרוֹב בְּסִפְרוֹ

בֵּאֵר מֹשֶׁה, שֶׁבְּכָךְ רָמַז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵם מִתְיַחֲסִים לְעֵשָׂו, אֲשֶׁר עָלָיו כָּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁהָיוּ לוֹ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה נְפָשׁוֹת בִּלְשׁוֹן רַבִּים. כִּי בְּנֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם אֵינָם מְאֻחָדִים כְּלָל אֶלָּא הֵם נְפָשׁוֹת נִפְרָדוֹת וּמְחֻלָּקוֹת. וְאִלּוּ עַם יִשְׂרָאֵל מִתְיַחֲסִים לְיַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה שֶׁהָיוּ לוֹ שִׁבְעִים נֶפֶשׁ בִּלְשׁוֹן יָחִיד. מִפְּנֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הִנָּם מְאֻחָדִים בְּשָׁרְשָׁם בִּהְיוֹתָם בַּשֹּׁרֶשׁ נֶפֶשׁ אַחַת, וְלָכֵן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר הַתְּנַאי לְקַבָּלָתָהּ הוּא מִדַּת הָאַחְדוּת, שַׁיֶּכֶת רַק לְעַם יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, אֲשֶׁר הִנָּם נִפְרָדִים בְּמַהוּתָם וּבְשָׁרְשָׁם.

לְמָה זָכוּ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שֶׁכָּסְקָה זְהַמָּתָן

כַּאֲשֶׁר עָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי פָּסְקָה זְהֲמָתָן, שֶׁזּוֹ זְהֲמַת הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי. וּמוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁעִקַּר זְהֲמַת הַנָּחָשׁ הָיְתָה בְּכָךְ שֶׁגָּרַם פֵּרוּד עַל יְדֵי אֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר שֶׁהַנָּחָשׁ הִתְחִיל בַּפֵּרוּד. וְכֵן עִקַּר הַפְּגָם שֶׁנּוֹצַר עַל יָדוֹ הוּא הַפֵּרוּד שֶׁנּוֹצַר כְּתוֹצָאָה מֵעֵרוּב הַטּוֹב וְהָרַע, שֶׁנִּגְרַם עַל יְדֵי אֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת שֶׁעַל יָדָהּ הִתְעָרְבְּבוּ וְהִתְבַּלְבְּלוּ כָּל הַנְּשָׁמוֹת. וְעַל יְדֵי שֶׁעָמְדוּ בְּהַר סִינַי פָּסְקָה זְהֲמָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי כָּךְ הֵם זָכוּ לְאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם. וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה וּמִתְחַדֶּשֶׁת אַחְדוּת זֹאת בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת. וְלָכֵן בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת נִמְשֶׁכֶת אַחְדוּת וְשָׁלוֹם בֵּין כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יָדָהּ זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁעַל יְדֵי חֵטְא הָעֵגֶל חָזְרָה וְשָׁבָה זְהֲמַת הַנָּחָשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר חֵטְא הָעֵגֶל הָיָה בְּכָךְ שֶׁהִתְפָּרְדוּ יִשְׂרָאֵל זֶה מִזֶּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַכְּלִי יָקָר. וְזֶה הֵן בְּכָךְ שֶׁכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְפָּרְדוּ מִשֵּׁבֶט לֵוִי, אֲשֶׁר הוּא לֹא חָטָא בָּעֵגֶל, וְהֵן בְּכָךְ שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם

עָשָׂר עֲגָלִים נִפְרָדִים לְכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (ירושלמי). וְעִקַּר חֵטְא הָעֵגֶל הָיָה פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם. וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ שָׁבָה וּבָאָה אֲלֵיהֶם זְהֵמַת הַנָּחָשׁ.

כֵּיצַד זוֹכִים לְשִׂמְחָה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת

הִנֵּה אַף עַל פִּי שֶׁבְּכָל הַחַגִּים וְהַמּוֹעֲדִים יֶשְׁנָהּ מִצְוָה מִדְּאוֹרַיְתָא לִשְׂמֹחַ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה **"וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ"**. אֲבָל כָּתְבוּ הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיֶּשְׁנָהּ מִצְוָה גְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, לָשׂוּשׂ וְלִשְׂמֹחַ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת אֲשֶׁר בּוֹ נִתְּנָה הַתּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר לוּלֵא אוֹתוֹ יוֹם כְּכָל הָאֻמּוֹת דָּמִינוּ חַס וְשָׁלוֹם. כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל שֶׁכָּל הַתַּנָּאִים מוֹדִים שֶׁבַּעֲצֶרֶת צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת סְעוּדוֹת חַג בְּבָשָׂר וְיַיִן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם, וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י שֶׁזֹּאת כְּדֵי לְהַרְאוֹת לְכֻלָּם שֶׁלֹּא רַק הַנְּשָׁמָה לְבַדָּהּ שְׂמֵחָה בְּיוֹם זֶה, אֶלָּא אַף הַגּוּף שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ בְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ.

וְהַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת לְשִׂמְחַת הַחַג, הִיא עַל יְדֵי נְתִינַת צְדָקָה לַעֲנִיִּים לִכְבוֹד הַחַג, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה (דברים טז): **"וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וְכוּ' וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה"**, וְדָרְשׁוּ עַל כָּךְ חֲזַ"ל, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר הָאַרְבָּעָה שֶׁלִּי שֶׁהֵם הַלֵּוִי וְהַגֵּר הַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה, הֵם כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה שֶׁלְּךָ שֶׁהֵם אַתָּה וּבִנְךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ. וְאִם אַתָּה תְּשַׂמֵּחַ אֶת שֶׁלִּי וְתִתֵּן לָהֶם אֶת צָרְכֵי הַחַג בְּרֶוַח - אַף אֲנִי אֲשַׂמֵּחַ אֶת שֶׁלְּךָ. וּבִזְכוּת כָּךְ הַשִּׂמְחָה תִּשְׁרֶה גַּם אֶצְלְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְמִשְׁפַּחְתְּךָ. וְלָכֵן הַצְּדָקָה לַעֲנִיִּים לִכְבוֹד הַחַג הִיא הַסְּגֻלָּה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לִזְכּוֹת לְשִׂמְחָה בַּחַג, כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה הוּא זוֹכֶה לְהַבְטָחַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ".

וְהִנֵּה הַשִּׂמְחָה בַּמּוֹעֵד, הִיא הַכְּלִי וְהַצִּינוֹר אֲשֶׁר עַל יָדָהּ יָכוֹל הָאָדָם לְקַבֵּל אֶת כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁיּוֹרְדוֹת בַּמּוֹעֵד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל עיי"ש. וּבְפָרָט בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת אֲשֶׁר בּוֹ מְקַבְּלִים אֶת הַתּוֹרָה, וְעִקַּר קַבָּלַת הַתּוֹרָה הִיא הַשִּׂמְחָה בְּמִצְוֹתֶיהָ כַּמּוּבָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (תורה ה).

וְכָתַב הַמַּהַרִי"ל, שֶׁלָּכֵן בְּיוֹם זֶה תּוֹלִים פְּרָחִים הַמְשַׂמְּחִים אֶת הַלֵּב בְּבָתֵּי יִשְׂרָאֵל וּבְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת, וְזֹאת בִּכְדֵי לְהַרְגִּישׁ אֶת הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹם זֶה שֶׁבּוֹ קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְהִנֵּה עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְשָׁלוֹם, כִּי כַּאֲשֶׁר יֶשְׁנָהּ שִׂמְחָה, עַל יָדָהּ זוֹכִים לְשָׁלוֹם (ספר המידות).

זֹאת וָעוֹד, כָּתַב הַחֲתַם סוֹפֵר, שֶׁהַפְּרָחִים בָּאִים לְרַמֵּז שֶׁאַף הָאָדָם הַנִּמְצָא בְּמַדְרֵגָה נְמוּכָה בְּיוֹתֵר זוֹכֶה לַעֲלוֹת לְמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה וּלְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּיוֹם זֶה. וְזֹאת כְּשֵׁם שֶׁזָּכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּסִינַי לְמַדְרֵגוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת, כְּשֶׁזָּכוּ לְמַדְרֵגַת הַנְּבִיאִים, וְכֻלָּם רָאוּ אֶת הַקּוֹלוֹת וְשָׁמְעוּ מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ אֶת הַפָּסוּק 'אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ'.

וְזוֹ הַסִּבָּה לְכָךְ שֶׁתּוֹלִים עֲשָׂבִים נְבוּלִים עַל הַקִּירוֹת בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת. וְזֹאת כְּדֵי לְרַמֵּז שֶׁאַף הַקָּטָן שֶׁבְּעַם יִשְׂרָאֵל נֶחְשָׁב כְּמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁבַּנְּבִיאִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת.

וְכֵן כָּתַב מוֹהַרְנָ"ת שֶׁכְּשֵׁם שֶׁזָּכוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּסִינַי לְמַדְרֵגַת הַנְּבוּאָה הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ". כָּךְ זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם לְמַדְרֵגַת הַנְּבוּאָה הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת.

מַדּוּעַ שִׁבְּחוּ חֲז"ל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא מְשֻׁלֶּשֶׁת בְּכָל דְּבָרֶיהָ

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר מָה שֶׁדָּרְשׁוּ חֲז"ל (שבת פח ע"א): **בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁנָּתַן לָנוּ תּוֹרָה מְשֻׁלֶּשֶׁת, בְּתוֹרָה נְבִיאִים כְּתוּבִים, לְעַם מְשֻׁלָּשׁ - בְּכֹהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, עַל יְדֵי מְשֻׁלָּשׁ, שֶׁהוּא מֹשֶׁה שֶׁנּוֹלַד שְׁלִישִׁי לָאַחִים, בְּיוֹם מְשֻׁלָּשׁ - לְאַחַר שְׁלֹשֶׁת יְמֵי הַהַגְבָּלָה, וּבְחֹדֶשׁ שְׁלִישִׁי לְמִנְיַן הֶחֳדָשִׁים שֶׁהוּא חֹדֶשׁ סִיוָן.**

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה מָה הַמַּעֲלָה וְהַשֶּׁבַח שֶׁיֵּשׁ בַּמִּסְפָּר שָׁלוֹשׁ שֶׁחֲז"ל כֹּה מְשַׁבְּחִים זֹאת?

אֶלָּא מְבֹאָר בַּעַל הָ"עִיּוּן יַעֲקֹב", שֶׁכָּל מָה שֶׁשִּׁבְּחוּ חֲז"ל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא מְשֻׁלֶּשֶׁת בְּכָל דְּבָרֶיהָ וְעִנְיָנֶיהָ, הוּא מִפְּנֵי **שֶׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, יִנָּצְלוּ יִשְׂרָאֵל מֵהֶעָווֹן הַגָּדוֹל שֶׁל לָשׁוֹן הָרָע שֶׁנִּקְרֵאת לָשׁוֹן מְשֻׁלֶּשֶׁת** (ערכין טז), מִפְּנֵי שֶׁהִיא הוֹרֶגֶת שְׁלוֹשָׁה אֲנָשִׁים, אֶת הַמְדַבֵּר, אֶת הַשּׁוֹמֵעַ וְאֶת הָאָדָם שֶׁדִּבְּרוּ עָלָיו. וְעַל יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה, הָאָדָם נִצָּל מֵעָווֹן לָשׁוֹן הָרָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (ערכין טז): מָה תַּקָּנָתוֹ וּסְגֻלָּתוֹ שֶׁל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מֵהַחֵטְא הַמַּר הַזֶּה? יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. וְעַל יָדָהּ יִזְכֶּה לְהִנָּצֵל מֵהֶעָווֹן הַזֶּה. מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה מַמְשִׁיכָה עַל הָאָדָם אַחְדוּת וְשָׁלוֹם, וּמַצִּילָה אוֹתוֹ מֵחֵטְא לָשׁוֹן הָרָע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֵּרוּד וּמַחְלֹקֶת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן חֲז"ל שִׁבְּחוּ כֹּה רַבּוֹת אֶת הַמִּסְפָּר שָׁלוֹשׁ.

בְּאֵיזֶה יוֹם נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל

הִנֵּה חַג הַשָּׁבוּעוֹת חָל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּתַאֲרִיךְ ו' בְּסִיוָן, וְזֹאת

כַּאֲשֶׁר הַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּתַאֲרִיךְ ז' בְּסִיוָן לְשִׁיטַת רַבִּי יוֹסֵי, שֶׁאַף נִפְסְקָה לַהֲלָכָה.

וְשָׁאֲלוּ הַמְּפָרְשִׁים, מַדּוּעַ חֲזַ"ל קָבְעוּ אֶת חַג הַשָּׁבוּעוֹת בְּכָל שָׁנָה בְּתַאֲרִיךְ ו' סִיוָן וְלֹא בְּז' סִיוָן אֲשֶׁר בּוֹ נִתְּנָה הַתּוֹרָה, וְיֶשְׁנָם תֵּרוּצִים רַבִּים עַל כָּךְ בְּדִבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים (עיין בבאר היטב סימן תצד).

וְאֶפְשָׁר לְתָרֵץ, שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ הוּא מִפְּנֵי שֶׁו' סִיוָן הוּא הַתַּאֲרִיךְ שֶׁבּוֹ הָיוּ רְאוּיִים כְּלַל יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, מִכֵּיוָן שֶׁיּוֹם זֶה הָיָה יוֹם הַחֲמִשִּׁים לִסְפִירַת הָעֹמֶר, וְכֵן הוּא הָיָה הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לִשְׁלֹשֶׁת יְמֵי הַגְּבָלָה וּבוֹ הָיוּ רְאוּיִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה. וְזֶה הַטַּעַם שֶׁאָנוּ חוֹגְגִים אֶת חַג הַשָּׁבוּעוֹת דַּוְקָא בְּיוֹם זֶה אֲשֶׁר בּוֹ הִשְׁלְמָה וְנִגְמְרָה טָהֳרָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָךְ אָנוּ מְבַטְּאִים אֶת שְׁלֵמוּת הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, **כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִסְתַּכְּלִים רַק עַל כָּךְ שֶׁבְּיוֹם זֶה עַם יִשְׂרָאֵל נִטְהֲרוּ מִזֻּהֲמָתָם וְהָיוּ רְאוּיִים כְּבָר לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה.**

וְזֶה הַכְּלִי הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, עַל יְדֵי שֶׁנִּתְאַחֵד עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם פְּנִימִיּוּת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְלָכֵן אָנוּ חוֹגְגִים בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה דַּוְקָא אֶת יוֹם זֶה, כֵּיוָן שֶׁהוּא מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל. וּבְכָךְ מְבֹאָר מַדּוּעַ נִקְרָא שְׁמוֹ הָעִקָּרִי שֶׁל יוֹם זֶה 'חַג מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ'. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּיוֹם זֶה מִתְאַחֲדִים יִשְׂרָאֵל וְאוֹהֲבִים אֶחָד אֶת רֵעֵהוּ, וּמִשּׁוּם כָּךְ זֶה הַיּוֹם שֶׁבּוֹ נִתְּנָה הַתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה וְיִשְׂרָאֵל הִנָּם דָּבָר אֶחָד, וְהָאַחְדוּת הִיא הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה. וְיוֹם זֶה שֶׁבּוֹ אָנוּ שְׂמֵחִים בְּכָךְ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל אָכֵן הָיוּ רְאוּיִים לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, כַּאֲשֶׁר נִטְהֲרוּ בִּשְׁלֵמוּת מִכָּל זֻהֲמַת מִצְרַיִם - הוּא הַיּוֹם שֶׁל קַבָּלַת הַתּוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁהָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם הֵם הַכֵּלִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה. ה' יְזַכֵּנוּ, אָמֵן.

פרק ה

יוֹם הַזִּכָּרוֹן
רֹאשׁ הַשָּׁנָה

פרק ה

יוֹם הַזִּכָּרוֹן - רֹאשׁ הַשָּׁנָה

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּמִנְהָגָיו, יֶשְׁנָם כַּמָּה שְׁאֵלוֹת שֶׁעוֹלוֹת וּמִתְעוֹרְרוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה

מַדּוּעַ כָּתְבוּ חֲזַ"ל בַּיְּרוּשַׁלְמִי, וּמוּבָא בַּטּוּר, שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוֹלְכִים כָּל יִשְׂרָאֵל בִּבְגָדִים לְבָנִים, וְכֵן מְכַבְּסִין וּמִסְתַּפְּרִין בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁאָנוּ בְּטוּחִים שֶׁנֵּצֵא זַכָּאִים בַּדִּין, וְכֵן נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תקפא), וְלִכְאוֹרָה מִנַּיִן הַבִּטָּחוֹן וְהַוַּדָּאוּת שֶׁנֵּצֵא זַכָּאִים בַּדִּין, וַהֲרֵי כְּבָר כָּתְבוּ חֲזַ"ל (ראש השנה טז): שְׁלֹשָׁה סְפָרִים נִפְתָּחִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶחָד שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים וְאֶחָד שֶׁל רְשָׁעִים גְּמוּרִים וְאֶחָד שֶׁל בֵּינוֹנִיִּים. רְשָׁעִים נִכְתָּבִים לְאַלְתָּר לְמִיתָה צַדִּיקִים נִכְתָּבִים לְאַלְתָּר לְחַיִּים בֵּינוֹנִיִּים תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים. וּמִנַּיִן לוֹ לָאָדָם בְּאֵיזֶה סֵפֶר כָּתְבוּ אוֹתוֹ לְמַעְלָה?

שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה

עַל מָה מְרַמֶּזֶת מִצְוַת הַשּׁוֹפָר אֲשֶׁר בּוֹ תּוֹקְעִים בְּיוֹם קָדוֹשׁ זֶה, וּמַהִי מַשְׁמָעוּתָהּ הַפְּנִימִית שֶׁל הַתְּקִיעָה בְּשׁוֹפָר שֶׁהִיא עִקַּר מִצְוָתוֹ

שֶׁל יוֹם זֶה? וּמָה הַטַּעַם שֶׁאָנוּ תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין? כְּמוֹ כֵן מַדּוּעַ נִקְרָא יוֹם זֶה בַּתּוֹרָה גַּם בְּשֵׁם "יוֹם הַזִּכָּרוֹן"?

שְׁאֵלָה שְׁלִישִׁית

מַדּוּעַ נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תרו), שֶׁצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ מְחִילָה וּסְלִיחָה מִמִּי שֶׁפָּגַע בּוֹ בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, וְלֹא בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין?

שְׁאֵלָה רְבִיעִית

כֵּיצַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל עַל פֶּשַׁע וְנוֹשֵׂא עָוֹן לְמִי שֶׁמְּוַתֵּר וּמוֹחֵל לַחֲבֵרוֹ (ר"ה יז), הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מְוַתֵּר עַל אַף עֲבֵרָה מִפְּנֵי מַעֲשֵׂה מִצְוָה אַחֶרֶת, כִּי אֵינוֹ מְקַבֵּל שֹׁחַד, וְכֵיצַד עַל יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל עַל כָּל חֲטָאָיו?

שְׁאֵלָה חֲמִישִׁית

הַאִם הַנְהָגַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִיא, שֶׁהוּא דָּן אֶת כָּל בָּאֵי עוֹלָם בְּמִדַּת הַדִּין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים קמה) "צַדִּיק הַשֵּׁם בְּכָל דְּרָכָיו" שֶׁזֶּה בְּמִדַּת הַדִּין, אוֹ שֶׁהוּא דָּן אוֹתָם בְּמִדַּת הַחֶסֶד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "חָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו", שֶׁזֶּה בְּמִדַּת הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד?

שְׁאֵלָה שִׁשִּׁית

מַדּוּעַ כַּאֲשֶׁר רֹאשׁ הַשָּׁנָה חָל בְּשַׁבָּת, כָּתְבוּ חֲזַ"ל וְכָךְ נִפְסַק בַּשו"ע (או"ח סימן תקצח), שֶׁאֵין תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָבוֹא לְטַלְטְלָנוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וַהֲרֵי מָה יְעַרְבֵּב אֶת הַשָּׁטָן וִיבַטֵּל אֶת קִטְרוּגוֹ, אֲשֶׁר מִתְבַּטֵּל מֵעַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה עַל יְדֵי תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר כְּדִבְרֵי חֲזַ"ל (ר"ה טז)?

כְּמוֹ כֵן מַדּוּעַ בִּשְׁבִיל חֵשֶׁשׁ רָחוֹק, שֶׁמָּא יְהוּדִי אֶחָד יִכָּשֵׁל בְּטִלְטוּל הַשּׁוֹפָר בְּשַׁבָּת, מְוַתְּרִים כָּל עַם יִשְׂרָאֵל עַל תְּקִיעַת שׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהִיא עִקַּר מִצְוַת הַיּוֹם שֶׁנִּקְרָא בַּתּוֹרָה יוֹם תְּרוּעָה?

שְׁאֵלָה שְׁבִיעִית

הֵיכָן מָצִינוּ בְּדִבְרֵי חֲזַ"ל, שֶׁבִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ עִנְיָן לְהַרְבּוֹת בְּאַהֲבָה וְרֵעוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁזֶּה מְרֻמָּז בְּדִבְרֵי רַשִּׁ"י (במדבר כג כא), שֶׁרֹאשׁ הַשָּׁנָה נִקְרָא "יוֹם תְּרוּעָה", מִלְּשׁוֹן אַהֲבָה וְרֵעוּת? וְלִכְאוֹרָה מַדּוּעַ יֵשׁ עִנְיָן שֶׁל אַהֲבָה וְרֵעוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ?

שְׁאֵלָה שְׁמִינִית

מַדּוּעַ כַּאֲשֶׁר אֱלִישָׁע הַנָּבִיא רָצָה לְבָרֵךְ אֶת הָאִשָּׁה הַשּׁוּנַמִּית בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הִיא סֵרְבָה לְקַבֵּל אֶת בִּרְכָתוֹ?

כְּמוֹ כֵן מַדּוּעַ יֵשׁ עִנְיָן גָּדוֹל לְהִתְקַבֵּץ יַחְדָּו אֵצֶל הַצַּדִּיקִים דַּוְקָא בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים?

שְׁאֵלָה תְּשִׁיעִית

מַדּוּעַ קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, עַל יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁצָּמַא לְמַיִם וְעַל אִמּוֹ הָגָר שֶׁהָלְכָה עִמּוֹ לִבְאֵר לַחַי רֹאִי? כְּמוֹ כֵן מַדּוּעַ מַפְטִירִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, בַּמַּעֲשֶׂה שֶׁל חַנָּה וּפְנִינָה כַּאֲשֶׁר לְחַנָּה לֹא הָיוּ יְלָדִים וְלִפְנִינָה הָיוּ הַרְבֵּה בָּנִים?

שְׁאֵלָה עֲשִׂירִית

מַדּוּעַ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּאֲשֶׁר הַשָּׂטָן שׁוֹמֵעַ אֶת תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר, הוּא חוֹשֵׁב שֶׁמָּא הִגִּיעָה הַגְּאֻלָּה, וְעַל יְדֵי זֶה

מִתְעָרְבֵב וּמְפַחֵד הַשָּׂטָן וּמִתְבַּטֵּל קִטְרוּגוֹ (ר"ה טז), וְלִכְאוֹרָה כֵּיצַד בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵחָדָשׁ מְפַחֵד הַשָּׂטָן מֵהַשּׁוֹפָר, וְאֵינוֹ זוֹכֵר שֶׁבְּכָל הַשָּׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ כְּבָר, גַּם בָּהֶן תָּקְעוּ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וַעֲדַיִן לֹא הִגִּיעָה גְּאֻלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל?

הָאַחְדוּת מִתְחַדֶּשֶׁת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה

וְהַתְּשׁוּבָה לְכָל הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלּוּ נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי הָאֲרִיז"ל (שער הכוונות ראש השנה) הַמְבָאֵר, שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מִתְעוֹרֵר וּמִתְגַּלֶּה מֵחָדָשׁ מָה שֶׁהָיָה בְּאוֹתָהּ הָעֵת וְהַשָּׁעָה, בִּתְחִלַּת הַיְּצִירָה וְהַבְּרִיאָה.

וְכֵיוָן שֶׁבְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (עירובין יב.), וּבָאָדָם הָרִאשׁוֹן הָיוּ כְּלוּלוֹת יַחְדָּו כָּל הַנְּשָׁמוֹת כֻּלָּם, וְרַק לְאַחַר שֶׁחָטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן וְהִתְעָרְבוּ כָּל נִיצוֹצוֹת הַטּוֹב וְהָרַע, נוֹצַר הַפֵּרוּד בְּכָל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ וְנִפְרְדוּ כָּל הַנְּשָׁמוֹת לְגוּפִים נִפְרָדִים וּמְחֻלָּקִים.

וּמִפְּנֵי כָּךְ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִתְעוֹרֶרֶת וּמִתְגַּלָּה מֵאֵלֶיהָ אַחְדוּת מֻפְלָאָה בֵּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת כֻּלָּן, וְזֹאת כְּמוֹ שֶׁהָיָה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַבְּרִיאָה אֵצֶל אָדָם הָרִאשׁוֹן קֹדֶם הַחֵטְא. וְלָכֵן כָּל אָדָם יָכוֹל לִזְכּוֹת לְאַחְדוּת זֹאת בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כֵּיוָן שֶׁהָאַחְדוּת הַזֹּאת נַעֲשֵׂית מֵאֵלֶיהָ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, לְלֹא צֹרֶךְ בְּשׁוּם פְּעֻלָּה אוֹ מַעֲשֶׂה מִצַּד הַנְּשָׁמוֹת וְהַנְּפָשׁוֹת.

מַדּוּעַ מְבָרְכִים אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֲרוּ צַדִּיקִים, אֶת הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין נוֹהֲגִים לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ כְּמוֹ בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים,

אֶלָּא רַק מְבָרְכִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּבִרְכַּת שָׁנָה טוֹבָה. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל הַנְּשָׁמוֹת נִכְלָלוֹת יַחַד וְשׁוֹרָה אַחְדוּת גְּדוֹלָה בֵּינֵיהֶם, וְאֵין שׁוּם פֵּרוּד כְּלָל בֵּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת, וְלָכֵן הַבְּרָכָה לַחֲבֵרוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹצֵאת מֵאֵלֶיהָ, וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מַרְגִּישׁ בְּאַהֲבַת חֲבֵרוֹ וְרוֹצֶה בְּכָל לְבָבוֹ רַק בְּטוֹבָתוֹ וְהַצְלָחָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְזֹאת מִכֹּחָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת הַמִּתְעוֹרֶרֶת בֵּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת בְּיוֹם זֶה.

רֹאשׁ הַשָּׁנָה – יוֹם שֶׁל אַחְדוּת יִשְׂרָאֵל

וְכֵן מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁיְּמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשִׁים הִנָּם יָמִים שֶׁל אַהֲבָה וְרֵעוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה רָמוּז בַּמָּה שֶׁכּוֹתֵב רַשִׁ"י, עַל הַפָּסוּק (במדבר כג, כא) וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ - תְּרוּעָה לְשׁוֹן רֵעוּת, וּפֵרוּשׁ נוֹסָף כּוֹתֵב רַשִׁ"י - תְּרוּעָה מִלְּשׁוֹן "תְּרֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל".

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁשְּׁנֵי הַפֵּרוּשִׁים הִנָּם נְכוֹנִים וְכָל אֶחָד תָּלוּי בַּחֲבֵרוֹ, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁיֵּשׁ רֵעוּת וְאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, הֵם יוֹצְאִים זַכָּאִים בַּדִּין, כִּי עַל יְדֵי הָרֵעוּת וְהָאַהֲבָה הֵם זוֹכִים לְ"תְּרֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל", שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן שְׁבִירָה, וְנִמְתָּקִים וְנִשְׁבָּרִים כָּל הַדִּינִים מֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהֵם זוֹכִים לְהִכָּתֵב לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

וְיֶשְׁנָם כַּמָּה טְעָמִים, הַמְבָאֲרִים מַדּוּעַ בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה יֶשְׁנָהּ חֲשִׁיבוּת עֲצוּמָה, לְמִדַּת הָאַחְדוּת וְהַהִתְכַּלְלוּת עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם, חֶלְקָם עַל פִּי תּוֹרַת הַנִּגְלֶה וְחֶלְקָם עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים.

הַמְּלוּכָה הַשֵּׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל יְדֵי הָאַחְדוּת

טַעַם רִאשׁוֹן: הִנֵּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עִקַּר הָעֲבוֹדָה שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, הִיא לְהַמְלִיךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ, וּלְקַבֵּל עָלֵינוּ אֶת עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ראש השנה טז): **"אִמְרוּ לְפָנַי מַלְכִיּוֹת כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם"**.

וְהִנֵּה עִקַּר הַמַּלְכוּת נַעֲשֵׂית רַק עַל יְדֵי שֶׁיֶּשְׁנָהּ אַחְדוּת וְשָׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ספרי לג ה), עַל הַפָּסוּק אוֹתוֹ אוֹמְרִים בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, "וַיְהִי בִּישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל" (דברים לג, ה): "בְּהִתְאַסְּפָם יַחַד בַּאֲגֻדָּה אַחַת וְשָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם הֲרֵי הוּא מַלְכָּם, וְלֹא כְּשֶׁיֵּשׁ מַחֲלֹקֶת בֵּינֵיהֶם".

כִּי עִקַּר כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ הוּא כַּאֲשֶׁר עֲבָדָיו מִתְאַחֲדִים יַחְדָּו לְהַמְלִיכוֹ, וְכַאֲשֶׁר מִגֹּדֶל אַהֲבָתָם לְמַלְכָּם נֶעֱלָמִים וְנוֹפְלִים כָּל הַפִּלּוּגִים וְהַמַּחְלֹקֶת בֵּינֵיהֶם, וְזֶהוּ תִּפְאַרְתּוֹ וּכְבוֹדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

זֹאת וָעוֹד, רַק כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מִתְאַחֲדִים יַחַד בְּאַחְדוּת וּבְאַהֲבָה, יֵשׁ לָהֶם כֵּלִים לְהָכִיל אֶת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ וּלְהַמְלִיכוֹ עֲלֵיהֶם. וְלָכֵן רַק כַּאֲשֶׁר הֵם בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם יָכוֹל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַשְׁרוֹת שְׁכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם וְלִשְׁכֹּן בֵּינֵיהֶם. (ליקו"ה נזקי שכנים ד).

וְכֵן כָּתְבוּ חֲזַ"ל (במד"ר במדבר טו), עַל הַפָּסוּק **"וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ"**, שֶׁכִּבְיָכוֹל כִּסֵּא הַכָּבוֹד מְבֻסָּס, וְעוֹמֵד בְּיַצִּיבוּת לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם רַק כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת וּבַאֲגֻדָּה אַחַת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּ זֹאת בַּאֲרִיכוּת, הַדַּעַת זְקֵנִים וְכֵן הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ וְהָרַמְבַּ"ן עַל פָּסוּק זֶה. עיי"ש.

וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בַּיְּשִׁיבָה הַמְּפֻרְסֶמֶת, יְשִׁיבַת קֶלֶם, שֶׁהָיְתָה תֵּל תַּלְפִּיּוֹת שֶׁל מוּסָר וַעֲבוֹדַת הַמִּדּוֹת. כַּאֲשֶׁר לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה תָּלָה הַסַּבָּא מִקֶּלֶם זַצַ"ל מוֹדָעָה בְּלוּחַ הַמּוֹדָעוֹת תַּחַת הַכּוֹתֶרֶת "הֶעָרָה נוֹרָאָה", וּבָהּ כָּתַב:

"הִנֵּה עִקַּר עֲבוֹדַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל אִמְרוּ לְפָנַי מַלְכִיּוֹת כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם, וְהִנֵּה יָדוּעַ שֶׁכָּל מַלְכוּת הַמֶּלֶךְ נִבְנִית מֵהָאַחְדוּת שֶׁל כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לְעָבְדוֹ בְּיַחַד שְׁכֶם אֶחָד. וְכֻלָּם יוֹדְעִים שֶׁאִם יֶשְׁנָהּ מְרִיבָה בֵּין הַשָּׂרִים בַּחֲצַר הַמֶּלֶךְ, מִתְעַרְעֵר שִׁלְטוֹן הַמֶּלֶךְ. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (אבות פ"ג) "אִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ שֶׁל מַלְכוּת אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בָּלָעוּ".

וּכְבָר כָּתַב רַבֵּנוּ תָּם בְּסֵפֶר הַיָּשָׁר שַׁעַר רִאשׁוֹן, כִּי מֵעֲבוֹדַת מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם אָנוּ לוֹמְדִים כֵּיצַד לַעֲבֹד אֶת מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. לָכֵן חוֹבָה עָלֵינוּ לִפְנֵי יוֹם הַדִּין הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לְקַבֵּל עָלֵינוּ לַעֲסֹק בְּמִצְוַת "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ", וּבָזֶה תִּהְיֶה אַחְדוּת בֵּין עוֹבְדֵי הַשֵּׁם, וְעַל יְדֵי זֶה יַעֲלֶה בְּיָדֵינוּ יָפֶה עִנְיַן מַלְכִיּוֹת, וְיָבוֹא זִכְרוֹנֵנוּ לְפָנָיו לְטוֹבָה. וְאֵיךְ לֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לִהְיוֹת דוֹבְרֵי שְׁקָרִים, וּלְבַקֵּשׁ בִּתְפִלַּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה 'מְלֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ', כְּשֶׁאֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ לֹא הֵכַנּוּ אֶת עִקַּר הַקִּיּוּם שֶׁל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלֵינוּ, וּכְפִי שֶׁאוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה "יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ", כִּי אֵין הַהַמְלָכָה מֻשְׁלֶמֶת אֶלָּא בְּאַחְדוּת הָעָם".

עכ"ל. (מתוך פנקס הקבלות של הסבא מקלם עמוד ט)

תְּחִלַּת הַדִּין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל מִדַּת הַשָּׁלוֹם

טַעַם שֵׁנִי: כָּתַב הַחֲתַם סוֹפֵר (דרשות לראש השנה), שֶׁתְּחִלַּת הַדִּין

בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הוּא כֵּיצַד הוּא אוֹחֵז בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת. וְהַסְּבֵּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר דִּינוֹ שֶׁל הָאָדָם בַּהַתְחָלָה הוּא כֵּיצַד הוּא הִתְנַהֵג עִם חֲבֵרָיו, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נוֹהֵג עִם כָּל אֶחָד כְּפִי שֶׁהוּא מִתְנַהֵג עִם הַבְּרִיּוֹת, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹהֵג עִם כָּל אָדָם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, וּבְמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד מוֹדְדִים לוֹ (סוטה יא). וְלָכֵן מִי שֶׁמִּתְנַהֵג עִם חֲבֵרָיו בְּמִדַּת הַוַּתְּרָנוּת וְהַחֶסֶד, אַף אוֹתוֹ דָּנִים בַּשָּׁמַיִם בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים.

וְלָכֵן אֶת זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹדֵק בִּתְחִלַּת הַדִּין, כְּשֶׁאֶת זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא דָּן וּבוֹדֵק לְלֹא מִדַּת הָרַחֲמִים, אֶלָּא אַךְ וְרַק בְּמִדַּת הַדִּין. וְעַל כָּךְ נֶאֱמַר הַפָּסוּק (תהילים קמה) **"צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו"**. וְהִנֵּה מִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹאֶה שֶׁהוּא הִתְנַהֵג עִם הַבְּרִיּוֹת בְּמִדַּת הָרַחֲמִים, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אוֹתוֹ בְּמִדַּת הָרַחֲמִים, גַּם בִּשְׁאָר הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בֵּין אָדָם לְקוֹנוֹ, כְּגוֹן כַּאֲשֶׁר דָּן אוֹתוֹ עַל לִמּוּד הַתּוֹרָה וּמַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת, וְכֵן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים כֻּלָּם. וְעַל כָּךְ נֶאֱמַר סוֹפוֹ שֶׁל הַפָּסוּק **"וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו"**, לְרַמֵּז שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אוֹתוֹ בִּשְׁאָר הַמַּעֲשִׂים בְּחֶסֶד וְלֹא בְּדִין.

וּמוֹסִיף עוֹד הַחֲתָם סוֹפֵר, שֶׁגַּם בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה בְּעַצְמָהּ שֶׁהָאָדָם מְקַיֵּם, יֵשׁ חֵלֶק שֶׁל בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם וְיֵשׁ חֵלֶק שֶׁהוּא בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹת אַף מִתּוֹךְ הַכָּרַת הַטּוֹב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר נָתַן לוֹ אֵיבָרִים אֵלּוּ לְקַיֵּם מִצְוֹתָיו וְנָתַן לוֹ אֶת הַיְכֹלֶת לְקַיֵּם מִצְוֹתָיו. וְחֵלֶק זֶה נֶחְשָׁב לְכָל אֶחָד כְּחֵלֶק שֶׁל בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. וְלָכֵן אַף עַל זֶה דָּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, כְּפִי שֶׁהָאָדָם עַצְמוֹ הִתְנַהֵג עִם כָּל חֲבֵרָיו.

הַתְּשׁוּבָה תְּלוּיָה בְּמַעֲשֵׂי חֶסֶד

וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל פִּישֶׁר זַצַ"ל בְּסִפְרוֹ אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, שֶׁכַּיָּדוּעַ, מִצְוַת הַתְּשׁוּבָה הִיא רַק מֵחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲשֶׁר מִתְחַסֵּד עִם בְּרִיּוֹתָיו וּמְקַבְּלָם בִּתְשׁוּבָה לְפָנָיו אַף כַּאֲשֶׁר חָטְאוּ וּפָשְׁעוּ נֶגְדּוֹ, וְזֹאת רַק מִצַּד מִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים שֶׁהוּא מְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו, כִּי מִצַּד הַדִּין **'הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָּמוּת'** וְהַחוֹטֵא חַיָּב מִיתָה חַס וְשָׁלוֹם, אֲבָל מִצַּד מִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים, מְקַבֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל הַשָּׁב בִּתְשׁוּבָה לְפָנָיו.

וְהִנֵּה כָּתְבוּ חֲז"ל (סוטה יא) שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נוֹהֵג עִם כָּל אָדָם **"מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה"** כְּמוֹ שֶׁהוּא מִתְנַהֵג עִם הַבְּרִיּוֹת. וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר בָּאִים יְמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, עַל הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק דָּבָר רִאשׁוֹן בְּיוֹתֵר, לְהִתְנַהֵג בְּמִדַּת הַחֶסֶד עִם כָּל חֲבֵרָיו, מִפְּנֵי שֶׁכְּפִי שֶׁהָאָדָם יִתְנַהֵג בְּמִדָּה זוֹ שֶׁל הַחֶסֶד, כָּךְ תִּתְקַבֵּל גַּם תְּשׁוּבָתוֹ בַּמָּרוֹם, מִפְּנֵי שֶׁאַף הִיא רַק מֵחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהֵיטִיב לְכָל בְּרִיּוֹתָיו.

לְאָן הָלַךְ הַצַּדִּיק לִפְנֵי הַתְּפִלָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה

סִפֵּר הָרה"ק בַּעַל הַשֶּׁפַע חַיִּים מִצַּאנְז קְלוֹיְזֶנְבּוּרְג זִיעָ"א:

זְכוּרֵנִי כְּשֶׁהָיִיתִי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁנַת תרע"ח אֵצֶל דּוֹדִי זְקֵנִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵרָאצְפֶּעְרְט זִיעָ"א, בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה רָאִיתִי אוֹתוֹ מְהַלֵּךְ בַּחֲצֵרוֹ הָאָרֹךְ, וּכְבָר הָיָה אָז זָקֵן מְפֻלָּג וּבְקֹשִׁי הָלַךְ, חָפֵץ הָיִיתִי לָדַעַת מָה מַעֲשֵׂהוּ בִּזְמַן כָּזֶה, וְהָלַכְתִּי אַחֲרָיו.

לְתַדְהֵמָתִי רָאִיתִי אוֹתוֹ מְהַלֵּךְ לְיַד אוּרְוּוֹת הַפָּרוֹת, וּמִסְתַּכֵּל

שָׁם, לְפָרֵשׁ אֶת תְּמִיהָתִי נַעֲנָה וְאָמַר לִי: בְּיוֹם כָּזֶה שֶׁכָּל אֶחָד טָרוּד בִּתְפִלָּה וַאֲמִירַת תְּהִלִּים, חָשַׁשְׁתִּי שֶׁמָּא יִשְׁכְּחוּ לְהַאֲכִיל אֶת הַבְּהֵמוֹת לְפִיכָךְ יָצָאתִי קֹדֶם הַתְּפִלָּה לְהַשְׁגִּיחַ עַל כָּךְ שֶׁהַבְּהֵמוֹת לֹא יִרְעָבוּ.

הוֹסִיף עַל כָּךְ בַּעַל הַ"שֶּׁפַע חַיִּים", שֶׁכַּנִּרְאֶה הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ בְּכָךְ לְעוֹרֵר רַחֲמִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל פִּי מָה שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת מְרַחֲמִים עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם, וּבְרִיּוֹת מַשְׁמָעוּתוֹ אֵינוֹ דַּוְקָא עַל בְּנֵי אָדָם, אֶלָּא אַף עַל בְּהֵמוֹת - וְעַל יְדֵי כָּךְ אַף אִם כַּבְּהֵמוֹת נִדְמֵינוּ, יְרַחֵם עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ... (שפע חיים - ירח האיתנים)

בִּזְכוּת מִי עָלוּ הַתְּקִיעוֹת יָפֶה

הָרה"ק רַבִּי יִצְחָק מִוּוֹרְקָא זִיעָ"א הָיָה נוֹסֵעַ עִם רַבּוֹ הָרה"ק רַבִּי דָּוִד מִלֶּעלוֹב זִיעָ"א אֶל הַחוֹזֶה מִלֶּבְלִין זִיעָ"א.

בִּהְיוֹתֵנוּ פַּעַם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּלֶבְלִין, סִפֵּר רַבִּי יִצְחָק מִוּוֹרְקָא, הִרְגִּישׁ "הַחוֹזֶה" שֶׁרַבִּי דָּוִד מִלֶּעלוֹב אֵינֶנּוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וּבֵינְתַּיִם הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל תְּקִיעַת שׁוֹפָר.

הִמְתִּין "הַחוֹזֶה" מִלְּהַתְחִיל אֶת "סֵדֶר הַתְּקִיעוֹת", וַאֲנִי רַצְתִּי אֶל הָאַכְסַנְיָה לְחַפֵּשׂ אֶת "רַבִּי", בַּדֶּרֶךְ מָצָאתִי אוֹתוֹ עוֹמֵד עִם "יַרְמוּלְקֶ'ה" מְלֵאָה שְׂעוֹרִים בְּיָדוֹ, וּמַאֲכִיל אֶת הַסּוּסִים שֶׁבַּעַל הָעֲגָלָה עֲזָבָם רְעֵבִים בְּלֶכְתּוֹ לְהִתְפַּלֵּל, כַּאֲשֶׁר גָּמַר רַבִּי דָּוִד לְהַאֲכִיל אֶת הַסּוּסִים, בָּא לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הָרַבִּי, וּמִיָּד הִתְחִילוּ בְּסֵדֶר הַתְּקִיעוֹת.

לְאַחַר הַתְּפִלָּה אָמַר "הַחוֹזֶה": רַבִּי דָּוִד סָתַם הַיּוֹם אֶת פִּי הַמְקַטְרְגִים - הַתְּקִיעוֹת עָלוּ יָפֶה...

סְגֻלָּה לִזְכוּת בַּדִּין

הִנֵּה סְגֻלָּה גְּדוֹלָה מְאֹד לָצֵאת זַכַּאי בְּיוֹם הַדִּין, הִיא לְהִתְנַהֵג בְּוִתְּרָנוּת כְּלַפֵּי חֲבֵרָיו, וְלָדוּן כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת, וְעַל כָּךְ הִבְטִיחוּ חֲזַ"ל (ר"ה יז): **"כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו - מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו"**. וּלְמֵדִים זֹאת מֵהַפָּסוּק "נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע", לְמִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹשֵׂא עָוֹן? לְמִי שֶׁעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע.

כִּי כְּפִי שֶׁהָאָדָם דָּן אֶת חֲבֵרוֹ, כָּךְ גַּם בַּשָּׁמַיִם דָּנִים אוֹתוֹ. וּכְפִי שֶׁהָאָדָם מִתְנַהֵג בְּמִדַּת הַוִּתְּרָנוּת עִם חֲבֵרָיו וּמַכָּרָיו, כָּךְ מִתְנַהֲגִים אַף עִמּוֹ בַּמָּרוֹם. כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (שבת קיז): 'כָּל הַדָּן לְכַף זְכוּת דָּנִים אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת', וּ'בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ' (מגילה יב, סוטה ח). וְלָכֵן יֵשׁ לְהִזָּהֵר בְּכָךְ בְּיוֹתֵר בִּימֵי הַדִּין.

וְכָתַב בַּעַל הַ"שְּׁפַת אֱמֶת" זִיעָ"א (ר"ה תרנט), שֶׁיֶּשְׁנָם בַּשָּׁמַיִם שְׁנֵי הֵיכָלוֹת שֶׁבָּהֶם דָּנִים אֶת הָאָדָם, אֶחָד נִקְרָא **'הֵיכַל הַחוֹבָה'** מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ פּוֹתְחִים בְּחוֹבָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁדָּנִים אוֹתוֹ, וְאֶחָד נִקְרָא **'הֵיכַל הַזְּכוּת'**, מִפְּנֵי שֶׁבְּהֵיכָל זֶה פּוֹתְחִים בִּזְכוּתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְדָנִים אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת שמות דף ו). וּבְיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה נִפְתָּח הֵיכַל הַזְּכוּת בַּשָּׁמַיִם וּבוֹ דָּנִים אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְזֶה הַטַּעַם שֶׁאוֹמְרִים בִּתְפִלַּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, **וּבְכֵן צַדִּיקִים וְכוּ'**, וְתֵבַת **'בְּכֵן'** מוֹפִיעָה אַרְבַּע פְּעָמִים בִּתְפִלָּה זוֹ, וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁ**"בְּכֵן" בְּגִימַטְרִיָּה "חֶסֶד"**, וּבְכָךְ יֶשְׁנוֹ רֶמֶז שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דָּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּמִדַּת הַחֶסֶד, וְדָן אוֹתָם לְכַף זְכוּת.

וְלָכֵן צָרִיךְ לְהִזָּהֵר מְאֹד בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָדוּן כָּל אֶחָד לְכַף

זְכוּת, כְּדֵי שֶׁאָכֵן הָאָדָם יִשָּׁאֵר הָאָדָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בּוֹ דָּנִים אֶת יִשְׂרָאֵל לְכַף זְכוּת, וְלֹא יָדוּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא מֵהֵיכַל הַזְּכוּת לַהֵיכָל הַחוֹבָה.

עִקַּר הַשָּׁלוֹם עִם מִי שֶׁהֵצִיק לוֹ

וְהִנֵּה עִקַּר הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, הוּא רַק עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְוַתֵּר לְמִי שֶׁהֵצִיק לוֹ, וְעַל יְדֵי שֶׁהוּא מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אַף לְמִי שֶׁפָּגַע בּוֹ. וְכָתַב הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב מִקּוֹטְנָא זַצ"ל שֶׁלָּכֵן בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲשֶׁר בּוֹ יֵשׁ לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, תּוֹקְעִים תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה, כִּי הַתְּקִיעָה מְסַמֶּלֶת אֶת הָאַחְדוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "**וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקְעוּ**", וּמִפְּנֵי כָּךְ בַּהַתְחָלָה תּוֹקְעִים תְּקִיעָה שֶׁהִיא קוֹל פָּשׁוּט - שֶׁהִיא מְסַמֶּלֶת אֶת הַשָּׁלוֹם עִם כָּל אוֹהֲבָיו. וְאַחַר כָּךְ תּוֹקְעִים שְׁבָרִים, לְרַמֵּז שֶׁאַף עִם מִי אֲשֶׁר הָיָה בִּמְרִיבָה עִמּוֹ לִפְנֵי זֶה, יַשְׁלִים אִתּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְאַחַר כָּךְ תּוֹקְעִים שׁוּב תְּקִיעָה, לְרַמֵּז עַל הַשָּׁלוֹם אַף עִם יְרִיבָיו מִכֹּחַ שֶׁל הַתְּקִיעָה בַּשּׁוֹפָר, כִּי הָעִקָּר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלּוֹ.

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל רוֹזוֹבְסְקִי זַצ"ל בְּסִפְרוֹ זִכְרוֹן שְׁמוּאֵל, מַדּוּעַ בִּתְפִלּוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְפַּלְּלִים וּמְבַקְּשִׁים שֶׁתִּהְיֶה אַחְדוּת בְּכָל הָעוֹלָם: "**וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵב שָׁלֵם**", אָנוּ מַקְדִּימִים וְאוֹמְרִים: "**וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מָה שֶׁבָּרָאתָ**", וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁרַק עַל יְדֵי שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם יִרְאַת שָׁמַיִם אֲמִתִּית, הוּא מְוַתֵּר לְמִי שֶׁפָּגַע בּוֹ וּמוֹחֵל לְמִי שֶׁהֵצִיק לוֹ, וְלָכֵן מַקְדִּימִים וּמִתְפַּלְּלִים שֶׁתִּהְיֶה יִרְאַת ה' לְכָל הַבְּרוּאִים, וְרַק אַחַר כָּךְ אָנוּ מִתְפַּלְּלִים עַל הָאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם.

עַל מָה דָּרַשׁ הֶחָפֵץ חַיִּים בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה עִם בַּעַל הֶ"חָפֵץ חַיִּים" זִיעָ"א, שֶׁנָּתַן שִׂיחַת הִתְעוֹרְרוּת לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּבֵין דְּבָרָיו אָמַר כָּךְ: כָּל אָדָם בָּא לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּמְחַל לוֹ עַל כָּל מָה שֶׁהוּא חָטָא וּפָשַׁע כְּנֶגְדּוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָכוֹל לַעֲנוֹת לוֹ 'מַדּוּעַ שֶׁאֶמְחַל לְךָ? הֲרֵי בְּכָל הַשָּׁנָה אַתָּה הוֹלֵךְ אַחַר שְׁרִירוּת לִבְּךָ וּמִתְנַהֵג כְּנֶגֶד רְצוֹנִי, וּמַדּוּעַ שֶׁעַכְשָׁו אֶמְחַל לְךָ?

אָמְנָם יֵשׁ דָּבָר אֶחָד שֶׁבּוֹ אֶפְשָׁר לְפַיֵּס אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּמְחַל לָאָדָם עַל כָּל חֲטָאָיו. וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יְוַתֵּר לַחֲבֵרוֹ שֶׁחָטָא כְּנֶגְדּוֹ וְיַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, וְיִמְחַל לוֹ עַל כָּל הַדְּבָרִים הָרָעִים שֶׁהוּא עָשָׂה לוֹ, וְיַרְחִיק אֶת הַשִּׂנְאָה מִלִּבּוֹ וְיַכְנִיס בְּלִבּוֹ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. וְעַל יְדֵי כָּךְ יִתְקַיֵּם בּוֹ מַאֲמַר חֲזַ"ל (ראש השנה יז): 'כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִים לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו', וְאַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִמְחַל לוֹ עַל חֲטָאָיו. וְזוֹ הָעֵצָה הַיְּעוּצָה לְכָל אָדָם לְהִנָּצֵל בְּיוֹם הַדִּין עַל יְדֵי שֶׁיִּמְחַל וְיִסְלַח לְרֵעֵהוּ שֶׁחָטָא כְּנֶגְדּוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי גַּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִסְלַח וְיִמְחַל לוֹ.

מַדּוּעַ מַכְּטִירִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל חַנָּה וּפְנִינָה

וְכָתַב הַחֲתָם סוֹפֵר זִיעָ"א (דרשות לר"ה), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁבַּהַפְטָרָה בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה קוֹרְאִים אֶת סִפּוּרָהּ שֶׁל חַנָּה וּפְנִינָה (שמואל א, יז),

כַּאֲשֶׁר לִפְנִינָה הָיוּ הַרְבֵּה יְלָדִים, וּלְחַנָּה לֹא הָיוּ יְלָדִים שָׁנִים רַבּוֹת, וּפְנִינָה הֵצִיקָה מְאֹד לְחַנָּה עַל כָּךְ.

וְהִנֵּה חַנָּה הִקְפִּידָה מְאֹד עַל פְּנִינָה וְלֹא מָחֲלָה לָהּ עַל כָּךְ. וְזֶה הַטַּעַם שֶׁחַנָּה לֹא מָצְאָה אֶת עַצְמָהּ רְאוּיָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁר נוֹהֵג עִם כָּל אָדָם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה כְּפִי שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ מִתְנַהֵג עִם זוּלָתוֹ, יַעֲשֶׂה עִמָּהּ חֶסֶד לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין וְיִתֵּן לָהּ בֵּן. וְלָכֵן הִיא הִתְפַּלְּלָה בְּצוּרָה שֶׁל טְעָנוֹת לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (ברכות לא ע"ב). כִּי חַנָּה רָצְתָה לִפְעֹל בִּתְפִלָּתָהּ שֶׁיִּהְיֶה לָהּ בֵּן בְּצוּרָה שֶׁל טְעָנוֹת וְדִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵבִינָה שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִיא הִקְפִּידָה עַל פְּנִינָה, שׁוּב אֵינֶנָּה רְאוּיָה שֶׁתִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתָהּ בְּמִדַּת הָרַחֲמִים.

וְיִתָּכֵן שֶׁהַסִּבָּה לְכָךְ הָיְתָה, מִפְּנֵי שֶׁחַנָּה חָשְׁבָה שֶׁפְּנִינָה לֹא הִתְכַּוְּנָה בְּמַעֲשֶׂיהָ לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְלָכֵן אֵין רָאוּי לְהַעֲבִיר עַל מִדּוֹתֶיהָ וְלִמְחֹל לָהּ.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכַּאֲשֶׁר עֵלִי הַכֹּהֵן שָׁמַע אֶת תְּפִלָּתָהּ שֶׁל חַנָּה לִזְכּוֹת בְּבָנִים, אָמַר לְחַנָּה: **"לְכִי לְשָׁלוֹם"**, כִּי בְּכָךְ רָמַז לָהּ עֵלִי הַכֹּהֵן, שֶׁלֹּא תַּחֲזִיק עוֹד בְּמַחֲלֹקֶת עַל פְּנִינָה אֶלָּא תִּמְחַל לָהּ עַל מָה שֶׁהִיא פָּגְעָה בָּהּ. וְהוֹסִיף לָהּ עוֹד, כַּאֲשֶׁר תֵּלְכִי לְשָׁלוֹם וְתַעֲבִירִי עַל מִדּוֹתַיִךְ, אָז **ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל יִתֵּן לָךְ אֶת שְׁאֵלָתֵךְ אֲשֶׁר שָׁאַלְתְּ מֵעִמּוֹ.** וּבְכָךְ רָמַז לָהּ שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ עוֹד לוֹמַר 'ה' אֱלֹקֵי צְבָקוֹת', וּלְהִתְפַּלֵּל בְּצוּרָה שֶׁל טְעָנוֹת וְדִין כִּבְיָכוֹל, לְהַשֵּׁם כְּמוֹ שֶׁהִתְפַּלְּלָה לִפְנֵי כֵן, אֶלָּא הִיא תּוּכַל לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּהּ לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין בְּמִדַּת הָרַחֲמִים וְיִתֵּן לָהּ בֵּן.

וְלָכֵן כָּתוּב עַל חַנָּה שֶׁהִיא הָלְכָה לְדַרְכָּהּ, **"וּפָנֶיהָ לֹא הָיוּ לָהּ עוֹד"** (ש"א א יח) וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י: 'פָּנִים שֶׁל זַעַם לֹא הָיוּ לָהּ עוֹד', וּבְכָךְ רָמוּז

שֶׁהִיא קִבְּלָה עַל עַצְמָהּ לֹא לְהַקְפִּיד יוֹתֵר עַל פְּנִינָה אֶלָּא לְהִתְנַהֵג עִמָּהּ לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, וְאָז אָכֵן נִפְקְדָה חַנָּה בְּבֵן - שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא.

וְלָכֵן אָנוּ קוֹרְאִים זֹאת דַּוְקָא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּדֵי שֶׁנִּלְמַד מִכָּךְ לְהִתְנַהֵג אַף אָנוּ בְּמִדַּת הָרַחֲמִים עִם כָּל יִשְׂרָאֵל וְנַעֲבִיר עַל מִדּוֹתֵינוּ, וְעַל יְדֵי כָּךְ יֵצֵא לַצַּדִּיק דִּינֵנוּ וְנִכָּתֵב וְנֵחָתֵם לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

מַדּוּעַ לֹא יָצָא הַחוֹזֶה מִלְּבְלִין לַתְּקִיעוֹת

מַעֲשֶׂה הָיָה אֵצֶל הָרה"ק בַּעַל הַחוֹזֶה מִלְּבְלִין זִיעָ"א, שֶׁלִּפְנֵי תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר שֶׁהָיוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ בְּלָבְלִין נִכְנַס לְחַדְרוֹ, וְהַחֲסִידִים הִמְתִּינוּ לוֹ זְמַן רַב וְהוּא לֹא יָצָא מִמֶּנּוּ. לְאַחַר זְמַן רַב יָצָא הַחוֹזֶה מִלְּבְלִין מֵחַדְרוֹ וְהֵחֵלּוּ בִּתְקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר. כְּשֶׁהִסְתַּיְּמָה הַתְּפִלָּה סִפֵּר הַחוֹזֶה מִלְּבְלִין לְתַלְמִידָיו אֶת סִבַּת הִתְמַהְמְהוּתוֹ בַּחֶדֶר זְמַן רַב לִפְנֵי הַתְּקִיעוֹת, וְכָךְ אָמַר לָהֶם: חִפַּשְׂתִּי בְּעַצְמִי אֵיזוֹ מִצְוָה אוֹ מַעֲשֶׂה טוֹב שֶׁעָשִׂיתִי בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ וְלֹא מָצָאתִי מְאוּמָה, כִּי בְּכָל מַעֲשֶׂה טוֹב מָצָאתִי אֵיזֶה פְּסוּל וּפְגָם, וְלָכֵן לֹא הָיִיתִי מְסֻגָּל לָצֵאת לִתְקִיעַת הַשּׁוֹפָר.

עַד שֶׁנִּזְכַּרְתִּי בְּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה עִמִּי בְּאַחַד הַלֵּילוֹת, כַּאֲשֶׁר הִתְעוֹרַרְתִּי מִשְּׁנָתִי וְרָצִיתִי לִטֹּל יָדַיִם מֵהַסֵּפֶל וְהַקְּעָרָה שֶׁהָיוּ לְיַד מִטָּתִי, וְהִנֵּה הָיָה שָׁם אָדָם נוֹסָף שֶׁאַף הוּא הִתְעוֹרֵר בְּדִיּוּק בְּשָׁעָה זוֹ, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנִּי לִטֹּל אֶת יָדָיו מִסֵּפֶל זֶה, וְהִבְטִיחַ שֶׁהוּא מִיָּד יְמַלֵּא בַּסֵּפֶל מַיִם חֲדָשִׁים וְיִבִיאֵם לִי.

חִכִּיתִי לוֹ עֶשֶׂר דַּקּוֹת וְהוּא לֹא בָּא, חִכִּיתִי לוֹ עוֹד חֲצִי שָׁעָה וְהוּא לֹא בָּא, וְעָבְרָה כְּבָר שָׁעָה נוֹסֶפֶת וְהַלָּה לֹא נִרְאָה כְּלָל בָּאֹפֶק.

וְהַיֵּצֶר הָרָע נִסָּה לְשַׁכְנֵעַ אוֹתִי שֶׁאַקְפִּיד עָלָיו, עַל כָּךְ שֶׁמִּבַּזְבֵּז אֶת זְמַנִּי הַיָּקָר, שֶׁבִּגְלָלוֹ אֵינִי יָכוֹל לָקוּם מִמִּטָּתִי לְלֹא נְטִילַת יָדַיִם, וַאֲנִי נִלְחַמְתִּי עִמּוֹ שֶׁלֹּא לִכְעֹס וּלְהַקְפִּיד עָלָיו כְּלָל וּכְלָל. חָלְפָה חֲצִי שָׁעָה נוֹסֶפֶת וְעוֹד שָׁעָה, וְרַק לְאַחַר זְמַן רַב נִזְכַּר הַלָּה לְהָבִיא לִי אֶת הַקְּעָרָה וְהַסֵּפֶל כְּדֵי לִטֹּל יָדַיִם. הַיֵּצֶר הָרָע נִסָּה בְּכָל כֹּחוֹ לְפַתּוֹתֵנִי לְהַקְפִּיד עָלָיו, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ וְלֹא כָּעַסְתִּי וְלֹא הִקְפַּדְתִּי עָלָיו כְּלָל. וּכְשֶׁנִּזְכַּרְתִּי בְּסִפּוּר זֶה נָחָה דַּעְתִּי וְיָצָאתִי לִתְקִיעַת שׁוֹפָר.

הָאַחְדוּת – סְגֻלָּה לָצֵאת זַכַּאי בַּדִּין

טַעַם שְׁלִישִׁי: הִנֵּה בְּכָל שָׁנָה בַּשַּׁבָּת הַסְּמוּכָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אָנוּ קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה אֶת פָּרָשַׁת נִצָּבִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּשו"ע (סימן תכח), וּפָרָשָׁה זוֹ רוֹמֶזֶת לְאַחְדוּת וְאַהֲבָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל - כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל בַּמִּדְרָשׁ (תנחומא א) עַל הַפָּסוּק **"אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם"** - כְּשֵׁם שֶׁהַיּוֹם מַחְשִׁיךְ בְּסוֹפוֹ וּלְמָחֳרָת הוּא שׁוּב מֵאִיר בְּאוֹר חָדָשׁ, כָּךְ גַּם עַם יִשְׂרָאֵל אַף שֶׁלִּפְעָמִים הֵם שְׁרוּיִים בְּחֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה, בַּסּוֹף עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָאִיר לָהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ס יט) "וְהָיָה לְךָ ה' לְאוֹר עוֹלָם", וְכָל זֹאת בִּתְנַאי שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִהְיוּ בְּאַחְדוּת וּבַאֲגֻדָּה אַחַת.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לַחֲבִילָה שֶׁל קְנֵי סוּף, שֶׁאֶפְשָׁר לְשָׁבְרָם רַק כַּאֲשֶׁר הֵם נִמְצָאִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבַדּוֹ. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הֵם קְשׁוּרִים יַחְדָּו, אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לְשָׁבְרָם. כָּךְ גַּם יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר הֵם שְׁרוּיִים בְּאַהֲבָה וּבְאַחְדוּת, אִי אֶפְשָׁר לְנַצְּחָם וּלְשָׁבְרָם בְּשׁוּם אֹפֶן בָּעוֹלָם. עַד כָּאן דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ.

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֲרוּ הָעַרְבֵי נַחַל, הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, הַמָּאוֹר וָשָׁמֶשׁ וְהַתִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה, אֶת הַפָּסוּק "אַתֶּם נִצָּבִים **הַיּוֹם כֻּלְּכֶם** לִפְנֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם", וְהִנֵּה "הַיּוֹם" רוֹמֵז לְיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא נִקְרָא כָּךְ בַּחֵז"ל (כמובא בזוה"ק פנחס רלא), וְכָאן רָמוּז שֶׁבְּיוֹם זֶה שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לְהִזָּהֵר מְאֹד לִהְיוֹת בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם גָּדוֹל. וְלָכֵן כָּתוּב "אַתֶּם נִצָּבִים", שֶׁפֵּרוּשׁוֹ אִם תִּרְצוּ שֶׁתִּהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה בְּיוֹם הַדִּין לִזְכּוֹת בַּדִּין (כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י 'נִצָּבִים' מִלְּשׁוֹן תְּקוּמָה), זֹאת כַּאֲשֶׁר תִּהְיוּ "כֻּלְּכֶם - לִפְנֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם" דְּהַיְנוּ שֶׁתִּהְיוּ בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם, עִם כָּל סוּגֵי הָאֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מִתְחַלְּקִים לְעֶשֶׂר קְבוּצוֹת - רָאשֵׁיכֶם, שִׁבְטֵיכֶם וְכוּ', וְזוֹהִי הַסְּגֻלָּה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לִזְכּוֹת בְּיוֹם הַדִּין.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֵז"ל (תנחומא שופטים יז), עַל הַפָּסוּק "**חָבוּר עֲצַבִּים אֶפְרָיִם הַנַּח לוֹ**" (הושע ד יז), שֶׁכַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים בְּאַחְדוּת וּבְאַהֲבָה בֵּינֵיהֶם אֵין מִדַּת הַדִּין יְכוֹלָה לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם. וְלָכֵן בְּדוֹרוֹ שֶׁל אַחְאָב אַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁהָיָה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם נִצְּחוּ בְּמִלְחֲמוֹתֵיהֶם אֶת כָּל אוֹיְבֵיהֶם וְשׂוֹנְאֵיהֶם וּמְבַקְשֵׁי רָעָתָם.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁקּוֹרְאִים תָּמִיד אֶת פָּרָשַׁת נִצָּבִים בַּשַּׁבָּת הַסְּמוּכָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְרַמֵּז לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהַהֲגָנָה וְהַשְּׁמִירָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לִפְנֵי יוֹם הַדִּין, וְהָעֵצָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לָצֵאת זַכַּאי בַּדִּין, הִיא לְהִתְקַשֵּׁר בְּאַחְדוּת וְאַהֲבָה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם "וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל", לְרַמֵּז שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד - וְעַל יְדֵי כָּךְ הֵם יִזְכּוּ לִתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה וּלְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

וּבָזֶה בֵּאֵר הָרה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה מֵרָדוֹמְסְק זִיעָ"א בַּעַל "הַתִּפְאֶרֶת

שְׁלֹמֹה", אֶת הַפָּסוּק (תהלים צח ו) **"בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה'"**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר בַּיּוֹם שֶׁתּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר תִּהְיוּ בְּרֵעוּת וְאַחְדוּת בֵּינֵיכֶם, עַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי תִּהְיוּ: "לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַשֵּׁם" כְּלוֹמַר שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ תִּזְכּוּ לָצֵאת זַכָּאִים בְּיוֹם הַדִּין.

יְהוּדִי מָתוֹק יוֹתֵר מִדְּבַשׁ

יָשַׁב פַּעַם בַּעַל הַתִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה זִיע"א, בִּסְעוּדַת לֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלֹא הָיָה לוֹ דְּבַשׁ כְּדֵי לִטְבֹּל אֶת הַתַּפּוּחַ בִּדְבָשׁ, וְהִנֵּה בִּקְצֵה הַשֻּׁלְחָן יָשַׁב יְהוּדִי שֶׁהָיָה רָחוֹק מִכֹּל וְכָל מִתּוֹרָה וּמִצְוֹות, הָלַךְ אֵלָיו בַּעַל הַתִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה וְאָמַר לוֹ, יְהוּדִי יָקָר הִנֵּךְ מָתוֹק יוֹתֵר מִדְּבַשׁ, שָׂם אֶת הַתַּפּוּחַ עַל יָדָיו שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי בְּאוֹמְרוֹ הִנֵּה זֶה תַּפּוּחַ בִּדְבָשׁ, וְאָז הִתְפַּלֵּל וּבִקֵּשׁ "יְהִי רָצוֹן שֶׁתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה כִּדְבַשׁ".

עַל יְדֵי הָאַחְדוּת נִכְלָל בַּכְּלָל – וְאֵין שׁוֹרִים עָלָיו דִּינִים

וְעִקַּר הָעִצָּה בִּימֵי הַדִּין אֲשֶׁר עַל יָדָהּ אֶפְשָׁר לָצֵאת זַכַּאי בַּדִּין, הִיא עַל יְדֵי שֶׁכָּל אֶחָד יִכָּלֵל בְּאַהֲבָה וּבְאַחְדוּת עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַסַּבָּא מִקֶּלֶם זַצַ"ל (כתבי הסבא מקלם סימן כט), שֶׁזֹּאת עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם נִכְלָל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהוּא מְקַבֵּל כָּל עַצְמוֹ לְהֵיטִיב עִם הַכְּלָל כְּפִי יְכָלְתּוֹ בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמָמוֹנוֹ בְּרוּחָנִיּוּת אוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת עַל יְדֵי כָּךְ הוּא נִכְלָל בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא זוֹכֶה לָצֵאת זַכַּאי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל כְּלַל יִשְׂרָאֵל אֵין שׁוֹרָה הַדִּין, כִּי עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר

הַפָּסוּק (במדבר כג כא): "לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ". מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מַבִּיט עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל כְּלַל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא רַק עַל זְכִיּוֹתֵיהֶם, וְלָכֵן כְּלַל יִשְׂרָאֵל הֵם תָּמִיד אֲהוּבִים וּרְצוּיִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל תָּמִיד רַק עַל הַזְּכִיּוֹת וְהַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שֶׁלָּהֶם.

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֵר הַסַּבָּא מִקֶּלֶם זִיע"א מַדּוּעַ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין כָּתְבוּ חֲז"ל (טור סימן תקפא) שֶׁצָּרִיךְ לִלְבֹּשׁ בְּגָדִים לְבָנִים, וְכֵן לְהִסְתַּפֵּר וּלְכַבֵּס בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכָךְ נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְכָל זֹאת כְּדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁאָנוּ בְּטוּחִים שֶׁבְּוַדַּאי יֵצֵא לַצַּדִּיק דִּינֵנוּ. וְלִכְאוֹרָה הֲרֵי כַּאֲשֶׁר יִבְדֹּק הָאָדָם אֶת מַעֲשָׂיו, כִּמְעַט אֵין תִּקְוָה שֶׁהוּא יִזְכֶּה בַּדִּין, וְכֵיצַד אָנוּ בְּטוּחִים שֶׁנֵּצֵא זַכָּאִים בְּיוֹם הַדִּין? אֶלָּא הַבֵּאוּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם נִכְלָל בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וְהוּא מִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, הוּא בְּוַדַּאי יֵצֵא זַכַּאי בְּדִינוֹ, כִּי כְּלַל יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים תָּמִיד זַכָּאִים בְּיוֹם הַדִּין, וַעֲלֵיהֶם אֵין חָל שׁוּם דִּין חַס וְשָׁלוֹם.

הַשּׁוּנַמִּית הֶעֱדִיפָה לְהִכָּלֵל בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִבִּרְכַּת נָבִיא

וְכָךְ גַּם מְסַפֵּר הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת בשלח), שֶׁכַּאֲשֶׁר הִגִּיעָה הָאִשָּׁה הַשּׁוּנַמִּית לֶאֱלִישָׁע הַנָּבִיא הָיָה זֶה בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמִפְּנֵי כָּךְ כַּאֲשֶׁר אֱלִישָׁע הַנָּבִיא שָׁאַל אוֹתָהּ הַאִם דָּבָר לָהּ אֶל הַמֶּלֶךְ, כְּלוֹמַר הַאִם לְבָרֵךְ אוֹתָהּ וּלְהַעֲתִיר עָלֶיהָ לִפְנֵי מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּיוֹם הַדִּין שֶׁתִּזְכֶּה לְהִפָּקֵד בְּבָנִים, הֵשִׁיבָה וְאָמְרָה לוֹ: **"בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יֹשֶׁבֶת"**.

וּמְבָאֵר הַזֹּהַר, שֶׁכַּוָּנַת הַשּׁוּנַמִּית הָיְתָה לוֹמַר לֶאֱלִישָׁע, שֶׁבְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין, מַעֲדִיפָה אֲנִי לְהִכָּלֵל בְּתוֹךְ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל כֻּלּוֹ, שֶׁזּוֹ עֲבוֹדַת הַיּוֹם, וְאֵינֶנִּי רוֹצָה לְהִזָּכֵר בְּנִפְרָד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הָאַחְדוּת עִם הַכְּלָל, בְּוַדַּאי יֵצֵא הָאָדָם זַכַּאי בְּיוֹם הַדִּין. וּפֵרְשׁוּ צַדִּיקִים שֶׁהָאִשָּׁה הַשּׁוּנַמִּית - שֶׁהָיְתָה אִשָּׁה גְּדוֹלָה וְצַדִּיקָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּנָּבִיא - הֶעְדִּיפָה אֶת הָאַחְדוּת עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹתֵר מִבִּרְכָתוֹ שֶׁל נְבִיא הַשֵּׁם. וְזֹאת בְּיָדְעָהּ אֶת גֹּדֶל כֹּחָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַזֶּה, אֲשֶׁר עַל יָדָהּ בְּוַדַּאי נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים מֵעַל הָאָדָם וְהוּא יוֹצֵא זַכַּאי בַּדִּין.

יוֹם תְּרוּעָה – יוֹם שֶׁל אַהֲוָה וְרֵעוּת

וְכָתַב הָרה"ק רַבִּי שְׁלֵמָה מִלִּנְטְשָׁא זִיעָ"א, שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק: **"עָלָה אֱלֹקִים בִּתְרוּעָה"**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁמִּדַּת הַדִּין עוֹלָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַתְּרוּעָה, כְּלוֹמַר עַל יְדֵי הָאַהֲוָה וְהָרֵעוּת שֶׁיֶּשְׁנָם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַחֲבֵרוֹ. וְהוֹסִיפוּ עוֹד הַצַּדִּיקִים, שֶׁלָּכֵן כָּתַב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תקפג) שֶׁאוֹכְלִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה רַק דְּבָרִים מְתוּקִים וְלֹא חֲמוּצִים לְסִימָן טוֹב לְכָל הַשָּׁנָה. וְזֹאת לְרַמֵּז כִּי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ לְהִשְׁתַּדֵּל לְהִתְנַהֵג בִּמְתִיקוּת וּבְרֵעוּת אֶחָד לְרֵעֵהוּ, וּבְכָךְ יֵשׁ סִימָן טוֹב לְכָל הַשָּׁנָה כִּי בְּכָךְ מַמְתִּיקִים אֶת כָּל הַדִּינִים.

וְכֵן כָּתַב הַמִּשְׁנָה בְּרוּרָה בְּשֵׁם הַחַיֵּי אָדָם, שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד מֵהָאִסּוּר לֶאֱכֹל דְּבָרִים חֲמוּצִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְסִימָן טוֹב לְכָל הַשָּׁנָה, שֶׁקַּל וָחֹמֶר שֶׁעַל כָּל אֶחָד לְהִזָּהֵר מְאֹד מִכַּעַס בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְזֹאת מִלְּבַד גֹּדֶל אִסּוּרוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְסִימָן טוֹב לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

הָעֵצָה הַיְחִידָה לִזְכּוֹת בְּיוֹם הַדִּין

בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה נָשָׂא הַסַּבָּא מִסְלַבּוֹדְקָא זַצַ"ל שִׂיחַת מוּסָר בִּישִׁיבָתוֹ, כְּשֶׁהוּא מְעוֹרֵר אֶת תַּלְמִידָיו עַל עֹמֶק הַדִּין בּוֹ נִצָּב כָּל יְהוּדִי בְּיוֹם הַדִּין, וְעַל חוֹבָתוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּיוֹם קָדוֹשׁ זֶה.

וְהִנֵּה בְּסִיּוּמָהּ שֶׁל שִׂיחָה מְעוֹרֶרֶת זוֹ אָמַר הָרַב, שֶׁהָעֵצָה הַיְחִידָה לְהִנָּצֵל בְּיוֹם הַדִּין הִיא לְקַבֵּל כָּל אָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת וּלְשַׂמֵּחַ אֶת חֲבֵרָיו, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ מֻבְטָח הָאָדָם שֶׁאַף מִשָּׁמַיִם יָאִירוּ לוֹ פָּנִים וְיִזְכֶּה לְהִתְבָּרֵךְ בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה וּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה.

הַמַּזָּל שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה

וְכֵן כָּתְבוּ הַמְקֻבָּלִים, שֶׁהַכַּעַס בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עָלוּל לְהַשְׁפִּיעַ לְרָעָה עַל מַזָּלוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְלָכֵן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ לְהָסִיר אֶת כָּל הַקְּפִדּוֹת וְהַכְּעָסִים, וְלִמְחֹל לְכָל מִי שֶׁפָּגַע בּוֹ, וְלֶאֱהֹב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא יִזְכֶּה לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

מַדּוּעַ יָשַׁן הֶחָסִיד בְּבֵית הַקְּבָרוֹת בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה

חֲזַ"ל מְסַפְּרִים (ברכות יח), עַל חָסִיד אֶחָד שֶׁנָּתַן צְדָקָה לָעָנִי דִּינָר זָהָב בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כַּאֲשֶׁר הָיְתָה זֹאת שְׁנַת בַּצֹּרֶת וְהָיָה זֶה כָּל כַּסְפּוֹ שֶׁל הֶחָסִיד, וְאִשְׁתּוֹ הִקְנִיטָה וְצִעֲרָה אוֹתוֹ מַדּוּעַ הוּא נָתַן אֶת כָּל כַּסְפּוֹ לַעֲנִיִּים וְלֹא הִשְׁאִיר לְעַצְמוֹ מְאוּמָה, וְהָלַךְ אוֹתוֹ חָסִיד לִישֹׁן בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְשָׁם שָׁמַע

בַּלַּיְלָה אֶת הַמֵּתִים מְסַפְּרִים אֶחָד לַשֵּׁנִי מָה נִגְזַר בַּשָּׁמַיִם עַל הַתְּבוּאָה וּמָתַי כְּדַאי לִזְרוֹעַ אוֹתָהּ, וּבִזְכוּת כָּךְ יָדַע כֵּיצַד לְהַצִּיל אֶת תְּבוּאָתוֹ וְהִיא נִצְּלָה מֵהָרִקָּבוֹן בְּשָׁנָה זוֹ וְהוּא הִתְעַשֵּׁר בְּעֹשֶׁר רַב.

וְשָׁאַל עַל כָּךְ הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסַּלַנְט זַצַ"ל (אור ישראל סימן כו), כֵּיצַד יָשַׁן חָסִיד זֶה בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת - הֲרֵי כָּתְבוּ חֲזַ"ל שֶׁהַלָּן בְּבֵית הַקְּבָרוֹת סִימָן שֶׁהוּא שׁוֹטֶה (חגיגה ג), וּמִסֻּכָּן הַדָּבָר שֶׁתִּשְׂרֶה עָלָיו רוּחַ טֻמְאָה חַס וְשָׁלוֹם (סנהדרין סה).

וּמִתָּרֵץ רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסַּלַנְט שֶׁכֵּיוָן שֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ חָסִיד צִעֲרָה אוֹתוֹ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה חָשַׁשׁ אוֹתוֹ חָסִיד שֶׁמָּא הוּא יָבוֹא לְהַקְפִּיד וְלִכְעֹס עַל אִשְׁתּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהַכַּעַס וְהַהַקְפָּדָה בִּימֵי הַדִּין סַכָּנָה הוּא לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם כּוֹעֵס וּמַקְפִּיד עַל חֲבֵרוֹ בִּימֵי הַדִּין, עָלוּל הוּא לְעוֹרֵר אֶת מִדַּת הַדִּין עָלָיו שֶׁאַף עָלָיו יַקְפִּידוּ בַּמָּרוֹם וִידַקְדְּקוּ גַּם עִמּוֹ בַּדִּין, וּמִסֻּכָּן הַדָּבָר הַזֶּה לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְלָכֵן הָלַךְ חָסִיד זֶה לִישֹׁן דַּוְקָא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֹּר אֶת יוֹם הַמִּיתָה, וְעַל יְדֵי זֶה יִנָּצֵל מֵהַהַקְפָּדָה וְהַכַּעַס עַל אִשְׁתּוֹ, וּבִשְׁבִיל כָּךְ הָיָה מוּכָן חָסִיד זֶה לִישֹׁן לְבַדּוֹ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁיֶּשְׁנָהּ סַכָּנָה גְּדוֹלָה בְּדָבָר זֶה, וְעַל אַף הַפַּחַד הֶעָצוּם שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּכָךְ, וְכָל זֹאת בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לְהַקְפָּדָה וְכַעַס בִּימֵי הַדִּין שֶׁזֶּה סִימָן רַע חַס וְשָׁלוֹם לְכָל הַשָּׁנָהכֻּלָּהּ.

עַל יְדֵי הָאַחְדוּת נִמְחָקִים כָּל הַדִּינִים

וְהִנֵּה בַּשּׁוֹפָר יֶשְׁנוֹ רֶמֶז שֶׁעַל יְדֵי הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת שֶׁבְּעַם

יִשְׂרָאֵל, נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים מֵעֲלֵיהֶם וְהֵם זוֹכִים לַחֲסָדִים. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַחֶסֶד לְאַבְרָהָם עַל הַפָּסוּק "**וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תָרִיעוּ**", עַל פִּי דִּבְרֵי הָאַרִיז"ל, שֶׁתְּקִיעָה רוֹמֶזֶת לַחֲסָדִים וּתְרוּעָה רוֹמֶזֶת לְדִינִים. וְהוּא מְרַמֵּז שֶׁעַל יְדֵי שֶׁתַּקְהִיל אֶת הַקָּהָל וְהֵם יִהְיוּ מְאֻחָדִים תִּזְכּוּ לַחֲסָדִים, "וְלֹא תָרִיעוּ", לְרַמֵּז שֶׁלֹּא יִהְיוּ עֲלֵיכֶם דִּינִים, אֶלָּא יִמָּתְקוּ כֻּלָּם עַל יְדֵי הָאַחְדוּת. וְרֶמֶז נוֹסָף יֵשׁ בַּפָּסוּק יָשׁוּב חֲרוֹן **אַפְּךָ מֵעַמְּךָ**, ר"ת **אַחִים**, לְרַמֵּז שֶׁעַל יְדֵי הָאַחְדוּת, יָשׁוּב כָּל חֲרוֹן הָאַף וְהַדִּינִים וְיִמָּשְׁכוּ חֲסָדִים וְרַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל.

הִתְגַּלּוּת הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר

טַעַם רְבִיעִי: כָּתַב הָאַבּוּדְרָהָם (הלכות ראש השנה), שֶׁיֵּשְׁנָם עֲשָׂרָה תַּפְקִידִים וּרְמָזִים לִתְקִיעַת שׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאֶחָד מֵהֶם הוּא פְּעֻלַּת הַשּׁוֹפָר לְקַבֵּץ אֶת כָּל נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכֵן כָּתַב מוֹהַרְנָ"ת (ליקו"ה ברכת הראיה ד), שֶׁתַּפְקִידָן שֶׁל תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת בְּעַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ', וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַסִּבָּה אֲשֶׁר בִּגְלָלָהּ גָּלוּ יִשְׂרָאֵל וְהִתְפַּזְּרוּ בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, הִיא רַק מִפְּנֵי הַמַּחֲלֹקֶת וְשִׂנְאַת הַחִנָּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (יומא ח). וְלָכֵן תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁתַּפְקִידָהּ לְקַבֵּץ אֶת כָּל נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל, בָּאָה לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת בְּיִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר עַל יָדָם יָשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּתָם לְהִתְקַבֵּץ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּמִפְּנֵי כָּךְ אוֹמְרִים בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּפְסוּקֵי הַשּׁוֹפָרוֹת, אֶת הַפָּסוּק: "**וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲוּ לַד' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ**

בִּירוּשָׁלָם", לְרַמֵּז שֶׁכָּל עִנְיָנָהּ שֶׁל תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר הוּא לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם בְּעַם יִשְׂרָאֵל וּלְקַבֵּץ אֶת הַנִּדָּחִים וְהָאוֹבְדִים מִכָּל קַצְוֹות תֵּבֵל לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא קְרוּיָה עַל שֵׁם הַשָּׁלוֹם כַּיָּדוּעַ, וְהִיא מִלְּשׁוֹן יִרְאָה - שָׁלוֹם. וְלָכֵן מְסַיְּמִים אֶת בִּרְכַּת הַשּׁוֹפָרוֹת בַּפָּסוּק: **"וַה' אֱלֹקִים בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע... כֵּן תָּגֵן עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלוֹמֶךָ"**, כִּי כָּל מִצְוָתָהּ וְעִנְיָנָהּ שֶׁל תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר הוּא לְהַרְבּוֹת אֶת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בְּעַם יִשְׂרָאֵל.

הַשּׁוֹפָר – הִתְגַּלּוּת הַפְּאֵר וְהַיֹּפִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל

וְכָתַב בַּעַל הַשְּׂפַת אֱמֶת זִיע"א, שֶׁהַטַּעַם שֶׁעַל יְדֵי תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר נִמְשֶׁכֶת אַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, הוּא מִפְּנֵי שֶׁבִּשְׁעַת תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִתְגַּלָּה הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר וּמִשְׁתַּבֵּחַ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ. וְזֶה רָמוּז בַּשֵּׁם שֶׁל **הַשּׁוֹפָר שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן שׁוּפְרָא**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ פְּאֵר וְיֹפִי, לְרַמֵּז שֶׁבִּשְׁעַת תְּקִיעַת שׁוֹפָר מִתְגַּלָּה הַפְּאֵר וְהַיֹּפִי שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וּבְשָׁעָה זוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל רַק עַל הַנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. וְעַל זְמַן זֶה נֶאֱמַר הַפָּסוּק (במדבר כג כא): "לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל... וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ" (שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן רֵעוּת וְאַחְדוּת כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י), וְעַל יְדֵי הָאַחְדוּת נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים.

סוֹד כַּוָּנַת הַתְּקִיעוֹת לִרְאוֹת אֶת הַטּוֹב שֶׁבְּכָל יְהוּדִי

נִכְנַס פַּעַם בַּעַל תּוֹקֵעַ וָתִיק לַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ בַּעַל הַיִּשְׂמַח

יִשְׂרָאֵל מֵאֶלֶכְסַנְדֶּר זִיעָ"א, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיְּלַמֵּד אוֹתוֹ אֶת כַּוָּנוֹת הַתְּקִיעוֹת עַל פִּי תּוֹרַת הַסּוֹד. עָנָה לוֹ הָרַבִּי: אֵינֶנִּי יָכוֹל לְלַמֵּד אוֹתְךָ כַּוָּנוֹת אֵלּוּ, כִּי לְכָךְ דְּרוּשִׁים תְּנָאִים רַבִּים וַעֲדַיִן אֵינְךָ עוֹמֵד בְּדַרְגָּה גְּבוֹהָה זוֹ. מִשֶּׁהִפְצִיר בָּרַבִּי שֶׁיְּלַמְּדֵנוּ הֵשִׁיב לוֹ הָרַבִּי: תֵּדַע לְךָ שֶׁסּוֹד כַּוָּנַת הַתְּקִיעוֹת הִיא אַהֲבַת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְאֵין כַּוָּנָתִי לֶאֱהֹב אֶת הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים וּמַרְבִּיצֵי הַתּוֹרָה, וְאַף לֹא לֶאֱהֹב אֶת הַיְּהוּדִים שׁוֹמְרֵי הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, אֶלָּא כַּוָּנָתִי הִיא לֶאֱהֹב אַף אֶת הַיְּהוּדֵי הָרָחוֹק בְּיוֹתֵר, אֲשֶׁר מִבּוּרוּת וְחֹסֶר יְדִיעָתוֹ בְּמֻשָּׂגִים בְּסִיסִים בַּיַּהֲדוּת אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵר שַׁבָּת וְאַף אֵינֶנּוּ אוֹכֵל כָּשֵׁר, וַאֲפִלּוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינֶנּוּ צָם, וְזֹאת מֵחֶסְרוֹן יְדִיעָה מָה זֶה יוֹם כִּפּוּר בִּכְלָל, וְלֶאֱהֹב כָּזֶה יְהוּדִי זֶה נִקְרָא אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הַסּוֹד שֶׁל כַּוָּנַת הַתְּקִיעוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲשֶׁר עַל יָדוֹ הַתְּקִיעוֹת עוֹלוֹת לִשְׁמֵי מָרוֹם וּמַמְתִּיקוֹת אֶת כָּל הַדִּינִים מֵעַל עַם יִשְׂרָאֵל.

הִפְטִיר בַּעַל הַתּוֹקֵעַ וְאָמַר לָרַבִּי אֵינֶנִּי בְּדַרְגָּה גְּבוֹהָה זוֹ לֶאֱהֹב אַף יְהוּדִי כָּזֶה, הֵשִׁיב לוֹ הָרַבִּי הֲרֵי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי וְאָמַרְתִּי לְךָ שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לִלְמֹד אֶת סוֹד כַּוָּנוֹת הַתְּקִיעוֹת כִּי עֲדַיִן אֵינְךָ בְּדַרְגָּה זוֹ וּמַדּוּעַ הִפְצַרְתָּ בִּי.

תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר - זְמַן יְרִידַת הַשֶּׁפַע

וְהִנֵּה כָּתַב הָאַרִיז"ל, שֶׁשְּׁעַת תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא שְׁעַת יְרִידַת הַשֶּׁפַע שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְלָכֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּשָׁעָה זוֹ בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם בְּיוֹתֵר, כִּי לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם (עוקצין ג).

זֹאת וָעוֹד, עַל יְדֵי תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר מַמְלִיכִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַבּוּדְרָהָם. וְהַמַּלְכוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל תְּלוּיָה בַּשָּׁלוֹם שֶׁבֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים לג ה): **"וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל", וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י: וְשָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם.**

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁלָּכֵן **שׁוֹפָר** הוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת: **ש**'רֶשׁ **פ**'רָה **ר**'אשׁ **וְ**'לַעֲנָה, כִּי הַשּׁוֹפָר עוֹקֵר אֶת נְקֻדָּתוֹ וְשָׁרְשׁוֹ הָרַע שֶׁל כָּל אֶחָד, וְעַל יְדֵי כָּךְ מִתְגַּלָּה פְּנִימִיּוּתוֹ וּנְקֻדָּתוֹ הַטּוֹבָה שֶׁל כָּל אֶחָד. וְזֶה רָמוּז בַּפָּסוּק שֶׁנּוֹהֲגִים לוֹמַר בִּשְׁעַת הַתְּקִיעוֹת: "כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵינוּ", לְרַמֵּז שֶׁמִּתְגַּלָּה הַפְּאֵר שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁעַת תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר.

מַדּוּעַ מְפַחֵד הַשָּׂטָן מִתְּקִיעַת שׁוֹפָר

וְכָתַב בַּעַל הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף זִיעָ"א (פרשת קדושים), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כַּאֲשֶׁר שׁוֹמֵעַ הַשָּׂטָן אֶת תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר, הוּא מְפַחֵד שֶׁמָּא הִגִּיעַ עֵת גְּאֻלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ר"ה טז). וְלִכְאוֹרָה כֵּיצַד אֵינוֹ זוֹכֵר שֶׁבַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה גַּם תָּקְעוּ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹפָר וְלֹא הִגִּיעָה הַגְּאֻלָּה?

אֶלָּא שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁפְּעֻלַּת הַשּׁוֹפָר גּוֹרֶמֶת לְאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַרִיזַ"ל, שֶׁבִּתְקִיעוֹת דִּמְיָשָׁב מִתַּקְּנִים אֶת חֵטְאֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא הַגּוֹרֵם הָעִקָּרִי לַמַּחֲלֹקֶת בֵּין יִשְׂרָאֵל. וְעַל יְדֵי הָאַחְדוּת הַנִּגְרֶמֶת עַל יְדֵי תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר, מִתְעַרְבֵּב הַשָּׂטָן וּמִתְבַּטֵּל קִטְרוּגוֹ, כִּי אֵין לוֹ אֲחִיזָה בְּיִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר הֵם מְאֻחָדִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ירושלמי פאה א א) שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ בִּימֵי אַחְאָב שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת, הֵם נִצְּחוּ בְּמִלְחַמְתָּם אֶת אוֹיְבֵיהֶם, וְלָכֵן בְּכָל שָׁנָה מִתְבַּטֵּל קִטְרוּגוֹ בְּעֵת תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר.

וְזֶה הַטַּעַם גַּם לְכָךְ שֶׁהַשָּׂטָן מְפַחֵד בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵחָדָשׁ מֵהַתְּקִיעוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁתָּקְעוּ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹפָר גַּם בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַשּׁוֹפָר מְאַחֵד בֵּין יִשְׂרָאֵל וּמְבַטֵּל אֶת הַקִּטְרוּג שֶׁנּוֹצַר מִמַּחְלֹקְתָּם. וְלָכֵן הוּא מְפַחֵד בְּכָל שָׁנָה שֶׁמָּא עַל יְדֵי הַתְּקִיעוֹת בַּשּׁוֹפָר יִתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלֵמוּת, וְתָבוֹא גְּאֻלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּמִפְּנֵי כָּךְ מִתְעָרְבֵב הַשָּׂטָן בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ בְּעֵת תְּקִיעַת הַשּׁוֹפָר וּמִתְבַּטְּלִים כָּל קִטְרוּגָיו.

מַדּוּעַ הַתְּקִיעוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא הִצְלִיחוּ

אַחַד הָרַבָּנִים שְׁלִיטָ"א הַמְשַׁמֵּשׁ שָׁנִים רַבּוֹת כְּחַזָּן וּבַעַל תּוֹקֵעַ בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים בְּאַחַד הַבָּתֵּי כְּנֶסֶת הַמֻּרְכָּזִיִּים בְּעִיר מְגוּרָיו וַאֲשֶׁר רַבִּים מְשַׁחֲרִים לִשְׁמֹעַ אֶת תְּפִלּוֹתָיו הַמְעוֹרְרוֹת וְאֶת תְּקִיעוֹתָיו הַצְּלוּלוֹת סִפֵּר לִי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה עִמּוֹ: בְּאַחַת הַשָּׁנִים הִתְחַלְּתִּי לִתְקֹעַ בַּשּׁוֹפָר כְּהֶרְגֵּלִי בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְהִנֵּה מַבְחִין אֲנִי שֶׁהַתְּקִיעוֹת הַשָּׁנָה אֵינָן עוֹלוֹת יָפֶה וְאֵינָן יוֹצְאוֹת צְלוּלוֹת וּבְרוּרוֹת כִּבְכָל שָׁנָה. אֲנִי מְנַסֶּה שׁוּב וָשׁוּב וַאֲנִי מַרְגִּישׁ שֶׁהַשָּׁנָה מַשֶּׁהוּ חָסוּם, וְאֵינִי מַצְלִיחַ לִתְקֹעַ כְּמוֹ בְּכָל הַשָּׁנִים.

לֹא הֵבַנְתִּי מַדּוּעַ קוֹרֶה לִי זֹאת, וְהִנֵּה נִזְכַּרְתִּי שֶׁלִּפְנֵי תְּחִלַּת הַתְּקִיעוֹת הָיָה וִכּוּחַ בֵּין הַמִּתְפַּלְּלִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּקֶשֶׁר לְמִנְהָג מְסֻיָּם, הַאִם יֵשׁ לִנְהֹג אוֹתוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹ לֹא, וְכָל צַד הִתְבַּצֵּר בְּעֶמְדָתוֹ כְּשֶׁהֵם לֹא הִגִּיעוּ לָעֹמֶק הַשָּׁוֶה. הֵבַנְתִּי מִיָּד שֶׁזֹּאת הַסִּבָּה לְחֹסֶר הַצְלָחָתִי וְלַקֹּשִׁי בִּתְקִיעוֹתַי הַשָּׁנָה.

בַּדְּרָשָׁה שֶׁמָּסַרְתִּי לַקָּהָל אָמַרְתִּי לָהֶם: תֵּדְעוּ לָכֶם שֶׁמּוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהַתְּקִיעוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מְעוֹרְרוֹת אֶת

הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהֵן תְּלוּיוֹת וְעוֹמְדוֹת בָּאַהֲבָה וּבָאַחְדוּת שֶׁיֵּשׁ בְּעַם יִשְׂרָאֵל. אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם שֶׁתַּשְׁלִימוּ בֵּינֵיכֶם וְתַגִּיעוּ לָעֹמֶק הַשָּׁוֶה בַּוּכּוּחַ שֶׁהָיָה לָכֶם, כִּי אֲנִי תּוֹלֶה אֶת הַסִּבָּה לְכָךְ שֶׁתְּקִיעוֹתַי לֹא עוֹלוֹת יָפֶה הַשָּׁנָה, רַק בַּוּכּוּחַ שֶׁהָיָה בֵּינֵיכֶם לִפְנֵי הַתְּקִיעוֹת.

הַמִּתְפַּלְּלִים שֶׁשָּׁמְעוּ זֹאת, הִגִּיעוּ מִיָּד לָעֹמֶק הַשָּׁוֶה בֵּינֵיהֶם, וְהֶחְלִיטוּ שֶׁהֵם נוֹהֲגִים בְּמִנְהָג אֶחָד לְלֹא כָּל וִכּוּחַ וּמַחְלֹקֶת בֵּינֵיהֶם. וּמִיָּד לְאַחַר מִכֵּן חָזְרוּ הַתְּקִיעוֹת לִהְיוֹת שׁוּב צְלוּלוֹת וּבְרוּרוֹת כִּבְכָל שָׁנָה. כָּךְ רָאִיתִי עַל בְּשָׂרִי בְּחוּשׁ, כֵּיצַד הַתְּקִיעוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, הִנָּן סֵמֶל שֶׁל שָׁלוֹם וְאַחְדוּת, וְתוֹצָאָה שֶׁל מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל. סִיֵּם הָרַב אֶת סִפּוּרוֹ.

מַדּוּעַ מֵאָה הַתְּקִיעוֹת הִנָּם זֵכֶר לִיבָבוֹתֶיהָ שֶׁל אֵם סִיסְרָא

וְהִנֵּה הַמְּפָרְשִׁים שׁוֹאֲלִים, מַדּוּעַ כָּתְבוּ חֲז"ל (ר"ה ל"ג תוס' בשם הערוך), שֶׁצָּרִיךְ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לִתְקֹעַ "מֵאָה קוֹלוֹת" בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר, זֵכֶר לִיבָבוֹתֶיהָ וּבְכִיּוֹתֶיהָ שֶׁל אֵם סִיסְרָא שֶׁבָּכְתָה מֵאָה יְבָבוֹת כַּאֲשֶׁר בְּנָהּ סִיסְרָא לֹא הִגִּיעַ מֵהַמִּלְחָמָה, וּמַדּוּעַ עוֹשִׂים אֶת מִסְפַּר הַתְּקִיעוֹת דַּוְקָא זֵכֶר לִיבָבוֹת אֵלּוּ שֶׁל אֵם סִיסְרָא?

וּמְבָאֲרִים הַמְּפָרְשִׁים, שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ הוּא מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּכְתָה אֵם סִיסְרָא כְּשֶׁרָאֲתָה שֶׁבְּנָהּ מִתְעַכֵּב לָבוֹא מֵהַמִּלְחָמָה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הִיא נִחֲמָה אֶת עַצְמָהּ בְּאָמְרָהּ (שופטים ה ל): **"הֲלֹא יִמְצְאוּ יְחַלְּקוּ שָׁלָל וְכו' שְׁלַל צְבָעִים לְסִיסְרָא שְׁלַל צְבָעִים רִקְמָה צֶבַע" וְכו'**, וְזוֹ הָיְתָה כָּל נֶחָמָתָהּ שֶׁל אֵם סִיסְרָא, שֶׁאָמְרָה לְעַצְמָהּ

שֶׁבְּוַדַּאי הוּא יַחְזֹר עִם שָׁלָל רַב מֵהַמִּלְחָמָה. וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר קוֹרֶה אָסוֹן כָּזֶה אֵצֶל אֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם, נֶחָמָתוֹ הִיא שֶׁצָּרַת רַבִּים חֲצִי צָרָה, וְיֶשְׁנָם עוֹד נָשִׁים שֶׁסָּבְלוּ כָּךְ, אֲבָל אִם סִיסְרָא נִחֲמָה עַצְמָהּ בַּשָּׁלָל הָרַב שֶׁעָתִיד לְהָבִיא בְּנָהּ מֵהַמִּלְחָמָה, וְלֹא חָשְׁבָה כְּלָל עַל נָשִׁים אֲחֵרוֹת הַסּוֹבְלוֹת כְּמוֹתָהּ וְלֹא מִכָּךְ הָיְתָה נֶחָמָתָהּ.

וְלָכֵן אָנוּ עוֹשִׂים אֶת מֵאָה הַתְּקִיעוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דַּוְקָא זֵכֶר לִיבָבוֹת אֵלּוּ שֶׁל אֵם סִיסְרָא, כֵּיוָן שֶׁבָּהֶן נִכָּר הַהֶבְדֵּל בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם רַחְמָנִים בְּנֵי רַחְמָנִים לְבֵין אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁאֵינָם כָּךְ, וּבְכָךְ נִכָּרֶת מַעֲלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, כִּי עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ תּוֹקְעִים זֵכֶר לְכָךְ, מִתְגַּלָּה מַעֲלָתָם הָעֲצוּמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִנָּם מְאֻחָדִים בְּשָׂרְשָׁם וּמִצְטַעֲרִים כָּל אֶחָד בְּצָרָתוֹ שֶׁל רֵעֵהוּ, וְזֹאת לְעֻמַּת אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁאֵינָם כָּךְ, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים מֵעַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן תּוֹקְעִים דַּוְקָא זֵכֶר לְכָךְ אֶת מֵאָה הַקּוֹלוֹת, בִּתְקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

יום הַזִּכָּרוֹן – לִזְכֹּר אֶת כְּלַל יִשְׂרָאֵל

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁבִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁתִּקְּנוּ חֲז"ל, הִנָּם רַק עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ, כִּי יָמִים אֵלּוּ מְסֻגָּלִים בְּיוֹתֵר לְהַרְגִּישׁ אֶת צַעֲרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁמַּהוּתָם הַפְּנִימִית הִיא הָאַחְדוּת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עִם כָּל כְּלַל יִשְׂרָאֵל. זֹאת וָעוֹד, כֵּיוָן שֶׁיָּמִים אֵלּוּ הִנָּם מְאַחֲדִים אֶת יִשְׂרָאֵל בִּפְנִימִיּוּתָם וּבְעֶצֶם מַהוּתָם, לָכֵן אָדָם צָרִיךְ לְהִתְאַחֵד אַף בִּתְפִלָּתוֹ עִם כָּל כְּלַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִפְרָד מֵהֶם חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא יְבַקֵּשׁ בִּתְפִלָּתוֹ רַק עַל צְרָכָיו הַפְּרָטִיִּים.

וְכָתַב הָרה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה מֵרָדוֹמְסְק זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ "תִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה", שֶׁלָּכֵן נִקְרָא רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּתּוֹרָה בְּשֵׁם **"יוֹם הַזִּכָּרוֹן"**, לְרַמֵּז לְכָל יְהוּדִי שֶׁהוּא צָרִיךְ בְּיוֹם זֶה לִזְכֹּר אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל אָחָיו וּלְעוֹרֵר רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם בִּתְפִלָּתוֹ כָּל טוּב וְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

וְזֶה רָמוּז בְּמָה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֶת הַפָּסוּק (בראשית ה א): **"וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה"**, לְרַמֵּז שֶׁנֹּחַ זָכַר אֶת כֻּלָּם בְּתֵבוֹת תְּפִלָּתוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁהִתְפַּלֵּל וּבִקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וּמִמֶּנּוּ צְרִיכִים אַף אָנוּ לִלְמֹד לַעֲשׂוֹת כָּךְ.

מַדּוּעַ מִתְפַּלְּלִים עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְלֹא עָלֵינוּ

וְהוֹסִיף עַל כָּךְ בַּעַל הַ"שֶּׁפַע חַיִּים" מִקְלוֹיְזֶנְבּוּרְג זַצַ"ל, שֶׁלָּכֵן בְּיוֹם זֶה אָנוּ מִתְפַּלְּלִים עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ שֶׁיִּזְכּוּ לְיִרְאַת שָׁמַיִם: **'וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מָה שֶׁבָּרָאתָ'**, וּמַדּוּעַ אֵין אָנוּ מִתְפַּלְּלִים שֶׁתִּהְיֶה לָנוּ בְּעַצְמֵנוּ יִרְאַת שָׁמַיִם, אֶלָּא מִתְפַּלְּלִים רַק עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ? אֶלָּא שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל "כָּל הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ נַעֲנָה תְּחִלָּה" (ב"ק צב), וּבְיוֹם זֶה אָנוּ מְבַקְּשִׁים רַק עַל הַכְּלָל, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַדִּין וְהַקַּטְרוּג שׁוֹלֵט עַל הַתְּפִלּוֹת שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי יִתְקַבְּלוּ תְּפִלּוֹתֵינוּ בְּרָצוֹן לִפְנֵי אֲדוֹן כֹּל.

מַדּוּעַ קוֹרְאִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל הָגָר וְיִשְׁמָעֵאל

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁבְּיוֹם זֶה אָנוּ קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה עַל הָגָר וּבְנָהּ יִשְׁמָעֵאל שֶׁצָּמָא לְמַיִם. כַּאֲשֶׁר הָגָר הָלְכָה וְיָשְׁבָה לָהּ מִנֶּגֶד וְהִשְׁלִיכָה אוֹתוֹ

תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִים, הִתְגַּלָּה אֵלֶיהָ מַלְאַךְ ה' וְאָמַר לָהּ שֶׁתִּפְקַח אֶת עֵינֶיהָ וְתִרְאֶה בְּאֵר מַיִם. וּמְבָאֵר הָאַלְשֵׁיךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהָגָר יָשְׁבָה מֵרָחוֹק הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת בְּכַוָּנָה תְּחִלָּה, כְּדֵי שֶׁתְּפִלָּתָהּ תִּהְיֶה כְּאָדָם הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא נַעֲנָה תְּחִלָּה, וְעַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי תִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתָהּ.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה פַּעַם שְׁנִיָּה "**וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד**", כְּדֵי לְהַדְגִּישׁ שֶׁהָגָר יָשְׁבָה בְּכַוָּנָה מֵרָחוֹק, כִּי רָצְתָה לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו תְּפִלָּה שֶׁהִיא בִּבְחִינַת 'הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ', שֶׁמֻּבְטָח לוֹ שֶׁנַּעֲנָה תְּחִלָּה. וְאָכֵן בִּזְכוּת כָּךְ נִצַּל בְּנָהּ, כַּאֲשֶׁר הִתְגַּלָּה אֵלֶיהָ מַלְאַךְ הַשֵּׁם וְהֶרְאָה לָהּ בְּאֵר מַיִם. וּמִפְּנֵי כָּךְ אָנוּ קוֹרְאִים זֹאת בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּדֵי שֶׁנִּזְכֹּר אֶת מַעֲלָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ, וְנִזְכֹּר בִּתְפִלָּתֵנוּ בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֶת כָּל כְּלַל יִשְׂרָאֵל שֶׁזּוֹ עֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וְכָתַב הֶחָפֵץ חַיִּים זִיעָ"א, שֶׁלָּכֵן אָנוּ מִתְפַּלְּלִים בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים אֶת תְּפִלַּת "אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית מִבְּנֵי בְּרִיתֶךָ" כְּדֵי לְהִתְפַּלֵּל עַל כְּלַל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם זֶה.

וּמַעֲשֶׂה הָיָה עִם הַחֲזוֹן אִישׁ זִיעָ"א, שֶׁפָּנָה אֵלָיו יְהוּדִי אֶחָד לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּעֲתִיר בַּעֲדוֹ עַל יְשׁוּעָה הַנִּצְרֶכֶת לוֹ בְּאֵיזֶה עִנְיָן בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא עֵת רָצוֹן גְּדוֹלָה. עָנָה הַחֲזוֹן אִישׁ וְאָמַר לוֹ: בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְפַּלְּלִים רַק עַל כְּלַל יִשְׂרָאֵל.

כְּמוֹ כֵן גַּם בִּתְפִלּוֹת הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים, מַדְגִּישִׁים אֶת הַשָּׁלוֹם בַּאֲמִירַת הַקַּדִּישׁ, וְאוֹמְרִים עוֹשֶׂה **הַשָּׁלוֹם** בִּמְרוֹמָיו, וְזֹאת כְּדֵי לְהַדְגִּישׁ אֶת מַעֲלָתָם הָעֲצוּמָה שֶׁל הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בְּיָמִים אֵלּוּ.

מָה הַטַּעַם לַאֲכִילַת הַסִּימָנִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה

מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁעִקַּר עֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא בְּפִיו שֶׁל הָאָדָם. כַּאֲשֶׁר בַּלַּיְלָה תִּקְנוּ חֲז"ל לֶאֱכֹל אֶת הַסִּימָנִים בַּפֶּה, וּבַיּוֹם תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר שֶׁזֶּה גַּם בַּפֶּה, וְכֵן כָּל הַיּוֹם עוֹמְדִים וּמִתְפַּלְּלִים, וְיוֹם זֶה נִקְרָא בַּזֹּהַר 'יוֹמָא דִּצְלוֹתָא', כִּי עִקַּר עֲבוֹדַת הַיּוֹם הַזֶּה, הִיא תִּקּוּן הַדִּבּוּר.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר הַדִּין שֶׁל הָאָדָם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא עַל הַדִּבּוּר, הַאִם הָאָדָם שְׁמָרוֹ כָּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁכָּל הִתְעוֹרְרוּת הַדִּין עַל הָאָדָם הִיא רַק עַל יְדֵי פְּגַם הַדִּבּוּר, כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם אֵינוֹ מְדַבֵּר לָשׁוֹן הָרָע עַל אַף אָדָם, גַּם הַמַּלְאָכִים אֵינָם יְכוֹלִים לְקַטְרֵג עָלָיו, וְכָל הַדִּינִים וְהַקִּטְרוּגִים שֶׁיֵּשׁ עַל הָאָדָם הֵם רַק עַל יְדֵי שֶׁנִּכְשַׁל בְּדִבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע חַס וְשָׁלוֹם. וְלָכֵן כָּל תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל הָאָדָם, הִיא בְּעִקָּר עַל חֵטְא הַלָּשׁוֹן וּפְגַם הַדִּבּוּר. וְלָכֵן בְּיוֹם זֶה אָנוּ עוֹסְקִים בְּיוֹתֵר לְתַקֵּן אֶת חֲטָאֵי הַדִּבּוּר שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, אֲשֶׁר מֵהֶם נוֹצְרִים כָּל הַגְּבוּרוֹת וְהַדִּינִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים) "וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ".

שְׁמִירַת הַדִּבּוּר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר מָה שֶׁאָמַר רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א (שיחות הר"ן), שֶׁבְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר לִבְלִי לְדַבֵּר כְּלָל, רַק מָה שֶׁמֻּכְרָח לוֹ בְּיוֹתֵר, כִּי כָּאמוּר כָּל הַדִּינִים מִשְׁתַּלְשְׁלִים מֵהַדִּבּוּר.

וְטַעַם נוֹסָף לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר מַהוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא הַדִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" וְתִרְגֵּם אוּנְקְלוֹס

'לְרוּחַ מְמַלְלָא', כְּלוֹמַר שֶׁעִקַּר מַהוּתוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל הָאָדָם הוּא הַדִּבּוּר. וְלָכֵן חֲשִׁיבוּת יְתֵרָה יֶשְׁנָהּ לִשְׁמִירַת הַדִּבּוּר בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲשֶׁר בָּהֶם נוֹצֶרֶת וּמִתְהַוָּה מֵחָדָשׁ בְּכָל שָׁנָה כָּל מַהוּתוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיזָ"ל. וְהִנֵּה עִקַּר הַזְּהִירוּת עַל הָאָדָם תָּמִיד בְּיוֹתֵר הִיא בְּרֵאשִׁית יְצִירָתוֹ וְלִידָתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאָז כָּל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה עֲלוּלָה לִהְיוֹת הֲרַת גּוֹרָל לְכָל חַיָּיו כַּיָּדוּעַ. וְלָכֵן בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר לִשְׁמוֹר אֶת הַדִּבּוּר וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע אֲשֶׁר הֵבִיא פֵּרוּד בֵּינוֹ לְבֵין יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם, וְעַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי יֵצֵא זַכַּאי בַּדִּין וְיִזְכֶּה לְשָׁנָה טוֹבָה.

הַמְּתָקַת הַדִּין עַל יְדֵי הָאַחְדוּת

וּמִפְּנֵי כָּךְ בָּאִים לַצַּדִּיקִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי הֵם מַשְׁפִּיעִים וּמְעוֹרְרִים אֶת הָאַהֲבָה בֵּין כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים וְזוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהַרָ"ן (סא), שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צְרִיכִים לְהִזָּהֵר מְאֹד לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְעוֹרְרִים דִּינִים גְּדוֹלִים עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַבָּאוֹת לְצַדִּיקֵי הָאֱמֶת בְּיַחַד בְּאַהֲבָה וּבְאַחְדוּת, עַל יְדֵי כָּךְ הֵם נִכְלָלִים בַּצַּדִּיקִים שֶׁהֵם הַמַּמְשִׁיכִים אֶת הַמְתָּקַת כָּל הַדִּינִים מֵהַשֵּׂכֶל הַכּוֹלֵל שֶׁשָּׁם נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים וְהַצִּמְצוּמִים. וְכָל הַמְתָּקַת הַדִּינִים בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ נַעֲשֵׂית רַק עַל יְדֵי הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הֵם נִכְלָלִים בַּצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים וְנִמְתָּקִים מֵעֲלֵיהֶם כָּל הַדִּינִים.

סְגֻלָּה לְהַצְלָחָה בְּכָל הַשָּׁנָה

מַעֲשֶׂה הָיָה עִם הַגָּאוֹן רַבִּי יְהוּדָה פְּתָיָה זַצַ"ל, שֶׁיָּשַׁב פַּעַם בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּסְעוּדַת הַיּוֹם לָבוּשׁ בְּבִגְדֵי לָבָן עַל גַּג בֵּיתוֹ, וְעַל הַשֻּׁלְחָן הָיְתָה מְנוֹרָה גְּדוֹלָה מְאִירָה בְּנֵרוֹת גְּדוֹלִים. וְהִנֵּה אַחַד הַמְסֻבִּים דָּחַף בְּטָעוּת אֶת הַשֻּׁלְחָן וְנָפְלָה הַמְּנוֹרָה וְכָבוּ כָּל הַנֵּרוֹת וַחֲשֵׁכָה הִשְׁתָּרְרָה בַּחֶדֶר. וּמִכֵּיוָן שֶׁהָיָה חֹשֶׁךְ גָּדוֹל בַּגַּג, כְּשֶׁיָּצְאָה הָרַבָּנִית וּמַגֵּשׁ דָּגִים בְּיָדָהּ נָפַל הַמַּגָּשׁ וְהַכֹּל נִשְׁפַּךְ לָאָרֶץ. וּכְשֶׁקָּם רַבִּי יְהוּדָה לַעֲזֹר לָהּ לְהָרִים אֶת הַדָּגִים, הָרַב הֶחֱלִיק מִצִּיר הַדָּגִים וְנָפַל עַל הָאָרֶץ, וְכָל בִּגְדוֹ הַלָּבָן הִתְלַכְלֵךְ. וּכְשֶׁבָּא לָשֶׁבֶת בְּכִסְאוֹ רָאָה שֶׁחָתוּל כְּבָר הִתְיַשֵּׁב עָלָיו, וּבְכָל זֹאת שָׁלַט רַבִּי יְהוּדָה בְּעַצְמוֹ וְלֹא כָּעַס כְּלָל. בִּגְמַר הַשָּׁנָה הֵעִיד הָרַב עַל עַצְמוֹ כִּי מֵעוֹלָם לֹא הָיְתָה לוֹ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה כְּשָׁנָה זוֹ. בְּכָל אֲשֶׁר שָׁלַח יָדוֹ הָיְתָה לוֹ הַצְלָחָה, וְאַף הָיוּ לוֹ חִדּוּשִׁים גְּדוֹלִים וְנִפְלָאִים בַּתּוֹרָה, כִּי עִקַּר הַצְלָחָתוֹ שֶׁל הָאָדָם הִיא, עַל יְדֵי הִתְאַפְּקוּת מִכַּעַס וְרֹגֶז בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

סְגֻלָּה לְהַצְלָחָה כָּל הַשָּׁנָה

סִפֵּר אַבְרֵךְ תַּלְמִיד חָכָם, תּוֹשָׁב בְּנֵי בְּרַק, עַל נִסָּיוֹן גָּדוֹל בִּשְׁלוֹם בַּיִת שֶׁעָמַד בּוֹ בְּהַצְלָחָה בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא.

הוּא וְאִשְׁתּוֹ, וְיַלְדֵיהֶם הַקְּטַנִּים, הָיוּ אֲמוּרִים לֶאֱכֹל אֶת סְעוּדַת הַלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֵצֶל הוֹרֵי הָאִשָּׁה, הַמִּתְגּוֹרְרִים אַף הֵם בִּבְנֵי בְּרַק, אֶלָּא שֶׁבְּעוֹד שֶׁהָאַבְרֵךְ מִתְגּוֹרֵר בַּקָּצֶה הָאֶחָד

שֶׁל הָעִיר, דִּירָתָם שֶׁל הַהוֹרִים מְמֻקֶּמֶת בַּקָּצֶה הַשֵּׁנִי, וְהַהֲלִיכָה לְשָׁם אוֹרֶכֶת זְמַן רַב מְאֹד.

מְסַפֵּר הָאַבְרֵךְ: בְּצָהֳרֵי הַיּוֹם עוֹד תִּכְנְנוּ, שֶׁנִּסְתַּדֵּר מֵקִדָּם כְּכָל הָאֶפְשָׁר, כָּךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּאֶפְשָׁרוּתֵנוּ לָקַחַת מוֹנִית עַד לְבֵית הַהוֹרִים, וְאוּכָל לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל חָמִי כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, וּבִפְרָט שֶׁמִּדְּבָר בְּלֵיל רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה!

אֲבָל הַ'סִּדּוּרִים' נִמְשְׁכוּ וְנִמְשְׁכוּ, וְהִנֵּה הִגִּיעוּ כְּבָר הַדַּקּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁל הַשָּׁנָה, וַאֲנַחְנוּ עֲדַיִן לֹא מְסֻדָּרִים, בְּוַדַּאי לֹא לַנְּסִיעָה בְּמוֹנִית. וְאִם בִּסְתָם עֶרֶב שַׁבָּת, גּוֹאֶה הַמֶּתַח בְּכָל בֵּית יְהוּדִי, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְקַל וָחֹמֶר בֶּן בָּנוּ שֶׁל קַל וָחֹמֶר - בְּדַקּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת הַלָּלוּ.

כֵּיוָן שֶׁיָּדַעְתִּי כְּבָר מִקֹּדֶם, שֶׁמִּדְּבָר בְּנִסָּיוֹן, הִצְלַחְתִּי בס"ד לַעֲמֹד בָּזֶה, וְיָכוֹלְנִי לְהָעִיד עַל עַצְמִי שֶׁלֹּא יָצְאָה מִפִּי שׁוּם מִלָּה שֶׁל כַּעַס, כָּל הַזְּמַן עוֹדַדְתִּי אֶת עַצְמִי בְּכָךְ שֶׁ'אַתָּה עוֹשֶׂה עַכְשָׁו אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁהִנְּךָ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת, אַתָּה שׁוֹמֵר עַל הַבַּיִת שֶׁלְּךָ, וְזֶה בְּדִיּוּק מָה שֶׁהַקב"ה מְצַפֶּה שֶׁתַּעֲשֶׂה'!

מְסַיֵּם הָאַבְרֵךְ: לְסִיּוּם אֲנִי רוֹצֶה לְצַיֵּן שֶׁבַּשָּׁנָה הַהִיא שֶׁבָּהּ הִתְגַּבַּרְתִּי עַל עַצְמִי, רָאִיתִי סִיְּעָתָא דִּשְׁמַיָּא עֲצוּמָה בְּכָל מַעֲשַׂי. וְכָל מָה שֶׁרַק נָגַעְתִּי בּוֹ, הִצְלִיחַ מֵעֵבֶר לַמִּשְׂעָר, הֵן בְּחִנּוּךְ הַיְלָדִים, וְהֵן בַּעֲבוֹדַת ה' שֶׁלִּי, כָּךְ גַּם בְּפַרְנָסָה, וּבְיָתֶר הַצְּרָכִים שֶׁלִּי וְשֶׁל אַנְשֵׁי בֵּיתִי.

וּבְטוּחַנִי שֶׁהַהַצְלָחָה הַזּוֹ נָבְעָה כְּתוֹצָאָה מִכָּךְ שֶׁעָמַדְתִּי בַּנִּסָּיוֹן הַגָּדוֹל בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. (ספר שמחה לבית עמוד קפז)

שַׁבָּת שָׁלוֹם – מְגִנָּה עַל יִשְׂרָאֵל

כָּתַב הָרָמָ"ע מִפָּאנוֹ (שבתות ה ד שס"ז), שֶׁעַל יְדֵי תְּקִיעַת שׁוֹפָר מְעַרְבְּבִים אֶת הַשָּׂטָן וּמְבַטְּלִים אֶת הַקִּטְרוּג מֵעַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ר"ה טז). אַךְ כַּאֲשֶׁר חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבָּת וְאֵין תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר מָה מְבַטֵּל אֶת הַקִּטְרוּג שֶׁל הַשָּׂטָן? אֶלָּא שֶׁבְּשַׁבָּת מִתְבַּטְּלִים כָּל הַקִּטְרוּגִים מֵעַל יִשְׂרָאֵל בִּזְכוּתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת. כְּמוֹ שֶׁכּוֹתֵב הַזֹּהַר (ויקהל ר"ה) שֶׁבְּשַׁבָּת נִפְרֶסֶת סֻכַּת שָׁלוֹם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֵין שָׂטָן וְאֵין פֶּגַע רַע, כִּי בְּכָל שַׁבָּת נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (קורח קעו), אֲשֶׁר מִכֹּחָהּ מִתְבַּטְּלִים כָּל הַדִּינִים וְהַקִּטְרוּגִים מֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל גַּם לְלֹא תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר.

וְכָתַב בַּעַל הַמֶּשֶׁךְ חָכְמָה זִיעָ"א, שֶׁלָּכֵן כַּאֲשֶׁר חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבָּת, אֵין תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר שֶׁמָּא יְטַלְטְלֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּמוֹ שֶׁנִּפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (אורח חיים תקצח). וְהִנֵּה תַּפְקִידוֹ שֶׁל הַשּׁוֹפָר הוּא לְאַחֵד בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה מָה שֶׁמַּמְתִּיק אֶת הַדִּינִים מֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן עַל יְדֵי כָּךְ הֵם יְכוֹלִים לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶת עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בִּשְׁלֵמוּת. וְהִנֵּה בְּכָךְ שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל אֵינָם תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, וְזֹאת רַק מִפְּנֵי שֶׁהֵם חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יְהוּדִי אֶחָד יְטַלְטֵל אֶת הַשּׁוֹפָר, בְּכָךְ אָנוּ מַרְאִים אֶת אַחְדוּתֵנוּ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל וְדַאֲגָתֵנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל אִסּוּר חַס וְשָׁלוֹם. וְזוֹ שְׁלֵמוּתָם שֶׁל הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ הַמַּמְתִּיקָה אֶת כָּל הַדִּינִים בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים מֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהֵם זוֹכִים לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

סְגֻלַּת חֹדֶשׁ אֱלוּל – חֹדֶשׁ הָרַחֲמִים

וְהִנֵּה הָאַחְדוּת הַזֹּאת מִתְעוֹרֶרֶת כְּבָר בִּימֵי חֹדֶשׁ אֱלוּל שֶׁהִנָּם יְמֵי רָצוֹן וְרַחֲמִים, מִפְּנֵי שֶׁבָּהֶם מִתְעוֹרְרוֹת בַּשָּׁמַיִם כָּל שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה הַמִּדּוֹת שֶׁל הָרַחֲמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַטּוּר (סימן תקפא), וְלָכֵן הִנָּם יָמִים מְסֻגָּלִים מְאֹד לְכָל טוּב בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת, "אֱלוּל" גִּימַטְרִיָּה "כָּל טוּב".

וְהַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הַשֶּׁפַע הַגָּדוֹל וְהֶעָצוּם, שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּיָמִים אֵלּוּ עַל יְדֵי הִתְגַּלּוּתָן וְהִתְעוֹרְרוּתָן שֶׁל שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה הַמִּדּוֹת שֶׁל הָרַחֲמִים, הוּא עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם עַצְמוֹ יִשְׁתַּדֵּל לְהִתְנַהֵג עִם כָּל חֲבֵרָיו בְּמִדּוֹת אֵלּוּ, כְּפִי שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (ראש השנה יז), אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, כְּשֵׁם שֶׁאַתָּה רוֹאֶה אוֹתִי מְעֻטָּף וְקוֹרֵא שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, כָּךְ כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִים יַעֲשׂוּ לְפָנַי כַּסֵּדֶר הַזֶּה, וְעַל יְדֵי זֶה אֲרַחֵם עֲלֵיהֶם, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּתְנַהֲגוּ אַף הֵם בְּמִדַּת הָרַחֲמִים.

כִּי עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מִתְנַהֵג עִם חֲבֵרָיו בְּמִדַּת הָרַחֲמִים, הוּא מְעוֹרֵר עַל עַצְמוֹ אֶת מִדַּת הָרַחֲמִים הָעֶלְיוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמָּ"ק בְּסִפְרוֹ תֹּמֶר דְּבוֹרָה. וְלָכֵן בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁמִּתְעוֹרְרוֹת כָּל מִדּוֹת הָרַחֲמִים וְהַחֲסָדִים, עַל הָאָדָם לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר גַּם הוּא לְהִתְנַהֵג כָּךְ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְרִיעַ לְמִדּוֹת אֵלּוּ לְהִתְגַּלּוֹת בּוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת הַשֶּׁפַע הֶעָצוּם הַיּוֹרֵד בְּיָמִים אֵלּוּ, וְיִזְכֶּה לְהִכָּתֵב וּלְהֵחָתֵם לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

וּבַעַל הַ"יִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל" זִיעָ"א, וְעוֹד צַדִּיקִים, הוֹרוּ לְתַלְמִידֵיהֶם לִלְמֹד בִּימֵי חֹדֶשׁ אֱלוּל, אֶת הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ תֹּמֶר דְּבוֹרָה לָרַמָּ"ק, אֲשֶׁר סְגֻלָּתוֹ רַבָּה כַּיָּדוּעַ, וְזֹאת כְּדֵי לְהִתְעוֹרֵר לְהִתְנַהֵג כָּךְ בְּיָמִים

קְדוֹשִׁים וּמְרוֹמְמִים אֵלּוּ, אֲשֶׁר בָּהֶם מִתְגַּלּוֹת כָּל שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה הַמִּדּוֹת שֶׁל הָרַחֲמִים וְהִנָּם עֵת רָצוֹן גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד.

וְכָתַב בַּסִּדּוּר הַגָּאוֹן רַבִּי שַׁבְּתַי מֵרָאשְׁקוֹב זִיעָ"א (ח"ג דף מד), שֶׁכָּל הָאוֹמֵר בְּיָמִים אֵלּוּ אֶת מִזְמוֹר כ"ז בִּתְהִלִּים - לְדָוִד ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי, בְּכָל יוֹם בָּעֶרֶב וּבַבֹּקֶר מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, אֲזַי הוּא מֻבְטָח שֶׁיּוֹצִיא שְׁנָתוֹ בְּטוֹב וְיֶעֱרַב לוֹ. וַאֲפִלּוּ גְּזֵרָה רָעָה כְּתוּבָה עַל הָאָדָם מִן הַשָּׁמַיִם יָכוֹל לְבַטְּלָהּ, וּמַעֲבִיר מֵעָלָיו כָּל הַמִּקַּטְרְגִים וְהַמַּשְׁטִינִים וּמָאֲרֵי תְּרִיסִין וְיוֹצֵא בְּדִימוֹס זַכַּאי בַּדִּין.

וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא כִּי מֵר"ח אֱלוּל מְאִירִים כָּל י"ג הַמִּדּוֹת שֶׁל הָרַחֲמִים, וּכְנֶגְדָּן יֶשְׁנָן י"ג אַזְכָּרוֹת שֶׁל שְׁמוֹת הֱוָיָה בְּמִזְמוֹר זֶה, וְלָכֵן עַל יְדֵי אֲמִירָה זוֹ אָנוּ פּוֹעֲלִים וּמְבַטְּלִין כָּל הַדִּינִים וְאָנוּ יוֹצְאִים זַכָּאִים בַּדִּין. עכ"ל.

וּמִטַּעַם כָּךְ עוֹרְרוּ צַדִּיקִים אֶת תַּלְמִידֵיהֶם לִלְמֹד בְּיָמִים אֵלּוּ, אֶת דִּבְרֵי רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִּיטְשׁוֹב זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ קְדֻשַּׁת לֵוִי בְּפָרָשַׁת שׁוֹפְטִים, הַמְעוֹרֵר בִּדְבָרָיו עַל גֹּדֶל מַעֲלַת הָאַחְדּוּת בְּיָמִים אֵלּוּ.

חֹדֶשׁ אֱלוּל כְּנֶגֶד שֵׁבֶט זְבוּלוּן

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁבְּחֹדֶשׁ אֱלוּל יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בְּאַחְדּוּת וּבְאַהֲבָה, וְלָכֵן חֹדֶשׁ זֶה הוּא כְּנֶגֶד שֵׁבֶט זְבוּלוּן שֶׁהָיוּ מַחְזִיקִים בְּכַסְפָּם אֶת שֵׁבֶט יִשָּׂשׂכָר. כְּמוֹ כֵן כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁ**אֱלוּל** ר"ת "וּמִשְׁלֹחַ מָנוֹת **אִ**'יש **לְ**'רֵעֵהוּ **וּ**'מַתָּנוֹת **לָ**'אֶבְיוֹנִים", וְכֵן הַצֵּרוּף שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל חֹדֶשׁ זֶה לְפִי הָאֲרִיז"ל, הוּא ס"ת הַפָּסוּק "וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָּנוּ כִּי", כִּי הַהֲכָנָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לִימֵי הַדִּין הִיא לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה וּבְאַחְדּוּת.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י זִיעָ"א בְּמַעֲלַת הַצְּדָקָה בְּיָמִים אֵלּוּ, שֶׁעַל כָּל פְּרוּטָה שֶׁנּוֹתֵן בְּיָמִים אֵלּוּ יִתְּנוּ לוֹ מִשָּׁמַיִם כִּיס מָלֵא דִּינָרִים, כִּי הַצְּדָקָה בְּיָמִים אֵלּוּ מַעֲלָתָהּ גְּדוֹלָה מְאֹד.

וְלָכֵן מַתְחִילִים כְּבָר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל לִתְקֹעַ בְּשׁוֹפָר, כִּי אַחַד הָרְמָזִים הַטְּמוּנִים בִּתְקִיעַת הַשּׁוֹפָר, הוּא לְהִתְאַחֵד וּלְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁכּוֹתֵב מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (ברה"פ ג), שֶׁתַּפְקִידוֹ שֶׁל הַשּׁוֹפָר הוּא לְאַחֵד וּלְקַבֵּץ בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּתְּפִלָּה 'תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ'.

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁתּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר בְּיָמִים אֵלּוּ, מִפְּנֵי שֶׁבַּשּׁוֹפָר יֶשְׁנוֹ מֶסֶר לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יָדָם נִזְכֶּה לָצֵאת זַכָּאִים בַּדִּין, עַד שֶׁנִּזְכֶּה בִּמְהֵרָה מַמָּשׁ לַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה.

תְּקִיעַת שׁוֹפָר שֶׁהֵשִׁיבָה אֶת הַשָּׁלוֹם

וּמַעֲשֶׂה הָיָה כַּאֲשֶׁר הִתְגּוֹרֵר הָרה"ק בַּעַל דִּבְרֵי יְחֶזְקֵאל שְׂרָגָא מִסִּטְרוֹפְּקוֹב זִיעָ"א בָּעִיר רַמְלָה, שֶׁבָּאוּ לְפָנָיו זוּג אֲשֶׁר בְּבֵיתָם לֹא שָׂרַר שָׁלוֹם בַּיִת. הָיָה זֶה בְּאֶחָד מִימֵי חֹדֶשׁ אֱלוּל, לָקַח הָרה"ק הַשּׁוֹפָר בְּיָדוֹ וְהֵחֵל לִתְקֹעַ כַּמָּה תְּקִיעוֹת. בְּנֵי הַזּוּג הִתְעוֹרְרוּ מִכֹּחַ מְאֹד בִּתְשׁוּבָה, וּמֵאָז חָזַר הַשָּׁלוֹם לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּבֵיתָם ('איש האמת' עמוד עז).

כִּי כָּאָמוּר סְגֻלָּתוֹ שֶׁל הַשּׁוֹפָר לְעוֹרֵר אֶת הַשָּׁלוֹם וּלְהָשִׁיב אֶת הָאַחְדוּת בְּעַם יִשְׂרָאֵל הַשֵּׁם יְזַכֵּנוּ. אָמֵן.

פרק ז

יוֹם הַכִּפּוּרִים

פרק ו

יום הכפורים

עד שיגיעה את דברו

הִנֵּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּיוֹתֵר בַּשָּׁנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (תנא דבי אליהו רבה א) עַל הַפָּסוּק (תהילים קלט): "יָמִים יֻצָּרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם", שֶׁיּוֹם הַכִּפּוּרִים שָׁקוּל כְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וּבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל אֶת עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מִתְיַחֵד בְּכָךְ שֶׁבּוֹ מִתְאַחֲדִים יַחַד כָּל יִשְׂרָאֵל, וּמְפַיְּסִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּעַרְבּוֹ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁנִּפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תרו), וְכָךְ גַּם מִיָּד בִּכְנִיסָתוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ תִּקְּנוּ חֲזַ"ל לוֹמַר אֶת תְּפִלַּת כָּל נִדְרֵי שֶׁבָּהּ אָנוּ מַתִּירִים לְהִתְפַּלֵּל עִם הָעֲבַרְיָנִים.

סוד המחילה ביום כיפור

וּבֵאֵר הַגָּאוֹן הָרַב מֹשֶׁה קוֹרְדּוֹבָּרוֹ זִיעָ"א (שער עבודת יום הכיפורים), שֶׁהַטַּעַם שֶׁחֲזַ"ל הִקְפִּידוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עַל הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כָּל הַנְּשָׁמוֹת מְקַבְּלוֹת מֵהָאוֹר

הָעֶלְיוֹן, עַל יְדֵי שֶׁהֵן נִכְלָלוֹת בְּשָׁרְשָׁן, וְעַל יְדֵי זֶה מֻשְׁפָּע עֲלֵיהֶן אוֹר הַתְּשׁוּבָה וְהַמְּחִילָה, וְלָכֵן כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָאוֹר הָעֶלְיוֹן הֵן צְרִיכוֹת לִהְיוֹת מְאֻחָדוֹת בְּלֵב אֶחָד, כִּי סוֹד הַנְּשָׁמוֹת הוּא כַּאֲשֶׁר כָּל הַשִּׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים, כִּי שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא לֹא שׁוֹרֶה עַל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא כְּשֶׁהֵם בְּאַחְדוּת וּבְשָׁלוֹם, כְּשֵׁם שֶׁהוּא אֶחָד, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ טִינָה עַל רֵעֵהוּ הוּא מַפְרִיד בַּשֹּׁרֶשׁ הָעֶלְיוֹן, וְהוּא מַפְרִיעַ לְכָל הַהַשְׁפָּעָה שֶׁל הָאוֹר הָעֶלְיוֹן לְהַגִּיעַ לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וְאֵיךְ יֻשְׁפַּע עָלָיו מֵהָאוֹר הַזֶּה.

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁגְּדוֹלֵי הַתַּנָּאִים הָיוּ הוֹלְכִים בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, וּמַמְצִיאִים עַצְמָם לִפְנֵי מִי שֶׁפָּגַע בָּהֶם כְּדֵי שֶׁיְּבַקֵּשׁ מֵהֶם סְלִיחָה, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיק הַדָּבָר חַס וְשָׁלוֹם לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל. עכ"ד.

וְכֵן כָּתַב הַגה"ק מִקָּאמַרְנָא זִיעָ"א, בַּהַקְדָּמָה לַסֵּפֶר נְתִיב מִצְוֹתֶיךָ, שֶׁכְּלַל יִשְׂרָאֵל הֵם תָּמִיד טְהוֹרִים בְּסוֹד כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים כָּל הַטָּהֳרָה הִיא, עַל יְדֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִכְלָלִים בְּיַחַד, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הֵם נִכְלָלִים בָּעוֹלָם הַגָּבוֹהַּ שֶׁל כְּלַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁשָּׁם אֵין שׁוּם חֵטְא וְעָוֹן, וְלָכֵן צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּיוֹם כִּפּוּר שׁוּם פֵּרוּד מֵאַף אִישׁ יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם.

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּאַחַד הַצַּדִּיקִים שֶׁבָּא אֵלָיו תַּלְמִידוֹ וְהִתְאוֹנֵן לְפָנָיו בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ יִכָּנֵס כָּךְ לַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ וְהוּא רֵיק מִכָּל מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. שָׂם הַצַּדִּיק אֶת יָדוֹ עַל כְּתֵפוֹ וְאָמַר לוֹ "הָבָה נִכָּנֵס לְיוֹם הַכִּפּוּרִים עִם כָּל הַיְּהוּדִים בְּיַחַד", וְכָךְ נִכְנְסוּ שְׁנֵיהֶם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לַאֲמִירַת כָּל נִדְרֵי, כִּי עַל יְדֵי שֶׁנִּכְלָל הָאָדָם בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּיוֹם זֶה, הוּא זוֹכֶה לְטָהֳרָתוֹ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים.

וְהִנֵּה כָּתְבוּ חֲזַ"ל (יומא פח), שֶׁעַל הַחֲטָאִים שֶׁל בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, וְכָתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים (הרי"ף על העין יעקב יומא פ"ה, והגר"ח פלאגי בספרו ברכת מועדיך לחיים דף קמ"ג), שֶׁמִּי שֶׁחָטָא בְּחֵטְא שֶׁל בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְלֹא פִּיֵּס אֶת חֲבֵרוֹ, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר לוֹ, אַף עַל מָה שֶׁחָטָא בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם. וְהַחִידָ"א (ברכי יוסף סימן תר"ו סק"א) כָּתַב שֶׁלַּהֲלָכָה הָעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין הָאָדָם לַמָּקוֹם נִמְחָלוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אַף אִם הוּא לֹא שָׁב מֵהָעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ.

מִי נֶעֱנָשׁ שֶׁאֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים

וְכָתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת תצוה קפו), **"שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מַעֲבִיר אֶת הַשִּׂנְאָה לַחֲבֵרוֹ מִלִּבּוֹ בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינָן מִתְקַבְּלוֹת לְמַעְלָה וְאֵינָן נִשְׁמָעוֹת חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא הֵן נוֹפְלוֹת לְרֶפֶשׁ וָטִיט שֶׁהֵם ס"מ וּבַת זוּגוֹ הַנִּקְרָאִים מְצוּלוֹת יָם".** (ע"ש).

וְכֵן כָּתְבוּ הַגְּאוֹן רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י (מועד לכל חי טז יא), וְהַמַּטֵּה אֶפְרַיִם (סימן תרו סעיף א), וְהָאֵלִיָּה רַבָּה וְהַקִּצּוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ (סימן קלא סעיף ד), וְהַכַּף הַחַיִּים (סימן תרו סעיף יד), שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מַעֲבִיר שִׂנְאָה מִלִּבּוֹ בְּיוֹם כִּפּוּר אֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת כְּלָל.

וְהוֹסִיף הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י זִיעָ"א (שם) בְּשֵׁם הַשְּׁלָ"ה (יומא תורה אור ו) שֶׁזֶּה סִימָן עָלָיו שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הִיא מֵעֵרֶב רַב גִּזְעָא בִּישָׁא, וְהוּא סִימָן מְבֻהָק שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו מְקֻלְקָלִים, וְלָכֵן יִזָּהֵר לְהִתְפַּיֵּס עִם חֲבֵרָיו כָּרָאוּי, שֶׁיִּהְיֶה מַעֲבִיר מִדּוֹתָיו לְגַמְרֵי. עכ"ד.

מַדּוּעַ הַכַּפָּרָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תְּלוּיָה בִּמְחִילַת חֲבֵרוֹ

וּבֵאֵר בַּעַל הַלְּבוּשׁ (אורח חיים סימן תרו ב), שֶׁהַטַּעַם שֶׁיֵּשׁ לְפַיֵּס אֶת

חֲבֵרוֹ בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, הוּא עַל פִּי דִּבְרֵי חֲז"ל בְּפִרְקֵי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פרק מה), שֶׁכָּתְבוּ שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים רוֹאֶה הַשָּׂטָן שֶׁאֵין חֵטְא בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וְאוֹמֵר לִפְנֵי הַשֵּׁם: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם יֵשׁ לְךָ עַם אֶחָד בָּאָרֶץ שֶׁהֵם כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁאֵינָם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְהוֹלְכִים יְחֵפִים כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּכְמוֹ שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת יֵשׁ שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, אַף יִשְׂרָאֵל יֵשׁ שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת הָעֵדוּת עַל עַם יִשְׂרָאֵל מֵהַמְּקַטְרְגִים שֶׁלָּהֶם וּמְכַפֵּר לָהֶם אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם.

אֲבָל אִם לֹא יִהְיֶה לִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שָׁלֵם זֶה עִם זֶה, יִהְיֶה מָקוֹם לַשָּׂטָן לְקַטְרֵג וְלוֹמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַף אַתָּה הִתְנַהֵג עִמָּם כְּמוֹ שֶׁהֵם מִתְנַהֲגִים, שֶׁהֲרֵי הֵם אֵינָם רוֹצִים לִמְחֹל זֶה לָזֶה, וְלָכֵן גַּם אַתָּה לֹא תִּמְחֹל לָהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה מְקַטְרֵג הַשָּׂטָן עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם, וְאוֹמֵר לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אִם אָדָם זֶה שֶׁפָּשַׁע לַחֲבֵרוֹ רַק בְּדָבָר מוּעָט וְקָטָן, וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינוֹ רוֹצֶה לִמְחֹל לוֹ, קַל וָחֹמֶר שֶׁעַל הַפְּשָׁעִים שֶׁעָשׂוּ כְּנֶגְדְּךָ, שֶׁהֵם גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים וְרַבּוּ לִמְנוֹת, שֶׁלֹּא תִּמְחֹל לָהֶם, וְלָכֵן יִזָּהֲרוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לִמְחֹל זֶה לָזֶה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. עכ"ד.

וְכֵן כָּתְבוּ חֲז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק מה): רָאָה הַשָּׂטָן שֶׁאֵין לְיִשְׂרָאֵל חֵטְא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָה מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שָׁלוֹם מְתַוֵּךְ בֵּינֵיהֶם (כְּלוֹמַר שֶׁיֵּשׁ תָּמִיד שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם), כָּךְ יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם מְתַוֵּךְ בֵּינֵיהֶם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ עֵתִירָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִפִּי הַמְּקַטְרֵג שֶׁלָּהֶם, וּמְכַפֵּר עַל כָּל הַקָּהָל לְמִגָּדוֹל וְעַד קָטָן.

עִקַּר הַתְּשׁוּבָה בְּיוֹם כִּפּוּר עַל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ

וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן הָרַב יְהוֹנָתָן אַיְבְּשִׁיץ זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ יַעֲרוֹת דְּבַשׁ, (דרוש ליוה"כ), שֶׁעִקַּר הַתְּשׁוּבָה שֶׁיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הִיא, עַל הָעֲבֵרוֹת אֲשֶׁר חָטָא הָאָדָם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, כִּי עַל הָעֲבֵרוֹת אֲשֶׁר בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, בְּדֶרֶךְ כְּלָל הָאָדָם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה כְּבָר בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלָכֵן בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה נִמְחָלִים לְיִשְׂרָאֵל עֲבֵרוֹת אֵלּוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל שֶׁבְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה מְוַדֵּתֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁלִישׁ מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה עוֹד שְׁלִישׁ, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים עוֹד שְׁלִישׁ.

וְהִנֵּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֲשֶׁר בּוֹ כָּל אֶחָד מְרַצֶּה וּמְפַיֵּס אֶת חֲבֵרוֹ, וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בִּתְפִלַּת נְעִילָה: **"וּלְמַעַן נָחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ"**, לָכֵן בּוֹ נִמְחָלוֹת כָּל הָעֲבֵרוֹת אֲשֶׁר בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וְזֶה הַשְּׁלִישׁ הָאַחֲרוֹן שֶׁנִּמְחָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם כִּפּוּר.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ שֶׁיִּשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה בְּיוֹם כִּפּוּר עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹנָתָן אַיְבְּשִׁיץ, אֶת דִּבְרֵי חֲזַ"ל (מדרש), שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אוֹמֶרֶת לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַתְּשׁוּבָה שֶׁלְּךָ הִיא'**, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְעַם יִשְׂרָאֵל: **'הַתְּשׁוּבָה שֶׁלָּכֶם הִיא'**. וְהַבֵּאוּר שֶׁל דִּבְרֵי חֲזַ"ל אֵלּוּ, מִפְּנֵי שֶׁעַל הָעֲבֵרוֹת אֲשֶׁר בֵּין הָאָדָם לַמָּקוֹם, קַל לוֹ לְכָל אָדָם לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, לְמָשָׁל כַּאֲשֶׁר יִפְסֹק הַדַּיָּן לְאָדָם שֶׁבְּהֶמְתּוֹ הִיא טְרֵפָה, הוּא יַשְׁלִיךְ

מִיָּד אֶת כָּל הַבָּשָׂר שֶׁשָּׁוֶה סְכוּם אַדִּיר לְפַח הָאַשְׁפָּה, וְלֹא יְדַבֵּר כְּלָל עִם הַדַּיָּן. אֲבָל אִם יַצְדִּיק הַדַּיָּן אֶת הָאָדָם בְּמַחֲלֹקֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִם חֲבֵרוֹ, יִשְׁמֹר הָאָדָם הַזֶּה טִינָה לְדַיָּן עַל כָּךְ, מִפְּנֵי שֶׁבָּזֶה הַקִּנְאָה מְצוּיָה, עַד שֶׁקָּשֶׁה לוֹ לָאָדָם לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל הַדַּיָּן.

וְלָכֵן יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם, וְעַל הָעֲבֵרוֹת אֲשֶׁר בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם הֵם מִתְחָרְטִים מִיָּד וְעוֹשִׂים תְּשׁוּבָה, וּבִפְרָט בִּימֵי הַתְּשׁוּבָה וּבַיָּמִים הַנּוֹרָאִים, אֲבָל עַל הָעֲבֵרוֹת אֲשֶׁר בֵּין הָאָדָם לַחֲבֵרוֹ, קָשֶׁה לָהֶם לָשׁוּב וְלַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה.

וְלָכֵן אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא "תְּשׁוּבָה שֶׁלְּךָ הִיא", כְּלוֹמַר שֶׁשַּׁבְנוּ בִּתְשׁוּבָה עַל הַמִּצְוֹת שֶׁנּוֹגְעוֹת אֵלֶיךָ, דְּהַיְנוּ עַל מִצְוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, כִּי יוֹדְעִים כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּזֶה רָבָם כְּכֻלָּם שָׁבִים בִּתְשׁוּבָה בִּשְׁלֵמוּת בַּיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵשִׁיב לָהֶם: "תְּשׁוּבָה שֶׁלָּכֶם הִיא", כְּלוֹמַר שֶׁעִקַּר הַתְּשׁוּבָה שֶׁאֲנִי רוֹצֶה שֶׁתַּעֲשׂוּ, הִיא בַּמָּה שֶׁנּוֹגֵעַ לָכֶם, כְּלוֹמַר עַל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, כִּי עַל כָּךְ מַקְפִּיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא מַקְפִּיד עַל עֲבֵרוֹת אֲחֵרוֹת וְלָכֵן עִקַּר הַתְּשׁוּבָה בְּיוֹם כִּפּוּר, צְרִיכָה לִהְיוֹת עַל עֲבֵרוֹת אֵלּוּ. וְצָרִיךְ הָאָדָם בְּיָמִים אֵלּוּ לִגְדֹּר גְּדָרִים שֶׁלֹּא יָבוֹא יוֹתֵר לִידֵי עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה לָצֵאת זַכַּאי בַּדִּין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּלְהִכָּתֵב וּלְהֵחָתֵם לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה. עכ"ד.

הַשּׂוֹנֵא אֶת חֲבֵרוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מְעַכֵּב אֶת סְלִיחַת כָּל יִשְׂרָאֵל

וְעַל זֶה הָיָה דּוֹרֵשׁ בַּעַל הַ"נּוֹדָע בִּיהוּדָה" בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּיוֹם

הַכִּפּוּרִים (כמובא בספר הצל"ח דרוש ד לשבת תשובה), אֲשֶׁר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים צְרִיכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת אוֹהֲבִים נֶאֱמָנִים כָּל אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה יִתְכַּפְּרוּ עֲוֹנוֹתֵיהֶם, וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ מְטַהֵר אֶת לִבּוֹ מֵאֵיזוֹ שִׂנְאָה קְדוּמָה עַל חֲבֵרוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הֲרֵי הוּא כְּסִילוֹן מַמְאִיר וְקוֹץ מַכְאִיב לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, כִּי הוּא מְעַכֵּב אֶת סְלִיחַת וּמְחִילַת כָּל יִשְׂרָאֵל. וְהוּא גָּרוּעַ מֵהַשָּׂטָן, כִּי אַף הַשָּׂטָן מְלַמֵּד בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל, וְנֶהְפָּךְ לְמֵלִיץ טוֹב עֲלֵיהֶם, וְאִלּוּ הוּא עוֹמֵד בְּקַשְׁיוּת עָרְפּוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ גּוֹרֵם חוֹבָה לְכָל יִשְׂרָאֵל.

וְאַף שֶׁהַמִּנְהָג לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, יֵשׁ כָּאֵלּוּ שֶׁאֵין פִּיהֶם וְלִבָּם שָׁוִים, וַהֲרֵי זֶה כְּגוֹנֵב דַּעַת עֶלְיוֹן, כִּי עוֹשֶׂה עַיִן שֶׁל מַעְלָה כְּאִלּוּ אֵינָהּ רוֹאָה, וְגָדוֹל עֲוֹנוֹ מִנְּשֹׂא.

וְהַיָּרֵא אֶת דְּבַר ה', יְקַבֵּל עָלָיו בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, אֶת מִצְוַת וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה שֶׁיַּעֲבִירוּ לוֹ כָּל פְּשָׁעָיו כְּדִבְרֵי חֲזַ"ל (ראש השנה יז): "כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִין לוֹ כָּל פְּשָׁעָיו" עכ"ד.

וְהִסְבִּיר בַּעַל הַפְּרִי חָדָשׁ (אורח חיים תרו), שֶׁבְּכָל עֲבֵרָה שֶׁהִיא בֵּין הָאָדָם לַחֲבֵרוֹ, יֵשׁ גַּם חֵלֶק שֶׁל עֲבֵרָה בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, כִּי עוֹבֵר הָאָדָם בְּכָךְ עַל מִצְוָה דְּאוֹרַיְתָא שֶׁל "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ". וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא פִּיֵּס אֶת חֲבֵרוֹ, גַּם הַחֵלֶק שֶׁל בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם בַּעֲבֵרָה זוֹ, אֵינוֹ נִמְחָל.

וּמְבָאֵר הַנֹּעַם אֱלִימֶלֶךְ (פרשת בהעלותך) שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ שֶׁעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ הוּא מִפְּנֵי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם לֹא רוֹצֶה לְפַיֵּס אֶת חֲבֵרוֹ וְיֵשׁ לַחֲבֵרוֹ אֵיזוֹ תַּרְעֹמֶת וּקְפֵדָה עָלָיו נוֹצָר מִכָּךְ מְקַטְרֵג לְמַעְלָה שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן

לְכַפֵּר עָלָיו אַף אֶת הָעֲבֵרוֹת שֶׁחָטָא בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם. וְרַק כַּאֲשֶׁר הוּא מְרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ, מִתְבַּטֵּל הַמְּקַטְרֵג הַזֶּה וְהוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְכַפָּרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים.

וְכֵן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עַצְמוֹ יֵשׁ לָאָדָם לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר מִכַּעַס וּמַחְלֹקֶת חַס וְשָׁלוֹם, וְשָׁמַעְתִּי מֵאֶחָד מִגְּדוֹלֵי הָרַבָּנִים שְׁלִיטָ"א, שֶׁהִזְהִיר בְּשִׁעוּרוֹ מְאֹד מֵהַכַּעַס בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁהִיא סִימָן רַע לָאָדָם לְכָל הַשָּׁנָה חַס וְשָׁלוֹם, וְסִפֵּר עַל עַצְמוֹ שֶׁשָּׁנָה אַחַת בָּא לִידֵי קְצָת כַּעַס בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, כַּאֲשֶׁר תַּלְמִידָיו בִּקְּשׁוּ אֶת בִּרְכָתוֹ לִפְנֵי תְּפִלַּת נְעִילָה, וְהַחַזָּן לֹא חִכָּה לוֹ לִתְפִלַּת נְעִילָה, אֶלָּא הִתְחִיל מִיָּד לְהִתְפַּלֵּל אֶת תְּפִלַּת נְעִילָה, וְכָעַס קְצָת עַל כָּךְ, וְאָמַר שֶׁאוֹתָהּ שָׁנָה לֹא עָלְתָה לוֹ יָפָה, וְתָלָה זֹאת בְּכָךְ שֶׁכָּעַס קְצָת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

מַדּוּעַ צָרִיךְ לֶאֱכֹל בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר

וְכָתַב בְּסֵפֶר שִׂפַת אֱמֶת הַקַּדְמוֹן, שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִצְוָה לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, כִּי לִפְנֵי שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל, הוּא נִמְשָׁךְ בְּטִבְעוֹ לְכַעַס, כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם צָם מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו הַמָּרָה שְׁחוֹרָה, שֶׁעַל יָדָהּ הוּא נוֹפֵל לִקְטָטוֹת וּמְרִיבוֹת עִם חֲבֵרָיו, וְאִלּוּ כַּאֲשֶׁר הָאָדָם אוֹכֵל וְשָׂמֵחַ, הוּא מַסְבִּיר פָּנִים יָפוֹת לַחֲבֵרָיו כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: **לֵב שָׂמֵחַ יֵיטִב פָּנִים**, וְלָכֵן צָרִיךְ לְהַרְבּוֹת בִּסְעוּדָה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ יִהְיֶה הָאָדָם בְּשָׁלוֹם עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבְּרוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּאֶחָד לִפְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה שָׁלוֹם וְאַהֲבָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל.

כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה (יומא פה), שֶׁעַל הָעֲבֵרוֹת אֲשֶׁר בֵּין הָאָדָם לַחֲבֵרוֹ, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַד שֶׁיְּרַצֶּה וִיפַיֵּס אֶת

חֲבֵרוֹ, וּבָזֶה תְּלוּיָה כָּל כַּפָּרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים אֲשֶׁר בּוֹ הַשָּׁלוֹם מִתַּוֵּךְ בֵּינֵיהֶם, וְעַל יְדֵי שֶׁיַּשְׁלִימוּ בֵּינֵיהֶם בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, יִזְכּוּ שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְטַהֵר אֶת עֲוֹנוֹתֵיהֶם.

בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי כַּפָּרוֹת בְּיוֹם כִּפּוּר

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר הַחֲתַם סוֹפֵר (דרשות דרוש ט), מַדּוּעַ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, הָיוּ צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי כַּפָּרוֹת כְּדֵי שֶׁיִּמְחֲלוּ לָהֶם אֶת עֲוֹנוֹתֵיהֶם, הָרִאשׁוֹנָה הִיא, **עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ**, שֶׁזֶּה נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ הִקְרִיב הָאָדָם אֶת חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ, וְהַשְּׁנִיָּה הִיא, **עִנּוּי הַנֶּפֶשׁ** שֶׁל כָּל אָדָם שֶׁצָּרִיךְ לְמַעֵט מִמָּשׁ אֶת חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ.

וְ**הַטַּעַם לְכָךְ הוּא**, מִפְּנֵי שֶׁכָּל עָוֹן מֻרְכָּב מִשְּׁנֵי חֲטָאִים, **הַחֵלֶק הָרִאשׁוֹן** נוֹבֵעַ מֵהַחִיּוּב שֶׁל הַכָּרַת הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מֵטִיב לָנוּ בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע, וְאָנוּ מְחֻיָּבִים שֶׁלֹּא לְהָרַע לוֹ, כְּשֵׁם שֶׁאָנוּ מְחֻיָּבִים שֶׁלֹּא לְהָרַע לְחָבֵר וְיָדִיד הַמֵּטִיב לָנוּ בְּכָל עֵת, וְהַחוֹטֵא הֲרֵי הוּא כְּפוּי טוֹבָה לְהַשֵּׁם הַמֵּטִיב לוֹ בְּכָל עֵת וָעֵת.

וְ**הַחֵלֶק הַשֵּׁנִי** הוּא, הַחִיּוּב לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹת, מִצַּד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא אָבִינוּ וּמַלְכֵּנוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאָסוּר לוֹ לְאָדָם לִמְרֹד בְּמַלְכוּת שָׁמַיִם, חַס וְשָׁלוֹם.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי שְׁנֵי הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ, שֶׁהֵם הָעֲבוֹדָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְהַצּוֹם בְּיוֹם כִּפּוּר, נִמְחֲלוּ לְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁנֵי הַחֲלָקִים הָאֵלּוּ. אֲבָל לְאַחַר שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִנֵּה הַחֵלֶק שֶׁל מָה שֶׁהָאָדָם חָטָא מִצַּד מַלְכוּת הַשֵּׁם, נִמְחָל לוֹ עַל יְדֵי הַצּוֹם בְּיוֹם

כִּפּוּר, וְאֵלּוּ הַחֵלֶק הַשֵּׁנִי, שֶׁל מָה שֶׁהָאָדָם חָטָא, מִצַּד הַכָּרַת הַטּוֹב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, נִמְחָל לוֹ, עַל יְדֵי מָה שֶׁהוּא מוֹחֵל לַחֲבֵרָיו, וְאָז מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, גַּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לוֹ.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (ר"ה יז), עַל הַפָּסוּק "נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע", שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹשֵׂא עָוֹן לְמִי שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע וּמוֹחֵל לַחֲבֵרוֹ עַל מָה שֶׁפָּשַׁע כְּנֶגְדּוֹ, כִּי עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מוֹחֵל לַחֲבֵרָיו, נִמְחָל לוֹ הַחֵלֶק הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַחֵטְא, שֶׁאָנוּ מְחֻיָּבִים לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת הַשֵּׁם מִצַּד שֶׁהֵטִיב לָנוּ.

וְלָכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה (יומא פח), שֶׁרַק עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, אֲבָל עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ, מִפְּנֵי שֶׁלְּאַחַר שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אָנוּ חֲסֵרִים אֶת כַּפָּרַת הַקָּרְבָּנוֹת וְחָסֵר לָנוּ בְּמִחִילַת יוֹם הַכִּפּוּרִים, כִּי עַל יְדֵי הַצּוֹם בְּיוֹם כִּפּוּר מִתְכַּפֵּר לְעַם יִשְׂרָאֵל הַחֵלֶק שֶׁל מָה שֶׁהָאָדָם חָטָא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִצַּד שֶׁהוּא אָבִינוּ וּמַלְכֵּנוּ, אֲבָל הַחֵלֶק שֶׁל מָה שֶׁאָדָם חָטָא לַמָּקוֹם מִצַּד שֶׁהוּא נֶחְשָׁב כְּרֵעַ וְחָבֵר שֶׁהֵטִיב לוֹ, וְהָאָדָם הָיָה כְּפוּי טוֹבָה אֵלָיו, אֵינוֹ נִמְחָל, עַד שְׁיְּפַיֵּס אֶת חֲבֵרוֹ, וְיִהְיֶה מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, וְעַל יְדֵי זֶה גַּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְכַפֵּר לוֹ עַל חֵלֶק זֶה, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה.

מִשָּׁמַיִם יוֹרֶדֶת אַחְדוּת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים

וְעַל זֶה בָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְדָרַשׁ (יומא פח): **"אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל מִי מְטַהֵר אֶתְכֶם אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה'"**, וְכַוָּנָתוֹ הִיא שֶׁאִם יִשְׁאַל הָאָדָם, כֵּיצַד אֶזְכֶּה לְכַפָּרָתוֹ שֶׁל יוֹם כִּפּוּר אַחֲרֵי

הַחֻרְבָּן, כַּאֲשֶׁר זֶה תָּלוּי בְּכָךְ, שֶׁחֲבֵרֵי יַסְכִּימוּ לְהַעֲבִיר עַל מִדּוֹתֵיהֶם וְיִמְחֲלוּ אֶחָד לַחֲבֵרוֹ?

עַל זֶה בָּא הַפָּסוּק לְהַבְטִיחַ לָנוּ, שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹרִיד וְיַשְׁפִּיעַ אַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, שֶׁיַּסְכִּימוּ כָּל אֶחָד לְהִתְרַצּוֹת וְלִמְחֹל לַחֲבֵרוֹ, כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכּוּ לְכַפָּרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים.

וְזֶה רָמוּז בַּפָּסוּק, **מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה'**, וְהִנֵּה מִקְוֶה זֶה מִלְּשׁוֹן מִקְוֵה מַיִם, שֶׁהֵם מַיִם שֶׁמְּכֻנָּסִים לְמָקוֹם אֶחָד, לְרַמֵּז שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים יִתְרַצּוּ וְיַסְכִּימוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל לִמְחֹל וּלְהִתְחַבֵּר זֶה לָזֶה, וְעַל יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְטַהֵר אוֹתָם וְיִמְחֹל עֲוֹנוֹתֵיהֶם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים זוֹרֵק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַיִם טְהוֹרִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל

וּמוֹסִיף הַחַתָּם סוֹפֵר (דרוש י), שֶׁכַּפָּרַת הָאָדָם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, דּוֹמָה לְכַפָּרַת הָאָדָם הַטָּמֵא בְּטֻמְאַת מֵת, שֶׁבַּהַתְחָלָה הוּא צָרִיךְ זְרִיקַת מַיִם טְהוֹרִים לְטַהֲרוֹ, וְאַחַר שִׁבְעַת יָמִים הוּא צָרִיךְ לִטְבֹּל בְּמִקְוֵה טָהֳרָה, וְלוּלֵא זְרִיקַת הַמַּיִם הַטְּהוֹרִים, אַף הַמִּקְוֶה לֹא הָיָה מְטַהֲרוֹ, וְזֶה רָמֵז בַּפְּסוּקִים שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא (משנה יומא) "אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל מִי מְטַהֵר אֶתְכֶם אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם, וְנֶאֱמַר מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה', מָה מִקְוֶה מְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל", כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ זוֹרֵק בְּכָל שָׁנָה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל מַיִם טְהוֹרִים וּמְטַהֵר אוֹתָם.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת תּוֹסֶפֶת יוֹם כִּפּוּר בִּכְנִיסָתוֹ, כִּי רַק לְאַחַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹרֵק מַיִם טְהוֹרִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל, גַּם

יוֹם הַכִּפּוּרִים מְטַהֵר אוֹתָם. וְהִנֵּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר הֵם נִפְרָדִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים לג, ה) **"וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל", וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י 'וְשָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם'**. וְלָכֵן בַּיִת שֵׁנִי נָחְרַב רַק מֵעֲוֹן שִׂנְאַת חִנָּם בִּלְבַד, כִּי עַל יְדֵי שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם שִׂנְאַת חִנָּם, לֹא נִזְרְקוּ עֲלֵיהֶם מַיִם טְהוֹרִים בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, וְלֹא כִּפֵּר עֲלֵיהֶם יוֹם כִּפּוּר. וְלָכֵן אָמְרוּ חֲזַ"ל (ר"ה לא), שֶׁבְּסוֹף יְמֵי בַּיִת שֵׁנִי הַלָּשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית לֹא הִלְבִּינָה לָהֶם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הָיְתָה הַסִּימָן לָדַעַת הַאִם נִתְכַּפְּרוּ עֲוֹונוֹתֵיהֶם אוֹ לֹא.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁדַּוְקָא רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה שֶׁהָיָה לְאַחַר חָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הוּא אֲשֶׁר דָּרַשׁ זֹאת. כִּי רָצָה לוֹמַר לָהֶם שֶׁכָּל הַחָרְבָּן הָיָה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא כִּפֵּר לָהֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים, כִּי לֹא נִזְרְקוּ עֲלֵיהֶם מַיִם טְהוֹרִים עַל יְדֵי שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם שִׂנְאַת חִנָּם, וְגַם לְאַחַר הַחָרְבָּן אֵינוֹ מְכַפֵּר עַד שֶׁיִּרָצֶה כָּל אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ יִזְרֹק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם מַיִם טְהוֹרִים, וְעַל יְדֵי זֶה יִטַּהֲרֵם הַמִּקְוֶה שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְלָכֵן בָּא רַבִּי עֲקִיבָא וּפֵרֵשׁ אֶת דְּבָרָיו, עַל יְדֵי שֶׁהֵבִיא אֶת שְׁנֵי הַפְּסוּקִים הָאֵלּוּ, לְרַמֵּז שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיִּהְיוּ מְאֻחָדִים בְּיוֹם זֶה, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכּוּ לְטָהֳרַת יוֹם הַכִּפּוּר.

מַדּוּעַ כָּתַב הַטּוּר אֶת הַמַּעֲשֶׂה עִם הַחַיָּט בְּהִלְכוֹת יוֹם כִּפּוּר

וּמוֹסִיף הַחָתָם סוֹפֵר (דרוש יא), שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ הַטּוּר בְּהִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים (סימן תרב) מֵבִיא אֶת הַמִּדְרָשׁ עִם הַמַּעֲשֶׂה עַל הַחַיָּט שֶׁקָּנָה דָּג גָּדוֹל בְּיֹקֶר לַסְּעוּדָה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר. כִּי הַחַיָּט אֲשֶׁר

תַּפְקִידוֹ לִתְפּוֹר וּלְחַבֵּר אֶת הַבְּגָדִים הַנִּפְרָדִים, בָּא לְרַמֵּז עַל הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת שֶׁצְּרִיכִים יִשְׂרָאֵל בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, כִּי הוּא מְרַמֵּז עַל מִי שֶׁרוֹדֵף לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּלְחַבֵּר בֵּין כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הֵם נִפְרָדִים אִישׁ מֵרֵעֵהוּ, וּבָזֶה עוֹסְקִים כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, וְעַל יְדֵי זֶה הֵם זוֹכִים לְכַפָּרָה וְלִמְחִילַת כָּל עֲווֹנוֹתֵיהֶם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

מָתַי הָיָה מַעֲשֵׂה הָעֲקֵדָה

וּמוֹסִיף עוֹד הַחֲתָם סוֹפֵר, (ראש השנה דרוש כב), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁבְּפָרָשַׁת הָעֲקֵדָה שֶׁהָיְתָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים (בראשית כב ה ו), נֶאֱמַר פַּעֲמַיִם "**וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו**". וְזֹאת כְּדֵי לְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּין אַבְרָהָם אָבִינוּ לְיִצְחָק אָבִינוּ, שֶׁרַק בִּזְכוּתָהּ הֵם קִבְּלוּ אֶת הַכֹּחוֹת לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן הַגָּדוֹל שֶׁל הָעֲקֵדָה כִּי מַעֲשֵׂה הָעֲקֵדָה הָיָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁבּוֹ תָּלוּי הַכֹּל בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם. וְזֶה הַטַּעַם שֶׁאַחַר כָּךְ אָמַר אַבְרָהָם לִנְעָרָיו "**שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר**", וְזֹאת כְּדֵי לְהַדְגִּישׁ אֶת הָאַחְדוּת עִם יִצְחָק שֶׁהוּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עִם בְּנֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם.

יוֹנָה הַנָּבִיא מָסַר נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁקּוֹרְאִים בְּהַפְטָרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹנָה הַנָּבִיא שֶׁלֹּא רָצָה לְהוֹכִיחַ אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר נִינְוֵה, וְזֹאת אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יָדַע שֶׁהוּא מְסַכֵּן בְּכָךְ אֶת נַפְשׁוֹ, כִּי נָבִיא הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוּאָתוֹ חַיָּב מִיתָה. וְכָתְבוּ חֲז"ל שֶׁהַטַּעַם שֶׁיּוֹנָה עָשָׂה אֶת כָּל זֹאת הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגָּרֵם קִטְרוּג עַל עַם יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי שֶׁיִּרְאוּ

בַּשָּׁמַיִם, כֵּיצַד אַנְשֵׁי נִינְוֵה חָזְרוּ מִיָּד בִּתְשׁוּבָה, וְאִלּוּ עַם יִשְׂרָאֵל עֲדַיִן לֹא שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה, שֶׁמִּכָּךְ יָכוֹל לְהִגָּרֵם מִכָּךְ קִטְרוּג גָּדוֹל עַל עַם יִשְׂרָאֵל.

וְיוֹנָה הַנָּבִיא שֶׁיָּדַע זֹאת, הָיָה מוּכָן לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ לְמִיתָה, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִגָּרֵם קִטְרוּג עַל עַם יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם. וּמִפְּנֵי כָּךְ אָנוּ קוֹרְאִים זֹאת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲשֶׁר בּוֹ יֵשׁ לְהִתְאַחֵד עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁנִּלְמַד מִיּוֹנָה הַנָּבִיא כֵּיצַד יֵשׁ לִמְסֹר נַפְשֵׁנוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וּכְדֵי לְעוֹרֵר אֶת זְכוּתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל יוֹנָה הַנָּבִיא, שֶׁהִיא זְכוּת מִדַּת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל עַד כְּדֵי מְסִירוּת נֶפֶשׁ שֶׁל יוֹנָה הַנָּבִיא, כֵּיוָן שֶׁזְּכוּת זוֹ גְּדוֹלָה לְהָגֵן עַל יִשְׂרָאֵל, וְלִגְזֹר עֲלֵיהֶם שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

מַדּוּעַ שָׂמַח הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְעָרֵב אֶת דָּמוֹ בְּדַם הַצִּבּוּר

הִנֵּה בְּסֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים אָנוּ מַזְכִּירִים בִּתְפִלָּתֵנוּ בֵּין כָּל פְּרָטֵי הָעֲבוֹדָה, אֶת כָּךְ שֶׁעֵרָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת דַּם הַפָּר שֶׁלּוֹ לְתוֹךְ הַמִּזְרָק, שֶׁבּוֹ הָיָה דַּם הַשָּׂעִיר שֶׁל צִבּוּר. וְכָתוּב שָׁם שֶׁהַכֹּהֵן 'שָׂשׂ וְעֵרָה לְעָרֵב אֶת דָּמוֹ בְּדַם הַשָּׂעִיר', וּמַדּוּעַ הוּא כֹּה שָׂמַח בְּכָךְ?

אֶלָּא בֵּאֵר הָרה"ק רַבִּי דָּוִד צְבִי שְׁלֹמֹה מִלֶּעלוֹב זִיעָ"א (ליקוטי דברי דוד) שֶׁבְּכָךְ שֶׁעֵרֵב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת דַּם הַפָּר שֶׁלּוֹ בְּדַם הַשָּׂעִיר שֶׁל צִבּוּר, הוּא הִתְאַחֵד עִם כָּל כְּלַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל כָּךְ הָיְתָה שִׂמְחָתוֹ הַגְּדוֹלָה, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה אֶחָד מֵעִקְּרֵי עֲבוֹדַת הַיּוֹם לְהִתְאַחֵד וּלְהִכָּלֵל בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּהּ תָּלוּי כָּל כַּפָּרַת הַיּוֹם, וּמִפְּנֵי כָּךְ שָׂמַח מְאֹד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל כְּשֶׁהִתְעָרֵב וְנִכְלַל בְּתוֹךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל.

סְגֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים – לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם וּלְבַטֵּל הַמַּחֲלֹקֶת

הִנֵּה מְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (קעט), שֶׁבִּסְגֻלַּת הַצּוֹם וְהַתַּעֲנִית שֶׁהָאָדָם צָם וּמִתְעַנֶּה, לְבַטֵּל כָּל מִינֵי מְרִיבָה וּמַחֲלֹקֶת שֶׁיֶּשְׁנָם עָלָיו. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַתַּעֲנִית נִכְנָע לִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם וּמִתְבַּטְּלִים כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁלּוֹ בִּפְנֵי רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (אחרי דף סח), וְעַל יְדֵי כָּךְ מִמֵּילָא מִתְבַּטֶּלֶת כָּל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁיֶּשְׁנָהּ עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (אבות פ"ב), **בַּטֵּל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ**, וְעַל יְדֵי הַצּוֹם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַכּוֹלֵל אֶת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, מִתְבַּטְּלוֹת מֵעַל הָאָדָם כָּל מִינֵי מַחְלוֹקוֹת בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת וְנִמְשָׁךְ לוֹ שָׁלוֹם.

וּמְבֹאָר מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (בה"ב ד), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (ברכות ו) שֶׁעִקַּר שְׂכָרָהּ שֶׁל הַתַּעֲנִית הִיא עַל הַצְּדָקָה שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ לַעֲנִיִּים, כִּי עַל יְדֵי הַצְּדָקָה מִתְרַבֶּה הַשָּׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵין הַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (אבות פ"ב) **"מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם"**, וְזֶה עִקַּר מַטְּרַת הַתַּעֲנִיּוֹת - לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וּלְבַטֵּל אֶת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁיֶּשְׁנָהּ בֵּינֵיהֶם.

וְהִנֵּה חֲזַ"ל דָּרְשׁוּ עַל הַפָּסוּק (תהלים קלט) **"יָמִים יֻצָּרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם"**, שֶׁכַּוָּנַת פָּסוּק זֶה הִיא עַל יוֹם הַכִּפּוּרִים הַשָּׁקוּל כְּנֶגֶד כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְלָכֵן סְגֻלַּת הַצּוֹם שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים הִיא, שֶׁעַל יָדוֹ נִמְשֶׁכֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר הָאַחְדּוּת נִמְשֶׁכֶת עַל יְדֵי שֶׁנִּכְלָלִים וּמִתְאַחֲדִים כָּל הַשִּׁנּוּיִים שֶׁיֶּשְׁנָם בֵּין כָּל בְּנֵי הָאָדָם, וְכֵן הַשִּׁנּוּיִים שֶׁיֶּשְׁנָם בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת, וְכֵן הַשִּׁנּוּיִים שֶׁיֶּשְׁנָם בְּכָל הַזְּמַנִּים.

וְכָל זֶה מִתְרַחֵשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל נִכְנָס בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, שֶׁבּוֹ נִמְצֵאת אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה, אֲשֶׁר מִמֶּנָּה נִבְרָא כָּל הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם נִמְשָׁכִים גִּידִים וְצִנּוֹרוֹת לְכָל הַמְּקוֹמוֹת בָּעוֹלָם, וְלָכֵן הוּא הַמָּקוֹם שֶׁמְּאַחֵד אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת בָּעוֹלָם.

וּלְשָׁם נִכְנָס הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, שֶׁכּוֹלֵל אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל כֵּיוָן שֶׁהוּא מִזַּרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שֶׁמִּדָּתוֹ שָׁלוֹם וְאַחְדוּת. וְהוּא שְׁלִיחָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּיוֹם זֶה שֶׁבּוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְפַּיְּסִים אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, וְנִמְצָאִים כֻּלָּם בְּאַחְוָה וְאַחְדוּת. וְכֵן כָּל זֶה מִתְרַחֵשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא הַיּוֹם הַכּוֹלֵל אֶת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, כַּאֲשֶׁר כָּל יִשְׂרָאֵל צָמִים וּמִתְעַנִּים בּוֹ, שֶׁסְּגֻלַּת הַצּוֹם הִיא לְהַרְבּוֹת אֶת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וּמִפְּנֵי כָּךְ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, נִמְשָׁכָת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בִּשְׁלֵמוּת, לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְכָךְ גַּם לְאַחַר שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁאֵין לָנוּ כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁיְּכַפֵּר בַּעֲדֵנוּ, עַל יְדֵי הַצּוֹם שֶׁצָּמִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְכֵן עַל יְדֵי הַתְּפִלּוֹת שֶׁבָּהֶן מַזְכִּירִים אֶת כָּל סֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁל יוֹם כִּפּוּר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, עַל יְדֵי זֶה נֶחְשָׁב לְעַם יִשְׂרָאֵל, כְּאִלּוּ הֵם עָשׂוּ אֶת עֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, וְעַל יְדֵי כָּךְ מַמְשִׁיכִים יִשְׂרָאֵל, אֶת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁהָיְתָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יְדֵי כָּל זֶה הֵם זוֹכִים לְהֶאָרַת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת.

מַדּוּעַ עִקַּר עֲבוֹדַת הַיּוֹם שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הִיא עִם הַקְּטֹרֶת

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר מַדּוּעַ עִקַּר עֲבוֹדַת הַיּוֹם שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל,

היא בְּהַקְטָרַת הַקְּטֹרֶת בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, כִּי הַקְּטֹרֶת מְסַמֶּלֶת אֶת הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (כריתות ו) **כָּל תַּעֲנִית שֶׁאֵין מִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ תַּעֲנִית,** וְלוֹמְדִים זֹאת מֵהַקְּטֹרֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אֶת הַחֶלְבְּנָה שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁרֵיחָהּ רַע, הַתּוֹרָה הִכְנִיסָה אוֹתָהּ לַקְּטֹרֶת יַחַד עִם הַבְּשָׂמִים הַטּוֹבִים בְּיוֹתֵר, וְזֹאת לְרַמֵּז שֶׁעִקַּר הַכַּפָּרָה הִיא עַל יְדֵי הָאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ עִם הָרְשָׁעִים שֶׁבָּהֶם.

וּמִפְּנֵי כָּךְ עִקַּר עֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הִיא הַקְּטָרַת הַקְּטֹרֶת עַל יְדֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. וְכָתַב הַטּוּר (סימן תריא) שֶׁלָּכֵן פּוֹתְחִים יִשְׂרָאֵל אֶת תְּפִלַּת יוֹם הַכִּפּוּרִים, לְהַתִּיר לְהִתְפַּלֵּל עִם הָעֲבַרְיָנִים, כְּדֵי לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת עִם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁרַק עַל יָדָהּ הַתַּעֲנִית מְכַפֶּרֶת.

זֹאת וָעוֹד, הַקְּטֹרֶת מְכַפֶּרֶת עַל עָוֹן לָשׁוֹן הָרָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (זבחים פח), שֶׁזֶּה הַדָּבָר שֶׁגּוֹרֵם אֶת הַפִּרּוּד הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בֵּין יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא הַמְעַכֵּב אֶת כַּפָּרַת הַיּוֹם, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר נִכְנָס הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים הוּא דָּבָר רִאשׁוֹן מְכַפֵּר עַל עָוֹן זֶה שֶׁל הַלָּשׁוֹן הָרָע וּמַחְלֹקֶת, וְעַל יְדֵי כָּךְ מִמֵּילָא זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְכַפָּרַת הַיּוֹם שֶׁתְּלוּיָה בָּאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם. הַשֵּׁם יְזַכֵּנוּ, אָמֵן.

פרק ז

וּפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ

חַג הַסֻּכּוֹת

פרק ז

וּפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ - חַג הַסֻּכּוֹת

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּחַג הַסֻּכּוֹת, יֶשְׁנָן כַּמָּה שְׁאֵלוֹת הָעוֹלוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד הַמִּתְבּוֹנֵן בִּפְנִימִיּוּת מִצְוֹות הַחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה

מַדּוּעַ נִקְרֵאת הַסֻּכָּה בִּלְשׁוֹן הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת תצוה קפו) **"סֻכַּת שָׁלוֹם"**, וְלִכְאוֹרָה מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין הַסֻּכָּה לְבֵין מִדַּת הַשָּׁלוֹם?

שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה

הָרִאשׁוֹנִים הִקְשׁוּ: מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲז"ל לַעֲשׂוֹת אֶת חַג הַסֻּכּוֹת בְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי וְלֹא בְּחֹדֶשׁ נִיסָן, כְּפִי שֶׁהָיָה בִּזְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינַי?

שְׁאֵלָה שְׁלִישִׁית

מַדּוּעַ כָּתְבָה הַתּוֹרָה לַעֲשׂוֹת אֶת חַג הַסֻּכּוֹת זֵכֶר לְעַנְנֵי הַכָּבוֹד שֶׁלִּוּוּ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כָּתְבָה לַעֲשׂוֹת שׁוּם חַג וּמוֹעֵד זֵכֶר לְנִסֵּי הַבְּאֵר וְהַמָּן, שֶׁאַף הֵם הָיוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם?

שְׁאֵלָה רְבִיעִית

מַדּוּעַ רַק בְּחַג הַסֻּכּוֹת תִּקְּנוּ חֲז"ל, שֶׁיֵּשׁ לָאֱגֹד אֶת כָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים הַמְסַמְּלִים אֶת הָאַחְדּוּת עִם כָּל סוּגֵי עַם יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְקַשְּׁרָם וּלְאָגְדָם וּלְאַחְדָם אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, כְּדִבְרֵי חֲז"ל (מנחות כז)?

שְׁאֵלָה חֲמִישִׁית

מַדּוּעַ שִׁבְּחוּ חֲז"ל (סוכה מה) וְאָמְרוּ שֶׁכָּל הַנּוֹטֵל לוּלָב כְּשֶׁהוּא מְאֻגָּד עִם כָּל הַמִּינִים, נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן, וְלִכְאוֹרָה מָה הַקֶּשֶׁר בֵּינֵיהֶם?

שְׁאֵלָה שִׁשִּׁית

מַדּוּעַ דַּוְקָא בְּחַג הַסֻּכּוֹת יֶשְׁנוֹ צִוּוּי לִשְׂמֹחַ יוֹתֵר מִכָּל הַחַגִּים וְהַמּוֹעֲדִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה (דברים טז יד) "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ", וּמַדּוּעַ הוּא הַחַג הַיָּחִיד שֶׁנִּקְרָא "זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ", וְכֵיצַד זוֹכִים לְשִׂמְחָה זוֹ?

שְׁאֵלָה שְׁבִיעִית

מַדּוּעַ דַּוְקָא בְּעֶרֶב סֻכּוֹת יֶשְׁנוֹ חוֹב וּמַעֲלָה לָתֵת צְדָקָה לָעֲנִיִּים יוֹתֵר מִכָּל הַחַגִּים וְהַמּוֹעֲדִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַרִיזָ"ל (פע"ח שער חג הסוכות פ"ג)? וְכֵן מַדּוּעַ כָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְמִין אוֹרְחִים לַסֻּכָּה בְּכָל יוֹם כְּנֶגֶד הָאֻשְׁפִּיזִין שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, וּבִזְכוּת כָּךְ הֵם מְבָרְכִים אוֹתוֹ, וְאִם לָאו הֵם מְקַלְּלִים אוֹתוֹ חַס וְשָׁלוֹם, וְלִכְאוֹרָה מַדּוּעַ הֶחְמִירוּ בָּזֶה עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁמִּי שֶׁלֹּא מַזְמִין אוֹרֵחַ הֵם מְקַלְּלִים אוֹתוֹ?

שְׁאֵלָה שְׁמִינִית

מַדּוּעַ נִקְרָא חַג זֶה בְּשֵׁם "חַג הַסֻּכּוֹת" - עַל שֵׁם הַסֻּכָּה, וְלֹא נִקְרָא חַג הַלּוּלָב עַל שֵׁם נְטִילַת אַרְבַּעַת הַמִּינִים?

שְׁאֵלָה תְּשִׁיעִית

מַדּוּעַ מִצְוַת "הַקְהֵל" שֶׁהִיא בְּמוֹצָאֵי הַשְּׁמִיטָה הִיא דַּוְקָא בְּחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא בְּחַג הַפֶּסַח אוֹ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת? כְּמוֹ כֵן מַדּוּעַ דַּוְקָא בְּסֻכּוֹת, יֶשְׁנָם הַנּוֹהֲגִים לִקְרֹא אֶת סֵפֶר קֹהֶלֶת כֻּלּוֹ?

סֻכַּת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת

וְהִתְּשׁוּבָה לְכָל הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלּוּ נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תצוה קפו), הַמְגַלֶּה שֶׁהַסֻּכָּה נִקְרֵאת **"סֻכַּת שָׁלוֹם"**, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַסֻּכָּה נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַשָּׁנָה.

וְכֵן כָּתַב רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א (ליקוטי מוהר"ן מח), **שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם נִזְהָר בְּמִצְוַת סֻכָּה, הוּא נִצָּל מִכָּל מִינֵי מְרִיבוֹת וּמַחְלוֹקוֹת בְּכָל הַשָּׁנָה. וּכְמוֹ כֵן עַל יְדֵי נְטִילַת הַלּוּלָב וּמִינָיו הוּא זוֹכֶה לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל** (ליקוטי מוהר"ן לב).

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַכַּף הַחַיִּים (סימן תרלט) בְּשֵׁם הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י, **שֶׁכָּל מִי שֶׁזּוֹכֶה לְקַיֵּם מִצְוַת סֻכָּה בְּהִדּוּר וּבִשְׁלֵמוּת, מֻבְטָח לוֹ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מְרִיבָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.**

וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ"א מִוִּילְנָא זִיעָ"א, **שֶׁבִּזְכוּת מִצְוַת סֻכָּה, זוֹכֶה הָאָדָם**

לְהִנָּצֵל מִדִּבּוּרֵי מַחֲלֹקֶת וְלָשׁוֹן הָרָע בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְרֶמֶז לְכָךְ יֵשׁ בַּפָּסוּק "תִּצְּפְּנֵם בְּסֵכֶה מֵרִיב לְשֹׁנוֹת".

וְהַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י כָּתַב, שֶׁרֶמֶז לְכָךְ יֵשׁ בַּמִּלָּה 'סֵכֶה', שֶׁהִיא בְּמִסְפָּר קָטָן שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה, שֶׁזֶּה כְּמִנְיַן הַמִּלָּה 'אֶחָד', וְזֹאת לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת הַמִּתְעוֹרֶרֶת בֵּין יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי מִצְוַת הַסֻּכָּה.

וּמִפְּנֵי כָּךְ יֵשׁ גַּם סְגֻלָּה נִפְלָאָה לְשָׁלוֹם בְּלִמּוּד מַסֶּכֶת סֻכָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (ערך מריבה): "לְמַחְלֹקֶת יִלְמַד מַסֶּכֶת סֻכָּה, וְסִימָנָךְ: תִּצְּפְּנֵם בְּסֻכָּה - וְעַל יְדֵי כָּךְ יִנָּצֵל - מֵרִיב לְשׁוֹנוֹת".

וְכֵן כָּתַב הָרה"ק בַּעַל הַמִּנְחַת אֶלְעָזָר מִמּוּנְקַאטְשׁ זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ דִּבְרֵי תּוֹרָה (מהדורה ז אות מט), שֶׁכָּךְ הָיָה מְקֻבָּל בְּשֵׁם גְּאוֹנֵי וְצַדִּיקֵי אַשְׁכְּנַז זָ"ל, כִּי מְסֻגָּל לִלְמֹד בְּכָל יוֹם מַסֶּכֶת סֻכָּה, וְעַל יְדֵי זֶה יִפְּלוּ וְיִכָּנְעוּ אוֹיְבָיו תַּחְתָּיו, וְלֹא יוּכְלוּ לְהָרַע וּלְהַזִּיק לוֹ חַס וְשָׁלוֹם. וְרֶמֶז לְכָךְ יֵשׁ בַּפָּסוּק **"תַּסְתִּירֵם בְּסֵתֶר פָּנֶיךָ תִּצְּפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב לְשֹׁנוֹת".** וְהִנֵּה "סֵתֶר" בְּגִימַטְרִיָּא אַרְבַּע פְּעָמִים תֵּבַת "דֹּפֶן", וּפַעַם אַחַת תֵּבַת "סְכָךְ" - שֶׁהֵם בְּיַחַד סֻכָּה כְּשֵׁרָה לְכַתְּחִלָּה, לְרַמֵּז שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִנָּצֵל מִמַּחְלֹקֶת וְרִיב לְשׁוֹנוֹת, וְרֶמֶז נוֹסָף יֵשׁ לְכָךְ בַּפָּסוּק "כִּי יִצְּפְּנֵנִי בְּסֻכֹּה בְּיוֹם רָעָה יַסְתִּרֵנִי בְּסֵתֶר אָהֳלוֹ בְּצוּר יְרוֹמְמֵנִי" (תהלים כז).

וְכֵן נָהֲגוּ כַּמָּה וְכַמָּה מִגְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת זִיעָ"א, לִלְמֹד בְּכָל יוֹם וָיוֹם מַסֶּכֶת סֻכָּה, כִּסְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מֵהָרְדִיפוֹת וְהַמַּחְלוֹקוֹת שֶׁהָיוּ מְנָת חֶלְקָם, וְזֹאת כְּפִי שֶׁהָיָה מְקֻבָּל בְּיָדָם מִדּוֹר לְדוֹר, שֶׁבְּלִמּוּד מַסֶּכֶת סֻכָּה, יֶשְׁנָהּ סְגֻלָּה וּשְׁמִירָה מְיֻחֶדֶת לָאָדָם מֵאוֹיְבָיו וּמִשּׂוֹנְאָיו וּמִכָּל מְבַקְשֵׁי רָעָתוֹ.

וְכַמָּה פְּעָמִים אָמַרְתִּי סְגֻלָּה זֹאת לַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר סִפְּרוּ לִי עַל קְשָׁיִים גְּדוֹלִים מְאֹד בִּשְׁלוֹם בֵּיתָם, וְכִמְעַט שֶׁהָיוּ מְיֹאָשִׁים

לְגַמְרֵי מִכָּךְ, וְכֻלָּם סִפְּרוּ לִי שֶׁנּוֹכְחוּ לִרְאוֹת בְּצוּרָה מֻפְלָאָה מַמָּשׁ כֵּיצַד לְאַחַר זְמַן קָצָר בִּלְבַד אֲשֶׁר הִתְחִילוּ לִלְמֹד מַסֶּכֶת סֻכָּה, הִתְהַפֵּךְ כָּל הַמַּצָּב בְּבֵיתָם מֵהֶפֶךְ לְהֶפֶךְ מַמָּשׁ, וְשָׁב הַשָּׁלוֹם לִשְׁרֹר בְּבֵיתָם.

הֲגָנַת הַסֻּכָּה נִמְשֶׁכֶת לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ

וְהִנֵּה כָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת תצוה קפו), שֶׁפְּנִימִיּוּת אוֹר הַסֻּכָּה הוּא אוֹר הַשָּׁלוֹם, וּמִשּׁוּם כָּךְ הִיא נִקְרֵאת 'סֻכַּת שָׁלוֹם', **"וְכָל מִי שֶׁזָּהִיר בְּמִצְוַת סֻכָּה לָשֶׁבֶת בָּהּ כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁל סֻכּוֹת, נִמְשֶׁכֶת עָלָיו הֲגָנָה וּשְׁמִירָה לְהָגֵן עָלָיו בְּשָׁעָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לְכָךְ."**

וּמוֹסִיף הַזּוה"ק (רע"מ דף רנז) **"שֶׁבִּזְכוּת כָּךְ אַף בָּעוֹלָם הַבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְסַכֵּךְ עָלָיו לְהָגֵן עָלָיו מִכָּל הַמַּזִּיקִים, וְגַם לֶעָתִיד לָבוֹא בְּעֵת שֶׁיִּהְיֶה קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת, תָּגֵן עָלָיו מִצְוַת סֻכָּה לְהַצִּילוֹ מִכָּל הָעֲנָשִׁים שֶׁיָּחוּלוּ עַל הָרְשָׁעִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם"."**

וְאוּלַי הַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַיּוֹשֵׁב בְּסֻכָּה בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַחַג, נִפְרֶסֶת עָלָיו סֻכַּת שָׁלוֹם וְהוּא זוֹכֶה לְמִדַּת הָאַחְדוּת בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וּמִכֹּחָהּ הוּא שָׁמוּר וּמוּגָן מִכָּל רַע. וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיע"א וְהַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י זִיע"א, שֶׁכָּל הַזָּהִיר בְּמִצְוַת סֻכָּה מֻבְטָח לוֹ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מְרִיבָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי שֶׁיִּזְכֶּה הָאָדָם לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, מִמֵּילָא יִזְכֶּה לִשְׁמִירָה עֶלְיוֹנָה עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל **שֶׁכָּל הַמִּתְנַהֵג בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם הֲרֵי הוּא נִצָּל מִכָּל מִינֵי פֻּרְעָנִיּוֹת,** וְלוֹמְדִים זֹאת חֲזַ"ל (מכילתא יתרו יא) מֵהַפָּסוּק (שמות כ כב): לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְּלֶהָ.

וְכָךְ גַּם כָּתְבוּ חֲזַ"ל (ילקוט שמעוני במדבר ו), שֶׁאֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים עֲבוֹדָה זָרָה וְהֵם בְּשָׁלוֹם זֶה עִם זֶה, הֵם מְנַצְּחִים בְּמִלְחַמְתָּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "חֲבוּר עֲצַבִּים אֶפְרָיִם הַנַּח לוֹ" כְּמוֹ שֶׁהָיָה בִּימֵי אַחְאָב. וְלָכֵן מִכֹּחָהּ שֶׁל הַסֻּכָּה נִמְשֶׁכֶת עַל הָאָדָם מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם, וּמִמֵּילָא עַל יְדֵי כָּךְ הוּא שָׁמוּר וּמוּגָן מִכָּל צָרָה וְצוּקָה.

קְדֻשַּׁת הַסֻּכָּה תְּלוּיָה בַּשָּׁלוֹם

וְכָתוּב בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁכֵּיוָן שֶׁפְּנִימִיּוּת אוֹר הַסֻּכָּה הִיא אוֹר הַשָּׁלוֹם, יֵשׁ לָאָדָם לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר בְּכָל יְמֵי חַג הַסֻּכּוֹת, וּבִפְרָט בִּזְמַן שְׁהוּתוֹ בְּתוֹךְ הַסֻּכָּה עַצְמָהּ, לְהִתְנַהֵג בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וּלְקַבֵּל כָּל אֶחָד בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת אמור דף קג), **שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה וּבְפָנִים מְאִירוֹת עִם שִׁבְעַת הָאֻשְׁפִּיזִין שֶׁבָּאִים אֵלָיו.**

וּבֵאֵר זֹאת הָרָמָ"ק בְּסִפְרוֹ אוֹר יָקָר, שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁעַל פִּי פְּנִימִיּוּת הַדְּבָרִים, בְּיָמִים אֵלּוּ נִמְשֶׁכֶת וְשׁוֹפַעַת מִשָּׁמַיִם מִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְנִמְשָׁכִים וּבָאִים עֲלֵיהֶם כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ וְהֵם מַקִּיפִים אוֹתָם, כִּי הַסֻּכָּה הִיא בִּבְחִינַת יְמִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי - שֶׁזֶּה מִדַּת הַחֶסֶד.

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מְאִירָה וְשׁוֹפַעַת מִדַּת הַחֶסֶד, צָרִיךְ גַּם הָאָדָם לְמַטָּה לְהִתְנַהֵג כָּךְ, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁהוּא לֹא יַכְחִישׁ אֶת הַפְּעֻלּוֹת שֶׁנַּעֲשׂוֹת בְּשָׁעָה זוֹ בַּמְּרוֹמִים, כִּי הוּא הַמֻּרְכָּבָה עֲלֵיהֶם, כִּי זֶה הַכְּלָל תָּמִיד שֶׁעַל הָאָדָם לְהִתְנַהֵג תָּמִיד כְּפִי שֶׁכָּעֵת נוֹהֲגִים לְמַעְלָה, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר שׁוֹרָה בַּשָּׁמַיִם מִדַּת הַחֶסֶד, אַף הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּיוֹתֵר בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים עִם כָּל חֲבֵרָיו וְעִם בְּנֵי

בֵּיתוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת הַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים וְאֶת כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְהָעֲצוּמוֹת הַשּׁוֹפְעוֹת בִּזְמַן גָּדוֹל זֶה בִּשְׁמֵי מְרוֹמִים.

אֲבָל כַּאֲשֶׁר חַס וְשָׁלוֹם הָאָדָם מִתְנַהֵג בְּכַעַס חַס וְשָׁלוֹם, כַּאֲשֶׁר שׂוֹרִים הַחֲסָדִים בַּשָּׁמַיִם - הוּא מַכְחִישׁ כִּבְיָכוֹל אֶת הַפְּעֻלּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְאֵינוֹ זוֹכֶה לְקַבֵּל אֶת הַחֶסֶד הַשּׁוֹפֵעַ בִּזְמַן זֶה, וְאַדְרַבָּה הוּא אַף מְעוֹרֵר בְּמַעֲשָׂיו קִטְרוּג, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַכְחִישׁ כִּבְיָכוֹל אֶת הַנַּעֲשֶׂה כָּעֵת בַּשָּׁמַיִם.

וְלָכֵן בְּחַג הַסֻּכּוֹת אֲשֶׁר בּוֹ יוֹרְדִים כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, הָאָדָם צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר לְהִתְנַהֵג בְּמִדַּת הַחֶסֶד, וְלִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וּבְסֵבֶר פָּנִים שְׂמֵחוֹת עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל. עכ"ד.

וְכֵן כָּתְבוּ הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י בְּסִפְרוֹ מוֹעֵד לְכָל חַי (סימן תרלט כה), וְהַגָּאוֹן בַּעַל בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (סימן תרטו ב), **שֶׁיִּזָּהֵר הָאָדָם בְּיוֹתֵר שֶׁלֹּא יִכְעַס כְּלָל וְעִקָּר בַּסֻּכָּה וְיַרְבֶּה בִּשְׁלוֹם הַבַּיִת,** כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה קְטָטָה בַּסֻּכָּה הָרוֹמֶזֶת לְסֻכַּת שָׁלוֹם, וְזֹאת בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִפְגֹּם עַל יְדֵי כָּךְ בִּקְדֻשָּׁתָהּ חָלִילָה.

וּמִפְּנֵי שֶׁעִקַּר פְּנִימִיּוּת הָאוֹר שֶׁל הַסֻּכָּה שֶׁהִיא סֻכַּת שָׁלוֹם הִיא הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, הֲרֵי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה מְרִיבָה בִּימֵי חַג הַסֻּכּוֹת וּבִפְרָט בְּתוֹךְ הַסֻּכָּה הַקְּדוֹשָׁה, מְסֻכָּן הַדָּבָר מְאֹד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְגֹּם בִּקְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל הַסֻּכָּה הַקְּדוֹשָׁה חָלִילָה, וְכֵן שֶׁלֹּא יִפְגַּע עַל יְדֵי כָּךְ בַּהֲגָנָתָהּ שֶׁל הַסֻּכָּה עַל הָאָדָם בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל אוֹרָהּ וּקְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל הַסֻּכָּה, תְּלוּיִים בַּזְּהִירוּת בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת.

מַדּוּעַ אָמַר הָרַב לָשִׂים שׁוּב אֶת הַסְּכָךְ בַּסֻּכָּה

וּמַעֲשֶׂה הָיָה עִם הָרה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה מֵרָדוֹמְסְק זִיעָ"א בַּעַל הַתִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה שֶׁלְּעֵת זִקְנוּתוֹ הָיְתָה שָׁנָה אַחַת שֶׁלֹּא חָשׁ בְּטוֹב וְלֹא נִכְנַס לַסֻּכָּה בְּשָׁעָה מְקֻדֶּמֶת. וְכַאֲשֶׁר נִכְנַס לַסֻּכָּה הָיְתָה צְפִיפוּת גְּדוֹלָה מִכָּל הַחֲסִידִים אֲשֶׁר רָצוּ לִהְיוֹת עִמּוֹ בַּסֻּכָּה, וְדָחַף הַגַּבַּאי אֶת אַחַד הַחֲסִידִים.

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר נִכְנַס הָרַב לְסֻכָּתוֹ מִיָּד שָׁאַל מִי כָּעַס מִקֹּדֶם בַּסֻּכָּה, וְאָמַר לוֹ הַשַּׁמָּשׁ שֶׁהוּא כָּעַס עַל אַחַד הַחֲסִידִים מֵחֲמַת הַצְּפִיפוּת הַגְּדוֹלָה. וְאָמַר לוֹ הָרַב שֶׁעַל יְדֵי הַכַּעַס שֶׁהָיָה בַּסֻּכָּה, יָצְאוּ כָּל הָאִשְׁפִּיזִין וְהַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה מֵהַסֻּכָּה, וְכָל קְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל הַסֻּכָּה הִסְתַּלְּקָה. וְלָכֵן צִוָּה הָרַב לְהָרִים שׁוּב אֶת כָּל הַסְּכָךְ לְשֵׁם מִצְוַת סֻכָּה, וְרַק אַחַר כָּךְ הוּא נִכְנַס וְיָשַׁב בַּסֻּכָּה.

וְיֵשׁ לוֹ לָאָדָם לָדַעַת, שֶׁתָּמִיד בְּיָמִים כָּאֵלּוּ אֲשֶׁר גְּדֻלַּת הַיּוֹם מַשְׁפִּיעָה עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, יִהְיוּ לוֹ לָאָדָם יוֹתֵר נִסְיוֹנוֹת, כִּי "לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ" וְהַיֵּצֶר הָרָע חָפֵץ דַּוְקָא בְּיָמִים כָּאֵלּוּ, לְקַלְקֵל אֶת הַשָּׁלוֹם שֶׁל הָאָדָם עִם חֲבֵרָיו וִידִידָיו וּבִפְרָט עִם בְּנֵי בֵיתוֹ, כַּאֲשֶׁר הוּא פְּעָמִים רַבּוֹת מִתְלַבֵּשׁ בְּמִצְוֹות, כְּגוֹן בְּמִצְוַת חִנּוּךְ הַיְלָדִים לִגְעֹר בָּהֶם וּלְחַנְּכָם וְכַיּוֹצֵא, עַד שֶׁהָאָדָם עָלוּל לְהִכָּשֵׁל בְּמִדַּת הַכַּעַס חַס וְשָׁלוֹם.

וְלָכֵן יֵשׁ לוֹ לָאָדָם בְּיָמִים אֵלּוּ, לַעֲשׂוֹת מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת שֶׁלֹּא יִכְעַס וְלֹא יַקְפִּיד, אֲפִלּוּ בְּמִצְוַת חִנּוּךְ הַיְלָדִים וְכַדּוֹמֶה, וְיִהְיֶה וַתְּרָן וְסַבְלָן וְיִתְנַהֵג בְּאֹרֶךְ רוּחַ, וְיֵדַע וְיַשְׂכִּיל שֶׁכָּל הָרָצוֹן שֶׁל הָאָדָם

לְהַקְפִּיד וְלִכְעֹס חַס וְשָׁלוֹם, אֲפִלּוּ בְּמִצְוֹות בְּיָמִים אֵלּוּ, הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂה שָׂטָן הֶחָפֵץ לְקַלְקֵל לָאָדָם אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַסֻּכָּה חַס וְשָׁלוֹם, וּבְכָךְ לִמְנֹעַ מִמֶּנּוּ אֶת הַשְׁפָּעַת אוֹרָהּ בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְלָכֵן עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יַקְדִּים תְּפִלָּה לִפְנֵי קוֹנוֹ, וְיִתְכּוֹנֵן כָּרָאוּי וְיָבוֹא מוּכָן לְיָמִים אֵלּוּ, בְּהַחְלָטָה חֲזָקָה שֶׁלֹּא לִכְעֹס וְלִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת בְּכָל הַמַּצָּבִים, אוֹ אָז בְּוַדַּאי יִזְכֶּה לְאוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל הַסֻּכָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "הַפּוֹרֵס סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל".

וְיֶשְׁנָם כַּמָּה טְעָמִים וְהֶסְבֵּרִים בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, הַמְבָאֲרִים וּמַסְבִּירִים מָה הַטַּעַם שֶׁעַל יְדֵי מִצְוַת סֻכָּה מִתְעוֹרֶרֶת וּבָאָה מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל.

פְּנִימִיּוּת הַסֻּכָּה אוֹר הַשָּׁלוֹם

טַעַם רִאשׁוֹן: כָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת תצוה קפו) שֶׁהַסֻּכָּה נִקְרֵאת **'סֻכַּת שָׁלוֹם' - עַל שֵׁם מִדַּת הַשָּׁלוֹם,** מִפְּנֵי שֶׁבַּסֻּכָּה נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת לְכָל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם. וְזֶהוּ מַהוּתָהּ הַפְּנִימִית שֶׁל הַסֻּכָּה. וְזֶה הַטַּעַם שֶׁהִיא קְרוּיָה בְּשֵׁם 'סֻכַּת שָׁלוֹם' עַל שֵׁם מִדַּת הַשָּׁלוֹם, וְלָכֵן מִדַּת הָאַחְדוּת נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה לְכָל הַזּוֹכִים לְקַיֵּם אֶת מִצְוַת סֻכָּה וְלִשְׁהוֹת בָּהּ שִׁבְעַת יָמִים.

עַנְנֵי כָּבוֹד בִּזְכוּת אַהֲרֹן - שֶׁמִּדָּתוֹ אַחְדוּת

טַעַם שֵׁנִי: כָּתְבוּ הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י (מועד לכל חי), וּמוֹהַרְנָ"ת (ליקו"ה מקח וממכר יג ד) שֶׁהַסֻּכָּה הִיא זֵכֶר לְעַנְנֵי הַכָּבוֹד, שֶׁהָיוּ בִּזְכוּתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (תענית ט), וּמִדָּתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הִיא

אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם - וְלָכֵן בַּסֻּכָּה שֶׁהִיא זֵכֶר לְעַנְנֵי הַכָּבוֹד שֶׁהָיוּ בִּזְכוּתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה מִדַּת הַשָּׁלוֹם לְכָל יִשְׂרָאֵל.

וְכָתַב מוֹהַרְנָ"ת (פקדון ד), שֶׁחֵז"ל רָמְזוּ זֹאת בִּדְרָשָׁתָם עַל הַפָּסוּק **"כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת"**, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ לָמְדוּ חֲז"ל שֶׁיּוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת מִצְוַת סֻכָּה בְּסֻכָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְזֹאת מִפְּנֵי **שֶׁרְאוּיִים כָּל יִשְׂרָאֵל לֵישֵׁב בְּסֻכָּה אַחַת**, דְּהַיְנוּ שֶׁיּוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת מִצְוַת סֻכָּה, גַּם בִּישִׁיבָה בְּסֻכָּה שְׁאוּלָה, וְכֵן נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תרלז). וּבְכָךְ יָשְׁנוּ רָמֶז, שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים לָשֶׁבֶת בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם בְּחַג הַסֻּכּוֹת, כְּאִלּוּ הֵם יוֹשְׁבִים בְּסֻכָּה אַחַת, וְזוֹ מַהוּתָהּ וּפְנִימִיּוּתָהּ שֶׁל הַסֻּכָּה.

בַּסֻּכָּה יָשְׁבוּ רַק יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָעֵרֶב רַב

טַעַם שְׁלִישִׁי: הַסֻּכָּה הִיא זֵכֶר לְעַנְנֵי הַכָּבוֹד שֶׁהִקִּיפוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, שֶׁהֵם סִמְּלוּ אֶת מַעֲלָתָם וּגְדֻלָּתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁהָעֵרֶב רַב לֹא הָיוּ בְּתוֹךְ עַנְנֵי הַכָּבוֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב קצא). וְלָכֵן בִּזְכוּת הַסֻּכָּה שֶׁהִיא זֵכֶר לְעַנְנֵי הַכָּבוֹד אֲשֶׁר עַל יָדָם זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הָאַחְדוּת, זוֹכִים יִשְׂרָאֵל אַף בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת.

וּבֵאֵר בַּעַל הַ"בְּנֵי יִשָּׂשׂכָר" (חודש תשרי מאמר י), שֶׁהַסֻּכָּה מְסַמֶּלֶת אֶת הַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כג מג): **"לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם"**. וְהִנֵּה הָעֵרֶב רַב הִנָּם לְעֻמַּת יִשְׂרָאֵל הַדַּעַת מִצַּד הַקְּלִפָּה, וְלָכֵן **"עֵרֶב רַב"** בְּגִימַטְרִיָּה **"דַּעַת"**, לְרַמֵּז שֶׁהֵם הַדַּעַת דִּקְלִפָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל (עץ חיים שער לב פ"ב).

וְהִנֵּה כָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁסִּימָנָם הַמְּבֹהָק שֶׁל הָעֵרֶב רַב הוּא בְּעִקָּר בְּמִדַּת הַמַּחֲלֹקֶת וְהַמְּרִיבָה שֶׁבָּהֶם. וְזֶה הַהֵפֶךְ מֵעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּדָּתָם וְסִימָנָם הֵם מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (קידושין). וְלָכֵן בְּעַנְנֵי הַכָּבוֹד שֶׁהָיוּ מִכֹּחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַמְסַמֵּל אֶת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, לֹא נִכְנְסוּ הָעֵרֶב רַב, שֶׁמִּדָּתָם הִיא מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבָה, וְאִלּוּ מִבְּאֵר הַמַּיִם וּמֵהַמָּן שֶׁהָיוּ לְיִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, נֶהֱנוּ הָעֵרֶב רַב שֶׁכֵּן הֵם הָיוּ מַאֲכָלָם וּשְׁתִיָּתָם הַיְחִידִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, וְהָיוּ חַיָּבִים הָעֵרֶב רַב לֵהָנוֹת מִכָּךְ, אֲבָל בְּעַנְנֵי הַכָּבוֹד שֶׁסִּמְּלוּ אֶת חֲבִיבוּתָם וַחֲשִׁיבוּתָם וְאֶת מַעֲלָתָם הַמְיֻחֶדֶת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא נִכְנְסוּ הָעֵרֶב רַב. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַחִידָּ"א (ראש דוד פ' אמור).

וְהִנֵּה הַסֻּכָּה הִיא זֵכֶר לְעַנְנֵי הַכָּבוֹד, וְלָכֵן בַּסֻּכָּה מִתְגַּלָּה מַעֲלָתָם וַחֲשִׁיבוּתָם הָעֲצוּמָה שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי זֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד רוֹאֶה אֶת מַעֲלָתוֹ וַחֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַחְדוּת וּלְשָׁלוֹם בְּחַג הַסֻּכּוֹת, הַמְסַמֵּל אֶת חֲבִיבוּתָם וּמַעֲלָתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל.

הָאַחְדוּת בְּסֻכּוֹת מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה

טַעַם רְבִיעִי: הִנֵּה עַנְנֵי הַכָּבוֹד הִסְתִּירוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וְהִצִּילוּ אוֹתָם מֵעֲמָלֵק, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִרְאוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְהִלָּחֵם בָּהֶם. וְלָכֵן מִיָּד כַּאֲשֶׁר נִפְטַר אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְנִסְתַּלְּקוּ עַנְנֵי הַכָּבוֹד בָּא עֲמָלֵק לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל.

וּמִפְּנֵי כָּךְ עִקַּר מִלְחַמְתּוֹ שֶׁל עֲמָלֵק הָיְתָה בְּמִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, כִּי כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהַזִּיקָם וְלִפְגֹּעַ בָּהֶם,

כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַ"מָּאוֹר וָשָׁמֶשׁ" וְהַ"כְּלִי יָקָר" שֶׁזֶּה הַבֵּאוּר שֶׁל הַפָּסוּק "וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִים", שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת "פְּרִידִים" דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל רְצוֹנָם הָיָה לְהַפְרִיד וְלַעֲשׂוֹת מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבָה בֵּין יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הַבֵּאוּר שֶׁל הֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק "אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ" שֶׁעֲמָלֵק קֵרְרָם וְצִנְּנָם מִמִּדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם וְעַל יְדֵי זֶה יָצְאוּ מֵעַנְנֵי הַכָּבוֹד, וְלָכֵן רַק עַל יְדֵי זֶה הָיָה יָכוֹל עֲמָלֵק לְהִלָּחֵם בָּהֶם.

וְהִנֵּה מִדָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הָיְתָה מִדַּת הָעֲנָוָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד", וְעַל יְדֵי הָעֲנָוָה זוֹכִים לְאַחְדוּת וּמִפְּנֵי כָּךְ כַּאֲשֶׁר הֵרִים מֹשֶׁה אֶת יָדָיו שֶׁהֵם בְּחִינַת מִדָּתוֹ וְעִנְיָנוֹ שֶׁהוּא מִדַּת הָאַחְדוּת וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת עֲמָלֵק.

זֹאת וָעוֹד, עַם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁרְשׁוֹ נֶחְשָׁב כְּאֶחָד, וּבְעַנְנֵי הַכָּבוֹד שֶׁבָּהֶם הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שׁוֹרִים וְנִמְצָאִים יַחְדָּו, הִתְעוֹרְרָה וּבָאָה מִדַּת הָאַחְדוּת לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן הוּא בְּחַג הַסֻּכּוֹת בְּכָל שָׁנָה.

הָאַחְדוּת מִכֹּחַ שִׁבְעַת הָרוֹעִים

טַעַם חֲמִישִׁי: בְּסֻכּוֹת מִתְעוֹרֶרֶת וּבָאָה מִדַּת הָאַחְדוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁבְּסֻכּוֹת בָּאִים כָּל שִׁבְעַת הָרוֹעִים לְכָל סֻכָּה שֶׁל כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי. וְהִנֵּה שִׁבְעַת הָרוֹעִים הִנָּם שָׁרְשֵׁי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהֵם הַמְאַחֲדִים וְהַכּוֹלְלִים אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלּוֹ.

וְאוֹרָם הַגָּדוֹל מֵאִיר וּבָא בְּחַג הַסֻּכּוֹת לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וּמִכֹּחָם וְעַל יָדָם זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת, וּמִכֹּחָהּ שֶׁל מִדַּת הָאַחְדוּת זוֹכֶה הָאָדָם לְקַבֵּל אֶת אוֹרָם הַגָּדוֹל הַמֵּאִיר בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַסֻּכָּה.

הָאַחְדוּת מִכֹּחָהּ שֶׁל הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה

טַעַם שִׁשִּׁי: הִנֵּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה פּוֹרֶסֶת אֶת כְּנָפֶיהָ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁהַסֻּכָּה נִקְרֵאת "אֵם כָּל חַי", שֶׁזּוֹ הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא כְּאִמָּא הַמְּסוֹכֶכֶת עַל בָּנֶיהָ בְּאַהֲבָה. וְהִנֵּה הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא כּוֹלֶלֶת אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם, וְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הִנָּם אֵיבָרִים מֵהַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה. וְלָכֵן בְּחַג הַסֻּכּוֹת מִתְעוֹרֶרֶת הָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל מִכֹּחָהּ שֶׁל הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה.

הַטָּהֳרָה מִמְּשִׁיכָה אַחְדוּת

טַעַם שְׁבִיעִי: כָּתַב הַשְּׁפַת אֱמֶת זִיע"א, שֶׁבְּחַג הַסֻּכּוֹת זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הָאַחְדוּת, כֵּיוָן שֶׁהוּא חָל לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲשֶׁר בּוֹ נִמְחֲלוּ עֲוֹונוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁמֵּהֶם נוֹבֵעַ כָּל הַפִּרּוּד וְהַמַּחְלֹקֶת כֵּיוָן שֶׁיֶּשְׁנָם עֲבֵרוֹת וַעֲוֹונוֹת מְיֻחָדִים שֶׁבִּסְבָּתָם נִמְשָׁכִים פֵּרּוּד וּמַחְלֹקֶת.

וְעַל יְדֵי שֶׁזָּכוּ יִשְׂרָאֵל לִמְחִילַת עֲוֹונוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הֵם זוֹכִים מִמֵּילָא לְאַחְדוּת וְשָׁלוֹם בְּחַג הַסֻּכּוֹת שֶׁלְּאַחֲרָיו.

הַדַּעַת מְבִיאָה אַחְדוּת

טַעַם שְׁמִינִי: כָּתוּב בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (רסו), **שֶׁבְּחַג הַסֻּכּוֹת זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְדַעַת,** וְעַל יְדֵי מִצְוַת סֻכָּה זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְשֶׁפַע שֶׁל דַּעַת בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְהִנֵּה עַל יְדֵי הַדַּעַת זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (נו) שֶׁבְּאַחֲרִית הַיָּמִים שֶׁתִּגְדַּל הַדַּעַת

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב **"כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה'"** - מִמֵּילָא יִגְדַּל הַשָּׁלוֹם וְיָגוּר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ, וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבַּץ, כִּי עַל יְדֵי הַדַּעַת זוֹכֶה הָאָדָם לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, וְכָל הַמְּרִיבוֹת וְהַמַּחְלוֹקוֹת שֶׁיֶּשְׁנָן, הִנָּם מִפְּגַם וְחֶסְרוֹן הַדַּעַת, וּבְחַג הַסֻּכּוֹת אֲשֶׁר בּוֹ זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְדַעַת, זוֹכִים עַל יָדוֹ לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת.

הַסֻּכָּה דִּירַת עֲרַאי – מְסַמֶּלֶת אֶת הָרוּחָנִיּוּת

טַעַם תְּשִׁיעִי: כָּתַב הַחִיד"א, שֶׁהַסֻּכָּה שֶׁהִנֵּה דִּירַת עֲרַאי, בָּאָה לְרַמֵּז וְלוֹמַר לָאָדָם שֶׁכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה הִנּוֹ דִּירַת עֲרַאי, וְדוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר כִּדְבְרֵי חֲז"ל, וְעִקַּר דִּירָתוֹ שֶׁל הָאָדָם הִנָּהּ בָּעוֹלָם הַבָּא.

וְהַסֻּכָּה מְסַמֶּלֶת אֶת הָרוּחָנִיּוּת, וְעַל יָדָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְהִתְנַתֵּק מֵהַגַּשְׁמִיּוּת. וְהִנֵּה כָּל הַפֵּרוּד שֶׁיֶּשְׁנוֹ בֵּין בְּנֵי הָאָדָם שָׁרְשׁוֹ בְּהִתְגַּבְּרוּת הַגַּשְׁמִיּוּת שֶׁל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל הַתַּנְיָא, שֶׁבַּשֹּׁרֶשׁ כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הִנָּם נְשָׁמָה אַחַת גְּדוֹלָה, וְרַק הַגַּשְׁמִיּוּת וְהַחֹמֶר הֵם הַמַּפְרִידִים בֵּינֵיהֶם, וְלָכֵן מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם הִיא מִצַּד הָרוּחָנִיּוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. וְכֵיוָן שֶׁעַל יְדֵי הַסֻּכָּה זוֹכֶה הָאָדָם לְהִתְנַתֵּק מֵהַגַּשְׁמִיּוּת, מִמֵּילָא זוֹכֶה הָאָדָם לְאַחְדוּת עִם כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

הַסֻּכָּה דִּירַת עֲרַאי – מְבִיאָה לַעֲנָוָה וּלְאַחְדוּת

טַעַם עֲשִׂירִי: חֲז"ל כָּתְבוּ (ילקוט שמעוני אמור תרנג), שֶׁהַטַּעַם שֶׁעוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל סֻכָּה, הוּא שֶׁמָּא נִגְזַר דִּינָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים לָצֵאת לְגָלוּת, וְכַאֲשֶׁר יֵצְאוּ מִבָּתֵּיהֶם לַסֻּכָּה שִׁבְעַת יָמִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַחְשִׁיב לָהֶם זֹאת כְּאִלּוּ הֵם הָיוּ בְּגָלוּת, וְזֶה יֵחָשֵׁב לָהֶם בִּמְקוֹם גָּלוּת לְכַפֵּר לָהֶם עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם.

וּמַסְבִּיר בַּעַל הַמִּכְתָּב אֵלִיָּהוּ זַצַ"ל, שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַגָּלוּת שֶׁאָנוּ נִמְצָאִים בָּהּ הִיא בַּעֲוֹן שִׂנְאַת חִנָּם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (יומא ט), וְהַסֻּכָּה הִיא דִּירַת עֲרַאי וְלָכֵן בָּהּ הָאָדָם זוֹכֶה לְמִדַּת הָעֲנָוָה, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהוּא זוֹכֵר שֶׁכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כְּדִירַת עֲרַאי. וְעַל יְדֵי מִדַּת הָעֲנָוָה, יִזְכֶּה לְאַחְדוּת וְשָׁלוֹם עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהָאַחְדוּת הִיא זוֹ שֶׁמְּכַפֶּרֶת לְעַם יִשְׂרָאֵל עַל גְּזֵרַת הַגָּלוּת, וּבִזְכוּתָהּ הֵם נִצּוֹלִים מִכָּל צַר וּמַסְטִין.

בַּסֻּכָּה נִמְצָאִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּצֵל הָאֱמוּנָה

טַעַם אַחַד עָשָׂר: הִנֵּה בְּדֶרֶךְ כְּלָל, כָּל הַפֵּרוּד וְהַמַּחְלֹקֶת שֶׁיֶּשְׁנָם בֵּין בְּנֵי הָאָדָם נִגְרָמִים עַל יְדֵי כָּל מִינֵי סִכְסוּכִים וּמְרִיבוֹת שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם, וְזֶה מֵחֲמַת כָּל מִינֵי טְעָנוֹת שֶׁיֵּשׁ לְאֶחָד עַל חֲבֵרוֹ שֶׁהֵרַע לוֹ וְהֵצִיק לוֹ. אֲבָל עַל יְדֵי הָאֱמוּנָה, שֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין יִסּוּרִים לְלֹא עָוֹן, וְאִלּוּ חֲבֵרוֹ שֶׁהֵצִיק לוֹ, אֵינוֹ אֶלָּא הַשָּׁלִיחַ שֶׁנִּשְׁלַח מִמָּרוֹם לְקַיֵּם אֶת גְּזֵרַת עֶלְיוֹן - זוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, בְּיָדְעוֹ שֶׁלֹּא חֲבֵרוֹ הוּא שֶׁהִזִּיק לוֹ אוֹ הֵצִיק לוֹ, אֶלָּא עֲוֹנוֹתָיו שֶׁלּוֹ הֵם שֶׁגָּרְמוּ לוֹ לְכָךְ. וּמִמֵּילָא הוּא אוֹהֵב אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַף אֶת זֶה שֶׁהֵצִיק לוֹ וְהֵרַע לוֹ, בְּיָדְעוֹ שֶׁאֵין זֹאת בִּגְלָלוֹ כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיךְ לְבָאֵר בְּסֵפֶר הַחִנּוּךְ בְּטַעְמָהּ שֶׁל מִצְוַת "לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר" עיי"ש.

וְהִנֵּה בְּחַג סֻכּוֹת זוֹכֶה הָאָדָם לָשֶׁבֶת בְּסֻכָּה, שֶׁהִיא נִקְרֵאת בִּלְשׁוֹן הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ **"צֵל הָאֱמוּנָה"** (זוהר ח"ג דף קג), וּבָהּ זוֹכֶה כָּל יְהוּדִי לִשְׁלֵמוּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁעַל יָדָהּ מִמֵּילָא זוֹכֶה הָאָדָם לְאַחְדוּת וְשָׁלוֹם עִם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל.

אַחְדוּת מִכֹּחָם שֶׁל אַרְבַּעַת הַמִּינִים הַמְסַמְּלִים אֶת כָּל גּוֹנֵי הַצִּבּוּר

טַעַם שְׁנֵים עָשָׂר: בַּעַל "הַיִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל" זִיעָ"א מְבָאֵר, שֶׁהָאַחְדוּת בְּחַג הַסֻּכּוֹת הִנָּהּ מִכֹּחָם שֶׁל אַרְבַּעַת הַמִּינִים, הַמְסַמְּלִים אֶת כָּל הַסּוּגִים וְהַגְּוָנִים הַנִּמְצָאִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַזַ"ל (ויקרא רבה ל יב), שֶׁ**אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִקְשֹׁר אֶת כָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים בַּאֲגֻדָּה אַחַת, וְעַל יְדֵי זֶה הֵם יְכַפְּרוּ אֵלּוּ עַל אֵלּוּ.**

וְהִנֵּה בְּכֹחַ זֶה שֶׁמְּאַגְּדִים אֶת כָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים בְּיַחַד, נִמְשֶׁכֶת הָאַחְדוּת לְכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּתְאַחֲדוּ אַף עִם הַפְּחוּתִים וְהַנִּמוּכִים שֶׁבָּהֶם, וְזֹאת בִּרְאוֹתָם כֵּיצַד לְלֹא הַהֲדַס שֶׁהוּא הַמְסַמֵּל אֶת הַיְּהוּדִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מַעֲשִׂים טוֹבִים אֲבָל הִנָּם רֵיקִים מִתּוֹרָה, וּלְלֹא הָעֲרָבָה הַמְסַמֶּלֶת אֶת הַיְּהוּדִים הָרֵיקִים מִכֹּל וָכֹל מִתּוֹרָה וּמִמַּעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ מְקַיֵּם כְּלָל אֶת הַמִּצְוָה, כִּי לְלֹא שֶׁנּוֹטֵל אוֹתָם הָאָדָם יַחַד עִם הָאֶתְרוֹג וְהַלּוּלָב אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְאֵינוֹ מְקַיֵּם כְּלָל אֶת מִצְוַת נְטִילַת הָאֶתְרוֹג, וְעַל יְדֵי כָּךְ מֵבִין הָאָדָם שֶׁהִנּוֹ חַיָּב לְהִתְאַחֵד עִם כָּל שִׁכְבוֹת הַצִּבּוּר כְּדֵי לְהִתְקָרֵב לְבוֹרְאוֹ.

וּבְקִשְׁיָרָתָם וַאֲגִידָתָם יַחְדָּו נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה עַל הָאָדָם בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, לְהִתְאַחֵד וּלְהִתְאַגֵּד תָּמִיד עִם כָּל אֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

וּמְבָאֵר זֹאת הַיִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל עַל פִּי דִּבְרֵי הָאֲרִיזַ"ל, הַכּוֹתֵב שֶׁעִקַּר כַּוָּנַת נְטִילַת הַלּוּלָב וְהַנַּעֲנוּעִים בּוֹ הֵם לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַדַּעַת לְתוֹךְ הַמִּדּוֹת.

וּבֵאוּר דְּבָרָיו הוּא **שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה** זוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת הָאַחְדוּת בְּלִבּוֹ וּבְמַחֲשַׁבְתּוֹ, שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו לֶאֱהֹב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִכֹּחַ הָאָרַת הַיּוֹם שֶׁנִּקְרָא 'יוֹם תְּרוּעָה' מִלְּשׁוֹן רֵעוּת וְאַחְדוּת כְּבֵאוּר רַשִׁ"י. **וּבְסֻכּוֹת** זוֹכֶה הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ זֹאת לַמִּדּוֹת וְלַכֵּלִים הַמַּעֲשִׂיִּים, וּמְקַבֵּל כֹּחַ לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ לִזְכּוֹת לְקַיֵּם זֹאת בְּפֹעַל מַמָּשׁ, לֶאֱהֹב כָּל יְהוּדִי אֲשֶׁר נִשְׁמַת קֵל חַי בְּקִרְבּוֹ וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכֻנֶּה, בְּלֵב וּבְנֶפֶשׁ מַמָּשׁ, עַד שֶׁהוּא זוֹכֶה **בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה** הַנִּקְרָא יוֹם הָעֲרָבָה, לַעֲנָוָה וְשִׁפְלוּת שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כַּעֲרָבָה זֹאת שֶׁאֵין בָּהּ טַעַם וְרֵיחַ, שֶׁכָּל תִּקְוָתָהּ לְהִכָּלֵל וּלְהִתְאַגֵּד עִם שְׁאָר הַמִּינִים, הַלּוּלָב הָאֶתְרוֹג וְהַהֲדַס, שֶׁעַל יָדָם אַף הִיא נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי שֶׁל מִצְוָה וְתַשְׁמִישׁ קְדֻשָּׁה.

הָאַחְדוּת עַל יְדֵי הַלּוּלָב וּמִינָיו

וְכֵן הַלּוּלָב שֶׁנּוֹטְלִים בְּסֻכּוֹת, מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת, וּמִדַּת הָאַחְדוּת שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת בְּחַג הַסֻּכּוֹת, מְרֻמֶּזֶת בְּתֵבַת לוּלָב, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֵר בַּעַל הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, אֲשֶׁר מִדָּתָם שֶׁל עֲמָלֵק הִיא, שֶׁהֵם מְדַבְּרִים וּמִתְנַהֲגִים אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י עַל הַפָּסוּק "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד", שֶׁהִתְחַפְּשׂוּ הָעֲמָלֵקִים לְאֻמָּה אַחֶרֶת כְּדֵי שֶׁלֹּא יָמִיתוּ אוֹתָם. וְהִנֵּה מִדָּתָם שֶׁהֵם אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵּב, מְרַמֶּזֶת לְשִׂנְאַת חִנָּם שֶׁהוּא מְדַבֵּר שָׁלוֹם עִם חֲבֵרוֹ וְאִלּוּ בְּלִבּוֹ הוּא שׂוֹנֵא אוֹתוֹ.

וְעַל יְדֵי הַלּוּלָב זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִנָּצֵל מִשִּׂנְאַת חִנָּם, שֶׁהִיא מִדָּתוֹ שֶׁל עֲמָלֵק, וְזֶה רָמוּז בְּתֵבַת הַלּוּלָב: **לוֹ-לֵב**, לְרַמֵּז שֶׁעַל יָדוֹ יֵשׁ לוֹ רַק לֵב אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, וְאֵין לוֹ שִׂנְאַת חִנָּם וּמַחְלֹקֶת, כִּי מִכֹּחָהּ שֶׁל נְטִילַת לוּלָב וְאַרְבַּעַת הַמִּינִים, זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת וְהֵם נִצּוֹלִים מִמִּדָּתוֹ שֶׁל עֲמָלֵק.

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַמָּאוֹר וָשָׁמֶשׁ, שֶׁלּוּלָב בְּגִימַטְרִיָּה חַיִּים, וְהוּא מְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת, וְלָכֵן אֶחָד מִדִּינֵי הַלּוּלָב הוּא, שֶׁאִם נִפְתְּחוּ וְנִפְרְצוּ עָלָיו פָּסוּל, כִּי הַלּוּלָב צָרִיךְ לִהְיוֹת לְלֹא שׁוּם פֵּרוּד, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת הַשְּׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (ירושלמי נדרים ט), כָּל הָרוֹאֶה לוּלָב בַּחֲלוֹם אֵין לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד לְאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁמְּרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת בְּלֵב אֶחָד עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

מַדּוּעַ חַג הַסֻּכּוֹת הִנּוֹ בְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי וְלֹא בְּחֹדֶשׁ נִיסָן

וְעַל פִּי זֶה מְתֻרַץ בַּעַל הַ"יִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל" זִיעָ"א, אֶת הַקֻּשְׁיָא בָּהּ הִתְקַשּׁוּ רַבּוֹת כָּל הָרִאשׁוֹנִים - מַדּוּעַ חַג הַסֻּכּוֹת הִנּוֹ דַּוְקָא בְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, וְלֹא בְּחֹדֶשׁ נִיסָן אֲשֶׁר בּוֹ יָצָאנוּ מִמִּצְרַיִם, וְכָתְבוּ עַל כָּךְ הַמְפָרְשִׁים תֵּרוּצִים רַבִּים (עיין באור החיים וברמב"ם והרמב"ן ועוד).

וְעַל פִּי כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ מְתֻרֶצֶת קֻשְׁיָא זוֹ בְּדֶרֶךְ נִפְלָאָה, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר מַטְרָתוֹ שֶׁל חַג הַסֻּכּוֹת הוּא, לִזְכּוֹת לְמִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, וְהַזְּמַן הַמַּתְאִים לְכָךְ בְּיוֹתֵר הוּא בִּתְקוּפַת חַג הָאָסִיף, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ בַּזְּמַן שֶׁבּוֹ אוֹסְפִים אֶת הַתְּבוּאָה מִן הַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י (שמות לד כב), שֶׁהוּא זְמַן שֶׁיֶּשְׁנוֹ שֶׂפַע וְשֹׂבַע גָּדוֹל בָּעוֹלָם, שֶׁזֶּה מֵבִיא לְמִדַּת הָאַחְדוּת, כִּי כַּאֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ שֹׂבַע בָּעוֹלָם, עֵינוֹ שֶׁל הָאָדָם יָפָה בַּחֲבֵרְתָּהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִּׁ"י עַל הַפָּסוּק פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה (בראשית מא ב), שֶׁזֶּה הָיָה רֶמֶז לִשְׁנוֹת הַשֹּׂבַע, כִּי בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ שֹׂבַע בָּעוֹלָם, הַבְּרִיּוֹת מַרְאוֹת פָּנִים יָפוֹת זֶה לָזֶה, וְאֵין עַיִן צָרָה בַּחֲבֵרְתָּהּ.

וְזֶה מְרֻמָּז בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַחַג - **חַג הָאָסִיף - תְּקוּפַת הַשָּׁנָה, מִלְּשׁוֹן שֶׁבּוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְאַסְּפִים וּמִתְחַבְּרִים יַחְדָּו, וּתְקוּפַת הַשָּׁנָה, מְרַמֵּז**

שֶׁבּוֹ יִשְׂרָאֵל אוֹסְפִים וּמְקַבְּלִים תֹּקֶף וְחֹזֶק לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, לְהִתְעוֹרֵר לִהְיוֹת בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, זֶה עִם זֶה.

וְלָכֵן תִּקְּנוּ חֲז"ל אֶת חַג הַסֻּכּוֹת דַּוְקָא בְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, אֲשֶׁר בּוֹ אוֹסְפִים אֶת הַתְּבוּאָה וְיֵשׁ שֹׂבַע בָּעוֹלָם הַמֵּבִיא לְמִדַּת הָאַחְדוּת, כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת הָאָרָתוֹ שֶׁל חַג הַסֻּכּוֹת שֶׁהוּא מִדַּת הָאַחְדוּת.

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָרִים דִּבְרֵי חֲז"ל (מדרש ויקרא ל ג), עַל הַפָּסוּק "**תִּכְתֶּב זֹאת לְדוֹר אַחֵרוֹן, וְעַם נִבְרָא יְהַלֵּל קָהּ**", אֵלּוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם נְטוּיִים לְמִיתָה, וְעַל יְדֵי שֶׁהֵם נוֹטְלִים לוּלָב וְאֶתְרוֹג, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא אוֹתָם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהָרֵעוּת שֶׁנִּמְשָׁכִים עַל יְדֵי הַלּוּלָב וְהָאֶתְרוֹג, זוֹכֶה הָאָדָם לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הַתְּלוּיָה בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל עַל הַפָּסוּק "**וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ**" - "**זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה**" וּכְדִבְרֵי הִלֵּל הַזָּקֵן לְאוֹתוֹ נָכְרִי שֶׁבָּא לְהִתְגַּיֵּר וְאָמַר לוֹ לַמְּדֵנִי כָּל הַתּוֹרָה עַל רֶגֶל אַחַת - וְאָמַר לוֹ מָה שֶׁשָּׂנוּי עָלֶיךָ אַל תַּעֲשֶׂה לַחֲבֵרְךָ.

מַדּוּעַ הַנּוֹטֵל לוּלָב נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֵר הַחֲתָם סוֹפֵר זִיעָ"א, אֶת דִּבְרֵי חֲז"ל (סוכה מה ע"ב), "**כָּל הַנּוֹטֵל לוּלָב בְּאִגּוּדוֹ וַהֲדַס בַּעֲבוֹתוֹ, כְּאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן**", וְהַטַּעַם שֶׁהֶחְשִׁיבוּ זֹאת חֲז"ל בְּמִדָּה גְּדוֹלָה כָּזוֹ, שֶׁזֶּה נֶחְשָׁב לָאָדָם כְּאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן, מִפְּנֵי שֶׁנִּפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁהַלּוּלָב אֵינוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת אָגוּד עִם שְׁאָר הַמִּינִים, וְיִשְׂרָאֵל

שֶׁעוֹשִׂים זֹאת וְאוֹגְדִים אֶת הַלּוּלָב יַחַד עִם כָּל מִינָיו בְּשִׂמְחָה, הֲרֵי זֶה רַק כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת "זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ", כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲז"ל הִתְנָאָה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל אוֹגְדִים אֶת הַלּוּלָב בְּיַחַד עִם כָּל הַמִּינִים, הֵם נִהְיִים עֲרֵבִים זֶה לָזֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (מנחות כז), שֶׁעַל יְדֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִקְשְׁרוּ אֶת כָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, עַל יְדֵי כָּךְ הֵם יְכַפְּרוּ אֵלּוּ עַל אֵלּוּ וְהַטּוֹבִים שֶׁבָּהֶם יְכַפְּרוּ עַל הָרְשָׁעִים שֶׁבָּהֶם.

וְכֵיוָן שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הֵם נִכְנָסִים לִהְיוֹת עֲרֵבִים אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ בְּשִׂמְחָה, נֶחְשָׁב לָהֶם דָּבָר זֶה כְּאִלּוּ הֵם בָּנוּ מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיבוּ עָלָיו קָרְבָּן, כִּי כַּאֲשֶׁר קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל עֲרֻבוּת אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ בְּהַר עֵיבָל, הָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה בַּמָּרוֹם, וְצִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לְהַקְרִיב שָׁם קָרְבָּנוֹת. וְלָכֵן מִי שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו מֵחָדָשׁ אֶת הָעֲרֻבוּת הַזּוֹ שֶׁעָלֶיהָ הִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהוּא נוֹטֵל לוּלָב כְּשֶׁהוּא אָגוּד עִם כָּל הַמִּינִים יַחְדָּו, נֶחְשָׁב לוֹ דָּבָר זֶה כְּאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן.

צְדָקָה בְּעֶרֶב סֻכּוֹת

בְּעֶרֶב סֻכּוֹת יֵשׁ עִנְיָן גָּדוֹל מְאֹד לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה לַעֲנִיִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל (פע"ח שער חג הסוכות פ"ג), וְכָךְ נָהַג רַבִּי חַיִּים וִיטָאל זִיע"א שֶׁבְּיוֹם זֶה הָיָה מֵחַלֵּק לַעֲנִיִּים אֶת כָּל הַכֶּסֶף שֶׁהִצְטַבֵּר בַּקֻּפָּה בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

הַ"נּוֹי סֻכָּה" הַיָּפָה בְּיוֹתֵר

וְהָרה"ק רַבִּי חַיִּים מִצַּאנְז זִיע"א, הָיָה נוֹהֵג לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה

בְּעֶרֶב חַג הַסֻּכּוֹת, וְאֶת כָּל כַּסְפּוֹ פִּזֵּר לַעֲנִיִּים וְנִצְרָכִים. מִפְּאַת זֹאת לֹא הִשְׁקִיעַ כְּסָפִים רַבִּים לְקִשּׁוּט סֻכָּתוֹ. הוּא הָיָה אוֹמֵר: הַ'נּוֹי סֻכָּה' הַיָּפָה בְּיוֹתֵר - הוּא שֶׁהָעֲנִיִּים לֹא יִהְיוּ רְעֵבִים בַּחַג...

וּבֵאֵר בַּעַל הַבְּנֵי יִשָּׂשׂכָר (חודש תשרי מאמר י) אֶת הַטַּעַם לְמַעֲלַת הַצְּדָקָה בְּעֶרֶב סֻכּוֹת, עַל פִּי דִּבְרֵי הַחִידָּ"א (כסא דוד דרוש ו) שֶׁהֵבִיא אֶת דִּבְרֵי חֲז"ל (תנדב"א פכ"ב), שֶׁכָּתְבוּ שֶׁכַּאֲשֶׁר יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, הֵם כָּרְתוּ בְּרִית לַעֲשׂוֹת חֶסֶד אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, וּבִזְכוּת כָּךְ הֵם יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם וְזָכוּ לְעַנְנֵי כָּבוֹד בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם.

וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא עַל פִּי מָה שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (מדרש רות רבה ה"ב):

אָמַר רַבִּי אָבִין בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גְּדוֹלָה כֹּחָהּ שֶׁל צְדָקָה וְכַמָּה גָּדוֹל כֹּחַ שֶׁל גּוֹמְלֵי חֲסָדִים, שֶׁעַל יָדָהּ אֵין הֵם חוֹסִין בְּצִלּוֹ שֶׁל כַּנְפֵי שֶׁמֶשׁ וְכוּ' אֶלָּא בְּצִלּוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב "מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן" - שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁעַל יְדֵי מִדַּת הַחֶסֶד זוֹכֶה הָאָדָם לַחֲסוֹת בְּצֵל כְּנָפָיו יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, וְלָכֵן בִּזְכוּת מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁהָיְתָה בְּיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, זָכוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָלַךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ.

וְהִנֵּה כֵּיוָן שֶׁכָּל מָה שֶׁזָּכוּ יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לְעַמּוּד עָנָן וּלְעַנְנֵי כָּבוֹד שֶׁיִּלְוּוּם כָּל הָעֵת בְּלֶכְתָּם בַּמִּדְבָּר, **הָיָה בִּזְכוּת הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד**, לָכֵן מֵהָרָאוּי לְהִתְנַהֵג בַּחַג הַזֶּה בְּיוֹתֵר בְּמִדַּת הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד, וְזֶה הַדָּבָר שֶׁגּוֹרֵם לְעַם יִשְׂרָאֵל לַחֲסוֹת בְּצֵל כְּנָפָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִי שׁוּם אֶמְצָעִי.

וְלָכֵן הַנְהָגָתָם אֵינָהּ עַל יְדֵי שׁוּם מַלְאָךְ בְּחַג הַסֻּכּוֹת, כִּי הַסֻּכָּה הִיא זֵכֶר לְעַנְנֵי הַכָּבוֹד - כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (סוכה יא) עַל הַפָּסוּק

"כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" אֵלּוּ עֲנָנֵי כָּבוֹד, וְהִנֵּה עַל יְדֵי שֶׁחוֹסִים יִשְׂרָאֵל בְּצֵל כְּנָפָיו יִתְבָּרַךְ הֵם זוֹכִים לְמִדַּת הַשִּׂמְחָה, וְלָכֵן עַל יְדֵי מִדַּת הָאַחְדוּת הַמִּתְעוֹרֶרֶת בְּחַג הַסֻּכּוֹת זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּחַג הַסֻּכּוֹת. עכ"ד.

מַדּוּעַ הַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת מִמִּצְוַת סֻכָּה וְלוּלָב אַף עַל פִּי שֶׁגַּם הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר הַחֲתַם סוֹפֵר, שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת מִמִּצְוַת סֻכָּה וְלוּלָב, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן חַיָּבוֹת בְּמִצְוַת מַצָּה בְּפֶסַח, מִפְּנֵי שֶׁגַּם הֵן הָיוּ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בַּנֵּס שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם, (כמו שכתבו תוס' פסחים קח), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר מַטְרַת מִצְוַת סֻכָּה הִיא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת, וּמִשּׁוּם כָּךְ הַסֻּכָּה נִקְרֵאת סֻכַּת שָׁלוֹם, וְכֵן מִצְוַת לוּלָב מַטְרָתָהּ לְאַחֵד בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (מנחות כז), וְהִנֵּה הַנָּשִׁים אֵינָן מִתְאַסְּפוֹת יַחַד לְשֵׁם דְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה כְּגוֹן לִתְפִלָּה וּלְזִמּוּן וְכַדּוֹמֶה, וְלָכֵן הֵן פְּטוּרוֹת מִמִּצְוֹות אֵלּוּ הַמְסַמְּלוֹת אֶת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם.

מַדּוּעַ יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת הוּא רִאשׁוֹן לְחֶשְׁבּוֹן עֲוֹנוֹת

וְכָתַב עוֹד הַ"חֲתַם סוֹפֵר" (דרשות לראש השנה דרוש כב), שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ כָּתְבוּ חֲזַ"ל שֶׁיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת הוּא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְחֶשְׁבּוֹן עֲוֹנוֹת (מדרש תנחומא אמור ל), וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁבְּכָל הַיָּמִים שֶׁבֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת, עֲסוּקִים כָּל יִשְׂרָאֵל בִּקְנִיַּת אַרְבַּעַת הַמִּינִים וַעֲשִׂיַּת סֻכָּה, שֶׁעִנְיָנָם לִהְיוֹת אֲגוּדִים וּמְאֻחָדִים כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ,

וּבְכָךְ הֵם מְסַמְּלִים אֶת כָּל סוּגֵי דַּרְגּוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יֵשׁ בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וְכַאֲשֶׁר מִתְאַחֲדִים יִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ הֵם מְכַפְּרִים כָּל אֶחָד עַל רֵעֵהוּ (כמו שכתבו חז"ל מדרש רבה ויקרא ל יב), וְעַל יְדֵי כָּךְ שֶׁעֲסוּקִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְוֹת אֵלּוּ הַמַּרְבּוֹת אַהֲבָה וְאַחְדוּת, שׁוֹרֶה שָׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל וּמִתְבַּטְּלוֹת כָּל הַמַּחְלוֹקוֹת בְּיָמִים אֵלּוּ.

וְלָכֵן בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת שֶׁבּוֹ אֵין עוֹסְקִים כָּל כָּךְ בְּמִצְוֹת אֵלּוּ הַמַּרְבּוֹת שָׁלוֹם, מִפְּנֵי שֶׁבַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג הַסֻּכּוֹת בְּהַגְבָּהַת אַרְבַּעַת הַמִּינִים כְּבָר יָצָא יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה (סוכה לט ע"א), וְכֵן בַּאֶכִילַת כַּזַּיִת אֶחָד בְּלֵיל יוֹם טוֹב, יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה (סוכה כו ע"א), וְאֵין יִשְׂרָאֵל עֲסוּקִים כָּל הַיּוֹם בְּמִצְוֹת אֵלּוּ הַמַּרְבּוֹת אַחְדוּת, לָכֵן הוּא רִאשׁוֹן לְחֶשְׁבּוֹן עֲוֹנוֹת.

וּמוֹסִיף הַחַתָּם סוֹפֵר, שֶׁבְּדֶרֶךְ צַחוּת אֶפְשָׁר לְבָאֵר, מַדּוּעַ כָּתְבוּ חֲז"ל שֶׁיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת הִנּוֹ יוֹם רִאשׁוֹן לְחֶשְׁבּוֹן עֲוֹנוֹת, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע עוֹבְרִים הַמִּצְוֹת שֶׁל הַמְדַבֵּר לְמִי שֶׁדִּבְּרוּ עָלָיו, וַעֲבֵרוֹתָיו שֶׁל מִי שֶׁדִּבְּרוּ עָלָיו עוֹבְרוֹת לַמְדַבֵּר עָלָיו (כמו שכתב בחובת הלבבות שער הכניעה פ"ז), וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר יֶשְׁנָהּ מַחֲלֹקֶת וְדִבּוּר לָשׁוֹן הָרָע נִקְרָא דָּבָר זֶה בְּשֵׁם חֶשְׁבּוֹן, כְּדֶרֶךְ הַקּוֹנִים וְהַמּוֹכְרִים שֶׁלּוֹקְחִים מִזֶּה וְנוֹתְנִים לַחֲבֵרוֹ, וְכֵיוָן שֶׁבְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵינָם עֲסוּקִים בְּמִצְוֹת הַמְּבִיאוֹת אַחְדוּת, וְיכוֹלִים לִפֹּל לַעֲוֹן לָשׁוֹן הָרָע חַס וְשָׁלוֹם, לָכֵן הוּא נִקְרָא רִאשׁוֹן לְחֶשְׁבּוֹן עֲוֹנוֹת.

וְהִנֵּה כָּל מִצְוֹת חַג הַסֻּכּוֹת בָּאוֹת לְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, כִּי גָּדוֹל הָאוֹר הַמִּתְגַּלֶּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת, בּוֹ מִתְגַּלִּים כָּל הַחֲסָדִים הַפְּנִימִיִּים וְהַמַּקִּיפִים כַּמְבֹאָר בָּאַרִיז"ל. וְלָכֵן אֵין יָכוֹל

הָאָדָם לְקַבְּלָם כַּאֲשֶׁר הוּא לְבַדּוֹ, רַק כַּאֲשֶׁר הוּא נִכְלָל בְּיַחַד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת.

וְכָתַב מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ קוֹרְאִים בְּסֻכּוֹת אֶת מְגִלַּת קֹהֶלֶת, וְכֵן מִצְוַת הַקְהֵל הִיא דַּוְקָא בְּחַג הַסֻּכּוֹת, וּכְמוֹ כֵן חַג הַסֻּכּוֹת נִקְרָא "חַג הָאָסִיף", וְכָל זֹאת לְרַמֵּז שֶׁבּוֹ מִתְאַחֲדִים כָּל יִשְׂרָאֵל יַחַד בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם גָּדוֹל.

פְּנִימִיּוּת הַסֻּכָּה כְּנֶגֶד הַדִּבּוּר

וּמִפְּנֵי כָּךְ כָּל אוֹרָהּ שֶׁל הַסֻּכָּה תָּלוּי בִּשְׁמִירַת הַדִּבּוּר מִדִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע וּמַחְלֹקֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (מח), כִּי כָּאָמוּר הַסֻּכָּה מְסַמֶּלֶת אֶת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת עִם יִשְׂרָאֵל, וְעִקַּר הַפֵּרוּד בֵּין בְּנֵי הָאָדָם נִגְרָם עַל יְדֵי הַדִּבּוּרִים שֶׁל מַחֲלֹקֶת הַמְפַלְּגִים וּמַפְרִידִים בֵּינֵיהֶם חַס וְשָׁלוֹם.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁהָעֵרֶב רַב לֹא הָיוּ בַּסֻּכָּה יַחַד עִם יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר, כִּי סִימָנָם וּמַהוּתָם הֵם רִבּוּי הַדִּבּוּרִים שֶׁל מַחֲלֹקֶת, וּבִפְרָט זֹאת שֶׁבִּשְׁעַת מְרִיבָה אֵינָם שׁוֹתְקִים לִמְחַרְפֵיהֶם אֶלָּא מְשִׁיבִים לָהֶם, וְעַל יְדֵי כָּךְ הֵם רָבִים וּמִתְקוֹטְטִים עִמָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (קידושין) שֶׁהַסִּימָן לְמִי שֶׁהוּא מְיֻחָס הוּא, שֶׁהוּא שׁוֹתֵק לִמְחָרְפֵהוּ, וּבְנֵי בָבֶל הִנָּם מְיֻחָסִים, כִּי הֵם שׁוֹתְקִים תָּמִיד לִמְחַרְפֵיהֶם, וְאִלּוּ הָעֵרֶב רַב הֵם אַנְשֵׁי מָדוֹן וּמְרִיבָה, וְזֶה הַסִּימָן הָעִקָּרִי שֶׁלָּהֶם כַּמּוּבָא בַּזּוה"ק, וְכֵן נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (הלכות קידושין סימן ג), שֶׁמִּשְׁפָּחָה שֶׁדַּרְכָּהּ לָרִיב תָּמִיד, זֶה סִימָן מֻבְהָק שֶׁאֵינָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, וְצָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִלְּהִתְחַתֵּן עִמָּהּ, וְלָכֵן הָעֵרֶב רַב לֹא הָיוּ בַּסֻּכָּה הַמְסַמֶּלֶת אֶת הָאַחְדוּת, יַחַד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

מַדּוּעַ אָסוּר לְהַכְנִיס גּוֹי לַסֻּכָּה

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁאָסוּר לְהַכְנִיס גּוֹי לַסֻּכָּה בְּכָל חַג הַסֻּכּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י (מועד לכל חי סימן כ) וְהַכַּף הַחַיִּים - סִימָן תרלט בְּשֵׁם הַשָּׁ"ךְ, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הָאֶשְׁפִּיזִין הוֹלְכִים וּמִסְתַּלְּקִים מִשָּׁם, כִּי הַסֻּכָּה הִיא הַמָּקוֹם שֶׁל הָאַחְדּוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֵינָהּ מָקוֹם לְמִי שֶׁאֵינוֹ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל לְהִכָּנֵס שָׁם חַס וְשָׁלוֹם, וְהָאֶשְׁפִּיזִין הַקְּדוֹשִׁים הֵם הַמְאַחֲדִים בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר נִכְנָס גּוֹי לַסֻּכָּה מִיָּד הַקְּדֻשָּׁה מִסְתַּלֶּקֶת מִשָּׁם חַס וְשָׁלוֹם.

מַדּוּעַ יְנַסֶּה הַקב"ה אֶת הַגּוֹיִים בְּמִצְוַת סֻכָּה

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר הַגְּרָ"ח פָּלָאגִי זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ מוֹעֵד לְכָל חַי (מח), מַדּוּעַ לָעָתִיד לָבוֹא כְּשֶׁיִּרְצוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם לְקַבֵּל שְׂכָרָם יַחַד עִם יִשְׂרָאֵל, יְנַסֶּה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דַּוְקָא בְּמִצְוַת סֻכָּה, כִּי **בְּכָךְ יִרְמֹז לָהֶם עַל מִדַּת הָאַחְדּוּת שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה בֵּין הַגּוֹיִם.** וְלָכֵן הַגּוֹיִים יַעֲשׂוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֶת סֻכָּתוֹ בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ וְלֹא בַּחֲצַר בֵּיתוֹ, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ אֲלֵיהֶם הָעֲנִיִּים הַמְּצוּיִים בַּדְּרָכִים וּבְחַצְרוֹת הַבָּתִּים.

וְכַאֲשֶׁר יוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַחַמָּה מִנִּרְתִּיקָהּ הֵם יִבְעֲטוּ וְיֵצְאוּ. וְזֹאת לְרַמֵּז עַל מִדַּת הַחֵמָה וְהַכַּעַס, שֶׁעַל יָדָהּ הֵם יִבְעֲטוּ בַּסֻּכָּה הָרוֹמֶזֶת לְשָׁלוֹם וְאַחְדּוּת, כִּי כַּאֲשֶׁר הֵם יִתְקוֹטְטוּ בֵּינֵיהֶם לְעוֹלָם לֹא יְוַתְּרוּ וְיִסְלְחוּ לְמַעַן הַשָּׁלוֹם, כִּי אֵינָם קְשׁוּרִים לְמִדַּת הָאַחְדּוּת. וְלָכֵן כְּשֶׁיִּהְיֶה לָהֶם נִסָּיוֹן שֶׁל כַּעַס, הֵם מִיָּד יִבְעֲטוּ

וְיֵצְאוּ, וּבְכָךְ הֵם יְגַלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם קֶשֶׁר לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם כְּפִי שֶׁיֵּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְאֵינָם רְאוּיִים לְקַבֵּל אֶת שְׂכָרָם עִם יִשְׂרָאֵל.

הָאֶתְרוֹג שֶׁנִּפְסַל אֵינוֹ סִבָּה לְכַעַס

מַעֲשֶׂה בְּצַדִּיק אֶחָד שֶׁהָיוּ לוֹ אֶת הַתְּפִלִּין שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ זַצַ"ל, שֶׁנֶּחְשְׁבוּ לוֹ מִכָּל זָהָב וָכֶסֶף שֶׁבָּעוֹלָם.

שָׁנָה אַחַת, הָיְתָה שְׁנַת בַּצֹּרֶת, וּבָהּ לֹא הָיוּ אֶתְרוֹגִים מְצוּיִים. וְהִנֵּה שָׁמְעוּ שְׁמוּעָה כִּי בִּכְפָר קָרוֹב נִמְצָא אֶתְרוֹג מְהֻדָּר מְאֹד, אֲשֶׁר בְּעָלָיו מוּכָן לְמָכְרוֹ תְּמוּרַת סְכוּם כֶּסֶף רַב.

בִּידֵי הַצַּדִּיק לֹא הָיְתָה אֶפְלוּ פְּרוּטָה לְפָרְטָהּ וּבֵיתוֹ הָיָה רֵיק מִכֹּל. הֶחְלִיט הַצַּדִּיק כִּי כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת בּוֹרְאוֹ בְּחַג הַסֻּכּוֹת, מוּכָן הוּא לִמְכֹּר אַף אֶת הַיָּקָר לוֹ מִכֹּל - אֶת תְּפִלָּיו שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב. וְעִם הַכֶּסֶף הָרַב שֶׁקִּבֵּל עֲבוּר תְּפִלִּין אֵלּוּ, פָּנָה לַכְּפָר וְקָנָה אֶת הָאֶתְרוֹג הַמְּהֻדָּר.

הַצַּדִּיק חָזַר לְבֵיתוֹ בְּשִׂמְחָה עַל כִּי זָכָה לְהַשִּׂיג גַּם בְּשָׁנָה זוֹ אֶתְרוֹג לְמִצְוַת נְטִילַת לוּלָב. וְאִשְׁתּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, הָיָה לִבָּהּ מַר לָהּ עַל יְלָדֶיהָ הַיְחֵפִים וְהָרְעֵבִים לְפַת לֶחֶם, וְהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת וּמְהַרְהֶרֶת בְּלִבָּהּ:

אִם כְּבָר הֻכְרְחוּ לִמְכֹּר אֶת הַתְּפִלִּין הַיְקָרִים וְהַקְּדוֹשִׁים הַלָּלוּ, הֲרֵי הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן וְהַהֻכְרֵחִי בְּיוֹתֵר הָיָה לִקְנוֹת נַעֲלַיִם לַיְלָדִים, הַלְבָּשָׁה לַפָּעוֹטוֹת. וּמִתּוֹךְ כְּאֵב וְצַעַר, חָטְפָה אֶת הָאֶתְרוֹג, נָגְסָה אֶת פִּטְמָתוֹ וּפִסַּלְתּוֹ.

בַּעֲלָהּ הַצַּדִּיק לֹא כָּעַס וְלֹא רָגַז כְּלָל, וּמִתּוֹךְ שַׁלְוַת הַנֶּפֶשׁ עָשָׂה

אֶת חֶשְׁבּוֹן נַפְשׁוֹ וְכָךְ אָמַר: אֶת הַתְּפִלִּין - מַחְמַד נַפְשִׁי - מָכַרְתִּי, הָאֶתְרוֹג - נִפְסַל, הַאִם גַּם אֶכְעַס עַל מָרַת נֶפֶשׁ זוֹ אָז ח"ו הָעַצְבוּת תִּלְכְּדֵנִי. לֹא וָלֹא! אֶת הַחַג הַקָּדוֹשׁ אָחוֹג מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְדִיצַת הַלֵּב.

מַדּוּעַ בָּנָה הֶחָפֵץ חַיִּים אֶת הַסֻּכָּה שֶׁלּוֹשׁ פְּעָמִים

וּמַעֲשֶׂה הָיָה עִם הֶחָפֵץ חַיִּים זִיע"א, שֶׁלְּעֵת זִקְנוּתוֹ כַּאֲשֶׁר הָיָה נָשׂוּי עִם אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנִיָּה, הֵקִים אֶת סֻכָּתוֹ בַּמָּקוֹם שֶׁהָיָה רָגִיל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר אִשְׁתּוֹ רָאֲתָה זֹאת אָמְרָה לוֹ שֶׁלְּדַעְתָּהּ יִהְיֶה יוֹתֵר נוֹחַ כַּאֲשֶׁר יַעֲשׂוּ אֶת הַסֻּכָּה בַּצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל הֶחָצֵר, הֶחָפֵץ חַיִּים מִיָּד פֵּרֵק אֶת כָּל הַסֻּכָּה וְהֵקִימָהּ שׁוּב בַּצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל הֶחָצֵר, וְהִנֵּה לְאַחַר שֶׁבָּנָה אֶת כָּל הַסֻּכָּה אִשְׁתּוֹ רָאֲתָה אֶת הַסֻּכָּה, וְאָמְרָה לוֹ שֶׁעַכְשָׁו הִיא נוֹכְחָה לִרְאוֹת שֶׁבַּמָּקוֹם הַקּוֹדֵם הָיָה יוֹתֵר טוֹב לַסֻּכָּה, וְהֶחָפֵץ חַיִּים שׁוּב לְלֹא אֹמֶר וּדְבָרִים, פֵּרֵק אֶת כָּל הַסֻּכָּה וְהֵקִימָהּ שׁוּב בַּמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה בְּקָרוֹב שֶׁהַשֵּׁם יִפְרֹס עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת סֻכַּת שְׁלוֹמוֹ בַּגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

פרק ח

יוֹם הָעֲרָבָה

הוֹשַׁעְנָא רַבָּה

פרק ה

יוֹם הָעֲרָבָה - הוֹשַׁעְנָא רַבָּה

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בַּמֶּה שֶׁכָּתְבוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת עַל יוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, שֶׁהִנּוֹ שָׁוֶה בִּקְדֻשָּׁתוֹ לִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּר (של"ה ר"ה נר מצווה), וּבוֹ הוּא גְּמַר הַחִתּוּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ילקוט רמז תרפב), יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן מַדּוּעַ בָּחֲרוּ חֲזַ"ל בְּיוֹם זֶה לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִנְהֲגֵי הַיּוֹם בְּעֵץ הָעֲרָבָה שֶׁאֵין לָהּ טַעַם וְאֵין לָהּ רֵיחַ, אֲשֶׁר הִיא מְסַמֶּלֶת אֶת הַיְּהוּדִים הַפְּשׁוּטִים בְּיוֹתֵר אֲשֶׁר אֵין לָהֶם תּוֹרָה וְאַף לֹא מַעֲשִׂים טוֹבִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל בִּמְנָחוֹת כז?

וְנִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה, מַדּוּעַ זָכְתָה הָעֲרָבָה אֲשֶׁר עִמָּהּ אָנוּ עוֹסְקִים לְבַדָּהּ בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה - שֶׁפֵּרוּשׁוֹ יוֹם הָעֲרָבָה הַגָּדוֹל - כַּאֲשֶׁר אָנוּ חוֹבְטִים בּוֹ אֶת הָעֲרָבָה הַמְסַמֶּלֶת אֶת הַיְּהוּדִים הַפְּשׁוּטִים בְּיוֹתֵר?

זֹאת וָעוֹד, מַדּוּעַ דַּוְקָא בָּעֲרָבָה יֶשְׁנָהּ סְגֻלָּה גְּדוֹלָה לִשְׁמִירָה מִפַּחַד וּמִכָּל מִינֵי צַעַר וְנֶזֶק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (פחד טז): "סְגֻלָּה לִשְׁמִירָה בַּדְּרָכִים - לָשֵׂאת עִמּוֹ עֲרָבָה חֲבוּטָה". וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ"ח פָּלָאגִ'י זִיעָ"א, שֶׁיֶּשְׁנָהּ סְגֻלָּה גְּדוֹלָה לִשְׁמִירָה מִכָּל מִינֵי פְּגָעִים וּמַרְעִין בִּישִׁין רַחֲמָנָא לִצְלַן, לִתְלוֹת אֶת עֵץ הָעֲרָבָה עַל מִפְתַּן הַדֶּלֶת.

הָעֲרָבָה דּוֹמָה לִשְׂפָתַיִם

וְהַתְּשׁוּבָה לְכָךְ נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי חֲז"ל (זוהר פ' צו, ומדרש תנחומא פ' אמור יט), הַמְבָאֲרִים שֶׁ**הָעֲרָבָה הַדּוֹמָה בְּצוּרָתָהּ לִשְׂפָתַיִם** בָּאָה לְכַפֵּר עַל חֵטְא דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, אֲשֶׁר הֵם הַגּוֹרֵם הַמַּפְרִיד וּמְפַלֵּג בְּיוֹתֵר בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם, וְזֶה הָעָוֹן הַמַּרְחִיק בְּיוֹתֵר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מֵאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְהוּא הַגּוֹרֵם לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַקִּטְרוּגִים רַחֲמָנָא לִצְלַן.

וְכָתַב הַשְּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ (תורה אור סוכה סעיף עה), שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, שֶׁבּוֹ הוּא גְּמַר הַחִתּוּם, אָנוּ עוֹסְקִים לְתַקֵּן אֶת חֵטְא דִּבּוּרֵי הַלָּשׁוֹן הָרָע אֲשֶׁר עַל יָדוֹ בָּאִים כָּל הַקִּטְרוּגִים. וְלָכֵן אָנוּ חוֹבְטִים בּוֹ דַּוְקָא אֶת הָעֲרָבָה כְּדֵי לְכַפֵּר עַל חֵטְא הַלָּשׁוֹן, כִּי הָעֲרָבָה דּוֹמָה לִשְׂפָתַיִם. וְלָכֵן חוֹבְטִים אֶת הָעֲרָבָה חָמֵשׁ פְּעָמִים כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה מוֹצָאוֹת הַפֶּה.

וּמְבָאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י זִיעָ"א (מועד לכל חי סימן כה), שֶׁלָּכֵן נוֹהֲגִים לוֹמַר בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה אֶת מִזְמוֹר יב בִּתְהִלִּים הַמְדַבֵּר בְּחֶטְאָם שֶׁל מְדַבְּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, **"יַכְרֵת ה' כָּל שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת" וְכוּ'**, מִשּׁוּם שֶׁבְּיוֹם זֶה אָנוּ עוֹסְקִים בְּיוֹתֵר לְתַקֵּן חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע.

וְכֵן כָּתַב הַבֶּן אִישׁ חַי זִיעָ"א (לשון חכמים חלק ב), בַּתְּפִלָּה לִפְנֵי חֲבָטַת הָעֲרָבָה:

"אָנָּא ה' וְכוּ' תַּעֲלֶה לְפָנֶיךָ מִצְוַת חֲבָטַת הָעֲרָבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מוּכָן לַחְבֹּט חָמֵשׁ פְּעָמִים עַל הַקַּרְקַע וּתְכַפֵּר לָנוּ עַל מָה שֶׁחָטָאנוּ בְּפִינוּ וּבִשְׂפָתֵינוּ בְּכָל דִּבּוּר אָסוּר, כִּי עֲרָבָה דּוֹמָה לִשְׂפָתַיִם. אָנָּא

ה', לְמַעַן מִצְוַת חֲבָטַת הָעֲרָבָה הַזֹּאת חָמֵשׁ פְּעָמִים עַל הַקַּרְקַע, תְּרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט בָּנוּ שׁוּם מְקַטְרֵג וּמַשְׂטִין וְלֹא יִשְׁלֹט בָּנוּ שׁוּם לָשׁוֹן הָרָע וְעֵצָה רָעָה וְלֹא יַעֲשֶׂה בָּנוּ שׁוּם רֹשֶׁם בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה וְכוּ".

וְכֵן כָּתַב הָרה"ק רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב מֵאַבְּרִיטְשׁ זִיעָ"א בַּעַל הַ"בַּת עַיִן" בְּסִפְרוֹ (פרשת נצבים), שֶׁעִקַּר הַכַּפָּרָה שֶׁמְּכַפֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה עַל יְדֵי תְּשׁוּבָתָם, הוּא עַל עֲוֹן לָשׁוֹן הָרָע אֲשֶׁר דִּבְּרוּ יִשְׂרָאֵל בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה דַּוְקָא עִם עֵץ הָעֲרָבָה, שֶׁהוּא מְתַקֵּן אֶת חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי תִּקּוּן חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע נִסְתָּמִים פִּיּוֹת הַמְקַטְרְגִים וְהַמַּשְׂטִינִים עַל יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁכָּל כֹּחָם לְקַטְרֵג חַס וְשָׁלוֹם, הוּא רַק עַל יְדֵי חֵטְא דִּבּוּרֵי הַלָּשׁוֹן הָרָע שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אֲבָל עַל יְדֵי שֶׁמְּתַקְּנִים יִשְׂרָאֵל חֵטְא זֶה, נִסְתָּמִים פִּיּוֹת כָּל הַמַּשְׂטִינִים וְהַמְקַטְרְגִים, וְנִכְתָּבִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

כְּמוֹ כֵן, עַל יְדֵי שֶׁמְּתַקְּנִים אֶת פְּגַם לָשׁוֹן הָרָע וְהַמַּחְלֹקֶת שֶׁבֵּין יִשְׂרָאֵל, נִמְשָׁכוֹת אַחְדוּת וְאַהֲבָה בֵּינֵיהֶם, אֲשֶׁר עַל יָדָהּ נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים כַּיָּדוּעַ.

וְעַל פִּי זֶה נִתָּן לְהָבִין מַדּוּעַ אָמַר רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א, שֶׁבְּלֵיל שָׁבוּעוֹת הָעִקָּר הוּא לִהְיוֹת עֵר כָּל הַלַּיְלָה, וְאִלּוּ בְּלֵיל הוֹשַׁעְנָא רַבָּה הָעִקָּר הוּא אֲמִירַת הַתִּקּוּן אֲשֶׁר סִדֵּר הָאֲרִיזָ"ל לוֹמַר בְּלַיְלָה זֶה. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּה אָנוּ עוֹסְקִים בְּעִקָּר בְּתִקּוּן הַדִּבּוּר, וְזֹאת עַל יְדֵי הָאֲמִירָה שֶׁל הַתִּקּוּן בְּלַיְלָה קָדוֹשׁ זֶה, שֶׁהוּא הָעִקָּר בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה.

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּיָמֵינוּ שֶׁאָדָם אֶחָד בָּא לִשְׁאֹל אֶת הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל רַבִּי חַיִּים קַנְיֶבְסְקִי שְׁלִיטָ"א, כֵּיצַד יִתָּכֵן שֶׁהוּא יָשָׁן בַּסֻּכָּה בְּלֵיל הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, וּבָאָה חֻלְדָּה וְנָשְׁכָה אוֹתוֹ בִּשְׂפָתָיו וְהָיָה בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה וְכֵיצַד לֹא הֵגִנָּה עָלָיו הַסֻּכָּה? וְהֵשִׁיב לוֹ הָרַב כִּי בְּלֵיל הוֹשַׁעְנָא רַבָּה לֹא יְשֵׁנִים. וְעַל פִּי זֶה מוּבָן מַדּוּעַ הַחֻלְדָּה נָשְׁכָה אוֹתוֹ דַּוְקָא בִּשְׂפָתָיו כִּי בְּלַיְלָה זֶה יֵשׁ לָאָדָם לַעֲסֹק לְתַקֵּן אֶת דִּבּוּרֵי פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ, עַל יְדֵי שֶׁיַּעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּלַיְלָה קָדוֹשׁ זֶה, וְהוּא הָיָה יָשֵׁן, וְלָכֵן בָּאָה הַחֻלְדָּה וְנָשְׁכָה אוֹתוֹ דַּוְקָא בִּשְׂפָתָיו, רח"ל.

מַדּוּעַ עוֹסְקִים בּוֹ דַּוְקָא עִם הָעֲרָבָה

וְהִנֵּה מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, **שֶׁדַּוְקָא עֵץ הָעֲרָבָה מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת בְּעַם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַמִּינִים.** וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁבְּכָךְ שֶׁאָנוּ נוֹטְלִים דַּוְקָא אֶת עֵץ הָעֲרָבָה שֶׁאֵין לָהּ טַעַם וָרֵיחַ, וּבְכָל זֹאת אָנוּ מְחַבְּבִים אוֹתָהּ וּמְנַעֲנְעִים בָּהּ שִׁבְעַת יָמִים. וְכֵן בְּכָךְ שֶׁהִיא נִמְצֵאת בְּיַחַד עִם כָּל הַמִּינִים אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם טַעַם וָרֵיחַ, וְהִיא אֲגֻדָּה יַחַד עִם כָּל שְׁאָר הַמִּינִים, בְּכָל זֹאת אָנוּ מַרְאִים אֶת אַהֲבָתֵנוּ לְכָל יְהוּדִי אַף כַּאֲשֶׁר אֵין לוֹ כְּלָל טַעַם וָרֵיחַ.

כְּמוֹ כֵן בְּכָךְ שֶׁאָנוּ נוֹטְלִים בְּיַחַד אֶת כָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר טַעַם הַמִּצְוָה שֶׁלָּהֶם שֶׁהֵם מְשַׂמְּחִים אֶת הַלֵּב כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל סֵפֶר הַחִנּוּךְ בְּטַעַם מִצְוָה זוֹ, וְהִנֵּה כֻּלָּם מְשַׂמְּחִים אֶת לִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּמַרְאֵיהֶם, בֵּין אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טַעַם וָרֵיחַ, וּבֵין אֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם כְּלָל טַעַם וָרֵיחַ. וּבְכָךְ אָנוּ מַרְאִים שֶׁאָנוּ אוֹהֲבִים כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי, וְאַף אֶת הַיְּהוּדִי הַזֶּה אֲשֶׁר אֵין לוֹ שׁוּם טַעַם וָרֵיחַ וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְזֶה רַק מִשּׁוּם שֶׁהוּא יְהוּדִי אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ חֵלֶק אֱלוֹקַּ מִמַּעַל.

וְהוֹסִיפוּ עוֹד הַצַּדִּיקִים, שֶׁכַּאֲשֶׁר אָנוּ אוֹהֲבִים אֶת הַיְּהוּדִים הָאֵלּוּ אֲשֶׁר אֵין לָהֶם שׁוּם טַעַם וָרֵיחַ, כְּלוֹמַר שֶׁאֵין לָהֶם כְּלָל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּכָךְ אָנוּ מַרְאִים יוֹתֵר אֶת אַהֲבָתֵנוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָךְ אָנוּ מַרְאִים שֶׁאֵינֶנּוּ אוֹהֲבִים אֶת חֲבֵרֵנוּ מִצַּד מַעֲלוֹתָיו, בַּתּוֹרָה אוֹ בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֶלָּא רַק מִצַּד זֶה שֶׁהוּא מֵעַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר נִבְחַרוּ מִכָּל הָעַמִּים עַל יְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אוֹהֵב אוֹתָם יוֹתֵר מִכָּל הָאֻמּוֹת.

וְדָבָר זֶה הִנּוֹ גָּבוֹהַּ מֵהַכֹּל, כִּי בְּכָךְ הוּא מַרְאֶה עַל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּית שֶׁהִנּוֹ אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל מִצַּד עַצְמוּתָם, וְלֹא מִצַּד מַעֲלוֹתֵיהֶם, וּבְכָךְ אָנוּ מַרְאִים שֶׁאֵין אָנוּ אוֹהֲבִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִצַּד מַעֲלָתָם וּגְדֻלָּתָם, אֶלָּא אַךְ וְרַק מִצַּד זֶה שֶׁהִנָּם יְהוּדִים, וְאוֹרַיְתָא וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל חַד הוּא.

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁאַף בִּשְׁמָהּ שֶׁל הָעֲרָבָה יֶשְׁנוֹ רֶמֶז לְמִדַּת הָאַחְדוּת, כִּי **עֲרָבָה הִיא מִלְּשׁוֹן עֵרְבוּת**, לְרַמֵּז שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה לָזֶה, וְזֹאת כְּדֵי לְהַזְכִּיר אֶת הָעֵרְבוּת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ, כְּמוֹ כֵן עֲרָבָה הִיא מִלְּשׁוֹן עֲרֵבוּת וּמְתִיקוּת, לְרַמֵּז שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל הֲרֵי הֵם עֲרֵבִים וּמְתוּקִים אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וּמוּבָא עוֹד שֶׁכָּךְ גַּם בִּלְשׁוֹן חֲז"ל (שבת כג) נִקְרֵאת הָעֲרָבָה "אַחְוָנָא", וְאַף בְּכָךְ יֶשְׁנוֹ רֶמֶז עַל הָאַחְוָה וְהָרֵעוּת הָרְמוּזִים בְּעֵץ הָעֲרָבָה.

מַדּוּעַ חוֹבְטִים אֶת הָעֲרָבָה

וְעַל פִּי זֶה נִתָּן לְהָבִין מַדּוּעַ נוֹהֲגִים לַחְבֹּט דַּוְקָא אֶת הָעֲרָבָה בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה. וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁהָעֲרָבָה מְסַמֶּלֶת אֶת פּוֹשְׁעֵי

יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר בְּיוֹם זֶה אָנוּ מוֹצְאִים אַף בָּהֶם נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הֵם זוֹכִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְעוֹלִים מֵרָע לְטוֹב. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים לז): "וְעוֹד מְעַט" דְּהַיְנוּ עַל יְדֵי הַמְּעַט טוֹב שֶׁמּוֹצְאִים בָּרְשָׁעִים, "וְאֵין רָשָׁע, וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ", כִּי הָרְשָׁעִים חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל יְדֵי שֶׁמּוֹצְאִים בָּהֶם אֵיזוֹ נְקֻדָּה טוֹבָה (ליקוטי מוהרן רפב).

וְעַל זֶה מְרַמֵּז מִנְהַג חֲבָטַת הָעֲרָבָה שֶׁתִּקְּנוּ חֲז"ל, לְרַמֵּז שֶׁאָנוּ חוֹבְטִים וּמְסִירִים אֶת כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַחֹשֶׁךְ מֵרִשְׁעֵי פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם קָדוֹשׁ זֶה, אֲשֶׁר בּוֹ מִתְגַּלָּה מַעֲלָתָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, אַף שֶׁל אֵלּוּ אֲשֶׁר הֵם בִּבְחִינַת עֲרָבָה, וְעַל יְדֵי כָּךְ אָנוּ מְתַקְּנִים אוֹתָם וּמַעֲלִים אוֹתָם מֵרָע לְטוֹב גָּמוּר, בִּזְכוּתוֹ שֶׁל יוֹם קָדוֹשׁ זֶה.

מַדּוּעַ הָעֲרָבָה מְסֻגֶּלֶת לִשְׁמִירָה בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁדַּוְקָא הָעֲרָבָה נִבְחֲרָה לַחְבֹּט בָּהּ בַּיּוֹם הַגָּדוֹל יוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, וְדַוְקָא בָּהּ יֶשְׁנָהּ שְׁמִירָה מְיֻחֶדֶת.

כִּי הִיא מְסַמֶּלֶת יוֹתֵר מִכֹּל אֶת הָאַחְדּוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בַּאֲשֶׁר הֵם, שֶׁזּוֹ הַשְּׁמִירָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לָאָדָם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל שֶׁכַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים הֵם שְׁמוּרִים מִכָּל רַע.

כְּמוֹ כֵן הָעֲרָבָה שֶׁדּוֹמָה בְּצוּרָתָהּ לִשְׂפָתַיִם, מְסַמֶּלֶת אֶת הַשְּׁמִירָה מֵחֵטְא לָשׁוֹן הָרָע, שֶׁהִיא הַשְּׁמִירָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לָאָדָם מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים לג): "מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע".

וְכֵן בֵּאֵר הֲחָפֵץ חַיִּים זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ זְכֹר לְמִרְיָם (פרק ד) אֶת הַפָּסוּק (איוב) "בְּשׁוֹט לָשׁוֹן תִּחְבֵּא", שֶׁהַשּׁוֹמֵר אֶת לְשׁוֹנוֹ מֵרַע, מוּגָן וְשָׁמוּר הוּא מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, וְעַל יְדֵי כָּךְ נֶחְבָּא הָאָדָם מִכָּל הַפְּגָעִים הָרָעִים וְהַצָּרוֹת הַקָּשׁוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלַן.

וְהָאַחְדוּת הַזֹּאת הִיא הַשְּׁמִירָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל יָדָהּ נִכְתָּבִים וְנֶחְתָּמִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, אֲשֶׁר הוּא יוֹם מְסִירַת הַפִּקָּדוֹן לַמְמֻנִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ.

וְזֹאת כַּאֲשֶׁר הָאָדָם זוֹכֵר לְתַקֵּן אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת בְּיוֹם גָּדוֹל זֶה, וּמִשְׁתַּדֵּל לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם זֶה הַמְסֻגָּל לְכָךְ בְּיוֹתֵר מִצַּד הַשְׁפָּעַת הַיּוֹם, עַל יְדֵי כָּךְ הוּא זוֹכֶה לְהִכָּתֵב וּלְהֵחָתֵם לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

פרק ט

חֲזוּ בָנַי חֲבִיבַי

שִׂמְחַת תּוֹרָה

פרק ט

חֲזוּ בָנַי חֲבִיבַי - שִׂמְחַת תּוֹרָה

יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה – שִׂמְחַת הַתּוֹרָה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל

יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה הִנּוֹ יוֹם אֲשֶׁר בּוֹ מְסַיְּמִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהוּא יוֹם גָּבוֹהַּ מְאֹד, כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר מִגֹּדֶל רוֹמְמוּתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ לֹא כָּתְבָה בּוֹ הַתּוֹרָה שׁוּם מִנְהָג וְדִין, אֶלָּא הַתּוֹרָה כָּתְבָה בּוֹ רַק אֶת הָאִסּוּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּיוֹם זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם".

וְנָהֲגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בּוֹ שִׂמְחָה וְרִקּוּדִים לְשִׂמְחַת גְּמָרָהּ שֶׁל תּוֹרָה, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (ח"ג קנו).

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּמִנְהֲגֵי הַחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בְּכַמָּה דְּבָרִים:

א. מַדּוּעַ נוֹהֲגִים שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל מַקִּיפִים בְּיוֹם זֶה אֶת הַתֵּבָה וְרוֹקְדִים בּוֹ בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ?

ב. מַדּוּעַ נָהֲגוּ שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עוֹלִים בּוֹ לַתּוֹרָה?

ג. כֵּיצַד זוֹכִים בְּיוֹם זֶה לִשְׂמֹחַ וְלָגִיל כָּל יִשְׂרָאֵל, אַף מִי שֶׁלֹּא זָכָה לִהְיוֹת תַּלְמִיד חָכָם, וְלַהֲגוֹת בַּתּוֹרָה יוֹמָם וָלַיְלָה, אוֹ לִקְבֹּעַ לְפָחוֹת עִתִּים לַתּוֹרָה וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ כָּרָאוּי, אֲשֶׁר הוּא בְּוַדַּאי שָׁמֵחַ עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר הִיא מְשׂוֹשׂ חַיָּיו, אֲבָל מִי שֶׁלֹּא זָכָה לְכָךְ כֵּיצַד הוּא יָכוֹל לִשְׂמֹחַ בַּחַג הַקָּדוֹשׁ עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהֲרֵי לֹא זָכָה לְלָמְדָהּ כָּרָאוּי לוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה?

וְהַתְּשׁוּבָה לְכָךְ הִיא עַל פִּי מָה שֶׁמּוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, עַל פִּי דִּבְרֵי חֲז"ל (סוכה נה), הַמְּבָאֲרִים שֶׁהַטַּעַם שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לָחוֹג אֶת יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה, הוּא מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל: הִתְעַכְּבוּ עִמִּי עוֹד יוֹם אֶחָד, כִּי קָשֶׁה עָלַי לְהִפָּרֵד מִכֶּם.

וְכֵן כּוֹתֵב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג לב), "שֶׁיּוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה מִתְיַחֵד יוֹתֵר מִכָּל הַחַגִּים וְהַמּוֹעֲדִים כֻּלָּם, בְּכָךְ שֶׁבּוֹ יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם עַם יִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, **וּמִי שֶׁיּוֹשֵׁב עִם הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ - מָה שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ מֵהַמֶּלֶךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ**" כְּלוֹמַר שֶׁבְּיוֹם זֶה מִתְגַּלָּה גְּדֻלָּתָם וְתִפְאַרְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ.

וְלָכֵן יוֹם זֶה נִקְרָא בַּתּוֹרָה: **'עֲצֶרֶת' - 'וְתִרְגֵּם אוּנְקְלוֹס 'כְּנִישׁוּ' שֶׁפֵּרוּשׁוֹ אֲסֵפָה** - מִפְּנֵי שֶׁבְּיוֹם כָּזֶה גָּדוֹל וְנִשְׂגָּב שֶׁבּוֹ מִתְגַּלָּה גְּדֻלָּתָם וְתִפְאַרְתָּם שֶׁל כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי מֵעַם יִשְׂרָאֵל, עֲלֵיהֶם לְהִתְאַסֵּף וּלְהִתְאַחֵד יַחַד כִּי רַק עַל יְדֵי כָּךְ הֵם יְכוֹלִים לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הֶעָצוּם וְהַנּוֹרָא שֶׁמִּתְגַּלֶּה בְּיוֹם זֶה, שֶׁבּוֹ הֵם זוֹכִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹכֵן עִמָּהֶם כַּיָּדוּעַ.

כֵּיצַד זוֹכִים לְשִׂמְחַת תּוֹרָה?

וְכָתַב עַל כָּךְ מוֹהַרְנָ"ת (הלכות הו"ר ב), שֶׁלָּכֵן בְּיוֹם זֶה מַרְבִּים יִשְׂרָאֵל בְּהַקָּפוֹת וְרִקּוּדִים בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי מִדַּת הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה אֲשֶׁר בֵּין יִשְׂרָאֵל זוֹכִים כֻּלָּם לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה כַּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (סא), שֶׁכַּאֲשֶׁר מִתְאַחֲדִים יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם נִכְלָלִים כָּל נַפְשׁוֹתֵיהֶם יַחְדָּו, וְהִנֵּה כָּל נֶפֶשׁ הוּא בְּחִינַת "נֵר", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי כ), **נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם**, וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ נַעֲשֶׂה אוֹר עָצוּם וְגָדוֹל מְאֹד אֲשֶׁר גּוֹרֵם לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי כ), **אוֹר צַדִּיקִים יִשְׂמָח**,

וְזוֹ סִבַּת הַשִּׂמְחָה הָעֲצוּמָה בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה, כִּי אַחְדוּת זֹאת מִתְגַּלָּה דַּוְקָא בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ מְסַיְּמִים כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה.

וְכַאֲשֶׁר מְסַיְּמִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה מִתְגַּלָּה גְּדֻלָּתָם וּמַעֲלָתָם, כִּי אָז מִתְגַּלֶּה אוֹרָם הַגָּדוֹל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ מֻרְכֶּבֶת מִכָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לְכָל אֶחָד מֵהֶם יֵשׁ אוֹת בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל בַּמִּדְרָשׁ (רות ח), שֶׁבְּרֵאשִׁית ר"ת בַּ'תּוֹרָה יֵ"שׁ שִׁ'שִׁים רִ'בּוֹא א'וֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹרַיְתָא וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל חַד הוּא (זוהר אחרי עג). וְעַל יְדֵי כָּךְ מִתְגַּלָּה גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְנַעֲשֵׂית מִכָּךְ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים.

זֹאת וָעוֹד, בְּיוֹם זֶה שֶׁאָנוּ שְׂמֵחִים עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִתְגַּלָּה בְּיוֹתֵר הָאַחְדוּת עִם יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁאִם הָיָה חָסֵר אֲפִלּוּ אֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ הַפָּשׁוּט בְּיוֹתֵר, בְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה, לֹא הָיוּ מְקַבְּלִים כָּל

יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל וְלָכֵן לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ חֵלֶק בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְזֶה מִתְגַּלֶּה כְּשֶׁשְּׂמֵחִים יִשְׂרָאֵל עִם הַתּוֹרָה בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה.

מַדּוּעַ כָּל אֶחָד עוֹלֶה לַתּוֹרָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה

וּמוֹסִיף מוֹהַרְנָ"ת (הלכות ספר תורה ו) שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁבְּיוֹם זֶה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לוֹקֵחַ אֶת הַסֵּפֶר תּוֹרָה וּמַקִּיף עִמּוֹ אֶת הַבִּימָה, וְאַף עוֹלֶה אַחַר כָּךְ לַתּוֹרָה, כִּי בְּיוֹם זֶה מִתְגַּלֶּה שֶׁלְּכָל יְהוּדֵי יֵשׁ חֵלֶק בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְעַל יְדֵי כָּךְ מִתְגַּלָּה אַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְשׂוֹרָה עֵת רָצוֹן גְּדוֹלָה מְאֹד בַּשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר מִמֶּנָּה יֵשׁ שִׂמְחָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

שִׂמְחַת תּוֹרָה – רֶגֶל שֶׁל אַחְדוּת

וְאָמְרוּ צַדִּיקִים שֶׁזֶּה רָמוּז בְּדִבְרֵי חֲז"ל (יומא ג.): **"שְׁמִינִי רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא"**, דְּהַיְנוּ שֶׁבּוֹ מִתְגַּלָּה מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (שבת לא:) עַל יְדֵי הִלֵּל הַזָּקֵן לְאוֹתוֹ גּוֹי שֶׁבִּקְּשׁוֹ לְלַמְּדוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה עַל רֶגֶל אַחַת, וְלִמְּדוֹ אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת שֶׁמָּה שֶׁשָּׂנוּי עָלֶיךָ אַל תַּעֲשֶׂה לַחֲבֵרְךָ.

וּמִדָּה זוֹ שֶׁל הָאַחְדוּת הִיא כְּנֶגֶד יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ מִתְעוֹרֶרֶת מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן הוּא נִקְרָא בַּחֲז"ל רֶגֶל אַחַת, כִּי הוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד אוֹתָהּ רֶגֶל שֶׁלִּמֵּד הִלֵּל הַזָּקֵן אֶת הַגּוֹי שֶׁרָצָה לְהִתְגַּיֵּר.

בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה מִתְגַּלֶּה שֶׁכָּל יְהוּדִי הוּא אוֹת בַּתּוֹרָה

וְהִנֵּה מְבֹאָר בַּסְּפָרִים שֶׁהַהֶבְדֵּל בֵּין כָּל הַחַגִּים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֶּשְׁנָם בְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי הוּא בְּכָךְ, **שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה** מִתְגַּלֶּה הָאַהֲבָה לִכְלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הַפָּסוּק (שיר השירים) "כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ", וְהִנָּם אֲהוּבִים וַחֲשׁוּבִים תָּמִיד בַּשָּׁמַיִם מִצַּד כְּלָלִיּוּתָם, וְלָכֵן כָּל הַתְּפִלּוֹת וְהַבַּקָּשׁוֹת שֶׁמְּבַקְּשִׁים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵן רַק עַל הַכְּלָל, כִּי בּוֹ צָרִיךְ בְּעִקָּר לְהִכָּלֵל בְּתוֹךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל.

וּבְחַג הַסֻּכּוֹת אֲשֶׁר בּוֹ מוֹרִידִים אֶת כָּל הַמִּדּוֹת לַלֵּב עַל יְדֵי נִעְנוּעַ אַרְבַּעַת הַמִּינִים, אָנוּ מְגַלִּים אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת בְּתוֹךְ לִבֵּנוּ וּמִסְתַּכְּלִים עַל הַטּוֹב שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, אֲשֶׁר אַף מִי שֶׁהוּא לְלֹא כָּל טַעַם וָרֵיחַ מִתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, הִנּוֹ נִצְרָךְ לָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (מנחות כז) שֶׁהַטַּעַם שֶׁאוֹגְדִים אֶת כָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים בְּיַחַד, הוּא מִפְּנֵי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאַבֵּד אֶת עַמֵּי הָאָרֶץ, וְלָכֵן עַל יְדֵי שֶׁיִּתְאַחֲדוּ עִמָּם יָבוֹאוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְהַצַּדִּיקִים וִיכַפְּרוּ אַף עֲלֵיהֶם.

וּבְיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה מִתְגַּלֶּה, שֶׁאַף הַיְּהוּדִי הַפָּחוּת בְּיוֹתֵר הִנּוֹ אוֹת בְּסֵפֶר תּוֹרָה מַמָּשׁ, וְהִנּוֹ חֵלֶק מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּעַצְמָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזּוה"ק (פ' אחרי), שֶׁהַתּוֹרָה וְיִשְׂרָאֵל וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִנָּם דָּבָר אֶחָד מַמָּשׁ. וּכְדִבְרֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב (כתר שם טוב), שֶׁצָּרִיךְ לֶאֱהֹב כָּל יְהוּדִי וּלְחַבְּקוֹ, כְּמוֹ שֶׁמְּחַבְּקִים אֶת הַסֵּפֶר תּוֹרָה מַמָּשׁ, כִּי כָּל יְהוּדִי הִנּוֹ מַמָּשׁ סֵפֶר תּוֹרָה מִצַּד נִשְׁמָתוֹ הָאֱלֹקִית אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ.

קָשֶׁה עָלַי פְּרֵדָתְכֶם – הַפֵּרוּד בֵּינֵיהֶם

וְכָךְ גַּם פֵּרְשׁוּ צַדִּיקִים אֶת דִּבְרֵי חֲזַ"ל שֶׁנִּפְסְקוּ לַהֲלָכָה בָּרַמְבַּ"ם (הלכות מטמאי משכב פרק יא), אֲשֶׁר בְּכָל שְׁלֹשֶׁת הָרְגָלִים נֶחְשָׁבִים כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּגֶדֶר "חֲבֵרִים" - לְעִנְיָן זֶה שֶׁאֵין מַגָּעוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ מְטַמֵּא כְּלָל אֹכֶל וְכֵלִים. וְדָבָר זֶה הָיָה גּוֹרֵם לְאַחְדוּת גְּדוֹלָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל יְדֵי כָּךְ יָכְלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לִשְׁתּוֹת וְלֶאֱכֹל יַחְדָּו בָּרְגָלִים, לְלֹא שׁוּם חֲקִירָה וּבְדִיקָה, אַחַר מִי שֶׁלֹּא נֶחְשָׁב כְּחָבֵר לְעִנְיַן טָהֳרָה וְטֻמְאָה.

וּלְאַחַר יְמוֹת הָרֶגֶל הָיוּ הַסַּנְהֶדְרִין מַטְבִּילִים אֶת כָּל כְּלֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁמָּא נָגַע בּוֹ עַם הָאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁחָזְרוּ לְהִזָּהֵר מִטֻּמְאָתָם שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ, וְהִנֵּה דָּבָר זֶה הָיָה עָלוּל לִגְרֹם לְפֵרוּד וְרִחוּק בֵּין יִשְׂרָאֵל . וְכֵיוָן שֶׁחֲבִיבָה בְּיוֹתֵר מִדַּת הָאַחְדוּת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לָכֵן בִּקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רֶגֶל נוֹסָף שֶׁהוּא יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה כְּדֵי שֶׁבּוֹ יִהְיוּ עֲדַיִן כָּל יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים יַחְדָּו.

וְזֶה רָמוּז בְּדִבְרֵי חֲזַ"ל (סוכה נה) בְּטַעֲמוֹ שֶׁל יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה: **אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל קָשֶׁה עָלַי פְּרֵדָתְכֶם - עִכְּבוּ עִמִּי עוֹד יוֹם אֶחָד.** כְּלוֹמַר קָשֶׁה בְּעֵינַי הַפֵּרוּד שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיכֶם לְאַחַר שֶׁמִּסְתַּיֵּם הָרֶגֶל, לָכֵן תִּהְיוּ בְּאַחְדוּת עוֹד יוֹם אֶחָד, וְזֹאת עַל יְדֵי כָּךְ שֶׁתַּחְגְּגוּ יוֹם נוֹסָף לְאַחַר חַג הַסֻּכּוֹת. וְזֶהוּ טַעְמוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל חַג שִׂמְחַת תּוֹרָה, וְלָכֵן בְּיוֹם זֶה מִתְגַּלָּה בְּיוֹתֵר מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל.

בִּרְקוּד אֵין רִאשׁוֹן וְאֵין אַחֲרוֹן

וְצַדִּיקִים הָיוּ אוֹמְרִים, אֲשֶׁר עַל יְדֵי הַמְּחוֹלוֹת וְהָרִקּוּדִים

מִתְגַּלָּה בְּיוֹתֵר מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַפֵּרוּד שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, מְקוֹרָם וְשָׁרְשָׁם בַּגַּאוּת אֲשֶׁר מִתְגָּאֶה הָאֶחָד עַל חֲבֵרוֹ. וְהִנֵּה בְּרִקּוּד וּבְמָחוֹל אֵין רִאשׁוֹן וְאֵין אַחֲרוֹן אֶלָּא כֻּלָּם רוֹקְדִים בְּצַוְּתָא חֲדָא, כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, וְלָכֵן מִתְגַּלָּה בּוֹ בְּיוֹתֵר מִדַּת הָאַחְדוּת. וְלָכֵן בְּיוֹם זֶה אֲשֶׁר בּוֹ מִתְגַּלָּה מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁמְּסַיְּמִין וּמַתְחִילִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, מַרְבִּים כָּל יִשְׂרָאֵל בִּמְחוֹלוֹת וְרִקּוּדִים, וּשְׂמֵחִים בְּיוֹתֵר בְּשִׂמְחָתָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר הִיא הַשִּׂמְחָה בִּגְדֻלָּתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוּא אוֹת בַּתּוֹרָה. וּכְפִי שֶׁזּוֹכֶה הָאָדָם יוֹתֵר לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ הוּא זוֹכֶה לִשְׂמֹחַ וְלָשׂוּשׂ בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה.

הָאַחְדוּת – מַעֲלֶה אֶת הַתְּפִלּוֹת בְּיוֹם זֶה

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג לג), שֶׁבְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה כָּל מָה שֶׁמְּבַקְּשִׁים יִשְׂרָאֵל נוֹתְנִים לָהֶם. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה, תְּפִלָּתוֹ שֶׁל הָאָדָם עוֹלָה לְמַעְלָה וּמִתְקַבֶּלֶת בַּמְּרוֹמִים. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל שֶׁלָּכֵן יֵשׁ לוֹמַר לִפְנֵי הַתְּפִלָּה, הֲרֵינִי מְקַבֵּל עָלַי מִצְוַת וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ. וּבְיוֹם זֶה מִתְגַּלָּה חֲבִיבוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְיָכוֹל כָּל אֶחָד לִזְכּוֹת בּוֹ לְאַהֲבָה וְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם, וְלָכֵן כָּל תְּפִלּוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִתְקַבְּלוֹת בְּיוֹם זֶה.

וְהוֹסִיפוּ עוֹד גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת, שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁל הַשִּׂמְחָה וְהָרִקּוּדִים שֶׁרוֹקְדִים יִשְׂרָאֵל עִם הַתּוֹרָה וְרוֹקְדִים כָּל אֶחָד עִם יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ, כִּי הַשִּׂמְחָה הִיא גַּם כֵּן שֶׁל כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ אֲשֶׁר הוּא מַמָּשׁ חֵלֶק מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

וּמִיּוֹם זֶה שׁוֹאֲבִים וְנוֹטְלִים יִשְׂרָאֵל אֶת מִדַּת הַשִּׂמְחָה בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וּבְמִצְוֹתֶיהָ, וְכֵן אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה הָעֲצוּמָה לְכָל יְהוּדִי, וְזֹאת עַל יְדֵי הַיְדִיעָה שֶׁכָּל אֶחָד מֵעַם הַקֹּדֶשׁ הוּא אוֹת בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה.

וּבְיוֹם זֶה צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר מִפְּרוּד לְבָבוֹת וּמַחְלֹקֶת וְלִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת, אֲשֶׁר הֵם מַהוּתוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל יוֹם זֶה, אֲשֶׁר בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ, וּמִתְגַּלָּה גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֲשֶׁר הוּא חֵלֶק אֱלוֹק מִלְּמַעְלָה מַמָּשׁ.

כֵּיצַד יָכוֹל לִשְׂמֹחַ מִי שֶׁלֹּא זָכָה לִלְמֹד תּוֹרָה כָּרָאוּי

וְלָכֵן בְּיוֹם זֶה שְׂמֵחִים וְשָׂשִׂים עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲפִלּוּ מִי שֶׁלֹּא זָכָה לִלְמֹדָהּ וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ בִּשְׁלֵמוּת כָּרָאוּי, כִּי בְּיוֹם זֶה מִתְגַּלָּה הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד זוֹכֶה לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת חֲבֵרוֹ, אֲשֶׁר זָכָה לִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה וּלְסַיְּמָהּ כָּרָאוּי.

כְּמוֹ שֶׁמְּסֻפָּר עַל יְהוּדִי פָּשׁוּט וְעַם הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא הָיָה יוֹדֵעַ כְּלָל קְרֹא וּכְתֹב, וְהָיָה רוֹקֵד וּמְפַזֵּז בְּכָל עֹז לִפְנֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה.

וּכְשֶׁשָּׁאַל אוֹתוֹ הָרה"ק רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִּיטְשׁוֹב זִיעָ"א, מַדּוּעַ הוּא כֹּה שָׂמֵחַ כַּאֲשֶׁר לֹא לָמַד תּוֹרָה מֵעוֹדוֹ, הֵשִׁיב לוֹ אוֹתוֹ יְהוּדִי בִּתְמִימוּתוֹ, הִנֵּה כְּשֶׁאָחִי עוֹשֶׂה שִׂמְחָה אֲנִי גַּם רוֹקֵד וּמְפַזֵּז וְשָׂמֵחַ בְּכָל כֹּחִי, וְכָךְ גַּם אָנוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אַחִים, וְלָכֵן אֲנִי כֹּה שָׂמֵחַ בְּיוֹם זֶה, וּלְדַרְגָּה גְּבוֹהָה זוֹ זוֹכֶה כָּל יְהוּדִי בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, אִם רַק יַחְפֹּץ וְיִרְצֶה זֹאת.

מַדּוּעַ מַתְחִילִים אֶת הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה

וְהִנֵּה עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יִשְׂמַח וְיָגִיל בְּשִׂמְחַת חֲבֵרוֹ, אֲשֶׁר זָכָה לְסַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה וּלְלָמְדָהּ וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ כָּרָאוּי, אַף הוּא עַצְמוֹ יִזְכֶּה לְכָךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל עַל הַפָּסוּק **טוֹב עַיִן הוּא יְבֹרָךְ**, אַל תִּקְרֵי יְבֹרַךְ אֶלָּא יְבָרֵךְ, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר אָדָם שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, עַל יְדֵי כָּךְ אַף הוּא מִתְבָּרֵךְ בְּאוֹתוֹ דָּבָר.

וְלָכֵן כָּל יִשְׂרָאֵל מַתְחִילִים אֶת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה שֶׁאָנוּ שְׂמֵחִים בְּיוֹם זֶה בְּשִׂמְחָתָם שֶׁל אֵלּוּ שֶׁזָּכוּ לִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה כָּרָאוּי, תִּקְוָתֵנוּ אֵיתָנָה שֶׁבְּוַדַּאי אַף אָנוּ נִזְכֶּה מֵעַתָּה לְהַתְחִיל אֶת הַתּוֹרָה, וּלְסַיְּמָהּ וּלְלָמְדָהּ בְּחֵשֶׁק רַב כָּרָאוּי, וְעַל כָּךְ אָנוּ שְׂמֵחִים כְּבָר עַתָּה בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה. ה' יְזַכֵּנוּ לִשְׂמֹחַ תָּמִיד בְּשִׂמְחָתָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה. לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה כָּרָאוּי אָמֵן.

פרק י

יָוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי

חֲנֻכָּה

פרק י

יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי - חֲנֻכָּה

סוֹדָם הַגָּדוֹל שֶׁל נִסֵּי חֲנֻכָּה

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בַּנִּסִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁאֵרְעוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל בִּימֵי חֲנֻכָּה, אָנוּ רוֹאִים כֵּיצַד שָׁלְטוּ הַיְוָנִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל שִׁלְטוֹן לְלֹא מְצָרִים, עַד שֶׁפָּרְצוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה פְּרָצוֹת וְטִמְּאוּ אֶת כָּל הַשְּׁמָנִים, וְגָזְרוּ גְּזֵרוֹת כֹּה קָשׁוֹת עַל עַם יִשְׂרָאֵל לְבַטֵּל מֵהֶם אֶת מִצְוַת שְׁמִירַת שַׁבָּת קֹדֶשׁ, וַעֲשׂוֹת בְּרִית מִילָה, וּמִצְוַת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, וְכָל מִי שֶׁעָבַר עַל גְּזֵרָתָם וְקִיֵּם אַחַת מִמִּצְוּוֹת אֵלּוּ הָיָה נִסְקָל וְנֶהֱרָג עַל יָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל: "שֶׁהָיָה שׁוֹאֵל אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ עַל מָה אַתָּה נִסְקָל, וְאוֹמֵר לוֹ עַל שֶׁמַּלְתִּי אֶת בְּנִי, עַל שֶׁשָּׁמַרְתִּי אֶת הַשַּׁבָּת".

בַּמֶּה הָיָה כֹּחָם שֶׁל הַיְוָנִים לִמְשֹׁל בְּיִשְׂרָאֵל?

וְנִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה, כֵּיצַד יָכְלוּ הַיְוָנִים לִשְׁלֹט בְּעַם יִשְׂרָאֵל בִּתְקוּפַת בַּיִת שֵׁנִי, שֶׁהָיְתָה תְּקוּפָה שֶׁל תִּפְאֶרֶת וְזֹהַר לְעַם יִשְׂרָאֵל, וּמָה הָיָה כֹּחָם הַגָּדוֹל שֶׁל הַיְוָנִים עַד שֶׁיָּכְלוּ לִגְזֹר עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת

כֹּה נוֹרָאוֹת, וּמָה הָיָה חֶטְאָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְזְרוּ עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת כֹּה קָשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת.

וְיוֹתֵר מִכָּךְ קָשֶׁה, כֵּיצַד אַחַר כָּךְ הִתְהַפְּכָה הַגְּזֵרָה מֵהֵפֶךְ אֶל הֵפֶךְ, וְלֹא רַק שֶׁהִיא הִתְבַּטְּלָה אֶלָּא שֶׁזָּכוּ יִשְׂרָאֵל לְנִסִּים נוֹרָאִים וַעֲצוּמִים בְּמִלְחַמְתָּם עִם הַיְּוָנִים, עַד שֶׁנִּצְּחוּ אֶת כָּל אוֹיְבֵיהֶם, וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם הָיוּ חַלָּשִׁים וּמְעַטִּים, נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אוֹיְבֵיהֶם בְּיָדָם, גִּבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים, וְנוֹסָף לְכָךְ אַף זָכוּ לְנֵס הַמְּנוֹרָה שֶׁדָּלְקָה לָהֶם שְׁמוֹנָה יָמִים בִּמְקוֹם שֶׁתִּדְלַק יוֹם אֶחָד בִּלְבַד, עַד שֶׁהִסְפִּיקוּ לִכְתֹּשׁ שֶׁמֶן זַיִת זַךְ חָדָשׁ וְטָהוֹר לַעֲבוֹדַת הַמְּנוֹרָה?

וְצָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן, מָה הָיָה סוֹדָם שֶׁל הַחַשְׁמוֹנָאִים שֶׁזָּכוּ לְנִסִּים כָּל כָּךְ גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים, אַחֲרֵי תְּקוּפָה כֹּה קָשָׁה שֶׁל הַסְתָּרַת פָּנִים כֹּה גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה, עַד שֶׁזָּכוּ לְכָל נִסֵּי הַחֲנֻכָּה שֶׁנִּקְבְּעוּ לְדוֹרוֹת עוֹלָם לְמוֹעֵד וְיוֹם טוֹב לְיִשְׂרָאֵל - כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל בַּמִּדְרָשׁ, "שֶׁחַג הַחֲנֻכָּה לֹא יִתְבַּטֵּל לְעוֹלָם אַף לְאַחַר בִּיאַת מָשִׁיחַ"?

זְמָמָם שֶׁל הַיְּוָנִים – לַהֲרֹס אֶת הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל

וְהִתְּשׁוּבָה לְכָךְ נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת פקודי דף רנ"ח, על פי ביאור הרמ"ק והטור ברקת), שֶׁמְּגַלֶּה לָנוּ אֶת מָה שֶׁהִתְרַחֵשׁ בְּסוֹף יְמֵי בַּיִת שֵׁנִי עַל יְדֵי הַיְּוָנִים הָרְשָׁעִים, אֲשֶׁר יָדְעוּ שֶׁכֹּל כֹּחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל טָמוּן בְּכָךְ שֶׁהִנָּם מְאֻחָדִים בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם - אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, לְלֹא שׂוּם פֵּרוּד וּמַחְלֹקֶת - שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, **וּמַלְכוּת יָוָן הִיא בְּסוֹד קְלִפַּת הָעָרְלָה - שֶׁהִיא שׁוֹלֶטֶת עַל יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר הֵם מְפֹרָדִים וּמְפֻלָּגִים בֵּינֵיהֶם.**

וְלָכֵן כָּל מִלְחֶמֶת הַיְּוָנִים הָיְתָה בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְכָל זְמָמָם וּתְשׁוּקָתָם הָיוּ, כֵּיצַד לְחַלֵּק אֶת הָעָם וּלְפַלְּגוֹ בְּשִׂנְאַת חִנָּם בֵּינֵיהֶם, וְעַל יְדֵי כָּךְ לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם שִׁלְטוֹן לְלֹא מְצָרִים. וְאָכֵן זְמָמָם עָלָה בְּיָדָם וְהִצְלִיחוּ הַיְּוָנִים לְפַלֵּג אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וּבְאוֹתָהּ תְּקוּפָה הָיְתָה מַחֲלֹקֶת קָשָׁה וּפֵרוּד הַלְּבָבוֹת גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁאָכֵן בַּסּוֹף גָּרַם לְחָרְבַּן הַבַּיִת כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (יומא ח): "בַּיִת שֵׁנִי עַל מָה נֶחְרַב? עַל שִׂנְאַת חִנָּם שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם", וְעַל יְדֵי כָּךְ שָׁלְטוּ עֲלֵיהֶם הַיְּוָנִים עַד שֶׁגָּזְרוּ עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת כֹּה קָשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת. וְהַכֹּהֲנִים שֶׁיָּדְעוּ זֹאת עָשׂוּ תְּשׁוּבָה עַל חֵטְא הַמַּחֲלֹקֶת וּפֵרוּד הַלְּבָבוֹת, וְעַל יְדֵי כָּךְ הִתְבַּטְּלָה הַגְּזֵרָה הַקָּשָׁה מֵעֲלֵיהֶם.

הַיְּוָנִים בִּטְּלוּ מִצְוֹת - שַׁבָּת שָׁלוֹם

וּמִפְּנֵי כָּךְ כָּל מִלְחַמְתָּם שֶׁל הַיְּוָנִים הָיְתָה, לְבַטֵּל מֵהֶם אֶת שְׁלוֹשׁ הַמִּצְוֹוֹת הַמְסַמְּלוֹת וּמַמְשִׁיכוֹת אֶת הֶאָרַת הַשָּׁלוֹם לְעַם יִשְׂרָאֵל:

א. מִצְוָה רִאשׁוֹנָה - מִצְוַת שְׁמִירַת שַׁבָּת, שֶׁכָּל פְּנִימִיּוּתָהּ הוּא אוֹר הַשָּׁלוֹם, כַּמְבֹאָר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ פָּרָשַׁת קֹרַח (דף קעו), שֶׁהַשַּׁבָּת נִקְרֵאת שָׁלוֹם מִפְּנֵי שֶׁכָּל עִנְיָנָהּ הוּא הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל שֶׁלָּכֵן הִיא נִקְרֵאת **'שַׁבָּת שָׁלוֹם'** (וכמבואר בליקוטי הלכות ברכות התורה ו עיי"ש).

מִצְוַת בְּרִית מִילָה - בְּרִית שָׁלוֹם

ב. מִצְוָה שְׁנִיָּה - מִצְוַת בְּרִית מִילָה, שֶׁכָּל עִנְיָנָהּ עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים הוּא הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁהִיא נִקְרֵאת **'בְּרִית שָׁלוֹם'**, וְעַל יְדֵי מִצְוָה זוֹ זוֹכִים לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי

שֶׁמְּקַבְּלִים אֶת הַנְּשָׁמָה בִּשְׁעַת בְּרִית הַמִּילָה, וּכְמוֹ כֵן מִצְוָה זוֹ הֲרֵי הִיא הַמְאַחֶדֶת וְהַכּוֹלֶלֶת אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁאֲפִלּוּ הַיְּהוּדִים הָרְחוֹקִים בְּיוֹתֵר הֲרֵי הֵם מָלִים אֶת בְּנֵיהֶם, וְלָכֵן מִצְוָה זוֹ הִיא הַמְסַמֶּלֶת אֶת אַחְדוּת עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּכָל הַדְּרָגוֹת כֻּלָּם.

מִצְוַת חֹדֶשׁ – הַמַּחֲלֹקֶת בֵּין הַלְּבָנָה לַחַמָּה

ג. מִצְוָה שְׁלִישִׁית - מִצְוַת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, שֶׁעַל פִּי הַסּוֹד כָּל עִנְיָנָהּ הוּא הַשָּׁלוֹם, וְהִיא מְסַמֶּלֶת אֶת הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מוֹהַרְנָ"ת (הלכות ברכת הראיה וברכות פרטיות ד), שֶׁכָּל מִצְוַת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ הִיא כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת פְּגַם הַלְּבָנָה, שֶׁעִקַּר עִנְיָנָהּ הוּא לְתַקֵּן אֶת עִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁהָיָה לָהּ עִם הַחַמָּה, עַל יְדֵי שֶׁקִּנְּאָה בָּהּ עַד שֶׁמִּעֲטָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּפִיֵּס אוֹתָהּ בְּכָךְ שֶׁנָּתַן לָהּ אֶת הַכּוֹכָבִים.

וְעַל פִּי הַסּוֹד, מִעוּט הַלְּבָנָה הוּא שֹׁרֶשׁ כָּל הַחֲטָאִים כַּמּוּבָא בָּאֲרִיז"ל. וְעַל יְדֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ אָנוּ מַשְׁוִים בֵּין יְמוֹת הַחַמָּה לִימוֹת הַלְּבָנָה וְעוֹשִׂים שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. וּמִשּׁוּם כָּךְ יֵשׁ שֶׁנּוֹהֲגִים לָצוּם בְּכָל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, מִפְּנֵי שֶׁסִּגְלַת הַצּוֹם הִיא לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם וְאַחְדוּת, כַּמְבֹאָר בְּלִיקּוּ"מ (עח), שֶׁזֶּה כָּל עִנְיָנוֹ שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – סֻכַּת שָׁלוֹם

כְּמוֹ כֵן הַיְּוָנִים יָדְעוּ שֶׁשֹּׁרֶשׁ הַשָּׁלוֹם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִמְצָא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ 'סֻכַּת שָׁלוֹם' כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ירושלמי ברכות ד, ה), וְעַל יָדוֹ הִתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כַּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת (בציעת הפת ה), וּלְכָךְ רֵאשִׁית דַּרְכָּם שֶׁל הַיְּוָנִים הָיְתָה

לְבַטֵּל אֶת עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְזֹאת כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם מִיִּשְׂרָאֵל.

טִמְּאוּ אֶת כָּל הַשְּׁמָנִים כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הָאַחְדוּת מֵעַם יִשְׂרָאֵל

וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ עַצְמוֹ כָּתְבוּ חֲז"ל שֶׁרֵאשִׁית דַּרְכָּם שֶׁל הַיְּוָנִים הָיְתָה לְטַמֵּא אֶת כָּל הַשְּׁמָנִים אֲשֶׁר מֵהֶם הָיוּ מַדְלִיקִים אֶת הַמְּנוֹרָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי הַמְּנוֹרָה שֶׁדָּלְקָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הִמְשִׁיכָה שָׁלוֹם לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַמְּנוֹרָה דָּלְקָה מִכֹּחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁהָיְתָה מִדָּתוֹ מִדַּת הַשָּׁלוֹם, שֶׁהָיָה אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיָה אַהֲרֹן מֵטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, הָיָה מַדְלִיק וּמֵאִיר בְּלִבּוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת מִדָּתוֹ שֶׁהִיא מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם.

וּבָזֶה פֵּרֵשׁ הָאֲרִיז"ל אֶת הַפָּסוּק: **"וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם" ר"ת אַהֲבָה** - שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָיָה אַהֲרֹן מַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, הָיָה מַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם וְאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם.

וְהַמְּנוֹרָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיְתָה דּוֹלֶקֶת בְּכָל הַדּוֹרוֹת מִכֹּחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן - כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (מדרש רבה טו א): כַּאֲשֶׁר חָלְשָׁה דַּעְתּוֹ שֶׁל אַהֲרֹן כְּשֶׁרָאָה שֶׁי"ב הַנְּשִׂיאִים הִקְרִיבוּ קָרְבָּנָם לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ וְאִלּוּ שִׁבְטוֹ, שֵׁבֶט לֵוִי, לֹא הִקְרִיב, נִחֲמוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ שֶׁלְּךָ גָּדוֹל מִשֶּׁלָּהֶם, שֶׁשֶּׁלְּךָ קַיֶּמֶת לְעוֹלָם, וְאִלּוּ הַקָּרְבָּנוֹת עֲתִידִים לְהִתְבַּטֵּל כְּשֶׁיֵּחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר הַכֹּהֲנִים הָיוּ מַדְלִיקִים אֶת הַמְּנוֹרָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיְתָה נִמְשֶׁכֶת אַחְדוּת עֲצוּמָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהַיְּוָנִים שֶׁיָּדְעוּ זֹאת זָמְמוּ לְבַטֵּל אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם, וְלָכֵן רֵאשִׁית דַּרְכָּם הָיְתָה לְבַטֵּל אֶת עֲבוֹדַת הַמְּנוֹרָה עַל יְדֵי שֶׁטִּמְּאוּ אֶת כָּל הַשְּׁמָנִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

הַיְּוָנִים זָמְמוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲלֹקֶת וּפִלּוּג בְּיִשְׂרָאֵל

וְזֶה רָמוּז בְּדִבְרֵי חֲז"ל: **"וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם" - חֹשֶׁךְ זֶה מַלְכוּת יָוָן**, וְהִנֵּה, אוֹר - מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת, וְחֹשֶׁךְ - מְרַמֵּז עַל הַמַּחֲלֹקֶת וּפֵרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁהִמְשִׁיכוּ הַיְּוָנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (שבת כג) עַל הַפָּסוּק: "וַתִּזְנַח מִשָּׁלוֹם נַפְשִׁי" - זֶה נֵר שַׁבָּת - שֶׁהוּא אוֹר הַשָּׁלוֹם.

מַדּוּעַ בָּזוּ הַיְּוָנִים לִכְתֹּב דַּוְקָא עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר

וּבֵאֵר בַּעַל הַ"שֶּׁפַע חַיִּים" מִקְּלוֹיְזֶנְבּוּרְג זִיעָ"א, שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁאָמְרוּ הַיְּוָנִים: כִּתְבוּ לָכֶם עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר שֶׁאֵין לָכֶם חֵלֶק בֵּאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁשּׁוֹר מְרַמֵּז עַל יוֹסֵף שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר "בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ", וְכָל רְצוֹנָם הָיָה לְעוֹרֵר אֶת חֵטְא פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁהָיָה בֵּין יוֹסֵף הַצַּדִּיק לְאֶחָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁגָּרַם לִירִידַת אֲבוֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (שבת יא).

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַמְּגִלָּה עֲמֻקוֹת זִיעָ"א, שֶׁ**"מֶלֶךְ יָוָן" בְּגִימַטְרִיָּא "יוֹסֵף"**, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁרָצוּ הַיְּוָנִים לְעוֹרֵר אֶת חֵטְא מְכִירַת יוֹסֵף, שֶׁהוּא חֵטְא הַמַּחֲלֹקֶת וְהַשִּׂנְאַת חִנָּם, וְעַל יְדֵי כָּךְ לִשְׁלֹט בְּיִשְׂרָאֵל.

שֵׁם יִשְׂרָאֵל מְרַמֵּז עַל הָאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם

וְדָבָר זֶה רָמוּז בַּמָּה שֶׁאָנוּ מוֹסִיפִים וְאוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה בִּימֵי הַחֲנֻכָּה: "כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל", וְזֹאת לְרַמֵּז שֶׁכָּל רְצוֹנָם הָיָה לְבַטֵּל אֶת הָאַחְדוּת הַבָּאָה מִכֹּחַ הַשֵּׁם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְּגִלָּה עֲמֻקוֹת שֶׁ**יִשְׂרָאֵל** ר"ת **י**ֵ"ש **ש**ִׁ"שִׁים **ר**'בּוֹא **א**'וֹתִיּוֹת **ל**'תּוֹרָה; וְהֵם עָמְדוּ עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, כְּלוֹמַר שֶׁרָצוּ

שֶׁלֹּא יִתְבּוֹנְנוּ יִשְׂרָאֵל בַּחֲשִׁיבוּת יִשְׂרָאֵל חַבְרֵיהֶם, "וְיִפְרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו", וְעַל יְדֵי זֶה יִתְבַּטֵּל כֹּחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְיוּכְלוּ הַיְוָנִים לְנַצֵּחַ אוֹתָם חַס וְשָׁלוֹם.

וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיְוָנִים כָּתוּב: **"וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה"**, לְרַמֵּז שֶׁלִּבְחִינַת הָאַחְדוּת הָרְמוּזָה בַּשֵּׁם יִשְׂרָאֵל הָיָה תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהִתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה פֵּרוּשׁ הַמְּשֵׁךְ הַתְּפִלָּה "וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמְךָ", שֶׁיֵּדַע וְיִתְבּוֹנֵן כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁשְּׁמוֹ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ נִמְצָא בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל יְדֵי נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבְּקִרְבּוֹ שֶׁהִיא חֵלֶק אֱלוֹקַּ מִמַּעַל, וְעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם.

וּמִפְּנֵי כָּךְ הַיְוָנִים שֶׁיָּדְעוּ אֶת כֹּחַ הָאַחְדוּת, הִתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּפִּזְמוֹן **יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי אֲזַי בִּימֵי חַשְׁמַנִּים**, וְזֶה רָמוּז בַּמָּה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה, **"כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל"**, שֶׁעִקַּר קִנְאָתָם הָיְתָה בִּגְדֻלַּת יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהֵם מְאֻחָדִים יַחַד כְּעַם אֶחָד, שֶׁאָז לֹא שׁוֹלֵט בָּהֶם שׁוּם מַשְׁטִין וּמְקַטְרֵג, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ בְּבֵאוּר הַפָּסוּק (שיר השירים) "כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ", וְלָכֵן כָּל מְגַמָּתָם וּתְשׁוּקָתָם שֶׁל הַיְוָנִים הָיְתָה, לְבַטֵּל מִיִּשְׂרָאֵל אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת.

הַחַשְׁמוֹנָאִים מוֹסְרִים נֶפֶשׁ עַל יִשְׂרָאֵל

וְכַאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ דּוֹר יָדְעוּ וְהֵבִינוּ שֶׁפָּגְמוּ בְּמַחֲלֹקֶת וְשִׂנְאַת חִנָּם וְעַל יְדֵי זֶה הַיְוָנִים שָׁלְטוּ עֲלֵיהֶם, עָשׂוּ תְּשׁוּבָה עַל חֵטְא הַמַּחֲלֹקֶת וּפֵרוּד הַלְּבָבוֹת, וְעַל יְדֵי כָּךְ זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְנִסִּים גְּדוֹלִים. וְהַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים הָיוּ עַל יְדֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים אֲשֶׁר הֵם תִּקְּנוּ אֶת כָּל זֶה בִּשְׁלֵמוּת עַל יְדֵי שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל יִשְׂרָאֵל, וְהָלְכוּ

לַמִּלְחָמָה כְּשֶׁהֵם קְבוּצַת **חֲלָשִׁים נֶגֶד גִּבּוֹרִים וּמְעַטִּים נֶגֶד רַבִּים**, וְכָל זֶה הֵם עָשׂוּ בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה, כְּשֶׁהֵם יוֹדְעִים שֶׁהֵם עֲלוּלִים חַס וְשָׁלוֹם לָמוּת בַּמִּלְחָמָה, וּמָסְרוּ נַפְשָׁם בְּעַד עַם יִשְׂרָאֵל - שֶׁזֶּה שְׁלֵמוּת הָאַחְדוּת, וְעַל יְדֵי כָּךְ הֵם תִּקְּנוּ אֶת חֵטְא פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת וְהָפְכוּ אֶת הַגְּזֵרָה מֵהֵפֶךְ אֶל הֵפֶךְ, עַד שֶׁזָּכוּ לְנִסִּים עֲצוּמִים וְנוֹרָאִים לְדוֹרוֹת עוֹלָם.

יְהוּדִית מָסְרָה נַפְשָׁהּ עַל יִשְׂרָאֵל

וְגַם יְהוּדִית מָסְרָה נַפְשָׁהּ בִּשְׁבִיל עַם יִשְׂרָאֵל, בְּכָךְ שֶׁהָלְכָה לְאָהֳלוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע שֶׁזּוֹ הָיְתָה מְסִירוּת נֶפֶשׁ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת כַּמּוּבָא בִּקְדֻשַּׁת לֵוִי עַל חֲנֻכָּה עיי"ש.

וְדַוְקָא עַל יְדֵי מְסִירוּת נַפְשָׁהּ בְּעַד עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁזּוֹ תַּכְלִית שְׁלֵמוּת הָאַחְדוּת, הָפְכָה אֶת כָּל הַגְּזֵרָה מֵהֵפֶךְ אֶל הֵפֶךְ, כַּאֲשֶׁר הָרְגָה אֶת אֶלִיפּוֹרְנוֹ שֶׁהָיָה רֹאשׁ צְבָאָם, עַד שֶׁזָּכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְנִסִּים שֶׁל חֲנֻכָּה לְדוֹרוֹת עוֹלָם.

וּמִכֹּחָהּ שֶׁל מְסִירוּת נַפְשָׁם עַל יִשְׂרָאֵל, הֵן שֶׁל הַכֹּהֲנִים הַחַשְׁמוֹנָאִים וְהֵן שֶׁל יְהוּדִית הַצַּדֶּקֶת, הִמְשִׁיכוּ אֶת אוֹר הָאַחְדוּת הָעֲצוּמָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁתִּקְּנוּ פְּגָם זֶה בִּשְׁלֵמוּת בְּחַג הַחֲנֻכָּה.

וְעַל יְדֵי שֶׁהַחַשְׁמוֹנָאִים מָסְרוּ נַפְשָׁם עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים אֵלּוּ, עַל יְדֵי כָּךְ גִּלּוּ אֶת הָאָרַת הָאַחְדוּת בַּחֲנֻכָּה, וְלָכֵן הָאָרָה זוֹ מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּחַג הַחֲנֻכָּה - כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל בְּפֵרוּשׁ בִּרְכַּת "שֶׁעָשָׂה לָנוּ נִסִּים בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה", שֶׁזֶּה מְרַמֵּז לְכָךְ שֶׁהַהָאָרָה שֶׁהָיְתָה מִשָּׁמַיִם בַּחַג הָרִאשׁוֹן, מִתְחַדֶּשֶׁת וּמוֹפִיעָה וּבָאָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן וְהָעֵת.

כַּדּ שֶׁמֶן הֶחָתוּם בַּחוֹתָם שֶׁל הָאַחְדוּת

וּמִפְּנֵי כָּךְ הוֹסִיף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל נִסֵּי הַמִּלְחָמָה הַנּוֹרָאִים וְהָעֲצוּמִים, וְעָשָׂה גַּם אֶת הַנֵּס עִם כַּדּ הַשֶּׁמֶן הַטָּהוֹר הֶחָתוּם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁדָּלַק שְׁמוֹנָה יָמִים, כְּדֵי לְרַמֵּז שֶׁכָּל הַנֵּס הָיָה בִּזְכוּתָם שֶׁל נֵרוֹת הַשֶּׁמֶן הַבָּאִים מִכֹּחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הַמְסַמְּלִים אֶת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, אֲשֶׁר מִכֹּחָם הָיוּ הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים בַּמִּלְחָמָה שֶׁנִּצְּחוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם הַיְוָנִים. וְזֶה רָמוּז בְּכַדּ, שֶׁכַּדּ הַשֶּׁמֶן הָיָה חָתוּם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל - שֶׁהוּא אַהֲרֹן הַכֹּהֵן - לְרַמֵּז שֶׁהָיָה הַנֵּס מִכֹּחוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁמִּדָּתוֹ חֶסֶד - מִדַּת אַהֲרֹן שֶׁהָיָה אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם.

חֲנֻכָּה עַל שֵׁם הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה שֶׁבָּהּ תִּהְיֶה שְׁלֵמוּת הָאַחְדוּת

וּמִטַּעַם כָּךְ נִקְרָא חַג זֶה בְּשֵׁם **חֲנֻכָּה** , כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל הַבְּנֵי יִשָּׂשכָר זִיע"א שֶׁחֲנֻכָּה הוּא עַל שֵׁם חִנּוּךְ לַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה, כֵּיוָן שֶׁמִּתְגַּלֶּה בּוֹ אוֹר הַגְּאֻלָּה עַל יְדֵי הַדְלָקַת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה, שֶׁהוּא הָאוֹר הַגָּנוּז - כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי, וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁבַּחֲנֻכָּה בְּכָל שָׁנָה נִמְשֶׁכֶת הָאָרַת הַשָּׁלוֹם כְּפִי שֶׁתִּהְיֶה לָעָתִיד לָבוֹא, שֶׁאָז יִהְיֶה שָׁלוֹם גָּדוֹל וְעָצוּם בֵּין כָּל הַבְּרוּאִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ" (כמובא בליקו"מ נ"ו), וְכֵן כָּתַב הָאַרִיז"ל שֶׁחֲנֻכָּה הוּא כְּנֶגֶד סְפִירַת הַהוֹד שֶׁעִנְיָנָהּ הוּא לִרְאוֹת אֶת הַהוֹד וְהַיֹּפִי שֶׁבְּכָל יְהוּדִי וִיהוּדִי.

כְּמוֹ כֵן כָּתַב הָאַרִיז"ל (עץ חיים לחנוכה), שֶׁעַל פִּי הַסּוֹד יֵשׁ לְכַוֵּן

בִּזְמַן הַדְלָקַת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה אֶת שְׁמוֹת הַקֹּדֶשׁ וְהַכַּוָּנוֹת שֶׁבְּכָל הַשָּׁנָה מְכַוְּנִים הַמְקַבְּלִים בְּבִרְכַּת **'שִׂים שָׁלוֹם'**, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעִנְיָנָם הוּא אֶחָד, וּבִזְמַן הַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה נִמְשֶׁכֶת וּמְאִירָה מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בָּעוֹלָם, וְלָכֵן גַּם כַּוָּנָתָם עַל פִּי הַסּוֹד עוֹלָה בְּקָנֶה אֶחָד.

עַל יְדֵי הַהוֹדָאָה וְהַהַלֵּל בַּחֲנֻכָּה – מִתְגַּלָּה הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל

וּבְיָמִים אֵלּוּ אֲשֶׁר הִנָּם יְמֵי הַלֵּל וְהוֹדָאָה - כִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם (הלכות חנוכה), וּבָהֶם מִתְגַּלָּה הֶאָרַת הַהוֹדָאָה וְהַהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִכֹּחָהּ מִתְגַּלָּה מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּליקו"מ (ב).

וְהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם מוֹדֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר הֵיטִיב עִמּוֹ בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, בְּכָךְ הוּא מְגַלֶּה שֶׁכָּל מָה שֶׁמִּתְרַחֵשׁ בָּעוֹלָם הוּא רַק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַדּוֹ. וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא מְאַחֵד בֵּין כָּל הַפְּרָטִים שֶׁיֶּשְׁנָם בָּעוֹלָם, כִּי הוּא מְגַלֶּה שֶׁכֻּלָּם רַק מִכֹּחוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ הוּא מְגַלֶּה אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת בָּעוֹלָם - כִּי כַּאֲשֶׁר מִתְגַּלָּה הֶאָרָה זוֹ בָּעוֹלָם - הִיא גּוֹרֶמֶת לְאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל - כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בִּתְפִלַּת מִנְחָה בְּשַׁבָּת: "אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ".

זֹאת וָעוֹד - כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי הַהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מְגַלֶּה הָאָדָם אֶת הֶאָרַת הַנְּשָׁמָה שֶׁבְּקִרְבּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁכָּל מַהוּתָהּ הַפְּנִימִית שֶׁל מִדַּת הַהוֹדָאָה הִיא מִצַּד הַנְּשָׁמָה שֶׁבְּקִרְבּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים קנ): **"כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ"**. וְהִנֵּה מִצַּד הַנְּשָׁמוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים תָּמִיד יַחְדָּו, כִּי בְּשָׁרְשָׁם הֵם נְשָׁמָה אַחַת גְּדוֹלָה, וְלָכֵן בִּימֵי הַחֲנֻכָּה

שֶׁהֵם יְמֵי הוֹדָאָה וְהַלֵּל, מִתְגַּלָּה מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל.

עַל יְדֵי הַהַלֵּל וְהַהוֹדָאָה שֶׁל חֲנֻכָּה – מְתַקְּנִים חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע

וְכָתַב הָרה"ק רַבִּי חֲנוֹךְ הֶעְנִיךְ מִפְּעלִץ זִיעָ"א בַּעַל הַ"שִּׁפְתֵי צַדִּיק", שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בַּאֲמִירַת הַהַלֵּל שֶׁל יְמוֹת הַחֲנֻכָּה לִדְחוֹת אֶת חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע מֵהָאָדָם, וְעַל יְדֵי כָּךְ יֵשׁ בְּכֹחַ הָאָדָם לְהִנָּצֵל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ מִדִּבָּרִים בְּטֵלִים וְלָשׁוֹן הָרָע, **וְזֹאת כַּאֲשֶׁר יִקְבַּע בְּנַפְשׁוֹ בְּיָמִים אֵלּוּ לְהִנָּצֵל מֵחֵטְא זֶה, בְּכֹחַ זֶה יִזְכֶּה לְהִנָּצֵל מֵחֵטְא לָשׁוֹן הָרָע בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ**, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

הַסְּבִיבוֹן מְרַמֵּז עַל הִתְאַחֲדוּת יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָעוֹלָם

וְלָכֵן כָּל מִנְהֲגֵי וְעִנְיְנֵי חֲנֻכָּה, בָּאִים לְרַמֵּז עַל הֶאָרַת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת הַמִּתְגַּלָּה וּבָאָה בְּיָמִים אֵלּוּ.

הָחֵל מִמִּנְהַג הַסְּבִיבוֹן - הֶעָשׂוּי בְּאֹפֶן שֶׁהוּא מְרֻבָּע מֵאַרְבַּע פִּנּוֹת לְמַעְלָה, הַמְרַמֵּז עַל עַם יִשְׂרָאֵל הַמְפֻזָּרִים בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, וְהוּא עוֹמֵד כַּאֲשֶׁר מְסוֹבְבִים אוֹתוֹ עַל שְׁפִיץ אֶחָד לְמַטָּה, לְרַמֵּז שֶׁכָּל קִיּוּמוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא רַק עַל מִדַּת הָאַחְדוּת, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר עוֹזְבִים אֶת חֹד הַסְּבִיבוֹן, כָּל אַרְבַּע פִּנּוֹתָיו נוֹפְלוֹת לָאָרֶץ, לְרַמֵּז שֶׁכַּאֲשֶׁר מִתְקַלְקֶלֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, אֵין לָהֶם שׁוּם אֲחִיזָה וְקִיּוּם, חַס וְשָׁלוֹם.

הַסִּבִּיבוֹן מְרַמֵּז שֶׁחֲבֵרוֹ לֹא עָשָׂה לוֹ מְאוּמָה

רֶמֶז נוֹסָף יֶשְׁנוֹ בַּסִּבִּיבוֹן אֲשֶׁר מִסְתּוֹבֵב מִלְּמַעְלָה, וְהוּא שֶׁכָּל מָה שֶׁקּוֹרֶה וּמִתְרַחֵשׁ עִם הָאָדָם הַכֹּל מִסְתּוֹבֵב וּבָא לוֹ מִלְּמַעְלָה עַל יְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְעַל יְדֵי שֶׁיִּזְכֹּר זֹאת תָּמִיד יִנָּצֵל מִמַּחְלֹקֶת וְשִׂנְאַת חִנָּם עַל חֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁחֲבֵרוֹ שֶׁהֵרַע וְהֵצַר לוֹ הָיָה רַק שָׁלִיחַ לְמָה שֶׁנִּגְזַר עָלָיו מִלְּמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה אֶלָּא אִם כֵּן מַכְרִיזִין עָלָיו מִלְּמַעְלָה, וְלָכֵן אֵין לוֹ לָאָדָם לְהַקְפִּיד וְלִכְעֹס עַל חֲבֵרוֹ כְּלָל, אֶלָּא יְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וְיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה.

וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם זוֹכֵר שֶׁהַכֹּל תָּמִיד מִסְתּוֹבֵב מִלְּמַעְלָה, הוּא נִצָּל תָּמִיד מִמִּדַּת שִׂנְאַת הַחִנָּם וּמִמַּחְלֹקֶת, וְזֶה הַמֶּסֶר שֶׁרָמוּז בְּמִשְׂחַק הַסִּבִּיבוֹן, שֶׁנָּהֲגוּ יִשְׂרָאֵל לְשַׂחֵק בּוֹ בְּיָמִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ.

הַסְּפְגָנִיָּה – סְפוּגָה בְּשֶׁמֶן הַמְסַמֵּל אַחְדוּת

מִנְהַג הַסְּפְגָנִיּוֹת בְּשֶׁמֶן, בָּא אַף הוּא לְרַמֵּז עַל מִדַּת הָאַחְדוּת, כִּי הַשֶּׁמֶן מְסַמֵּל אֶת הָאַחְדוּת - כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מוֹהַרְנָ"ת (ליקו"ה כלי היין), כְּמוֹ שֶׁרָמוּז בַּפָּסוּק **"יְהִי רְצוּי אָחָיו וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ"**, וְכֵן אָמְרוּ חֲזַ"ל עַל הַפָּסוּק **"וְחֹבֵל עַל מִפְּנֵי שָׁמֶן", וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י חֹבֵל עָלוֹ שֶׁל סַנְחֵרִיב מִפְּנֵי חִזְקִיָּהוּ שֶׁהָיָה נוֹחַ לְדוֹרוֹ כְּשֶׁמֶן.**

זֹאת וָעוֹד, הַסְּפְגָנִיָּה הַסְּפוּגָה בְּשֶׁמֶן מְרַמֶּזֶת עַל כָּךְ שֶׁכָּל יְהוּדִי סָפוּג בְּשֶׁמֶן מִשְׂחַת קֹדֶשׁ הַמְרַמֵּז עַל דַּעַת, וְכָל יְהוּדִי בִּפְנִימִיּוּתוֹ הֲרֵי הוּא מָלֵא בְּדַעַת וְאַהֲבַת הַשֵּׁם.

הַסְּפְּגָנִיָּה – רֶמֶז לַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה שֶׁל כָּל אֶחָד

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז אֶפְשָׁר לְרַמֵּז וְלוֹמַר, שֶׁהַסְּפְּגָנִיָּה אַף עַל פִּי שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה כֻּלָּהּ מִבָּצֵק יָבֵשׁ שֶׁלִּפְעָמִים טַעְמוֹ טָפֵל, אָמְנָם בְּתוֹכָהּ נִמְצֵאת רִבָּה הַמְתוּקָה לְכָל טוֹעֲמֶיהָ, וְכֵן הוּא כָּל יְהוּדִי שֶׁאַף אִם לִפְעָמִים הוּא נִרְאֶה בְּחִיצוֹנִיּוּתוֹ יָבֵשׁ וְטָפֵל, לְלֹא שׁוּם לַחְלוּחִית שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם וּקְדֻשָּׁה, אֲבָל מִשֶּׁתִּפְתְּחֵנוּ תִּתְגַּלֶּה פְּנִימִיּוּתוֹ, שֶׁנִּמְצֵאת שָׁם נְקֻדָּתוֹ הַטּוֹבָה שֶׁכֻּלּוֹ מְתִיקוּת וּרְצוֹנוֹת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְלֹא שִׁעוּר וָעֵרֶךְ, וְזֶה הָרֶמֶז בְּמַאֲכַל הַסְּפְּגָנִיָּה בַּחֲנֻכָּה, שֶׁיִּסְתַּכֵּל הָאָדָם עַל פְּנִימִיּוּתוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי, וְעַל הַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה שֶׁנִּמְצֵאת בְּכָל יְהוּדִי וִיהוּדִי.

מַאֲכְלֵי חָלָב – הִתְעַלּוּת הַנִּיצוֹצוֹת

וְכֵן מַאֲכְלֵי הֶחָלָב - שֶׁנָּהֲגוּ יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל בַּחֲנֻכָּה, מְרַמְּזִים וּבָאִים עַל מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבְּמַאֲכְלֵי חָלָב יֶשְׁנָם נִיצוֹצוֹת נְמוּכִים בְּיוֹתֵר כֵּיוָן שֶׁהֵם נִמְשָׁכִים וּבָאִים מִבְּחִינָה נְמוּכָה מְאֹד, וְלָכֵן יֵשׁ שֶׁנּוֹהֲגִים לֹא לְאָכְלָם בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ. אֲבָל בַּחֲנֻכָּה יֶשְׁנָהּ עֲלִיָּה אַף לַנְּמוּכִים וְלַיְרוּדִים, כִּי מִתְגַּלָּה נְקֻדָּתָם הַטּוֹבָה - וְלָכֵן אוֹכְלִים כָּל יִשְׂרָאֵל מַאֲכְלֵי חָלָב בַּחֲנֻכָּה, לְרַמֵּז שֶׁאַף לַנִּיצוֹצוֹת הַנְּמוּכִים בְּיוֹתֵר יֶשְׁנָהּ עֲלִיָּה בְּיָמִים אֵלּוּ.

מַאֲכְלֵי חָלָב – שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר

זֹאת וָעוֹד כָּתַב מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א, שֶׁמַּאֲכְלֵי חָלָב מְסַמְּלִים אֶת

שְׁלֵמוּת תִּקּוּן הַדִּבּוּר, כַּמּוּבָא בְּלִיקּוּ"מ (כט), כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'דָּם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב', וְלָזֶה זוֹכִים יִשְׂרָאֵל בִּימֵי חֲנֻכָּה שֶׁבָּהֶם זוֹכִים לְתִקּוּן כָּל דִּבּוּרֵי הַלָּשׁוֹן הָרָע שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, עַל יְדֵי הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה וַאֲמִירַת הַהַלֵּל, שֶׁעַל יָדָם מְתַקְּנִים יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַדִּבּוּרִים הַפְּגוּמִים שֶׁדִּבְּרוּ כָּל הַשָּׁנָה, וּמְקַבְּלִים כֹּחַ לִזָּהֵר מִלְּשׁוֹן הָרָע וּמַחְלֹקֶת כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְעַל זֶה מְרַמְּזִים מַאֲכְלֵי הֶחָלָב שֶׁאוֹכְלִים בְּיָמִים אֵלּוּ.

הֶחָלָב אֵינוֹ מִתְקַלְקֵל בִּשְׁהִיָּתוֹ אֶלָּא מִשְּׁתַּבֵּחַ יוֹתֵר

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז יֵשׁ לְרַמֵּז בְּמַאֲכְלֵי הֶחָלָב, שֶׁטִּבְעָם שֶׁאַף שֶׁהֵם שׁוֹהִים הַרְבֵּה וְחוֹשֵׁב הָאָדָם שֶׁהֶחָלָב הִתְקַלְקֵל, בְּכָל זֹאת הֶחָלָב אֵינוֹ מַחְמִיץ וּמִתְקַלְקֵל, אֶלָּא נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ מַאֲכָל מְשֻׁבָּח וְטוֹב יוֹתֵר כְּחֶמְאָה, לֶבֶן וְכַדּוֹמֶה. וְזֶה מְרַמֵּז שֶׁאַף כַּאֲשֶׁר חוֹשְׁבִים עַל יְהוּדִי שֶׁהוּא הִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי וְאֵין לוֹ תַּקָּנָה, יֵשׁ עִנְיָן שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וּבַסּוֹף בְּוַדַּאי יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַד שֶׁיִּתְהַפְּכוּ כָּל יְרִידוֹתָיו לַעֲלִיּוֹת וְהָעֲוֹנוֹת לִזְכֻיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל עַל הָעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה.

צְדָקָה וּדְמֵי חֲנֻכָּה – לְרַמֵּז עַל הַשָּׁלוֹם

וְכָתַב בַּעַל אָרֶץ צְבִי אָב"ד קוֹזְגִ'לוֹב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן (מועדים עמוד קסג) שֶׁבִּימֵי חֲנֻכָּה יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן נוֹהֲגִים יִשְׂרָאֵל בַּיָּמִים הָאֵלּוּ לְהַרְבּוֹת בִּנְתִינַת צְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם: נוֹהֲגִים לָתֵת לַנְּעָרִים הַמִּסְתּוֹבְבִים עַל הַפְּתָחִים מָעוֹת בַּחֲנֻכָּה, וְהוּא תִּקּוּן עָצוּם לְנֶפֶשׁ הָאָדָם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ

הַמְקַבְּלִים. וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁהַצְּדָקָה הִיא הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת הֶאָרַת הַשָּׁלוֹם הַמִּתְגַּלָּה בְּיָמִים אֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁעַל יָדָהּ מִתְגַּלָּה הֶאָרַת הַשָּׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (אבות) **'מִרַבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם'**.

וְלָכֵן נוֹהֲגִים בַּחֲנֻכָּה לָתֵת אַף לִנְעָרִים וִילָדִים הַמְבַקְּשִׁים צְדָקָה בְּיָמִים אֵלּוּ - שֶׁבָּהֶם מִתְגַּלָּה הֶאָרַת הָאַחְדוּת בָּעוֹלָם, וְזֹאת כְּדֵי לְהַרְבּוֹת בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בְּיָמִים אֵלּוּ.

מִנְהַג יְרוּשָׁלַיִם לְהַרְבּוֹת בִּסְעוּדוֹת שֶׁל שָׁלוֹם בַּחֲנֻכָּה

וּבְסֵפֶר הַתּוֹדָעָה (חנוכה) כָּתַב, שֶׁיֵּשׁ מִנְהָג בִּקְהִלּוֹת סְפָרַד שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁעוֹרְכִים סְעוּדוֹת בְּצַוְתָּא בִּימֵי הַחֲנֻכָּה, וְכָל מִי שֶׁנָּפַל רִיב בֵּינוֹ וּבֵין חֲבֵרוֹ וּבֵין אִשָּׁה לִרְעוּתָהּ בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנָה, מִתְפַּיְּסִים בִּסְעוּדוֹת אֵלֶּה.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁיֵּשׁ קְצָת מִצְוָה בְּרִבּוּי הַסְּעוּדוֹת בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁבָּהֶם הָיְתָה חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ, כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תרע), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁגְּדוֹלָה לְגִימָה שֶׁאוֹכְלִים יַחְדָּו שֶׁהִיא מְקָרֶבֶת אֶת הַלְּבָבוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל, וְעַל יְדֵי הַסְּעוּדוֹת בְּיָמִים אֵלּוּ, יָבוֹאוּ יִשְׂרָאֵל לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, וְעַל יְדֵי זֶה הֵם יִתַּקְּנוּ אֶת הַחֵטְא וְהַפְּגָם שֶׁזִּמְּמוּ הַיְּוָנִים לַעֲשׂוֹת בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא חֵטְא הַפִּלּוּג וְהַמַּחְלֹקֶת, וְיִזְכּוּ לְהֶאָרַת הַשָּׁלוֹם שֶׁמִּתְגַּלִּית בְּיָמִים אֵלּוּ.

עַל יְדֵי הָאַחְדוּת זוֹכִים לְאוֹר הַתּוֹרָה

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (שבת כג) עַל הַפָּסוּק **"כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר"**, שֶׁכָּל הַזָּהִיר בְּנֵר זוֹכֶה לְבָנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וּבֵאֵר בַּסֵּפֶר

טוּר בָּרֶקֶת - לְאַחַד הַקַּדְמוֹנִים - שֶׁאִם הָאָדָם בְּעַצְמוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הֲרֵי הוּא זוֹכֶה בְּעַצְמוֹ לְקִנְיַן הַתּוֹרָה מִכֹּחַ הֶאָרַת הַנֵּרוֹת, וְרַק אִם אֵינוֹ בַּר הָכִי, הֲרֵי הַכֹּחַ הַזֶּה עוֹבֵר לְבָנָיו אַחֲרָיו.

וְהַהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי חֲטָאֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע וְשִׂנְאַת חִנָּם, הָאָדָם מְאַבֵּד אֶת הַחֵשֶׁק וְהָאַהֲבָה לְלִמּוּד הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הָרה"ק רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א (שיחות הר"ן צא) לְאֶחָד שֶׁהִתְאוֹנֵן לְפָנָיו שֶׁאֵין לוֹ חֵשֶׁק לְלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְאָמַר לוֹ שֶׁיַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה עַל חֵטְא לָשׁוֹן הָרָע, מִפְּנֵי שֶׁבַּתּוֹרָה יֶשְׁנָם שִׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת, וּבְיִשְׂרָאֵל יֶשְׁנָם שִׁשִּׁים רִבּוֹא נְפָשׁוֹת, וְכָל אוֹת בַּתּוֹרָה מְכֻוָּנֶת כְּנֶגֶד אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל.

וְהָאָדָם שֶׁשּׁוֹנֵא אֶת חֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁמְּדַבֵּר עָלָיו לָשׁוֹן הָרָע, הֲרֵי הוּא מוֹחֵק וּפוֹגֵם בָּאוֹת הַזּוֹ שֶׁבַּתּוֹרָה, וְלָכֵן סֵפֶר הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ פָּסוּל, כִּי סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּמְחֲקָה בּוֹ אוֹת אַחַת הֲרֵי הוּא פָּסוּל.

וְהִנֵּה בַּחֲנֻכָּה שֶׁבּוֹ נִתְקָנִים כָּל חֲטָאֵי הַלָּשׁוֹן הָרָע עַל יְדֵי הַדְּלָקַת הַנֵּרוֹת - אֲזַי כָּל אֶחָד כְּפִי זְהִירוּתוֹ וְדִקְדּוּקוֹ בְּהַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, כָּךְ יִזְכֶּה לְהֶאָרַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמִּתַּקֵּן הָאָדָם חֵטְא זֶה שֶׁל לָשׁוֹן הָרָע הוּא זוֹכֶה לְאַהֲבַת הַתּוֹרָה.

וְעַל יְדֵי אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל זוֹכֶה הָאָדָם לְאַהֲבַת הַתּוֹרָה, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (אחרי עג) שֶׁאוֹרָיְתָא וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד הֵם. וְעַל כֵּן יָמִים אֵלּוּ שֶׁבָּהֶם נִמְשֶׁכֶת הֶאָרַת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדּוּת עַל יְדֵי הַדְּלָקַת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה, הִנָּם מְסֻגָּלִים לִזְכּוֹת לְקִנְיַן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְלָכֵן מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁבָּהֶם רָצוּ הַיְּוָנִים לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ, יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְיָמִים אֵלּוּ הִנָּם סְגֻלָּה רַבָּה לִזְכּוֹת לְקִנְיַן תּוֹרָה, וְלִפְתִיחַת הַלֵּב בַּתּוֹרָה.

וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה זוֹכֶה הָאָדָם לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם", וְאוֹרַיְתָא וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד הֵם. וּכְכָל שֶׁיַּרְבֶּה הָאָדָם בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בַּחֲנֻכָּה, כָּךְ יִזְכֶּה לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם כְּלָלִיּוּת עַם יִשְׂרָאֵל.

מַדּוּעַ קוֹרְאִים בַּחֲנֻכָּה אֶת קָרְבְּנוֹת הַנְּשִׂיאִים

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁקּוֹרְאִים בַּחֲנֻכָּה אֶת הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיבוּ הַנְּשִׂיאִים בַּחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ, כְּדֵי לְרַמֵּז עַל מִדַּת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם בִּבְנִיַּת הַמִּשְׁכָּן, אֲשֶׁר הִיא הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת הָאָרַת הַמִּשְׁכָּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל, שֶׁהַנְּשִׂיאִים הֵבִיאוּ רַק שֵׁשׁ עֲגָלוֹת, כַּאֲשֶׁר כָּל שְׁנֵי נְשִׂיאִים לָקְחוּ בְּיַחַד עֲגָלָה אַחַת שֶׁל הַמִּשְׁכָּן, וְזֹאת כְּדֵי לְהַגְבִּיר אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם, מִפְּנֵי שֶׁכָּל בִּנְיַן הַמִּשְׁכָּן הִנּוֹ תָּלוּי וְעוֹמֵד רַק עַל מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר רַק עַל יְדֵי כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹכֵן בֵּינֵיהֶם.

הָאָרַת הַמִּשְׁכָּן בַּחֲנֻכָּה

וְהַהָאָרָה הַזּוֹ שֶׁל הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בִּבְנִיַּת הַמִּשְׁכָּן, מִתְחַדֶּשֶׁת וּבָאָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה בְּחַג הַחֲנֻכָּה, הַמְסֻגָּל לְהִשְׁתַּלֵּם וְלִקְנוֹת בְּנַפְשׁוֹ אֶת מִדָּה זוֹ, וְלָכֵן חַג הַחֲנֻכָּה מְסֻגָּל לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם. וּבְיָמִים אֵלּוּ קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה אֶת פָּרָשַׁת י"ב הַנְּשִׂיאִים שֶׁהִקְרִיבוּ אֶת קָרְבָּנָם לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ, לְרַמֵּז שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ יֵשׁ לְהִתְאַחֵד עִם כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וּלְתַקֵּן אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת שֶׁנִּתְקַנֶּת בְּכָל שָׁנָה בְּיָמִים אֵלּוּ. (ליקוטי הלכות כלאי בהמה ד)

מַדּוּעַ נִקְרָא יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֲנֻכָּה "זֹאת חֲנֻכָּה"

וּמִפְּנֵי כָּךְ בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֲנֻכָּה הַנִּקְרָא "זֹאת חֲנֻכָּה", קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה עַל מְנַשֶּׁה וּבַיּוֹם שֶׁלְּפָנָיו קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה עַל אֶפְרַיִם, שֶׁהִקְרִיבוּ אֶת קָרְבָּנָם לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁמְּנַשֶּׁה לֹא קִנֵּא בְּאֶפְרַיִם אַף עַל פִּי שֶׁהוּא הָיָה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, כַּאֲשֶׁר יַעֲקֹב הִקְדִּים אֶת בִּרְכָתוֹ אֵלָיו, אֶלָּא אַדְּרַבָּה שָׂמַח בְּכָךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַלְשֵׁיךְ הַקָּדוֹשׁ (פרשת ויחי).

וְקוֹרְאִים זֹאת לִפְנֵי "זֹאת חֲנֻכָּה", לְרַמֵּז שֶׁזֶּה הוּא עִקַּר עִנְיָנוֹ שֶׁל חֲנֻכָּה לְתַקֵּן אֶת חֵטְא הַמַּחֲלֹקֶת וְלִזְכּוֹת לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מְאֻחָדִים יַחְדָּו מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם.

וְלָכֵן הוּא נִקְרָא 'זֹאת חֲנֻכָּה' לְרַמֵּז שֶׁזֶּה עִקַּר עִנְיָנוֹ שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁבּוֹ נִמְשָׁךְ הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, וּבָזֶה מְתַקְּנִים אֶת חֵטְא הַמַּחֲלֹקֶת עַל יְדֵי הֶאָרַת הַשָּׁלוֹם שֶׁמִּתְגַּלָּה בּוֹ.

עַל יְדֵי הַנֵּרוֹת זוֹכֶה לְיִשּׁוּב הַדַּעַת

וְעַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר לְבָאֵר, אֶת מָה שֶׁכָּתַב בַּעַל הַ"חַוּוֹת יָאִיר" זִיעָ"א, **שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לָשֶׁבֶת לְיַד נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה חֲצִי שָׁעָה, הוּא זוֹכֶה לְיִשּׁוּב הַדַּעַת כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.** וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא עַל פִּי מָה שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (דעת ז) **שֶׁעַל יְדֵי מַחֲלֹקֶת אֵין לָאָדָם יִשּׁוּב הַדַּעַת,** וְעַל יְדֵי שָׁלוֹם וְאַחְדוּת זוֹכֶה הָאָדָם לְיִשּׁוּב הַדַּעַת. וְלָכֵן עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יוֹשֵׁב לְיַד הַנֵּרוֹת וּמְקַבֵּל אֶת הֶאָרַת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה שֶׁמְּבִיאִים וּמְאִירִים אֶת הֶאָרַת הָאַחְדוּת - עַל יְדֵי זֶה הוּא זוֹכֶה

לְשָׁלוֹם, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא זוֹכֶה לִישׁוּב הַדַּעַת כָּל הַשָּׁנָה, כִּי עַל יָדָהּ הוּא נִצָּל מִמַּחְלֹקֶת כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

בְּכָל יְהוּדִי יֵשׁ כַּדְּ שֶׁמֶן טָהוֹר

וְלָכֵן מָצְאוּ הַכֹּהֲנִים דַּוְקָא פַּדְּ קָטָן שֶׁל שֶׁמֶן טָהוֹר, לְרַמֵּז עַל כָּךְ שֶׁתָּמִיד יֶשְׁנָהּ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נְקֻדָּה שֶׁל אַחְדוּת וְשֶׁל שָׁלוֹם הַמִּתְגַּלָּה לִפְעָמִים, כְּגוֹן בִּשְׁעַת צָרָה אֲשֶׁר בָּהּ תָּמִיד מִתְאַחֲדִים יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ בִּימֵי הַחֲנֻכָּה שֶׁהִתְגַּלָּה דָּבָר זֶה בִּשְׁעַת הַמִּלְחָמָה עִם הַיְוָנִים, וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁיִּתְבּוֹנְנוּ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָךְ, יִזְכּוּ לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

עַל יְדֵי הַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה זוֹכִים לְאוֹר הַהוֹדָאָה

כָּתַב הָרה"ק רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (יד ונד) שֶׁעַל יְדֵי הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה מִתְבַּטְּלִים כָּל הַמַּחְלוֹקוֹת וְדִבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע וּמִתְגַּלֶּה שָׁלוֹם רַב בָּעוֹלָם. וְאֶפְשָׁר לְבָאֵר שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ הוּא מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע מִתְלַבְּשִׁים הַמְקַטְרְגִים וְהַקְּלִפּוֹת עַל נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הָאָדָם, רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְהֵם הַמּוֹנְעִים אֶת אוֹרָהּ שֶׁל נִשְׁמָתוֹ לְהִתְגַּלּוֹת וּלְהָאִיר הַחוּצָה (כמבואר בליקו"מ לח). וְכֵיוָן שֶׁעִקַּר אוֹרָהּ וַעֲבוֹדָתָהּ שֶׁל הַנְּשָׁמָה - הוּא הַהוֹדָאָה וְהַהַלֵּל - כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים קנ) "כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל קָהּ הַלְלוּיָהּ", לָכֵן עַל יְדֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע אֵין הָאָדָם יָכוֹל לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מוֹדֶה וּמְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַף עַל פִּי שֶׁדָּבָר זֶה קָשֶׁה לוֹ מֵחֲמַת הַקְּלִפּוֹת שֶׁהִתְגַּבְּרוּ עָלָיו, עַל יְדֵי כָּךְ

הוּא מַכְנִיעָם וּמַשְׁפִּילָם, וּמְגַלֶּה אֶת אוֹרָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל נִשְׁמָתוֹ - כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל הַ"חוֹבַת הַלְּבָבוֹת" שֶׁאַחַר הַפְּעֻלּוֹת נִמְשָׁכִים הַלְּבָבוֹת.

וְהִנֵּה מוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁמַּעֲשֵׂה הַדְלָקַת הַנֵּר בַּחֲנֻכָּה, הוּא פְּעֻלַּת הַהוֹדָאָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר שֶׁיֵּשׁ בְּמַעֲשֶׂה וּבְפֹעַל, כֵּיוָן שֶׁכָּל הַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה הִיא כְּדֵי לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ וּלְפַרְסְמָם לְכָל יִשְׂרָאֵל. וּמִפְּנֵי כָּךְ פְּעֻלָּה זוֹ מְתַקֶּנֶת אֶת כָּל הַדִּבּוּרִים הַפְּגוּמִים שֶׁל הָאָדָם, וּמִמֵּילָא מִתְבַּטְּלִים כָּל הַמַּחְלוֹקוֹת וְהַלָּשׁוֹן הָרָע. וְלָכֵן יָמִים אֵלּוּ הֵם יְמֵי הוֹדָאָה וְהַלֵּל, כִּי נִתְקָנִים בָּהֶם כָּל דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, וְעַל יְדֵי כָּךְ נִפְתָּח בָּהֶם אוֹר הַהוֹדָאָה וְהַהַלֵּל.

זֹאת וָעוֹד, בְּהַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה כָּל יְהוּדִי זוֹכֶה לְהַשְׂרָאַת הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת (השכמת הבוקר א), וְאֵלּוּ עַל יְדֵי דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע מִסְתַּלֶּקֶת הַשְּׁכִינָה מֵהָאָדָם, כַּמּוּבָא בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (לשון הרע טז). וְלָכֵן הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת הַמַּמְשִׁיכָה בַּחֲזָרָה אֶת הַשְׂרָאַת הַשְּׁכִינָה לְבֵיתוֹ שֶׁל הָאָדָם, הִיא הַתִּקּוּן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר לְדִבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע וּמַחְלֹקֶת.

מַדּוּעַ פָּרָשַׁת מִקֵּץ חָלָה תָּמִיד בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה

וּמוּבָא עוֹד בַּסְּפָרִים, שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ פָּרָשַׁת מִקֵּץ תָּמִיד חָלָה בְּתוֹךְ יְמוֹת הַחֲנֻכָּה, כִּי בָּהּ מוּבָא כָּל עִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק וְהָאַחִים, לְרַמֵּז שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בְּיָמִים אֵלּוּ לְתַקֵּן אֶת הַחֵטְא הַקַּדְמוֹן שֶׁל מְכִירַת יוֹסֵף וְכָל הַמַּחֲלֹקֶת וְשִׂנְאַת הַחִנָּם, עַל יְדֵי שְׁתֵּי הַמִּצְוֹוֹת שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁהֵן הַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה וַאֲמִירַת הַהַלֵּל הַשָּׁלֵם בִּימוֹת

הַחֲנֻכָּה, שֶׁעַל יְדֵי שִׁתֵּיהֶן נִתְקָנִים כָּל דִּבּוּרֵי הַלָּשׁוֹן הָרָע, וְנִמְשֶׁכֶת הָאָרַת הָאַחְדּוּת לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל.

גַּם חֲנֻכָּה תִּקּוּן לְחֵטְא מְכִירַת יוֹסֵף

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֵר מָרָן הַחָתָם סוֹפֵר זִיעָ"א (דרשות דף סד), מַדּוּעַ רַק בְּמִצְוַת נֵר חֲנֻכָּה אָמְרוּ חֲזַ"ל (שבת כב) שֶׁיֵּשׁ לְהָנִיחַ אֶת הַמִּזּוּזָה בְּיָמִין וְנֵר חֲנֻכָּה בִּשְׂמֹאל, וְלֹא אָמְרוּ בְּשׁוּם מִצְוָה אַחֶרֶת דָּבָר זֶה, כְּגוֹן סֵפֶר תּוֹרָה בְּיָמִין וְכַדּוֹמֶה. וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא מִשּׁוּם שֶׁמּוּבָא שֶׁדַּוְקָא הַחַשְׁמוֹנָאִים שֶׁהָיוּ מִשֵּׁבֶט לֵוִי נִלְחֲמוּ נֶגֶד הַיְוָנִים וְנִצְּחוּם, מִפְּנֵי שֶׁשֵּׁבֶט לֵוִי הָיָה צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת חֵטְא מְכִירַת יוֹסֵף שֶׁנַּעֲשָׂה עַל יְדֵי לֵוִי. וּכְדֵי לְתַקֵּן זֹאת נִלְחֲמוּ הֵם בַּיְוָנִים, וְעַל יְדֵי כָּךְ נִצְּלוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּת יָוָן, עַל יְדֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים שֶׁהָיוּ מִשֵּׁבֶט לֵוִי, וּבְכָךְ תִּקְּנוּ אֶת חֵטְא מְכִירַת יוֹסֵף, שֶׁגָּרַם לְכָל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת בְּגָלוּת מִצְרַיִם.

וְרֶמֶז יֵשׁ לְכָךְ בְּמִצְוַת מְזוּזָה, שֶׁיַּחַד עִם שֵׁם הַחַג 'חֲנֻכָּה' וּשְׁתֵּי הַמִּצְוּוֹת, עוֹלֶה לְמִסְפַּר 156 כְּמִנְיַן הַשֵּׁם 'יוֹסֵף', וּכְמִנְיַן תֵּבַת 'קִנְאָה', עַל שֵׁם כָּךְ שֶׁקִּנְּאוּ בּוֹ אֶחָיו, לְרַמֵּז שֶׁכָּל מִצְוַת חֲנֻכָּה הִיא לְתַקֵּן אֶת חֵטְא מְכִירַת יוֹסֵף (עיי"ש שהאריך בזה עוד).

סוֹד הַשִּׁיר יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי

וְעַל פִּי זֶה בֵּאֲרוּ בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, אֶת הַפִּיּוּט שֶׁשָּׁרִים בִּימֵי חֲנֻכָּה: **"יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי, אַזַּי בִּימֵי חַשְׁמַנִּים וּפָרְצוּ חוֹמוֹת מִגְּדָלַי וְטִמְּאוּ כָּל הַשְּׁמָנִים"**. וְנִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה, מַדּוּעַ מַדְגִּישִׁים בַּשִּׁיר שֶׁהִתְקַבְּצוּ הַיְוָנִים לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִי גִּלָּה לָהֶם אֶת סוֹד זֶה שֶׁל הָאַחְדּוּת?

אֶלָּא מוּבָא, שֶׁכַּאֲשֶׁר עַם יִשְׂרָאֵל נֶחְלָשִׁים בְּאֵיזוֹ מִדָּה מְסֻיֶּמֶת, נוֹפֶלֶת מַעֲלָה זוֹ לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְהֵם נוֹטְלִים אוֹתָהּ. וְלָכֵן בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁהָיָה פֵּרוּד בְּעַם יִשְׂרָאֵל, לָקְחוּ הַיְּוָנִים אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת, וּבְכֹחָהּ רָצוּ לְנַצֵּחַ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם. וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכַּאֲשֶׁר הַחַשְׁמוֹנָאִים הִתְחַזְּקוּ בְּמִדָּה זֹאת וְהִתְאַחֲדוּ לִקְרִיאָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ זָקֵן שֶׁקָּרָא "מִי לַה' אֵלַי", יָצְאוּ בְּכֹחַ הָאַחְדוּת לַמִּלְחָמָה, וּבְכֹחָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת נִלְחֲמוּ בַּיְּוָנִים וְנִצְּחוּם.

וְלָכֵן אָנוּ שָׁרִים "יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי", לְרַמֵּז עַל מִדַּת הָאַחְדוּת שֶׁנִּטְלוּהָ הַיְּוָנִים, וּבְכֹחָהּ פָּרְצוּ אֶת כָּל חוֹמוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְטִמְּאוּ אֶת כָּל הַשְּׁמָנִים. וְאִלּוּ הַחַשְׁמוֹנָאִים שֶׁהִתְאַחֲדוּ בְּיָמִים אֵלּוּ, מִכֹּחָהּ שֶׁל מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם נִצְּחוּם בְּנִסִּים גְּדוֹלִים. וּמְיֻחָדִים יָמִים אֵלּוּ, אֲשֶׁר בָּהֶם טָמוּן כֹּחָם הַגָּדוֹל שֶׁל הַחַשְׁמוֹנָאִים שֶׁהִתְאַחֲדוּ בָּהֶם, אֲשֶׁר מִכֹּחָם יְכוֹלִים כָּל יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב וּלְהִתְאַחֵד בְּיָמִים אֵלּוּ בְּשָׁלוֹם וְאַהֲבָה, כַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה.

מַדּוּעַ לֹא מַזְכִּירִים בַּתְּפִלָּה אֶת נֵס הַמְּנוֹרָה

וְעַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים בֵּאֵר מוֹהַרְנַ"ת (הלכות שילוח הקן הלכה ה), מַדּוּעַ בַּאֲמִירַת עַל הַנִּסִּים שֶׁתִּקְּנוּ חֲזַ"ל לוֹמַר בַּחֲנֻכָּה, מַזְכִּירִים בְּעִקָּר אֶת הַחִיּוּב לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל בְּיָמִים אֵלּוּ, וְלֹא מַזְכִּירִים כְּלָל אֶת נֵס הַמְּנוֹרָה, שֶׁהוּא הָיָה הַנֵּס הָעִקָּרִי בַּחֲנֻכָּה. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי דִּבּוּרֵי הַהַלֵּל וְהַהוֹדָאָה מְתַקְּנִים אֶת חֵטְא דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, אֲשֶׁר רַק מִכֹּחָם שֶׁל דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע שֶׁדִּבְּרוּ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָם יָמִים, נִתְּנוּ כֹּחַ וְתוֹקֶף לְחָכְמַת יָוָן לְהִתְפַּשֵּׁט בְּעַם יִשְׂרָאֵל, כַּמְּבֹאָר בְּליקו"מ שֶׁדִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע מַגְבִּירִים בָּעוֹלָם אֶת הַכְּפִירוֹת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת, שֶׁהֵם חָכְמַת יָוָן. וְאִלּוּ עַל יְדֵי תְּפִלָּתָם שֶׁל מַתִּתְיָהוּ וּבָנָיו שֶׁהִרְבּוּ

אָז לְהִתְפַּלֵּל וְלִזְעֹק לְהַשֵּׁם לְהִנָּצֵל מֵהֶם, תִּקְּנוּ אֶת חֵטְא דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, וְעַל יְדֵי כָּךְ נִצְּחוּ אוֹתָם.

וְלָכֵן עִקַּר עֲבוֹדַת חֲנֻכָּה הִיא עֲבוֹדַת הַהוֹדָאָה, שֶׁהִיא הַתִּקּוּן לְחֵטְא דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע שֶׁגָּרְמוּ אֶת שִׁלִּיטָתָם שֶׁל יָוָן. וְזֶה הַטַּעַם שֶׁמַּזְכִּירִים בַּתְּפִלָּה אֶת הַחִיּוּב לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל בְּיָמִים אֵלּוּ, מִפְּנֵי שֶׁרַק מִכֹּחָהּ שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁתִּקְּנָה אֶת חֵטְא דִּבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע, נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיְּוָנִים בְּיָמִים אֵלּוּ.

מַדּוּעַ דַּוְקָא אֶת נֵר חֲנֻכָּה מַדְלִיקִים מִשְּׁמֹאל לַפֶּתַח

עַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר לְבָאֵר, מַדּוּעַ דַּוְקָא בְּמִצְוָה זוֹ שֶׁל הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, מָצָאנוּ שֶׁחַז"ל אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ לְהַדְלִיק כְּשֶׁמְּזוּזָה בְּיָמִין וְנֵר חֲנֻכָּה בִּשְׂמֹאל, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מָקֹף בְּמִצְוֹת.

וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁבְּמִצְוַת נֵר חֲנֻכָּה מִתְגַּלָּה מַהוּתָם וּנְקֻדָּתָם הַפְּנִימִית שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁאַף כַּאֲשֶׁר בְּמַעֲשֵׂיהֶם הֵם רְחוֹקִים מְאֹד, בִּפְנִימִיּוּתָם הֵם קְרוֹבִים תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְרוֹצִים אוֹתוֹ. וְלָכֵן בְּמִצְוָה זוֹ דַּוְקָא צִוּוּ חֲז"ל לַעֲשׂוֹתָהּ כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מְקֻפִּים בְּמִצְוֹת, מָה שֶׁלֹּא מָצָאנוּ בְּשׁוּם מִצְוָה אַחֶרֶת, וְזֹאת כְּדֵי לְרַמֵּז שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הִנָּם מְקֻפִּים תָּמִיד בְּמִצְוֹת, וְאַף הַיְּהוּדִי הָרָחוֹק בְּיוֹתֵר מָלֵא מִצְוֹת כְּרִמּוֹן וּמְקֻף תָּמִיד בְּמִצְוֹת. וְלָכֵן דַּוְקָא בְּמִצְוַת נֵר חֲנֻכָּה יֵשׁ לְהַדְלִיק דַּוְקָא לְאַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה וְדַוְקָא מִתַּחַת עֲשָׂרָה טְפָחִים, לְרַמֵּז שֶׁהָאוֹר שֶׁל חֲנֻכָּה יוֹרֵד אֲפִלּוּ לַנְּמוּכִים בְּיוֹתֵר, כִּי בּוֹ מִתְגַּלָּה הֶאָרַת נִשְׁמָתָם, וְלָכֵן דַּוְקָא אוֹתָהּ צִוּוּ חֲז"ל לַעֲשׂוֹת כְּשֶׁאָנוּ מְקֻפִּים בְּמִצְוַת מְזוּזָה וְצִיצִית.

כֵּיצַד הָאִירָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הָרַשָּׁע

וּכְמוֹ שֶׁמְּסֻפָּר עַל הַחוֹזֶה מִלֶּבְלִין זִיעָ"א, שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּאוּ תַּלְמִידָיו וְהִתְאוֹנְנוּ עַל אֵיזֶה רָשָׁע שֶׁמֵּצִיק לָהֶם תָּמִיד וּמַלְשִׁין עֲלֵיהֶם לַגּוֹיִים, הֵשִׁיב לָהֶם הַחוֹזֶה מִלֶּבְלִין, מַדּוּעַ אַתֶּם אוֹמְרִים לִי שֶׁהוּא רָשָׁע, וַהֲלֹא הוּא מֵאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְאוֹרוֹ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וּבֵרְרוּ וּמָצְאוּ שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהֵם בָּאוּ לַחוֹזֶה, הָיָה מַדְלִיק אוֹתוֹ אֶחָד נֵר חֲנֻכָּה, וּבְשָׁעָה שֶׁאָדָם מַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה מִתְגַּלֶּה אוֹרוֹ הַגָּדוֹל, כִּי בְּשָׁעָה זוֹ מֵאִיר אוֹרוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְהִתְעַלּוֹת מֵעַל כָּל הַבְּלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶה הַטַּעַם שֶׁבַּחֲנֻכָּה זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְאַחְדוּת, כִּי מִתְגַּלֶּה הָאוֹר שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, עַד שֶׁכֻּלָּם רוֹאִים וְחָשִׁים אֶת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל וְהֶעָצוּם.

כֵּיצַד נִכְנֶסֶת מְכִירַת יוֹסֵף בְּאֶמְצַע סוּגְיַת חֲנֻכָּה

וְעַל פִּי זֶה נִתָּן לְיַשֵּׁב אֶת הַשְּׁאֵלָה בָּהּ הִתְחַבְּטוּ הַמְּפָרְשִׁים, מַדּוּעַ בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת (דף נה) בַּסֻּגְיָא שֶׁמְּדַבֶּרֶת עַל כָּל הִלְכוֹת חֲנֻכָּה, עוֹבֶרֶת הַגְּמָרָא לְפֶתַע לַעֲסֹק בְּעִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁהִפִּילֻהוּ אֶחָיו לַבּוֹר וְכוּ'. וְהִקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים, כֵּיצַד נִכְנָס לְפֶתַע עִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק לַסֻּגְיָא שֶׁמְּדַבֶּרֶת עַל הִלְכוֹת חֲנֻכָּה?

וְעַל פִּי זֶה מְיֻשָּׁב הַדָּבָר הֵיטֵב, מִפְּנֵי שֶׁכָּל עִנְיָנוֹ שֶׁל חַג הַחֲנֻכָּה הוּא תִּקּוּן מִדַּת שִׂנְאַת חִנָּם, וְגָלוּת מִצְרַיִם אֲשֶׁר הִשְׁתַּלְשְׁלָה בַּעֲוֹן מְכִירַת יוֹסֵף הַצַּדִּיק, וְכֵיוָן שֶׁבַּחֲנֻכָּה מְתַקְּנִים דָּבָר זֶה, לָכֵן רוֹמְזִים חֲז"ל אֶת זֶה בְּסֻגְיָא זֹאת, בְּהָבִיאָם אֶת סִפּוּר הִשְׁתַּלְשְׁלוּת נְפִילָתוֹ

שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק לַבּוֹר, לְרַמֵּז שֶׁבִּימֵי הַחֲנֻכָּה אָנוּ מִתַּקְּנִים דָּבָר זֶה בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ.

חֲנֻכָּה מִלְּשׁוֹן הִתְחַדְּשׁוּת שֶׁעִקָּרָהּ עַל יְדֵי אַחְדּוּת

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁחַג זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם "חֲנֻכָּה", מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ יוֹרֶדֶת הָהֶאָרָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַשָּׁנָה, כִּי הוּא הַחַג הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה לְאַחַר הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים, וַחֲנֻכָּה הוּא מִלְּשׁוֹן הִתְחַדְּשׁוּת וְהַתְחָלָה חֲדָשָׁה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁיּוֹרֶדֶת בְּיָמִים אֵלּוּ לְיִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה עִקַּר הַהַתְחָלָה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם הִיא בְּמִדַּת הָאַחְדּוּת וְהַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּעַל שֵׁם טוֹב (כתר שם טוב קמב), שֶׁאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הִיא הַפֶּתַח וְהַשַּׁעַר לְהִכָּנֵס בּוֹ לְחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹקֵינוּ.

וְלָכֵן הָהֶאָרָה הָרִאשׁוֹנָה בַּשָּׁנָה הִיא הֶאָרַת הַחֲנֻכָּה, כְּדֵי שֶׁעַל יָדָהּ יִכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, עַל יְדֵי הֶאָרַת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדּוּת הַיּוֹרֶדֶת בְּיָמִים אֵלּוּ.

הִלְכוֹת חֲנֻכָּה מְרַמְּזוֹת עַל הָאַחְדּוּת

וְכָתַב בַּעַל הַשֶּׁפַע חַיִּים זִיעָ"א, שֶׁכַּאֲשֶׁר מִתְבּוֹנְנִים בְּהִלְכוֹת חֲנֻכָּה, אָנוּ רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הֲלָכוֹת וּמִנְהָגִים שֶׁאֵינָם מְצוּיִים בְּשׁוּם מִצְוָה אַחֶרֶת.

א. הָחֵל מִכָּךְ שֶׁבִּימֵי הַחֲנֻכָּה כַּאֲשֶׁר הָאָדָם לֹא הִדְלִיק נֵרוֹת וְהוּא **רוֹאֶה אֵצֶל חֲבֵרוֹ נֵרוֹת חֲנֻכָּה,** הוּא מְבָרֵךְ עַל כָּךְ, מָה שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּאַף מִצְוָה שֶׁהָאָדָם מְבָרֵךְ עַל זֶה שֶׁחֲבֵרוֹ קַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה.

ב. זֹאת וָעוֹד, לִכְאוֹרָה כֵּיצַד הוּא מְבָרֵךְ עַל הַנֵּרוֹת שֶׁל חֲבֵרוֹ, **וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁחֲבֵרוֹ הִדְלִיק בְּשֶׁמֶן שֶׁפָּסוּל** לְהַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה, כְּגוֹן שֶׁמֶן מָאוּס וְכַדּוֹמֶה, וְנִמְצָא בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה.

ג. וְכָךְ גַּם בַּחֲנֻכָּה מַדְלִיקִים אֶת הַנֵּרוֹת דַּוְקָא בַּחוּץ כְּדֵי לְפַרְסֵם אֶת הַנֵּס, מָה שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּשׁוּם מִצְוָה אַחֶרֶת, וְלִכְאוֹרָה כֵּיצַד אָנוּ לֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹא אֶחָד בַּחוּץ וְיַעֲשֶׂה מְלָאכָה לְאוֹר הַנֵּרוֹת, וְנִמְצָא שֶׁמִּי שֶׁהִדְלִיק עוֹבֵר עַל אִסּוּר שֶׁל **"לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל"**.

ד. כְּמוֹ כֵן בַּחֲנֻכָּה יֶשְׁנָם מִנְהָגִים שׁוֹנִים בְּהַדְלָקַת הַנֵּרוֹת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים מֵהַלָּאוֹ שֶׁל **"לֹא תִתְגֹּדְדוּ"** אַף כַּאֲשֶׁר כֻּלָּם מַדְלִיקִים בְּיַחַד בַּחוּץ.

ה. כְּמוֹ כֵן נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, שֶׁ**"כָּבְתָה אֵין זָקוּק לָהּ"**, כְּלוֹמַר שֶׁאַף כַּאֲשֶׁר כָּבוּ הַנֵּרוֹת מִיָּד לְאַחַר שֶׁהִדְלִיקָם, אֵינוֹ זָקוּק לְהַדְלִיקָם שׁוּב, מָה שֶׁלֹּא מָצוּי בְּשׁוּם מִצְוָה.

ו. זֹאת וָעוֹד, נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, שֶׁכָּל הַשְּׁמָנִים וְהַפְּתִילוֹת כְּשֵׁרִים לַחֲנֻכָּה, אֲפִלּוּ אֵלּוּ שֶׁפְּסוּלִים לְשַׁבָּת, וְלִכְאוֹרָה מַדּוּעַ לֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּרְאֶה הָאָדָם אֶת חֲבֵרוֹ מַדְלִיק בְּשֶׁמֶן פָּחוּת וְגָרוּעַ, כַּאֲשֶׁר אֶת הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב הוּא שׁוֹמֵר לַאֲכִילָה לוֹ וּלְבֵיתוֹ, **וְיָבוֹא מִשּׁוּם כָּךְ לִשְׂנֹאוֹתוֹ** וּלְהִסְתַּכֵּל עָלָיו בְּעַיִן רָעָה חַס וְשָׁלוֹם.

ז. כְּמוֹ כֵן יֶשְׁנָהּ שְׁאֵלָה הִלְכָתִית שֶׁדָּנוּ בָהּ הָאַחֲרוֹנִים, כֵּיצַד מֻתָּר לְשַׂחֵק בִּסְבִיבוֹן בַּחֲנֻכָּה, **הֲרֵי הוּא מַמָּשׁ כְּמִי שֶׁמְּשַׂחֵק בְּקֻבִּיָּא**, אֲשֶׁר אֲסָרוּהוּ חֲכָמִים, כֵּיוָן שֶׁהֵיכָן שֶׁנּוֹפֵל הַסְּבִיבוֹן הָאָדָם זוֹכֶה בְּכֶסֶף, וְלָכֵן הָיָה צָרִיךְ לֶאֱסֹר זֹאת מִדִּין מְשַׂחֵק בְּקֻבִּיָּא, כְּמוֹ שֶׁנִּפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (אורח חיים סימן שנג).

וּבֵאֵר בַּעַל הַשֶּׁפַע חַיִּים זַצַ"ל, שֶׁהַתֵּרוּץ וְהַהֶסְבֵּר לְכָל קֻשְׁיוֹת אֵלּוּ הוּא, שֶׁבִּימֵי הַחֲנֻכָּה נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה מִדַּת הָאַחְדּוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וּבוֹ מִסְתַּכְּלִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעַיִן טוֹבָה אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ, כִּי הֵם שְׁרוּיִים בְּשָׁלוֹם וְאַחְדּוּת אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ. וְלָכֵן נִפְסַק שֶׁכָּבְתָה אֵין זָקוּק לָהּ, כִּי הָאָדָם כָּל כָּךְ שָׂמֵחַ כַּאֲשֶׁר חֲבֵרוֹ מְקַיֵּם הַמִּצְוָה, עַד שֶׁזֶּה הָעִקָּר אֶצְלוֹ, וְאֵינוֹ זָקוּק לְהַדְלִיק שׁוּב בְּעַצְמוֹ.

וְרֶמֶז יֵשׁ בָּזֶה, שֶׁאַף כַּאֲשֶׁר הָאָדָם אֵינוֹ מַצְלִיחַ לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנוֹ בִּשְׁלֵמוּת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְרוֹאֶה שֶׁחֲבֵרוֹ כֵּן זָכָה לְכָךְ, יִשְׂמַח בָּזֶה כְּשֶׁחֲבֵרוֹ זוֹכֶה לָזֶה, וְלֹא יְקַנֵּא בּוֹ חָלִילָה, וְזֶה יָבִיא לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל.

תִּקּוּן הָעַיִן הַטּוֹבָה בַּחֲנֻכָּה

וּמִטַּעַם כָּךְ אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּרְאֶה הָאָדָם אֶת חֲבֵרוֹ מַדְלִיק בְּשֶׁמֶן גָּרוּעַ, וְיִכָּשֵׁל בְּשִׂנְאַת חִנָּם, כְּמוֹ כֵּן אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹא חֲבֵרוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ, וְכֵן אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁחֲבֵרוֹ הִדְלִיק בְּשֶׁמֶן וּפְתִילוֹת הַפְּסוּלִים לְנֵרוֹת חֲנֻכָּה, כִּי בַּחֲנֻכָּה זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לִשְׁלֵמוּת הָעַיִן הַטּוֹבָה עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְלָכֵן לֹא חָשְׁשׁוּ חַז"ל, שֶׁיָּבוֹא הָאָדָם לַחְשֹׁד אֶת חֲבֵרוֹ חָלִילָה, וְשֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל חֲבֵרוֹ בְּעַיִן רָעָה, כִּי בַּחֲנֻכָּה זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לִמְדַּת הַשָּׁלוֹם בִּשְׁלֵמוּת.

וְרֶמֶז יֵשׁ בָּזֶה, שֶׁמִּנֵּרוֹת חֲנֻכָּה יִלְמַד הָאָדָם כָּל הַשָּׁנָה לְהִסְתַּכֵּל עַל חֲבֵרוֹ בְּעַיִן טוֹבָה, שֶׁבְּוַדַּאי כָּל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם, וּבְוַדַּאי הוּא הִתְנַהֵג כַּשּׁוּרָה אַף כַּאֲשֶׁר אֵין נִרְאֶה הַדָּבָר כְּלַפֵּי חוּץ, אֶלָּא יָדוּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְאַחְדּוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁנִּפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תרע"ו), שֶׁבְּנֵר חֲנֻכָּה

כָּל הָרוֹאֶה אֶת הַנֵּרוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, בְּמִקְרֶה שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ נֵרוֹת לְהַדְלִיק בְּאוֹתוֹ לַיְלָה וְכֵן כַּאֲשֶׁר אֵין מוֹצִיאִים אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִתְעַלֶּה בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בִּימֵי הַחֲנֻכָּה, עַד שֶׁהוּא שָׂמֵחַ מְאֹד כַּאֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה שֶׁחֲבֵרוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה כְּאִלּוּ הוּא קַיֵּם זֹאת בְּעַצְמוֹ.

וְלָכֵן מַדְלִיקִים אֶת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה דַּוְקָא מִחוּץ לְבֵיתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁבַּחֲנֻכָּה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִתְעַלֶּה בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁכָּל רְצוֹנוֹ הוּא רַק לְפַרְסֵם לַחֲבֵרוֹ אֶת נִסֵּי הַשֵּׁם וְנִפְלְאוֹתָיו.

וּמִשּׁוּם כָּךְ בְּנֵרוֹת חֲנֻכָּה לֹא שַׁיָּךְ הַלָּאו שֶׁל 'לֹא תִתְגּוֹדְדוּ', כַּאֲשֶׁר כָּל אֶחָד מַדְלִיק בַּחוּץ לְפִי מִנְהָגוֹ, מִפְּנֵי שֶׁבְּיָמִים אֵלּוּ עַל יְדֵי הֶאָרַת הַחֲנֻכָּה, מִתְבַּטְּלוֹת כָּל הַמְּרִיבוֹת שֶׁיֶּשְׁנָן בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּבְוַדַּאי לֹא יִתְקוֹטְטוּ בֵּינֵיהֶם עַל שִׁנּוּיֵי הַמִּנְהָגִים.

וְעַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם (אורח חיים סימן שנג), שֶׁמֻּתָּר לְאָדָם לְשַׂחֵק בְּקֻבִּיָּא עִם בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ, וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם כְּשֶׁהֵם זוֹכִים בַּמִּשְׂחָק, וְאַדְרַבָּה הוּא שָׂמֵחַ בְּכָךְ, לָכֵן בַּחֲנֻכָּה שֶׁבּוֹ מְתַקְּנִים יִשְׂרָאֵל אֶת חֵטְא הַמַּחֲלֹקֶת, אֲשֶׁר בִּגְלָלוֹ שָׁלְטוּ הַיְּוָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִתְעַלִּים כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וּבְעַיִן טוֹבָה - כָּל אֶחָד שָׂמֵחַ כְּשֶׁחֲבֵרוֹ זוֹכֶה, וְלָכֵן מֻתָּר לְכָל יִשְׂרָאֵל לְשַׂחֵק בִּסְבִיבוֹן.

וְרֶמֶז יֵשׁ בַּהֲלָכוֹת אֵלֶּה לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, שֶׁמֵּהֶם יִלְמַד הָאָדָם לְהִתְאַחֵד תָּמִיד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל וְלִשְׂמֹחַ כַּאֲשֶׁר חֲבֵרוֹ מְקַיֵּם אֵיזוֹ מִצְוָה כְּאִלּוּ הוּא בְּעַצְמוֹ קִיְּמָהּ, וְכֵן לִזְכֹּר תָּמִיד לְהֵיטִיב עִם זוּלָתוֹ וּלְפַרְסֵם לְכָל יִשְׂרָאֵל אֶת תּוֹרַת הַשֵּׁם וּמִצְוֹתֶיהָ. כְּמוֹ כֵן מִזֶּה יִלְמַד הָאָדָם לֶאֱהֹב אֶת חֲבֵרוֹ וְלֹא לִשְׂנֹא אוֹתוֹ גַּם כַּאֲשֶׁר לַחֲבֵרוֹ יֶשְׁנָהּ

דֶּרֶךְ שׁוֹנָה בַּעֲבוֹדַת ה', וְיִזְכֹּר תָּמִיד שֶׁכָּל הַדְּרָכִים שָׁווֹת לְטוֹבָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הַכֹּל חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם, וְעַל יְדֵי כָּךְ יִהְיֶה תָּמִיד בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

הַהֲלָכָה בַּחֲנֻכָּה - כִּדְבְרֵי הֲבֵרוֹ

וְלָכֵן בְּהַדְלָקַת נֵרוֹת בִּימֵי הַחֲנֻכָּה, נוֹהֲגִים בְּנֵי עֵדוֹת הַמִּזְרָח כְּשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת, וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַבֵּית יוֹסֵף, שֶׁרַק הָאָב מַדְלִיק וּמוֹצִיא אֶת כָּל בְּנֵי הַבַּיִת יְדֵי חוֹבָה, וְאִלּוּ בְּנֵי אַשְׁכְּנַז נוֹהֲגִים כְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם, וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הָרָמָ"א, שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת מַדְלִיק (כמובא בשו"ע סימן תרעא בט"ז ובבאר היטב שתמהו על כך). וְזֶה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי כִּמְעַט בְּכָל אַרְבַּעַת חֶלְקֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כַּיָּדוּעַ, וְאַף בָּזֶה יֶשְׁנוֹ רֶמֶז עַל מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְגַּלָּה בִּשְׁלֵמוּת בִּימֵי הַחֲנֻכָּה, וְרֶמֶז יֵשׁ בָּהּ לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, שֶׁיִּתְאַחֵד הָאָדָם עִם כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם לְלֹא הֶבְדֵּל חָלִילָה, אֶלָּא יִזְכֹּר תָּמִיד שֶׁכֻּלָּנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נָחְנוּ וְכָל יִשְׂרָאֵל הִנָּם שִׁבְטֵי קָ-הּ, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת בִּשְׁלֵמוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל.

בְּאֵיזֶה הֲלָכוֹת כָּתַב הָרַמְבַּ"ם אֶת הַשִּׁיבוּת הַשָּׁלוֹם

דְּבַר פֶּלֶא צִינוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת, שֶׁהִנֵּה דַּרְכּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם בְּסִפְרוֹ "יָד הַחֲזָקָה" לְהוֹסִיף לִפְעָמִים בְּסִיּוּם הַפֶּרֶק הַהִלְכָתִי דִּבְרֵי אַגָּדָה הַמְעוֹרְרִים אֶת הַלֵּב לְקִיּוּם הַהֲלָכוֹת שֶׁבְּאוֹתוֹ פֶּרֶק, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּסִיּוּם הִלְכוֹת סֵפֶר תּוֹרָה וְכֵן בְּסִיּוּם הִלְכוֹת צִיצִית וְהִלְכוֹת שַׁבָּת וָעוֹד עַיֵּן שָׁם.

וְהִנֵּה בְּסִיּוּם הִלְכוֹת חֲנֻכָּה כָּתַב הָרַמְבַּ"ם: "גָּדוֹל הַשָּׁלוֹם שֶׁכָּל הַתּוֹרָה נִתְּנָה לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר: "דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם".

וּבְכָךְ יֶשְׁנוֹ רֶמֶז עַל הַקֶּשֶׁר הֶהָדוּק שֶׁיֶּשְׁנוֹ בֵּין מִדַּת הַשָּׁלוֹם לְנֵרוֹת הַחֲנֻכָּה, הָרוֹמְזִים עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, וְאוּלַי מִשּׁוּם כָּךְ בָּחַר הָרַמְבַּ"ם לְסַיֵּם אֶת הִלְכוֹת חֲנֻכָּה בַּחֲשִׁיבוּתָהּ שֶׁל מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת.

מַדּוּעַ נָפְלָה הַחֲנֻכִּיָּה בְּדֶרֶךְ מִסְתּוֹרִית

סִפֵּר לִי יְהוּדִי יָקָר, שֶׁבְּאַחַת הַשָּׁנִים בְּחַג הַחֲנֻכָּה, בְּמֶשֶׁךְ כַּמָּה יָמִים רְצוּפִים הַחֲנֻכִּיָּה שֶׁלּוֹ נָפְלָה לוֹ וְכָבְתָה בְּכָל יוֹם מִיָּד לְאַחַר הַדְלָקָתָהּ, כַּאֲשֶׁר זֹאת בְּכָל פַּעַם בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת, פַּעַם עַל יְדֵי אַחַד הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים, וּפַעַם אַחֶרֶת כְּשֶׁחוּטֵי צִיצִיּוֹתָיו הִסְתַּבְּכוּ בַּחֲנֻכִּיָּה כַּאֲשֶׁר עָבַר לְיָדָהּ לְלֹא כַּוָּנָה, וְכֵן בְּכָל פַּעַם בְּצוּרָה שׁוֹנָה.

כְּשֶׁהִתְבּוֹנֵן בְּכָךְ הֵבִין מִיָּד שֶׁלֹּא דָּבָר רֵיק הוּא, וּפִשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּמָצָא שֶׁהָיָה מְעֹרָב קְצָת בְּאֵיזוֹ מַחֲלֹקֶת כָּל שֶׁהִיא. וְהִנֵּה נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה מְסַמְּלִים אֶת הַשָּׁלוֹם כֵּיוָן שֶׁהֵם נִמְשָׁכִים מִכֹּחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁהָיָה אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, וְהֵבִין שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁכָּבוּ נֵרוֹתָיו בְּכָל פַּעַם בְּדֶרֶךְ פְּלִאִית אַחֶרֶת, אַף שֶׁהָיָה מַשְׁגִּיחַ עָלֶיהָ בְּכָל כֹּחוֹ שֶׁלֹּא תִּפֹּל, וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ מִיָּד שֶׁלֹּא לְהִתְעָרֵב יוֹתֵר כְּלָל בְּאוֹתָהּ מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבָה, וְאָכֵן מֵאוֹתוֹ יוֹם וְעַד סוֹף הַחֲנֻכָּה שָׁבָה הַחֲנֻכִּיָּה וְדָלְקָה כְּתָמִיד, וְשׁוּב נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה נֵרוֹת הַשָּׁלוֹם, שָׁבוּ וְהֵאִירוּ אֶת בֵּיתוֹ בְּאוֹרוֹ הַזַּךְ וְהַטָּהוֹר שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן.

פרק יא

בְּרִיתִי שָׁלוֹם

יְמֵי הַשּׁוֹבָבִי"ם

פרק יא

בְּרִיתִי שָׁלוֹם - יְמֵי הַשּׁוֹבָבִי"ם

יְמֵי הַשּׁוֹבָבִי"ם – תִּקּוּן הַשָּׁלוֹם

הִנֵּה כַּאֲשֶׁר הָאָדָם רוֹצֶה לִזְכּוֹת לְתִקּוּן נַפְשׁוֹ בִּשְׁלֵמוּת וּלְתַקֵּן אֶת כָּל אֲשֶׁר חָטָא כְּנֶגֶד בּוֹרְאוֹ וּבִפְרָט בִּפְגַם הַבְּרִית, עָלָיו לְסַגֵּף אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מִינֵי סִגּוּפִים וּלְעַנּוֹת בְּצוֹם נַפְשׁוֹ, כְּדֵי שֶׁבְּכָךְ יְכֻפַּר לוֹ כָּל מָה שֶׁחָטָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָאֲרִיז"ל וְעוֹד צַדִּיקִים. אָמְנָם יֶשְׁנָם דְּרָכִים אֲשֶׁר עַל יָדָם מִתַּקֵּן הָאָדָם אֶת אֲשֶׁר כָּל חָטָא בְּשָׁרְשֵׁי הַדְּבָרִים וּבִפְנִימִיּוּתָם, וְעַל יָדָם הוּא זוֹכֶה לְתַקֵּן אֶת נַפְשׁוֹ בְּדֶרֶךְ קַלָּה וְנוֹחָה, לְלֹא כָּל סִגּוּפִים וְתַעֲנִיּוֹת וּלְלֹא כָּל צַעַר וּמַכְאוֹב, אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְטוּב לֵבָב.

תִּקּוּן הַבְּרִית בְּדֶרֶךְ הַשָּׁוָה לְכָל נֶפֶשׁ

וְהִנֵּה אַחַד הַדְּבָרִים שֶׁכָּתְבוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת, אֲשֶׁר הוּא מִתִּקּוּנֵי הַבְּרִית הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר הוּא לִהְיוֹת אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, וְלִהְיוֹת תָּמִיד בְּאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ **הַחִיד"א זיע"א** בְּסִפְרוֹ צִפּוֹרֶן שָׁמִיר (פרק ט), **וְהַגָּאוֹן רַבִּי דָּוִד בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב פָּארְדּוֹ זיע"א** בְּסִפְרוֹ חַסְדֵי דָּוִד.

וְכֵן כָּתַב רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (ניאוף לב): **לְתִקּוּן הַבְּרִית תִּהְיֶה רוֹדֵף שָׁלוֹם.**

וְכֵן כָּתַב גַּם רַבִּי יַעֲקֹב אַבּוּחֲצִירָא זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ (תיקון הברית אות ב), **שֶׁמֵּעִקְּרֵי תִּקּוּן הַבְּרִית זֶה לִהְיוֹת אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, וְלָכֵן 'בְּרֵאשִׁית' ר"ת תִּקּוּן בְּרִית יְהִי רוֹדֵף שָׁלוֹם, וְכֵן ר"ת תִּקּוּן בְּרִית רְדֹף אַחַר שְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל** (שם, אות ו).

וְכֵן כָּתַב הַגה"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִוַּלוֹאדְנִיק זִיעָ"א (שארית ישראל שער השובבים, דרוש ראשון ודרוש רביעי) **שֶׁבִּימֵי הַשּׁוֹבָבִים נִמְשֶׁכֶת מִשָּׁמַיִם אַחְדוּת וְשָׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי עִקַּר הַתִּקּוּן בִּימֵי הַשּׁוֹבָבִים הוּא לִהְיוֹת בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כָּךְ זוֹכֶה הָאָדָם לְתִקּוּן הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת.**

עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית נוֹפֵל לְכַעַס וּמַחְלֹקֶת

טַעַם רִאשׁוֹן: וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית חַס וְשָׁלוֹם, נִפְגָּמֶת וּמִתְקַלְקֶלֶת אֵצֶל הָאָדָם מִדַּת הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (חלק ג דף קטו) שֶׁהַיְסוֹד נִקְרָא בְּרִית שָׁלוֹם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר כה יב) "הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם", וְעַל יְדֵי כָּךְ הָאָדָם נוֹפֵל לְכַעַס וּמַחְלֹקֶת.

וְכֵן אָמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִיעָ"א (כתר שם טוב), שֶׁכָּל הַכַּעַס וְהַקְּפֵדוֹת שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם נוֹבְעִים מֵחַטֹּאוֹת נְעוּרִים וּמִפְּגַם הַבְּרִית, וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל זֶה, יֵעָלְמוּ לוֹ כָּל הַקְּפֵדוֹת וְהַכְּעָסִים, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית מִתְקַלְקֶלֶת וְנִפְגָּמֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ הוּא נוֹפֵל לְכַעַס וּמַחְלֹקֶת.

כְּמוֹ שֶׁמְּסֻפָּר בְּשִׂיחוֹת הָרָ"ן (רמט):

מַעֲשֶׂה שֶׁאֶחָד עָמַד לִפְנֵי הָרה"ק רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א, וְהָיָה מְקַבֵּל גָּדוֹל וְלַמְּדָן, אֲבָל דַּרְכּוֹ הָיָה שֶׁהָיָה תָּמִיד בְּכַעַס עַל פּוֹעֲלָיו וּמְשָׁרְתָיו וְכַיּוֹצֵא, הָיָה מַכֶּה אוֹתָם תָּמִיד וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, עָנָה רַבִּי נַחְמָן זָ"ל וְאָמַר: מִפְּנֵי מָה כָּתוּב וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ד' מַדּוּעַ נֶאֱמַר שֶׁהָיָה רַע וְלֹא שֶׁהָיָה רָשָׁע?

אֶלָּא מִי שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה זוֹ שֶׁל עֵר חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁזּוֹ עֲבֵרָה שֶׁל פְּגַם הַבְּרִית, הוּא נַעֲשֶׂה רַע תָּמִיד, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא אִישׁ רַע וּבְכַעַס תָּמִיד עַל כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ וַחֲבֵרָיו. וּכְשֶׁשָּׁמַע אוֹתוֹ אָדָם אֶת זֶה הִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ וְסִדֵּר לוֹ רַבִּי נַחְמָן זָ"ל דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה, וְנַעֲשָׂה צַדִּיק גָּדוֹל (עיי"ש המשך המעשה).

כֵּיצַד יוֹסֵף לֹא הִקְפִּיד עַל אֶחָיו

וְעַל יְדֵי קְדֻשַּׁת הַבְּרִית זוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם, וְזֶה הַטַּעַם שֶׁיּוֹסֵף הַצַּדִּיק בְּגֹדֶל קְדֻשָּׁתוֹ לֹא הִקְפִּיד כְּלָל עַל אֶחָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ, עַל הַפָּסוּק (בראשית מה ד) 'אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרָיְמָה', שֶׁרִמֵּז לָהֶם יוֹסֵף בָּזֹאת, שֶׁאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַמְּכִירָה הָיִיתִי אֲחִיכֶם בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם, וְלֹא נֶחְלְשָׁה אֶצְלִי הָאַהֲבָה אֲלֵיכֶם.

וּכְמוֹ שֶׁמְּסֻפָּר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פרשת מקץ), שֶׁרַבִּי אַבָּא פַּעַם אַחַת הָלַךְ בַּדֶּרֶךְ, וְרָאָה שְׁנֵי נִסִּים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה עִם יְהוּדִי אֶחָד, שֶׁאַף הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא יָדַע מֵהֶם, הָרִאשׁוֹן הָיָה שֶׁכַּאֲשֶׁר יָשַׁן אוֹתוֹ יְהוּדִי וְנִרְדַּם, בָּא נָחָשׁ לְנָשְׁכוֹ, וּבָאָה חַיָּה אַחֶרֶת וְאָכְלָה אֶת הַנָּחָשׁ, וְהַנֵּס הַשֵּׁנִי שֶׁאוֹתוֹ אָדָם הָיָה יָשֵׁן עַל בְּלִיטָה שֶׁל צוּק גָּבוֹהַּ מְאֹד, וּמִיָּד כַּאֲשֶׁר הִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתוֹ נָפְלָה הַבְּלִיטָה וְהוּא קָם וְנִצַּל.

וְשָׁאַל אוֹתוֹ רַבִּי אַבָּא כֵּיצַד זָכָה לְכָל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ, וְהֵשִׁיב לוֹ אוֹתוֹ יְהוּדִי, שֶׁבְּכָל יוֹם לִפְנֵי שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִישֵׁן, הוּא מוֹחֵל לְכָל מִי שֶׁהֵצִיק לוֹ וְהֵרַע לוֹ, וְלֹא רַק זֹאת, אֶלָּא שֶׁמֵּאוֹתוֹ יוֹם וָהָלְאָה הוּא אַף מְחַפֵּשׂ לַעֲשׂוֹת לְאָדָם זֶה טוֹבוֹת. בָּכָה רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, גָּדוֹל זֶה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹסֵף, כִּי יוֹסֵף נָהַג כָּךְ עִם אֶחָיו, וּבְוַדַּאי שֶׁרָאוּי לְאָדָם לְרַחֵם עַל אֶחָיו, אֲבָל הוּא נִהַג כָּךְ עִם כָּל בְּנֵי הָאָדָם וְלָכֵן הוּא הָיָה רָאוּי לְנִסִּים כֹּה גְּדוֹלִים.

וּבֵאֵר בַּעַל הַבַּיִת אַבְרָהָם זִיעָ"א, שֶׁרַבִּי אַבָּא אָמַר עָלָיו, גָּדוֹל זֶה מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹסֵף, מִפְּנֵי שֶׁבְּכָךְ רָמוּז שֶׁכָּל זֶה נִמְשַׁךְ לוֹ מִבְּחִינַת יוֹסֵף דְּהַיְנוּ מִקְדֶּשֶׁת הַבְּרִית, שֶׁעַל יָדָהּ אֵין הָאָדָם מַקְפִּיד כְּלָל אֲפִלּוּ עַל מִי שֶׁהֵרַע לוֹ, בְּיָדְעוֹ שֶׁהַכֹּל מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵין כֹּחַ לְאִישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאוּמָה, אֶלָּא הַכֹּל נִגְזַר עָלָיו מִלְּמַעְלָה, וְלָכֵן אֵין מָה לְהַקְפִּיד עַל חֲבֵרוֹ כְּלָל.

סְפִירַת הַיְסוֹד מַקְבִּילָה לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם

טַעַם שֵׁנִי: וְעַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים הַהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁסְּפִירַת הַיְסוֹד מַקְבִּילָה לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁתַּפְקִידָהּ שֶׁל סְפִירַת הַיְסוֹד הוּא לְאַחֵד אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת שֶׁמֵּעָלֶיהָ וּלְהַשְׁפִּיעָם לַמַּלְכוּת.

כְּמוֹ כֵן, עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית נַעֲשֵׂית מַחֲלֹקֶת בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם (זוהר), וְעַל יְדֵי זֶה הוּא 'נִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף', וּמַפְרִיד אִשֶּׁת נְעוּרִים מִדּוֹדָהּ, וּכְתוֹצָאָה מִכָּךְ מִשְׁתַּלְשֶׁלֶת גַּם אֶצְלוֹ מַחֲלֹקֶת בֵּינוֹ לְבֵין הַבְּרִיּוֹת, וְלָכֵן עִקַּר תִּקּוּנוֹ שֶׁל הָאָדָם עַל זֶה, הוּא לִחְיוֹת בְּשָׁלוֹם עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוּא מְתַקֵּן אֶת סְפִירַת הַיְסוֹד הַפְּגוּמָה.

וְלָכֵן עַל יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית זוֹכֶה הָאָדָם לְשָׁלוֹם עִם הַבְּרִיּוֹת (ליקו"מ כז), כִּי כַּאֲשֶׁר סְפִירַת הַיְסוֹד מִתְקָנֶת, הָאָדָם בְּשָׁלוֹם עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת כֻּלָּם, וְעִקַּר תִּקּוּנוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא לְהִתְנַהֵג תָּמִיד בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם, וּלְהִתְרַחֵק בְּכָל כֹּחוֹ מִמַּחְלֹקֶת וְלָשׁוֹן הָרָע, אֶלָּא לְהֵפֶךְ יַרְבֶּה שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל.

עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית יֵשׁ עָלָיו מַחֲלֹקֶת

כָּךְ גַּם עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית חַס וְשָׁלוֹם, מִתְעוֹרְרִים עַל הָאָדָם כָּל מִינֵי מַחְלוֹקוֹת וּבִזְיוֹנוֹת, הֵן מֵאֲנָשִׁים אֲחֵרִים וְהֵן מֵאִשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ אִשְׁתּוֹ מִתְנַגֶּדֶת אֵלָיו, (ליקוטי מוהר"ן פז), וְכֵן מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּליקו"מ (יט) שֶׁכָּל הַבִּזְיוֹנוֹת וְהַבּוּשׁוֹת שֶׁבָּאִים עַל הָאָדָם, הֵם נִגְרָמִים לוֹ עַל יְדֵי שֶׁנִּכְשַׁל בִּפְגַם הַבְּרִית. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת: **'הַבִּזְיוֹנוֹת בָּאִים עַל יְדֵי קֶרִי'** (קרי ב ב), וְעוֹד כָּתוּב **"מִי שֶׁעוֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרַע עַל יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִבִּזְיוֹנוֹת"** (ראייה ט).

עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית בָּא לְמַחְלֹקֶת עַל הַצַּדִּיקִים

וְכָךְ גַּם עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית נוֹפֵל הָאָדָם בְּעַצְמוֹ, לְקֻשְׁיוֹת וּלְמַחְלֹקֶת עַל הַצַּדִּיקִים, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁשּׁוֹמֵעַ אֶת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבֵּין הַצַּדִּיקִים שֶׁחוֹלְקִים אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא נוֹפֵל לְקֻשְׁיוֹת וּתְמִיהוֹת עַל שְׁנֵיהֶם, וּמִתְרַחֵק מֵהֶם לְגַמְרֵי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּליקו"מ (ה).

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁזֶּה בֵּאוּר הַפָּסוּק "שָׁלַח יָדָיו בִּשְׁלֻמָיו, חִלֵּל בְּרִיתוֹ" (תהילים), שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם חוֹלֵק וּמְדַבֵּר עַל

הַצַּדִּיקִים אוֹת וְסִימָן הוּא שֶׁפְּגַם בְּרִיתוֹ. וְכֵן מוּבָא בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת: **"הַנּוֹאֲפִים לָרֹב הֵם חוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיקִים"**, וְזֹאת כְּאָמוּר, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית נוֹפֵל הָאָדָם לְקֻשְׁיוֹת וּמַחְלֹקֶת בְּלִבּוֹ עַל הַצַּדִּיקִים, וְלִפְעָמִים עַל יְדֵי כָּךְ נוֹפֵל הָאָדָם אַף לְמַחְלֹקֶת מַמָּשׁ בְּדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה עַל צַדִּיקֵי אֱמֶת.

עַל יְדֵי מַחֲלֹקֶת בָּא לִפְגַם הַבְּרִית

וְכֵן לְהֵפֶךְ, עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, נוֹפֵל הָאָדָם לִפְגַם הַבְּרִית רח"ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (ח ח"ב), שֶׁעַל יְדֵי כַּעַס וְאַכְזָרִיּוּת בָּא לְתַאֲוַת נִאוּף.

וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (ניאוף ב ב): **"עַל יְדֵי מַחֲלֹקֶת נוֹפֵל לְתַאֲוַת נִאוּף"**, וְעוֹד כָּתוּב (ניאוף לא): **"עַל יְדֵי מַחֲלֹקֶת בָּא לִידֵי פְּגַם הַבְּרִית"**.

וְכָךְ גַּם כָּתַב בְּלִיקּוּ"מ (נד) שֶׁעַל יְדֵי לָשׁוֹן הָרָע וְצָרוּת עַיִן, הָאָדָם נוֹפֵל מֵאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְתַאֲוַת עוֹלָם הַזֶּה וְלָאַהֲבוֹת הַנִּפּוּלִים, עיי"ש.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַחִיד"א זִיעָ"א (ציפורן שמיר ז קא), שֶׁבְּרִית הַלָּשׁוֹן הִיא כְּנֶגֶד בְּרִית הַמָּעוֹר, וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם נִכְשָׁל ח"ו בַּעֲוֹן לָשׁוֹן הָרָע, הוּא בָּא לִידֵי פְּגַם הַבְּרִית רח"ל.

וְהוֹסִיף הַחִיד"א, שֶׁזֶּה הַפֵּרוּשׁ (תהילים לט ב) **"אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי"** - מִפְּגַם הַבְּרִית - וְזֶה עַל יְדֵי שֶׁאֶזְהַר **"מֵחֶטוֹא בִּלְשׁוֹנִי"**.

וְכֵן כָּתְבוּ רַבִּי חַיִּים פָּלָאגִ'י זִיעָ"א (מועד לכל חי כח מו) וְרַבִּי אֵלִיָּהוּ מָאנִי זִיעָ"א בְּסִפְרוֹ 'קַרְנוֹת צַדִּיק', שֶׁלָּכֵן הַמְדַבֵּר עַל חֲבֵרוֹ, זֶה נִקְרָא **'לָשׁוֹן הָרָע'** כִּי עַל יְדֵי שֶׁמְּדַבֵּר בִּלְשׁוֹנוֹ, נִכְשָׁל בִּפְגַם הַבְּרִית הַנִּקְרָא רַע - כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ל"ח ז): "וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה'".

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר רַבִּי אֵלִיָּהוּ מָאנִי זִיעָ"א, מַדּוּעַ אָמְרוּ חֲזַ"ל (מדרש רבה בראשית פ"ד) שֶׁהָאַחִים שִׂסּוּ בְּיוֹסֵף אֶת הַכְּלָבִים, מִשּׁוּם שֶׁחָשְׁדוּ בּוֹ שֶׁמְּדַבֵּר לָשׁוֹן הָרָע עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית לז, ב) "וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבָּתָם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם", וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁהַמְּדַבֵּר לָשׁוֹן הָרָע עַל יְדֵי כָּךְ בָּא לִידֵי פְּגַם הַבְּרִית וְסוֹפוֹ לְהִתְגַּלְגֵּל בְּכֶלֶב נוֹבֵחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַרִיזָ"ל, וְלָכֵן שִׂסּוּ בּוֹ אֶת הַכְּלָבִים. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁיּוֹסֵף הַצַּדִּיק שָׁמַר אֶת בְּרִיתוֹ, לֹא יָכְלוּ הַכְּלָבִים לְהַזִּיק לוֹ.

וְכֵן כָּתַב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ פָּרָשַׁת בְּחֻקֹּתַי (ח"ג קטו) עַל הַפָּסוּק (ויקרא כו) "וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ" - הוּא הַיְסוֹד שֶׁהוּא שְׁלוֹם הָאָרֶץ, שְׁלוֹם הַבַּיִת, וּשְׁלוֹם הָעוֹלָם.

מְקוֹר כָּל הַשֶּׁפַע

וְלָכֵן הַשָּׁלוֹם הוּא הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַשֶּׁפַע, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (עוקצין י"ג): "לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם", כִּי שְׁמִירַת הַבְּרִית הִיא מְקוֹר כָּל הַבְּרָכוֹת וְעַל יְדֵי זֶה בָּא כָּל הַשֶּׁפַע וְהַבְּרָכָה לָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (ניאוף ג): **"שׁוֹמֵר הַבְּרִית הוּא מְקוֹר כָּל הַבְּרָכוֹת"**. וְלָכֵן יוֹסֵף הַצַּדִּיק הָיָה הַמַּשְׁבִּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ. וְהִנֵּה עַל יְדֵי מִדַּת הַשָּׁלוֹם זוֹכִים לִשְׁמִירַת הַבְּרִית, שֶׁעַל יָדָהּ זוֹכֶה לְכָל הַשֶּׁפַע, וְלָכֵן הַשָּׁלוֹם הוּא הַכְּלִי לְקַבָּלַת כָּל הַשֶּׁפַע וְהַבְּרָכָה.

עִקַּר הַתִּקּוּן – לִהְיוֹת אוֹהֵב וְרוֹדֵף שָׁלוֹם

וְלָכֵן עִקַּר תִּקּוּנוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא לִהְיוֹת אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם אַף עִם שׂוֹנְאָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּלִיקוּ"מ (ו) שֶׁעִקַּר תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל

הָאָדָם הוּא, כְּשֶׁיִּשְׁמַע בִּזְיוֹנוֹ וְיִדֹּם וְיִשְׁתֹּק וְלֹא יָשִׁיב לִמְחָרְפָיו דָּבָר, וְעַל יְדֵי זֶה יִתְכַּפְּרוּ כָּל עֲוֹונוֹתָיו, עיי"ש.

כְּמוֹ כֵן גַּם כַּאֲשֶׁר הָאָדָם שׁוֹמֵעַ מַחֲלֹקֶת בֵּין הַצַּדִּיקִים, עִקַּר תִּקּוּנוֹ הוּא, שֶׁיַּעֲמֹד בְּנִסָּיוֹן זֶה וְלֹא יִשְׁמַע וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל הַמְּרִיבָה הַזֹּאת, אֶלָּא עַל יְדֵי זֶה יִתְעוֹרֵר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל מָה שֶׁנִּכְשַׁל בִּפְגַם הַבְּרִית, כִּי יָבִין שֶׁאִלּוּ לֹא הָיָה נִפְגָּם מֹחוֹ, לֹא הָיְתָה נִכְנֶסֶת בְּלִבּוֹ שׁוּם קֻשְׁיָא עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְלֹא הָיָה מִתְרַחֵק מֵהַצַּדִּיקִים, וְעַל יְדֵי זֶה יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְלֹא יַקְשִׁיב לַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבֵּינֵיהֶם, אֶלָּא יִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם.

עַל יְדֵי מִדַּת הַשָּׁלוֹם יִנָּצֵל מִפְּגַם הַבְּרִית

וְכֵן יִתְנַהֵג הָאָדָם בְּשָׁלוֹם עִם כָּל בְּנֵי הָאָדָם, וְזֶה עִקַּר תִּקּוּנוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ יִנָּצֵל גַּם לְהַבָּא מִפְּגַם הַבְּרִית, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּלִיקו"מ (ח' ח"ב) שֶׁעַל יְדֵי שָׁלוֹם זוֹכֶה הָאָדָם לְדַעַת, שֶׁעַל יָדָהּ נִצָּל מִתַּאֲוַת נִאוּף, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (ניאוף ה): **"עַל יְדֵי טוֹבוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִם בְּנֵי אָדָם נִתְבַּטֵּל תַּאֲוַת נִאוּף וְכֵן לְהֵפֶךְ"**. וְכָתַב עוֹד: **"עַל יְדֵי שֶׁעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם אוֹהֲבֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל יְדֵי זֶה מִתַּקֵּן פְּגַם הַבְּרִית"** (צדקה נח).

וְכֵן כָּתַב בְּלִיקו"מ (קמב) שֶׁעַל יְדֵי צְדָקָה נִצּוֹל מִתַּאֲוַת נִאוּף, בִּבְחִינַת "צְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת". וּנְתִינַת צְדָקָה הִיא אַחַד הַדְּבָרִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר לְתִקּוּן הַבְּרִית, כַּמְבֹאָר בְּלִיקו"מ (רסד) וּבַחִידָ"א וָעוֹד. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁנְּתִינַת צְדָקָה הִיא תִּקּוּן הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (אבות ו) "מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם", שֶׁהוּא עִקַּר תִּקּוּן הַבְּרִית.

סְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מִכָּל רַע

מְסֻפָּר בַּסֵּפֶר "רָמָתַיִם צוֹפִים":

פַּעַם אַחַת בָּא חָסִיד סוֹחֵר לִפְנֵי הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי בּוּנִים מִפַּרְשִׁיסְחָא זִיעָ"א אֲשֶׁר הָיָה דַּרְכּוֹ לִסְחוֹר בַּיָּרִיד לַיִּפְצִיג לְמֶשֶׁךְ כַּמָּה שָׁבוּעוֹת, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיְּבָרְכוֹ שֶׁיִּנָּצֵל מִכָּל רַע בַּיָּרִיד הַגָּדוֹל הַמָּלֵא פְּגָעִים בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת.

הֵשִׁיב לוֹ הָרַבִּי ר' בּוּנִים: שֶׁכַּאֲשֶׁר יִפְגֹּשׁ בַּיָּרִיד יְהוּדִים מִמְּדִינָתוֹ יַקְדִּים לוֹמַר לָהֶם שָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְיִשְׂמַח עִמָּהֶם וְיִהְיֶה לָהֶם אַחְוָה וְרֵעוּת עִמּוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי יִנָּצֵל מִכָּל רַע הֵן בְּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת, וְעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה לִקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה בִּשְׁלֵמוּת.

קִנְאַת הָאָדָם
מִשְׁתַּלְשֶׁלֶת מִקִּנְאַת הַמַּלְאָכִים

טַעַם שְׁלִישִׁי: טַעַם נוֹסָף לְכָךְ עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים, מְבֹאָר בְּלִיקּוּ"מ (א ח"ב), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר נְפִילָתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְתַאֲוַת נְאוּף מִשְׁתַּלְשֶׁלֶת מִקִּנְאַת הַמַּלְאָכִים, שֶׁקִּנְּאוּ בָּאָדָם כַּאֲשֶׁר נוֹצַר וְאָמְרוּ "מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ", וְלֹא רָצוּ שֶׁיִּשְׂרָאֵל יְקַבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (שבת פ"ח): "בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה מֹשֶׁה לַמָּרוֹם אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מָה לִילוּד אִשָּׁה בֵּינֵינוּ? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶחֹז בְּכִסֵּא כְּבוֹדִי", וְהִנֵּה מֵהַקִּנְאָה הַזֹּאת שֶׁל הַמַּלְאָכִים, מִמֶּנָּה מִשְׁתַּלְשֶׁלֶת וּבָאָה אַף לָאָדָם עַצְמוֹ, קִנְאָה וְשִׂנְאָה לַחֲבֵרוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא נוֹפֵל לְתַאֲוַת נְאוּף חַס וְשָׁלוֹם.

עִקַּר תִּקּוּנוֹ לְהִתְאַחֵד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל

וְלָכֵן עִקַּר תִּקּוּנוֹ הוּא, שֶׁיֵּאחַז בְּכִסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁשָּׁם נִמְצָאוֹת כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁיִּתְאַחֵד וְיֹאהַב אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל, וְרַק עַל יְדֵי כָּךְ יִנָּצֵל מִקִּנְאַת הַמַּלְאָכִים וּמִמֵּילָא יִזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִתַּאֲוַת נְאוּף.

וְכֵן כָּתַב הַבעש"ט (כתר שם טוב), שֶׁעַל יְדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם תְּשׁוּבָה עַל פְּגַם הַבְּרִית, יֵעָלְמוּ לוֹ כָּל הַקְּפֵדוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּלִבּוֹ עַל חֲבֵרוֹ שֶׁכֻּלָּם נוֹבְעוֹת מִפְּגַם הַבְּרִית.

תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל

טַעַם רְבִיעִי: כָּתַב רַבִּי יַעֲקֹב אַבּוּחֲצִירָה זִיעָ"א (גנזי המלך תיקון הברית אות ב-ו), שֶׁהַטַּעַם שֶׁעִקַּר תִּקּוּן הַבְּרִית הוּא לְהַרְבּוֹת בְּשָׁלוֹם, הוּא מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית הִכְנִיס הָאָדָם בָּעוֹלָם אֶת הַסִּטְרָא אָחֳרָא הַנִּקְרֵאת מַחֲלֹקֶת, וּפִזֵּר אֶת נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה וְעָשָׂה מַחֲלֹקֶת בֵּינֵיהֶם, וְלָכֵן עִקַּר תִּקּוּנוֹ הוּא שֶׁיַּעֲשֶׂה שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וִיקָרֵב אֶת אֵלּוּ שֶׁנִּפְרְדוּ וְהִתְפַּזְּרוּ אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה יַכְנִיס אֶת הַקְּדֻשָּׁה הַנִּקְרֵאת שָׁלוֹם, וּבְכָךְ יִזְכֶּה לְתִקּוּן הַבְּרִית. עכ"ד.

עִקַּר הַתִּקּוּן לְקַבֵּל כָּל אָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת

טַעַם חֲמִישִׁי: טַעַם נוֹסָף שֶׁעִקַּר תִּקּוּן הַבְּרִית הוּא עַל יְדֵי הַשָּׁלוֹם, כָּתַב בַּעַל 'הֵיכַל הַבְּרָכָה' מִקָּאמַרְנָא זִיעָ"א, שֶׁעִקַּר תִּקּוּנוֹ שֶׁל

הָאָדָם עַל פְּגַם הַבְּרִית, הוּא לְקַיֵּם אֶת דִּבְרֵי הַתַּנָּא "הֱוֵי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת", וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל פְּגַם זֶה נֶאֱמַר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁאַף אִם יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה לֹא יִזְכֶּה לִרְאוֹת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁזֶּה הָעֹנֶשׁ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר.

אֲבָל עַל יְדֵי שֶׁיִּתְנַהֵג בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וִיקַבֵּל כָּל אָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, עַל יְדֵי כָּךְ מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה יִתְנַהֲגוּ אַף עִמּוֹ גַּם לְמַעְלָה כָּךְ, וְעַל יְדֵי זֶה יָאֵר ד' פָּנָיו אֵלָיו, וְיִזְכֶּה גַּם הוּא לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה. ושב ורפא לו.

אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל מְטַהֶרֶת אֶת הָאָדָם

טַעַם שִׁשִּׁי: וְטַעַם נוֹסָף הוּא, עַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב הַבַּעַל שֵׁם טוֹב (כתר שם טוב) שֶׁעִקַּר תִּקּוּנוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא, עַל יְדֵי שֶׁיַּכְנִיס בְּלִבּוֹ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל לְכָל יְהוּדִי, כִּי עַל יְדֵי אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל מִזְּדַכֵּךְ הָאָדָם מְאֹד, עַד שֶׁמִּתְגַּלֶּה הַ"מָּה" שֶׁבְּנִשְׁמָתוֹ, שֶׁזֶּה הַחֵלֶק הַפְּנִימִי בְּיוֹתֵר הַמִּתְגַּלֶּה רַק לְאַחַר שֶׁהָאָדָם מִזְּדַכֵּךְ מִכֹּל וָכֹל.

וְכָתַב עוֹד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב (כתר שם טוב קמב), **שֶׁאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הִיא הַפֶּתַח וְהַשַּׁעַר לִכָּנֵס בָּהּ לְחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹקֵינוּ**, וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, כִּי עַל יְדֵי כָּךְ הָאָדָם נִצּוֹל מִפְּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא עִקַּר הַנִּסָּיוֹן שֶׁל הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, כַּמְבֹאָר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, וְהוּא זוֹכֶה לְתִקּוּן הַבְּרִית שֶׁעַל יָדוֹ עִקַּר הִתְקָרְבוּת יִשְׂרָאֵל לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּלִיקּוּ"מ (כט).

הָאַחְדוּת מְטַהֶרֶת כְּמוֹ מִקְוֶה

וְכֵן מוּבָא בַּסְּפָרִים (שפת אמת יו"כ תרס"ו, וישמח ישראל דברים דף ע"ה)

עַל הַפָּסוּק (ירמיה יז, יז) **מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ד'**, שֶׁהָאַחְדוּת בְּעַם יִשְׂרָאֵל מְזַכֶּכֶת וּמְטַהֶרֶת אֶת הָאָדָם כְּמוֹ מִקְוֶה מַמָּשׁ, וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם נִזְהָר לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, הוּא זוֹכֶה לְטָהֳרָה עֲצוּמָה כְּמוֹ מִקְוֶה מִכֹּחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הַפֵּרוּשׁ מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה', שֶׁהַמִּקְוֶה וְהַטָּהֳרָה הוּא הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת עִם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר זֶה מְטַהֵר אֶת הָאָדָם כְּמִקְוֶה מַמָּשׁ.

יְצִיאַת מִצְרַיִם – מִמְּקוֹם הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת

וְהִנֵּה יְמֵי הַשּׁוֹבָבִי"ם הִנָּם מְסֻגָּלִים בְּיוֹתֵר לִזְכּוֹת בָּהֶם לְתִקּוּן הַבְּרִית כַּמְבֹאָר בָּאֲרִיז"ל, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּשָׁבוּעוֹת אֵלּוּ קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה עַל יְצִיאַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם שֶׁהוּא מְקוֹם עֶרְוַת הָאָרֶץ, וְשָׁם מְקוֹם הַכַּעַס וְהַמַּחְלֹקֶת, כַּמְבֹאָר בְּלִיקּוּ"מ (נ"ו) שֶׁבְּמִצְרַיִם הָיְתָה הַדַּעַת בְּגָלוּת, שֶׁמִּמֶּנָּה זוֹכִים לְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ' וְכוּ' 'כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה'. וְעַל יְדֵי שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת הוּא בָּא לְכַעַס וְאַכְזָרִיּוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ו) 'כַּעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ'. וְלָכֵן בְּמִצְרַיִם שֶׁשָּׁם הַדַּעַת בְּגָלוּת, הוּא מְקוֹם הַמַּחֲלֹקֶת הֵפֶךְ הַשָּׁלוֹם, וּכְשֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם זָכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וְשָׁלוֹם.

וְכֵן מְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת עַל הַפָּסוּק (שמות פרק ו ט): **"וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה"**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ, שֶׁהַסִּבָּה שֶׁבִּגְלָלָהּ לֹא שָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה הָיְתָה בְּהַשְׁפָּעַת הַמָּקוֹם שֶׁל אֶרֶץ מִצְרַיִם, כֵּיוָן שֶׁשָּׁם יֶשְׁנָהּ הַשְׁפָּעָה שֶׁל קֹצֶר רוּחַ וְכַעַס וּמַחְלֹקֶת, וְכַאֲשֶׁר יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם זָכוּ לְדַעַת וּלְשָׁלוֹם.

וְלָכֵן בְּשָׁבוּעוֹת אֵלּוּ שֶׁקּוֹרְאִים בַּתּוֹרָה עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם, יָכוֹל כָּל אֶחָד לִזְכּוֹת לָצֵאת מִטֻּמְאַת מִצְרַיִם שֶׁהִיא פְּגַם הַדַּעַת, וְלִזְכּוֹת לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת.

יְמֵי הַשּׁוֹבְבִים מְסֻגָּלִים לְמִדַּת הָאַחְדוּת

וְכֵן בְּשָׁבוּעוֹת אֵלּוּ שֶׁל יְמֵי הַשּׁוֹבְבִי"ם קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה עַל קַבָּלַת הַתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה בִּזְכוּת שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם אַחְדוּת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל עַל הַפָּסוּק (ויקרא רבה ט ט) "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר - כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד": 'אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֲרֵי הַשָּׁעָה שֶׁתְּקַבְּלוּ אֶת תּוֹרָתִי', וְלָכֵן הוּא זְמַן הַמְסֻגָּל לִזְכּוֹת לְאַחְדוּת.

כְּמוֹ כֵן בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּצּוֹת, שֶׁהֵן מְסַמְּלוֹת אֶת שְׁלֵמוּת הַדַּעַת וְהַשָּׁלוֹם, בְּכָךְ שֶׁאֵין נִכְנָס בָּהֶן אֲוִיר הַנּוֹתֵן לָהֶן לִתְפֹּחַ, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז שֶׁאֵין נוֹתְנִים לַכַּעַס וְלַמַּחֲלֹקֶת הַמְשׁוּלִים לְעִיר פְּרוּצָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ חוֹמָה לְהִכָּנֵס לְתוֹכָהּ (לק"ה הל' הרשאה ד').

וְכֵן אַחַר כָּךְ הֵחֵלּוּ יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל אֶת מַאֲכַל הַ"מָּן", שֶׁהוּא מְסַמֵּל אֶת שְׁלֵמוּת הַדַּעַת כִּי לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה אֶלָּא לְאוֹכְלֵי הַמָּן כַּמְבֹאָר בְּלִיקּוּ"מ (נו), וְלָכֵן יָמִים אֵלּוּ שֶׁל שּׁוֹבְבִי"ם מְסֻגָּלִים לִזְכּוֹת לִשְׁלֵמוּת הַדַּעַת, שֶׁהִיא שְׁלֵמוּת הַשָּׁלוֹם, וְעַל יְדֵי זֶה לִזְכּוֹת מִמֵּילָא לְתִקּוּן הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת.

כָּךְ גַּם בְּשָׁבוּעוֹת אֵלּוּ שֶׁל יְמֵי הַשּׁוֹבְבִי"ם, קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה עַל מִצְוַת הַשַּׁבָּת, שֶׁעִקַּר עִנְיָנָהּ הוּא מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל שֵׁם כָּךְ הִיא נִקְרֵאת 'שַׁבָּת שָׁלוֹם', כַּמְבֹאָר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (קורח דף קעו), שֶׁבָּהּ נִפְרֶסֶת סֻכַּת שָׁלוֹם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְשָׁבִים וּמִתְאַחֲדִים כָּל יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן הִיא מְסֻגֶּלֶת מְאֹד לִקְנוֹת בָּהּ אֶת מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם.

וּכְמוֹ כֵן בְּיָמִים אֵלּוּ הִקְהִיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל, וְצִוָּה אוֹתָם עַל שְׁמִירַת שַׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות לה, א) "וַיַּקְהֵל

מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם וְכוּ', שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן", וּבָזֶה הִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת, וְלָכֵן יָמִים אֵלּוּ מְסֻגָּלִים בְּיוֹתֵר לִקְנוֹת אֶת מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת.

וּמִפְּנֵי כָּךְ מְסֻגָּלִים שָׁבוּעוֹת אֵלּוּ שֶׁל יְמֵי הַשּׁוֹבָבִי"ם לִזְכּוֹת לְתִקּוּן הַבְּרִית, שֶׁעִקָּרוֹ הוּא עַל יְדֵי תִּקּוּן מִדַּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם, וְזֹאת עַל יְדֵי הָאַחְדוּת שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת בְּשָׁבוּעוֹת אֵלּוּ, אֲשֶׁר בָּהֶם קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה עַל כָּךְ שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְאָכְלוּ אֶת הַמַּצּוֹת וְאֶת הַמָּן וְהָיְתָה שְׁלֵמוּת הָאַחְדוּת בֵּינֵיהֶם כְּשֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי וּכְשֶׁהִצְטַוּוּ עַל שְׁמִירַת שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

וְהִנֵּה יֶשְׁנָם כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁמְּסֻגָּלִים לִזְכּוֹת לְתִקּוּן הַבְּרִית, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יָדָם זוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם. וְכַאֲשֶׁר נִתְבּוֹנֵן נִרְאֶה, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הַמּוּבָאִים בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהִנָּם מְסֻגָּלִים לְתִקּוּן הַבְּרִית, בִּסְגֻלָּתָם לְהָבִיא אֶת הָאָדָם לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת אֲשֶׁר הִיא פְּנִימִיּוּת תִּקּוּן הַבְּרִית.

תְּפִלָּה עַל עַם יִשְׂרָאֵל מְכַפֶּרֶת עֲוֹנוֹתָיו

כָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (תפילה סג): כָּל הַמִּתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל וּמְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו. וְזֹאת כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַפְּגָם שֶׁל כָּל הַחֲטָאִים הוּא פְּגַם הַשָּׁלוֹם, וּבְכָךְ שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל וּמְבַקֵּשׁ עַל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא מְתַקֵּן בַּשֹּׁרֶשׁ מִדָּה זֹאת, וְלָכֵן מוֹחֲלִים לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו וַעֲוֹנוֹתָיו.

תִּקּוּן הַבְּרִית עַל יְדֵי שַׁבָּת שָׁלוֹם

מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁאֶחָד מִתִּקּוּנֵי הַבְּרִית הַגְּדוֹלִים,

הוּא שְׁמִירַת שַׁבָּת בְּכָל דִּקְדּוּקֶיהָ וּפְרָטֶיהָ, שֶׁעַל כָּךְ אָמְרוּ חֲזַ"ל, כָּל הַמְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ, אֲפִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה כְּדוֹר אֱנוֹשׁ מוֹחֲלִין לוֹ.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי הַשַּׁבָּת נִמְשָׁךְ עַל הָאָדָם אוֹר הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (קורח קעו), וְכֵן כָּתוּב בְּתִיקּוּ"ז כ"א ומ"ח עיי"ש.

וְכָתַב עוֹד הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תיקון כ"א) שֶׁעִקַּר שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת הִיא הַשְּׁמִירָה בְּשַׁבָּת מִכַּעַס וְעַצְבוּת וּדְבָרִים בְּטֵלִים, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר פְּנִימִיּוּת אוֹר הַשַּׁבָּת הוּא הַשָּׁלוֹם, וְלָכֵן בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ עַל הָאָדָם לִשְׁמֹר עַצְמוֹ לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וּכְפִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בְּכָךְ, כֵּן יִזְכֶּה לְאוֹר וְשִׂמְחַת הַשַּׁבָּת, וְכָךְ יִזְכֶּה לְהַבְטָחַת חֲזַ"ל: "אִלְמָלֵי שָׁמְרוּ שַׁבָּת אַחַת הָיוּ נִגְאָלִים". עַיֵּן שָׁם.

תִּקּוּן הַבְּרִית עַל יְדֵי צְדָקָה הַמַּרְבֶּה שָׁלוֹם

מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁנְּתִינַת צְדָקָה לַעֲנִיִּים, הִיא מֵהַתִּקּוּנִים הַגְּדוֹלִים לִפְגַם הַבְּרִית וְהִנֵּה עָלֶיהָ אָמְרוּ חֲזַ"ל (אבות פרק ג): "מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם", וּבִסְגֻלָּתָהּ לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת, וְכֵן מְבֹאָר בְּלִיקּוּ"מ (יז) שֶׁעַל יְדֵי נְתִינַת צְדָקָה מַרְבֶּה אֶת הָאַהֲבָה בֵּין יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי יט) "הוֹן יוֹסִיף רֵעִים רַבִּים".

תִּקּוּן הַבְּרִית עַל יְדֵי לִמּוּד הַתּוֹרָה אֲשֶׁר כָּל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם

הַתִּקּוּן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּמַעֲלָה לִפְגַם הַבְּרִית, הֲרֵי הוּא לִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה כַּמּוּבָא בְּכָל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, וְהִנֵּה הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרֵי הוּא מַרְבֶּה שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ג יז) "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ

שָׁלוֹם", וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (סנהדרין צט), שֶׁכָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרֵי הוּא עוֹשֶׂה שָׁלוֹם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

תִּקּוּן הַבְּרִית עַל יְדֵי מִדַּת הַשִּׂמְחָה הַמַּרְבָּה שָׁלוֹם

אֶחָד מִתִּקּוּנֵי הַבְּרִית הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר הוּא הַהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁל הָאָדָם לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת (הלכות פ"ו ג), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר הַפְּגָם שֶׁנּוֹצַר כְּתוֹצָאָה מֵחֵטְא זֶה, הוּא הִתְגַּבְּרוּת הַיָּגוֹן וְהָאֲנָחָה, אֲשֶׁר הֵם שְׁמוֹתָם שֶׁל רָאשֵׁי הַקְּלִפּוֹת ס"מ וְנֻקְבָא דִּילֵהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּסֵּפֶר 'מִשְׁנַת חֲסִידִים' שֶׁעֲלֵיהֶם מְכַוְּנִים בַּתְּפִלָּה בְּבִרְכַּת הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ בַּאֲמִירַת **'וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה'** (כמבואר שם). וְלָכֵן עִקַּר הַתִּקּוּן לִפְגָם זֶה, הוּא לְהִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, כִּי עַל יְדֵי כָּךְ הוּא דּוֹחֶה מֵעַצְמוֹ אֶת אֲחִיזַת הַקְּלִפּוֹת וְהַחִיצוֹנִים וְזוֹכֶה לְתִקּוּן הַבְּרִית.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּלִיקו"מ (קסט), שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ יִשְׁמֹר אוֹתוֹ מִפְּגַם הַבְּרִית. וְהִנֵּה עַל יְדֵי מִדַּת הַשִּׂמְחָה, זוֹכֶה הָאָדָם לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם עִם כָּל סוֹבְבָיו כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל הַתַּנְיָא, שֶׁמִּי שֶׁהוּא בְּשִׂמְחָה הֲרֵי הוּא מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לְכָל מִי שֶׁחָטָא כְּנֶגְדּוֹ, וְאֵינוֹ מַקְפִּיד וְכוֹעֵס עָלָיו כְּלָל. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (עצבות ג): **"עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה בָּא שָׁלוֹם לָעוֹלָם וְעַל יְדֵי צַעַר וְעַצְבוּת בָּא מְרִיבָה לָעוֹלָם"**, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ב"ר פט ד) עַל הַפָּסוּק: "שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה" (בראשית מא, ב), שֶׁכַּאֲשֶׁר הַבְּרִיּוֹת שְׂבֵעוֹת וּשְׂמֵחוֹת, הֲרֵי הֵם מַרְאוֹת פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת וְטוֹבוֹת אֶחָד לְרֵעֵהוּ.

וְלָכֵן מִדַּת הַשִּׂמְחָה הִיא הַתִּקּוּן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר לִפְגַם הַבְּרִית, כִּי

רַק עַל יָדָהּ יִזְכֶּה הָאָדָם לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל. ה' יְזַכֵּנוּ. אָמֵן.

פרק יב

בִּרְאוֹתָם יַחַד

פּוּרִים

פרק יב

בְּרִאוּתָם יַחַד - פּוּרִים

אַחַד הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים בְּיוֹתֵר בַּשָּׁנָה הִנּוֹ חַג הַפּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תיקוני זוהר כא) שֶׁקְּדֻשָּׁתוֹ שֶׁל יוֹם הַפּוּרִים גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִקְּדֻשָּׁתוֹ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְזֶה מְרֻמָּז בִּשְׁמוֹ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא כְּ- פּוּרִים, כְּלוֹמַר שֶׁהוּא רַק כְּמוֹ יוֹם הַפּוּרִים, וּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל יוֹם הַפּוּרִים הִיא גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה יוֹתֵר מִיּוֹם כִּפּוּר.

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים בְּכָל הִלְכוֹתָיו וּמִנְהָגָיו שֶׁל חַג הַפּוּרִים, אָנוּ מַבְחִינִים שֶׁיֶּשְׁנָן הַרְבֵּה שְׁאֵלוֹת וְקֻשְׁיוֹת סְבִיב כָּל מִצְוֹת הֶחָג הַזֶּה וּמִנְהָגָיו.

שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה

הִנֵּה חֲזַ"ל תִּקְּנוּ כַּמָּה מִצְוֹת שֶׁיֵּשׁ לְקַיֵּם בְּפּוּרִים, שֶׁהֵן מִצְוַת מִשְׁלֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וּמִצְוַת מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים. וְכֵן אֶת מִצְוַת הַשִּׂכְרוּת שֶׁעָלֶיהָ נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תרצה) שֶׁהִיא חוֹבָה עַל כָּל אֶחָד - **"חַיָּב אִינִישׁ לִבְסוּמֵי בְּפוּרַיָּא עַד דְּלָא יָדַע בֵּין אָרוּר הָמָן לְבָרוּךְ מָרְדְּכַי"**. וְעָלֵינוּ לְהָבִין מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲזַ"ל אֶת כָּל הַמִּנְהָגִים הָאֵלּוּ דַּוְקָא בְּיוֹם הַפּוּרִים, וּמָה הֵם בָּאִים לְרַמֵּז לָנוּ?

שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה

וְכֵן צָרִיךְ לְהָבִין מָה בָּא לְרַמֵּז מִנְהָג הַתַּחְפּוּשׂוֹת אֲשֶׁר נוֹהֲגִים כָּל יִשְׂרָאֵל לִלְבֹּשׁ בְּיוֹם הַפּוּרִים?

שְׁאֵלָה שְׁלִישִׁית

וְכָךְ גַּם צָרִיךְ לְהָבִין מָה בָּאָה לְרַמֵּז תַּקָּנַת חֲזַ"ל לָתֵת צְדָקָה "זֵכֶר לְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל" בְּכָל שָׁנָה לִפְנֵי פּוּרִים?

שְׁאֵלָה רְבִיעִית

כְּמוֹ כֵן עָלֵינוּ לְהָבִין מַדּוּעַ בָּחֲרוּ חֲזַ"ל לְעַבֵּר מִכָּל הֶחָדָשִׁים דַּוְקָא אֶת חֹדֶשׁ אֲדָר וְלֹא חֹדֶשׁ אַחֵר?

שְׁאֵלָה חֲמִישִׁית

כְּמוֹ כֵן צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן מַדּוּעַ אָנוּ צְמִים בְּכָל שָׁנָה לִפְנֵי פּוּרִים אֶת צוֹם 'תַּעֲנִית אֶסְתֵּר', הֲרֵי אֵין זֶה צוֹם שֶׁהוּא זֵכֶר לְחֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוֹ זֵכֶר לְאֵיזֶה אָסוֹן שֶׁאֵרַע לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם זֶה כְּמוֹ שְׁאָר הַצּוֹמוֹת שֶׁיֶּשְׁנָם, אֶלָּא צוֹם זֶה הוּא לְזֵכֶר הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה שֶׁבָּהּ הָיוּ שְׁרוּיִים כָּל עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי שֶׁאֵרַע לָהֶם הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים, וְלִכְאוֹרָה הֲרֵי הַגְּזֵרָה הַזּוֹ כְּבָר הִתְבַּטְּלָה, וּמַדּוּעַ אַף עַל פִּי כֵן אָנוּ צְרִיכִים לָצוּם מֵחָדָשׁ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה?

שְׁאֵלָה שִׁשִּׁית

וְכֵן צָרִיךְ לְהָבִין מַדּוּעַ חַג זֶה הוּא הַיָּחִיד אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר לֶעָתִיד מִכָּל הַחַגִּים וְהַמּוֹעֲדִים כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל?

שְׁאֵלָה שְׁבִיעִית

כְּמוֹ כֵן עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן מָה הֵן הַמַּתָּנוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁאֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְקַבֵּל בְּיוֹם הַפּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַרִיז"ל שֶׁבְּכָל חַג וְחַג מִתְחַדְּשִׁים וְיוֹרְדִים מִשָּׁמַיִם אוֹתָם אוֹרוֹת וְאוֹתָן הַשְׁפָּעוֹת שֶׁיָּרְדוּ בַּיָּמִים הָהֵם, וְלָכֵן אָנוּ מְבָרְכִים בִּכְנִיסָתָם שֶׁל יְמֵי חֲנֻכָּה וּפּוּרִים אֶת בִּרְכַּת "שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה", מִפְּנֵי שֶׁאוֹתָם נִסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁהִתְרַחֲשׁוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם, יוֹרְדִים וּמְאִירִים אַף בַּזְּמַן הַזֶּה.

וּכְפִי שֶׁכָּתוּב בַּמְּגִלָּה (אסתר ט, כח): "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר", שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁהַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים מִתְחַדְּשִׁים וּבָאִים לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵחָדָשׁ. וְכָךְ גַּם הָהֶאָרָה הָרוּחָנִית הַגְּדוֹלָה שֶׁיָּרְדָה בְּאוֹתָהּ עֵת מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתוֹ עֵת.

וְלָכֵן עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן מָה הִיא הָהֶאָרָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בִּימֵי הַפּוּרִים, וְכֵיצַד זָכוּ יִשְׂרָאֵל לַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה אָז, כְּדֵי שֶׁנֵּדַע לְאֵיזוֹ מַעֲלוֹת וּדְבָרִים נִשְׂגָּבִים יְכוֹלִים אַף אָנוּ לִזְכּוֹת בִּיָּמִים אֵלּוּ.

שְׁאֵלָה שְׁמִינִית

הִנֵּה כַּאֲשֶׁר נִתְבּוֹנֵן בַּנִּסִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁל פּוּרִים, נִוָּכַח לִרְאוֹת, שֶׁבְּאוֹתָם יָמִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּצָרָה גְּדוֹלָה מְאֹד אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה מֵאָז הָיוּ יִשְׂרָאֵל לְגוֹי, כַּאֲשֶׁר נִגְזְרָה עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל גְּזֵרַת כְּלָיָה לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כֻּלָּם מִנַּעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד, וְהַגְּזֵרָה הָיְתָה כְּבָר כְּתוּבָה וַחֲתוּמָה בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ כְּשֶׁאֵין שׁוּם אֶפְשָׁרוּת לְבַטָּלָה.

וְהִנֵּה לְפֶתַע בְּהִתְרַחֲשֻׁיּוֹת פִּלְאִיּוֹת, אֲשֶׁר הָיוּ נִרְאוֹת בַּהַתְחָלָה לִכְאוֹרָה כְּצֵרוּף מִקְרִים בִּלְבַד, לֹא דַּי שֶׁהִתְבַּטְּלָה הַגְּזֵרָה מֵעַל עַם יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא אַף הִתְהַפְּכָה הַגְּזֵרָה מֵהֵפֶךְ אֶל הֵפֶךְ, וְנִתְּנָה רְשׁוּת לַיְּהוּדִים לַהֲרֹג בְּשׂוֹנְאֵיהֶם כִּרְצוֹנָם לְמֶשֶׁךְ שְׁנֵי יָמִים וְאִישׁ לֹא עָמַד בִּפְנֵיהֶם וְרַבִּים מֵהַגּוֹיִים הִתְגַּיְּרוּ כִּי נָפַל פַּחַד הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם.

וּבְוַדַּאי יֶשְׁנוֹ סוֹד גָּדוֹל מְאֹד הָעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי כָּל הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים וְהָעֲצוּמִים הַלָּלוּ, וְעָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן מָה הָיָה הַסּוֹד אֲשֶׁר הֵבִיא לַנִּסִּים הָעֲצוּמִים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁהָיוּ בְּיָמִים אֵלּוּ, אֲשֶׁר כָּאָמוּר הֶאָרָתוֹ מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּיָמִים אֵלּוּ.

הָמָן קִטְרֵג עַל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּפֵרוּד וּבְמַחְלֹקֶת

וְהַתְּשׁוּבָה לְכָל הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלּוּ נִמְצֵאת בְּדִבְרֵי הָמָן הָרָשָׁע, אֲשֶׁר עָלָיו הִתְבַּטְּאוּ חֲזַ"ל וְאָמְרוּ: **'אֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר לָשׁוֹן הָרַע כְּהָמָן'**. אֲשֶׁר קִטְרֵג עַל עַם יִשְׂרָאֵל בְּאָמְרוֹ: "יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים... וְלַמֶּלֶךְ אֵין שׁוֶה לְהַנִּיחָם" (אסתר ג, ח). וּבַדְּבָרִים הָאֵלּוּ שֶׁל הָמָן הַנִּרְאִים לִכְאוֹרָה כְּפוּלִים לְלֹא שׁוּם טַעַם וּסְבָרָא - 'יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד, מְפֻזָּר וּמְפֹרָד, בֵּין הָעַמִּים' - טָמוּן כָּל קִטְרוּגוֹ שֶׁל הָמָן עַל עַם יִשְׂרָאֵל.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהָמָן הָיָה אַסְטְרוֹלוֹג וּמְכַשֵּׁף גָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַרִיזַ"ל, וְהוּא יָדַע שֶׁכָּל כֹּחָם וְעָצְמָתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל תְּלוּיִים בָּאַחְדוּת שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם, וְכַאֲשֶׁר הֵם מְאֻחָדִים וּמְחֻבָּרִים אֵין שׁוּם מַשְׁטִין וּמְקַטְרֵג שֶׁיָּכוֹל לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם לֹא בַּשָּׁמַיִם וְלֹא בָּאָרֶץ. וְלָכֵן הִדְגִּישׁ הָמָן וְאָמַר: **'יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד'**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל אָמְנָם בְּשָׁרְשָׁם הִנָּם מְאֻחָדִים וְהֵם נִקְרָאִים **"עַם אֶחָד"**, כִּי

כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁרְשָׁם הֵם נְשָׁמָה אַחַת גְּדוֹלָה כַּמּוּבָא, וְהָיָה רָאוּי לָהֶם לִהְיוֹת מְאֻחָדִים, וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם שְׁרוּיִים בְּמַחֲלֹקֶת וּפֵרוּד, וְהֵם מְפֻזָּרִים וּמְפֹרָדִים.

כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא דַּי לָהֶם שֶׁהֵם מְפֻזָּרִים וּשְׁרוּיִים בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת עַל פְּנֵי תֵּבֵל, אֶלָּא גַּם בְּלִבָּם פְּנִימָה הֵם מְפֹרָדִים וַחֲלוּקִים אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ. וְלָכֵן הִמְשִׁיךְ הָמָן וְאָמַר 'בֵּין הָעַמִּים', וְכַוָּנָתוֹ בְּכָךְ לוֹמַר שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ בְּטֵלָה סְגֻלָּתָם הַמְיֻחֶדֶת וְלָכֵן הֵם שָׁוִים לְכָל הָעַמִּים.

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנַ"ת זִיעָ"א, שֶׁקִּטְרוּגוֹ שֶׁל הָמָן 'יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד' פֵּרוּשׁוֹ, שֶׁסְּגֻלַּת הָ'עָם אֶחָד' שֶׁהִיא סְגֻלָּתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר הִנָּם מְאֻחָדִים - הִתְבַּטְּלָה עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבֵּינֵיהֶם, וְהִיא נִמְצֵאת כָּעֵת בִּבְחִינַת שֵׁנָה, וְלָכֵן עַכְשָׁו אֶפְשָׁר לְאַבְּדָם חַס וְשָׁלוֹם.

מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר הֵם מְאֻחָדִים בְּשָׁלוֹם וְאַהֲבָה וְאַחְדוּת אֵין אַף אֶחָד שֶׁיָּכוֹל לְהַזִּיק לָהֶם. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל עַל הַפָּסוּק (הושע ד,יז): "חֲבוּר עֲצַבִּים אֶפְרָיִם הַנַּח לוֹ", אֲפִלּוּ אִם יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים עֲבוֹדָה זָרָה אֲבָל הֵם בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת - 'הַנַּח לוֹ', וְאִי אֶפְשָׁר לְהַזִּיק לָהֶם אֶלָּא הֵם יוֹצְאִים לַמִּלְחָמָה וּמְנַצְּחִים.

וְלָכֵן קִטְרֵג הָמָן וְאָמַר לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: 'יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד' כְּלוֹמַר שֶׁבְּחִינָה זוֹ שֶׁהִיא הַסְּגֻלָּה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל נִמְצֵאת כָּעֵת בַּשֵּׁנָה וְתַרְדֵּמָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם עַכְשָׁו שְׁרוּיִים בְּפֵרוּד וּמַחְלֹקֶת. וְלָכֵן כָּעֵת הַזְּמַן אֲשֶׁר בּוֹ אֶפְשָׁר לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כֻּלָּם בְּיוֹם אֶחָד רַחֲמָנָא לִצְלַן.

כָּל כֹּחוֹ שֶׁל הָמָן עֲמָלֵק - מֵהַפֵּרוּד וְהַמַּחְלֹקֶת

וְהִנֵּה הָמָן הָאֲגָגִי הָיָה מִזַּרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק- אֲשֶׁר כָּל כֹּחוֹ נָבַע

מֵהַפֵּרוּד שֶׁהָיָה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן כָּל עֲבוֹדָתוֹ וְהִשְׁתַּדְּלוּתוֹ שֶׁל עֲמָלֵק הָיְתָה רַק לַעֲשׂוֹת מַחֲלֹקֶת וּפֵרוּד לְבָבוֹת בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל עַל הַפָּסוּק (דברים כה,יח): "וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ", שֶׁעֲמָלֵק נִלְחַם בְּכָל מִי שֶׁהָיָה הֶעָנָן פּוֹלְטוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה עַל יְדֵי חֲטָאָיו, וְרַק בָּהֶם הָיְתָה לַעֲמָלֵק שְׁלִיטָה, אֲבָל בְּעַם הַקֹּדֶשׁ שֶׁהָיָה בְּתוֹךְ הֶעָנָן לֹא הָיָה יָכוֹל עֲמָלֵק לִשְׁלֹט, מִפְּנֵי שֶׁהוּא לֹא הָיָה רוֹאֶה אוֹתָם, כִּי עַנְנֵי הַכָּבוֹד הָיוּ מְכַסִּים עֲלֵיהֶם וּמַסְתִּירִים אוֹתָם מִמֶּנּוּ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל שְׁלִיטָתוֹ שֶׁל עֲמָלֵק הִיא רַק בִּיחִידִים וְלֹא בִּכְלָלִיּוּת עַם יִשְׂרָאֵל.

וְלָכֵן כָּתוּב (שמות יז, ח): **"וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם"** - שֶׁזֶּה אוֹתִיּוֹת **"פְּרִידִים"**, לְרַמֵּז עַל פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁגָּרַם עֲמָלֵק (כלי יקר). וְרַק כַּאֲשֶׁר רָאָה עֲמָלֵק שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם מַחֲלֹקֶת, הוּא הָיָה יָכוֹל לְהִלָּחֵם עִמָּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל: כָּל חֲנָיוֹת שֶׁחָנוּ יִשְׂרָאֵל - חָנוּ בְּמַחֲלֹקֶת חוּץ מֵהַחֲנָיָה שֶׁהָיְתָה לִפְנֵי הַר סִינַי. וְלָכֵן מִיָּד בָּא עֲמָלֵק וְהֵחֵל לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִים.

וּמִפְּנֵי כָּךְ הַתּוֹרָה שֶׁרוֹצָה לְשָׁמְרֵנוּ מִשְּׁלִיטָתוֹ שֶׁל עֲמָלֵק, מַזְהִירָה אוֹתָנוּ לִזְכֹּר אֶת מַעֲשֵׂה עֲמָלֵק בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְזֹאת בִּכְדֵי שֶׁנִּזְכֹּר עַל יְדֵי כָּךְ לִבְרֹחַ מֵהַמַּחֲלֹקֶת וְשִׂנְאַת חִנָּם, וּבִזְכוּת כָּךְ בְּוַדַּאי נִזְכֶּה לְהִשָּׁמֵר מֵעֲמָלֵק, אֲשֶׁר כָּל כֹּחוֹ נוֹבֵעַ מִפֵּרוּד הַלְּבָבוֹת אֲשֶׁר בֵּין עַם הַקֹּדֶשׁ.

וְזֶה פֵּרוּשׁוֹ שֶׁל הַפָּסוּק (דברים כה, יז): "זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ", זְכֹר וְתִתְבּוֹנֵן - מָתַי בָּא עֲמָלֵק לְהִלָּחֵם בְּעַם יִשְׂרָאֵל, רַק כַּאֲשֶׁר הוּא קֵרְרָם וְצִנְּנָם מֵאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וְהִכְנִיס בֵּינֵיהֶם פֵּרוּד וּמַחְלֹקֶת, וְעַל יְדֵי שֶׁתִּזְכֹּר זֹאת, בְּוַדַּאי תִּזָּהֵר בְּכָל כֹּחֲךָ מִפֵּרוּד וּמַחְלֹקֶת, וּבִזְכוּת כָּךְ בְּוַדַּאי תִּנָּצֵל מִמֶּנּוּ כִּי לֹא יוּכַל

עֲמָלֵק לִשְׁלֹט עָלֶיךָ וּלְהִלָּחֵם בְּךָ כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת (מאור ושמש).

וְכֵן כָּתְבוּ חֲזַ"ל בְּמִדְרַשׁ שׁוֹחֵר טוֹב עַל הַמִּזְמוֹר בִּתְהִלִּים כב, "לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר": **אֵין אַתָּה מוֹצֵא יָמִים קָשִׁים לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בָּאֲפֵלָה כְּאוֹתָם הַיָּמִים שֶׁאָמַר הָמָן** (אסתר ג, ח): **"יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים", כֵּיוָן שֶׁשָּׁמְעָה אֶסְתֵּר כָּךְ, אָמְרָה** (שם ד, טז): **"לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים".**

כִּי אֶסְתֵּר שֶׁיָּדְעָה אֶת סוֹד הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל שֶׁכֹּחוֹ רַב לְהָגֵן וְלִשְׁמוֹר עֲלֵיהֶם מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, כַּאֲשֶׁר רָאֲתָה אֶת רֹעַ הַגְּזֵרָה, שָׁלְחָה מִיָּד לוֹמַר לְמָרְדְּכַי הַצַּדִּיק (אסתר ד, טז): "לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים", כְּלוֹמַר שֶׁיְּצַוֵּם לְהִתְאַחֵד וּלְהִתְכַּנֵּס בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, וְעַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי נִנְצַח אֶת הָמָן שֶׁהוּא מִזֶּרַע עֲמָלֵק, אֲשֶׁר כָּל כֹּחוֹ וּשְׁלִיטָתוֹ הֵם מֵהַפֵּרוּד וְהַמַּחְלֹקֶת שֶׁבֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי תִּתְבַּטֵּל הַגְּזֵרָה.

וְאָכֵן בִּזְכוּת הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם שֶׁהָיָה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ עֵת הִתְבַּטְּלָה הַגְּזֵרָה הַקָּשָׁה מֵעַל עַם יִשְׂרָאֵל וְנִצְּלוּ מֵאוֹיְבֵיהֶם.

וְלָכֵן הַמְּגִלָּה מַדְגִּישָׁה (אסתר ט, טז): **"נִקְהֲלוּ הַיְּהוּדִים וְעָמֹד עַל נַפְשָׁם וְנוֹחַ מֵאוֹיְבֵיהֶם"**, מִפְּנֵי שֶׁרַק בִּזְכוּת כָּךְ שֶׁ'נִּקְהֲלוּ הַיְּהוּדִים' - הֵם נִצְּלוּ מֵאוֹיְבֵיהֶם, וְזֹאת בִּכְדֵי לְהַדְגִּישׁ וְלוֹמַר לְדוֹרוֹת עוֹלָם, שֶׁרַק זְכוּתָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת הִיא זֹאת שֶׁעָמְדָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בַּיָּמִים הָהֵם, לְהִנָּצֵל מִכָּל גְּזֵרוֹתָיו שֶׁל הָמָן הָאֲגָגִי וַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הָרָשָׁע.

בִּזְכוּת הָאַחְדוּת וּשְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן זָכוּ לְנֵס פּוּרִים

וְהִנֵּה מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק זָכָה שֶׁכָּל הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים הָיָה עַל

יָדוֹ, בִּזְכוּת שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ עַל שְׁלוֹם אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (מדרש רבה אסתר ו,ח), שֶׁהָיָה מָרְדְּכַי הוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם לְיַד בֵּית הַמֶּלֶךְ לָדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמָה יֵעָשֶׂה בָּהּ (אסתר ב,יא), וְהָיָה מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק דּוֹאֵג לָהּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: **'אִם אַתָּה מוֹסֵר עַצְמְךָ עַל נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, עַל יָדְךָ יִנָּצְלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל'.** וּבִזְכוּת שֶׁהָיָה מָרְדְּכַי אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל לִבּוֹ וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם, זָכָה שֶׁיִּתְגַּלְגֵּל כָּל הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים עַל יָדוֹ.

וּמוֹסִיפִים חֲז"ל, שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ נֶאֱמַר בַּמְּגִלָּה עַל מָרְדְּכַי: "דֹּרֵשׁ טוֹב לְעַמּוֹ וְדֹבֵר שָׁלוֹם לְכָל זַרְעוֹ" (אסתר י,ב), כִּי בִּזְכוּת זֹאת שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל וְדוֹרֵשׁ טוֹב לְעַמּוֹ, זָכָה לְהַצִּיל אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת דּוֹבֵר שָׁלוֹם לְכָל זַרְעוֹ.

וְכֵן מוּבָא בַּמִּדְרָשׁ, שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל זָכוּ לַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים, בִּזְכוּת שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת לְשׁוֹנָם מִלּוֹמַר אֶת מוֹצָאָהּ שֶׁל אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, כַּאֲשֶׁר מָרְדְּכַי בִּקֵּשׁ מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה שֶׁלֹּא תֹּאמַר אֶת מוֹצָאָהּ לַמֶּלֶךְ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אסתר): "אֵין אֶסְתֵּר מַגֶּדֶת מוֹלַדְתָּהּ... כִּי מָרְדֳּכַי צִוָּה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא תַגִּיד", וְעַל כָּךְ כָּתְבוּ חֲז"ל: **"אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא' כֵּיוָן שֶׁאֵין בֵּינֵיכֶם אֲפִלּוּ אֶחָד שֶׁמְּגַלֶּה זֹאת, בִּזְכוּת כָּךְ אֲנִי מַצִּילְכֶם מִן הַגְּזֵרָה שֶׁל הָמָן הָאֲגָגִי".** וּבִזְכוּת שֶׁשָּׁמְרוּ וְנָצְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת לְשׁוֹנָם לוֹמַר זֹאת בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, זָכוּ לַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁל פּוּרִים.

בִּזְכוּת שֶׁכָּל אֶחָד הִתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ זָכוּ לְנֵס פּוּרִים

וְכֵן כָּתַב הָאַלְשֵׁיךְ הַקָּדוֹשׁ, עַל דִּבְרֵי אֶסְתֵּר שֶׁאָמְרָה לְמָרְדְּכַי "וְצוּמוּ עָלַי שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וָיוֹם וְאַף אֲנִי וְנַעֲרוֹתַי אָצוּם כֵּן"

(אסתר ד,טז), וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ לְהָבִין מַדּוּעַ הִדְגִּישָׁה אֶסְתֵּר וְאָמְרָה 'וְאַף אֲנִי וְנַעֲרוֹתַי אָצוּם כֵּן', אֶלָּא הַהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא שֶׁאֶסְתֵּר אָמְרָה לְמָרְדְּכַי, שֶׁהוּא בְּכָל תְּפִלּוֹתָיו וְצוֹמוֹתָיו יְתַכֵּוֵן אַף וְרַק בִּשְׁבִיל לְהַצִּיל אֶת אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, וְאַף הִיא בִּתְפִלּוֹתֶיהָ וְצוֹמוֹתֶיהָ, תִּתְכַּוֵּן אַף וְרַק עַל מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי וּשְׁאָר הַיְּהוּדִים, וְעַל יְדֵי כָּךְ בְּוַדַּאי יִתְקַבְּלוּ כָּל תְּפִלּוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (בבא קמא נט): "כָּל הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה", כִּי עַל יְדֵי הָאַחְדוּת הַזֹּאת שֶׁכָּל אֶחָד יִתְפַּלֵּל וְיִתְכַּוֵּן בְּכָל לִבּוֹ רַק עַל חֲבֵרוֹ בְּוַדַּאי יִתְקַבְּלוּ תְּפִלּוֹתֵיהֶם. וְאָכֵן בִּזְכוּת הָאַחְדוּת הַזֹּאת שֶׁכָּל אֶחָד חָשַׁב רַק עַל זוּלָתוֹ, זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְכָל הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁאֵרְעוּ בַּיָּמִים הָהֵם.

אֶסְתֵּר מְבַקֶּשֶׁת רַק עַל עַם יִשְׂרָאֵל

וּמוּבָא בַּסְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה זָכְתָה לְמַדְרֵגָה כֹּה גְּבוֹהָה שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁכַּאֲשֶׁר בִּקְשָׁה אֶסְתֵּר מֵאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֶׁיַּעֲבִיר אֶת רֹעַ הַגְּזֵרָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, בִּקְשָׁה וְאָמְרָה (אסתר ז, ג): "אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב תִּנָּתֶן לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי", שֶׁפֵּרוּשׁוֹ: כַּאֲשֶׁר אֲנִי מְבַקֶּשֶׁת עַל עַצְמִי זֶה רַק בְּגֶדֶר **"שְׁאֵלָתִי"** כְּלוֹמַר מִשְׁאֶלֶת הַלֵּב בִּלְבַד, אֲבָל **'וְעַמִּי'** - כַּאֲשֶׁר אֲנִי מְבַקֶּשֶׁת עַל עַם יִשְׂרָאֵל, זֶה בְּגֶדֶר הַבַּקָּשָׁה וְהַתְּפִלָּה הָעִקָּרִית שֶׁלִּי, וְזֶה כָּל הָרָצוֹן וְהַחֵפֶץ שֶׁלִּי.

וְכָתוּב בַּסְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁלְּמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה וַעֲצוּמָה זוֹ, יָכוֹל כָּל אָדָם לִזְכּוֹת בְּיוֹם הַפּוּרִים, כִּי בּוֹ יוֹרֵד בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ אוֹר גָּדוֹל שֶׁל אַחְדוּת וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, וּמִי שֶׁחָפֵץ בְּכָךְ וּמְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִזְכּוֹת לְכָךְ בְּיוֹם זֶה, וּמֵכִין אֶת נַפְשׁוֹ לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל הַזֶּה, זוֹכֶה לְקַבֵּל זֹאת בְּיוֹם הַפּוּרִים, וְעַל יְדֵי כָּךְ יָכוֹל הָאָדָם לִזְכּוֹת

לִקְנוֹת אֶת מִדָּה חֲשׁוּבָה זוֹ שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

מַדּוּעַ עַל יְדֵי הָאַחְדוּת נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים

וְהִנֵּה בִּזְכוּת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָם יָמִים, זָכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים וְהָעֲצוּמִים שֶׁל פּוּרִים.

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת (ליה"ל תענית ד), שֶׁהַטַּעַם שֶׁהָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה שֶׁבֵּין עַם יִשְׂרָאֵל מַמְתִּיקָה אֶת כָּל הַדִּינִים מֵעַל עַם יִשְׂרָאֵל וּמַצִּילָה אוֹתָם מִכָּל רַע, הִיא מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת נִקְרָאִים כָּל עַם יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים גְּמוּרִים, וְאֵין עֲלֵיהֶם שׁוּם קִטְרוּג, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים", שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר כָּל עַם יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם יַחְדָּו בְּאַחְדוּת וּבְשָׁלוֹם - הֵם נִקְרָאִים תָּמִיד צַדִּיקִים, אֲפִלּוּ אִם אֵינָם זַכָּאִים וּרְאוּיִים לְכָךְ, מִפְּנֵי שֶׁכְּלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל הֵם תָּמִיד טְהוֹרִים, וְהֵם נִקְרָאִים תָּמִיד צַדִּיקִים בַּשָּׁמַיִם.

וְכֵן מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים עַל הַפָּסוּק (שיר השירים ד, ז): "כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ", שֶׁפֵּרוּשׁוֹ, שֶׁכַּאֲשֶׁר אַתֶּם בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם, אָז 'וּמוּם אֵין בָּךְ', כְּלוֹמַר שֶׁאֵין מִסְתַּכְּלִים כְּלָל בַּשָּׁמַיִם עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא רַק עַל זְכוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּפָּסוּק (במדבר כג, כא): "לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ", שֶׁפֵּרוּשׁוֹ, כְּשֶׁאַתֶּם מְאֻחָדִים בְּאַהֲבָה וְרֵעוּת, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַבִּיט וּמִסְתַּכֵּל כְּלָל עַל עֲוֹנוֹתֵיכֶם.

וְלָכֵן הָאַחְדוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל מַמְתִּיקָה אֶת כָּל הַדִּינִים מֵעֲלֵיהֶם, וְאַף אִם הַגְּזֵרָה קָשָׁה מְאֹד עַד שֶׁ"**נִכְתַּב וְנֶחְתַּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ אֵין**

לְהָשִׁיב" (אסתר ח, ח), אַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים מֵעֲלֵיהֶם, וְאֵין שׁוּם מַזִּיק שֶׁיָּכוֹל לְהִתְקָרֵב וּלְקַטְרֵג עַל עַם יִשְׂרָאֵל.

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר הַ"שְׁפַת אֱמֶת", אֶת מָה שֶׁכָּתוּב בַּמְּגִלָּה (אסתר ט, טז): נִקְהֲלוּ הַיְּהוּדִים **'וְעָמֹד עַל נַפְשָׁם'**, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁהֵם הִרְגִּישׁוּ בְּיָמִים אֵלּוּ כְּמוֹ נֶפֶשׁ אַחַת מַמָּשׁ - דְּהַיְנוּ שֶׁהֵם הִגִּיעוּ בְּיָמִים אֵלּוּ עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהָאַהֲבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם, לַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁבּוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁרְשָׁם הֵם נֶפֶשׁ אַחַת גְּדוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (ויקרא רבה ד, ו): שֶׁהַטַּעַם שֶׁכָּתוּב אֵצֶל יַעֲקֹב (שמות א,ה) "שִׁבְעִים נָפֶשׁ" (בלשון יחיד), וְאִלּוּ אֵצֶל עֵשָׂו (שם לו, ו) כָּתוּב "וְאֶת כָּל נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ" (בלשון רבים), מִפְּנֵי שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁרְשָׁם הֵם נְשָׁמָה אַחַת גְּדוֹלָה.

תַּעֲנִית אֶסְתֵּר כְּדֵי לִזְכּוֹת לְאַחְדוּת בְּפוּרִים

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת זִיעָ"א (הלכות יבום ג), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁתִּקְּנוּ חֲזַ"ל שֶׁעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִתְעַנּוֹת וְלָצוּם בְּכָל שָׁנָה לִפְנֵי פּוּרִים בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר, אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר נוֹשָׁעְנוּ בַּיָּמִים הָהֵם מִגְּזֵרָתָם הַקָּשָׁה שֶׁל הָמָן הָאֲגָגִי וַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הָרָשָׁע, וְלִכְאוֹרָה מַדּוּעַ אָנוּ צְרִיכִים לָצוּם שׁוּב בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ אֶת צוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר.

אֶלָּא שֶׁזֹּאת מִפְּנֵי שֶׁסְּגֻלָּתוֹ שֶׁל הַצּוֹם וְהַתַּעֲנִית הִיא לְבַטֵּל אֶת כָּל הַמַּחְלוֹקוֹת וְהַמְּרִיבוֹת, וּלְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן נז. וּמִטַּעַם כָּךְ, הַצּוֹם וְהַתַּעֲנִית נָחְשָׁב אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ קָרְבָּן (ברכות יז), כִּי שְׁנֵיהֶם בָּאִים כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם וּלְבַטֵּל אֶת כָּל הַמַּחְלוֹקוֹת כַּמּוּבָא בַּחֲזַ"ל

שֶׁהַקָּרְבָּנוֹת נִקְרָאִים "שְׁלָמִים" מִשּׁוּם שֶׁהֵם עוֹשִׂים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וְעַל יְדֵי כָּךְ זוֹכֶה הָאָדָם לִמְחִילַת עֲוֹונוֹתָיו.

וְלָכֵן בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר כָּל עַם יִשְׂרָאֵל צָמוּ וְהִתְעַנּוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה זֶה בְּלֵיל פֶּסַח וּבִימֵי חֹל הַמּוֹעֵד שֶׁלְּאַחֲרָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמְּגִלָּה שֶׁאֶסְתֵּר בִּקְּשָׁה מִמָּרְדֳּכַי. (אסתר ד, טז) **"וְצוּמוּ עָלַי שְׁלֹשָׁה יָמִים לַיְלָה וָיוֹם וְאַף אֲנִי וְנַעֲרוֹתַי אָצוּם כֵּן"**, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהֵם הָיוּ חַיָּבִים לְבַטֵּל אֶת כָּל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַמְּרִיבוֹת שֶׁהָיוּ בְּאוֹתָם יָמִים בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר מִכֹּחָם רָצָה הָמָן לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל.

אֲבָל עַל יְדֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל צָמוּ וְהִתְעַנּוּ בְּאוֹתָם יָמִים, הִתְבַּטְּלוּ כָּל הַמַּחְלוֹקוֹת שֶׁהָיוּ בֵּינֵיהֶם וְהֵם זָכוּ לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הָיָה כָּל הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים.

וְזֵכֶר לְכָךְ אָנוּ צָמִים בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר, כְּדֵי שֶׁנִּזְכֹּר הֵיטֵב שֶׁרַק בִּזְכוּתָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת זָכוּ יִשְׂרָאֵל לַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁל פּוּרִים, וְעַל יְדֵי כָּךְ נִזְכֶּה אַף אָנוּ בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ לְבַטֵּל אֶת כָּל הַמַּחְלוֹקוֹת וְהַפֵּרוּדִים שֶׁיֵּשׁ בֵּיננוּ, וְעַל יְדֵי כָּךְ נִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים שֶׁיּוֹרֵד בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ בְּיָמִים אֵלּוּ.

הַשְּׁקָלִים בִּטְּלוּ אֶת הַגְּזֵרָה כִּי הֵם אִחֲדוּ בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל

וּמוֹסִיף מוֹהַרְנָ"ת (הלכות ברכת הראיה ד), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁאָנוּ נוֹתְנִים בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לִפְנֵי יוֹם הַפּוּרִים צְדָקָה - 'זֵכֶר לְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל', כִּי הַשְּׁקָלִים הָיוּ הַגּוֹרֵם הַמְאַחֵד בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁעַל יָדָם זָכוּ עַם יִשְׂרָאֵל לַנֵּס הַגָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (מגילה יג) שֶׁאָמְרוּ לְהָמָן

שֶׁשָּׁקַל עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף - **'כְּבָר קָדְמוּ שִׁקְלֵיהֶם לִשְׁקָלֶיךָ'**, וּבְכֹחַ זֶה נִצְּחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָמָן.

וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן מַדּוּעַ כֹּחַ הַשְּׁקָלִים שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל כֹּה גָּדוֹל, עַד שֶׁבִּזְכוּתָם נִצְּלוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְכֵיצַד יָכְלוּ הַשְּׁקָלִים הָאֵלּוּ לְהָגֵן עַל עַם יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי כִּכְּרוֹת הַכֶּסֶף שֶׁל הָמָן הָרָשָׁע?

אֶלָּא הַהֶסְבֵּר לְכָךְ הוּא, **שֶׁהַשְּׁקָלִים סִמְּלוּ אֶת הָאַחְדּוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל** וְהֵם אֲשֶׁר גָּרְמוּ לְאַחְדּוּת בֵּינֵיהֶם, וְלָכֵן הֵם אֲשֶׁר הֵגִינוּ עֲלֵיהֶם וְהִצִּילוּ אוֹתָם מִגְּזֵרוֹתָיו שֶׁל הָמָן הָרָשָׁע, וְזֹאת מִכַּמָּה טְעָמִים:

טַעַם רִאשׁוֹן: כַּאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹתֵן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, בְּכָךְ הוּא זוֹכֵר שֶׁהוּא לְבַדּוֹ הִנּוֹ רַק חֵצִי, וְרַק יַחַד עִם רֵעֵהוּ הוּא נִהְיֶה שָׁלֵם. וְזֶהוּ הָעִנְיָן שֶׁל הָאַחְדּוּת שֶׁכָּל אֶחָד יוֹדֵעַ וּמֵבִין שֶׁהוּא צָרִיךְ אֶת חֲבֵרוֹ, כִּי הוּא מֵבִין שֶׁכַּאֲשֶׁר הוּא לְבַדּוֹ אֵינוֹ נֶחְשָׁב אֶלָּא לְמַחֲצִית וְרַק עַל יְדֵי חֲבֵרוֹ הוּא יָכוֹל לָבוֹא לַשְּׁלֵמוּת.

וְזֹאת הַסִּבָּה שֶׁהֵבִיאוּ דַּוְקָא מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל וְלֹא שֶׁקֶל שָׁלֵם, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁכָּל אֶחָד יִזְכֹּר הֵיטֵב שֶׁכָּל שְׁלֵמוּתוֹ תְּלוּיָה בִּכְלָל יִשְׂרָאֵל וְהוּא רַק פֵּרָט מִתּוֹךְ הַכְּלָל הַגָּדוֹל, וְכָל הַשְּׁלֵמוּת שֶׁלּוֹ תְּלוּיָה בְּכָךְ שֶׁיִּתְאַחֵד בַּכְּלָל, וְעַל יְדֵי שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל יִתְבּוֹנְנוּ וְיִסְתַּכְּלוּ בְּכָךְ בְּוַדַּאי יָבוֹאוּ כֻּלָּם לְשָׁלוֹם וְאַחְדּוּת.

וְלָכֵן בְּמִצְוַת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (שמות ל, טו): **"הָעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט"**, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגָּאֶה הָעָשִׁיר עַל הָעָנִי בְּכָךְ שֶׁהוּא נָתַן יוֹתֵר כֶּסֶף מִמֶּנּוּ לַמִּשְׁכָּן, וְעַל יְדֵי כָּךְ יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר חֵלֶק בַּמִּשְׁכָּן. כִּי עִקַּר מַטְּרָתָם שֶׁל הַשְּׁקָלִים הִיא כְּדֵי לְהָבִיא לְאַהֲבָה וְאַחְדּוּת, וְאִלּוּ כַּאֲשֶׁר הָעָשִׁיר יִתֵּן יוֹתֵר, עָלוּל הוּא לְהִתְגָּאוֹת בְּכָךְ עַל הָעָנִי שֶׁנָּתַן פָּחוֹת מִמֶּנּוּ, וְעַל יְדֵי כָּךְ יַפְסִידוּ

הַשְּׁקָלִים אֶת מַטְּרָתָם. וְלָכֵן כֻּלָּם נִתְּנוּ בְּשָׁוֶה כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה יָבוֹאוּ כֻּלָּם לְאַחְדוּת וְאַהֲבָה בִּשְׁלֵמוּת.

טַעַם שֵׁנִי: מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁקָלִים הָיוּ לְשֵׁם מַטְּרַת צְדָקָה לִקְנוֹת בָּהֶם אֶת הַקָּרְבָּנוֹת וְהַקְּטֹרֶת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְהִנֵּה מִצְוַת הַצְּדָקָה סְגֻלָּתָהּ לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם וְאַחְדוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (אבות ב, ז): 'מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם'. וּכְכָל שֶׁיַּרְבֶּה הָאָדָם בִּנְתִינַת צְדָקָה כָּךְ הוּא יִזְכֶּה לְשָׁלוֹם וְאַהֲבָה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ כֵן הַשְּׁקָלִים שִׁמְּשׁוּ לְצֹרֶךְ קְנִיַּת הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁעֲלֵיהֶם אָמְרוּ חֲזַ"ל שֶׁהֵם נִקְרָאִים שְׁלָמִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵם בָּאִים כְּדֵי לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים.

וְכֵן הַשְּׁקָלִים שִׁמְּשׁוּ לְצֹרֶךְ קְנִיַּת הַקְּטֹרֶת, אֲשֶׁר הִיא בָּאָה כְּדֵי לְכַפֵּר עַל חֵטְא לָשׁוֹן הָרַע אֲשֶׁר הוּא הַגּוֹרֵם הַמְפַלֵּג בְּיוֹתֵר בֵּין יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (ערכין טו).

וְלָכֵן סְגֻלָּתָם שֶׁל הַשְּׁקָלִים גְּדוֹלָה מְאֹד לְהַרְבּוֹת אַחְדוּת וְשָׁלוֹם בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וּמִטַּעַם כָּךְ נוֹתְנִים אַף אָנוּ בְּכָל שָׁנָה לִפְנֵי פּוּרִים צְדָקָה 'זֵכֶר לְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל', כְּדֵי לְהַרְבּוֹת בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם בְּיָמִים גְּדוֹלִים אֵלּוּ.

מְעַבְּרִים דַּוְקָא אֶת חֹדֶשׁ אֲדָר – כִּי הוּא מְסֻגָּל לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת

וְעַל פִּי זֶה מְבָאֵר מוֹהַרְנַ"ת (הלכות ר"ח ג), מַדּוּעַ מְעַבְּרִים דַּוְקָא אֶת חֹדֶשׁ אֲדָר מִכָּל הֶחֳדָשִׁים כֻּלָּם, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל סִבַּת עִבּוּר הַחֹדֶשׁ הוּא כְּדֵי לְסַדֵּר אֶת יְמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁל חָדְשֵׁי הַחַמָּה שֶׁיִּהְיוּ שָׁוִים עִם מִנְיַן חָדְשֵׁי הַלְּבָנָה כַּיָּדוּעַ. וְדָבָר זֶה שָׁרְשׁוֹ וּמְקוֹרוֹ הוּא מִמִּעוּט וּפְגָם הַלְּבָנָה.

וּפְגָם מִעוּט הַיָּרֵחַ בְּעַצְמוֹ הוּא פְּגָם הַמַּחֲלֹקֶת, כִּי הַלְּבָנָה רָצְתָה לִמְלֹךְ בִּמְקוֹם הַשֶּׁמֶשׁ, וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִעֵט אוֹתָהּ, וְהִנֵּה מֵהַפְּגָם הַזֶּה שֶׁל מִעוּט הַלְּבָנָה נוֹבְעוֹת וּמִשְׁתַּלְשְׁלוֹת כָּל הַמְּרִיבוֹת וְהַמַּחְלוֹקוֹת שֶׁיֶּשְׁנָן בָּעוֹלָם כַּמּוּבָא בָּאֲרִיז"ל.

וְלָכֵן הַזְּמַן הַמְסֻגָּל בְּיוֹתֵר לְתַקֵּן זֹאת הוּא דַּוְקָא בְּחֹדֶשׁ אֲדָר, אֲשֶׁר בּוֹ מַשְׁוִים אֶת חָדְשֵׁי הַלְּבָנָה עִם חָדְשֵׁי הַחַמָּה שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִמְשֶׁכֶת וּבָאָה מִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת בָּעוֹלָם.

וּמוּבָא עוֹד, שֶׁבְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ בְּחֹדֶשׁ אֲדָר מִתְעוֹרֶרֶת קְלִפָּתוֹ שֶׁל הָמָן עֲמָלֵק לַעֲשׂוֹת מַחֲלֹקֶת וּפֵרוּד בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וּמִשּׁוּם כָּךְ אָנוּ מַרְבִּים בְּכָל שָׁנָה בְּחֹדֶשׁ זֶה בְּעִנְיְנֵי שָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת בִּכְדֵי לְהַכְנִיעוֹ וּלְבַטְּלוֹ. וְלָכֵן דַּוְקָא בְּחֹדֶשׁ אֲדָר רָאוּי לְעַבֵּר אֶת הַשָּׁנָה יוֹתֵר מִכָּל חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, כִּי בּוֹ נַעֲשֶׂה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה תִּקּוּן פְּגָם הַמַּחֲלֹקֶת עַל יְדֵי כָּל הַמִּצְוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בּוֹ, הַמַּרְבּוֹת אַחְדוּת וְאַהֲבָה בֵּין יִשְׂרָאֵל.

מִשֶּׁנִּכְנַס אֲדָר מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה - כְּדֵי לְהַרְבּוֹת אַחְדוּת

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁצִּוּוּ חֲזַ"ל לְהַרְבּוֹת בְּשִׂמְחָה בְּיָמִים אֵלּוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (תענית כט): "מִשֶּׁנִּכְנַס אֲדָר מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה", וְזֹאת בִּכְדֵי לִזְכּוֹת עַל יְדֵי כָּךְ לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת. מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם שָׂמֵחַ וְאוֹהֵב אֶת כָּל הַבְּרִיּוֹת כֻּלָּם, וְאִלּוּ כַּאֲשֶׁר הָאָדָם שָׁרוּי בְּעַצְבוּת הוּא בָּא בְּקַלּוּת לִמְרִיבוֹת וּמַחְלוֹקוֹת וּקְפֵדוֹת עַל בְּנֵי הָאָדָם.

כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (מסכת שבת), עַל צָמַח הַשּׁוּם שֶׁטִּבְעוֹ לְהוֹצִיא קִנְאָה וּלְהַכְנִיס אַהֲבָה, וּמְפָרֵשׁ רַשִּׁ"י: מִפְּנֵי שֶׁמְּשַׁמֵּחַ אֶת הַלֵּב. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (מריבה יג): 'עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה בָּא שָׁלוֹם לְעוֹלָם

וְעַל יְדֵי עַצְבוּת בָּא מְרִיבָה וּמַחְלֹקֶת בָּעוֹלָם'. וְלָכֵן בְּחֹדֶשׁ אֲדָר מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה יוֹתֵר מִכָּל הַשָּׁנָה, כִּי עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה וְהַחֶדְוָה יִזְכֶּה הָאָדָם לְשָׁלוֹם וְאַחְדוּת שֶׁאֶת זֹאת צָרִיךְ לְהַרְבּוֹת בְּחֹדֶשׁ זֶה.

וְכֵן לְהֵפֶךְ - עַל יְדֵי הָאַחְדוּת זוֹכֶה הָאָדָם לְשִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרָ"ן (סא) עַל הַפָּסוּק (משלי יג, ט): "אוֹר צַדִּיקִים יִשְׂמָח", שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמִּתְקַבְּצִים הַנִּפְשׁוֹת מִתּוֹךְ אַהֲבָה וְאַחְדוּת הֵם זוֹכִים לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. עַיֵּן שָׁם.

בְּכָל שָׁנָה בְּפוּרִים נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים

כָּתַב הָרה"ק ר' צָדוֹק הַכֹּהֵן מִלֻּבְּלִין זִיעָ"א (פרי צדיק), שֶׁקִּבֵּל מֵרַבּוֹתָיו שֶׁלְּכָל אַמָּה יֶשְׁנָהּ מִדָּה רָעָה הַמְיֻחֶדֶת לָהּ, וְהַמִּדָּה שֶׁל פָּרָס הִיא מִדַּת **"צָרוּת עַיִן"**, וְלָכֵן הִתְגַּבְּרָה מִדָּה זוֹ בְּיָמִים הָהֵם עַל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ שָׁם, וּמִכֹּחָהּ נָבַע קִטְרוּגוֹ שֶׁל הָמָן עַל יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁתִּקְּנוּ זֹאת יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם הִתְבַּטְּלָה כָּל הַגְּזֵרָה.

וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה יוֹרֵד אוֹר גָּדוֹל שֶׁל אַחְדוּת וְשָׁלוֹם בִּימֵי הַפּוּרִים, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּכָל שָׁנָה מִתְגַּלָּה שׁוּב הָאַחְדוּת הַזּוֹ שֶׁהָיְתָה בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים אֵלּוּ, וְלָכֵן גָּדוֹל כֹּחוֹ שֶׁל יוֹם הַפּוּרִים לְהַמְתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים, וּלְהוֹשִׁיעַ בְּכָל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ הֵן בְּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת.

אֲבָל הַתְּנַאי לְכָךְ הוּא שֶׁיִּכָּלֵל הָאָדָם בְּאַהֲבָה וּבְאַחְדוּת עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַפּוּרִים, כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד. וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁיִּכָּלֵל בְּעַם יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, יִמְתְּקוּ מִמֶּנּוּ כָּל הַדִּינִים מֵאֲלֵיהֶם, כִּי בִּכְלָלִיּוּת עַם יִשְׂרָאֵל אֵין שׁוֹרִים כְּלָל כָּל הַדִּינִים. וּבְיוֹם זֶה שֶׁל

פּוּרִים מִתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם הַזֶּה - אוֹר מְפֻלָּא שֶׁל כְּלָל יִשְׂרָאֵל, וְהַדֶּרֶךְ לְהִכָּלֵל בּוֹ הִיא רַק עַל יְדֵי הָאַהֲבָה וְהָאַחְדוּת עִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל.

וְלָכֵן אָנוּ מַרְבִּים בְּיוֹם זֶה בְּסַמְמָנֵי הָאַחְדוּת - מִשְׁלֹחַ מָנוֹת וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים, בִּכְדֵי לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה וְאַחְדוּת בְּיוֹם זֶה, וְעַל יְדֵי זֶה לִזְכּוֹת לָאוֹר הַגָּדוֹל הַמִּתְגַּלֶּה בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְלִישׁוּעוֹת הַנִּפְלָאוֹת שֶׁזּוֹכִים בִּזְכוּת כָּךְ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

מַדּוּעַ חַג הַפּוּרִים הוּא הַיָּחִיד שֶׁיִּשָּׁאֵר לְעָתִיד לָבוֹא

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל: **"כָּל הַמּוֹעֲדִים עֲתִידִים לְהִבָּטֵל וִימֵי הַפּוּרִים אֵינָם בְּטֵלִים לְעוֹלָם"**. כִּי אוֹר זֶה שֶׁל הָאַחְדוּת עָתִיד לְהִתְגַּלּוֹת בִּשְׁלֵמוּת לֶעָתִיד לָבוֹא, אֲשֶׁר בּוֹ עֲתִידוֹת לִהְיוֹת אַחְדוּת וְאַהֲבָה בִּשְׁלֵמוּת בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל.

וְלָכֵן הַמּוֹעֵד הַזֶּה שֶׁל פּוּרִים הוּא הַיָּחִיד אֲשֶׁר אֵינוֹ עָתִיד לְהִתְבַּטֵּל לֶעָתִיד לָבוֹא, כִּי לֶעָתִיד לָבוֹא כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה אַחְדוּת בִּשְׁלֵמוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל יִתְגַּלֶּה הָאוֹר הַזֶּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְלָכֵן אוֹר זֶה שֶׁל פּוּרִים הוּא הָאוֹר שֶׁל לֶעָתִיד לָבוֹא, וּבַיּוֹם הַפּוּרִים מֵאִיר הָאוֹר שֶׁל הָאַחְדוּת שֶׁיָּאִיר בִּשְׁלֵמוּת לֶעָתִיד לָבוֹא. וּמִפְּנֵי כָּךְ אֵין הַחַג הַזֶּה עָתִיד לְהִתְבַּטֵּל, כִּי זֶה הָאוֹר שֶׁיָּאִיר בִּשְׁלֵמוּת לֶעָתִיד לָבוֹא בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְהַדֶּרֶךְ לְקַבֵּל אוֹתוֹ בְּיוֹם הַפּוּרִים, הִיא עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יִכָּלֵל בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת בִּשְׁלֵמוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַפּוּרִים. וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה הָאָדָם שֶׁיִּמָּתְקוּ מֵעָלָיו כָּל הַדִּינִים, וְיִזְכֶּה לְכָל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מַרְבִּים אַחְדוּת כְּמוֹ בְּפוּרִים

כָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תיקוני זהר כא), שֶׁיּוֹם הַפּוּרִים הוּא יוֹתֵר גָּבוֹהַּ וְנַעֲלֶה מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים, כִּי יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא רַק כְּ-פּוּרִים - כְּמוֹ פּוּרִים - אַךְ יוֹם הַפּוּרִים עַצְמוֹ מַעֲלָתוֹ יוֹתֵר גְּבוֹהָה הַמִּיּוֹם הַכִּפּוּרִים.

וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן מָה הַשַּׁיָּכוּת וְהַקֶּשֶׁר שֶׁיֵּשׁ בֵּין שְׁנֵי הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ, שֶׁהֵם קְרוּיִים אֶחָד עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי, וּבְיוֹתֵר יֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ מַעֲלָתוֹ שֶׁל יוֹם הַפּוּרִים יוֹתֵר גְּבוֹהָה מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים אֲשֶׁר בּוֹ מִתְכַּפְּרִים כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְהַבֵּאוּר לְכָךְ הוּא מִכַּמָּה סִבּוֹת וּטְעָמִים:

טַעַם רִאשׁוֹן: כָּל עִנְיָנוֹ וּמַהוּתוֹ שֶׁל פּוּרִים הוּא לְהַרְבּוֹת בְּשָׁלוֹם וְרֵעוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ כֵן כָּל טָהֳרַת

וּמְחִילַת הָעֲווֹנוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אַף הִיא תְּלוּיָה בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת אֲשֶׁר בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁמְּבָאֵר הָרָמָ"ק (סידור הרמ"ק שער עבודת יום הכיפורים), עַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים, שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁיֵּשׁ לְרַצּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ לִפְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (יומא פה) שֶׁיּוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר רַק עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, וְאֵינוֹ מְכַפֵּר עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ עַד שֶׁיְּרַצֶּה וִיפַיֵּס אֶת חֲבֵרוֹ.

וְלָכֵן נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁיֵּשׁ לְבַקֵּשׁ מְחִילָה וּסְלִיחָה וּלְפַיֵּס אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל פִּי סוֹדָם שֶׁל דְּבָרִים, כָּל טָהֳרָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תְּלוּיָה בְּכָךְ שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת בְּיוֹם זֶה.

וְלָכֵן הִשְׁוּוּ חֲזַ"ל בֵּין שְׁנֵי יָמִים אֵלּוּ, מִפְּנֵי שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם צְרִיכִים

יִשְׂרָאֵל לְהַרְבּוֹת בְּשָׁלוֹם וְרֵעוּת, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא כִּבְיָכוֹל לוֹמֵד מִיּוֹם הַפּוּרִים שֶׁבּוֹ יִשְׂרָאֵל מַרְבִּים בְּפֹעַל בְּמַעֲשִׂים שֶׁל אַחְדוּת וְרֵעוּת.

וְלָכֵן גַּם בְּפוּרִים אֲשֶׁר בּוֹ מְפַיְּסִים כָּל אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ וְשׁוֹלְחִים מִשְׁלֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנוֹתְנִים מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים, וּמַרְבִּים בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת - מִתְכַּפְּרִים לְכָל אָדָם כָּל חֲטָאָיו וַעֲוֹנוֹתָיו, אַף הָעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ.

טַעַם שֵׁנִי: בְּיוֹם פּוּרִים זוֹכֶה הָאָדָם לְמִדַּת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי אַהֲבָתוֹ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה אֲשֶׁר עַל יָדָהּ זְדוֹנוֹת מִתְהַפְּכִים לוֹ לִזְכֻיּוֹת, וְלָכֵן יוֹם זֶה הוּא יוֹתֵר גָּבוֹהַּ מִיּוֹם כִּפּוּר שֶׁבּוֹ רַק נִמְחָלִים עֲוֹנוֹתָיו וְאֵינָם מִתְהַפְּכִים לִזְכֻיּוֹת.

וְהַדֶּרֶךְ לִזְכּוֹת בְּיוֹם זֶה לִתְשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, הִיא עַל פִּי דִּבְרֵי הַ"יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל", שֶׁכָּתַב שֶׁתְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה הִנָּהּ גַּם תְּשׁוּבָה שֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם מִתּוֹךְ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁזּוֹכֶה הָאָדָם לְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, הוּא מִתְבּוֹנֵן שֶׁבַּעֲוֹנוֹתָיו וַחֲטָאָיו סוֹבְלִים כֹּה הַרְבֵּה יְהוּדִים צָרוֹת מִצָּרוֹת מְשֻׁנּוֹת, וְהוּא תּוֹלֶה אֶת כָּל זֹאת בַּחֲטָאָיו הַמְרֻבִּים שֶׁבְּוַדַּאי בְּשֶׁלּוֹ כָּל הַסַּעַר הַזֶּה, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה לָזֶה, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מֵעֹמֶק לִבּוֹ בֶּאֱמֶת - וְזֶה נִקְרָא תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל הֵם חֲשׁוּבִים לְאֶחָד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (אחרי עג), וְעַל יְדֵי תְּשׁוּבָה זֹאת מִתְהַפְּכִים כָּל עֲוֹנוֹתָיו לִזְכֻיּוֹת.

וְהַזְּמַן הַמְסֻגָּל בְּיוֹתֵר לִזְכּוֹת לְכָךְ הוּא בְּיוֹם הַפּוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁבְּיוֹם זֶה מְאִירָה וּמִתְנוֹצֶצֶת בְּכָל לִבּוֹת יִשְׂרָאֵל הָאָרַת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁיִּהְיֶה לֶעָתִיד לָבוֹא (פרי צדיק), וְכָל הָרוֹצֶה וְחָפֵץ לִזְכּוֹת בָּזֶה

יָכוֹל לִזְכּוֹת בְּכָךְ. וְלָכֵן בְּיוֹם זֶה יוּכַל הָאָדָם לִזְכּוֹת לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, שֶׁהִיא תְּשׁוּבָה מִתּוֹךְ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל.

וּמִפְּנֵי כָּךְ חָשׁוּב יוֹם זֶה יוֹתֵר מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲשֶׁר בּוֹ יֵשׁ אֲשֶׁר עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה מִתּוֹךְ יִרְאַת הָעֹנֶשׁ בִּלְבַד. וּבְיוֹם הַפּוּרִים יָכוֹל הָאָדָם בְּקַלּוּת לִזְכּוֹת לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה מִתּוֹךְ אַהֲבָה אֲשֶׁר עַל יָדָהּ כָּל עֲוֹנוֹתָיו מִתְהַפְּכִים לִזְכֻיּוֹת.

וְזֶה הַקֶּשֶׁר וְהַשַּׁיָּכוּת שֶׁיֶּשְׁנָם בֵּין שְׁנֵי יָמִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים אֵלּוּ, אֲשֶׁר בִּשְׁנֵיהֶם הָאוֹר הַגָּדוֹל הַשּׁוֹפֵעַ וּמֵאִיר בָּהֶם - תָּלוּי בְּכָךְ שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים בּוֹ, וְרַק עַל יְדֵי זֶה זוֹכִים לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל וְהֶעָצוּם הַמֵּאִיר בְּיָמִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ.

מִצְוֹת הַיּוֹם בְּפּוּרִים – לְהַרְבּוֹת אַחְדוּת

הִנֵּה כָּל מִנְהֲגֵי פּוּרִים בָּאִים לְסַמֵּל אֶת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדוּת, כְּמוֹ שֶׁמְּבָאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶלְקָבֵץ זִיע"א בְּסִפְרוֹ מְנוֹת הַלֵּוִי (עמוד תלג), שֶׁזֵּכֶר לָאַחְדוּת הַמֻּפְלָאָה שֶׁהָיְתָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים הָהֵם, אֲשֶׁר בִּזְכוּתָהּ אֵרַע הַנֵּס הַגָּדוֹל - תִּקְּנוּ מָרְדְּכַי וּבֵית דִּינוֹ שֶׁכָּל מִצְוֹוֹת הַיּוֹם בִּימֵי הַפּוּרִים יִהְיוּ דְּבָרִים הַמְרַמְּזִים עַל הָאַחְדוּת וּדְבָרִים הַמַּרְבִּים שָׁלוֹם וְאַחְדוּת, וְזֹאת כְּדֵי לְרַמֵּז שֶׁכָּל הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁאֵרַע בְּפּוּרִים הָיָה בִּזְכוּת הָאַחְדוּת הַמֻּפְלָאָה שֶׁהָיְתָה בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁל הַפּוּרִים.

הִלְכוֹת פּוּרִים – לְהַרְבּוֹת אַחְוָה וְרֵעוּת

וְכָתְבוּ הַחֲתָם סוֹפֵר (שו"ת חתם סופר סימן קצו), **וְהַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶלְקָבֵץ** בְּסִפְרוֹ מְנוֹת הַלֵּוִי (עמוד תלג), וְעוֹד פּוֹסְקִים, שֶׁהַטַּעַם לְמִצְוַת

מִשְׁלֹחַ מָנוֹת הוּא, בִּכְדֵי לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה וְאַחְדוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וּבֵאֲרוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁפָּסַק הָרַמְ"א (סימן תרצו סעיף ו), שֶׁאִם מָחַל הָאָדָם לַחֲבֵרוֹ עַל מְנָתוֹ יָצָא הַשּׁוֹלֵחַ יְדֵי חוֹבָה, מִפְּנֵי שֶׁבְּעֶצֶם זֶה שֶׁהוּא שָׁלַח לוֹ, הוּא הִרְבָּה כְּבָר בְּשָׁלוֹם וְרֵעוּת וְלָכֵן הוּא קַיֵּם בְּכָךְ אֶת מִצְוַת הַיּוֹם.

וְהַכַּף הַחַיִּים כָּתַב (סימן תרצה אות לח), שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁמִּצְוַת מִשְׁלֹחַ מָנוֹת הִיא אַף שֶׁהָעֲנִיִּים יִשְׁלְחוּ לַעֲשִׁירִים, מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר מִצְוָה זֹאת הִיא כְּדֵי לְהַרְבּוֹת בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת.

וְהָאַלִּיָּה רַבָּה כָּתַב, שֶׁמִּטַּעַם כָּךְ אַף הַנָּשִׁים חַיָּבוֹת בְּמִצְוָה זוֹ, כִּי גַּם הֵן צְרִיכוֹת לְהַרְבּוֹת בְּשָׁלוֹם וּבְאַחְדוּת, לָכֵן גַּם הָאִשָּׁה צְרִיכָה לִשְׁלֹחַ מִשְׁלֹחַ מָנוֹת לִרְעוּתָהּ.

וּבִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן כָּתַב טַעַם אַחֵר לְמִצְוַת מִשְׁלֹחַ מָנוֹת, וְהוּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה לִסְעוּדַת פּוּרִים. וְעַל פִּי טַעַם זֶה, אִם מָחַל לוֹ חֲבֵרוֹ עַל מְנָתוֹ, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָה. כְּמוֹ כֵּן אֵין יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבָה בְּמִשְׁלֹחַ מָנוֹת לַעֲשִׁירִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כְּבָר אֶת צָרְכֵי סְעוּדַת פּוּרִים. וְזֶה גַּם מִסִּימָנֵי הָאַחְדוּת, שֶׁבְּיוֹם זֶה אָנוּ צְרִיכִים לִדְאֹג שֶׁיִּהְיֶה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל אֶת צָרְכֵי סְעוּדַת פּוּרִים.

וְכָתַב הַבָּ"ח (סימן תרצ"ה), שֶׁמֵּהַסִּפּוּר שֶׁמְּסַפְּרִים חֲזַ"ל (מגילה ז) עַל אַבַּיֵּי בַּר אָבִין וְרַבִּי חֲנִינָא בַּר אָבִין שֶׁהָיוּ מַחְלִיפִים אֶת סְעוּדוֹתֵיהֶם בְּפּוּרִים אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ, כַּאֲשֶׁר שָׁנָה אַחַת הָרִאשׁוֹן שׁוֹלֵחַ לַחֲבֵרוֹ אֶת סְעוּדַת פּוּרִים, וְשָׁנָה הַבָּאָה הָיָה שׁוֹלֵחַ לוֹ חֲבֵרוֹ אֶת הַסְּעוּדָה, וְהֵם הָיוּ אוֹכְלִים יַחְדָּו אֶת סְעוּדַת פּוּרִים וּבְכָךְ הָיוּ יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת מִשְׁלֹחַ מָנוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁנָה אַחַת רַק הָרִאשׁוֹן הוּא הָיָה זֶה שֶׁשּׁוֹלֵחַ לַחֲבֵרוֹ וְשָׁנָה שְׁנִיָּה רַק הַשֵּׁנִי הָיָה שׁוֹלֵחַ לַחֲבֵרוֹ, מִכָּאן

אָנוּ לוֹמְדִים שֶׁכָּל מִצְוַת מִשְׁלֹחַ מָנוֹת הִיא רַק בִּכְדֵי לְהַרְבּוֹת אֶת מִדַּת הָאַחְדּוּת וְהָאַהֲבָה בֵּינֵיהֶם. וְזֶה מִתְקַיֵּם אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא הֵשִׁיב וְשָׁלַח לַחֲבֵרוֹ מִשְׁלֹחַ מָנוֹת, אֶלָּא רַק בְּכָךְ שֶׁאָכְלוּ יַחְדָּו אֶת סְעוּדַת הַפּוּרִים.

מִשְׁלֹחַ מָנוֹת עַל יְדֵי שָׁלִיחַ – לְסַמֵּל אֶת הָאַחְדּוּת

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁמִּצְוַת מִשְׁלֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ, הִיא הַמִּצְוָה הַיְחִידָה שֶׁיֵּשׁ עִנְיָן לְקַיְּמָהּ דַּוְקָא עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, מָה שֶׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר הַמִּצְוּוֹת שֶׁעֲלֵיהֶן נֶאֱמַר 'מִצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ'. וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁבְּכָךְ יֶשְׁנוֹ רֶמֶז שֶׁבְּפּוּרִים זוֹכֶה הָאָדָם לְכָזוֹ מַדְרֵגָה גְּבוֹהָה שֶׁל אַחְדּוּת וְאַהֲבָה עִם רֵעֵהוּ עַד שֶׁהוּא שָׁמֵחַ בְּמִדָּה שָׁוָה, בֵּין כַּאֲשֶׁר מִצְוָה זוֹ נַעֲשֵׂית עַל יָדוֹ וּבֵין כַּאֲשֶׁר הִיא נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי חֲבֵרוֹ.

כִּי בְּיוֹם הַפּוּרִים זוֹכֶה הָאָדָם לְאַחְדּוּת כֹּה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁמִּתְבַּטְּלוֹת כָּל הַמְּחִצּוֹת בֵּינוֹ וּבֵין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְאֵין זֶה מְשַׁנֶּה לוֹ עַל יְדֵי מִי נַעֲשֵׂית הַמִּצְוָה, כִּי הָעִקָּר אֶצְלוֹ שֶׁיְּהֵא נַחַת רוּחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּךְ, וּמִמֶּנִּי וּמִמֶּנּוּ יִתְקַלֵּס הַמֶּלֶךְ. וְזוֹ הַשְׁלֵמוּת שֶׁל מַדְרֵגַת "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" (ויקרא יט,יח). וּמִפְּנֵי כָּךְ תַּקָּנַת מָרְדְּכַי הָיְתָה לָתֵת מִשְׁלֹחַ מָנוֹת דַּוְקָא עַל יְדֵי רֵעֵהוּ, כְּדֵי לְסַמֵּל אֶת הַשְׁלֵמוּת בְּמַדְרֵגַת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הַמִּתְגַּלָּה בְּיוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

מִנְהָג הַתַּחְפּוּשׂוֹת – לְרַמֵּז עַל הָאַחְדּוּת

וּמְבָאֵר מוֹהַרְנָ"ת (יבום ג), שֶׁגַּם הַמִּנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ יִשְׂרָאֵל לִלְבֹּשׁ תַּחְפּוּשׂוֹת בְּיוֹם הַפּוּרִים, בָּא לְרַמֵּז עַל הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדּוּת, כִּי הַשִּׁנּוּי

שֶׁמְּשַׁנִּים אֶת הַבְּגָדִים בָּא לְרַמֵּז עַל כָּךְ שֶׁמְּתָּר לְשַׁנּוֹת מִפְּנֵי הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדּוּת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (יבמות סה).

וּכְמוֹ כֵן דִּבְרֵי חֲז"ל שֶׁכָּל הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ לִטֹּל בְּפוּרִים נוֹתְנִים לוֹ, מְרַמְּזִים אַף הֵם עַל הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדּוּת בְּיוֹם זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל שֶׁמְּפַרְנְסִים אֶת עֲנִיֵּי עַכּוּ"ם עִם עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

וּמוֹסִיף עוֹד מוֹהַרְנָ"ת, שֶׁלָּכֵן מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק שֶׁבִּזְכוּתוֹ אֵרַע הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים, נִקְרָא בַּמְּגִלָּה "דּוֹבֵר שָׁלוֹם לְכָל זַרְעוֹ" (אסתר י, ג), מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַנֵּס אֵרַע בִּזְכוּת הָאַחְדּוּת. וּכְמוֹ כֵן הַמְּגִלָּה שֶׁבָּהּ נִכְתָּב כָּל סִפּוּר הַנֵּס שֶׁל פּוּרִים נִקְרֵאת (שם ט, ל) "דִּבְרֵי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת", וְכָל זֶה לְרַמֵּז וְלוֹמַר, שֶׁכָּל הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים אֵרַע בִּזְכוּת הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְדּוּת.

שְׁתִיַּת יַיִן בְּפוּרִים – לְהַרְבּוֹת אַחְדּוּת

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁגַּם חִיּוּב הַשִּׁכְּרוּת בְּפוּרִים נִתְקַן כְּדֵי לִזְכּוֹת לְשָׁלוֹם וְאַחְדּוּת. וְזֶה הַטַּעַם שֶׁצִּוּוּ חֲז"ל לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִשְׁתַּכֵּר בְּפוּרִים, "חַיָּב אִינִישׁ לִבְסוּמֵי בְּפוּרַיָּא עַד דְּלָא יָדַע בֵּין אָרוּר הָמָן לְבָרוּךְ מָרְדְּכַי" (מגילה ז, ב), מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר שׁוֹתֶה הָאָדָם יַיִן וְדַעְתּוֹ מְבֻסֶּמֶת עָלָיו, אֵינוֹ מַבְחִין בֵּין אוֹיֵב לְאוֹהֵב, כִּי עַל יְדֵי שֶׁדַּעְתּוֹ מְרוֹמֶמֶת עָלָיו הוּא אוֹהֵב אֶת כֻּלָּם לְלֹא הֶבְדֵּל וְחִלּוּק.

וְזֶה הַפֵּרוּשׁ חַיָּב אָדָם לִבְסוּמֵי בְּפוּרַיָּא עַד דְּלָא יָדַע בֵּין אָרוּר הָמָן לְבָרוּךְ מָרְדְּכַי, עַד שֶׁלֹּא יַבְחִין בֵּין שׂוֹנְאָיו שֶׁהֵם בִּבְחִינַת 'אָרוּר הָמָן' בִּשְׁבִילוֹ, כִּי לְכָל אֶחָד יֶשְׁנָם אֲנָשִׁים שֶׁהֵם בִּבְחִינַת 'אָרוּר הָמָן' בִּשְׁבִילוֹ וְהֵם בִּבְחִינַת רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ, וְכָאֵלּוּ שֶׁהֵם בִּבְחִינַת 'בָּרוּךְ מָרְדְּכַי'.

וְלָכֵן כָּתַב הָאֲרִיז"ל שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁיּוֹרֵד בְּפּוּרִים, רַק עַל יְדֵי הַשְּׁתִיָּה וְהַשִּׁכְּרוּת, מִפְּנֵי שֶׁרַק עַל יְדֵי כָּךְ זוֹכֶה הָאָדָם לְאַחְדוּת וּלְאַהֲבָה בִּשְׁלֵמוּת, וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה הוּא לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁיּוֹרֵד בְּפּוּרִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

סְעוּדַת פּוּרִים כְּדֵי לְהַרְבּוֹת אַחְדוּת

וְאַף הַחִיּוּב לֶאֱכֹל סְעוּדַת פּוּרִים (שו"ע או"ח סימן תרצה), הוּא כְּדֵי לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה וְאַחְדוּת בְּיוֹם הַפּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל כָּךְ (אסתר ט, כח): **"וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה"**, וְכָתַב הַמִּשְׁנָה בְּרוּרָה בְּשֵׁם הָאֲלִיָּה רַבָּה שֶׁמִּכָּאן לוֹמְדִים שֶׁיֵּשׁ לְהַזְמִין אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ לִסְעוּדַת הַפּוּרִים, וּלְאָכְלָהּ בְּצַוְתָּא חֲדָא עִם חֲבֵרִים וִידִידִים בִּכְדֵי לְהַרְבּוֹת בְּאַחְוָה וְרֵעוּת בְּיוֹם הַפּוּרִים. כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל גְּדוֹלָה לְגִימָה שֶׁמְּקָרֶבֶת.

קִטְרוּגוֹ שֶׁל הָמָן עַל נְקֻדָּתָם הַפְּנִימִית

מוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁבְּיוֹם הַפּוּרִים מִתְגַּלָּה הַנְּקֻדָּה הַפְּנִימִית שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלָכֵן יוֹרֶדֶת אַחְדוּת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁבַּנְּקֻדָּה הַפְּנִימִית שֶׁהִיא נִשְׁמָתָם - כֻּלָּם מְאֻחָדִים, כִּי כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁרְשָׁם הֵם נְשָׁמָה אַחַת כַּיָּדוּעַ.

וְזֶה הַבֵּאוּר לְדִבְרֵי חֲז"ל (מגילה יג) שֶׁקִּטְרוּגוֹ שֶׁל הָמָן עַל עַם יִשְׂרָאֵל הָיָה עַל כָּךְ שֶׁכִּבְיָכוֹל הֵם עוֹשִׂים אֶת כָּל יְמֵיהֶם כְּחַגִּים וּמְבַלִּים אֶת יְמֵיהֶם בִּשְׂהִ"י פְּהִ"י - רָאשֵׁי תֵבוֹת שַׁבָּת הַיּוֹם פֶּסַח הַיּוֹם. דְּהַיְנוּ שֶׁהָמָן טָעַן שֶׁפְּנִימִיּוּת לְבָבָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא רְצוֹנָם לְבַלּוֹת אֶת יְמֵיהֶם בִּמְנוּחָה וְעֹנֶג, וְלָכֵן הֵם מְחַפְּשִׂים בְּכָל עֵת

חַגִּים וּמוֹעֲדִים בִּכְדֵי לְבַלּוֹת אֶת יְמֵיהֶם בִּסְעוּדוֹת גְּדוֹלוֹת וּבִמְנוּחָה.

אַךְ כַּאֲשֶׁר מִגִּיעַ וּבָא יוֹם הַפּוּרִים שֶׁבּוֹ מִתְגַּלָּה נְקֻדָּתוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי, אָז נוֹכְחִים הַכֹּל לִרְאוֹת שֶׁכָּל יְהוּדִי בִּפְנִימִיּוּת לְבָבוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ הֲרֵי הוּא חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק רַק לִלְמֹד תּוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹות, וּבְכָךְ לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

בִּשְׁתִּיַּת הַיַּיִן בַּסְּעוּדָה - מִתְגַּלָּה מַדְרֵגַת הָאֲמִתִּית שֶׁל יִשְׂרָאֵל

וּמְבָאֵר הַ"בֵּן אִישׁ חַי", שֶׁבֶּאֱמֶת עַל יְדֵי הַיַּיִן הִתְבַּטְּלָה עֲצָתוֹ שֶׁל הָמָן וְהִתְבַּטְּלָה הַגְּזֵרָה עַל יִשְׂרָאֵל. כַּמְבֹאָר בַּחֲזַ"ל (מגילה יב) עַל הַפָּסוּק (אסתר א, י): **"בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בַּיָּיִן", 'אוֹתוֹ יוֹם שַׁבָּת הָיָה וְשָׁרוּ יִשְׂרָאֵל שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא'**, וְעַל כָּךְ נֶאֱמַר 'כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ' - שֶׁהוּא מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם **'בַּיָּיִן'** - עַל יְדֵי שְׁתִּיַּת הַיַּיִן **שֶׁהָיָה הַיַּיִן שֶׁל הַקִּדּוּשׁ שֶׁל שַׁבָּת.**

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁדַּוְקָא כַּאֲשֶׁר שָׁתוּ עַם יִשְׂרָאֵל יַיִן וְהִשְׁתַּכְּרוּ, אָז הִתְגַּלָּה הַהֶבְדֵּל הַמַּהוּתִי וְהַשָּׁרְשִׁי בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל לָאֻמּוֹת הָעוֹלָם, כִּי כְּשֶׁנִּכְנָס יַיִן יוֹצֵא סוֹד. וְהִנֵּה אֻמּוֹת הָעוֹלָם כְּשֶׁשָּׁתוּ יַיִן הֵחֵלּוּ לְדַבֵּר דִּבְרֵי תִּפְלוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲזַ"ל (פרקי דרבי אליעזר מט), וְאֵלּוּ עַם יִשְׂרָאֵל הֵחֵלּוּ מִיָּד לָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאָז נִכָּר הָאֱמֶת שֶׁנְּקֻדָּתָם הַפְּנִימִית שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הִיא תָּמִיד קְדוֹשָׁה וּטְהוֹרָה.

וְלָכֵן אֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶמְצַע הַסְּעוּדָה שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, וְהָיוּ לִכְאוֹרָה בְּמַצָּב הַשָּׁפֵל בְּיוֹתֵר, אֲבָל פְּנִימִיּוּת לְבָבָם לֹא נִפְגְּמָה, כִּי בִּנְקֻדָּתָם הַפְּנִימִית עַם יִשְׂרָאֵל חֲפֵצִים וּמִשְׁתּוֹקְקִים תָּמִיד

לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ נִמְתָּק כָּל הַדִּין מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי הִתְבַּטֵּל קִטְרוּגוֹ וְטַעֲנָתוֹ שֶׁל הָמָן וְהִתְבַּטְּלָה הַגְּזֵרָה.

עַל יְדֵי שְׁתִיַּת הַיַּיִן בְּפוּרִים מִתְגַּלֶּה פְּנִימִיּוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל

וּמִפְּנֵי כָּךְ נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁחַיָּב כָּל אָדָם לִשְׁתּוֹת יַיִן בְּיוֹם הַפּוּרִים עַד שֶׁלֹּא יֵדַע "בֵּין אָרוּר הָמָן לְבָרוּךְ מָרְדְּכַי", כִּי כַּאֲשֶׁר נִכְנָס יַיִן יוֹצֵא סוֹד, וְכַאֲשֶׁר עַם יִשְׂרָאֵל יִשְׁתּוּ וְיִשְׁתַּכְּרוּ בְּכָל שָׁנָה בְּפוּרִים, אָז יִתְבָּרֵר וְיִתְגַּלֶּה בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ שֶׁפְּנִימִיּוּת נְקֻדַּת לְבָבוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי הִיא טְהוֹרָה וְזַכָּה, וְכָל רְצוֹנוֹ הוּא רַק לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵי זֶה יִתְמַתְּקוּ הַדִּינִים בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵחָדָשׁ.

וְלָכֵן בְּיוֹם זֶה כְּשֶׁמִּתְגַּלֶּה פְּנִימִיּוּת נְקֻדָּתָם הַטּוֹבָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל מִתְבַּטֶּלֶת לְגַמְרֵי קְלִפַּת הָמָן עֲמָלֵק, וּמִתְקַיֵּם בָּהֶם (אסתר ט,א): "וְנַהֲפוֹךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְּהוּדִים הֵמָּה בְּשֹׂנְאֵיהֶם".

הַשִּׂמְחָה בְּפוּרִים הִזְדַּהוּת עִם הַנְּקֻדָּה הַפְּנִימִית

וְלָכֵן בְּיוֹם הַפּוּרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחוֹ אַף הוּא לְהִסְתַּכֵּל רַק עַל הַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה, הֵן שֶׁלּוֹ וְהֵן שֶׁל רֵעָיו וּמַכִּירָיו וְשֶׁל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם. וְזֹאת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְרִיעַ וִיבַטֵּל אֶת הַשְׁפָּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

וּמִטַּעַם כָּךְ בַּיּוֹם הַזֶּה שֶׁל פּוּרִים יֶשְׁנָהּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה שִׂמְחָה עֲצוּמָה בַּשָּׁמַיִם, מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר מִתְגַּלֶּה פְּנִימִיּוּת נְקֻדָּתָם הַטּוֹבָה שֶׁל כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי, נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים בַּשָּׁמַיִם, וְעַל יְדֵי זֶה יֶשְׁנָהּ שִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְלָכֵן הַשִּׂמְחָה בְּיוֹם זֶה יֵשׁ לָהּ כֹּחַ לְהַמְתִּיק אֶת כָּל

הַדִּינִים וּלְהוֹשִׁיעַ אֶת כָּל אֶחָד בְּכָל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת.

כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם שָׂמֵחַ, בְּכָךְ הוּא מִזְדַּהֶה עִם נְקֻדָּתוֹ הַטּוֹבָה וְעִם הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁמִּתְגַּלֶּה בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא מַמְתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים כֻּלָּם.

גְּדֻלַּת יוֹם הַפּוּרִים - הִתְגַּלּוּת הָאַחְדוּת

וּמִפְּנֵי כָּךְ בְּכָל שָׁנָה בִּימֵי הַפּוּרִים, מִתְגַּלָּה מֵחָדָשׁ הֶאָרָה זוֹ שֶׁל הָאַחְדוּת בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ מִתְגַּלָּה הַנְּקֻדָּה הַפְּנִימִית שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁבַּנְּקֻדָּה הַזֹּאת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים. וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּל מִצְוֹוֹת הַיּוֹם בָּאוֹת לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה וְאַחְדוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל - מִשְׁלֹחַ מָנוֹת וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים. וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מִשְׁתַּדֵּל בְּיָמִים אֵלּוּ לְהִתְאַחֵד עִם כְּלָל יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְרֵעוּת, הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְהַמְשִׁיךְ הֶאָרָה זוֹ שֶׁל אַהֲבָה וְאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְלָכֵן בְּכָל שָׁנָה בְּיוֹם הַפּוּרִים אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לַמִּדָּה הַגְּדוֹלָה הַזּוֹ שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא הַשֹּׁרֶשׁ וְהַמַּפְתֵּחַ לְכָל הַקְּדֻשּׁוֹת וְהַמַּדְרֵגוֹת לְלִמּוּד הַתּוֹרָה וּלְקַבָּלַת הַתְּפִלּוֹת וּלְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, כַּמְבֹאָר רַבּוֹת בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים.

בְּפּוּרִים יַרְבֶּה בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּמַחְשָׁבָה בְּדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה.

וְלָכֵן בִּימֵי הַפּוּרִים בָּהֶם יָכוֹל הָאָדָם לִזְכּוֹת לִקְנוֹת מִדָּה זוֹ יוֹתֵר מִבְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, יַרְבֶּה כָּל אֶחָד בְּמִדַּת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּמַחְשָׁבָה

בְּדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לַמִּדָּה הַגְּדוֹלָה הַזּוֹ שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

בְּמַעֲשֶׂה - כְּפִי שֶׁתִּקְּנוּ חֲז"ל לְהַרְבּוֹת בְּמִשְׁלֹחַ מָנוֹת וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים בְּיוֹם הַפּוּרִים, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּפּוֹסְקִים שֶׁכָּל הַמַּרְבֶּה בָּהֶם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה מַרְבֶּה בְּמִדַּת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וְשָׁלוֹם וְרֵעוּת בְּיוֹם הַפּוּרִים.

וְכֵן בְּדִבּוּר - יַרְבֶּה הָאָדָם בְּיוֹם זֶה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל עַל עַם יִשְׂרָאֵל מִקִּירוֹת לִבּוֹ, כִּי בְּיוֹם זֶה אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְהַרְגִּישׁ בִּלְבָבוֹ אֶת הַמִּדָּה הַנִּפְלָאָה וְהַגְּדוֹלָה הַזּוֹ שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, וְכֵן אֶפְשָׁר בְּיוֹם זֶה לִפְעֹל יְשׁוּעוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת, כִּי בּוֹ שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם פְּתוּחִים.

וּמוּבָא בַּפּוֹסְקִים שֶׁבְּכָל רֶגַע שֶׁהָאָדָם מְבַקֵּשׁ וּמִתְפַּלֵּל עַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, הוּא מְקַיֵּם אֶת מִצְוַת "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ". וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְפַּלֵּל עַל כְּלָלִיּוּת עַם יִשְׂרָאֵל, מִצְוָה זוֹ מְכֻפֶּלֶת כְּפִי מִסְפַּר כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר מִתְפַּלֵּל הָאָדָם עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל - בְּרֶגַע אֶחָד הוּא מְקַיֵּם אֶת מִצְוַת 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' כָּפוּל מִלְיוֹנֵי פְּעָמִים, וּשְׂכָרוֹ רַב מְאֹד. וְהַיּוֹם הַזֶּה מְסֻגָּל מְאֹד לְכָךְ, וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יִתְפַּלֵּל בְּיוֹם הַפּוּרִים וִיבַקֵּשׁ הַרְבֵּה עַל עַם יִשְׂרָאֵל, יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת הָהֶאָרָה הַגְּדוֹלָה הַזּוֹ לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וְאַף בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ - יִשְׁתַּדֵּל הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בְּיוֹם זֶה עַל חֲשִׁיבוּתָם וּגְדֻלָּתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וְעַל נְקֻדָּתָם הַטּוֹבָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, וְיַכְנִיס בִּלְבָבוֹ אַהֲבָה עֲצוּמָה לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חוּג וּמוֹצָא שֶׁהֵם.

וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יִשְׁתַּדֵּל בַּיּוֹם הַזֶּה בַּמִּדָּה הַזֹּאת שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּמַחְשָׁבָה בְּדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה, יוּכַל לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר

הַנִּפְלָא הַזֶּה לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְעַל יְדֵי כָּךְ יִזְכֶּה לְהִכָּנֵס בִּשְׁלֵמוּת לַעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ.

כָּל הַהַתְחָלוֹת מִפּוּרִים כִּי בּוֹ זוֹכִים לְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל

בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן (ע"ד תניינא) כָּתוּב: "כִּי בַּהַתְחָלָה הָיוּ כָּל הַהַתְחָלוֹת מִפֶּסַח, וְלָכֵן כָּל הַמִּצְוֹות הֵם זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרַיִם וְעַכְשָׁו וְכוּ'" וְלֹא סִיֵּם רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִיעָ"א אֶת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבֵאֵר מוֹהַרְנָ"ת (הלכות ברכות הריח ד) שֶׁכַּוָּנַת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הִיא, **שֶׁפַּעַם הָיוּ כָּל הַהַתְחָלוֹת בַּעֲבוֹדַת ה' בִּימֵי הַפֶּסַח, אֲבָל עַכְשָׁו כָּל הַהַתְחָלוֹת הֵם מִפּוּרִים, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ כָּל הַהַתְחָלָה וְהַכֹּחַ לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.** (עיין שם).

וְאֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת עַל פִּי דִּבְרֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִיעָ"א (כתר שם טוב קמ"ב) שֶׁאָמַר: **"אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הִיא הַפֶּתַח וְהַשַּׁעַר לְהִכָּנֵס בּוֹ לְחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹקֵינוּ".**

וְלָכֵן דַּוְקָא יוֹם הַפּוּרִים הוּא הַזְּמַן הַמְּסֻגָּל לְהַתְחִיל לְהִכָּנֵס בַּעֲבוֹדַת ה', כִּי בְּיוֹם זֶה אָנוּ עוֹסְקִים בְּעִקָּר בְּכָל מִצְוֹות הַיּוֹם הַמְּרַמְּזוֹת עַל מִדַּת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, לֶאֱהֹב אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְלִהְיוֹת עִם כֻּלָּם בְּשָׁלוֹם וְאַחְדוּת, שֶׁזֶּה הַפֶּתַח וְהַשַּׁעַר לְהִכָּנֵס דַּרְכּוֹ לְכָל הָעִנְיָנִים וְהַדְּבָרִים בַּעֲבוֹדַת ה'.

מַדּוּעַ כָּל הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ בִּתְפִלָּה בְּפּוּרִים נוֹתְנִים לוֹ

בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סימן תרצד סעיף ג) נִפְסַק, שֶׁכָּל הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ וּמְבַקֵּשׁ צְדָקָה בְּיוֹם הַפּוּרִים נוֹתְנִים לוֹ, וְאֵין מְדַקְדְּקִים אַחֲרָיו שֶׁמָּא אֵינוֹ רָאוּי, וְאָמְרוּ צַדִּיקִים שֶׁבְּכָךְ יֶשְׁנוֹ רֶמֶז שֶׁאַף הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ בִּתְפִלָּה

וּמְבַקֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר מֵה' יִתְבָּרֵךְ בִּימֵי הַפּוּרִים - מְקַבְּלִים מִיָּד אֶת תְּפִלּוֹתָיו וְאֶת מְבֻקָּשׁוֹ, כִּי יָמִים אֵלּוּ הֵם יְמֵי רָצוֹן גְּדוֹלִים מְאֹד, וְכָל הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ בִּתְפִלָּה הוּא נַעֲנֶה מִיָּד.

וּמוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁהַטַּעַם שֶׁכָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁמִּתְפַּלְּלִים יִשְׂרָאֵל בִּימֵי הַפּוּרִים מִתְקַבְּלוֹת מִיָּד, מִפְּנֵי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִתְנַהֵג עִם הָאָדָם כְּפִי שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ מִתְנַהֵג עִם הַבְּרִיּוֹת, וּמִי שֶׁמִּתְנַהֵג בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת עִם הַבְּרִיּוֹת אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְנַהֵג עִמּוֹ כָּךְ.

כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל בַּמִּדְרָשׁ עַל הַפָּסוּק (תהלים קכא, ה) **"ה' צִלְּךָ" - ה' מִתְנַהֵג עִמְּךָ כְּמוֹ הַצֵּל הַזֶּה.** וּכְמוֹ הַצֵּל שֶׁכַּאֲשֶׁר אַתָּה עוֹשֶׂה אֵיזוֹ תְּנוּעָה בְּיָדְךָ אַף הוּא עוֹשֶׂה כָּךְ בְּיָדוֹ - כָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִתְנַהֵג עִמְּךָ כְּפִי שֶׁאַתָּה מִתְנַהֵג עִם הַבְּרִיּוֹת. וְלָכֵן מִי שֶׁאֵינוֹ מְדַקְדֵּק עִם הַבְּרִיּוֹת אֶלָּא נוֹתֵן צְדָקָה לְכָל הָעֲנִיִּים בְּלִי לִבְדֹּק אַחֲרֵיהֶם - אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מְדַקְדֵּק עִמּוֹ אֶלָּא שׁוֹמֵעַ אֶת כָּל תְּפִלּוֹתָיו וְנוֹתֵן לוֹ מִיָּד אֶת כָּל מִשְׁאֲלוֹתָיו.

וְלָכֵן בְּיוֹם הַפּוּרִים שֶׁבּוֹ אֵין מְדַקְדְּקִים עִם מִי שֶׁמְּבַקֵּשׁ צְדָקָה אִם הוּא רָאוּי לְכָךְ אוֹ אֵינוֹ רָאוּי, אֶלָּא כָּל הַפּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ נוֹתְנִים לוֹ, אַף בַּשָּׁמַיִם מִתְנַהֲגִים בְּהַנְהָגָה זוֹ. וּמִפְּנֵי כָּךְ כָּל מָה שֶׁמְּבַקְּשִׁים וּמִתְפַּלְּלִים יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים אֵלּוּ הֵם מְקַבְּלִים מִיָּד, מִיָּדוֹ הַפְּתוּחָה וְהָרְחָבָה.

קַבָּלַת הַתְּפִלּוֹת בְּיוֹם זֶה – בִּזְכוּת הָאַחְדוּת

מוּבָא בַּסְּפָרִים טַעַם נוֹסָף לְכָךְ שֶׁבְּיוֹם הַפּוּרִים כָּל תְּפִלּוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם מִתְקַבְּלוֹת מִיָּד לְרָצוֹן לִפְנֵי אֲדוֹן כֹּל, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁזּוֹכֶה הָאָדָם לֶאֱהֹב כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הוּא זוֹכֶה

שֶׁתְּפִלָּתוֹ תִּתְקַבֵּל מִיָּד בַּמָּרוֹם, כִּי עַל יְדֵי הָאַחְדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל תְּפִלָּתוֹ עוֹלָה כְּלוּלָה מִכָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְהִיא יְכוֹלָה לְהַעְפִּיל וְלַעֲלוֹת לַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ שֶׁאֵלָיו הִיא צְרִיכָה לְהַגִּיעַ כַּמּוּבָא בָּאֲרִיז"ל.

וּמִטַּעַם כָּךְ תִּקֵּן הָאַרִיז"ל לוֹמַר לִפְנֵי הַתְּפִלָּה: **'הֲרֵינִי אוֹהֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּנַפְשִׁי וּמְאֹדִי'**. וְזֶה אַף הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁנִּפְסַק בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁחַיָּב כָּל אָדָם לְהִתְפַּלֵּל אֶת תְּפִלּוֹתָיו יַחַד עִם מִנְיָן יְהוּדִים, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂרָה יְהוּדִים הֵם כְּלָלִיּוּת הַסּוּגִים שֶׁיֶּשְׁנָם בְּעַם יִשְׂרָאֵל, מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שׁוֹאֵב מֵימֶךָ כַּמּוּבָא, וְזֹאת בִּכְדֵי לְהִכָּלֵל בִּתְפִלָּתוֹ עִם כָּל הַסּוּגִים שֶׁיֶּשְׁנָם בְּעַם יִשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת וְאַהֲבָה, וְכַאֲשֶׁר מִתְפַּלֵּל הָאָדָם עִם עֲשָׂרָה יְהוּדִים בְּאַהֲבָה וּבְאַחְדוּת, תְּפִלָּתוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה וּמִתְקַבֶּלֶת מִיָּד לְרָצוֹן.

וְכָתְבוּ הָרִאשׁוֹנִים שֶׁזֶּה הַטַּעַם שֶׁתִּקְּנוּ חֲז"ל לְהִתְפַּלֵּל אֶת הַתְּפִלָּה בִּלְשׁוֹן רַבִּים, מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר מִתְפַּלֵּל הָאָדָם בִּלְשׁוֹן רַבִּים מִתּוֹךְ אַהֲבָה לִכְלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ כֹּחַ לִתְפִלָּתוֹ כְּמוֹ לִתְפִלַּת רַבִּים (עיין ברכות כט), שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹאֵס בִּתְפִלַּת הָרַבִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הֵן אֵל כַּבִּיר וְלֹא יִמְאָס".

וְלָכֵן בְּיוֹם הַפּוּרִים שֶׁבּוֹ זוֹכֶה כָּל אֶחָד לְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, אַף תְּפִלָּתוֹ מִתְקַבֶּלֶת מִיָּד לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַשָּׁלוֹם וְהָרֵעוּת וְהָאַחְדוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, מִתְקַבְּלוֹת מִיָּד כָּל הַתְּפִלּוֹת וְהַבַּקָּשׁוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד לְרָצוֹן לִפְנֵי אֲדוֹן כֹּל.

הַשַּׁעַר וְהַפֶּתַח לִזְכּוֹת לִקְדֻשַּׁת יוֹם הַפּוּרִים

מוּבָא בַּסְּפָרִים, שֶׁכְּכָל שֶׁמַּרְבֶּה הָאָדָם יוֹתֵר בְּמַעֲשֵׂי חֶסֶד וְאַהֲבַת

יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַפּוּרִים, כָּךְ הוּא עוֹשֶׂה כֵּלִים נִפְלָאִים אֲשֶׁר בָּהֶם יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל וְהֶעָצוּם שֶׁל הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ זֶה, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא יִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ אֶת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

וּמִפְּנֵי כָּךְ תִּקְּנוּ חֲזַ"ל אֶת כָּל מִצְוֹות הַיּוֹם הַנּוֹהֲגוֹת בְּפּוּרִים, שֶׁכֻּלָּן הִנָּן מַעֲשֵׂי חֶסֶד וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, כִּי הֵם הַכֵּלִים וְהַדְּרָכִים אֲשֶׁר עַל יָדָם זוֹכִים לְקַבֵּל אֶת קְדֻשַּׁת וְהֶאָרַת הַיּוֹם הַגָּדוֹל שֶׁל פּוּרִים.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, שֶׁהָעִקָּר הוּא לָתֵת בְּפּוּרִים מִשְׁלֹחַ מָנוֹת דַּוְקָא לְמִי שֶׁאֵינוֹ נִמְנֶה עַל חֲבֵרָיו וְאוֹהֲבָיו, אוֹ לְמִי שֶׁהָיָה לוֹ אֵיזֶה מְרִיבָה עִמּוֹ לִפְנֵי פּוּרִים, וְזֹאת בִּכְדֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הוּא יָבוֹא לְהִתְפַּיֵּס עִמּוֹ, וְלִהְיוֹת בְּאַחְדוּת וְשָׁלוֹם אַף אִתּוֹ, שֶׁזּוֹ עִקַּר מִצְוַת הַיּוֹם בְּפּוּרִים.

וּמִפְּנֵי כָּךְ גַּם כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, שֶׁעָדִיף לְהַרְבּוֹת בְּמִצְוַת מַתָּנוֹת לַעֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים בְּפּוּרִים, מֵאֲשֶׁר לְהַרְבּוֹת בְּמִצְוַת מִשְׁלֹחַ מָנוֹת לַחֲבֵרָיו, כִּי עִקַּר מַטְּרַת הַנְּתִינָה לַחֲבֵרָיו בְּפּוּרִים הִיא בִּכְדֵי לְגַלּוֹת אֶת מִדַּת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת עַל יְדֵי הָרְבּוּי בְּמַעֲשֵׂי חֶסֶד עַל יְדֵי נְתִינַת צְדָקָה לְמִי שֶׁזָּקוּק לְכָךְ, שֶׁעַל יָדָם זוֹכֶה הָאָדָם לְקַבֵּל אֶת פְּנִימִיּוּת קְדֻשַּׁת הַיּוֹם, וְהֵם הַשַּׁעַר לִזְכּוֹת לְהִכָּנֵס עַל יָדָם לִקְדֻשַּׁת עִצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם הַפּוּרִים.

סִפּוּר – מָתַי זָכָה הָרַב לְאוֹר קְדֻשַּׁת הַפּוּרִים

הַגָּאוֹן רַבִּי שִׁמְשׁוֹן פִּנְקוּס זַצַ"ל רַבָּה שֶׁל אֶפְקִים, סִפֵּר עַל עַצְמוֹ, כֵּיצַד הוּא זָכָה לְאוֹר קְדֻשַּׁת הַפּוּרִים, וּמָתַי הוּא בְּעַצְמוֹ הֵחֵל לָחוּשׁ וּלְהַרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ אֶת הֶאָרָתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ הַגְּדוֹלָה וְהָעֲצוּמָה שֶׁל יוֹם הַפּוּרִים. הָיָה זֶה בְּאַחַת הַשָּׁנִים כַּאֲשֶׁר בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רֹאשׁ יְשִׁיבָה

מֵעִיר רְחוֹקָה, לָבוֹא וְלִמְסֹר שִׂיחַת הִתְחַזְּקוּת בִּישִׁיבָתוֹ בְּלֵיל פּוּרִים לְאַחַר הַסְּעוּדָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה זֶה בְּמָקוֹם רָחוֹק מְאֹד מֵהָעִיר אֲפָקִים אֲשֶׁר שָׁם הִתְגּוֹרֵר הָרַב, נֵאוֹת הָרַב לִנְסֹעַ אֲלֵיהֶם בְּלֵיל פּוּרִים לִמְסֹר שִׂיחַת חִזּוּק לְבַחוּרֵי הַיְּשִׁיבָה. וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ הָרַב לַיְּשִׁיבָה, מָצָא אֶת כָּל הַבַּחוּרִים שְׁתוּיִים וְשִׁכּוֹרִים לְמֶחֱצָה, לְאַחַר שֶׁשָּׁתוּ יַיִן בִּסְעוּדַת הַלַּיְלָה וְלֹא הָיָה לוֹ לְמִי לִמְסֹר אֶת הַשִּׂיחָה.

וְכָךְ סִפֵּר הַגָּאוֹן הָרַב פִּנְקוּס זַצַ"ל: כְּשֶׁחָזַרְתִּי מֵהַיְּשִׁיבָה בְּלֵיל פּוּרִים בִּשְׁעַת לַיְלָה מְאֻחֶרֶת, וְנָסַעְתִּי לְבֵיתִי, עָבַרְתִּי לְיַד אַחַד הַיִּשּׁוּבִים בַּדֶּרֶךְ, וְנִזְכַּרְתִּי שֶׁגָּר שָׁם יְדִידִי שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָכָם גָּדוֹל, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי בְּשָׁעָה זוֹ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, מִיָּד פָּנִיתִי עִם רִכְבִּי וְנִכְנַסְתִּי לַמּוֹשָׁב וְדָפַקְתִּי בְּדֶלֶת בֵּיתוֹ כְּדֵי לְאַחֵל לוֹ פּוּרִים שָׂמֵחַ. כְּשֶׁרָאָה אוֹתִי אוֹתוֹ תַּלְמִיד חָכָם שָׂמַח מְאֹד, וְהִתְחַלְנוּ לִלְמֹד בְּעִנְיְנֵי יוֹם הַפּוּרִים בַּגְּמָרָא וַהֲלָכָה וְכוּ', וְכָךְ הַשָּׁעוֹת עָבְרוּ וְנִשְׁאַרְתִּי לִלְמֹד עִמּוֹ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר.

וְהִנֵּה מֵאוֹתוֹ פּוּרִים נִפְתַּח לִי אוֹר חָדָשׁ לְגַמְרֵי, בְּמַהוּתוֹ וּבִפְנִימִיּוּתוֹ שֶׁל יוֹם הַפּוּרִים, שֶׁעַל כָּךְ מֻשְׁתָּתִים וּבְנוּיִים כָּל הַשִּׂיחוֹת וְהַשִּׁעוּרִים עַל יְמֵי הַפּוּרִים שֶׁמָּסַרְתִּי בְּכָל הַשָּׁנִים אַחַר כָּךְ. וְכָךְ לִפְעָמִים אָדָם עוֹשֶׂה מְסִירוּת נֶפֶשׁ בְּדָבָר אֶחָד וּמִשָּׁמַיִם פּוֹתְחִים לוֹ מִכִּוּוּן אַחֵר, סִיֵּם הָרַב זַצַ"ל.

וּמִמַּעֲשֶׂה נִפְלָא זֶה נִתָּן לִלְמֹד, כֵּיצַד מְסִירוּת נֶפֶשׁ עַל מַעֲשֵׂה אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַפּוּרִים, לִנְסֹעַ וּלְטַלְטֵל אֶת עַצְמוֹ בְּלֵיל הַפּוּרִים לְמָקוֹם מְרֻחָק רַק כְּדֵי לְחַזֵּק שָׁם יְהוּדִים בַּעֲבוֹדַת ה', הִיא זֹאת שֶׁפָּתְחָה לָרַב פִּנְקוּס זַצַ"ל שְׁעָרִים חֲדָשִׁים בִּקְדֻשַּׁת יוֹם הַפּוּרִים, אֲשֶׁר מֵהֶם הִתְחַזְּקוּ וְנֶהֱנוּ אַחַר כָּךְ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, כַּיָּדוּעַ

שֶׁשִּׂיחוֹתָיו הַנִּפְלָאוֹת שֶׁל הָרַב זַצַ"ל בְּעֹמֶק אוֹר פְּנִימִיּוּת הַפּוּרִים מְגַלּוֹת אוֹר עָצוּם וְנִפְלָא בִּפְנִימִיּוּת עִצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם הַפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ.

קַבָּלַת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ בְּפוּרִים בִּזְכוּת הָאַחְדוּת

כָּתַב הַגְּרָ"א מִוִּילְנָא זִיעָ"א, שֶׁבִּזְכוּת שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁרוּיִים בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל עַל עַצְמָם אֶת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲזַ"ל עַל הַפָּסוּק: (אסתר ח כז) **קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם** - שֶׁבְּפוּרִים קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵחָדָשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן. וְזֹאת בִּזְכוּתָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים אֵלּוּ.

וּמִפְּנֵי כָּךְ כָּתוּב בַּמְּגִלָּה (אסתר ט, כג): **"וְקִבֵּל הַיְּהוּדִים אֵת אֲשֶׁר הֵחֵלּוּ לַעֲשׂוֹת"** - בִּלְשׁוֹן יָחִיד, לְרַמֵּז שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְאֻחָדִים בִּימֵי הַפּוּרִים כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, וְזֹאת כְּמוֹ שֶׁבְּמַתַּן תּוֹרָה נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (שמות יט, ב): "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר", וְדָרְשׁוּ חֲזַ"ל שֶׁפָּסוּק זֶה נֶאֱמַר בִּלְשׁוֹן יָחִיד, לְרַמֵּז שֶׁהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים בְּהַר סִינַי, אֲשֶׁר בִּזְכוּת כָּךְ נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹרָה. וְאַף בְּפוּרִים בִּזְכוּת הָאַחְדוּת הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים אֵלּוּ, הֵם זָכוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן.

כְּלוֹמַר שֶׁעַל יְדֵי שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְאֻחָדִים בִּשְׁלֵמוּת בְּפוּרִים, הֵם זָכוּ לְהַרְגִּישׁ טַעַם חָדָשׁ וְשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּלִמּוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְקִיּוּם מִצְוֹתֶיהָ, וְלָכֵן הֵם קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּפוּרִים מֵחָדָשׁ בְּרָצוֹן.

וּמוּבָא בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת שֶׁהַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה

הַקְּדוֹשָׁה אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְגַּלּוֹת וְלָרֶדֶת לְעֵם הַקֹּדֶשׁ עַד שֶׁיִּהְיוּ כָּל עַם יִשְׂרָאֵל מְאֻחָדִים יַחְדָּו בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת, כִּי רַק עַל יְדֵי הָאַחְדוּת וְהַשָּׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, יֵשׁ לָהֶם אֶת הָאֶפְשָׁרוּת וְהַכֵּלִים לְהָכִיל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל וְהֶעָצוּם שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

הַדֶּרֶךְ הַיְּחִידָה לִזְכּוֹת לְהַרְגִּישׁ אֶת מְתִיקוּת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ

וְגָדוֹל כֹּחָהּ שֶׁל הָאַחְדוּת בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁרַק עַל יָדוֹ זוֹכֶה הָאָדָם לְהַרְגִּישׁ אֶת מְתִיקוּתָהּ וְטַעְמָהּ הֶעָרֵב שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וּמִצְוֹתֶיהָ. כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב (שיחות הר"ן צ"א), שֶׁהַסְּגֻלָּה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לִזְכּוֹת לְהַרְגִּישׁ אֶת מְתִיקוּתָהּ הָעֲצוּמָה וְטַעְמָהּ הֶעָרֵב שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הִיא לְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְדַבֵּר לָשׁוֹן הָרַע חַס וְשָׁלוֹם, וְכֵן לֹא לִרְאוֹת שׁוּם חִסָּרוֹן בְּאַף אֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא לְהִסְתַּכֵּל תָּמִיד בְּעַיִן טוֹבָה עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְלִרְאוֹת תָּמִיד רַק אֶת מַעֲלָתָם וּגְדֻלָּתָם.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבַּתּוֹרָה יֶשְׁנָן שִׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן כְּנֶגֶד שִׁשִּׁים רִבּוֹא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֶשְׁנָהּ אוֹת בַּתּוֹרָה אֲשֶׁר מִשָּׁם הוּא יוֹנֵק אֶת כָּל חִיּוּתוֹ וְהוּא שָׁרְשׁוֹ, וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מוֹצֵא חִסָּרוֹן אוֹ מְדַבֵּר לָשׁוֹן הָרַע עַל אֵיזֶה יְהוּדִי חַס וְשָׁלוֹם, נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ מָצָא חִסָּרוֹן בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם הוּא שֹׁרֶשׁ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן עַל יְדֵי כָּךְ אֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱהֹב אֶת הַתּוֹרָה וּלְהַתְמִיד בָּהּ כָּרָאוּי.

וּמוּבָא עוֹד בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם מוֹצֵא חִסָּרוֹן בְּאֵיזֶה יְהוּדִי, עַל יְדֵי כָּךְ הָאוֹת שֶׁבַּסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁהִיא כְּנֶגֶד אוֹתוֹ

יְהוּדִי פּוֹרַחַת וּמִסְתַּלֶּקֶת מֵהַסֵּפֶר תּוֹרָה, וְעַל יְדֵי כָּךְ הַסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁל הָאָדָם שֶׁדִּבֵּר לָשׁוֹן הָרַע נִפְסָל, מִפְּנֵי שֶׁחֲסֵרָה בּוֹ הָאוֹת הַזּוֹ, וְלָכֵן אֵינוֹ חָשׁ וּמַרְגִּישׁ אֶת מְתִיקוּתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר הִיא מְתוּקָה מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים, וְאֵינוֹ יָכוֹל לָחוּשׁ אֶת הַשִּׂמְחָה וְהָעֹנֶג הֶעָצוּם שֶׁיֵּשׁ בְּקִיּוּם מִצְוֹתֶיהָ. אֲבָל עַל יְדֵי שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם מְאֻחָד בִּלְבָבוֹ תָּמִיד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, בְּוַדַּאי יִזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ אֶת מְתִיקוּת הַתּוֹרָה וְיִזְכֶּה לְהַתְמִיד בָּהּ כָּרָאוּי, וּכְמוֹ כֵּן יִזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ שִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּקִיּוּם מִצְוֹתֶיהָ.

וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בִּימֵי הַפּוּרִים כַּאֲשֶׁר מִתְגַּלָּה מִדַּת הָאַחְדוּת בֵּין כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, הִנֵּה כְּפִי שֶׁיִּתְאַחֵד הָאָדָם בְּיָמִים אֵלּוּ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְאַחְדוּת, כָּךְ הוּא יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ, כְּלוֹמַר שֶׁיִּזְכֶּה לְחֵשֶׁק וְרָצוֹן חָדָשׁ לְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְלַהֲבָנָה וּלְזִכָּרוֹן גָּדוֹל יוֹתֵר בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְכֵן יִזְכֶּה לְשִׂמְחָה וְעֹנֶג חֲדָשִׁים בְּקִיּוּם מִצְוֹתֶיהָ, שֶׁכָּל זֶה הוּא בִּכְלָל קַבָּלַת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ, אֲשֶׁר זוֹכִים לְכָךְ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ בְּיוֹם זֶה, כִּי "הַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר" (אסתר ט, כח), כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַרִיז"ל שֶׁכָּל הַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁל יָמִים אֵלּוּ יוֹרְדוֹת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵחָדָשׁ, לְהַשְׁפִּיעַ רַב טוּב לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, אָמֵן.

נר ה׳ נשמת אדם

לעילוי נשמת הורי היקרים

אבי מורי

הרב מאיר ב״ר יוסף זצ״ל

נלב״ע כ״א אב תשע״ז

ואימי מורתי

מרת אסתר בת ר׳ אברהם ז״ל

נלב״ע ה ניסן תשע״ז

ת.נ.צ.ב.ה.